ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
χερμάτη αντιδέσεις!

Περιφερειακό
Παρατηρητήριο
Κοινωνικής Ένταξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ+ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Δεκέμβριος, 2025

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027
Η ΠΔΕ αλλάζει
Κοιτάζουμε μπροστά
ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ

Ελληνόγλωσο

ΑμεΑ: Άτρομα με Αναπηρία

ΔΠΒΑ: Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών

ΕΓΠΣ: Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΤ+: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+

ΕΠ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΚΕΜ: Κέντρο Ένταξης Μεταναστών

ΚΔΗΦ: Κέντρο Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας

ΚΗΦΗ: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

ΚΚ: Κέντρο Κοινότητας

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΜΟ: Μέσος Όρος

ΠΔΠ: Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο

Π.Δ.Ε.: Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων

ΠΔΕ: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

ΠΕ: Περιφερειακή Ενότητα

ΠΕΣΚΕ: Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης

ΣΠ: Στόχος Πολιτικής

ΣΣ: Στρατηγικός Στόχος

ΣΥΔ: Στέγη Υποστηριζόμενης Διαβίωσης

ΤΑΑ: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

ΤΟΜΥ: Τοπική Ομάδα Υγείας

Ξενόγλωσσο

CEF: Connecting Europe Facility

EU ETS: EU Emissions Trading System

EPBD: Energy Performance of Buildings Directive

JTF: Just Transition Fund

nZEB: nearly – Zero Energy Buildings

LIHC: Low Income High Costs

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ 1
Ελληνόγλωσο 1
Ξενόγλωσσο 1
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ 3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ 6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 15
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ 24
ΕΙΣΑΓΩΓΗ 25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ 27
1.1.Θεσμικό Πλαίσιο και Ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης 27
1.2.Διασύνδεση του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027 34
1.2.1.Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027 34
1.2.2.Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ως Ενδεικτική Δράση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027 39
1.3.Μελέτη Αξιολόγησης Κοινωνικών Δομών ΕΚΤ+ και Σύνδεση με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 40
1.3.1.Αναγκαιότητα και Στόχοι παρούσας Μελέτης 40
1.3.2.Στρατηγική Στόχοι του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 και Συμβολή της παρούσας Μελέτη 42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 45
2.1.Κοινωνική Πολιτική 45
2.2.Ορισμός και Έννοια Κοινωνικής Συνοχής και Κοινωνικής Προστασίας 47
2.3.Ευρωπαϊκό Θεσμικό και Κανονιστικό Πλαίσιο Κοινωνικής Πολιτικής 48
2.3.1.Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) 49
2.3.2.Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων 52
2.3.3.Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης 56
2.3.4.Σύσταση για Επαρκές Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα 57
2.3.5. Ένωση Ισότητας: Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021–2030 59
2.3.6. Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (Σύσταση ΕΕ 2021/1004) 61
2.3.7.Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021 – 2030 62
2.4.Εθνικό Θεσμικό και Κανονιστικό Πλαίσιο Κοινωνικής Πολιτικής 63

2.4.1.Εθνικοί Νόμοι και Αποφάσεις για την Κοινωνική Προστασία.....64
2.4.2.Εθνικά Σχέδια Δράσης και Στρατηγικές για την Κοινωνική προστασία των πολιτών 69
2.5.Από το Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο στην Αποτελεσματική Λειτουργία των Κοινωνικών Δομών.....80
2.5.1.Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο Λειτουργίας Κοινωνικών Δομών 80
2.5.2.Σύγχρονα Μοντέλα Λειτουργίας και Ανάπτυξης των Κοινωνικών Δομών 85
2.6.Διασύνδεση Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020 και Μελέτης Αξιολόγησης Κοινωνικών Δομών ΕΚΤ+ 94
2.6.1.Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020 94
2.6.2.Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020 και Μελέτη Αξιολόγηση Κοινωνικών Δομών ΕΚΤ+ 101
2.7.Ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών Στρατηγικών σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο 103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....108
3.1.Χαρακτηριστικά Πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 108
3.1.1.Δημογραφικά & Γεωγραφικά Χαρακτηριστικά 108
3.1.2.Οικονομικά Χαρακτηριστικά & Οικονομικές Δραστηριότητες.....122
3.1.3.Κοινωνικά Χαρακτηριστικά 135
3.2.Κοινωνικές Δομές Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.....143
3.2.1.Κέντρα Κοινότητας 145
3.2.2.Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) 149
3.2.3.Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) 152
3.2.4.Δομές Αστέγων 154
3.2.5.Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών 155
3.2.6.Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) 163
3.2.7.Δομές Ψυχικής Υγείας και Συναφείς Δομές 165
3.2.8.Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων.....168
3.2.9.Δομές Συμβουλευτικής για την Κακοποίηση 169
3.3.Χαρακτηριστικά Ωφελούμενων Κοινωνικών Δομών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας .171
3.4.Ευρήματα προηγούμενων σχετικών ερευνών του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 173
3.5.Τεκμηρίωση αναγκαιότητας διεξαγωγής πρωτογενούς έρευνας 183
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ 185
4.1.Μεθοδολογική Θεμελίωση της Έρευνας.....185
4.2.Ανάλυση Ερευνητικής Διαδικασίας.....187

4.3.Μεταβλητές της Έρευνας 190
4.4.Επεξεργασία και Ανάλυση Δεδομένων 191
4.5.Δεοντολογικές Παράμετροι, Μεθοδολογικές Προκλήσεις και Περιορισμοί.....194
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ 196
5.1.Εισαγωγή 196
5.2.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων 197
5.2.1.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών 197
5.2.2.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κοινωνικών Παντοπωλείων ..231
5.2.3.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κοινωνικών Φαρμακείων 262
5.2.4.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Δομών Παροχής Συσσιτίων...283
5.2.5.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κέντρων Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) ή ωφελούμενων που τελούν υπό κηδεμονία/δικαστική συμπαράσταση.....306
5.2.6.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων/ ωφελούμενων που τελούν υπό δικαστική συμπαράσταση από τη λειτουργία των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) 345
5.3.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων συντονιστών 382
5.3.1. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε συντονιστές Κοινωνικών Παντοπωλείων & Δομών Σίτισης.....382
5.3.2. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε συντονιστές των Κοινωνικών Φαρμακείων 410
5.3.3. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε υπεύθυνους των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) 415
5.3.4. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε υπεύθυνους έργου των Δομών Αστέγων (ΑΚΗΑ & Υπνωτήρια) 423
5.3.5. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε υπεύθυνους έργου των Κέντρων Διημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ).....432
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 450
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 452
Κεφάλαιο 1 452
Κεφάλαιο 2 452
Κεφάλαιο 3 458
Κεφάλαιο 4 460
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 462
Ερωτηματολόγια για τους Ωφελούμενους των Κοινωνικών Δομών.....462
Ερωτηματολόγια για τους Συντονιστές των Κοινωνικών Δομών 462

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027. 38

Πίνακας 2: Στρατηγικός Στόχος, Προτεραιότητα και Ενδεικτική Δράση σχετική με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. 39

Πίνακας 3: Αντιστοίχιση των ωφελουμένων της Περιφερειακής Στρατηγικής με τις βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής. 98

Πίνακας 4: Ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών Στρατηγικών σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο (Ελλάδα – Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας). 107

Πίνακας 5: Μόνιμος Πληθυσμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα και ανά Δήμο (2021).....110

Πίνακας 6: Πληθυσμιακή εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2011-2021).....111

Πίνακας 7: Πληθυσμιακή πυκνότητα Συνόλου Χώρας και Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021). 112

Πίνακας 8: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών για το Σύνολο της Χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).....113

Πίνακας 9: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο, για το Σύνολο της Χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακές Ενότητες (2021). 118

Πίνακας 10: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ’ αυτήν (2021). 123

Πίνακας 11: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022). 129

Πίνακας 12: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).130

Πίνακας 13: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο Σύνολο της Χώρας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ανά ΠΕ, μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ).....131

Πίνακας 14: Νοικοκυριά κατά μέγεθος και μέλη αυτών στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).....136

Πίνακας 15: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας, στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021). 139

Πίνακας 16: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).....140

Πίνακας 17: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020-2024). 143

Πίνακας 18: Κέντρα Κοινότητας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.....147

Πίνακας 19: Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 150

Πίνακας 20: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 153

Πίνακας 21: Δομές Αστέγων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....155

Πίνακας 22: Τα Κοινωνικά Φαρμακεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 156

Πίνακας 23: Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 157

Πίνακας 24: Τα Κοινωνικά Φροντιστήρια της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 159

Πίνακας 25: Δομές Διανομής Τροφίμων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 160

Πίνακας 26: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 161

Πίνακας 27: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 162

Πίνακας 28: Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....164

Πίνακας 29: Δομές Ψυχικής Υγείας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 166

Πίνακας 30: Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 168

Πίνακας 31: Δομές Συμβουλευτικής για την Κακοποίηση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....170

Πίνακας 32: Ηλικιακή κατανομή δείγματος Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....200

Πίνακας 33: Εκπαιδευτικό επίπεδο ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....201

Πίνακας 34: Κατάσταση ασχολίας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....202

Πίνακας 35: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....203

Πίνακας 36: Τύπος οικογένειας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....204

Πίνακας 37: Αριθμός παιδιών ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....205

Πίνακας 38: Κατηγορίες ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....206

Πίνακας 39: Δομή εξυπηρέτησης ωφελούμενων (Κέντρα Κοινότητας, Παραρτήματα Ρομά και Κέντρα Ένταξης Μεταναστών). 207

Πίνακας 40: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.....209

Πίνακας 41: Διάστημα εξυπηρέτησης ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.....210

Πίνακας 42: Πηγή Πληροφόρησης για το Κέντρο Κοινότητας. 211

Πίνακας 43: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών για το Παράρτημα Ρομά. 212

Πίνακας 44: Διάστημα εξυπηρέτησης από το Παράρτημα Ρομά. 213

Πίνακας 45: Πηγή πληροφόρησης για το Παράρτημα Ρομά. 214

Πίνακας 46: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Κέντρου Κοινότητας.....217

Πίνακας 47: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Κέντρου Κοινότητας βάσει κριτηρίων.....220

Πίνακας 48: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά. 223

Πίνακας 49: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Παραρτήματος Ρομά βάσει κριτηρίων. 225

Πίνακας 50: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Κέντρου Ένταξης Μεταναστών. 228

Πίνακας 51: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις λειτουργίες του Κέντρου Ένταξης Μεταναστών βάσει κριτηρίων. 229

Πίνακας 52: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά Δήμο κατοικίας (%).....233

Πίνακας 53: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά φύλο (%).....234

Πίνακας 54: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά ηλικιακή ομάδα (%).....235

Πίνακας 55: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%). 236

Πίνακας 56: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).....238

Πίνακας 57: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).....239

Πίνακας 58: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά τύπο οικογένειας (%). 240

Πίνακας 59: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά αριθμό παιδιών (%). 241

Πίνακας 60: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).....243

Πίνακας 61: Συχνότητα προμήθειας προϊόντων από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).....244

Πίνακας 62: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Παντοπωλείο (%). 245

Πίνακας 63: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).....246

Πίνακας 64: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).....250

Πίνακας 65: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).....254

Πίνακας 66: Επιπλέον υποστήριξη ή δωρεάν αγαθά από άλλον φορέα ή υπηρεσία (εκτός από το Κοινωνικό Παντοπωλείο). 259

Πίνακας 67: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).....261

Πίνακας 68: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά φύλο (%).....264

Πίνακας 69: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά ηλικία (%). 265

Πίνακας 70: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%). 266

Πίνακας 71: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).....267

Πίνακας 72: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).....268

Πίνακας 73: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά τύπο οικογένειας (%).....269

Πίνακας 74: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά αριθμό παιδιών (%).....270

Πίνακας 75: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).....271

Πίνακας 76: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά συχνότητα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%).....273

Πίνακας 77: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%).....274

Πίνακας 78: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Φαρμακείο (%).....276

Πίνακας 79: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Φαρμακείου (%).....277

Πίνακας 80: Βαθμός ικανοποίησης από το Κοινωνικό Φαρμακείο λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια (%).....279

Πίνακας 81: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής από το Κοινωνικό Φαρμακείο (%).....282

Πίνακας 82: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά Δήμο κατοικίας (%).....285

Πίνακας 83: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά φύλο (%).....286

Πίνακας 84: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά ηλικιακή ομάδα (%).....287

Πίνακας 85: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).....287

Πίνακας 86: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά εργασιακή κατάσταση (%).....289

Πίνακας 87: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά οικογενειακή κατάσταση (%).....290

Πίνακας 88: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά οικογενειακή κατάσταση (%).....291

Πίνακας 89: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά αριθμό παιδιών (%). 292

Πίνακας 90: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά κοινωνική κατηγορία (%). 294

Πίνακας 91: Εβδομαδιαία συχνότητα παροχής γευμάτων από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%). 295

Πίνακας 92: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%). 297

Πίνακας 93: Πηγή πληροφόρησης για τις Δομές Παροχής Συσσιτίου (%). 298

Πίνακας 94: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%). 299

Πίνακας 95: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%). 302

Πίνακας 96: Ανάγκες και προτεινόμενες βελτιώσεις στη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων, όπως αναδείχθηκαν από τους ωφελούμενους (%).....306

Πίνακας 97: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά Δήμο κατοικίας (%). 308

Πίνακας 98: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά φύλο (%). 309

Πίνακας 99: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%). 310

Πίνακας 100: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ (%).....311

Πίνακας 101: Πηγή πληροφόρησης για τα ΚΔΗΦ (%). 313

Πίνακας 102: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των ΚΔΗΦ (%). .314

Πίνακας 103: Συνεργασία με το προσωπικό του ΚΔΗΦ για τη διαμόρφωση ατομικού προγράμματος ειδικής αγωγής/φροντίδας (%). 316

Πίνακας 104: Βαθμός ικανοποίησης της λειτουργίας της δομής ΚΔΗΦ (%). 318

Πίνακας 105: Μη καλυπτόμενες ανάγκες από ΚΔΗΦ (%). 322

Πίνακας 106: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από το ΚΔΗΦ (%).....324

Πίνακας 107: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) κατά Δήμο κατοικίας (%). ...326

Πίνακας 108: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά φύλο (%). 327

Πίνακας 109: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%). 328

Πίνακας 110: Σχέση του κηδεμόνα/Δικαστικού συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η (%). 329

Πίνακας 111: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά φύλο (%). 330

Πίνακας 112: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%). 331

Πίνακας 113: Χρονικό διάστημα επίσκεψης του/της ωφελούμενου/ης στο ΚΔΗΦ (%).....332

Πίνακας 114: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του ωφελούμενου από το ΚΔΗΦ (%).....334

Πίνακας 115: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΔΗΦ στον/η ωφελούμενο/η (%).....335

Πίνακας 116: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία της δομής ΚΔΗΦ προς τον/την ωφελούμενο/η που εκπροσωπείται (%). 337

Πίνακας 117: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπούνται και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΔΗΦ (%).....342

Πίνακας 118: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείται από το ΚΔΗΦ (%). 344

Πίνακας 119: Φύλο ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 347

Πίνακας 120: Ποσοστιαία ηλικιακή διάρθρωση του δείγματος των ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 348

Πίνακας 121: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 349

Πίνακας 122: Κατηγορίες ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 350

Πίνακας 123: Συχνότητα Λήψης Υπηρεσιών ΚΗΦΗ. 351

Πίνακας 124: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ΚΗΦΗ 352

Πίνακας 125: Πηγή πληροφόρησης για το ΚΗΦΗ. 353

Πίνακας 126: Ικανοποίηση των ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του ΚΗΦΗ. 355

Πίνακας 127: Ικανοποίηση ωφελούμενων ΚΗΦΗ από τη λειτουργία της δομής με βάση τα κριτήρια. 358

Πίνακας 128: Ανάγκες ωφελούμενων ΚΗΦΗ που δεν καλύπτονται.....361

Πίνακας 129: Προτάσεις βελτίωσης ΚΗΦΗ. 362

Πίνακας 130: Ηλικία δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενων ΚΗΦΗ 364

Πίνακας 131: Σχέση δικαστικού/ης συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η του ΚΗΦΗ. 365

Πίνακας 132: Καθεστώς απασχόλησης δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ. 366

Πίνακας 133: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η δικαστικός/η συμπαραστάτης ωφελούμενου ΚΗΦΗ. 367

Πίνακας 134: Ηλικία ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης. 369

Πίνακας 135: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η ωφελούμενος/η ΚΗΦΗ, για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης. 370

Πίνακας 136: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών από τον/την ωφελούμενο/η ΚΗΦΗ, για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης. 371

Πίνακας 137: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ωφελούμενου ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.....372

Πίνακας 138: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης ηλικιωμένου/ης από το ΚΗΦΗ.....373

Πίνακας 139: Ικανοποίηση δικαστικού συμπαραστάτη από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΗΦΗ στον/την ηλικιωμένο/η. 374

Πίνακας 140: Ικανοποίηση από τη λειτουργία της δομής προς τον/την ωφελούμενο/η τον/την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης. 377

Πίνακας 141: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΗΦΗ. 380

Πίνακας 142: Προτάσεις βελτίωσης του/της ωφελούμενου/ης, τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης.....382

Πίνακας 143: Αποτύπωση του είδους των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 383

Πίνακας 144: Αποτύπωση του Δικαιούχου των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....384

Πίνακας 145: Αποτύπωση της χωρικής ενότητας που καλύπτεται από τη Δομή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχε στην έρευνα. .385

Πίνακας 146: Αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....386

Πίνακας 147: Ποσοστιαία αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) ανά ειδικότητα, των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 387

Πίνακας 148: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα, ανά Δομή. 388

Πίνακας 149: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 389

Πίνακας 150: Αποτύπωση του βαθμού σημαντικότητας συγκεκριμένων ζητημάτων που αφορούν τους Συντονιστές των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....390

Πίνακας 151: Αποτύπωση του βαθμού σημαντικότητας συγκεκριμένων ζητημάτων που αφορούν την άσκηση των καθηκόντων των Στελεχών των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 391

Πίνακας 152: Παρουσίαση των στοιχείων που τηρούνται για την παρακολούθηση των ωφελούμενων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 392

Πίνακας 153: Αποτύπωση των κριτηρίων επιλογής που χρησιμοποιούνται, ανά Δομή, για την ένταξη των ωφελούμενων στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....395

Πίνακας 154: Αποτύπωση του βαθμού διαθεσιμότητας, επάρκειας και καταλληλότητας των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 397

Πίνακας 155: Ποσοστιαία αποτύπωση των αναγκών για τις οποίες παρέχεται οικονομική στήριξη ή παραχώρηση από τον ΟΤΑ στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 398

Πίνακας 156: Παρουσίαση της συχνότητας παροχής αγαθών και προϊόντων στον κάθε ωφελούμενο των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....399

Πίνακας 157: Ποσοστιαία αποτύπωση των πηγών προμήθειας των αγαθών που διανέμονται στους ωφελούμενους από τις Δομές της κατηγορίας «Κοινωνικό Παντοπωλείο» της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....401

Πίνακας 158: Ποσοστιαία αποτύπωση των πηγών προμήθειας των υλικών για την παρασκευή των γευμάτων ή των έτοιμων γευμάτων που διανέμονται στους ωφελούμενους από τις Δομές της κατηγορίας «Δομή Σίτισης» της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 402

Πίνακας 159: Αποτύπωση (σε απόλυτη και ποσοστιαία τιμή) Υπηρεσιών/ Φορέων ή Δομών με τις οποίες συνεργάστηκαν οι Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα και υλοποίησαν από κοινού δράσεις.....405

Πίνακας 160: Ποσοστιαία αποτύπωση των ωφελούμενων σε ετήσια βάση, κατά μέσο όρο, που παραπέμφθηκε από και προς τις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....408

Πίνακας 161: Αποτύπωση των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα, καθώς και της Νομικής Υπόστασής τους.....434

Πίνακας 162: Ποσοστιαία αποτύπωση της Νομικής υπόστασης των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα 434

Πίνακας 163: Αποτύπωση της χωρικής ενότητας που καλύπτεται από τη Δομή ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχε στην έρευνα. 435

Πίνακας 164: Αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 435

Πίνακας 165: Αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 437

Πίνακας 166: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα, ανά Δομή ΚΔΗΦ. 438

Πίνακας 167: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 439

Πίνακας 168: Παρουσίαση των στοιχείων που τηρούνται για την παρακολούθηση των ωφελούμενων των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....440

Πίνακας 169: Παρουσίαση των στοιχείων μέγιστης δυναμικότητας των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 442

Πίνακας 170: Αποτύπωση (σε απόλυτη και ποσοστιαία τιμή) των φιλοξενούμενων που εξυπηρετούνται με και χωρίς την χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ στις Δομές ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 443

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Οι Επιχειρησιακοί Στόχοι του «Μηχανισμού Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας». 28

Διάγραμμα 2: Οι τρείς θεματική τομείς στους οποίους εμπίπτουν οι 20 Βασικές Αρχές και Δικαιώματα του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. 53

Διάγραμμα 3:Αντιστοίχιση Στρατηγικών Στόχων και Προτεραιοτήτων Περιφερειακής Στρατηγικής. 97

Διάγραμμα 4: Οι ωφελούμενοι της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020 98

Διάγραμμα 5: Χρονολογική σειρά εξέλιξης πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 108

Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία κατανομή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (%, 2021).....111

Διάγραμμα 7: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων του Συνόλου της Χώρας (2021). 114

Διάγραμμα 8: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).....114

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας (2021).....115

Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας (2021). 115

Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας (2021).....116

Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, κατά φύλο, στο Σύνολο της Χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακές Ενότητες (2021).....116

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο, για το Σύνολο της Χώρας (2021).....120

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021). 120

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αχαΐας (2021). 121

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (2021). ..121

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Ηλείας (2021). 122

Διάγραμμα 18: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021). 124

Διάγραμμα 19: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).....124

Διάγραμμα 20: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στο Σύνολο της Χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021). 125

Διάγραμμα 21: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021). 125

Διάγραμμα 22: Νέοι εκτός απασχόλησης και εκπαίδευσης-κατάρτισης, στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020-2024). 126

Διάγραμμα 23: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά μήνα για το έτος 2023. 127

Διάγραμμα 24:Συνολική ανεργία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, ανά ηλικιακή κατηγορία (2023 και 2024). 128

Διάγραμμα 25: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022). 129

Διάγραμμα 26: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023). 131

Διάγραμμα 27: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο Σύνολο της Χώρας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ανά ΠΕ, μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ). 132

Διάγραμμα 28: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) των ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ).....133

Διάγραμμα 29:Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξίας (ΑΠΑ) ανά κλάδο (σε εκ. ευρώ) για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022*). 133

Διάγραμμα 30: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021). 135

Διάγραμμα 31: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021). 135

Διάγραμμα 32: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).....136

Διάγραμμα 33: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και για τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021). 137

Διάγραμμα 34: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά ομάδες ιθαγένειας, στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021). 138

Διάγραμμα 35: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021). 141

Διάγραμμα 36: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021). 142

Διάγραμμα 37: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020-2024). 143

Διάγραμμα 38: Κεντρικοί άξονες στους οποίους εντάσσονται οι Υπηρεσίες που παρέχουν τα Κέντρα Κοινότητας.....146

Διάγραμμα 39: Δήμος Κατοικίας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....199

Διάγραμμα 40: Φύλο ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών. 199

Διάγραμμα 41: Ηλικιακή κατανομή δείγματος Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....200

Διάγραμμα 42: Εκπαιδευτικό επίπεδο ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....201

Διάγραμμα 43: Κατάσταση ασχολίας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....203

Διάγραμμα 44: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών. 204

Διάγραμμα 45: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών. 205

Διάγραμμα 46: Αριθμός παιδιών ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....206

Διάγραμμα 47: Κατηγορίες ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.....207

Διάγραμμα 48: Δομή εξυπηρέτησης ωφελούμενων (Κέντρα Κοινότητας, Παραρτήματα Ρομά και Κέντρα Ένταξης Μεταναστών).....208

Διάγραμμα 49: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.....209

Διάγραμμα 50: Διάστημα εξυπηρέτησης ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.....210

Διάγραμμα 51: Πηγή Πληροφόρησης για το Κέντρο Κοινότητας.....211

Διάγραμμα 52: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών για το Παράρτημα Ρομά...212

Διάγραμμα 53: Διάστημα εξυπηρέτησης από το Παράρτημα Ρομά.....213

Διάγραμμα 54: Πηγή πληροφόρησης για το Παράρτημα Ρομά.....215

Διάγραμμα 55: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Κέντρου Κοινότητας.....219

Διάγραμμα 56: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Κέντρου Κοινότητας βάσει κριτηρίων.....222

Διάγραμμα 57: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά.....224

Διάγραμμα 58: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Παραρτήματος Ρομά βάσει κριτηρίων.....227

Διάγραμμα 59: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά Δήμο κατοικίας (%).....234

Διάγραμμα 60: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά φύλο (%).....235

Διάγραμμα 61: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά ηλικιακή ομάδα (%).....236

Διάγραμμα 62: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).....237

Διάγραμμα 63: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).....238

Διάγραμμα 64: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).....239

Διάγραμμα 65: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά τύπο οικογένειας (%). 241

Διάγραμμα 66: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά αριθμό παιδιών (%). 242

Διάγραμμα 67: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).....243

Διάγραμμα 68: Συχνότητα προμήθειας προϊόντων από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).....244

Διάγραμμα 69: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Παντοπωλείο (%). 245

Διάγραμμα 70: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).....247

Διάγραμμα 71: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).....251

Διάγραμμα 72: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).....257

Διάγραμμα 73: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).....261

Διάγραμμα 74: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά Δήμο κατοικίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (%). 263

Διάγραμμα 75: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά φύλο (%).....264

Διάγραμμα 76: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά ηλικία (%). 265

Διάγραμμα 77: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%). 266

Διάγραμμα 78: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).....267

Διάγραμμα 79: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).....268

Διάγραμμα 80: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά τύπο οικογένειας (%). 269

Διάγραμμα 81: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά αριθμό παιδιών (%).....270

Διάγραμμα 82: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).....272

Διάγραμμα 83: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά συχνότητα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%). 273

Διάγραμμα 84: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%). 275

Διάγραμμα 85: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Φαρμακείο (%). 276

Διάγραμμα 86: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Φαρμακείου (%).....278

Διάγραμμα 87: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία του Κοινωνικού Φαρμακείου, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια.....281

Διάγραμμα 88: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής από το Κοινωνικό Φαρμακείο (%). 283

Διάγραμμα 89: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά Δήμο κατοικίας (%). 285

Διάγραμμα 90: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά φύλο (%). 286

Διάγραμμα 91: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά ηλικιακή ομάδα (%).....287

Διάγραμμα 92: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%). 288

Διάγραμμα 93: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά εργασιακή κατάσταση (%).....289

Διάγραμμα 94: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά οικογενειακή κατάσταση (%). 290

Διάγραμμα 95: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά οικογενειακή κατάσταση (%). 291

Διάγραμμα 96: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά αριθμό παιδιών (%). 293

Διάγραμμα 97: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά κοινωνική κατηγορία (%).....294

Διάγραμμα 98: Εβδομαδιαία συχνότητα παροχής γευμάτων από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%). 296

Διάγραμμα 99: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%). 297

Διάγραμμα 100: Πηγή πληροφόρησης για τις Δομές Παροχής Συσσιτίου (%). 298

Διάγραμμα 101: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%). 300

Διάγραμμα 102: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%). 303

Διάγραμμα 103: Συμπληρωματικές πηγές σίτισης των ωφελούμενων (%). 304

Διάγραμμα 104: Ανάγκες και προτεινόμενες βελτιώσεις στη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων, όπως αναδείχθηκαν από τους ωφελούμενους (%).....306

Διάγραμμα 105: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά Δήμο κατοικίας (%). 309

Διάγραμμα 106: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά φύλο (%). 310

Διάγραμμα 107: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά ηλικιακή ομάδα (%).....310

Διάγραμμα 108: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ (%). 311

Διάγραμμα 109: Πηγή πληροφόρησης για τα ΚΔΗΦ (%).....313

Διάγραμμα 110: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των ΚΔΗΦ (%). 315

Διάγραμμα 111: Συνεργασία με το προσωπικό του ΚΔΗΦ για τη διαμόρφωση ατομικού προγράμματος ειδικής αγωγής/φροντίδας (%). 317

Διάγραμμα 112: Βαθμός δυσκολίας στη διαδικασία υποβολής αίτησης για επιλογή από το ΚΔΗΦ (%).....320

Διάγραμμα 113: Μη καλυπτόμενες ανάγκες από ΚΔΗΦ (%). 322

Διάγραμμα 114: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από το ΚΔΗΦ (%).....324

Διάγραμμα 115: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά Δήμο κατοικίας (%). 326

Διάγραμμα 116: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά φύλο (%). 327

Διάγραμμα 117: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%). 328

Διάγραμμα 118: Σχέση του κηδεμόνα/Δικαστικού συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η (%). 330

Διάγραμμα 119: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά φύλο (%). 331

Διάγραμμα 120: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%). 332

Διάγραμμα 121: Χρονικό διάστημα επίσκεψης του/της ωφελούμενου/ης στο ΚΔΗΦ (%). 333

Διάγραμμα 122: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του ωφελούμενου από το ΚΔΗΦ (%). 334

Διάγραμμα 123: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΔΗΦ στον/η ωφελούμενο/η (%). 336

Διάγραμμα 124: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία της δομής ΚΔΗΦ προς τον/την ωφελούμενο/η που εκπροσωπείται (%). 340

Διάγραμμα 125: Δυσκολία ανταπόκρισης στις διαδικασίες υποβολής της αίτησης για την επιλογή του/της ωφελούμενου/ης από το ΚΔΗΦ (%). 341

Διάγραμμα 126: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπούνται και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΔΗΦ (%). 343

Διάγραμμα 127: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείται από το ΚΔΗΦ (%). 345

Διάγραμμα 128: Δήμος Κατοικίας ωφελούμενων ΚΗΦΗ 347

Διάγραμμα 129: Φύλο ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 348

Διάγραμμα 130: Ποσοστιαία ηλικιακή διάρθρωση του δείγματος των ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 349

Διάγραμμα 131: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 350

Διάγραμμα 132: Κατηγορίες ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 351

Διάγραμμα 133: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ΚΗΦΗ. 352

Διάγραμμα 134: Πηγή πληροφόρησης για το ΚΗΦΗ. 354

Διάγραμμα 135: Ικανοποίηση των ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του ΚΗΦΗ. 356

Διάγραμμα 136: Ικανοποίηση ωφελούμενων ΚΗΦΗ από τη λειτουργία της δομής με βάση τα κριτήρια. 360

Διάγραμμα 137: Ανάγκες ωφελούμενων ΚΗΦΗ που δεν καλύπτονται. 361

Διάγραμμα 138: Προτάσεις βελτίωσης ΚΗΦΗ. 363

Διάγραμμα 139: Φύλο δικαστικού συμπαραστάτη ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 364

Διάγραμμα 140: Ηλικία δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενων ΚΗΦΗ. 365

Διάγραμμα 141: Σχέση δικαστικού/ης συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η του ΚΗΦΗ. 366

Διάγραμμα 142: Καθεστώς απασχόλησης δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ. 367

Διάγραμμα 143: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η δικαστικός/η συμπαραστάτης ωφελούμενου ΚΗΦΗ. 368

Διάγραμμα 144: Φύλο ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης. 369

Διάγραμμα 145: Ηλικία ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης. 370

Διάγραμμα 146: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η ωφελούμενος/η ΚΗΦΗ, για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης. 371

Διάγραμμα 147: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης. 372

Διάγραμμα 148: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης ηλικιωμένου/ης από το ΚΗΦΗ. 373

Διάγραμμα 149: Ικανοποίηση δικαστικού συμπαραστάτη από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΗΦΗ στον/την ηλικιωμένο/η. 376

Διάγραμμα 150: Ικανοποίηση από τη λειτουργία της δομής προς τον/την ωφελούμενο/η τον/την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης 379

Διάγραμμα 151: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΗΦΗ. 381

Διάγραμμα 152: Προτάσεις βελτίωσης του/της ωφελούμενου/ης, τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης. 382

Διάγραμμα 153: Ποσοστιαία κατανομή του είδους των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 384

Διάγραμμα 154: Ποσοστιαία κατανομή της κατηγορίας του Δικαιούχου των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 385

Διάγραμμα 155: Διαγραμματική απεικόνιση της ποσοστιαίας αποτύπωσης του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) ανά ειδικότητα, των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 387

Διάγραμμα 156: Ποσοστιαία αποτύπωση των κριτηρίων επιλογής που χρησιμοποιούνται για την ένταξη των ωφελούμενων στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. 397

Διάγραμμα 157: Διαγραμματική απεικόνιση της ποσοστιαίας αποτύπωσης των αναγκών για τις οποίες παρέχεται οικονομική στήριξη ή παραχώρηση από τον ΟΤΑ στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....399

Διάγραμμα 158: Ποσοστιαία απεικόνιση των Δομών σίτισης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα και παρέχουν γεύματα στους ωφελούμενους για το Σαββατοκύριακο.....400

Διάγραμμα 159: Ποσοστιαία απεικόνιση των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα και εξυπηρετούν και τους ωφελούμενους του Προγράμματος «ΤΕΒΑ». 402

Διάγραμμα 160: Ποσοστιαία απεικόνιση των δράσεων δημοσιότητας που έχουν διοργανωθεί από τις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.....409

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Το Οργανόγραμμα του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 31

Εικόνα 2: Χαρτογράφηση Κοινωνικών Δομών & Υπηρεσιών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....33

Εικόνα 3: Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. 54

Εικόνα 4: Ομάδες Στόχου της ΕΣΚΕ 2021-2027. 70

Εικόνα 5: Οι Περιφερειακές Ενότητες και οι έδρες των Δήμων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.....109

Εικόνα 6: Γεωχωρική απεικόνιση των Κοινωνικών Δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....144

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη «Π3.3. Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ+ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» αποτελεί κομβικό τμήμα του συστήματος τεκμηρίωσης και αξιολόγησης που αναπτύσσει το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της ΠΔΕ. Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα 2021–2027», το Παρατηρητήριο έχει αναλάβει να παρακολουθεί συστηματικά τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές δομές που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας, στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση. Η παρούσα μελέτη ενισχύει αυτό το έργο, προσφέροντας αναλυτική και τεκμηριωμένη αποτύπωση της λειτουργίας των δομών και του βαθμού στον οποίο οι υπηρεσίες τους ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των ωφελούμενων.

Οι δομές που εξετάζονται –όπως οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, οι Δομές Αστέγων, τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ), οι Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ), τα Κέντρα Κοινότητας και οι υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας– αποτελούν κρίσιμους πυλώνες κοινωνικής υποστήριξης στην περιοχή. Λειτουργούν ως μηχανισμοί πρόληψης και αντιμετώπισης κοινωνικών κινδύνων, παρέχουν πρόσβαση σε βασικά αγαθά και εξειδικευμένες υπηρεσίες και διαμορφώνουν ένα περιβάλλον ασφάλειας και ενδυνάμωσης για άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα μελέτη διερευνά τόσο τη λειτουργική επάρκεια των δομών όσο και τον βαθμό ικανοποίησης των πολιτών, δίνοντας έμφαση στην εμπειρία των ωφελούμενων, στη σχέση με το προσωπικό, στην αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και στις δυνατότητες κοινωνικής ένταξης.

Η ανάλυση των δεδομένων επιτρέπει την ανάδειξη κρίσιμων θεμάτων που επηρεάζουν τη λειτουργία των δομών και τη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Παράλληλα, επισημαίνει ζητήματα που αφορούν τις υποδομές, τον ανθρώπινο πόρο, τις διαδικασίες εξυπηρέτησης και τις ανάγκες ανάπτυξης νέων ή συμπληρωματικών υπηρεσιών. Με αυτόν τον τρόπο, η μελέτη δεν λειτουργεί μόνο ως μια απογραφή της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και ως εργαλείο στρατηγικής υποστήριξης για τον περιφερειακό σχεδιασμό κοινωνικής πολιτικής, ενισχύοντας τον ρόλο της ΠΔΕ ως φορέα που στοχεύει στη διαμόρφωση βιώσιμων και κοινωνικά δίκαιων παρεμβάσεων.

Σε ένα περιβάλλον όπου οι κοινωνικές ανάγκες μεταβάλλονται διαρκώς και η ζήτηση για υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας αυξάνεται, η συστηματική τεκμηρίωση, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων. Η παρούσα μελέτη

συμβάλλει ουσιαστικά σε αυτή την κατεύθυνση, συνθέτοντας ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και αναδεικνύοντας τόσο τις επιτυχίες όσο και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δομές. Έτσι, υποστηρίζει την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στη χάραξη πολιτικών που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, προωθούν την ισότητα πρόσβασης και διασφαλίζουν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται με συνέπεια στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Κλείνοντας, τα Κεφάλαια από τα οποία αποτελείται η παρούσα μελέτη με τίτλο «Π3.3. Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ+ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» παρουσιάζονται παρακάτω:

- Κεφάλαιο 1: Σκοπός και Αναγκαιότητα
- Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό και Πολιτικό Πλαίσιο
- Κεφάλαιο 3: Υφιστάμενη Κατάσταση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
- Κεφάλαια 4: Μεθοδολογικό Πλαίσιο Έρευνας
- Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα Ερωτηματολογίων Έρευνας Πεδίου
- Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ

1.1.Θεσμικό Πλαίσιο και Ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης

Το έργο **«Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας»** χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «Δυτική Ελλάδα 2021 – 2027» με βάση την Απόφαση Ένταξης με αρ. πρωτ. 252/19-01-2024(ΑΔΑ: ΨΟ6Τ7Λ6-Η15) και έχει λάβει κωδικό MIS 6004353. Το συγκεκριμένο έργο εντάσσεται στην Πράξη «Μηχανισμός Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας», που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους- μέσω του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) και πιο συγκεκριμένα από Πιστώσεις του Προγράμματος (αριθ. ενάριθ. έργου 2024ΕΠ00170001)-. Η λειτουργία του Μηχανισμού καθορίζεται από το Ν.4445/2016 (ΦΕΚ Α’ 236/19.12.2016) «Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ρυθμίσεις για την κοινωνική αλληλεγγύη και εφαρμοστικές διατάξεις του ν.4387/2016 (Α’ 85) και άλλες διατάξεις, όπως κωδικοποιήθηκε με το Ν.4829/202»[1].

Οι βασικοί επιχειρησιακοί στόχοι του Παρατηρητηρίου παρουσιάζονται στο ακόλουθο Διάγραμμα.

[1] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/michanismos/thesmiko-plaisio/)

Διάγραμμα 1: Οι Επιχειρησιακοί Στόχοι του «Μηχανισμού Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας».

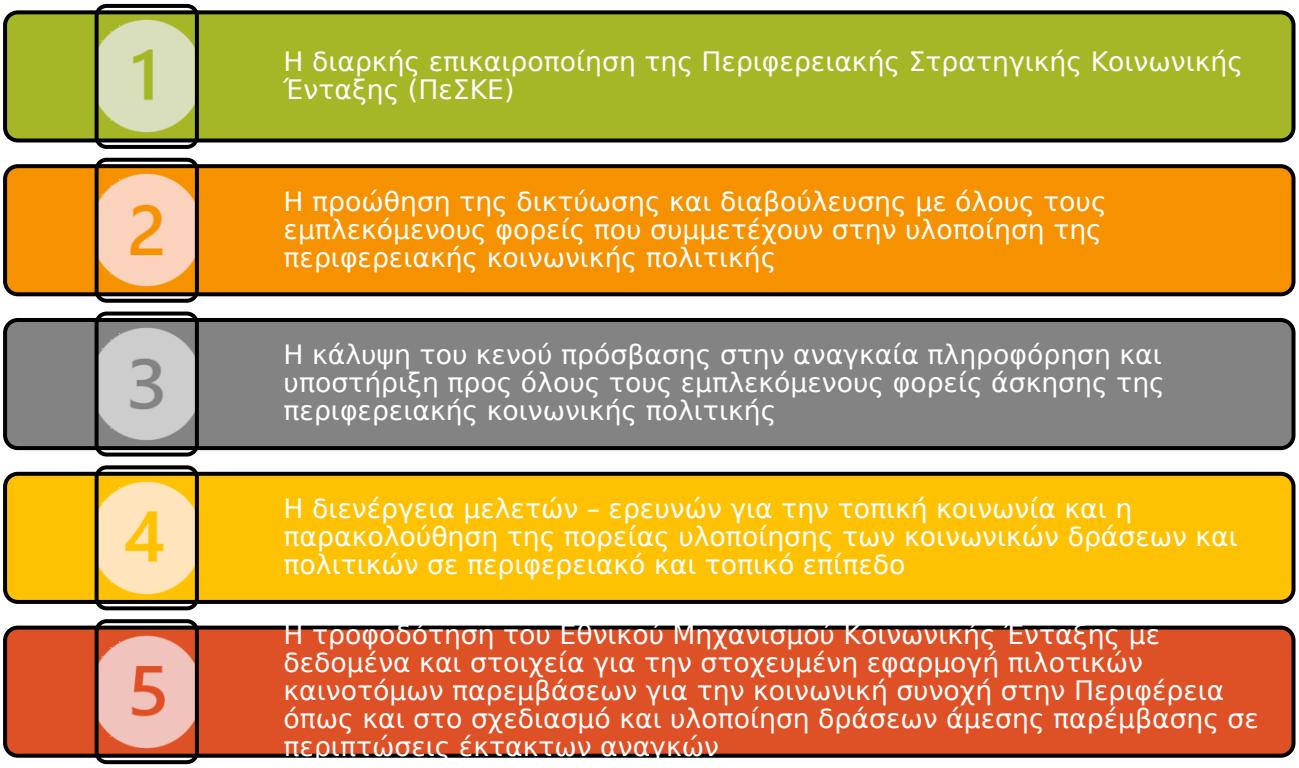

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/perifereiako-paratiritirio-koinonikis-entaxis/skopos-armodiotites/)

Η δημιουργία και λειτουργία του «Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» αποσκοπεί στη συστηματική συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση κοινωνικών δεδομένων, με στόχο την τεκμηρίωση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και την υποστήριξη του σχεδιασμού και της υλοποίησης παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής. Αποτελεί βασικό πυλώνα υποστήριξης της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας (ΠεΣΚΕ), παρέχοντας αξιόπιστη πληροφόρηση σχετικά με τις κοινωνικές ανισότητες, τις ευάλωτες ομάδες και τις εξελίξεις στο κοινωνικό πεδίο. Μέσω της παρακολούθησης δεικτών και της αξιολόγησης δράσεων, ενισχύει τη στοχευμένη και αποτελεσματική χάραξη πολιτικής, βασισμένη σε πραγματικά δεδομένα[2].

Το Παρατηρητήριο συνδέεται οργανικά με τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και λειτουργεί συμπληρωματικά προς τις δράσεις του, συμβάλλοντας στην

[2] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/perifereiako-paratiritirio-koinonikis-entaxis/skopos-armodiotites/)

παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των μέτρων κοινωνικής ένταξης σε περιφερειακό επίπεδο. Κεντρικός στόχος του Παρατηρητηρίου είναι η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος γνώσης και πληροφόρησης που θα στηρίζει τη λήψη αποφάσεων, θα εντοπίζει κοινωνικές ανάγκες και θα ενισχύει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στην εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών. Παράλληλα, λειτουργεί ως κόμβος συνεργασίας μεταξύ φορέων και υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, διευκολύνοντας τη διασύνδεση, τη συνεργασία και την ανταλλαγή καλών πρακτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο[3].

Βασική αρμοδιότητα του Παρατηρητηρίου αποτελεί η εκπόνηση μελετών για τη μέτρηση της φτώχειας, τη διερεύνηση των διαστάσεών της και την εκτίμηση του αντικτύπου των εισοδηματικών ελλείψεων στον κοινωνικό ιστό και στην ποιότητα ζωής του πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (ΠΔΕ). Επίσης, επιδιώκει τη συμμετοχή όλων των δημόσιων υπηρεσιών και των ιδιωτικών φορέων παροχής κοινωνικής φροντίδας για την υλοποίηση οριζόντιων δράσεων, στις οποίες θα περιλαμβάνεται και η στήριξη των ευπαθών ομάδων. Άλλες αρμοδιότητες του Παρατηρητηρίου είναι[4]:

- Η διενέργεια κοινωνικών ερευνών για τον σχεδιασμό προγραμμάτων με στόχο την κάλυψη των αναγκών του ευρύτερου πληθυσμού.
- Η συμμετοχή σε διαπεριφερειακά, διακρατικά και διεθνικά δίκτυα για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, τον εντοπισμό και την προώθηση των προτεραιοτήτων κοινωνικής πολιτικής της ΠΔΕ.
- Η σύνταξη και παρακολούθηση της ΠεΣΚΕ.
- Ο συντονισμός των Δήμων εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης και τη μέριμνα για την εφαρμογή οριζόντιων μέτρων πολιτικής και η ανάπτυξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο αντιμετώπισης ειδικών τοπικών αναγκών.
- Η δικτύωση όμορων Δήμων με σκοπό την αντιμετώπιση κοινών αναγκών και η δικτύωση των φορέων υλοποίησης προνοιακών παρεμβάσεων και κοινωνικών υπηρεσιών.
- Η διαβίβαση στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών προς το ΕΓΠΣ του Εθνικού Μηχανισμού.
- Η παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων (όπως ακραία φτώχεια, υπερχρεωμένα νοικοκυριά) και η αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων.

[3] Όπ.π
[4] Όπ.π

Δεδομένου ότι ο απώτερος σκοπός του Παρατηρητηρίου είναι η διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών που ανακουφίζουν από τις συνέπειες της φτώχειας και ενισχύουν τη συνοχή και την αλληλεγγύη στην ΠΔΕ, ωφελούμενου του έργου είναι όλοι οι πολίτες της. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στα άτομα και τις οικογένειες που απειλούνται ή έχουν εγκλωβιστεί σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και συγκεκριμένα σε[5]:

- Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας λόγω έλλειψης βασικών πόρων (διατροφή, στέγαση, υγιεινή, θέρμανση).
- Παιδιά ηλικίας 0–17 ετών που απειλούνται ή βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό.
- Άτομα με αυξημένο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης έχει συσταθεί στην έδρα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, στην Πάτρα. Η υποστήριξη λειτουργίας του Παρατηρητηρίου παρέχεται στη Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας ΠΕ Αχαΐας, με χωρική αρμοδιότητα σε όλη την Περιφέρεια. Επισημαίνεται πως η λειτουργία του έργου αποσκοπεί στα κατωτέρω:

1. Αποτελεσματική παρακολούθηση και τον συντονισμό των στόχων οι οποίοι εξειδικεύονται στο πλαίσιο της ΠεΣΚΕ.
2. Ανάδειξη των τοπικών αναγκών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης.
3. Διαβίβαση στοιχείων και πληροφοριών στο ΕΓΠΣ του Εθνικού Μηχανισμού.
4. Αποτύπωση και χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ως πυλώνας της κοινωνικής ένταξης σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, το Παρατηρητήριο προωθεί τις ακόλουθες δράσεις:

- Εκπόνηση ετήσιας Περιφερειακής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης, για τη διαπίστωση των επιπτώσεων συγκεκριμένων πολιτικών στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή εργαλείων και δεικτών παρακολούθησης των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης των ωφελούμενων της ΠΕ.Σ.Κ.Ε., ιδίως σε ζητήματα που άπτονται της ένταξης στην αγορά εργασίας και της ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας.
- Παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων.

[5] Όπ.π.

- Δημιουργία διαδικτυακής πύλης για την καταγραφή της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση συγκεντρωτικών στοιχείων στατιστικού χαρακτήρα και αναφορών κοινωνικών φαινομένων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και δράσεων της περιφερειακής στρατηγικής.

Το Οργανόγραμμα του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας απεικονίζεται ακολούθως (Εικόνα 1).

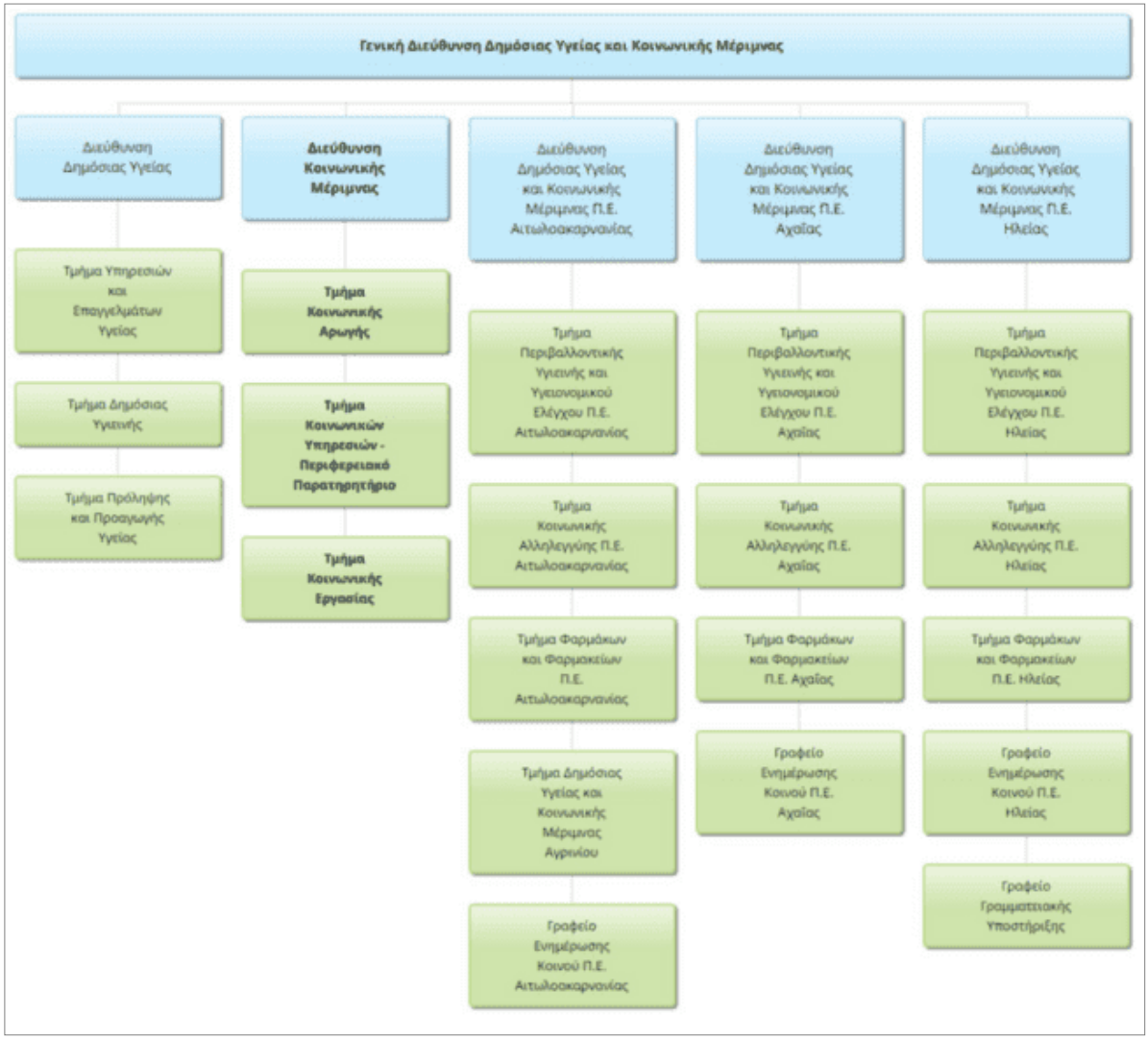

Εικόνα 1: Το Οργανόγραμμα του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/perifereiako-paratiritirio-koinonikis-entaxis/organosi-kai-leitoyrgia/)

Στις δράσεις του Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της ΠΔΕ συμπεριλαμβάνεται η ανάπτυξη μεθοδολογιών και εργαλείων Κοινωνικής Καινοτομίας για τον σχεδιασμό νέων δράσεων κοινωνικής

πολιτικής σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο. Οι μεθοδολογίες και τα εργαλεία παρουσιάζονται ακολούθως:

1. **Εργαλείο μέτρησης κοινωνικού αντίκτυπου:** Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου αποτελεί εργαλείο μέτρησης της κοινωνικής αξίας που παράγεται μέσα από τις παρεμβάσεις των κοινωνικών δομών. Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου συνεισφέρει άμεσα στη λειτουργία των κοινωνικών δομών καθώς αποτελεί μια καινοτόμα διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης. Το εν λόγω εργαλείο θα διατεθεί οριζόντια στους κοινωνικούς φορείς – δομές και υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.
2. **Αξιολόγηση λειτουργίας κοινωνικών δομών:** Η ανάπτυξη ενός μοντέλου αξιολόγησης των κοινωνικών δομών θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την άσκηση της περιφερειακής κοινωνικής πολιτικής. Ως «Κοινωνικές Δομές» εξετάζονται οι εξής Κατηγορίες Δομών: Κέντρα Κοινότητας, Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, Δομές Αστέγων, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Αναπηρία (ΚΔΗΦ). Ως ειδικότεροι στόχοι της Αξιολόγησης των Κοινωνικών Δομών τίθενται οι εξής:
    - Αναγνώριση του πόσο αποδοτικές, ή μη είναι οι παρεμβάσεις ως προς τον τρόπο χρήσης των πόρων.
    - Ανάλυση επίτευξης επιθυμητών αποτελεσμάτων, καθώς και εντοπισμός λόγων για τους οποίους αυτά επιτεύχθηκαν ή δεν επιτεύχθηκαν.
    - Εκτίμηση του κατά πόσο έχουν προστιθέμενη αξία οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις.
    - Εντοπισμός σημείων του προγραμματισμού, που ενδεχομένως χρειάζονται αναπροσανατολισμό προκειμένου να επιτευχθεί η επίτευξη των στόχων.
    - Υποστήριξη λήψης αποφάσεων σχετικά με τη βελτίωση, ή αναθεώρηση των παρεμβάσεων.
    - Υποστήριξη λήψης αποφάσεων για εναλλακτικές παρεμβάσεις.
    - Καθοδήγηση σχεδιασμού νέων παρεμβάσεων.
3. **Εργαλείο υλοποίησης Δημόσιων Συμβάσεων Αναφοράς:** Οι Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις αποτελούν εργαλείο κοινωνικής πολιτικής για την επίτευξη δευτερευουσών κοινωνικών στόχων. Υποστηρίζονται από την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία (Ν.4412/2016) για τις δημόσιες αγορές και είναι μέρος της

Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις δημόσιες συμβάσεις. Με τον όρο Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις νοούνται οι συμβάσεις που συνάπτουν οι δημόσιοι φορείς και οι οποίες συμπεριλαμβάνουν κοινωνικές πτυχές σε κάποια από τα διακριτά τμήματα της διαγωνιστικής διαδικασίας. Το εν λόγω εργαλείο αφορά την εκπόνηση σχεδίου δράσης για την εφαρμογή των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων.

4. **Χρηματοδοτικό εργαλείο Κοινωνικών Ομόλογων:** Στο πλαίσιο του έργου θα αναπτυχθεί καινοτόμο σε εθνικό επίπεδο χρηματοδοτικό εργαλείο (χρηματοοικονομικό εργαλείο) βασιζόμενο στα συμβόλαια χρηματοδότησης με βάση τα κοινωνικά αποτελέσματα. Το εργαλείο θα απευθύνεται σε φορείς της κοινωνίας των πολιτών που επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν μέσα από την επίτευξη ενός κοινωνικού αποτελέσματος.
5. **Εργαλείο ενδυνάμωσης φορέων & Στελεχών:** Το εν λόγω εργαλείο αφορά την ενίσχυση/δημιουργία ικανοτήτων (Capacity Building), ως μία διαδικασία βελτίωσης κι ενδυνάμωσης ενός οργανισμού και των στελεχών του, προκειμένου να γίνει αποτελεσματικότερος, να αποκομίσει μεγαλύτερο κοινωνικό όφελος, βιωσιμότητα και να επιτύχει τους στόχους του σε βάθος χρόνου. Το οριζόντιο αυτό εργαλείο θα σχεδιαστεί βάσει προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται για την ενδυνάμωση των οργανισμών που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες σε διεθνές επίπεδο.

Οι Κοινωνικές Δομές και Υπηρεσίες που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για το 2021-2027 έχουν ταξινομηθεί σε 12 κατηγορίες. Οι κατηγορίες αυτές παρουσιάζονται στην ακόλουθη Εικόνα.

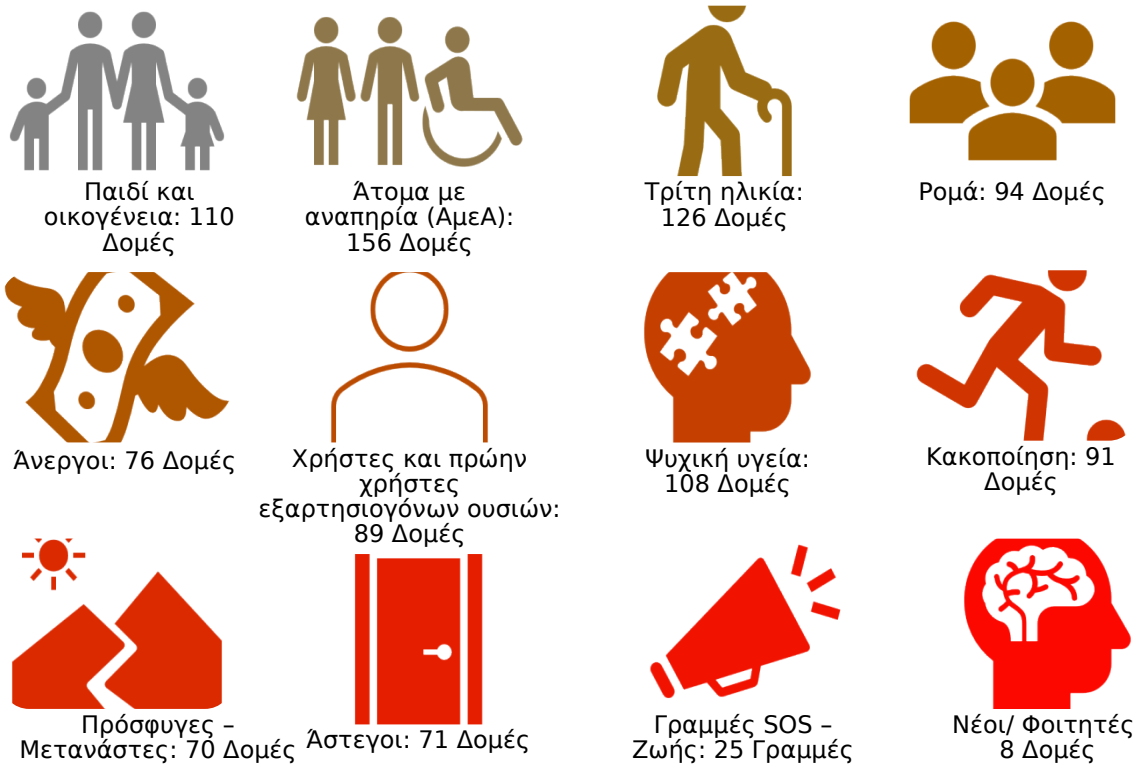

Εικόνα 2: Χαρτογράφηση Κοινωνικών Δομών & Υπηρεσιών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/) & Ιδία επεξεργασία

Η αποτύπωση των κοινωνικών δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας παρουσιάζονται στην ακόλουθη Εικόνα.

1.2.Διασύνδεση του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027

1.2.1.Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027[6] έχει συνολικό προϋπολογισμό Δημόσιας Δαπάνης 628.5 εκ. € και συνολική ενωσιακή στήριξη 534.2 εκ. €. Εγκρίθηκε στις 5/9/2022 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (αρ. απόφασης C(2022) 6504 final) το σχέδιο του υποβληθέντος Επιχειρησιακού Προγράμματος ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027.

Το αναπτυξιακό όραμα της ΠΔΕ συνοψίζεται στην υλοποίηση μιας ολιστικής στρατηγικής για τον μετασχηματισμό της σε μία δίκαιη, έξυπνη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή Περιφέρεια, που θα αποτελεί υπερτοπικό κόμβο τεχνολογίας, καινοτομίας, έρευνας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, τόπο ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού.

Πρωταρχική επιδίωξη για την ΠΔΕ είναι να καταστεί φορέας λήψης αποφάσεων και υλοποίησης δίκαιων κοινωνικά και χωροταξικά πολιτικών, με αξιοποίηση των διαθέσιμων τεχνολογικών εργαλείων και βελτίωση της διοικητικής ετοιμότητάς της. Κορυφαία προτεραιότητα η διασφάλιση της συνοχής σε όλους τους τομείς. Επιπλέον, η ΠΔΕ οραματίζεται να καταστεί κόμβος τεχνολογίας, καινοτομίας και δημιουργικότητας, αξιοποιώντας ισχυρά χαρακτηριστικά όπως το υφιστάμενο ερευνητικό και παραγωγικό δυναμικό, τη δημιουργική βιομηχανία και τις αρχές και εργαλεία της 4ης βιομηχανικής επανάστασης.

Παράλληλα, το όραμα της ΠΔΕ έχει έντονη κοινωνική διάσταση, ενσωματώνοντας την ανάγκη για άρση των αδικιών και υποχώρηση των προβλημάτων με κοινωνικό χαρακτήρα που μπορεί να οδηγούν ομάδες πολιτών σε κοινωνικό αποκλεισμό. Η ΠΔΕ πρέπει να επενδύσει στην

[6] Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027». Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027". (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB/ & https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/06/%CE%A3%CE%9C%CE%A0%CE%95-%CE%94%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-2021-2027.pdf)

περιφερειακή σύγκλιση μέσα από την άμβλυνση των ανισοτήτων, καθώς και μέσα από τη διαμόρφωση κοινής περιφερειακής συνείδησης.

Θα διασφαλιστεί συστηματική και πολυεπίπεδη συνεργασία με τους εκπροσώπους των ΑμεΑ στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, σε όλα τα στάδια σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων, ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, και των αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων ενώ ταυτόχρονα θα λαμβάνονται υπόψη οι υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Επίσης, η Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027. Ο σχεδιασμός της ΠΔΕ ενσωματώνει την εμπειρία από τη διαχείριση της προηγούμενης ΠΠ, ενώ σε επίπεδο προτεραιοτήτων και δράσεων συνδέεται άμεσα με τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς σχεδιασμούς σε επιμέρους τομείς που προωθούνται και υλοποιούνται σε κεντρικό επίπεδο, από τα εκάστοτε αρμόδια Υπουργεία και φορείς.

Λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής, το Πρόγραμμα δεσμεύεται να λαμβάνει υπόψη την αρχή «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στις παρεμβάσεις όλων των Στόχων Πολιτικής. Η αρχή θα εφαρμόζεται κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων στη βάση οδηγιών της ΕΑΣ.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι του Προγράμματος είναι οι κατωτέρω:

Σ.Σ. 1 «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής ενίσχυσης»

Ο εν λόγω ΣΣ συνδέεται με τον ΣΠ1 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες για την ΠΔΕ τη συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας και τη στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η συστηματική εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφερειακό επίπεδο, η αλληλεπίδραση της ΕΣΕΕ με την περιφερειακή απόληξή της και η διαρκής αμφίδρομη επικοινωνία με τους παραγωγικούς και ερευνητικούς φορείς θα αναδείξει και θα εξειδικεύσει τις ανάγκες και ευκαιρίες για συνεργασία ερευνητικής κοινότητας και επιχειρήσεων, τον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημοσίου τομέα και της οικονομίας, την ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την ενθάρρυνση της νεοφυούς και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Οι δράσεις στο πλαίσιο του ΣΣ1 συνδέονται με στρατηγικές σε εθνικό επίπεδο,

όπως η Εθνική Στρατηγική Ψηφιακού Μετασχηματισμού, καθώς και με δράσεις σε εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο του Προγράμματος Πλαισίου HORIZON EUROPE, της Στρατηγικής για τον Ενιαίο Χώρο Έρευνας (ERA), του Μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη», της Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία και την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ - Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον, καθώς άλλωστε αποτελεί και πυλώνα προτεραιότητας για την Ελλάδα Παράλληλα, στοχευμένες δράσεις υποστήριξης του τοπικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος θα βοηθήσουν στην ταχύτερη διείσδυση των επιχειρήσεων σε διεθνείς αγορές.

Σ.Σ. 2 «Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και της κυκλικής οικονομίας»

Ο εν λόγω ΣΣ συνδέεται με τον ΣΠ2 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες για την ΠΔΕ την ορθολογική διαχείριση, προστασία και διαχείριση του πλούσιου, μοναδικού φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της ΠΔΕ, τη σταδιακή μετατροπή της σε ενεργειακό κόμβο και την επίτευξη απόλυτης παραγωγικής εξυπηρέτησης των ενεργειακών απαιτήσεων, σε επίπεδο οικιακής και επιχειρηματικής κατανάλωσης, με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση της ανακύκλωσης, την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας και της διαχείρισης των απορριμμάτων, την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών καταστροφών.

Σ.Σ. 3 «Ενίσχυση της κινητικότητας στην Περιφέρεια»

Ο εν λόγω ΣΣ υπηρετεί τον ΣΠ3 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ολοκλήρωση των αναγκαίων μεταφορικών υποδομών που θα διασφαλίσουν την απρόσκοπτη κινητικότητα ενδοπεριφερειακά και διαπεριφερειακά, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη διαμόρφωση ασφαλούς και βιώσιμου συστήματος μεταφορών, και τη στήριξη της πολυτροπικής ανάπτυξης των μεταφορών. Σε συμπληρωματικότητα με πόρους άλλων ταμείων ή/και ιδιωτικές επενδύσεις, προωθούνται συμπληρωματικές παρεμβάσεις για αναβάθμιση των υποδομών εφοδιαστικής αλυσίδας και η λειτουργία υδατοδρομίων για περαιτέρω προώθηση της πολυτροπικής κινητικότητας.

Σ.Σ. 4 «Ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια»

Ο εν λόγω ΣΣ υπηρετεί τον ΣΠ4 και προωθεί δράσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά, καθώς και στην κοινωνική ένταξη. Θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ανάληψη μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας, τη βελτίωση της προσβασιμότητας, αποτελεσματικότητας και

ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας και πρόνοιας, την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας και σε κοινωνικές υπηρεσίες και την ανάληψη ειδικών δράσεων για ευάλωτες ομάδες. Επίσης, επιδιώκεται η προώθηση της ΔΒΜ και η αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης. Σημαντική κρίνεται η ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού στην κοινωνική ένταξη και συνοχή.

Σ.Σ. 5 «Ενίσχυση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης μέσα από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις»

Ο εν λόγω ΣΣ συνδέεται με τον ΣΠ5 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες για την ΠΔΕ την ανάδειξη των στρατηγικών της πλεονεκτημάτων σε διεθνές επίπεδο, την εξωστρέφεια και την ανταγωνιστικότητά της, τη βιώσιμη αστική και οικιστική της ανάδειξη και την προστασία και ανάδειξη του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού της πλούτου.

Σε συνεργασία με τις Εθνικές Αρχές, οι διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων θα υποστηριχθούν από δράσεις όπως η εκπαίδευση δημόσιων φορέων δικαιούχων του ΕΣΠΑ και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την καλύτερη αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και την περαιτέρω προώθηση της καινοτομίας σε δημόσιες συμβάσεις.

Για την επίτευξη των παραπάνω στρατηγικών στόχων, το Πρόγραμμα αναλύεται σε 8 Προτεραιότητες, που καλύπτουν 5 Στόχους Πολιτικής. Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται πληροφορίες για το «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027.

Πίνακας 1: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027.

Στόχος Πολιτικής	Προτεραιότητα	Ταμείο	Ενωσιακή Στήριξη	Εθνική Συνεισφορά	Συνολική Δημόσια Δαπάνη
1	1	ΕΤΠΑ	60.183.782 €	10.620.668 €	70.804.450 €
2	2	ΕΤΠΑ	107.838.320 €	19.030.292 €	126.868.612 €
3	3	ΕΤΠΑ	47.634.874 €	8.406.155 €	56.041.029 €
4	4A	ΕΤΠΑ	78.269.747 €	13.812.309 €	92.082.056 €
4	4B	ΕΚΤ+	135.523.143 €	23.915.849 €	159.438.992 €
5	5	ΕΤΠΑ	95.663.025 €	16.881.711 €	112.544.736 €
Τεχνική Βοήθεια	6	ΕΤΠΑ	6.199.685 €	1.094.063 €	7.293.748 €
Τεχνική Βοήθεια	7	ΕΚΤ+	2.867.542 €	506.037 €	3.373.579 €
	Σύνολο	ΕΤΠΑ	395.789.433 €	69.845.198 €	465.634.631 €
	Σύνολο	ΕΚΤ+	138.390.685 €	24.421.886 €	162.812.571 €
		Γενικό σύνολο	**534.180.118 €**	**94.267.084 €**	**628.447.202 €**

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C-

%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB/)

1.2.2.Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ως Ενδεικτική Δράση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2021–2027» γίνονται δύο αναφορές στο Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. Η ακόλουθη Ενδεικτική Δράση προτάθηκε για υλοποίηση στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου 4 «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια» και αφορά στο Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει πληροφορίες σχετικά με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο.

Πίνακας 2: Στρατηγικός Στόχος, Προτεραιότητα και Ενδεικτική Δράση σχετική με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.

Στρατηγικός Στόχος	Συγκεκριμένος στόχος ή αποκλειστική προτεραιότητα	Ενδεικτικές Δράσεις
ΣΣ 4	ESO4.11. Ενίσχυση της ίσης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προωθούν την πρόσβαση στη στέγαση και την ατομοκεντρική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης. εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά και τις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης	Τύπος Δράσης 4Β.ια.7: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης: Λειτουργία Παρατηρητηρίου Κοιν. Ένταξης στην ΠΔΕ για την παρακολούθηση & καταπολέμηση της φτώχειας & του κοινωνικού αποκλεισμού, σύμφωνα & με την ΕΣΚΕ 21-27.

Πηγή: ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠ. ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑ 2021-2024 (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/06/%CE%A3%CE%9C%CE%A0%CE%95-%CE%94%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-2021-2027.pdf)

Πρόσθετα, με βάση την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη & Καταπολέμηση της Φτώχειας (ΠΕΣΚΕ) και σε συνδυασμό με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, πραγματοποιείται διάγνωση κοινωνικών αναγκών και σχεδιασμός πολιτικών. Για τον συντονισμό των πολιτικών λειτουργεί Μηχανισμός Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας.

Για την καταπολέμηση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού την ΠΠ 2014-2020 χρηματοδοτήθηκαν δράσεις επισιτιστικής βοήθειας και καταπολέμησης της υλικής στέρησης (διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, λειτουργία κοινωνικών δομών (Κέντρα Κοινότητας και Ένταξης, δομές σίτισης – στέγασης), ενίσχυση υποδομών μονάδων κοινωνικής φροντίδας. Παράλληλα υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη των Ρομά, ενώ η εν λόγω ομάδα επωφελείται από τις υπηρεσίες που παρέχουν τα Κέντρα Κοινότητας.

Σε ό,τι αφορά στην ισότητα των ευκαιριών, στην ΠΠ 2014-2020 χρηματοδοτήθηκαν παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών (Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες Φιλοξενίας), καθώς και παρεμβάσεις για τα ΑμεΑ (Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης, Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας, εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες).

1.3.Μελέτη Αξιολόγησης Κοινωνικών Δομών ΕΚΤ+ και Σύνδεση με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027

1.3.1.Αναγκαιότητα και Στόχοι παρούσας Μελέτης

Η διασύνδεση ερευνητικών μελετών με τον στρατηγικό σχεδιασμό περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχή εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης. Η συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων συμβάλλει στην τεκμηρίωση της λήψης αποφάσεων και διασφαλίζει ότι οι παρεμβάσεις ανταποκρίνονται στις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες (Alcock, 2014). Στο πλαίσιο αυτό, η μελέτη με τίτλο «Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (ΠΔΕ)» επικεντρώνεται στην αξιολόγηση της λειτουργίας υφιστάμενων και νέων κοινωνικών δομών, (λ.χ. οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών - ΔΠΒΑ, οι Δομές Αστέγων, τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας - ΚΔΗΦ, οι Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης - ΣΥΔ και οι Τοπικές Μονάδες Υγείας - ΤΟΜΥ). Σκοπός της είναι να διερευνήσει τον βαθμό στον οποίο οι δομές αυτές συμβάλλουν στην κοινωνική προστασία και την ενίσχυση της

κοινωνικής συνοχής, αποτελώντας ταυτόχρονα κρίσιμους πυλώνες στήριξης για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025).

Το Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027 συνιστά το βασικό εργαλείο προγραμματισμού και εφαρμογής πολιτικών που συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία στην Περιφέρεια. Ο ΣΠ 4 του ΕΠ εστιάζει στη δημιουργία μιας πιο κοινωνικής Ευρώπης μέσω της προαγωγής της ισότητας, της κοινωνικής ένταξης και της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες (European Commission, 2021). Η παρούσα μελέτη εντάσσεται οργανικά σε αυτό το πλαίσιο, καθώς τα ερευνητικά της αποτελέσματα, δυνητικά, μπορούν να τροφοδοτήσουν τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων του ΕΠ, προσφέροντας στην Περιφέρεια πολύτιμα εργαλεία χάραξης πολιτικής.

Η υλοποίηση κοινωνικών δομών που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει καθοριστική σημασία για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την υποστήριξη ευάλωτων ομάδων πληθυσμού. Παρά τα οφέλη που απορρέουν από τη λειτουργία τους, η απλή ύπαρξη των δομών αυτών δεν αρκεί για να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα και τη βιωσιμότητά τους. Η συστηματική αξιολόγηση της λειτουργίας τους κρίνεται απαραίτητη, προκειμένου να καταγραφούν οι αδυναμίες, να επισημανθούν οι ανάγκες και να προσδιοριστεί ο βαθμός κοινωνικού αντικτύπου που επιτυγχάνεται (Council of Europe, 2005). Η αναγκαιότητα αυτή καθιστά τη μελέτη αξιολόγησης της λειτουργίας των κοινωνικών δομών ΕΚΤ+ ένα αναντικατάστατο εργαλείο για τον τεκμηριωμένο σχεδιασμό, την προσαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης στην Περιφέρεια (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025).

Οι στόχοι της συγκεκριμένης μελέτης διατυπώνονται με σαφήνεια και εστιάζουν σε τέσσερις βασικούς άξονες:

1. **Μέτρηση βαθμού ικανοποίησης ωφελούμενων** από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο καλύπτονται οι πραγματικές ανάγκες τους.
2. **Εντοπισμός αναγκών, κενών και δυσλειτουργιών** στη λειτουργία των κοινωνικών δομών, προκειμένου να αποκαλυφθούν πεδία που απαιτούν ενίσχυση ή θεσμική παρέμβαση.
3. **Αποτίμηση κοινωνικού αντίκτυπου**, με στόχο την αξιολόγηση της συμβολής των δομών στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και στην ενδυνάμωση των ευάλωτων ομάδων.

4. **Διατύπωση προτάσεων βελτίωσης**, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα, να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και να προωθηθεί η μακροπρόθεσμη λειτουργικότητα των δομών.

Με αυτόν τον τρόπο, η μελέτη δεν περιορίζεται στη συλλογή δεδομένων. Ουσιαστικά, λειτουργεί ως μηχανισμός διαρκούς ανατροφοδότησης. προσφέροντας στην Περιφέρεια τη δυνατότητα να προσαρμόζει τις παρεμβάσεις του ΕΠ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027 στις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες (Chan, To, & Chan, 2006).

Αναφορικά με τη συμπληρωματικότητα και την προστιθέμενη αξία της μελέτης, εντοπίζονται σε πολλαπλά επίπεδα. Πιο αναλυτικά, παρουσιάζονται ακολούθως:

- **Θεσμικό επίπεδο:** Ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ Περιφέρειας, κοινωνικών δομών και φορέων υλοποίησης, δημιουργώντας συνθήκες διαφάνειας, εμπιστοσύνης και λογοδοσίας. Η διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στις αρμόδιες διευθύνσεις και υπηρεσίες διευκολύνει τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων (European Commission, 2017).
- **Επιχειρησιακό επίπεδο:** Τα δεδομένα που παράγονται μπορούν να αξιοποιηθούν για την παρακολούθηση δεικτών, την αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης και την έγκαιρη προσαρμογή των δράσεων. Με αυτόν τον τρόπο, η Περιφέρεια αποκτά ένα δυναμικό εργαλείο αξιολόγησης, το οποίο ενσωματώνει τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές διαστάσεις.
- **Στρατηγικό επίπεδο:** Η μελέτη αναδεικνύει νέες κοινωνικές ανάγκες και διαμορφώνει τεκμηριωμένες προτάσεις πολιτικής, οι οποίες συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας. Η δυνατότητα ευθυγράμμισης των παρεμβάσεων με τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων ενισχύει περαιτέρω την αξία της μελέτης ως μηχανισμού στρατηγικού σχεδιασμού (European Commission, 2021).

Συνολικά, η εν λόγω μελέτη συνιστά ένα πολύτιμο εργαλείο για την ΠΔΕ. Συνδυάζει την αναγκαιότητα της αξιολόγησης με τη διαμόρφωση στοχευμένων προτάσεων πολιτικής, προσδίδοντας ουσιαστική προστιθέμενη αξία στο Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 και στη συνολική στρατηγική κοινωνικής ένταξης της Περιφέρειας. Μέσω αυτής της διαδικασίας, διασφαλίζεται ότι η κοινωνική πολιτική στηρίζεται σε αξιόπιστα δεδομένα, εναρμονίζεται με τις ευρωπαϊκές και εθνικές προτεραιότητες και ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών.

1.3.2.Στρατηγική Στόχοι του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 και Συμβολή της παρούσας Μελέτη

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 αποτελεί το βασικό εργαλείο προγραμματισμού, διαχείρισης και εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων της Περιφέρειας. Εντάσσεται στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία στοχεύει στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και στην ενίσχυση της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής συνοχής (European Commission, 2021). Για τη Δυτική Ελλάδα, μια περιφέρεια που αντιμετωπίζει σημαντικές κοινωνικές και αναπτυξιακές προκλήσεις, το ΕΠ λειτουργεί ως μοχλός για την προώθηση μιας πιο δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης (ΕΥΔ ΕΠ Δυτικής Ελλάδας, 2022).

Ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο του ΕΠ έχει ο **Στόχος Πολιτικής 4 (ΣΠ4): «Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη»**, ο οποίος συνδέεται άμεσα με τις κατευθύνσεις του **Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων** (European Commission, 2017). Ο ΣΠ4 επικεντρώνεται στη(ν):

- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της ένταξης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού,
- Προώθηση της ισότιμης πρόσβασης όλων των πολιτών σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, και
- Βελτίωση της ισότητας ευκαιριών και στη μείωση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων (Council of Europe, 2005).

Συγκεκριμένα, το ΕΠ «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 έχει διαμορφώσει **Ειδικούς Στόχους** που αποτυπώνουν τη στρατηγική του ΣΠ4 σε επίπεδο περιφέρειας:

1. **Προώθηση της πρόσβασης στην απασχόληση** και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, ώστε να ενισχυθεί η εργασιακή ένταξη.
2. **Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης**, με έμφαση σε ομάδες που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.
3. **Προαγωγή της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας**, που αποτελούν προϋπόθεση για την κοινωνική ισότητα και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.
4. **Ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας και της κοινωνικής οικονομίας**, με στόχο την ανάπτυξη κοινοτικών στρατηγικών ένταξης και την προώθηση βιώσιμων λύσεων σε τοπικό επίπεδο (Eurostat, 2022).

Οι παρεμβάσεις του ΣΠ4 διαμορφώνουν ένα συνεκτικό πλέγμα κοινωνικών πολιτικών, καλύπτοντας τόσο βασικές ανάγκες (π.χ. στέγαση, σίτιση, υγειονομική φροντίδα) όσο και πιο σύνθετες πτυχές, όπως η ένταξη στην αγορά εργασίας, η πρόσβαση σε δια βίου μάθηση και η ενδυνάμωση των ευάλωτων ομάδων. Με τον τρόπο αυτό, το Πρόγραμμα εναρμονίζεται με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής προστασίας και της ενεργού συμμετοχής των πολιτών (Alcock, 2014).

Σε αυτό το στρατηγικό πλαίσιο εντάσσεται η μελέτη «Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ της ΠΔΕ», η οποία αποτελεί κομβικό εργαλείο αξιολόγησης και υποστήριξης της κοινωνικής πολιτικής. Η μελέτη στοχεύει στην αποτίμηση της αποτελεσματικότητας και του κοινωνικού αντικτύπου των κοινωνικών δομών που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+, όπως οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (ΔΠΒΑ), οι Δομές Αστέγων, τα ΚΔΗΦ, οι ΣΥΔ και οι ΤΟΜΥ. Μέσα από συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων έρευνας, εξετάζει το κατά πόσο οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ωφελούμενων και συμβάλλουν στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025).

Ουσιαστικά, η συμβολή της μελέτης στους στόχους του ΕΠ «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 αποτυπώνεται σε τέσσερις κύριες διαστάσεις:

1. **Υποστήριξη του ΣΠ4:**Η μελέτη αξιολογεί τον βαθμό ικανοποίησης των ωφελούμενων από τις κοινωνικές δομές και εντοπίζει τα κενά στην κάλυψη βασικών αναγκών, συνεισφέροντας άμεσα στον ειδικό στόχο της ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης (ΕΥΔ ΕΠ Δυτικής Ελλάδας, 2022).
2. **Καταγραφή και ανάλυση κοινωνικών αναγκών:**Με τη μεθοδολογική της προσέγγιση, η μελέτη καταγράφει οργανωτικές και λειτουργικές αδυναμίες, αναδεικνύει νέες ανάγκες και παρέχει κρίσιμα δεδομένα που τροφοδοτούν τον προγραμματισμό δράσεων για την αντιμετώπιση ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας (European Commission, 2021).
3. **Τεκμηρίωση κοινωνικού αντικτύπου:**Η αξιολόγηση του κοινωνικού έργου των δομών, μέσω της μέτρησης της βελτίωσης της καθημερινότητας και της ενδυνάμωσης των ωφελούμενων, ενισχύει την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων. Με τον τρόπο αυτό, η μελέτη λειτουργεί ως μηχανισμός ανατροφοδότησης της υλοποίησης του Προγράμματος, στηρίζοντας τη συνεχή βελτίωση των πολιτικών κοινωνικής συνοχής (Chan, To, & Chan, 2006).

4. **Διαμόρφωση πολιτικών προτάσεων:**Η μελέτη δεν περιορίζεται στη διαπίστωση προβλημάτων, αλλά οδηγεί στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας των δομών, την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας. Έτσι, συμβάλλει άμεσα στη στρατηγική στόχευση του ΕΠ για βιώσιμες, χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές, σε αρμονία με τις κατευθύνσεις του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (European Commission, 2017).

Συνολικά, η μελέτη Π3.3 δεν αποτελεί μια αποσπασματική ερευνητική πρωτοβουλία, αλλά ένα ουσιαστικό εργαλείο στήριξης της στρατηγικής του ΕΠ «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027. Η συμβολή της έγκειται στο ότι εξασφαλίζει την τεκμηρίωση των πολιτικών μέσω αξιόπιστων δεδομένων, αναδεικνύει τις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων και προσφέρει λύσεις που ανταποκρίνονται στις πραγματικές κοινωνικές προκλήσεις. Με τον τρόπο αυτό, το ΕΠ ενισχύεται ουσιαστικά στην κατεύθυνση της κοινωνικής συνοχής, της ισότητας και της βιωσιμότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1.Κοινωνική Πολιτική

Η κοινωνική πολιτική αποτελεί έναν από τους πλέον θεμελιώδεις άξονες άσκησης δημόσιας πολιτικής, καθώς συνδέεται άμεσα με τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη και οι θεσμοί οργανώνουν την κοινωνική ζωή και επιδιώκουν την εξασφάλιση της κοινωνικής ευημερίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας ευκαιριών. Ο όρος αναφέρεται στο σύνολο των μέτρων, θεσμών και παρεμβάσεων που υιοθετούνται από το κράτος και τους λοιπούς φορείς κοινωνικής διακυβέρνησης, με στόχο να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικοί κίνδυνοι και να ενισχυθεί η συνοχή της κοινωνίας (Alcock, 2014). Στο επίκεντρό της βρίσκεται η προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (όπως οι άνεργοι, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρία, οι μονογονεϊκές οικογένειες και οι οικονομικά ασθενέστεροι), ώστε να αποτραπεί ή να περιοριστεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και να διασφαλιστεί η συμμετοχή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή.

Η κοινωνική πολιτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια του Κράτους πρόνοιας. Το κράτος πρόνοιας συγκροτείται μέσα από ένα πλέγμα υπηρεσιών και θεσμών που αποσκοπούν στην κάλυψη βασικών κοινωνικών αναγκών (π.χ. η υγεία, η εκπαίδευση, η απασχόληση, η στέγαση και η κοινωνική ασφάλιση) (Esping-Andersen, 1990). Η λειτουργία του δεν περιορίζεται σε παθητικές παροχές, αλλά περιλαμβάνει την αναδιανομή των πόρων, την παροχή ίσων ευκαιριών και τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Επομένως, οι παρεμβάσεις της κοινωνικής πολιτικής λειτουργούν, τόσο ως μηχανισμός προστασίας έναντι κινδύνων (π.χ. ανεργία, φτώχεια, ασθένεια), όσο και ως εργαλείο ενδυνάμωσης των πολιτών, προάγοντας την κοινωνική κινητικότητα και την ένταξη.

Στην Ελλάδα, η κοινωνική πολιτική κατοχυρώνεται θεσμικά μέσω του συνταγματικού πλαισίου. Συγκεκριμένα στα άρθρα 21 και 22 του Συντάγματος, αναγνωρίζεται η υποχρέωση του Κράτους να μεριμνά για την κοινωνική προστασία, την οικογένεια, την υγεία και την πρόνοια (Μανιτάκης, 2018). Ωστόσο, η εφαρμογή των σχετικών πολιτικών δεν αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της κεντρικής διοίκησης, αλλά επιμερίζεται και στην Περιφερειακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση, οι οποίες υλοποιούν δράσεις πιο κοντά στον πολίτη. Οι Δήμοι και οι Περιφέρειες αναλαμβάνουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση προγραμμάτων στήριξης των ευπαθών ομάδων, με σκοπό την ενίσχυση της τοπικής κοινωνικής συνοχής. Η αποκέντρωση αυτή καθιστά την κοινωνική πολιτική

περισσότερο αποτελεσματική, καθώς προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε τοπικής κοινωνίας (Σπυρόπουλος & Κουζής, 2019).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η κοινωνική πολιτική είναι συνδεδεμένη με το λεγόμενο «ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο», το οποίο στοχεύει στη σύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης με την κοινωνική συνοχή (Ferrera, 2020). Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) δεν διαθέτει πλήρη αρμοδιότητα στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, ωστόσο υποστηρίζει και συντονίζει τις εθνικές στρατηγικές, μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων και κατευθυντήριων γραμμών. Κομβικό ρόλο έχει το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το οποίο χρηματοδοτεί δράσεις που προάγουν την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας. Παράλληλα, ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων θέτει ένα πλαίσιο αρχών που καθοδηγούν τις πολιτικές των Κρατών-Μελών σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας και ισότητας (European Commission, 2017).

Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική στην περίπτωση της Ελλάδας, ειδικά κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009–2018). Μέσω ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, διασφαλίστηκε η συνέχιση λειτουργίας δομών κοινωνικής προστασίας που διαφορετικά θα είχαν αποδυναμωθεί -όπως τα κοινωνικά παντοπωλεία, τα συσσίτια, τα κέντρα κοινότητας και οι δομές στέγασης αστέγων- (Zeitlin & Vanhercke, 2018). Η εμπειρία αυτή ανέδειξε την αλληλεξάρτηση των εθνικών και των ευρωπαϊκών Πολιτικών, αλλά και την ανάγκη ανάπτυξης ανθεκτικών θεσμών ικανών να ανταποκριθούν σε καταστάσεις κρίσεων.

Πέραν της παραδοσιακής διάστασης της κοινωνικής προστασίας, η σύγχρονη κοινωνική πολιτική ενσωματώνει την έννοια της «κοινωνικής επένδυσης». Η προσέγγιση αυτή δεν περιορίζεται στη διαχείριση κοινωνικών κινδύνων, αλλά εστιάζει στην ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, επενδύοντας στην εκπαίδευση, στη διά βίου μάθηση, στην παιδική φροντίδα και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας (Morel, Palier, & Palme, 2012). Με τον τρόπο αυτό, η κοινωνική πολιτική επιδιώκει τη μακροπρόθεσμη ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών, δημιουργώντας μια πιο δίκαιη και βιώσιμη κοινωνία.

Η σημασία της κοινωνικής πολιτικής καθίσταται ακόμη πιο εμφανής σε περιόδους κρίσεων, καθώς οι κοινωνικές ανισότητες οξύνονται και η ανάγκη για δημόσιες παρεμβάσεις γίνεται επιτακτική (OECD, 2021). Σε αυτές τις συνθήκες, οι κοινωνικές πολιτικές καλούνται να προστατεύσουν τους πιο ευάλωτους και να συμβάλουν στην αναδιάρθρωση των κοινωνικών και οικονομικών δομών με όρους βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας.

Συνολικά, η κοινωνική πολιτική δεν αποτελεί ένα μέσο για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, αλλά ένα στρατηγικό εργαλείο διαμόρφωσης

του κοινωνικού ιστού. Μέσα από την αναδιανομή, την προστασία, την πρόληψη και την κοινωνική επένδυση, συμβάλλει στη δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς, ικανής να αντέχει στις προκλήσεις και να προσανατολίζεται στη συλλογική ευημερία. Η κοινωνική πολιτική, επομένως, συνιστά θεμελιώδη όρο για τη δημοκρατική σταθερότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.2.Ορισμός και Έννοια Κοινωνικής Συνοχής και Κοινωνικής Προστασίας

Η κοινωνική συνοχή συνιστά μία από τις πλέον θεμελιώδεις έννοιες για την κατανόηση και ερμηνεία της λειτουργίας των κοινωνικών Πολιτικών και Δομών. Αποτελεί τον συνδετικό ιστό που διασφαλίζει την αρμονική συνύπαρξη και αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Σύμφωνα με τον ορισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe, 2005), κοινωνική συνοχή είναι η ικανότητα μιας κοινωνίας να εξασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή όλων των πολιτών της στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ζωή, μειώνοντας τις ανισότητες και ενισχύοντας τους δεσμούς αλληλεγγύης. Η συνοχή αυτή δεν αποτελεί, απλώς, έναν αφηρημένο στόχο, καθώς είναι συνυφασμένη με την καθημερινή λειτουργία των κοινωνικών θεσμών, την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών πολιτικών και τη δίκαιη κατανομή των πόρων.

Η κοινωνική συνοχή προϋποθέτει την ύπαρξη θεσμών και πολιτικών που προάγουν την κοινωνική δικαιοσύνη, την ισότητα ευκαιριών και την αποτροπή φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού (Chan, To, & Chan, 2006). Όταν οι κοινωνικοί θεσμοί λειτουργούν αποτελεσματικά, καλλιεργούν εμπιστοσύνη στους πολίτες και μειώνουν τις εντάσεις που πηγάζουν από κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες. Με άλλα λόγια, μια κοινωνία με υψηλή κοινωνική συνοχή είναι σε θέση να διασφαλίσει ότι όλοι οι πολίτες επωφελούνται από την ανάπτυξη και συμμετέχουν ισότιμα στη συλλογική πρόοδο. Επίσης, η εν λόγω συνοχή εκφράζεται μέσω της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ενεργούς συμμετοχής στα κοινά και της καλλιέργειας ενός κοινού αξιακού πλαισίου που ενισχύει την αίσθηση του «ανήκειν».

Παράλληλα, η κοινωνική προστασία αποτελεί το σύνολο των Μηχανισμών και Πολιτικών που εξασφαλίζουν στους πολίτες ένα ελάχιστο επίπεδο ασφάλειας και διαβίωσης απέναντι σε κοινωνικούς κινδύνους - όπως η φτώχεια, η ανεργία, η ασθένεια και η αναπηρία - (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013). Αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των συστημάτων πρόνοιας και λειτουργεί ως δικλείδα ασφαλείας απέναντι στις αβεβαιότητες της ζωής. Μέσω της κοινωνικής προστασίας διασφαλίζεται η κάλυψη βασικών αναγκών και η πρόσβαση σε κρίσιμες υπηρεσίες (λ.χ. υγεία και εκπαίδευση),

καθώς και η υποστήριξη σε περιόδους κρίσεων. Το Κράτος, αλλά και οι συμπληρωματικοί Φορείς (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις - ΜΚΟ και κοινωνικές επιχειρήσεις), συνεισφέρουν στη δημιουργία και ενίσχυση τέτοιων μηχανισμών, παρέχοντας δίκτυα προστασίας για τους πλέον ευάλωτους πολίτες.

Η συμβολή της κοινωνικής προστασίας είναι πολυδιάστατη. Από τη μία πλευρά, προσφέρει πρακτικές λύσεις σε ατομικές ανάγκες, καλύπτοντας κρίσιμες πτυχές της καθημερινότητας. Από την άλλη, διαμορφώνει ένα συλλογικό πλαίσιο ασφάλειας, μειώνοντας τις κοινωνικές ανισότητες και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντι στους θεσμούς. Πρόσθετα, η ύπαρξη συστημάτων κοινωνικής προστασίας ενδυναμώνει την ανθεκτικότητα των κοινωνιών σε περιόδους κρίσεων, καθώς δημιουργεί τους όρους για μια πιο ομαλή μετάβαση και ανάκαμψη από κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες.

Η σχέση κοινωνικής συνοχής και κοινωνικής προστασίας είναι άρρηκτη και αμφίδρομη. Η κοινωνική συνοχή εκφράζει τον στόχο μιας δίκαιης και συνεκτικής κοινωνίας, ενώ η κοινωνική προστασία αποτελεί το βασικό μέσο για την επίτευξή του (Ferrera, 2018). Οι κοινωνικές πολιτικές και δομές που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας και υποστήριξης προς ευάλωτες ομάδες αποτελούν κρίσιμα εργαλεία στη μείωση των ανισοτήτων και στην αποτροπή της διεύρυνσης του κοινωνικού αποκλεισμού. Η δημιουργία και λειτουργία κοινωνικών δομών (λ.χ. τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας, οι Δομές Αστέγων, οι κοινωνικές υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας) αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα παρεμβάσεων που θωρακίζουν τον κοινωνικό ιστό και ενδυναμώνουν τη συλλογική αλληλεγγύη (Πολυχρονίου & Χαραλάμπους, 2019).

Μέσα από τέτοιες παρεμβάσεις, οι κοινωνίες μπορούν να αποτρέψουν την κοινωνική περιθωριοποίηση και να διατηρήσουν τον κοινωνικό ιστό συμπαγή, ακόμη και σε περιόδους οικονομικών ή κοινωνικών κρίσεων. Πρόκειται για μία διαδικασία θετικής ανατροφοδότησης, καθώς όσο πιο συνεκτική είναι μια κοινωνία, τόσο πιο αποτελεσματικά μπορεί να οργανώσει δομές κοινωνικής προστασίας· και αντιστρόφως. Η ισορροπία αυτή, συνιστά κεντρικό στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής, επιβεβαιώνοντας ότι οι έννοιες της συνοχής και της προστασίας δεν είναι αποσπασματικές. Αντιθέτως, οι συγκεκριμένες έννοιες συγκροτούν έναν ενιαίο μηχανισμό διασφάλισης κοινωνικής ευημερίας και δημοκρατικής σταθερότητας.

Συνολικά, η κοινωνική συνοχή και η κοινωνική προστασία συγκροτούν τον πυρήνα μιας κοινωνίας που επιδιώκει την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και τη διατήρηση της συλλογικής σταθερότητας. Η αλληλεξάρτησή τους αποτελεί θεμέλιο για τη διαμόρφωση πολιτικών με προσανατολισμό στη βιώσιμη ανάπτυξη, στη

συμπερίληψη και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ κράτους και πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, η ενίσχυση και των δύο παραμέτρων συνιστά βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης και της δημοκρατικής ομαλότητας, ιδίως σε συνθήκες αυξημένων κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων.

2.3.Ευρωπαϊκό Θεσμικό και Κανονιστικό Πλαίσιο Κοινωνικής Πολιτικής

Η διαμόρφωση κοινωνικών πολιτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση εδράζεται σε ένα συνεκτικό στρατηγικό πλαίσιο που περιλαμβάνει δύο βασικούς πυλώνες: το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ESF+) και τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Αυτοί οι πυλώνες καθοδηγούν και επηρεάζουν τις πρωτοβουλίες κοινωνικής πολιτικής σε όλα τα κράτη-μέλη, προωθώντας κοινές αξίες και στόχους.

2.3.1.Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)[7] αποτελεί το κύριο εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και για την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (European Commission, 2021). Μέσα από ένα ενιαίο πλαίσιο δράσεων, το ΕΚΤ+ στηρίζει πολιτικές που αφορούν την απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες και την κοινωνική ένταξη, προωθώντας παράλληλα τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στους παραπάνω τομείς.

Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός ισχυρού μηχανισμού κοινωνικής στήριξης. Το ΕΚΤ+ διαδραματίζει καίριο ρόλο στην κοινωνικοοικονομική ανάκαμψη, υποστηρίζοντας τα κράτη-μέλη στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που δημιούργησαν οι ανατροπές στην αγορά εργασίας, τα εκπαιδευτικά συστήματα και τις υπηρεσίες υγείας (Frazer & Marlier, 2022).

Το ΕΚΤ+ ενσωμάτωσε τέσσερα επιμέρους προγράμματα που υλοποιούνταν χωριστά κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (2014–2020):

- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ESF),
- το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (FEAD),

[7] Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+. χ.η. What is the ESF+? & Main priorities;. Ανακτήθηκε από: https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/el/ti-einai-ekt & Ευρωπαϊκή Ένωση. (2021). Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 231, 21–59. Ανακτήθηκε από https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1057

- την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (YEI) και
- το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI).

Με αυτόν τον τρόπο, συγκεντρώθηκαν οι δράσεις σε ένα ενιαίο πλαίσιο, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, την αποφυγή επικαλύψεων και την αύξηση της στρατηγικής συνοχής (Sabato & Corti, 2021).

Το Ταμείο στηρίζει άμεσα την υλοποίηση των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, χρηματοδοτώντας δράσεις σε τρεις κύριους τομείς:

1.Απασχόληση

- Πρόσβαση όλων των πολιτών σε ποιοτικές θέσεις εργασίας.
- Προώθηση της απασχόλησης των νέων μέσω πρωτοβουλιών όπως η Εγγύηση για τη Νεολαία (Youth Guarantee).
- Εκσυγχρονισμός των θεσμών και υπηρεσιών της αγοράς εργασίας.
- Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.
- Ενίσχυση της ισόρροπης συμμετοχής ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας.

2.Εκπαίδευση και δεξιότητες

- Βελτίωση και εκσυγχρονισμός των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα.
- Ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και διά βίου μάθηση.
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανειδίκευση, με έμφαση στις ψηφιακές ικανότητες και στις δεξιότητες της πράσινης μετάβασης.

3.Κοινωνική ένταξη

- Ενεργή κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων.
- Κοινωνικοοικονομική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.
- Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης και μείωση του κινδύνου φτώχειας.
- Διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.
- Υλοποίηση προγραμμάτων αποϊδρυματοποίησης και προστασίας παιδιών.

Σε όλες τις επενδύσεις του, το ΕΚΤ+ προωθεί τις οριζόντιες αρχές της ισότητας των φύλων, του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των

ίσων ευκαιριών και της καταπολέμησης των διακρίσεων (European Commission, 2021).

Το ΕΚΤ+ συγχρηματοδοτεί εθνικά και περιφερειακά προγράμματα που στοχεύουν στη(ν):

- καταπολέμηση της ανεργίας μέσω κατάρτισης και ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης,
- βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση μέσω προγραμμάτων μείωσης της σχολικής διαρροής και ενίσχυσης των ψηφιακών δεξιοτήτων,
- υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης μέσω χρηματοδότησης κοινωνικών δομών για παιδιά, άτομα με αναπηρία, μετανάστες και αστέγους,
- προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας και της ανάπτυξης ικανοτήτων των φορέων κοινωνικής οικονομίας.

Ενδεικτικά, στην Ελλάδα το ΕΚΤ+ αξιοποιείται στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (ΕΣΠΑ 2021–2027), με παρεμβάσεις που εστιάζουν στη μείωση της φτώχειας, την ένταξη μακροχρόνια ανέργων και την προστασία ανηλίκων (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2022).

Η στήριξη που παρέχεται από το ΕΚΤ+ εφαρμόζεται κυρίως στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, όπου τα κράτη-μέλη υλοποιούν τα προγράμματα σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Παράλληλα, το σκέλος «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία» (EaSI) υλοποιείται κεντρικά από την Επιτροπή, στηρίζοντας δράσεις διακρατικού χαρακτήρα και πειραματικές πρωτοβουλίες κοινωνικής καινοτομίας.

Η πρόοδος των κρατών-μελών παρακολουθείται συστηματικά μέσω του Κοινωνικού Πίνακα Αποτελεσμάτων (Social Scoreboard), ο οποίος συνδέεται άμεσα με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (Zeitlin, 2022).

Επομένως, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ συνιστά έναν από τους βασικότερους πυλώνες της κοινωνικής Ευρώπης. Επενδύει στο ανθρώπινο κεφάλαιο και στηρίζει πολιτικές που ενδυναμώνουν τους πολίτες, προωθούν την κοινωνική δικαιοσύνη και μειώνουν τις ανισότητες. Ο ενοποιημένος χαρακτήρας του το καθιστά πιο αποτελεσματικό και συνεκτικό, ενώ η σύνδεσή του με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων εξασφαλίζει ότι η οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ συνοδεύεται από κοινωνική πρόοδο και βιώσιμη ένταξη όλων των πολιτών.

Επισημαίνεται πως μέσω του ΕΚΤ+ επιδιώκεται η βελτίωση της πρόσβασης όλων των πολιτών – και ιδίως των ευάλωτων ομάδων – σε ποιοτικές

κοινωνικές υπηρεσίες, όπως στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, κοινωνική φροντίδα και προγράμματα απασχόλησης. Οι κοινωνικές δομές που χρηματοδοτούνται από το συγκεκριμένο Ταμείο περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων, όπως:

- Δομές καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φαρμακεία, δομές φιλοξενίας αστέγων).
- Δομές παιδικής προστασίας και φροντίδας (κέντρα ημερήσιας φροντίδας παιδιών, προγράμματα αποϊδρυματοποίησης).
- Δομές υποστήριξης ατόμων με αναπηρία και ηλικιωμένων (κέντρα ημερήσιας φροντίδας, υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας).
- Κέντρα ένταξης μεταναστών, προσφύγων και Ρομά, τα οποία προωθούν την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.
- Δομές κατάρτισης και απασχόλησης, που συνδέουν τους ανέργους με την αγορά εργασίας μέσω επαγγελματικής συμβουλευτικής, πρακτικής άσκησης και προγραμμάτων μαθητείας.

Η χρηματοδότηση αυτών των δομών εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτικών για την κοινωνική συνοχή, συμβάλλοντας στη(ν):

1. Μείωση των ανισοτήτων μέσα από την πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.
2. Κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων, προωθώντας την ισότητα ευκαιριών.
3. Δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας, τόσο μέσω της στελέχωσης κοινωνικών δομών όσο και μέσω της επαγγελματικής ένταξης των ωφελουμένων.
4. Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και της καινοτομίας, μέσω της υποστήριξης φορέων που εφαρμόζουν νέες μορφές παροχής κοινωνικών υπηρεσιών.

Η συμβολή του ΕΚΤ+ στη χρηματοδότηση κοινωνικών δομών είναι διττή: από τη μια, παρέχει άμεση στήριξη στους πολίτες, μέσω υπηρεσιών που απαντούν σε βασικές ανάγκες (στέγαση, τροφή, υγεία), και από την άλλη, ενισχύει τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα των κοινωνικών συστημάτων, μέσα από την προώθηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων και την ανάπτυξη νέων μορφών κοινωνικής πολιτικής (Zeitlin, 2022).

Συνολικά, το ΕΚΤ+ συνιστά έναν μηχανισμό-κλειδί για τη χρηματοδότηση κοινωνικών δομών, καθώς στηρίζει τη λειτουργία και την εξέλιξή τους, προάγει την κοινωνική δικαιοσύνη και διασφαλίζει ότι οι κοινωνίες της ΕΕ

μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες όλων των πολιτών τους, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεων και κοινωνικοοικονομικών αναταράξεων.

2.3.2.Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων[8] (European Pillar of Social Rights), που εγκρίθηκε το 2017, στη Σύνοδο του Γκέτεμποργκ και σηματοδότησε μια νέα πολιτική κατεύθυνση για την κοινωνική διάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission, 2017). Αποτελεί το βασικό πολιτικό κείμενο της Ένωσης για τη διαμόρφωση δίκαιων, ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, ενσωματώνοντας την αρχή ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συνδέεται με την κοινωνική συνοχή και την προώθηση της ισότητας (Zeitlin & Vanhercke, 2018).

Ο Πυλώνας περιλαμβάνει 20 βασικές αρχές και δικαιώματα, τα οποία κατανέμονται σε τρεις θεματικούς τομείς. Το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει σχετικές πληροφορίες.

Διάγραμμα 2: Οι τρείς θεματική τομείς στους οποίους εμπίπτουν οι 20 Βασικές Αρχές και Δικαιώματα του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

1 ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ & ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

π.χ. δεξιότητες, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, ίσες ευκαιρίες, ισότητα των φύλων, και ενεργή υποστήριξη για την απασχόληση

2 ΔΙΚΑΙΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

π.χ. ασφαλής και προσαρμόσιμη απασχόληση, μισθοί, πληροφορίες για τους όρους απασχόλησης και την προστασία σε περίπτωση απόλυσης, κοινωνικός διάλογος, και ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής

3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ & ΕΝΤΑΞΗΣ

π.χ. φροντίδα παιδιών, κατώτατος μισθός, επιδόματα ανεργίας, ένταξη ατόμων με αναπηρίες, βοήθεια για τους άστεγους, πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, υγεία και μακροχρόνια φροντίδα

Πηγή: Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων (Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC0250)

[8] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2017) 250 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC0250

Οι αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (λ.χ. πρόσβαση σε εκπαίδευση, δίκαιοι μισθοί, ενεργητική στήριξη ανέργων, ελάχιστο εισόδημα, υγειονομική περίθαλψη, στέγαση και φροντίδα αστέγων) συνιστούν κατευθυντήριες γραμμές για τα Κράτη-Μέλη της ΕΕ. Παρά το γεγονός πως ο Πυλώνας δεν είναι νομικά δεσμευτικός, έχει ισχυρή πολιτική βαρύτητα. Οι Αρχές του αποτελούν κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη-μέλη και επηρεάζουν τη χάραξη πολιτικών σε τομείς, όπως η:

- πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και διά βίου μάθηση,
- διασφάλιση δίκαιων αμοιβών και αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας,
- στήριξη των ανέργων μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης,
- κατοχύρωση ελάχιστου εισοδήματος,
- καθολική πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης,
- στέγαση και η αντιμετώπιση της αστεγίας.

Η έμφαση δίνεται στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, με στόχο την προστασία όλων των πολιτών της ΕΕ από τον κοινωνικό αποκλεισμό (Vanhercke, Ghailani, Sabato, & Spasova, 2021).

Για την αποτελεσματική υλοποίηση του Πυλώνα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το 2021 το Σχέδιο Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (European Commission, 2021). Το Σχέδιο αυτό προσδιόρισε συγκεκριμένους στόχους-ορόσημα έως το 2030, οι οποίοι αφορούν τρεις στρατηγικούς τομείς:

1. Απασχόληση: τουλάχιστον το 78% του πληθυσμού ηλικίας 20–64 ετών να εργάζεται.
2. Δεξιότητες: τουλάχιστον το 60% των ενηλίκων να συμμετέχει κάθε χρόνο σε κατάρτιση.
3. Κοινωνική προστασία: μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια.

Εικόνα 3: Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

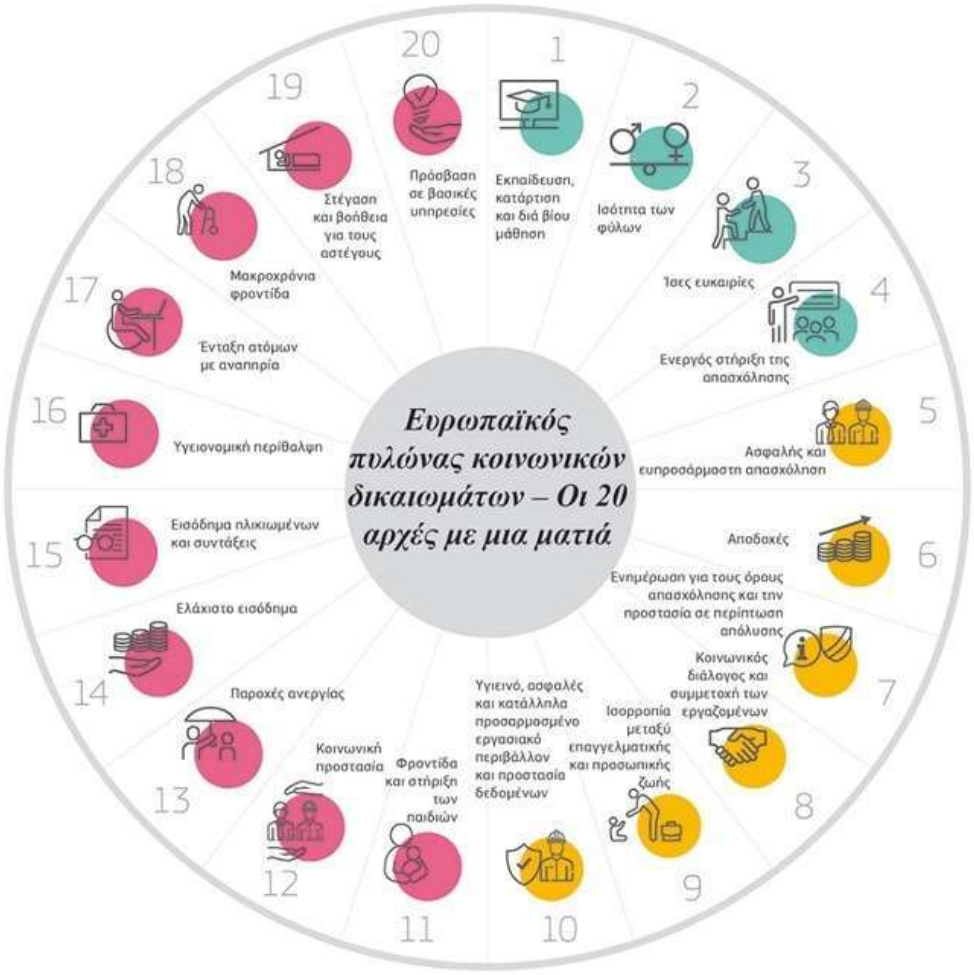

Πηγή: ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

(Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0102)

Οι στόχοι αυτοί είναι πλήρως ευθυγραμμισμένοι με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) του ΟΗΕ, ενώ ενισχύονται οικονομικά μέσω του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2021–2027 και του προγράμματος NextGenerationEU.

Οι κοινωνικοί στόχοι του Πυλώνα δεν λειτουργούν αποκομμένα από τις άλλες ευρωπαϊκές στρατηγικές. Αντιθέτως, συμπληρώνουν τους πολιτικούς στόχους της ΕΕ για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, κατευθύνοντας τις επενδύσεις σε τομείς που εξασφαλίζουν όχι μόνο οικονομική ανταγωνιστικότητα αλλά και κοινωνική δικαιοσύνη (Crespy & Menz, 2015).

Η εφαρμογή τους καθοδηγεί τη διαμόρφωση των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (RRF), ανταποκρινόμενη στις ειδικές ανά

χώρα συστάσεις, καθώς και τον σχεδιασμό των Ταμείων Συνοχής για την περίοδο 2021–2027. Παράλληλα, παρέχει ένα πλαίσιο για τη μέτρηση και παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη κοινωνικών φιλοδοξιών και πολιτικών δεσμεύσεων.

Η παρακολούθηση της προόδου βασίζεται στον Κοινωνικό Πίνακα Επιδόσεων (Social Scoreboard), ο οποίος αξιολογεί την εφαρμογή των αρχών του Πυλώνα σε κάθε κράτος-μέλος. Οι δείκτες του πίνακα περιλαμβάνουν:

- ποσοστά απασχόλησης,
- ποσοστά συμμετοχής σε κατάρτιση,
- ποσοστά φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού,
- ανισότητες φύλου στην αγορά εργασίας,
- πρόσβαση σε παιδική φροντίδα και εκπαίδευση.

Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται η διαφάνεια και προωθείται η συγκρισιμότητα των επιδόσεων μεταξύ των κρατών-μελών (European Commission, 2022).

Παρά την πρόοδο, σημαντικές προκλήσεις παραμένουν:

- Η μη επίτευξη του στόχου της Ευρώπης 2020 για μείωση της φτώχειας κατά 20 εκατομμύρια άτομα ανέδειξε την ανάγκη για πιο στοχευμένες πολιτικές.
- Η ανισότητα μεταξύ των κρατών-μελών παραμένει έντονη, ιδίως μεταξύ Βορρά και Νότου.
- Η πανδημία COVID-19 και η ενεργειακή κρίση ανέδειξαν νέες μορφές κοινωνικών κινδύνων, επιτείνοντας την ανασφάλεια (Ferrera, 2022).

Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΕ έχει προχωρήσει σε νέες πρωτοβουλίες:

- Σύσταση για Επαρκές Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (2022),
- Οδηγία για Επαρκείς Κατώτατους Μισθούς (2022),
- στόχος «κανένας άστεγος έως το 2030», με προώθηση της αρχής *Housing First*.

Συνεπώς, ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων συνιστά κεντρικό εργαλείο για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ΕΕ. Ενσωματώνει τις αξίες της ισότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης, προσφέροντας ένα στρατηγικό πλαίσιο που γεφυρώνει την οικονομική ανάπτυξη με την κοινωνική πρόοδο. Οι πρωτοβουλίες που τον συνοδεύουν και το Σχέδιο Δράσης του 2021 παρέχουν συγκεκριμένους στόχους και δείκτες, ενισχύοντας τη λογοδοσία και την πολιτική δέσμευση. Ωστόσο, η επιτυχία του εξαρτάται από την πραγματική βούληση των

κρατών-μελών να υλοποιήσουν τις αρχές του, να μειώσουν τις ανισότητες και να επενδύσουν σε ένα μέλλον με περισσότερη κοινωνική συνοχή.

2.3.3.Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης[9] συνιστά το πλέον σύγχρονο και ολοκληρωμένο νομικό μέσο της ΕΕ για την προστασία και την προαγωγή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών της (European Union Agency for Fundamental Rights, 2021). Υιοθετήθηκε αρχικά το 2000 και απέκτησε δεσμευτική νομική ισχύ με τη Συνθήκη της Λισαβόνας το 2009 (Peers & Prechal, 2014). Ο Χάρτης αντανακλά τις αλλαγές στην κοινωνία, την κοινωνική πρόοδο και τις εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας, παρέχοντας ένα δυναμικό πλαίσιο προστασίας δικαιωμάτων στο ευρωπαϊκό δίκαιο.

Ο Χάρτης επιβεβαιώνει, με πλήρη σεβασμό στις αρμοδιότητες και τις δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στην αρχή της επικουρικότητας, τα δικαιώματα που απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς δεσμεύσεις των κρατών-μελών. Σε αυτές περιλαμβάνονται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), οι κοινωνικοί χάρτες της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) (Craig & de Búrca, 2020). Η συστηματική αυτή εναρμόνιση προσδίδει διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ενισχύει τη νομική ασφάλεια στην ΕΕ, καθιστώντας τα δικαιώματα περισσότερο κατανοητά και προσβάσιμα στους πολίτες.

Ο Χάρτης αποτελείται από ένα εισαγωγικό Προοίμιο και 54 άρθρα, τα οποία είναι κατανεμημένα σε επτά κεφάλαια:

Κεφάλαιο I: Αξιοπρέπεια

Περιλαμβάνει το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, στη ζωή, στην ακεραιότητα του προσώπου, καθώς και την απαγόρευση βασανιστηρίων, απάνθρωπων και εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης και της δουλείας ή καταναγκαστικής εργασίας. Η προστασία της αξιοπρέπειας θεωρείται η θεμελιώδης αξία από την οποία απορρέουν όλα τα άλλα δικαιώματα (European Union Agency for Fundamental Rights, 2021).

Κεφάλαιο II: Ελευθερία

[9] Ευρωπαϊκή Ένωση (2016). Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 202, 7.6.2016, σ. 389–405. Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT

Κατοχυρώνει το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και την ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας, έκφρασης, πληροφόρησης και καλλιτεχνικής δημιουργίας. Επίσης, περιλαμβάνει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην εργασία, στην ίδρυση επιχείρησης και το δικαίωμα ασύλου (Peers & Prechal, 2014).

Κεφάλαιο III: Ισότητα

Προβλέπει την ισότητα όλων ενώπιον του νόμου, την απαγόρευση διακρίσεων, την προστασία της πολιτισμικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας, καθώς και την ισότητα ανδρών και γυναικών. Επιπλέον, προστατεύονται ειδικά δικαιώματα παιδιών, ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρία, προωθώντας την κοινωνική ενσωμάτωση (Craig & de Búrca, 2020).

Κεφάλαιο IV: Αλληλεγγύη

Περιλαμβάνει τα κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα διαβούλευσης με τους εργαζομένους, η προστασία έναντι αδικαιολόγητης απόλυσης, οι δίκαιοι όροι εργασίας, η απαγόρευση της παιδικής εργασίας, η ισορροπία οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, καθώς και η πρόσβαση σε κοινωνική ασφάλιση, υγειονομική περίθαλψη και κοινωνική αρωγή. Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η προστασία του περιβάλλοντος και των καταναλωτών (Sciarra, 2018).

Κεφάλαιο V: Ιθαγένεια

Κατοχυρώνει τα δικαιώματα που απορρέουν από την ευρωπαϊκή ιθαγένεια: δικαίωμα ψήφου και εκλογής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις δημοτικές εκλογές, δικαίωμα χρηστής διοίκησης, πρόσβασης στα έγγραφα, δικαίωμα αναφοράς, καθώς και την ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής. Περιλαμβάνει επίσης τη διπλωματική και προξενική προστασία (Peers & Prechal, 2014).

Κεφάλαιο VI: Δικαιοσύνη

Κατοχυρώνει το δικαίωμα σε πραγματική προσφυγή και δίκαιη δίκη, το τεκμήριο αθωότητας, τα δικαιώματα υπεράσπισης και την αρχή της μη διπλής δίωξης. Επίσης, προβλέπει την αρχή της νομιμότητας και της αναλογικότητας στις ποινές (Craig & de Búrca, 2020).

Κεφάλαιο VII: Γενικές διατάξεις

Ρυθμίζει την ερμηνεία και την εφαρμογή του Χάρτη, προσδιορίζοντας το πεδίο εφαρμογής του και τη σχέση του με άλλα νομικά κείμενα και συνθήκες.

Συνεπώς, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αποτελεί θεμέλιο της ευρωπαϊκής έννομης τάξης, ενσωματώνοντας ένα ευρύ φάσμα

δικαιωμάτων που αντανακλούν τις αξίες της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Μέσα από την νομική του ισχύ και την αναφορά σε εθνικές και διεθνείς πηγές προστασίας δικαιωμάτων, συμβάλλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της νομικής ασφάλειας, στην εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και στην εγγύηση μιας κοινωνίας που σέβεται και προάγει τα δικαιώματα όλων των πολιτών.

2.3.4.Σύσταση για Επαρκές Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα

Η διασφάλιση επαρκούς ελάχιστου εισοδήματος αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και συνδέεται στενά με την επιδίωξη μιας κοινωνίας που προάγει την ισότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη Σύσταση για επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη {SWD(2022) 313 final}[10], θέτει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής, το οποίο αποσκοπεί όχι μόνο στην προστασία από τη φτώχεια αλλά και στην ενίσχυση της κοινωνικής συμμετοχής και της ένταξης στην αγορά εργασίας (Council of the European Union, 2022).

Η Σύσταση αναγνωρίζει ότι η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός εξακολουθούν να επηρεάζουν μεγάλο τμήμα του πληθυσμού της ΕΕ. Το 2021, περισσότερα από 95 εκατομμύρια άτομα βρέθηκαν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (Eurostat, 2022). Παράλληλα, επισημαίνεται η ανάγκη για στοχευμένες πολιτικές που να συνδυάζουν την εισοδηματική στήριξη με ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και πρόσβαση σε υπηρεσίες υψηλής ποιότητας (Frazer & Marlier, 2022). Έτσι, ο στόχος της Σύστασης δεν περιορίζεται στη βραχυπρόθεσμη προστασία από τη φτώχεια, αλλά διευρύνεται στη μακροπρόθεσμη ενδυνάμωση των ατόμων.

Η λογική της Σύστασης βασίζεται στην προσέγγιση των «τριών πυλώνων» για την ενεργό ένταξη (European Commission, 2022):

- Επαρκείς εισοδηματικές παροχές: η διασφάλιση ενός ελάχιστου εισοδήματος που να εγγυάται αξιοπρεπή διαβίωση και να ανταποκρίνεται στο κόστος ζωής.
- Πρόσβαση σε υπηρεσίες υψηλής ποιότητας: όπως υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, παιδική φροντίδα, στέγαση και κοινωνικές υπηρεσίες.

[10] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). Πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη (COM(2022) 490 final, 28.9.2022). Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0490

- Ενεργητική ένταξη στην αγορά εργασίας: με μέτρα κατάρτισης, επανακατάρτισης και συμβουλευτικής, που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή στην οικονομική ζωή.

Η τριπλή αυτή προσέγγιση εξασφαλίζει ότι η εισοδηματική στήριξη δεν απομονώνεται, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής που ενισχύει τη συνοχή και την κοινωνική κινητικότητα (Vandenbroucke et al., 2021).

Η Σύσταση τονίζει ότι το επαρκές ελάχιστο εισόδημα πρέπει να σχεδιάζεται με τρόπο που να ενσωματώνει τις αρχές της ισότητας των φύλων, της απαγόρευσης διακρίσεων και της προσβασιμότητας. Στην πράξη, αυτό σημαίνει την αναγνώριση των ιδιαίτερων αναγκών ευάλωτων ομάδων, όπως οι γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρία, οι ηλικιωμένοι, οι μετανάστες και οι εθνοτικές μειονότητες (Matsaganis, 2020). Με τον τρόπο αυτό, το ελάχιστο εισόδημα λειτουργεί όχι μόνο ως δίχτυ προστασίας αλλά και ως μοχλός κοινωνικής ισότητας.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη σημασία των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας, τα οποία περιλαμβάνουν πέραν των χρηματικών παροχών και παροχές σε είδος, όπως κοινωνική στέγαση, μειωμένα τιμολόγια κοινής ωφέλειας, στήριξη για παιδική φροντίδα και στοχευμένες παροχές υγειονομικής περίθαλψης (Frazer & Marlier, 2022). Ωστόσο, παραμένουν προκλήσεις αναφορικά με την ισότιμη πρόσβαση και τη χαμηλή αξιοποίηση ορισμένων παροχών από τα χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριά. Η Σύσταση υπογραμμίζει την ανάγκη βελτίωσης του συντονισμού και της αποτελεσματικότητας αυτών των μηχανισμών.

Η Σύσταση για το επαρκές ελάχιστο εισόδημα συνδέεται άμεσα με τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και ειδικότερα με την Αρχή 14, που κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε ατόμου σε αξιοπρεπή διαβίωση και κοινωνική ένταξη. Επιπλέον, συνεισφέρει στην υλοποίηση των στόχων της ΕΕ για το 2030: μείωση της φτώχειας κατά 15 εκατομμύρια άτομα, αύξηση της απασχόλησης και βελτίωση της συμμετοχής στη διά βίου μάθηση (European Council, 2021).

Συμπερασματικά, η Σύσταση του Συμβουλίου για επαρκές ελάχιστο εισόδημα αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα προς την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ΕΕ. Αναγνωρίζει ότι η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με οικονομικές μεταβιβάσεις, αλλά απαιτούν μια ολιστική στρατηγική που συνδυάζει εισοδηματική στήριξη, πρόσβαση σε υπηρεσίες και ενεργητική ένταξη στην αγορά εργασίας. Αν και η εφαρμογή της επαφίεται στα κράτη-μέλη, η πολιτική βαρύτητα της Σύστασης δημιουργεί νέα πρότυπα κοινωνικής προστασίας στην Ευρώπη, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και προωθώντας μια Ένωση που δεν αφήνει κανέναν πίσω.

2.3.5. Ένωση Ισότητας: Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021–2030

Στις 3 Μαρτίου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την Ανακοίνωση για τη νέα Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021–2030 (COM/2021/101 final)[11], η οποία διαδέχεται το προηγούμενο Στρατηγικό Πλαίσιο 2010–2020 (European Commission, 2021a). Η στρατηγική αυτή αποτελεί ορόσημο στην προσπάθεια της Ένωσης να εδραιώσει μια Ένωση Ισότητας, ευθυγραμμισμένη πλήρως με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (CRPD), την οποία έχουν κυρώσει τόσο η ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη της (Priestley et al., 2021).

Η Στρατηγική 2021–2030 υιοθετεί μια ολιστική προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, δίνοντας έμφαση στην ισότητα, την ανεξαρτησία και την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Στόχος της είναι να αντιμετωπίσει τις επίμονες προκλήσεις που παραμένουν: τις διακρίσεις, τα εμπόδια στην εκπαίδευση και την απασχόληση, τη δυσχερή πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, αλλά και τον περιορισμό στην άσκηση πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων (Waddington & Broderick, 2022).

Η στρατηγική προωθεί την καθολική προσβασιμότητα ως προϋπόθεση ισότητας. Πρόκειται για μια θεμελιώδη αρχή που εξασφαλίζει ότι οι άνθρωποι με αναπηρία μπορούν να συμμετέχουν ενεργά σε κάθε πτυχή της ζωής: από τη χρήση των μεταφορών και των ψηφιακών τεχνολογιών μέχρι την πρόσβαση σε πολιτιστικές και κοινωνικές υπηρεσίες (Degener, 2021).

Η Στρατηγική 2021–2030 περιλαμβάνει σειρά στοχευμένων δράσεων και μηχανισμών:

- AccessibleEU: δημιουργία ευρωπαϊκής πλατφόρμας τεχνογνωσίας για την προσβασιμότητα, με στόχο τη διάχυση βέλτιστων πρακτικών σε υποδομές, υπηρεσίες και ψηφιακά περιβάλλοντα.
- Ευρωπαϊκή Κάρτα Αναπηρίας: θεσμοθέτηση κοινού εργαλείου που θα εξασφαλίζει την αναγνώριση της αναπηρίας σε όλα τα κράτη μέλη, διευκολύνοντας την πρόσβαση σε παροχές και δικαιώματα.

[11] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένωση ισότητας – Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021–2030 (COM/2021/101 final, 3.3.2021). Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0101

- Αποϊδρυματοποίηση και ανεξάρτητη διαβίωση: ενίσχυση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα σε υπηρεσίες ένταξης στις τοπικές κοινότητες, σύμφωνα με την αρχή *community-based care*.
- Εργασιακή ένταξη: μέτρα για την αύξηση της απασχολησιμότητας των ατόμων με αναπηρία, με ίσες ευκαιρίες και καταπολέμηση των προκαταλήψεων στον χώρο εργασίας.
- Mainstreaming της διάστασης της αναπηρίας: ένταξη της οπτικής της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές και τα χρηματοδοτικά εργαλεία της ΕΕ, ώστε να διασφαλιστεί η συνεκτικότητα της κοινωνικής προστασίας.
- Βελτίωση της συλλογής δεδομένων: ανάπτυξη κοινών δεικτών και μηχανισμών παρακολούθησης για την αξιολόγηση της προόδου στα κράτη μέλη (European Commission, 2021a).

Η στρατηγική δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην παιδική αναπηρία, αναγνωρίζοντας ότι τα παιδιά με αναπηρίες βρίσκονται σε υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού και κακοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό, προωθείται η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, η αποτροπή της ιδρυματοποίησης και η ανάπτυξη συστημάτων υποστήριξης εντός της οικογένειας και της κοινότητας (Frazer & Marlier, 2022). Η προσέγγιση αυτή συνδέεται με τον Ευρωπαϊκό Εγγυημένο Μηχανισμό για το Παιδί (European Child Guarantee), προωθώντας ίσες ευκαιρίες για όλα τα παιδιά (European Commission, 2021b).

Η στρατηγική δεν περιορίζεται στο θεσμικό επίπεδο της ΕΕ, αλλά λειτουργεί ως σημείο αναφοράς και δέσμευσης για τα κράτη μέλη. Τα τελευταία καλούνται να αναθεωρήσουν τις εθνικές πολιτικές, τα νομικά πλαίσια και τις διοικητικές πρακτικές τους, ώστε να ενσωματώσουν τις αρχές της στρατηγικής και να διασφαλίσουν την πλήρη προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας ή καθεστώτος διαμονής (Medeiros & Marques, 2022).

Συνοψίζοντας, Η στρατηγική 2021–2030 για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ενισχύει την κοινωνική διάσταση της ΕΕ, επιδιώκοντας μια Ευρώπη που δεν αφήνει κανέναν πίσω. Βασίζεται στην αρχή της καθολικής προσβασιμότητας, προάγει την ανεξάρτητη διαβίωση και προωθεί την κοινωνική και εργασιακή συμμετοχή. Αν και η εφαρμογή της εναπόκειται σε μεγάλο βαθμό στα κράτη μέλη, η πολιτική και συμβολική της βαρύτητα δημιουργεί ένα ενιαίο πλαίσιο αναφοράς για μια Ευρώπη ισότητας και δικαιωμάτων.

2.3.6. Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (Σύσταση ΕΕ 2021/1004)

Στις 14 Ιουνίου 2021, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε τη Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά[12], η οποία συνιστά κομβική πολιτική πρωτοβουλία με στόχο την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (Council of the European Union, 2021). Η Εγγύηση αποτυπώνει την πολιτική βούληση της Ένωσης να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, ανεξάρτητα από την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση ή το καθεστώς διαμονής τους.

Η Εγγύηση για τα Παιδιά στοχεύει στη δημιουργία ενός συνεκτικού πλαισίου προστασίας που θα θωρακίζει τα δικαιώματα των παιδιών και θα ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Σύμφωνα με τη Σύσταση, τα κράτη-μέλη καλούνται να διασφαλίσουν την ελεύθερη, ισότιμη και αποτελεσματική πρόσβαση των παιδιών σε πέντε κρίσιμους τομείς:

1. Προσχολική αγωγή και φροντίδα – ώστε όλα τα παιδιά να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες από τα πρώτα στάδια της ζωής τους.
2. Εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες – με στόχο την πρόληψη της σχολικής διαρροής και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης.
3. Υγειονομική περίθαλψη – για την πρόληψη ανισοτήτων στην υγεία και την προώθηση της ευημερίας.
4. Υγιεινή διατροφή – μέσω της πρόσβασης σε επαρκή και θρεπτικά γεύματα, συμπεριλαμβανομένων σχολικών γευμάτων.
5. Αξιοπρεπή στέγαση – με μέτρα για την αντιμετώπιση της παιδικής αστεγίας και την εξασφάλιση ασφαλούς περιβάλλοντος διαβίωσης (European Commission, 2021).

Η Σύσταση καλεί τα κράτη-μέλη να εκπονήσουν και να υλοποιήσουν Εθνικά Σχέδια Δράσης έως το 2030, τα οποία θα περιλαμβάνουν:

- σαφείς και μετρήσιμους στόχους,
- αποτελεσματικούς μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης,
- επαρκείς χρηματοδοτικούς πόρους, μεταξύ άλλων μέσω της αξιοποίησης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και άλλων ευρωπαϊκών εργαλείων.

Η Εγγύηση δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες: παιδιά που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, παιδιά με

[12] Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2021). Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 223, 22.06.2021, σ. 14–26. Ανακτήθηκε από: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1004/oj

αναπηρία, παιδιά μεταναστών και προσφύγων, άστεγα παιδιά καθώς και παιδιά που διαμένουν σε ιδρυματικές δομές. Η προσέγγιση αυτή επιδιώκει να μειώσει τις πολλαπλές μορφές ανισότητας και να διασφαλίσει την ισότιμη κοινωνική συμμετοχή όλων των παιδιών (Frazer & Marlier, 2022).

Η Εγγύηση για τα Παιδιά λειτουργεί ως συμπληρωματικός μηχανισμός του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, και ιδίως της Αρχής 11, που προβλέπει την πρόσβαση των παιδιών σε οικονομικά προσιτές και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης, φροντίδας και υποστήριξης. Παράλληλα, συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το 2030, που περιλαμβάνουν τη μείωση της παιδικής φτώχειας κατά τουλάχιστον 5 εκατομμύρια παιδιά (European Council, 2021).

Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση μιας πιο δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπης. Αποτελεί εργαλείο πολιτικής που δεν περιορίζεται σε διακηρύξεις, αλλά απαιτεί συγκεκριμένες δεσμεύσεις, εθνικά σχέδια και στοχευμένες παρεμβάσεις. Η εφαρμογή της δύναται να έχει μακροπρόθεσμο κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο, περιορίζοντας τον φαύλο κύκλο της διαγενεακής φτώχειας και δημιουργώντας συνθήκες ίσων ευκαιριών για όλα τα παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.3.7.Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021 – 2030

Στις 03.03.2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για την ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 με τίτλο «Ένωση ισότητας: στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030» (COM(2021) 101 final). Στόχος της είναι η διασφάλιση της πλήρους συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, σε ισότιμη βάση με τους άλλους πολίτες, τόσο εντός της ΕΕ όσο και πέρα απ’ αυτήν, σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που κατοχυρώνουν την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων ως ακρογωνιαίους λίθους των πολιτικών της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική: α) αποτελεί συνέχεια της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αναπηρία 2010-2020, β) υποστηρίζει, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο και γ) συμβάλλει στην υλοποίηση της αρχής 17 του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, στην οποία αναφέρεται ότι: «τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, υπηρεσίες που

τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, και εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες του.

Οι προτεραιότητες, όπως αναφέρονται είναι η διασφάλιση της:

- προσβασιμότητας (τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση σε αγαθά, υπηρεσίες και υποστηρικτικά μέσα),
- συμμετοχής (τα άτομα με αναπηρία μπορούν να ασκούν όλα τα θεμελιώδη δικαιώματά τους ως ευρωπαίοι πολίτες),
- ισότητας (οι ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές προωθούν την ισότητα),
- απασχόλησης (αύξηση του αριθμού των εργαζομένων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, καθώς και διασφάλιση καλύτερης προσβασιμότητας σε χώρους εργασίας),
- εκπαίδευσης και κατάρτισης (οι μαθητές με αναπηρία θα απολαμβάνουν ένα προσβάσιμο σύστημα εκπαίδευσης και προγράμματα δια βίου μάθησης),
- κοινωνικής προστασίας (αντιμετώπιση προκλήσεων όπως η ανισότητα στα εισοδήματα, ο κίνδυνος φτώχειας και ο κοινωνικός αποκλεισμός,
- υγείας (τα άτομα με αναπηρία να απολαμβάνουν ισότιμη και προσιτή από οικονομικής άποψης πρόσβαση σε υπηρεσίες και υποδομές (ψυχικής) υγείας,
- εξωτερικής δράσης (προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία σε διεθνές επίπεδο).

Η νέα Στρατηγική, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, όσο και τις δράσεις που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, όπως διαμορφώθηκε και στην Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση, εντάσσει δράσεις στοχευμένες για τα άτομα με αναπηρία/ίες, στη βάση του σεβασμού των αρχών της ισότιμης συμμετοχής τους, της ένταξης τους, της απαγόρευσης των διακρίσεων εις βάρος τους, της επιλογής και του ελέγχου της ζωής τους και του δικαιώματός τους στην λήψη υποστήριξης στη βάση των εξατομικευμένων αναγκών τους.

2.4.Εθνικό Θεσμικό και Κανονιστικό Πλαίσιο Κοινωνικής Πολιτικής

Η Ελλάδα, ιδίως μετά την οικονομική κρίση, έχει αναδιαμορφώσει το θεσμικό πλαίσιο κοινωνικής προστασίας της με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού

αποκλεισμού, όπως φαίνεται παρακάτω και από τις νομοθεσίες και στρατηγικές που ακολουθούν.

2.4.1.Εθνικόι Νόμοι και Αποφάσεις για την Κοινωνική Προστασία

Η θεσμική θωράκιση της κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα ενισχύθηκε αποφασιστικά τα τελευταία έτη με την εισαγωγή ενός συνόλου νομοθετικών ρυθμίσεων και κανονιστικών αποφάσεων, που αποσκοπούν στη βελτίωση της κοινωνικής ένταξης, της συνοχής και της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών. Ιδιαίτερα σημαντικά παραδείγματα αποτελούν ο Νόμος 4445/2016 και η Απόφαση 22127/2025, οι οποίοι συγκροτούν ένα διττό πλαίσιο παρέμβασης: αφενός για τη δημιουργία ενός συνεκτικού μηχανισμού κοινωνικής ένταξης και αλληλεγγύης, και αφετέρου για τη μέτρηση και αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης.

Νόμος υπ’ αριθμ. 4445 - Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ρυθμίσεις για την κοινωνική αλληλεγγύη και εφαρμοστικές διατάξεις του ν. 4387/2016 (Α΄ 85) και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 236/Α/2016)[13]

Ο Νόμος 4445/2016 εισήγαγε τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, σηματοδοτώντας μία θεσμική τομή στην οργάνωση της κοινωνικής πολιτικής της χώρας. Ο μηχανισμός αυτός συγκροτήθηκε σε πολυεπίπεδη βάση: στο κεντρικό επίπεδο προβλέπεται η λειτουργία του Κυβερνητικού Συμβουλίου Κοινωνικής Πολιτικής και η ενίσχυση κρίσιμων διευθύνσεων του Υπουργείου Εργασίας, όπως εκείνων για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας. Στο περιφερειακό επίπεδο, συστάθηκαν Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας και Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης, τα οποία λειτουργούν ως κέντρα συλλογής δεδομένων και χαρτογράφησης κοινωνικών αναγκών, ενισχύοντας τον στρατηγικό σχεδιασμό στοχευμένων πολιτικών. Σε δημοτικό επίπεδο, ο νόμος επέβαλε την υποχρέωση συγκρότησης κοινωνικών υπηρεσιών και θέσπισε τον θεσμό των Κέντρων Κοινότητας, που λειτουργούν ως τοπικά σημεία εξυπηρέτησης πολιτών και υποστήριξης ευάλωτων ομάδων, χρηματοδοτούμενα από το ΕΣΠΑ.

Παράλληλα, ο νόμος εισήγαγε το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ), το οποίο μετεξελίχθηκε στο σημερινό Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα,

[13] Ανακτήθηκε από: https://search.et.gr/el/fek/?fekId=539155

αποτελώντας τη βασική εθνική πολιτική ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Η ενσωμάτωση των διατάξεων αυτών στο θεσμικό πλαίσιο συνέβαλε στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, με σαφείς αρμοδιότητες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό). Αναλυτικότερα:

Άρθρο 1: Ορισμοί

Ως «Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής» (Εθνικός Μηχανισμός), ορίζεται ο ενιαίος οργανικός σχηματισμός, ο οποίος έχει ως αντικείμενο το σχεδιασμό, την ενημέρωση, το συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση οριζόντιων συνεκτικών πολυτομεακών πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής και δρα συνεκτικώς μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και των λοιπών Υπουργείων, που ασκούν κοινωνική πολιτική, χωρίς να μεταβάλλει τις αρμοδιότητές τους ως προς την υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της πολιτικής αυτής.

Άρθρο 2: Σκοπός σύστασης

Ο Εθνικός Μηχανισμός:

α) διαπιστώνει τις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών,

β) συντονίζει τη χάραξη πολιτικών κοινωνικής ένταξης και συνοχής,

γ) παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή τους,

δ) προσδιορίζει τις προτεραιότητες της κοινωνικής αλληλεγγύης με βάση τις εκάστοτε έκτακτες ανάγκες,

ε) συμβάλλει στην ενίσχυση της πληροφόρησης, της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος κοινωνικής προστασίας,

στ) τεκμηριώνει και εξειδικεύει πολιτικές και δράσεις, μμε γνώμονα τα σωρευτικά χαρακτηριστικά των ατόμων, που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας, ακραίας φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και

ζ) σχεδιάζει, εποπτεύει και αξιολογεί το θεσμικό πλαίσιο της πλήρους εθνικής εφαρμογής του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (εδάφιο 2.5.3, παρ. Γ΄, άρθρο 3 του ν. 4336/2015, Α΄ 94).

Άρθρο 13: Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας

1. Στο αυτοδιοικητικό επίπεδο λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού, η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας της κάθε Περιφέρειας είναι αρμόδια για:

α) την κατηγοριοποίηση, ιεράρχηση και επεξεργασία παρεμβάσεων, προτάσεων και επιμέρους αναγκών, όπως αυτές προκύπτουν από τη

διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης και τις σχετικές εισηγήσεις των Περιφερειακών και Δημοτικών Συμβουλίων και των αρμόδιων για θέματα κοινωνικής προστασίας υπηρεσιών τους,

β) τη διατύπωση εισηγητικών προτάσεων για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση σχετικών πολιτικών και την υποβολή τους στο Περιφερειακό Συμβούλιο για έγκριση,

γ) τη σύνταξη της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΠΕ.Σ.Κ.Ε.), σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας,

δ) το συντονισμό των Δήμων εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης και τη μέριμνα για την εφαρμογή των οριζόντιων μέτρων πολιτικής και την ανάπτυξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης ειδικών τοπικών αναγκών,

ε) την κατάλληλη υποστήριξη και διάθεση τεχνογνωσίας στους Δήμους για την εφαρμογή και παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης,

στ) τη δικτύωση όμορων Δήμων με επιδιωκόμενο σκοπό την αντιμετώπιση κοινών αναγκών,

ζ) την παρακολούθηση σε περιφερειακό επίπεδο των ΠΕ.Σ.Κ.Ε., με έμφαση στην πρόοδο, που έχει επιτευχθεί κατά την εφαρμογή των επιμέρους δράσεων και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί, τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας, όσο και σε επίπεδο Δήμων,

η) την αξιοποίηση στοιχείων και πληροφοριών από τα πληροφοριακά συστήματα και τις εισηγήσεις των Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων, καθώς και την εξέταση της μεταβολής των δεικτών κοινωνικού αποκλεισμού, σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα,

θ) τη διενέργεια τακτικών συναντήσεων με εκπροσώπους της οικείας Περιφέρειας, των Δήμων, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών, των φορέων υλοποίησης παρεμβάσεων κοινωνικού χαρακτήρα, της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης στο πλαίσιο Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.-Π.Ε.Π.), του Τμήματος Κοινωνικών Υποθέσεων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σχετικά με την υλοποίηση των επιμέρους παρεμβάσεων και γενικότερα τη διενέργεια κοινωνικού διαλόγου - διαβούλευσης σε περιφερειακό επίπεδο,

ι) τη δικτύωση των φορέων υλοποίησης προνοιακών παρεμβάσεων και κοινωνικών υπηρεσιών σε περιφερειακό επίπεδο,

ια) την καταγραφή των βέλτιστων πρακτικών και τον εντοπισμό αποκλίσεων στην υλοποίηση,

ιβ) τη διαβίβαση στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών προς το Ε.ΓΠ.Σ. του Εθνικού Μηχανισμού, και

ιγ) τη σύνταξη και υποβολή ετήσιας έκθεσης, κατόπιν έγκρισης από το οικείο Περιφερειακό Συμβούλιο, προς τις αρμόδιες υπηρεσίες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας της Γενικής Διεύθυνσης Πρόνοιας.

Άρθρο 14: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης

1. Στην έδρα κάθε Περιφέρειας συνιστάται Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (Παρατηρητήριο). Η λειτουργία του Παρατηρητηρίου αποσκοπεί:

α) στην αποτελεσματική παρακολούθηση και το συντονισμός των στόχων, οι οποίοι εξειδικεύονται στο πλαίσιο της ΠΕ.Σ.Κ.Ε.,

β) στην ανάδειξη τοπικών αναγκών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης,

γ) στη διαβίβαση στοιχείων και πληροφοριών στο Ε.ΓΠ.Σ. του Εθνικού Μηχανισμού,

δ) στην αποτύπωση και χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

2. Ως πυλώνας της κοινωνικής ένταξης σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, το Παρατηρητήριο προωθεί ιδίως τις ακόλουθες δράσεις:

α) την εκπόνηση ετήσιας Περιφερειακής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης για τη διαπίστωση των επιπτώσεων συγκεκριμένων πολιτικών στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της οικείας Περιφέρειας,

β) την ανάπτυξη και εφαρμογή εργαλείων και δεικτών παρακολούθησης των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης των ωφελούμενων της ΠΕ.Σ.Κ.Ε., ιδίως σε ζητήματα, που άπτονται της ένταξης στην αγορά εργασίας και της ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας,

γ) την παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων, όπως ακραία φτώχεια, υπερχρεωμένα νοικοκυριά και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων,

δ) Τη δημιουργία διαδικτυακής πύλης για την καταγραφή της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τη συλλογή, επεξεργασίας και ανάλυση συγκεντρωτικών στοιχείων στατιστικού χαρακτήρα και

αναφορών κοινωνικών φαινομένων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και δράσεων της περιφερειακής στρατηγικής.

3. Κατά τα λοιπά, τα ζητήματα, που σχετίζονται με την οργανωτική διάρθρωση και το προσωπικό των Παρατηρητηρίων, ρυθμίζονται με τους Οργανισμούς των Περιφερειών, κατά τη διαδικασία του άρθρου 241 του ν. 3852/2010.

2.3.1.2 Απόφαση υπ' αριθμ. 22127 - Ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης (ΦΕΚ 1997/Β'/2025)[14]

Συμπληρωματικά προς την παραπάνω νομοθεσία, η Απόφαση 22127/2025 (ΦΕΚ Β' 1997/2025) εισήγαγε την ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από τις δημόσιες υπηρεσίες. Η εφαρμογή αυτή, διαθέσιμη μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης (gov.gr), επιτρέπει την άμεση καταγραφή της εμπειρίας των πολιτών κατά τις συναλλαγές τους με τη δημόσια διοίκηση. Η συλλογή και ανάλυση των δεδομένων αξιοποίησης επιτρέπει την αναγνώριση δυσλειτουργιών, την άρση διοικητικών εμποδίων και τον σχεδιασμό δράσεων βελτίωσης της ποιότητας των υπηρεσιών.

Επιπλέον, η εφαρμογή έχει αναπτυχθεί με γνώμονα την προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία, σύμφωνα με τις διεθνείς κατευθύνσεις WCAG, διασφαλίζοντας ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στην αξιολόγηση των υπηρεσιών. Η καινοτομία αυτή ενισχύει τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τον ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό της Δημόσιας Διοίκησης, ενώ παράλληλα συνδέει την καθημερινή εμπειρία των πολιτών με τον στρατηγικό σχεδιασμό πολιτικών ποιότητας και εξυπηρέτησης. Αναλυτικότερα:

Άρθρο 1: Σκοπός

Σκοπός της παρούσας είναι η βελτίωση των συναλλαγών των πολιτών με τη δημόσια διοίκηση και η άρση δυσλειτουργιών της, μέσω της μέτρησης της ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης.

Άρθρο 2: Αντικείμενο

Αντικείμενο της παρούσας είναι η λειτουργία ειδικής ηλεκτρονικής εφαρμογής και η ρύθμιση των σχετικών με αυτή θεμάτων για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης.

[14] Απόφαση υπ' αριθμ. 22127. Ηλεκτρονική εφαρμογή για τη μέτρηση της ικανοποίησης των πολιτών από υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης. ΦΕΚ 1997/Β'/2025. Ανακτήθηκε από: https://search.et.gr/el/fek/?fekId=780514

Άρθρο 3: Λειτουργία ειδικής ηλεκτρονικής εφαρμογής για τη μέτρηση της ικανοποίησης από την παροχή δημόσιων υπηρεσιών

Λειτουργεί με ευθύνη του Υπουργείου Εσωτερικών ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή «Μέτρηση ικανοποίησης των πολιτών από την παροχή δημόσιων υπηρεσιών» στον ιστότοπο https://axiologisi.ypes.gov.gr, η οποία υλοποιείται με ευθύνη του Εθνικού Δικτύου Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας - Ε.Δ.Υ.Τ.Ε. Α.Ε. και είναι προσβάσιμη μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (ΕΨΠ-gov.gr), (εφεξής «εφαρμογή»).

Στην ως άνω εφαρμογή, υφίσταται λειτουργικότητα που τιτλοφορείται «Αξιολόγηση Δημόσιας Διοίκησης» για την υποβολή των απόψεων των πολιτών σχετικά με το επίπεδο ικανοποίησής τους από τη χρήση υπηρεσιών επιλεγμένων φορέων της Γενικής Κυβέρνησης της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α’ 143) μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου. Η εφαρμογή είναι προσβάσιμη από τα άτομα με αναπηρία, δύναται δε να λειτουργεί σύμφωνα με τις Οδηγίες για την προσβασιμότητα του περιεχομένου του ιστού (Web Content Accessibility Guidelines - WCAG).

2.4.2.Εθνικά Σχέδια Δράσης και Στρατηγικές για την Κοινωνική προστασία των πολιτών

Α. Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας[15] εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας δια της αρμόδιας Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (ΔΚΕΚΣ), σε συνέχεια της επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του 2018.

Στόχος της νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι η οριοθέτηση και τεκμηρίωση των στρατηγικών επιλογών του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, μέσω της ανάπτυξης μίας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και καταπολέμησης του εργασιακού και κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως των ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, που διαβιούν στην Ελλάδα.

Οι συνθήκες υπό τις οποίες καθορίστηκε το όραμα της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τη Φτώχεια είναι ιδιαίτερες. Η

[15] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας. Ανακτήθηκε από: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/

πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον σχεδιασμό σήμερα αλλά και στο μέλλον, καθώς οι επιπτώσεις, αν δεν αντιμετωπιστούν μεθοδικά, θα είναι αρνητικές για την οικονομία και την κοινωνία. Το πλαίσιο πολιτικής που έχει διαμορφωθεί στην ΕΕ δίνει ένα πλέγμα μέσα στο οποίο μπορεί να διαμορφωθεί το Στρατηγικό Σχέδιο, μαθαίνοντας από την προηγούμενη εμπειρία και τροποποιώντας την προτεραιοποίηση βάσει των αναγκών του σήμερα και του αύριο.

Τρεις είναι οι άξονες που καθορίζουν το όραμα της Στρατηγικής:

> Η άμβλυνση κάθε μορφής ανισότητες, δίνοντας προτεραιότητα στις πιο ευάλωτες ομάδες. Η πολυμορφία/ποικιλομορφία (diversity) και η κοινωνική ένταξη αποτελούν πλεονεκτήματα για την κοινωνία στο σύνολο της.

> Η ενεργή στήριξη των πολιτών και των ευπαθών ομάδων από το Κράτος, όχι μόνο με παθητικές παρεμβάσεις, όπως γινόταν μέχρι πρόσφατα, αλλά και με εφόδια ώστε οι πολίτες να ωφεληθούν και να αποκτήσουν (ξανά) ενεργό ρόλο στην κοινωνία και την οικονομία.

> Ύπαρξη ανοικτού διαλόγου κράτους και πολιτών, ώστε ο σχεδιασμός να αντανακλά τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Απαραίτητος είναι και ο διάλογος των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης και φορέων που ασκούν κοινωνική πολιτική.

Το κείμενο δομείται σε τέσσερις επιχειρησιακούς άξονες, οι οποίοι εξειδικεύονται σε επιμέρους μέτρα και δράσεις. Οι τέσσερις επιχειρησιακοί άξονες είναι:

1. Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά αγαθά,
2. Πρόσβαση σε Υπηρεσίες,
3. Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση,
4. Διακυβέρνηση της Στρατηγικής.

Στην Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας, οι Ομάδες Στόχου είναι οι ακόλουθες:

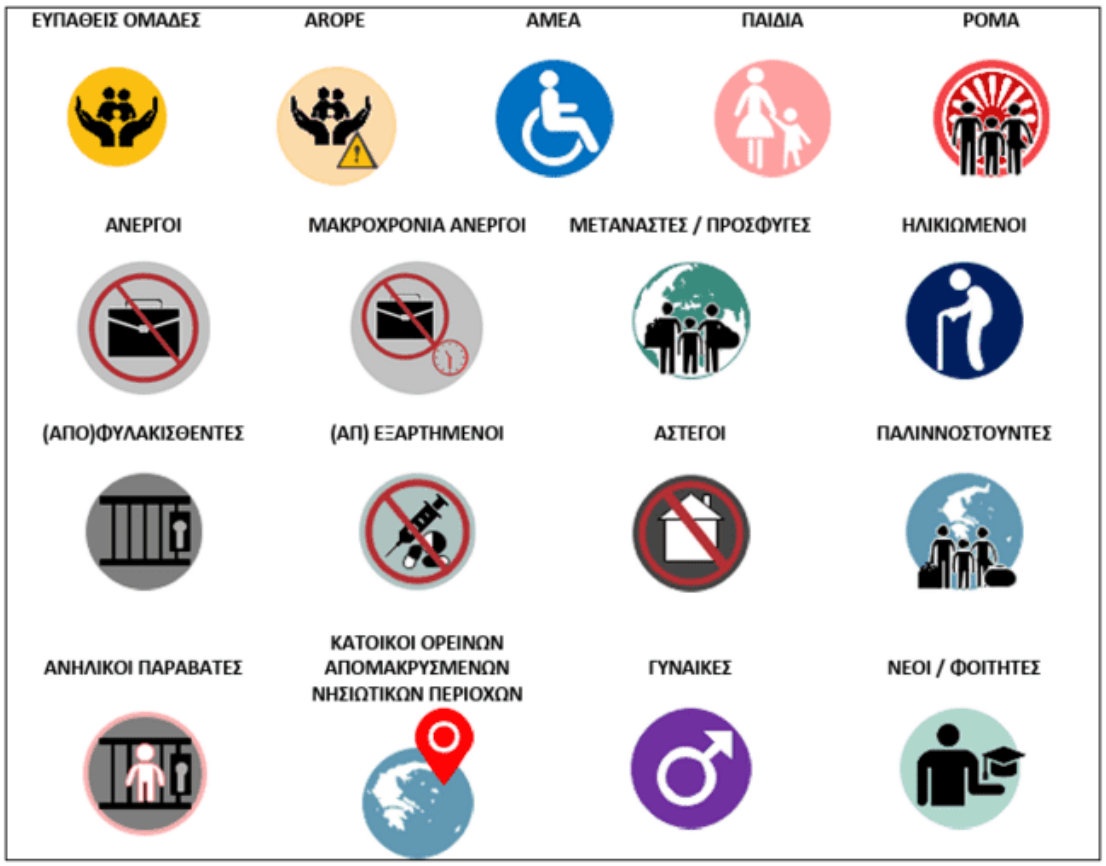

Εικόνα 4: Ομάδες Στόχου της ΕΣΚΕ 2021-2027.

Πηγή: Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας (Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/)

Β. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2021-2023

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού[16] (ΕΣΔΔΠ) συγκροτεί το κεντρικό πολιτικό και στρατηγικό πλαίσιο της ελληνικής πολιτείας για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων των παιδιών. Εκπονήθηκε σε συμμόρφωση με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας, ιδίως τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989), αλλά και σε συντονισμό με τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές, όπως η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2021) και η Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (2021). Στόχος του είναι να παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτικών που ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των παιδιών, με έμφαση σε εκείνα που βιώνουν συνθήκες φτώχειας, αποκλεισμού ή πολλαπλών ανισοτήτων.

[16] Υπουργείο Δικαιοσύνης. (2021). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ανακτήθηκε από:https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2021/12/National_Action_Plan_for_the_Rights_of_the_Child.pdf

Το Σχέδιο στηρίζεται σε μια σειρά θεματικών αξόνων, που αποτυπώνουν τις προτεραιότητες της Πολιτείας:

1. Καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και των επιπτώσεων της στα παιδιά
2. Δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά
3. Προστασία των παιδιών στο πλαίσιο των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών
4. Διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών στην Υγεία
5. Δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση
6. Προστασία της οικογένειας και των παιδιών στην Κοινότητα – Αποϊδρυματοποίηση
7. Οριζόντια δράση για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες και διεθνής προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού

Το ΕΣΔΔΠ φιλοδοξεί να διαμορφώσει μια συνεκτική, ανθρωποκεντρική και μακροπρόθεσμη πολιτική για τα παιδιά, η οποία θα μειώσει δραστικά την παιδική φτώχεια, θα εξαλείψει τις διακρίσεις και θα εξασφαλίσει την πλήρη συμμετοχή όλων των παιδιών στην κοινωνία. Η προσέγγισή του εστιάζει στην ισότητα των ευκαιριών, στην κοινωνική ένταξη και στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που εγγυάται σε κάθε παιδί αξιοπρέπεια, ασφάλεια και προοπτική.

Γ. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ» (National Action Plan for the European Child Guarantee)

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί» [17] (2022) αποτελεί την απάντηση της ελληνικής Πολιτείας στη δέσμευση που ανέλαβαν τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση τη Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Στόχος του είναι η διασφάλιση ότι όλα τα παιδιά στην Ελλάδα, και ιδίως όσα ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, έχουν ουσιαστική και αποτελεσματική πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας.

Το Σχέδιο Δράσης διαρθρώνεται γύρω από πέντε καίριους άξονες:

[17] Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων. (2022). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ». Ανακτήθηκε από: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/addressing-poverty-and-supporting-social-inclusion/investing-children/european-child-guarantee/national-action-plans-and-progress-reports_en

- Προσχολική αγωγή και παιδική φροντίδα: καθολική πρόσβαση όλων των παιδιών, με έμφαση στην ισότιμη ένταξη παιδιών Ρομά, μεταναστών και παιδιών με αναπηρία.
- Εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες: πρόληψη της σχολικής διαρροής, παροχή δωρεάν εκπαιδευτικών υλικών, ενισχυτική διδασκαλία και προγράμματα πολιτιστικών/αθλητικών δραστηριοτήτων.
- Υγειονομική περίθαλψη: καθολική πρόσβαση σε υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας, πρόληψης και ψυχικής υγείας, με ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών για παιδιά και εφήβους.
- Υγιεινή διατροφή: καθιέρωση δωρεάν σχολικών γευμάτων σε ολοένα περισσότερες σχολικές μονάδες, ενίσχυση προγραμμάτων διατροφικής αγωγής και καταπολέμηση του υποσιτισμού.
- Αξιοπρεπής στέγαση: πολιτικές αποϊδρυματοποίησης, προώθηση της αναδοχής και υιοθεσίας, αλλά και δράσεις για την υποστήριξη αστέγων οικογενειών με παιδιά.

Παράλληλα, το Σχέδιο ενσωματώνει οριζόντιες προτεραιότητες όπως η προστασία παιδιών με αναπηρία, η καταπολέμηση των διακρίσεων, η ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών στη λήψη αποφάσεων και η συστηματική παρακολούθηση της προόδου μέσω δεικτών και εκθέσεων αξιολόγησης.

Η χρηματοδότηση προέρχεται από εθνικούς πόρους αλλά και από ευρωπαϊκά ταμεία, κυρίως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το νέο ΕΣΠΑ 2021–2027. Η υλοποίηση συντονίζεται από τα αρμόδια υπουργεία (Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Παιδείας, Υγείας, Εσωτερικών), με την υποστήριξη των Περιφερειών και των κοινωνικών φορέων.

Συνολικά, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί» φιλοδοξεί να αποτελέσει εργαλείο ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής, που θα μειώσει τα ποσοστά παιδικής φτώχειας και θα ενισχύσει τη συνοχή, διασφαλίζοντας σε όλα τα παιδιά ισότιμη εκκίνηση στη ζωή.

Δ. Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία

Η Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία αφορά στη δέσμευση που ανέλαβαν τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι όλοι οι νέοι κάτω των 30 ετών, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή Σύσταση της 30ης Οκτωβρίου 2020, θα λαμβάνουν ποιοτική προσφορά απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας, πρακτικής άσκησης, εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που χάνουν τη δουλειά τους ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση.

Οι εγγυήσεις για τη νεολαία μετατόπισαν το κέντρο βάρους στην έγκαιρη παρέμβαση και την προσέγγιση των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης, και ταυτόχρονα φώτισαν τα κενά που υπάρχουν στην παροχή υπηρεσιών προς τους άνεργους νέους. Ως αποτέλεσμα, οι περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης βελτίωσαν και επέκτειναν τις υπηρεσίες τους προς τους νέους σχετικά με τη μαθητεία και την πρακτική άσκηση, γεγονός που συνέβαλε στην βελτίωση της ζωής εκατομμυρίων νεαρών Ευρωπαίων, καθώς τους βοήθησε να προετοιμάζονται καλύτερα για την αγορά εργασίας και να αποκτούν τις απαιτούμενες δεξιότητες.

Η Επιτροπή συνεχίζει να στηρίζει την πλήρη ανάπτυξη των εθνικών προγραμμάτων εγγυήσεων για τη νεολαία. Η δέσμευσή της μάλιστα, όσον αφορά στις εγγυήσεις για τη νεολαία επαναλαμβάνεται και ανταποκρίνεται στους στόχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως τούτοι προσδιορίζονται στο Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Η νέα Στρατηγική, υπό το πρίσμα της ενισχυμένης εγγύησης περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις για την συγκεκριμένη ομάδα στόχο (βλ. 3ος επιχειρησιακός άξονας) έχοντας λάβει υπόψη της ειδικότερες στοχεύσεις, όπως την:

- πλήρη και βέλτιστη χρήση των διαθέσιμων κεφαλαίων (εθνικών και ενωσιακών) που απαιτούνται για την εφαρμογή των μέτρων στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής,
- ανάγκες των νέων ατόμων και ιδίως των πιο ευάλωτων, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της απασχολησιμότητάς τους με επίκεντρο τη στόχευση της κατά το δυνατό ενεργούς ενσωμάτωσής τους στον κοινωνικό ιστό,
- βελτίωση του τρόπου συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης (όπως μηχανισμός παρακολούθησης, δείκτες),
- παρακολούθηση της εφαρμογής των συστημάτων εγγυήσεων για τη νεολαία μέσω της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO), στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Ε. Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030

Η Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030[18], με τίτλο «Μια Ελλάδα με όλους, για όλους», αποτελεί ένα

[18] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. (2024). Μια Ελλάδα με Όλους για Όλους:
Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030. Ανακτήθηκε από: https://amea.gov.gr/strategy/strategy-2024-2030

εμβληματικό εγχείρημα που αποσκοπεί στην πλήρη συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας.

Θεμελιακές Αρχές της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030

Η Ελληνική Πολιτεία αναγνωρίζει την ισότητα, την ελευθερία, την κοινωνική δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα και τη μη διάκριση ως θεμελιακές της αξίες, οι οποίες, ως εκ τούτου, αποτελούν τη βάση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030. Η θεώρηση της αναπηρίας που υιοθετεί η Εθνική Στρατηγική και το σύνολο των δράσεων που την συγκροτούν ακολουθεί τις προβλέψεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, αναφορικά με την αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία. Η Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 στηρίζεται σε τρεις θεμελιακές αρχές που αποτελούν τη βάση για όλες τις δράσεις και πολιτικές που προτείνονται. Αυτές οι αρχές είναι οι εξής:

1. Προσβασιμότητα και Καθολικός Σχεδιασμός: Η αρχή της προσβασιμότητας αφορά στην ανάγκη εξασφάλισης ισότιμης πρόσβασης για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως αναπηρίας, σε όλες τις εκφάνσεις του κοινωνικού, οικονομικού, πολιτικού και πολιτιστικού βίου. Η προσβασιμότητα σε όλες τις εκφάνσεις αποτελεί αυτοτελές δικαίωμα αλλά και αναγκαία συνθήκη για την άσκηση των υπολοίπων δικαιωμάτων και για την ισότιμη και πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο. Η παρεμπόδιση -ακούσια ή εκούσια- που αποτρέπει την πρόσβαση σε υποδομές και εξοπλισμούς, αγαθά και υπηρεσίες, ενημέρωση, επικοινωνία και πληροφόρηση, διαδικασίες και πολιτικές, σε κάθε περίσταση συμπεριλαμβανομένων των έκτακτων συνθηκών, σε όλη την επικράτεια, αποτελεί στην πράξη αναίρεση θεμελιωδών δικαιωμάτων.

   Ο καθολικός σχεδιασμός (universal design) είναι η μεθοδολογία που υιοθετείται για τη δημιουργία αγαθών, υπηρεσιών, υποδομών και διαδικασιών που είναι προσβάσιμες σε όλους. Ο καθολικός σχεδιασμός διασφαλίζει ότι οι πολιτικές και τα νομοθετήματα αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία εξ αρχής, αντί να επιδιώκεται η προσαρμογή τους εκ των υστέρων.
2. Ετερογένεια της Αναπηρίας: Η δεύτερη θεμελιακή αρχή αναγνωρίζει ότι η αναπηρία δεν είναι ομοιογενής έννοια, αλλά περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων και αναγκών. Αυτές μπορεί να είναι σωματικές, κινητικές, ψυχοκοινωνικές,

νοητικές/γνωστικές/αναπτυξιακές και αισθητηριακές, χρόνιες παθήσεις ή/και περιπτώσεις συνδυασμών αυτών (πολλαπλές αναπηρίες), ορατές και μη, μόνιμες αλλά και προσωρινές, καθώς και συσχετιζόμενες με την ηλικία. Η Εθνική Στρατηγική αναγνωρίζει την ανάγκη οι πολιτικές και οι στρατηγικές να προσαρμόζονται σε αυτή την ποικιλομορφία, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη όλες οι μορφές αναπηρίας. Αυτό σημαίνει ότι οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι ευέλικτες και να προσαρμόζονται στις διαφορετικές ανάγκες και περιστάσεις κάθε ατόμου.

3. Πολλαπλότητα Αναπηρίας και Διακρίσεων: Η τρίτη θεμελιακή αρχή της στρατηγικής αναγνωρίζει ότι πολλά άτομα με αναπηρία βιώνουν πολλαπλές και διαθεματικές διακρίσεις. Οι πολλαπλές και διατομεακές (intersectional) διακρίσεις αποτελούν βάση, επί της οποίας στοιχειοθετείται η απαίτηση για αυξημένες και στοχευμένες προσαρμογές, για την ουσιαστική άσκηση και απόλαυση δικαιωμάτων, όταν υφίστανται πολλαπλές και διασταυρωμένες ιδιότητες ευαλωτότητας και μορφές διακρίσεων στο ίδιο πρόσωπο. Η προαγωγή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία ανεξαρτήτως φυλής, θρησκευτικών πεποιθήσεων, εθνοτικής καταγωγής, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης, χαρακτηριστικών φύλου ή/και οικογενειακής κατάστασης, χρήζει αυξημένης μέριμνας, για την επίτευξη μιας κοινωνίας ίσων ευκαιριών, ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής.

Βασικός σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής είναι η διπλή σύγκλιση, δηλαδή η υλοποίηση δράσεων που θα επιφέρουν απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα ως προς τη σταθερή μείωση -με στόχο την εξάλειψη- των διαφορών που υφίστανται τα άτομα με αναπηρία στους σχετικούς εθνικούς και ευρωπαϊκούς δείκτες που αποτυπώνουν το επίπεδο διαβίωσης, πρόσβασης και ισότητας, με:

- τα άτομα με αναπηρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά μέσο όρο
- και τον γενικό πληθυσμό εντός της χώρας.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 βασίζεται σε μια ολιστική προσέγγιση, η οποία αντλεί άμεσα από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική “Ένωση Ισότητας: Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021-2030”. Η Εθνική Στρατηγική υιοθετεί τη φιλοσοφία, τη βασική διάρθρωση και το περιεχόμενο της Ευρωπαϊκής προσέγγισης, ενώ παράλληλα εναρμονίζεται με τις βασικές αρχές του Ευρωπαϊκού κεκτημένου και συντάσσεται με τους Ευρωπαϊκούς δείκτες παρακολούθησης που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο της υλοποίησής της.

Για την ανάπτυξη της Στρατηγικής, αξιοποιήθηκαν στατιστικά στοιχεία που συλλέγονται και επεξεργάζονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακρίβεια και η αντιπροσωπευτικότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται.

Η Στρατηγική υιοθετεί την παρουσίαση συγκεκριμένων δράσεων υλοποίησης και αναγνωρίζει ορισμένες από αυτές ως "Εμβληματικές Δράσεις", δίνοντας έμφαση σε βασικούς πυλώνες πολιτικής, όπως η καθολική προσβασιμότητα, η αποϊδρυματοποίηση και η δημιουργία συνθηκών αυτόνομης και ανεξάρτητης διαβίωσης στη βάση της ισοτιμίας και της μη διάκρισης. Εντός αυτής της προσέγγισης και υπό τη στοχοθεσία της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, η Εθνική Στρατηγική αναπτύσσεται σε επτά πυλώνες στρατηγικής προτεραιότητας, που περιλαμβάνουν:

- Καθολική προσβασιμότητα
- Ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα
- Πρόσβαση στην υγεία
- Συμπερίληψη, καινοτομία και νέα προγράμματα σπουδών, επιμόρφωση και κατάρτιση
- Πρόσβαση στην εργασία
- Ορατότητα, αφύπνιση, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση
- Στήριξη της οικογένειας ατόμων με αναπηρία

Η ελαχιστοποίηση και η οριστική απαλοιφή των περιορισμών, εμποδίων και φραγμών που υφίστανται τα άτομα με αναπηρία κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποτελεί βασικό στόχο της Εθνικής Στρατηγικής για το 2030.

ΣΤ. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία[19] (στο εξής 'ΕΣΔ') είναι ένας 'οδικός χάρτης' που παρέχει ένα σαφές, συνεκτικό και συστηματικό πλαίσιο δράσης κυρίως για την περίοδο 2020-2023. Διαρκείς δράσεις που υλοποιούνται για πρώτη φορά θα καλύπτουν ολόκληρη την προγραμματική περίοδο 2021-2027, επεκτείνοντας την περίοδο υλοποίησης του ΕΣΔ έως το 2029 (στη λογική του ν+2). Ταυτόχρονα, καταγράφονται δράσεις με πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (στο εξής 'Σύμβαση') είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό κείμενο

[19] Υπουργείο Επικρατείας. (2020). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2020–2023. Αθήνα: Ελληνική Δημοκρατία. Ανακτήθηκε από: https://primeminister.gr/ethniko-sxedio-draseis-gia-ta-amea

για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ειδικά για τα άτομα με αναπηρία. Υπογράφηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 2006. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέγραψε τη Σύμβαση το 2007 εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την κύρωσε το 2010. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση και το προαιρετικό πρωτόκολλο με τον νόμο 4074/2012. Στη συνέχεια, με τον νόμο 4488/2017 θεσπίσθηκε ένα γενικό πλαίσιο ρυθμίσεων για την εφαρμογή της Σύμβασης.

Οι δράσεις του παρόντος ΕΣΔ εντάσσονται σε έξι Πυλώνες και τριάντα Στόχους, όπως αυτοί διαμορφώθηκαν οριζόντια από τον Συντονιστικό Μηχανισμό. Οι δράσεις αναλύονται περαιτέρω σε έργα και ενέργειες με σαφές χρονοδιάγραμμα και συγκεκριμένους χειριστές. Με τον τρόπο αυτό, το Κράτος τίθεται στην υπηρεσία των ατόμων με αναπηρία με τη χάραξη δημόσιας πολιτικής που βασίζεται σε δεδομένα και έτσι βελτιώνει την καθημερινότητά τους (Πυλώνας Ι). Θεμελιώνεται η δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας σε εφαρμογή της Σύμβασης (Πυλώνας ΙΙ). Διασφαλίζεται η καθολική προσβασιμότητα στο φυσικό, δομημένο και ψηφιακό περιβάλλον, αλλά και στις μεταφορές (Πυλώνας ΙΙΙ). Η συμμετοχή σε κάθε έκφανση της ζωής (Πυλώνας IV) και η αφύπνιση της κοινωνίας και της δημόσιας διοίκησης (Πυλώνας V) συνιστούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος και συμβάλλουν καθοριστικά στην ένταξη και την ανεξάρτητη διαβίωση. των ατόμων με αναπηρία. Η συνεργασία των δημιουργικών δυνάμεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων διευκολύνει την αξιοποίηση και απορρόφηση της χρηματοδότησης για τα άτομα με αναπηρία και ενισχύει το τουριστικό μας προϊόν με θεσμικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του προσβάσιμου τουρισμού (Πυλώνας VI).

Το ΕΣΔ ανταποκρίνεται σε ανάγκες και προσβλέπει στην επίλυση χρόνιων προκλήσεων, όπως αυτές αποτυπώθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη και τους αρμόδιους φορείς στις εκθέσεις τους, οριζόντια και πολυεπίπεδα. Ερείδεται σε μια ορθολογική μεθοδολογία, ήτοι στην εκτενή και συστηματική καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στη δημόσια διοίκηση από τα στελέχη της, γεγονός το οποίο καθιστά το Κράτος υπεύθυνο συνομιλητή στη δημόσια διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους. Το Σχέδιο καθοδηγείται από τις συστάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, του αναπηρικού κινήματος και άλλων φορέων ως προς τη στοχοθεσία και τις δράσεις. Έχει δυναμικό χαρακτήρα που θα επικαιροποιείται, θα εξειδικεύεται και θα εμπλουτίζεται σύμφωνα με τα πορίσματα τακτικής και συνεχούς διαβούλευσης. Το Σχέδιο εντάσσεται άμεσα στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα για την Παρακολούθηση και Αξιολόγηση του Κυβερνητικού Έργου ΜΑΖΙ της Προεδρίας της Κυβέρνησης και αναλύεται σε Έργα και Ενέργειες. Σκοπός είναι τα έργα και οι ενέργειες που εμπεριέχονται στο Σχέδιο να ενταχθούν άμεσα σε χρηματοδοτικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως το Ταμείο

Ανάκαμψης και το Ταμείο Συνοχής, ώστε να διασφαλισθούν, κατά το δυνατόν, οι αναγκαίοι πόροι για την υλοποίησή τους. Κυρίως, όμως, το ΕΣΔ είναι ένα φιλόδοξο αλλά ρεαλιστικό πρότυπο σχέδιο δημόσιας πολιτικής, συνεκτικό και ολιστικό, για τα άτομα με αναπηρία που ενσωματώνει το δικαιωματικό κεκτημένο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Ζ. Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση

Η Αποϊδρυματοποίηση εντάσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το οποίο στηρίζεται στις αρχές της ισότιμης συμμετοχής, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της επιλογής και του ελέγχου της ζωής και στο δικαίωμα λήψης υποστήριξης σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά των ωφελουμένων.

Το όραμα της στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης είναι η ανάπτυξη ενός σταθερού πλαισίου συστημάτων κοινωνικής υποστήριξης, έτσι ώστε τα παιδιά - με ιδιαίτερη έμφαση στα παραμελημένα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρίες – οι ενήλικες με αναπηρία και οι ηλικιωμένοι με διάφορες ανάγκες υποστήριξης να μπορούν να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία μέσω της παροχής υπηρεσιών στην κοινότητα. Προτεραιότητα θα δοθεί στην αποϊδρυματοποίηση των παιδιών και των ατόμων με αναπηρία.

Οι στρατηγικοί στόχοι καθορίζονται στην βάση των τριών διακριτών ωφελουμένων: στα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρίες, στους ενήλικες με αναπηρία και τους ηλικιωμένους. Κάθε προτεραιότητα εξειδικεύεται σε επιμέρους δράσεις.

Οι προτεραιότητες που τίθενται για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία είναι:

1. Εξασφάλιση μιας σταθερής βάσης υπηρεσιών υποστήριξης με στόχο την ενίσχυση και ενδυνάμωση των οικογενειών, παιδιών και παιδιών με αναπηρία.
2. Ανάπτυξη μιας σειράς εναλλακτικών μέτρων φροντίδας για τα παιδιά που στερούνται γονικής μέριμνας - συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία – σε ένα οικογενειακό περιβάλλον που προσομοιάζει με αυτό της φυσικής οικογένειας που στερούνται.
3. Σταδιακή μείωση υπηρεσιών κλειστής φροντίδας, επανένταξη των παιδιών και παιδιών με αναπηρία στο οικογενειακό τους περιβάλλον ή μετάβασή τους από τα ιδρύματα σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα.

4. Ενίσχυση, προώθηση και περαιτέρω ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά και παιδιά με αναπηρία.
5. Ανάπτυξη προγραμμάτων υποστήριξης των παιδιών και παιδιών με αναπηρία που εγκαταλείπουν τα ιδρύματα, καθώς και την μετέπειτα υποστήριξή τους.

Οι Προτεραιότητες που τίθενται για τους ενήλικες με αναπηρία είναι:

- Σταδιακή μείωση των ιδρυμάτων και μετάβαση των ενηλίκων με αναπηρία σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα.
- Ανάπτυξη μιας σειράς υπηρεσιών στο πλαίσιο της κοινότητας.
- Πρόληψη της δραματοποίησης.
- Ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση της συμμετοχής των ενηλίκων με αναπηρία στην κοινότητα.

Οι Προτεραιότητες που τίθενται για τους ηλικιωμένους είναι:

- Ανάπτυξη προγράμματος-πλαισίου που θα αναδείξει τις ανάγκες των ηλικιωμένων και τις σχετικές υπηρεσίες που τις καλύπτουν.
- Ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης του εργατικού δυναμικού με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων αναγκών των ηλικιωμένων εργαζομένων.

Η. Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες στην Ελλάδα

Παράλληλα με το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο, η Ελλάδα διαθέτει ένα πλέγμα κοινωνικών δομών και υπηρεσιών που αποτελούν την εμπροσθοφυλακή στην καθημερινή αντιμετώπιση της φτώχειας και του αποκλεισμού. Μερικές από τις βασικές κοινωνικές δομές και προγράμματα είναι:

- Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεα): Δομές που προσφέρουν δημιουργικές δραστηριότητες σε παιδιά (4–12 ετών) και παιδιά/εφήβους με αναπηρίες αντίστοιχα, σε ώρες εκτός σχολείου. Τα ΚΔΑΠ συνδυάζουν φύλαξη και παιδαγωγικό πρόγραμμα (τέχνες, αθλητισμός κλπ.), διευκολύνοντας τους εργαζόμενους γονείς και προωθώντας την ισότητα ευκαιριών για όλα τα παιδιά. Μέσω του προγράμματος «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» (χρηματοδοτούμενου από ΕΚΤ), χιλιάδες παιδιά – ειδικά από οικογένειες χαμηλού εισοδήματος – συμμετέχουν δωρεάν σε ΚΔΑΠ/ΚΔΑΠ-ΜΕΑ κάθε χρόνο. Έτσι επιτυγχάνεται διττός στόχος: καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας (με την παροχή ποιοτικών δραστηριοτήτων που διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να αντέξουν οικονομικά οι οικογένειες) και στήριξη των γονέων (ιδίως

των μητέρων) στην αγορά εργασίας, αφού εξασφαλίζεται ασφαλής απασχόληση των παιδιών τους σε δημιουργικές δράσεις.

- Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ): Απευθύνονται σε άτομα με βαριές αναπηρίες (νοητικές, κινητικές κ.ά.), παρέχοντας ημερήσια φιλοξενία, φροντίδα και προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων. Τα ΚΔΗΦ αποτελούν κρίσιμες δομές αποϊδρυματοποίησης – δίνουν τη δυνατότητα σε άτομα με αναπηρία να ζουν με τις οικογένειές τους, ενώ κατά τη διάρκεια της ημέρας λαμβάνουν σε ένα προστατευμένο περιβάλλον τις υπηρεσίες που χρειάζονται (υποστήριξη αυτοεξυπηρέτησης, εργασιοθεραπεία, κοινωνικοποίηση). Παράλληλα, ανακουφίζουν τις οικογένειες από το βάρος της ολοήμερης φροντίδας, προλαμβάνοντας την κοινωνική απομόνωση τόσο των ίδιων όσο και των φροντιζόμενων ατόμων. Η λειτουργία πολλών ΚΔΗΦ στηρίζεται σε πόρους του ΕΣΠΑ/ΕΚΤ και συνδέεται με τους στόχους της Εθνικής Στρατηγικής για την Αναπηρία.
- Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ): Αντίστοιχες δομές ημερήσιας φιλοξενίας που απευθύνονται σε ηλικιωμένους μη αυτοεξυπηρετούμενους (με άνοια, κινητικά προβλήματα κλπ.). Τα ΚΗΦΗ παρέχουν νοσηλευτική παρακολούθηση, ψυχαγωγία και φροντίδα στους ηλικιωμένους κατά τη διάρκεια της ημέρας, υποστηρίζοντας έμμεσα και τις οικογένειές τους (φροντιστές). Με τον τρόπο αυτό, οι ηλικιωμένοι παραμένουν στην κοινότητα και αποφεύγεται η πρόωρη ιδρυματοποίηση, ενώ βελτιώνεται και η ποιότητα ζωής τους μέσω κοινωνικοποίησης και δραστηριοτήτων.
- Κοινωνικές Δομές Άμεσης Αντιμετώπισης της φτώχειας: Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν τα Κοινωνικά Παντοπωλεία, Κοινωνικά Φαρμακεία, Δομές Σίτισης, Υπνωτήρια Αστέγων και άλλες παρεμβάσεις “πρώτης γραμμής”. Πρόκειται για υπηρεσίες που λειτουργούν σε επίπεδο δήμων ή από ΜΚΟ, παρέχοντας άμεση υλική βοήθεια σε όσους τη χρειάζονται: δωρεάν τρόφιμα, βασικά είδη (ρούχα, είδη υγιεινής), φάρμακα για ανασφάλιστους, ζεστό γεύμα καθημερινά, προσωρινό κατάλυμα σε αστέγους. Οι δομές αυτές ξεκίνησαν συστηματικά στην περίοδο της κρίσης (2012+) με χρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ και συνεχίζουν μέχρι σήμερα να αποτελούν δίχτυ ασφαλείας για τους πιο ευάλωτους. Συνδέονται συχνά και με το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς Απόρους (FEAD, πλέον τμήμα του ΕΚΤ+), μέσω του οποίου διανέμονται τρόφιμα και υλικά αγαθά σε απόρους. Οι κοινωνικές δομές άμεσης βοήθειας δεν λύνουν από μόνες τους το πρόβλημα της φτώχειας, αλλά ανακουφίζουν τα συμπτώματα της ακραίας φτώχειας και αποτρέπουν την εξαθλίωση.

- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και Φορείς Κοινωνικής Αλληλεγγύης: Σημαντικό ρόλο στο ελληνικό κοινωνικό κράτος διαδραματίζει και ο τρίτος τομέας. Πλήθος ΜΚΟ, φιλανθρωπικών σωματείων, εκκλησιαστικών οργανώσεων κ.ά. υλοποιούν προγράμματα κοινωνικής προστασίας, είτε συμπληρωματικά στις κρατικές δομές είτε καλύπτοντας κενά. Παραδείγματα περιλαμβάνουν δομές των ΜΚΟ για αστέγους, ξενώνες κακοποιημένων γυναικών, κέντρα ημέρας τοξικοεξαρτημένων, κοινωνικά ιατρεία εθελοντών κλπ. Το κράτος συνεργάζεται με αυτούς τους φορείς παρέχοντας χρηματοδότηση ή/και πλαίσιο πιστοποίησης – για παράδειγμα μέσω του Μητρώου Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας. Οι ΜΚΟ συχνά εισάγουν καινοτομία στις κοινωνικές υπηρεσίες και φέρνουν κοντά στην πολιτεία την κοινωνία των πολιτών. Παράλληλα, όμως, επισημαίνεται η ανάγκη λογοδοσίας και ελέγχου ποιότητας, καθώς ο ευαίσθητος χαρακτήρας των υπηρεσιών αυτών απαιτεί υψηλά πρότυπα.

Συνολικά, το εθνικό θεσμικό πλαίσιο προσπαθεί να συνδυάσει εισοδηματικές ενισχύσεις (όπως το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, τα οικογενειακά επιδόματα, τα αναπηρικά επιδόματα), με υπηρεσίες ένταξης (π.χ. συμβουλευτική ανέργων μέσω ΟΑΕΔ/ΔΥΠΑ, κατάρτιση) και υπηρεσίες φροντίδας (δομές όπως ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ, βρεφονηπιακοί σταθμοί κ.ά.). Ο Ν.4445/2016 έθεσε τη βάση για οριζόντιο συντονισμό όλων αυτών των δράσεων, ενώ οι Εθνικές Στρατηγικές (π.χ. για Κοινωνική Ένταξη, για Αστέγους, για Αναπηρία, για Παιδιά) καθορίζουν τις προτεραιότητες. Η πρόκληση παραμένει η αποτελεσματική εφαρμογή: επαρκής στελέχωση των κοινωνικών υπηρεσιών, διαρκής αξιολόγηση των παρεμβάσεων και ευελιξία προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες (όπως η πρόσφατη πανδημία COVID-19 ή οι μεταναστευτικές ροές).

2.5.Από το Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο στην Αποτελεσματική Λειτουργία των Κοινωνικών Δομών

2.5.1.Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο Λειτουργίας Κοινωνικών Δομών

Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των κοινωνικών δομών στην Ελλάδα καθορίζει τις προδιαγραφές, τους όρους και τις προϋποθέσεις για την οργάνωση, τη στελέχωση και την παροχή υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους. Η ύπαρξη ενός σαφούς και τυποποιημένου πλαισίου είναι κρίσιμη για τη διασφάλιση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των

παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και για τη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και απαιτήσεις συγχρηματοδότησης (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2020). Στο πλαίσιο αυτό, μια σειρά από νόμους, προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις ρυθμίζουν την ίδρυση και λειτουργία των κύριων κατηγοριών κοινωνικών δομών. Παρακάτω, παρουσιάζεται το εθνικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας για τις Κοινωνικές Δομές:

1.Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ)

Τα ΚΔΗΦ αποτελούν δομές ημερήσιας φροντίδας για άτομα με αναπηρία. Σκοπός τους είναι η υποστήριξη της καθημερινής διαβίωσης, η παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης και δημιουργικής απασχόλησης, καθώς και η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης (Ν. 2646/1998·ΥΑ Π3β/Φ.ΓΕΝ./ΓΠ/οικ.3394/2006). Οι υπηρεσίες που παρέχουν περιλαμβάνουν:

- υποστήριξη στην αυτοεξυπηρέτηση,
- κοινωνική και επαγγελματική ενδυνάμωση,
- δραστηριότητες ψυχαγωγίας και δημιουργικής απασχόλησης,
- συμβουλευτική προς τις οικογένειες των ωφελούμενων.

Το θεσμικό πλαίσιο απαιτεί τη στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, ειδικούς παιδαγωγούς), ενώ οι προδιαγραφές λειτουργίας διασφαλίζουν την ασφάλεια και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η λειτουργία των ΚΔΗΦ συγχρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από το ΕΚΤ+, γεγονός που ενισχύει την προσβασιμότητα και τη βιωσιμότητά τους (European Commission, 2021).

2.Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)

Οι ΣΥΔ απευθύνονται σε άτομα με αναπηρία που δεν μπορούν να διαβιούν αυτόνομα και χρειάζονται υποστηρικτικό πλαίσιο σε καθημερινή βάση. Λειτουργούν ως μόνιμοι ή ημι-μόνιμοι χώροι διαβίωσης, με στόχο την ενίσχυση της αυτονομίας, της κοινωνικής ένταξης και της συμμετοχής στην κοινότητα (Ν. 4074/2012· ΥΑ Π3β/Φ.ΓΕΝ./ΓΠ/οικ.10488/2008).

Οι υπηρεσίες που παρέχουν περιλαμβάνουν:

- καθημερινή φροντίδα και υποστήριξη,
- ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης,
- συμμετοχή σε κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες,
- ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική.

Οι ΣΥΔ οφείλουν να πληρούν συγκεκριμένα πρότυπα λειτουργίας, που σχετίζονται με τον αριθμό ωφελούμενων ανά στέγη, την επάρκεια και καταλληλότητα του προσωπικού, καθώς και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (Πολυχρονίου & Χαραλάμπους, 2019). Το θεσμικό πλαίσιο καθιστά υποχρεωτική την παρουσία διεπιστημονικής ομάδας, ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες των ωφελούμενων σε πολλαπλά επίπεδα (υγειονομικό, κοινωνικό, ψυχολογικό).

Η χρηματοδότηση από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους, ιδίως μέσω του ΕΚΤ+, έχει συμβάλει στη σταδιακή επέκταση του δικτύου ΣΥΔ στη χώρα, καλύπτοντας ανάγκες που προηγουμένως ικανοποιούνταν κυρίως μέσω οικογενειακής φροντίδας

3.Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)

Τα ΚΗΦΗ ιδρύθηκαν με στόχο την υποστήριξη ηλικιωμένων ατόμων που δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν πλήρως και των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον δεν επαρκεί για την κάλυψη των καθημερινών τους αναγκών. Σκοπός τους είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η παραμονή των ηλικιωμένων στο οικείο κοινωνικό περιβάλλον και η αποφυγή της ιδρυματοποίησης (Ν. 3106/2003·ΥΑ Π1β/Γ.Π.οικ.14951/2001).

Οι βασικές υπηρεσίες που προσφέρουν περιλαμβάνουν:

- ιατροφαρμακευτική και νοσηλευτική παρακολούθηση,
- κοινωνική στήριξη και συμβουλευτική,
- προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης και ψυχαγωγίας,
- διευκόλυνση στην κάλυψη βασικών καθημερινών αναγκών,
- υποστήριξη και ανακούφιση των μελών της οικογένειας που έχουν την ευθύνη φροντίδας.

Τα ΚΗΦΗ στελεχώνονται από διεπιστημονική ομάδα που περιλαμβάνει κοινωνικούς λειτουργούς, νοσηλευτές, φυσιοθεραπευτές και βοηθητικό προσωπικό. Το θεσμικό πλαίσιο καθορίζει τις προϋποθέσεις αδειοδότησης, τους όρους λειτουργίας και τις ελάχιστες προδιαγραφές για την παροχή υπηρεσιών. Η λειτουργία τους συγχρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από το ΕΚΤ+, γεγονός που επιτρέπει την εξυπηρέτηση μεγαλύτερου αριθμού ωφελούμενων και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας των ηλικιωμένων (European Commission, 2021).

4.Δομές Αστέγων

Οι Δομές Αστέγων εντάσσονται στο εθνικό και περιφερειακό σύστημα κοινωνικής προστασίας, παρέχοντας άμεση στέγαση και υποστήριξη σε

άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση αστεγίας ή σε συνθήκες ακραίας επισφάλειας στέγης (Ν. 4052/2012· ΥΑ Δ23/οικ.19061/1457/2014). Στόχος τους είναι η κάλυψη βασικών αναγκών, η αποκατάσταση της αξιοπρέπειας, αλλά και η σταδιακή κοινωνική επανένταξη των ωφελούμενων.

Οι βασικοί τύποι δομών περιλαμβάνουν:

- Ξενώνες Αστέγων, που παρέχουν προσωρινή στέγη και υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης.
- Υπνωτήρια, που εξυπηρετούν την κάλυψη νυχτερινής διαμονής με βασικές παροχές υγιεινής και σίτισης.
- Ανοικτά Κέντρα Ημέρας, που προσφέρουν υπηρεσίες καθαριότητας, σίτισης, ιατρικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Οι υπηρεσίες των Δομών Αστέγων περιλαμβάνουν σίτιση, καθαριότητα, ιατροφαρμακευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη, συμβουλευτική, διασύνδεση με υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, καθώς και υποστήριξη στην ανεύρεση εργασίας και στέγης (Κυριαζή & Κοκκώσης, 2017). Το θεσμικό πλαίσιο καθορίζει τις προδιαγραφές λειτουργίας και τις απαιτήσεις στελέχωσης, ενώ επιβάλλει την υποχρέωση συνεργασίας με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες και δομές υγείας. Η συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ και το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και διεύρυνση του δικτύου δομών αστεγίας στη χώρα, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης (Minas & Vlachou, 2020).

5.Κέντρα Κοινότητας και Παραρτήματα Ρομά

Τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν βασικές αποκεντρωμένες δομές κοινωνικής προστασίας και εντάσσονται στο πλέγμα των κοινωνικών υπηρεσιών των δήμων. Θεσμοθετήθηκαν με σκοπό την υποστήριξη της τοπικής αυτοδιοίκησης στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής ένταξης και την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών (Ν. 4368/2016· ΥΑ Δ23/οικ.27311/1110/2016).

Οι βασικές αρμοδιότητες των Κέντρων Κοινότητας περιλαμβάνουν:

- υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των πολιτών για κοινωνικές υπηρεσίες και παροχές,
- διασύνδεση με δομές και προγράμματα πρόνοιας, υγείας και απασχόλησης,
- συνεργασία με κοινωνικούς φορείς και οργανισμούς,

- υποστήριξη ευάλωτων ομάδων στην πρόσβαση σε κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες.

Τα Παραρτήματα Ρομά λειτουργούν σε συνάφεια με τα Κέντρα Κοινότητας και έχουν ως ειδικό σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, μέσω στοχευμένων δράσεων για την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση (Σακελλαρόπουλος & Θεοδωροπούλου, 2018). Αποτελούν αναγνώριση της ανάγκης για εξατομικευμένη προσέγγιση σε μια ιδιαίτερα ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα, με σεβασμό στην πολιτισμική της ιδιαιτερότητα.

Οι δομές αυτές στελεχώνονται από κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, συμβούλους απασχόλησης και διαμεσολαβητές, οι οποίοι συμβάλλουν στη διαμόρφωση εξατομικευμένων σχεδίων υποστήριξης. Η συγχρηματοδότηση μέσω του ΕΚΤ+ αποτελεί κεντρικό παράγοντα για τη βιωσιμότητά τους, καθώς επιτρέπει την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο, με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων (European Commission, 2021).

6.Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (Κοινωνικά Παντοπωλεία, Συσσίτια, Κοινωνικά Φαρμακεία)

Οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών συγκροτούν ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία άσκησης κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Στόχος τους είναι η κάλυψη βασικών αναγκών διαβίωσης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, με έμφαση στη διασφάλιση τροφής, υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής προστασίας (Ν. 4019/2011· ΥΑ Δ23/οικ.27311/1110/2016).

Οι κυριότερες κατηγορίες περιλαμβάνουν:

- Κοινωνικά Παντοπωλεία, τα οποία διανέμουν δωρεάν τρόφιμα, είδη πρώτης ανάγκης και είδη οικιακής χρήσης σε δικαιούχους χαμηλού εισοδήματος.
- Κοινωνικά Φαρμακεία, που παρέχουν φάρμακα και υγειονομικό υλικό σε πολίτες χωρίς ασφαλιστική κάλυψη ή με περιορισμένους οικονομικούς πόρους.
- Συσσίτια, που εξασφαλίζουν καθημερινή σίτιση για άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν συνθήκες ακραίας φτώχειας ή αστεγίας.

Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας αυτών των δομών καθορίζει τις προϋποθέσεις αδειοδότησης, τους όρους συνεργασίας με δήμους και άλλους φορείς, καθώς και τις κατηγορίες δικαιούχων. Παράλληλα, ορίζει τις απαιτήσεις στελέχωσης και διασφάλισης ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Για παράδειγμα, ένα κοινωνικό παντοπωλείο οφείλει να τηρεί

πρότυπα υγιεινής στην αποθήκευση και διανομή τροφίμων, ενώ ένα κοινωνικό φαρμακείο πρέπει να έχει υπεύθυνο φαρμακοποιό.

Η συγχρηματοδότηση μέσω του ΕΚΤ+ και του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) υπήρξε καθοριστική για την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα των δομών αυτών (Tsakloglou & Panopoulou, 2020). Μέσω αυτής της στήριξης, οι δομές παροχής βασικών αγαθών συνέβαλαν ουσιαστικά στην ανακούφιση χιλιάδων νοικοκυριών που επλήγησαν από τις κοινωνικές και οικονομικές κρίσεις της τελευταίας δεκαετίας.

7.Δομές Ψυχικής Υγείας και Συναφείς Κοινωνικές Υπηρεσίες

Οι Δομές Ψυχικής Υγείας αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού συστήματος κοινωνικής προστασίας και υγείας, καθώς εξυπηρετούν άτομα με ψυχικές διαταραχές ή προβλήματα ψυχοκοινωνικής προσαρμογής. Η ανάπτυξή τους θεμελιώθηκε στο πλαίσιο της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, που ξεκίνησε με τον Ν. 2716/1999 και συνεχίστηκε με μεταγενέστερα προγράμματα (π.χ. το πρόγραμμα «Ψυχαργώς»).

Οι βασικές κατηγορίες περιλαμβάνουν:

- Κέντρα Ψυχικής Υγείας, τα οποία παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης, διάγνωσης και θεραπείας σε κοινοτικό επίπεδο.
- Ξενώνες και Οικοτροφεία, που φιλοξενούν άτομα με χρόνια ψυχική νόσο σε προστατευμένο περιβάλλον, ως ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ του νοσοκομείου και της αυτόνομης διαβίωσης.
- Κινητές Μονάδες Ψυχικής Υγείας, που προσφέρουν υπηρεσίες σε απομακρυσμένες περιοχές, φέρνοντας την φροντίδα κοντά στον ασθενή.
- Ημέρες Νοσοκομεία και άλλες εξειδικευμένες μονάδες (π.χ. λέσχες απασχόλησης, μονάδες έγκαιρης παρέμβασης).

Οι υπηρεσίες τους περιλαμβάνουν ψυχολογική και ψυχιατρική υποστήριξη, φαρμακευτική αγωγή, κοινωνική επανένταξη, προγράμματα αποκατάστασης, καθώς και δράσεις πρόληψης και ευαισθητοποίησης. Το θεσμικό πλαίσιο προβλέπει τη λειτουργία τους με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό (ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, εργοθεραπευτές), ενώ υπογραμμίζεται η σημασία της συνεργασίας με κοινωνικές υπηρεσίες και δομές πρόνοιας (Οικονόμου & Σταθόπουλος, 2019).

Η χρηματοδότηση μέσω του ΕΚΤ+ και άλλων ευρωπαϊκών πόρων έχει στηρίξει την ανάπτυξη κοινοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας, προωθώντας την αποϊδρυματοποίηση και την κοινωνική επανένταξη των ψυχικά ασθενών. Παράλληλα, οι δομές αυτές αποτελούν κομβικά σημεία σύνδεσης

με ευρύτερες στρατηγικές κοινωνικής ένταξης, καθώς προάγουν την ισότητα, την καταπολέμηση του στίγματος και την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων.

2.5.2.Σύγχρονα Μοντέλα Λειτουργίας και Ανάπτυξης των Κοινωνικών Δομών

Η αποτελεσματικότητα των κοινωνικών δομών δεν κρίνεται μόνο από την ύπαρξή τους, αλλά και από την ικανότητά τους να προσαρμόζονται, να καινοτομούν και να συνεργάζονται. Πέρα από το αυστηρό θεσμικό πλαίσιο που τις διέπει, οι σύγχρονες κοινωνικές δομές καλούνται να λειτουργήσουν ως δυναμικά εργαλεία κοινωνικής αλλαγής, ενσωματώνοντας νέες πρακτικές και μεθόδους για την αντιμετώπιση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και άλλων παγιωμένων προβλημάτων. Στη συνέχεια, περιγράφονται οι κρίσιμες παράμετροι που διαμορφώνουν το σύγχρονο τοπίο των κοινωνικών δομών στην Ελλάδα. Υπογραμμίζεται πως μέσα από αυτή τη συνολική προσέγγιση, προσεγγίζεται μια ολοκληρωμένη εικόνα του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνικές δομές εξελίσσονται για να ανταποκριθούν στις ανάγκες του 21ου αιώνα.

Α. Κοινωνική Καινοτομία και Κοινωνικές Δομές

Η έννοια της κοινωνικής καινοτομίας έχει αναδειχθεί ως κεντρική παράμετρος στις σύγχρονες κοινωνικές πολιτικές, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ως κοινωνική καινοτομία ορίζεται μια νέα πρακτική ή προσέγγιση που επιδιώκει να αντιμετωπίσει κοινωνικές ανάγκες με πιο αποτελεσματικό ή αποδοτικό τρόπο από τις υπάρχουσες λύσεις, δημιουργώντας ταυτόχρονα νέες σχέσεις ή συνεργασίες στην κοινωνία (Murray, Caulier-Grice, & Mulgan, 2010). Με απλά λόγια, πρόκειται για νέες λύσεις σε παλιά κοινωνικά προβλήματα, οι οποίες είναι κοινωνικές τόσο ως προς τους σκοπούς (ωφέλεια για την κοινωνία) όσο και ως προς τα μέσα (συνεργατικές, συμμετοχικές διαδικασίες).

Στην Ευρώπη, η κοινωνική καινοτομία προωθείται ως μέσο βελτίωσης της ζωής των πολιτών μέσω της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, της εκπαίδευσης, της ανάπτυξης της κοινότητας ή της υγείας, αλλά και μέσω της αντιμετώπισης κρίσιμων προβλημάτων όπως η φτώχεια ή οι διακρίσεις[20]. Με τη συμμετοχή δημόσιων αρχών, κοινωνίας των πολιτών, πανεπιστημίων και επιχειρήσεων, η Ευρώπη αναζητά νέες λύσεις σε παγιωμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες μας[21]. Το ΕΚΤ+

[20] European Social Fund Plus (2021). “The ESF+ in Greece – EU Investment Overview”. (Διαθέσιμο σε: european-social-fund-plus.ec.europa.eu)
[21] Όπ.π.

συνεχίζει να στηρίζει ενεργά τις κοινωνικές καινοτομίες με πολλαπλά μέτρα, καλώντας τα κράτη-μέλη να χρηματοδοτούν σχετικά έργα στο εθνικό/περιφερειακό τους πλαίσιο (European Commission, 2021). Επιπλέον, σε επίπεδο ΕΕ υλοποιούνται ειδικές πρωτοβουλίες – όπως το “ESF Social Innovation+” – με στόχο την ανάπτυξη και διάδοση καινοτόμων λύσεων και την ανταλλαγή γνώσης (European Commission, 2022).

Στην Ελλάδα, η κοινωνική καινοτομία ενσωματώνεται σταδιακά στον σχεδιασμό των κοινωνικών πολιτικών. Ήδη στο ΕΣΠΑ 2014–2020 προβλέφθηκαν πιλοτικές δράσεις κοινωνικής καινοτομίας, ενώ στο νέο ΕΣΠΑ 2021–2027 η διακρατική συνεργασία για κοινωνική καινοτομία αποτελεί οριζόντια προτεραιότητα (Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, 2022). Παραδείγματα κοινωνικής καινοτομίας στις κοινωνικές δομές περιλαμβάνουν:

- Τη δημιουργία κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων από ευάλωτες ομάδες (π.χ. ΚοινΣΕπ ένταξης για πρώην άστεγους ή άτομα με αναπηρία), που καινοτομούν συνδυάζοντας επιχειρηματικότητα και κοινωνικό σκοπό.
- Την εφαρμογή του μοντέλου Housing First (Πρώτα η Στέγη) στην αντιμετώπιση της αστεγίας, όπου αντί για παραδοσιακές κλιμακωτές δομές, παρέχεται απευθείας αυτόνομη κατοικία με παράλληλη υποστήριξη – μια πρακτική που δοκιμάστηκε πιλοτικά σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη με ενθαρρυντικά αποτελέσματα (Κυδωνιάτης, 2020).
- Τη χρήση της τεχνολογίας στις κοινωνικές υπηρεσίες, όπως οι ψηφιακές πλατφόρμες δικτύωσης ωφελουμένων με παρόχους (π.χ. εφαρμογή για άμεση ενημέρωση των ανέργων για διαθέσιμες θέσεις σε κοινωνικά παντοπωλεία ή για κράτηση ραντεβού σε ΤΟΜΥ).
- Την ανάπτυξη “One-Stop-Shop” κέντρων, όπου πολλαπλές υπηρεσίες (π.χ. απασχόληση, νομική συμβουλευτική, κοινωνική υποστήριξη) παρέχονται συντονισμένα στο ίδιο σημείο, αντί ο πολίτης να χρειάζεται να απευθύνεται σε διαφορετικές υπηρεσίες ξεχωριστά. Τα Κέντρα Κοινότητας σε κάποιο βαθμό υλοποιούν αυτή την ιδέα.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχουν εμφανιστεί επίσης παραδείγματα κοινωνικής καινοτομίας. Ένα χαρακτηριστικό είναι το “Δίκτυο Κοινωφελών Φορέων ΠΔΕ”, μια πλατφόρμα συνεργασίας μεταξύ όλων των κοινωνικών δομών και των ΜΚΟ της Περιφέρειας, που ξεκίνησε ως καινοτόμος δράση δικτύωσης στο πλαίσιο του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021). Μέσω του Δικτύου αυτού, οι φορείς ανταλλάσσουν πληροφορίες, συνδιοργανώνουν δράσεις (π.χ. κοινές καμπάνιες ευαισθητοποίησης) και παραπέμπουν ωφελούμενους ο ένας στον άλλο πιο αποτελεσματικά. Άλλο παράδειγμα είναι η “Κάρτα Κοινωνικών

Παροχών ΠΔΕ", μια ψηφιακή κάρτα που σχεδιάστηκε πιλοτικά για να συγκεντρώνει σε μία εφαρμογή όλα τα δικαιώματα/παροχές που έχει ένας ωφελούμενος (π.χ. πρόσβαση σε συσσίτιο, κοινωνικό τιμολόγιο, μετακινήσεις) ώστε να βελτιωθεί η εμπειρία του και να μειωθεί η γραφειοκρατία.

Η κοινωνική καινοτομία, αν και βρίσκεται σε αρχικά στάδια εφαρμογής, θεωρείται κρίσιμη για τη μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους. Μέσω αυτής, μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα (κάνοντας περισσότερα με λιγότερους πόρους), καλύτερη στόχευση (προσεγγίζοντας ομάδες που δεν εξυπηρετούνταν από τις παραδοσιακές δομές) και αυξημένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών (μέσω συνεργατικών σχημάτων). Το ΕΚΤ+ παρέχει τα μέσα για την πειραματική εφαρμογή και διάδοση τέτοιων καινοτομιών: ήδη, από το 2022, έχει συσταθεί το Εθνικό Κέντρο Ικανοτήτων για την Κοινωνική Καινοτομία, με στόχο τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και διάδοση εργαλείων και μεθόδων κοινωνικής καινοτομίας σε διαχειριστικές αρχές και φορείς (European Commission, 2022). Αναμένεται ότι στα επόμενα χρόνια, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στην ΠΔΕ, οι κοινωνικές δομές θα εμπλουτιστούν με καινοτόμες πρακτικές, καθιστώντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες πιο φιλικές προς τον πολίτη και πιο αποτελεσματικές.

Β. Αξιολόγηση της Αποτελεσματικότητας των Κοινωνικών Δομών

Η αξιολόγηση των κοινωνικών δομών – δηλαδή η συστηματική εκτίμηση του κατά πόσον οι δομές αυτές επιτυγχάνουν τους στόχους τους και παράγουν τα επιθυμητά αποτελέσματα – αποτελεί κρίσιμο εργαλείο πολιτικής. Μια επιστημονικά τεκμηριωμένη αξιολόγηση συμβάλλει στη λογοδοσία (accountability) απέναντι στους χρηματοδότες και την κοινωνία, αλλά και στη μάθηση (learning) για τη βελτίωση των παρεμβάσεων (OECD, 2020). Ειδικά για τις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ+ δομές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το κράτος απαιτούν την υλοποίηση αξιολογήσεων, τόσο ενδιάμεσων όσο και τελικών, ώστε να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα, η αποδοτικότητα, ο αντίκτυπος και η βιωσιμότητά τους (European Commission, 2019).

Στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 2017–2020 πραγματοποιήθηκε μια σειρά από αξιολογήσεις λειτουργίας των κοινωνικών δομών που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ σε περιφερειακό επίπεδο. Για παράδειγμα, στις Περιφέρειες Αττικής, Πελοποννήσου, Ηπείρου, Θεσσαλίας και άλλες, ολοκληρώθηκαν ειδικές μελέτες αξιολόγησης με αντικείμενο τις δομές όπως τα Κέντρα Κοινότητας, τα συσσίτια, τα ΚΔΗΦ κλπ. (Περιφέρεια Πελοποννήσου, 2021; Περιφέρεια Αττικής, 2021). Οι μελέτες αυτές, συχνά

ανατιθέμενες σε πανεπιστημιακά ιδρύματα ή ανεξάρτητους αξιολογητές, έθεσαν συγκεκριμένα κριτήρια και ερωτήματα αξιολόγησης:

- Αποτελεσματικότητα: Σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι δομές τους στόχους (π.χ. αριθμό ωφελουμένων, βελτίωση δεικτών ευημερίας των ωφελουμένων);
- Αποδοτικότητα: Πώς συσχετίζονται τα αποτελέσματα με τους πόρους που διατέθηκαν (value for money);
- Αντίκτυπος: Ποια ευρύτερη επίδραση είχαν οι δομές στην κοινότητα (π.χ. μείωση του ποσοστού φτώχειας σε έναν δήμο, αύξηση συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία σε κοινωνικές δραστηριότητες);
- Βιωσιμότητα: Θα μπορέσουν να συνεχίσουν οι δομές να λειτουργούν και να παράγουν αποτελέσματα μετά τη λήξη της χρηματοδότησης; (Βλ. ενότητα 9 για βιωσιμότητα)
- Συνάφεια: Κατά πόσο οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ωφελουμένων και τις προτεραιότητες πολιτικής;

Τα ευρήματα αυτών των αξιολογήσεων ήταν ιδιαίτερα χρήσιμα. Συνολικά, διαπιστώθηκε ότι οι κοινωνικές δομές συνέβαλαν σημαντικά στην ανακούφιση των άμεσων αναγκών των ευπαθών ομάδων και στην βελτίωση της κοινωνικής ένταξης (Περιφέρεια Αττικής, 2021). Για παράδειγμα, στην Αττική αναφέρθηκε ότι το δίκτυο των συσσιτίων και κοινωνικών παντοπωλείων διατήρησε εκτός ακραίας φτώχειας πάνω από 50.000 άτομα ετησίως (Περιφέρεια Αττικής, 2021). Στην Πελοπόννησο, η αξιολόγηση κατέδειξε ότι τα Κέντρα Κοινότητας βοήθησαν στην αύξηση κατά 20% των αιτήσεων των δικαιούχων στα εθνικά προγράμματα (ΕΕΕ, επίδομα στέγασης κλπ.), δείχνοντας πως βελτιώθηκε η ενημέρωση και η πρόσβαση των πολιτών στα δικαιώματά τους (Περιφέρεια Πελοποννήσου, 2021). Επίσης, οι δομές για αστέγους, όπου υπήρχαν, συνδέθηκαν με προγράμματα επανένταξης και βρέθηκε ότι ένα ποσοστό ωφελούμενων (π.χ. 15% στην Αθήνα) κατάφερε να εξέλθει από την αστεγία σε βάθος δύο ετών (FEANTSA, 2020).

Παρά τα θετικά αποτελέσματα, οι αξιολογήσεις ανέδειξαν και πεδία προς βελτίωση:

- Επικάλυψη υπηρεσιών: Σε ορισμένες περιοχές υπήρχε κατακερματισμός ή επανάληψη δράσεων από διαφορετικούς φορείς (π.χ. δύο διαφορετικές δομές να διανέμουν τρόφιμα στο ίδιο κοινό), υπογραμμίζοντας την ανάγκη καλύτερου συντονισμού.
- Ελλείψεις προσωπικού: Πολλές δομές αντιμετώπιζαν δυσκολίες λόγω έλλειψης προσωπικού ή υψηλής εναλλαγής (turnover) συμβασιούχων

εργαζομένων, γεγονός που επηρέαζε την ποιότητα και συνέχεια των υπηρεσιών (Υπουργείο Εργασίας & Κοιν. Υποθέσεων, 2020).

- Δεδομένα και τεκμηρίωση: Επισημάνθηκε η ανάγκη βελτίωσης των πληροφοριακών συστημάτων παρακολούθησης, καθώς κάποιες δομές δεν κατέγραφαν με ενιαίο τρόπο τα στοιχεία των ωφελουμένων και τα αποτελέσματα (Περιφ. Παρατηρητήριο ΠΔΕ, 2022). Αυτό δυσχέραινε την αξιολόγηση και τη χάραξη πολιτικής βάσει τεκμηρίων (evidence-based policy).
- Βιωσιμότητα/Εξάρτηση από χρηματοδότηση: Όπως αναφέρθηκε και από τους φορείς, οι περισσότερες δομές βασίζονταν σχεδόν αποκλειστικά στη χρηματοδότηση του ΕΚΤ και αντιμετώπιζαν αβεβαιότητα για τη συνέχιση λειτουργίας τους μετά τη λήξη των προγραμμάτων (βλ. επόμενη ενότητα).

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας προχώρησε το 2022 στην ανάθεση αξιολόγησης των δικών της κοινωνικών δομών, ενσωματώνοντας μάλιστα τα ευρήματα από τις άλλες περιφέρειες. Αν και η τελική έκθεση δεν έχει δημοσιοποιηθεί πλήρως, εντούτοις προκύπτει ότι οι δομές της ΠΔΕ είναι σε μεγάλο βαθμό αποτελεσματικές ως προς την κάλυψη των στοχευμένων ομάδων (π.χ. οι ΣΥΔ καλύπτουν πλέον το μεγαλύτερο μέρος των καταγεγραμμένων ατόμων με αναπηρία που έχρηζαν υποστηριζόμενης διαβίωσης στην περιοχή). Παράλληλα, η αξιολόγηση προτείνει την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των δομών και των λοιπών κοινωνικών υπηρεσιών (δήμων, εκκλησίας, ΜΚΟ) ώστε να αποφευχθούν κενά ή επικαλύψεις (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2022).

Συνολικά, η αξιολόγηση αναγνωρίζεται ως αναπόσπαστο μέρος της διακυβέρνησης των κοινωνικών δομών. Οι τακτικές αξιολογήσεις παρέχουν ανατροφοδότηση πολιτικής: τί λειτουργεί καλά και τί όχι, ποιες πρακτικές μπορούν να αποτελέσουν πρότυπο (best practices) και ποιες πρέπει να αναδιαμορφωθούν. Επιπλέον, σε μια εποχή περιορισμένων πόρων, η αξιολόγηση βοηθά στην βελτιστοποίηση της κατανομής: οι πόροι κατευθύνονται στις παρεμβάσεις με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο. Τέλος, η εμπειρία από τις αξιολογήσεις των κοινωνικών δομών στην Ελλάδα αναδεικνύει την ανάγκη για συνεχή παρακολούθηση (monitoring) και δημιουργία δεικτών απόδοσης – κάτι που ήδη εφαρμόζεται πιο συστηματικά μέσω των Παρατηρητηρίων Κοινωνικής Ένταξης σε κάθε περιφέρεια, τα οποία συλλέγουν δεδομένα και θα τροφοδοτούν τις μελλοντικές αξιολογήσεις.

Γ. Βιωσιμότητα των Κοινωνικών Δομών

Η βιωσιμότητα των κοινωνικών δομών – με την έννοια της ικανότητάς τους να συνεχίσουν να λειτουργούν και να παρέχουν υπηρεσίες στο διηνεκές, ακόμη και μετά το πέρας της εξωτερικής (ευρωπαϊκής) χρηματοδότησης – αποτελεί ένα από τα πλέον κρίσιμα ζητήματα στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής. Πολλές από τις δομές που αναπτύχθηκαν την τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα χρηματοδοτήθηκαν σχεδόν αποκλειστικά από ευρωπαϊκούς πόρους (ΕΚΤ, ΤΕΒΑ κ.λπ.), εγείροντας ερωτήματα για το τι θα συμβεί όταν οι πόροι αυτοί μειωθούν ή λήξουν. Η βιωσιμότητα έχει οικονομικές, θεσμικές και κοινωνικές διαστάσεις:

Οικονομική βιωσιμότητα: Αναφέρεται στη διασφάλιση επαρκών πόρων για τη συνέχιση της λειτουργίας. Ήδη, κατά το σχεδιασμό των προγραμμάτων του ΕΚΤ+, προβλέπονται σχέδια εξόδου (exit strategies), δηλαδή πλάνα για το πώς θα χρηματοδοτηθούν οι δομές μετά τη λήξη της ευρωπαϊκής στήριξης. Σε κάποιες περιπτώσεις, το κενό προβλέπεται να καλυφθεί από εθνικούς πόρους: π.χ. το Υπουργείο Εργασίας δεσμεύτηκε ότι τα Κέντρα Κοινότητας θα χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό μετά το 2023, ώστε να μη διακοπεί η λειτουργία τους (Υπουργείο Εργασίας & Κοιν. Υποθέσεων, 2022). Σε άλλες περιπτώσεις, όμως, η πρόβλεψη είναι ασαφής. Οι δήμοι και οι περιφέρειες βρίσκονται αντιμέτωποι με το δίλημμα: ή θα αναλάβουν οι ίδιοι τη χρηματοδότηση (πράγμα δύσκολο με τους περιορισμένους προϋπολογισμούς τους) ή θα πρέπει να μειώσουν υπηρεσίες/κλείσουν δομές. Η οικονομική βιωσιμότητα, συνεπώς, απαιτεί συμμετοχή όλων των επιπέδων διακυβέρνησης: το κεντρικό κράτος να ενσωματώσει κρίσιμες δομές στις μόνιμες δομές του (π.χ. τα ΤΟΜΥ στο ΕΣΥ, τα ΚΗΦΗ στους δήμους με κρατική επιχορήγηση), οι περιφέρειες να κατευθύνουν ίδιους πόρους και οι δήμοι να συμβάλουν όπου μπορούν.

Θεσμική βιωσιμότητα: Πέρα από τα χρήματα, μια δομή είναι βιώσιμη όταν υπάρχει θεσμική κατοχύρωση και ενσωμάτωσή της στο “κύριο ρεύμα” (mainstream) των πολιτικών. Για παράδειγμα, η μετατροπή του πιλοτικού προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» σε μόνιμο θεσμό με εξασφαλισμένη χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό (Ν. 4583/2018) είναι ένα βήμα θεσμικής βιωσιμότητας. Αντίστοιχα, η ένταξη των Παρατηρητηρίων Κοινωνικής Ένταξης στο οργανόγραμμα των περιφερειών και η θεσμοθέτηση των ΠΕΣΚΕ με νόμο (Ν. 4636/2019) τα καθιστούν μόνιμα εργαλεία πολιτικής. Η θεσμική βιωσιμότητα συχνά συμβαδίζει με τη νομική κατοχύρωση: πολλές κοινωνικές δομές ξεκίνησαν ως καινοτόμα έργα και στη συνέχεια θεσμοθετήθηκαν. Ωστόσο, παραμένουν περιπτώσεις όπου οι δομές λειτουργούν σε ένα “θεσμικό μεταίχμιο”, με προσωρινές ρυθμίσεις και παρατάσεις (π.χ. ορισμένα ξενώνες αστέγων ή δομές ψυχικής υγείας λειτουργούν με διαδοχικές συμβάσεις έργου). Η θεσμική κατοχύρωση τους

θα πρέπει να επιταχυνθεί για να μη βρίσκονται μόνιμα σε καθεστώς αβεβαιότητας.

Κοινωνική βιωσιμότητα: Αυτό το στοιχείο αφορά το κατά πόσο οι δομές είναι κοινωνικά ενταγμένες και αποδεκτές από την κοινότητα και τους ίδιους τους ωφελούμενους. Για να είναι βιώσιμη μια δομή, πρέπει να ανταποκρίνεται σε υπαρκτές ανάγκες και να υποστηρίζεται από την τοπική κοινωνία. Αν μια δομή δεν έχει προσέλευση ή δεν θεωρείται χρήσιμη από τους πολίτες, μακροπρόθεσμα θα φθίνει. Η κοινωνική βιωσιμότητα ενισχύεται όταν οι ωφελούμενοι εμπλέκονται ενεργά (π.χ. μέσω ανατροφοδότησης/feedback, συμμετοχής σε συμβούλια διαβούλευσης όπως τα Τοπικά Συμβούλια Κοινωνικής Ένταξης). Επίσης, όταν οι δομές συνεργάζονται με την τοπική κοινωνία – π.χ. εθελοντές, τοπικοί σύλλογοι – δημιουργούν ένα δίκτυο υποστήριξης που διατηρεί ζωντανό το ενδιαφέρον. Στην ΠΔΕ, θετικό παράδειγμα κοινωνικής βιωσιμότητας είναι η στενή συνεργασία Δήμων και Εκκλησίας: σε πόλεις όπως το Αίγιο, τα συσσίτια και το κοινωνικό παντοπωλείο λειτουργούν σε χώρο που παραχώρησε η Μητρόπολη, ενώ δεκάδες εθελοντές βοηθούν στη λειτουργία. Αυτό δείχνει μια ευρεία ιδιοκτησία της δομής από την κοινότητα, που αυξάνει τις πιθανότητες συνέχισης ακόμη και με λιγότερη δημόσια χρηματοδότηση.

Η συνέχιση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης μέσω νέων προγραμμάτων (π.χ. ΕΚΤ+ 2021–2027) δίνει ανάσα χρόνου για να σχεδιαστούν λύσεις βιωσιμότητας. Ήδη, σύμφωνα με πρόσφατες δηλώσεις του Υπουργείου, έχει προβλεφθεί η χρηματοδότηση των περισσοτέρων υφιστάμενων δομών τουλάχιστον έως το 2027 με πόρους ΕΚΤ+ (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2023). Αυτό όμως δεν αναιρεί την ανάγκη σχεδιασμού μετά το 2027. Ορισμένες προτεινόμενες στρατηγικές για βιωσιμότητα που συζητούνται είναι:

- Ενσωμάτωση στο Εθνικό Σύστημα: Δομές όπως τα ΤΟΜΥ ήδη εντάσσονται οργανικά στο ΕΣΥ με μόνιμο προσωπικό (γιατρούς) και κρατική χρηματοδότηση λειτουργικών δαπανών. Παρομοίως, προτείνεται τα ΚΗΦΗ να υπαχθούν μόνιμα στους Δήμους με κρατική επιχορήγηση, και τα Κέντρα Κοινότητας να αποτελέσουν μόνιμες κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων.
- Διεύρυνση χρηματοδότησης: Εξετάζεται η σύμπραξη με τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνική οικονομία για ορισμένες δομές. Π.χ. κοινωνικοί χορηγοί (εταιρείες στο πλαίσιο ΕΚΕ) να υποστηρίζουν κοινωνικά παντοπωλεία ή να καλύπτουν μισθούς προσωπικού. Ή κοινωνικές επιχειρήσεις να αναλαμβάνουν τη διαχείριση δομών (με επιδότηση του κράτους ανά ωφελούμενο). Αυτές οι λύσεις είναι ακόμα πιλοτικές, αλλά έχουν δώσει αποτελέσματα σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. κοινωνικές συμπράξεις σε δομές αστέγων στη Γαλλία).

- Αποδοτικότητα και Οικονομίες Κλίμακας: Μέσω της καλύτερης δικτύωσης των δομών μπορεί να μειωθεί το κόστος. Για παράδειγμα, η κεντρική προμήθεια ειδών για όλα τα κοινωνικά παντοπωλεία μιας περιφέρειας θα μπορούσε να πετύχει καλύτερες τιμές. Επίσης, η ψηφιοποίηση διαδικασιών (π.χ. ηλεκτρονικές αιτήσεις) μειώνει κόστος προσωπικού. Ένας πιο αποδοτικός μηχανισμός είναι ευκολότερο να χρηματοδοτηθεί μόνιμα.
- Μέτρηση Κοινωνικού Αντικτύπου: Η ανάδειξη της αξίας των δομών (π.χ. "1€ δαπάνης στο συσσίτιο εξοικονομεί 3€ μελλοντικής δαπάνης υγείας χάρη στην βελτίωση της υγείας των ωφελουμένων") μπορεί να πείσει τους ιθύνοντες για τη σημασία συνέχισης. Τέτοιες μελέτες κοινωνικού αντικτύπου (Social Impact) ήδη διεξάγονται πιλοτικά σε κάποιες υπηρεσίες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της ανάγκης για βιωσιμότητα αποτελεί η περίπτωση των δομών του ΤΕΒΑ: Το Ταμείο Απόρων συνέβαλε ουσιαστικά στη δημιουργία και επέκταση των δομών σίτισης και βασικών αγαθών. Όπως σημειώνουν οι Tsakloglou & Panopoulou (2020), χωρίς τη συνδρομή του ευρωπαϊκού αυτού προγράμματος, πολλές δομές δεν θα μπορούσαν να συντηρηθούν και η βοήθεια προς χιλιάδες νοικοκυριά θα είχε διακοπεί. Συνεπώς, η σταδιακή ενσωμάτωση τέτοιων δομών σε έναν εθνικό μόνιμο μηχανισμό (ίσως ένα "Εθνικό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φτώχειας") θα πρέπει να σχεδιαστεί εγκαίρως.

Συμπερασματικά, η βιωσιμότητα των κοινωνικών δομών είναι μια πολυδιάστατη πρόκληση που απαιτεί προνοητικό σχεδιασμό. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, σε συνεννόηση με το Υπουργείο, ήδη χαράσσει ένα πλάνο: π.χ. δημιουργία "Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής ΠΔΕ" που θα συσσωρεύει πόρους (από ΠΔΕ, Δήμους, δωρεές) για έκτακτη στήριξη δομών αν χρειαστεί. Τέτοιες τοπικές πρωτοβουλίες, μαζί με τις εθνικές πολιτικές, θα καθορίσουν εάν τα σημαντικά επιτεύγματα των συγχρηματοδοτούμενων δομών θα μπορέσουν να διατηρηθούν και να επεκταθούν στο μέλλον, ή αν θα διακινδυνεύσουμε ένα κενό στην κοινωνική προστασία όταν υποχωρήσει η ευρωπαϊκή αρωγή.

Δ. Διασύνδεση Κοινωνικών Δομών με Εθνικές και Περιφερειακές Πολιτικές

Η διασύνδεση των κοινωνικών δομών με τις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές αποτελεί κεντρικό στοιχείο για τη συνοχή και αποτελεσματικότητα του συνολικού συστήματος κοινωνικής προστασίας. Οι κοινωνικές δομές δεν λειτουργούν σε κενό πολιτικής – αντιθέτως, είναι τα «εργαλεία εφαρμογής» συγκεκριμένων πολιτικών αποφάσεων και στρατηγικών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Μια αρμονική

διασύνδεση διασφαλίζει ότι οι δράσεις σε επίπεδο βάσης (δομές) ευθυγραμμίζονται με τους ευρύτερους στόχους και ότι οι πληροφορίες από τη βάση (π.χ. ανάγκες πολιτών, προβλήματα εφαρμογής) τροφοδοτούν τον σχεδιασμό πολιτικής.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα διαθέτει το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΠΚΕ), το οποίο καταρτίστηκε αρχικά το 2014 και επικαιροποιήθηκε τα επόμενα χρόνια. Παράλληλα, μέσω του νόμου 4445/2016 και μεταγενέστερων αποφάσεων, δημιουργήθηκε ο Εθνικός Μηχανισμός για τον Συντονισμό της Κοινωνικής Ένταξης και της Αντιμετώπισης της Φτώχειας. Ο μηχανισμός αυτός προβλέπει:

- Σε κεντρικό επίπεδο, μια επιτελική δομή στο Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων που συντονίζει τις πολιτικές ένταξης και συλλέγει δεδομένα.
- Σε περιφερειακό επίπεδο, τα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης (όπως της ΠΔΕ) που λειτουργούν ως βραχίονας του μηχανισμού, παρακολουθώντας την εφαρμογή των πολιτικών στην περιφέρεια και υποστηρίζοντας το ΠΕΣΚΕ.
- Σε τοπικό επίπεδο, τα Τοπικά Σχέδια Δράσης και οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων, καθώς και τα νεοσύστατα Τοπικά Συμβούλια Κοινωνικής Ένταξης (σε μεγάλους δήμους).

Αυτός ο μηχανισμός επιδιώκει ακριβώς τη διασύνδεση: οι κοινωνικές δομές τροφοδοτούν με δεδομένα (αριθμό ωφελουμένων, χαρακτηριστικά, ελλείψεις) το Παρατηρητήριο, το οποίο τα διαβιβάζει στο Υπουργείο. Το Υπουργείο, με τη σειρά του, προσαρμόζει τις πολιτικές ή εκδίδει οδηγίες/κατευθύνσεις. Για παράδειγμα, αν σε πολλές περιφέρειες αναφερθεί αύξηση αστέγων, το Υπουργείο μπορεί να ενεργοποιήσει ένα νέο πρόγραμμα για στέγαση. Αντίστοιχα, το Υπουργείο εκδίδει οδηγούς υλοποίησης για τις δομές (π.χ. κοινός οδηγός για τη λειτουργία όλων των κοινωνικών παντοπωλείων της χώρας) ώστε να εναρμονίζονται οι πρακτικές (Υπουργείο Εργασίας & Κοιν. Υποθέσεων, 2020).

Η διασύνδεση με τις εθνικές πολιτικές φαίνεται επίσης στην ευθυγράμμιση των κριτηρίων και των παροχών: για παράδειγμα, τα εισοδηματικά όρια για πρόσβαση σε ένα κοινωνικό παντοπωλείο ή συσσίτιο σε οποιονδήποτε δήμο, καθορίζονται κεντρικά για να υπάρχει δικαιοσύνη και ομοιομορφία. Η θέσπιση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) σε εθνικό επίπεδο συνδέθηκε με τα Κέντρα Κοινότητας, όπου οι ωφελούμενοι μπορούν να υποβάλουν αιτήσεις και να λάβουν συνοδευτικές υπηρεσίες. Έτσι, μια εθνική πολιτική (ΕΕΕ) “κατεβαίνει” και υλοποιείται μέσω τοπικών δομών (Κέντρα Κοινότητας). Αυτό το μοντέλο αποτελεί υπόδειγμα διασύνδεσης: κεντρικός σχεδιασμός + τοπική εφαρμογή με καθοδήγηση και αναφορά.

Σε περιφερειακό επίπεδο, όπως αναπτύχθηκε στην ενότητα 6, το ΠΕΣΚΕ και η Περιφερειακή Στρατηγική ορίζουν τις προτεραιότητες. Οι κοινωνικές δομές της ΠΔΕ είναι σε συνεχή διάλογο με την Περιφέρεια: μέσω τακτικών συναντήσεων, δικτύων (π.χ. το Δίκτυο Φορέων ΠΔΕ που αναφέρθηκε ως κοινωνική καινοτομία), αλλά και μέσω της συλλογής στοιχείων από το Παρατηρητήριο. Για παράδειγμα, το Παρατηρητήριο ΠΔΕ έχει αναπτύξει ένα Πληροφοριακό Σύστημα (ΠΣ ΠεΠα) στο οποίο οι δομές καταχωρούν μηνιαία στοιχεία λειτουργίας (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2023). Έτσι, η Περιφέρεια γνωρίζει ανά πάσα στιγμή πόσους ωφελούμενους εξυπηρετούν τα ΚΗΦΗ, πόσες μερίδες φαγητού μοιράστηκαν στα συσσίτια, πόσοι νέοι εντάχθηκαν στα προγράμματα επανένταξης κ.ο.κ. Αυτά τα δεδομένα καθοδηγούν και την αναθεώρηση πολιτικών: αν εντοπιστεί ότι μια δομή δεν έχει ζήτηση (π.χ. ένα Κέντρο Ημέρας με μικρή συμμετοχή), ίσως αποφασιστεί η ανακατεύθυνση πόρων σε κάτι πιο χρήσιμο.

Η διασύνδεση με περιφερειακές πολιτικές σημαίνει επίσης ότι οι κοινωνικές δομές συνεργάζονται μεταξύ τους υπό την “ομπρέλα” της περιφέρειας. Για παράδειγμα, όταν η ΠΔΕ διοργάνωσε το “Φεστιβάλ Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας” (μια έκθεση προβολής όλων των δομών και οργανώσεων, το 2022), όλες οι κοινωνικές δομές συμμετείχαν, αντάλλαξαν εμπειρίες και ανέδειξαν το έργο τους (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Δελτίο Τύπου, 2022). Αυτό όχι μόνο αύξησε την ορατότητά τους αλλά και ενέταξε τη λειτουργία τους στο συλλογικό αφήγημα της Περιφέρειας: ότι η Δυτική Ελλάδα έχει ένα ολοκληρωμένο δίκτυο κοινωνικής προστασίας.

Προκλήσεις στη διασύνδεση: Παρά τα θετικά βήματα, υπάρχουν και δυσκολίες. Ένα πρόβλημα είναι η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση: οι δομές ανήκουν σε διαφορετικούς φορείς (Δήμους, ΜΚΟ, εκκλησία, κλπ.) ενώ οι πολιτικές χαράσσονται από διαφορετικά υπουργεία (Εργασία, Υγεία, Παιδεία). Η οριζόντια συνεργασία δεν είναι πάντα αυτονόητη. Γι’ αυτό ο ρόλος των Συντονιστικών Οργάνων (όπως τα Παρατηρητήρια ή οι Κοινωνικές Συμπράξεις του ΤΕΒΑ) είναι κρίσιμος. Άλλη πρόκληση είναι η αντιστάθμιση μεταξύ τοπικών αναγκών και κεντρικών προτεραιοτήτων: Μερικές φορές, μια περιφέρεια μπορεί να θεωρεί προτεραιότητα κάτι που δεν εντάσσεται εύκολα στους εθνικούς στόχους. Για παράδειγμα, αν μια ορεινή κοινότητα έχει μεγάλο ζήτημα πληθυσμιακής γήρανσης, η περιφέρεια ίσως θέλει να εστιάσει πόρους εκεί (π.χ. περισσότερα ΚΗΦΗ), αλλά το κεντρικό πρόγραμμα μπορεί να δίνει έμφαση αλλού (π.χ. παιδική φτώχεια). Η διασύνδεση απαιτεί ευελιξία από μέρους της κεντρικής πολιτικής και τεκμηρίωση από πλευράς περιφέρειας για να προσαρμόσει τις δράσεις στις ιδιαίτερες ανάγκες της.

Σε γενικές γραμμές, η Ελλάδα βαδίζει προς ένα ολοκληρωμένο σύστημα κοινωνικής προστασίας όπου εθνικές, περιφερειακές και τοπικές δράσεις είναι αλληλοσυμπληρούμενες. Η περίοδος 2015–2025, με την επέκταση των

συγχρηματοδοτούμενων δομών, αποτέλεσε δοκιμασία για αυτή τη διασύνδεση. Τα πρώτα χρόνια υπήρξε ασυνέχεια (δομές που λειτουργούσαν αποσπασματικά, χωρίς σύνδεση με πολιτικές). Σταδιακά, όμως, μέσω του σχεδιασμού των Στρατηγικών Ένταξης και της συγκρότησης του Εθνικού Μηχανισμού, επιτυγχάνεται σύγκλιση. Σήμερα, μια κοινωνική λειτουργός σε ένα Κέντρο Κοινότητας γνωρίζει ότι αποτελεί μέρος ενός εθνικού δικτύου (του Μηχανισμού), ότι συνεισφέρει σε έναν εθνικό στόχο (π.χ. μείωση φτώχειας) και ότι η δουλειά της μετριέται και εκτιμάται στο συνολικό πλαίσιο. Αυτό ενισχύει το ηθικό και την αποδοτικότητα. Από την άλλη πλευρά, οι σχεδιαστές πολιτικής λαμβάνουν πλέον υπόψη τη φωνή των τοπικών δομών: μέσω αναφορών, συνεδρίων, ομάδων εργασίας, οι εμπειρίες “από κάτω” διοχετεύονται “προς τα πάνω”. Για παράδειγμα, η απόφαση για επέκταση του ωραρίου λειτουργίας των ΤΟΜΥ το 2019 στηρίχθηκε σε εισηγήσεις των ίδιων των μονάδων πρωτοβάθμιας (ότι οι πολίτες χρειάζονται απογευματινή πρόσβαση).

Συμπερασματικά, η διασύνδεση κοινωνικών δομών με εθνικές και περιφερειακές πολιτικές στην ΠΔΕ (και γενικότερα στην Ελλάδα) εξελίσσεται σε καλή πρακτική πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Παρότι χρειάζεται συνεχή προσπάθεια, ήδη τα οφέλη είναι εμφανή: μεγαλύτερη συνοχή, αποφυγή επικαλύψεων, δυνατότητα άμεσης παρέμβασης σε νέες κρίσεις (π.χ. στην πανδημία COVID-19, το δίκτυο κοινωνικών δομών ενεργοποιήθηκε γρήγορα πανελλαδικά υπό κεντρική καθοδήγηση για να στηρίξει ευάλωτους στη διάρκεια του lockdown). Η συνέχιση ενίσχυσης αυτής της διασύνδεσης – μέσω κοινού σχεδιασμού, ενιαίων πληροφοριακών συστημάτων, εκπαίδευσης προσωπικού με βάση εθνικά πρότυπα κ.ά. – θα καταστήσει το κοινωνικό κράτος πιο ανθεκτικό και προσαρμοστικό στις προκλήσεις του μέλλοντος.

2.6.Διασύνδεση Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020 και Μελέτης Αξιολόγησης Κοινωνικών Δομών ΕΚΤ+

2.6.1.Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί μία από τις φτωχότερες περιφέρειες της Ελλάδας, ενώ σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού της ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, φαινόμενο που διογκώνεται με την παρατεταμένη οικονομική ύφεση.

Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας[22] είναι η διαμόρφωση ενός πλέγματος προστασίας για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και να υποστηριχθούν οι ομάδες εκείνες που προσπαθούν για την ένταξη/ επανένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας εξειδικεύει και συμπληρώνει την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, ενώ συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την αντιμετώπιση της φτώχειας, οι οποίοι περιλαμβάνουν:

- Μείωση των ανθρώπων που απειλούνται από τη φτώχεια ή/και τον κοινωνικό αποκλεισμό κατά 450.000 έως το 2020
- Μείωση του αριθμού των παιδιών που απειλούνται από τη φτώχεια κατά 100.000 έως το 2020
- Ανάπτυξη ενός «δικτύου κοινωνικής ασφάλειας» (social safety net) κατά του κοινωνικού αποκλεισμού, που περιλαμβάνει δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες (ιδίως υπηρεσίες πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας, στέγασης και εκπαίδευσης).

Επιπρόσθετα, η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας συμβάλει και στην εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των ΡΟΜΑ.

Σε ό,τι αφορά στο χρονικό διάστημα εφαρμογής της Περιφερειακής Στρατηγικής δεδομένου ότι οι βασικές πηγές χρηματοδότησης αυτής είναι τα Προγράμματα και Ταμεία της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, κατ' επέκταση και η χρονική διάρκεια της Στρατηγικής ταυτίζεται με την εν λόγω χρονική περίοδο.

Το κεντρικό όραμα της Δυτικής Ελλάδας στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 είναι «Αυτοτροφοδοτούμενη, εξωστρεφής και αειφορική ανασυγκρότηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εστιασμένη στην παγκόσμια ταυτότητά της, στις αξίες για τον άνθρωπο και το περιβάλλον».

[22] ΕΕΟ GROUP Α.Ε. (2015). Έργο «Καταγραφή αναγκών και διαμόρφωση στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020». Παραδοτέο 2/ Τεύχος Β: Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας. Ανακτήθηκε από: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97_%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91_06112015.pdf

Για την προαγωγή του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας σε ότι αφορά το ανθρώπινο δυναμικό και ιδιαίτερα τις ευπαθείς ομάδες, με βάση και την ανάλυση που προηγήθηκε στις παραπάνω ενότητες, προτείνονται οι κάτωθι Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ) για την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας:

- ΣΣ1: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά είδη διαβίωσης ομάδων του πληθυσμού που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό.
- ΣΣ2: Διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας από οικονομικά ασθενείς πολίτες, από πολίτες απομακρυσμένων περιοχών, πολίτες ευάλωτων και ειδικών κοινωνικών ομάδων.
- ΣΣ3: Ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στον κοινωνικό ιστό της Περιφέρειας και καταπολέμηση των διακρίσεων.
- ΣΣ4: Προώθηση στην απασχόληση.

Οι εν λόγω Στρατηγικοί Στόχοι εξειδικεύονται σε επιμέρους Προτεραιότητες ως ακολούθως:

> Εξασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά αγαθά

> Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας

> Πρόσβαση σε υπηρεσίες πρόνοιας και λοιπές κοινωνικές υπηρεσίες

> Κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων

> Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων

> Υποστήριξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού για την ενεργό ένταξη στην αγορά εργασίας

> Ενεργοποίηση του τοπικού δυναμικού για την προώθηση στην απασχόληση ευπαθών ομάδων

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η αντιστοίχιση των Στρατηγικών Στόχων και των Προτεραιοτήτων:

Διάγραμμα 3:Αντιστοίχιση Στρατηγικών Στόχων και Προτεραιοτήτων Περιφερειακής Στρατηγικής.

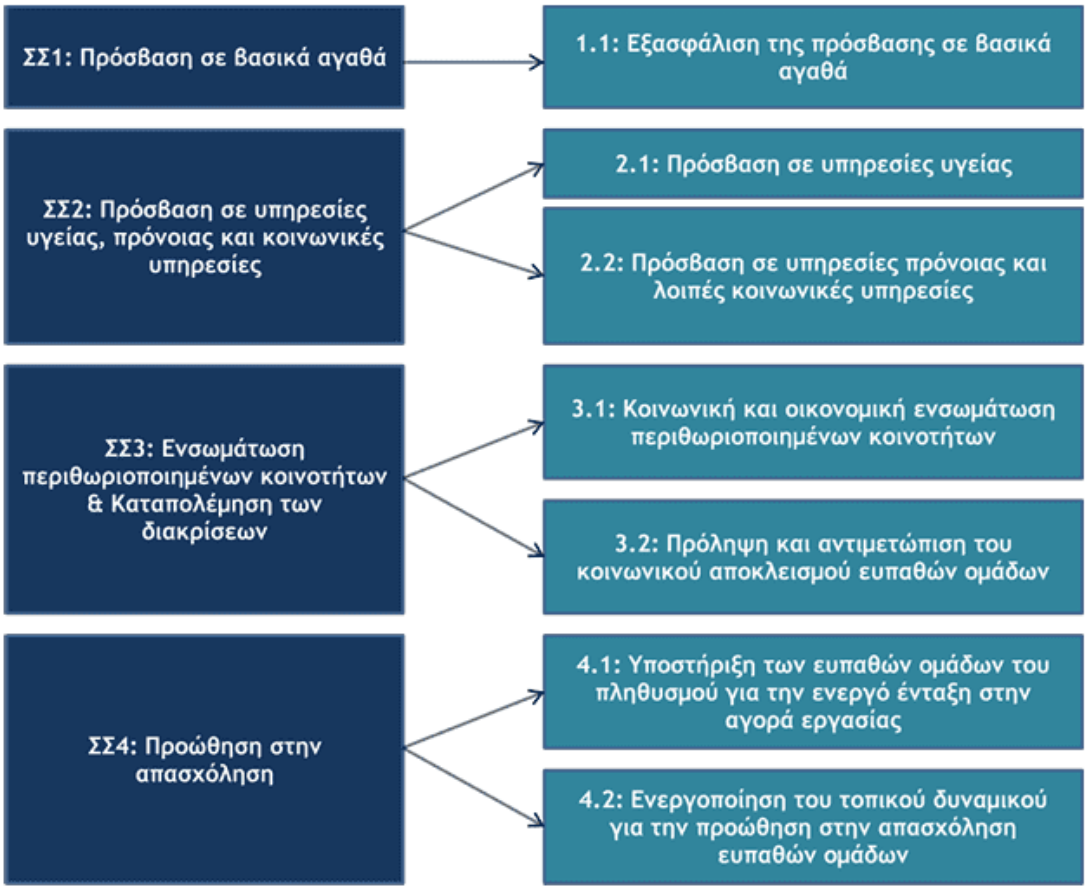

Πηγή: Έργο «Καταγραφή αναγκών και διαμόρφωση στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020» (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97_%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91_06112015.pdf)

Οι ομάδες του πληθυσμού στη Δυτική Ελλάδα, οι οποίες χρήζουν υποστήριξης ώστε να αποφύγουν τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αποτελούν και τους βασικούς ωφελούμενους της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας. Συνοπτικά οι ομάδες αυτές παρουσιάζονται στο κατωτέρω Διάγραμμα.

Διάγραμμα 4: Οι ωφελούμενοι της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020

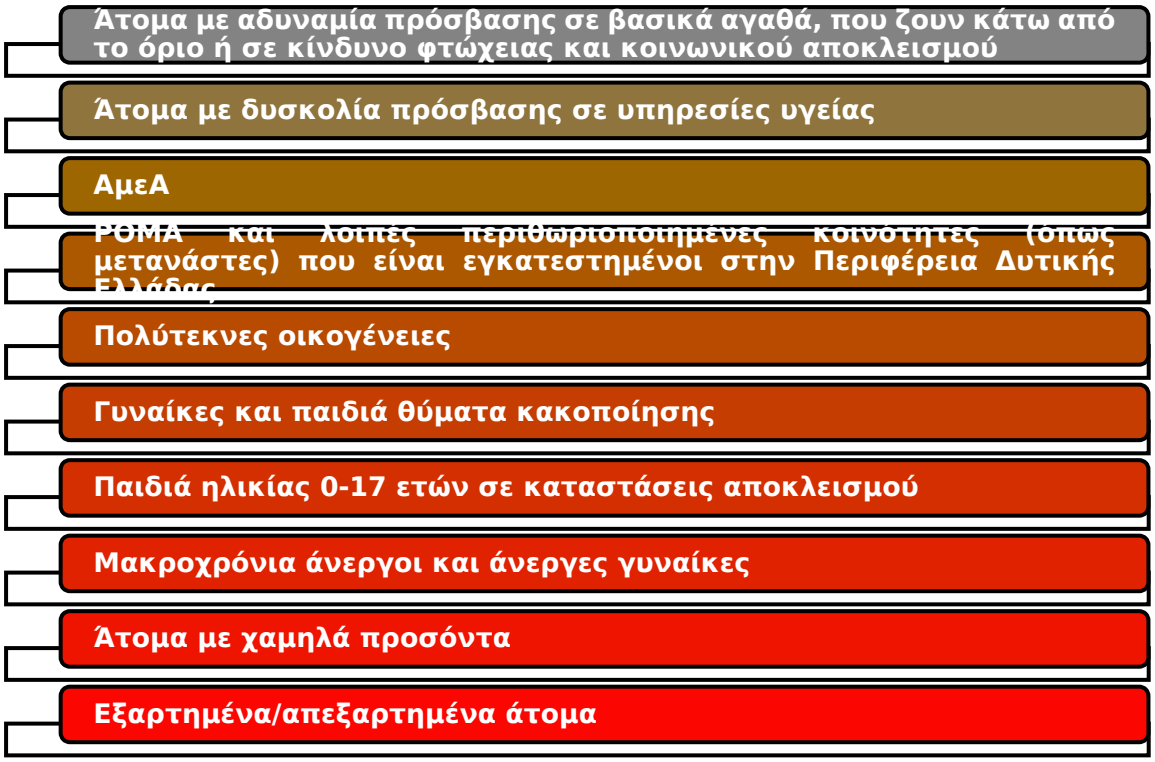

Σημειώνεται, επίσης, ότι ωφελούμενοι της Περιφερειακής Στρατηγικής είναι και οι Δικαιούχοι του προγράμματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, το οποίο όπως αναφέρθηκε και παραπάνω εφαρμόστηκε πιλοτικά στην Ι.Π. Μεσολογγίου. Η στόχευση του εν λόγω Προγράμματος εκτός από την εισοδηματική ενίσχυση περιλαμβάνει και την υποστήριξη των Δικαιούχων για την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά.

Οι ωφελούμενοι που παρουσιάστηκαν παραπάνω εντάσσονται στις 3 βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη, οι οποίες προσδιορίζονται με την ακόλουθη τυπολογία:

i. Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας,

ii. Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού,

iii. Πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Σε ό,τι αφορά στην αντιστοίχιση των ωφελουμένων της Περιφερειακής Στρατηγικής με τις προαναφερθείσες βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 3: Αντιστοίχιση των ωφελουμένων της Περιφερειακής Στρατηγικής με τις βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΑΤΗΓΙΚΗ
Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας	Άτομα με αδυναμία πρόσβασης σε βασικά αγαθά, που ζουν κάτω από το όριο ή σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.
Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού	- Παιδιά θύματα κακοποίησης - Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού
Πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού	- Άτομα με δυσκολία πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας - ΑμεΑ - ΡΟΜΑ και λοιπές περιθωριοποιημένες κοινότητες (όπως μετανάστες) που είναι εγκατεστημένοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. - Πολύτεκνες οικογένειες - Γυναίκες θύματα κακοποίησης - Μακροχρόνια άνεργοι και άνεργες γυναίκες - Άτομα με χαμηλά προσόντα - Εξαρτημένα/ απεξαρτημένα άτομα

Πηγή: Έργο «Καταγραφή αναγκών και διαμόρφωση στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020» (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97_%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91_06112015.pdf)& ιδία επεξεργασία.

Βασικές πηγές χρηματοδότησης της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας αποτελούν τα εξής:

- Κρατικός Προϋπολογισμός,
- Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι σε επίπεδο ΟΤΑ,
- Πόροι της Περιφέρειας,

- Πόροι από Τομεακά, Περιφερειακά και άλλα Προγράμματα και Ταμεία της ΕΕ κυρίως στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020,
- Ιδιωτικοί πόροι.

Ειδικά σε ότι αφορά το ΕΣΠΑ 2014-2020, στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης» (όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες ενότητες) έχει δεσμευτεί σε επίπεδο χώρας το ποσό του 1.303.336.729,60€.

Στο ποσό αυτό συνεισφέρουν τα ακόλουθα Ταμεία της ΕΕ:

α) το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο,

β) το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και

γ) το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

Βασική πηγή χρηματοδότησης για την επίτευξη των στόχων της Περιφερειακής Στρατηγικής θα αποτελέσει το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020 και πιο συγκεκριμένα οι Άξονες Προτεραιότητας 4 και 5 οι οποίοι περιλαμβάνουν τον Θεματικό Στόχο (ΘΣ) 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης».

Επίσης, σημαντική συνεισφορά στην εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής αναμένεται και από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και «Αγροτική Ανάπτυξη».

Τέλος, εκτός από τους πόρους του νέου ΕΣΠΑ, δύναται να αξιοποιηθούν και άλλα Ταμεία της ΕΕ στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Πολιτικών 2014-2020 για την υλοποίηση συμπληρωματικών παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης (τα οποία αναφέρθηκαν στην ενότητα 2.3), όπως το:

- Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ),
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης,
- Χρηματοδοτικό μέσο «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία (EaSI)»,
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση.

Επιχειρησιακός σχεδιασμός περιφερειακής στρατηγικής

Η Περιφερειακή Στρατηγική συμβάλλει στους τρεις πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής:

- Π1: Καταπολέμηση της Φτώχειας
- Π2: Πρόσβαση σε Υπηρεσίες

- Π3: Αγορά Εργασίας Χωρίς Αποκλεισμούς Σε ότι φορά τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της Περιφερειακής Στρατηγικής αναλύεται σε 3 επίπεδα:

Σε Άξονες Παρεμβάσεων, οι οποίοι αντιστοιχίζονται με τους Στρατηγικούς Στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Σε Προτεραιότητες ανά Άξονα Παρέμβασης Σε Τύπους Δράσεων (ΤΔ) Οι ΑΠ έχουν ως ακολούθως:

- ΑΠ1: Πρόσβαση σε βασικά αγαθά
- ΑΠ2: Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και κοινωνικές υπηρεσίες
- ΑΠ3: Ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων & καταπολέμηση των διακρίσεων
- ΑΠ4: Προώθηση στην απασχόληση Στη συνέχεια ακολουθεί συνοπτική ανάλυση ανά Άξονα Παρέμβασης.

Υπογραμμίζεται ότι στο πλαίσιο του έργου του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, θα επικαιροποιηθεί η «Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης» της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μέσω[23]:

- του σχεδιασμού, αποστολής, συλλογής και ανάλυσης ερωτηματολογίων προς Δήμους και κοινωνικούς φορείς της Περιφέρειας, σε σχέση με την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας,
- της αποτύπωσης των υφιστάμενων παρεμβάσεων της Περιφέρειας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης,
- της επικαιροποίησης αξόνων και προτεραιοτήτων της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης και
- της επικαιροποίησης των στρατηγικών επιλογών της Περιφέρειας για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων δράσεων κοινωνικής ένταξης που θα συγχρηματοδοτηθούν από το Ε.Π. «Δυτική Ελλάδα 2021-2027».

2.6.2.Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας - ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020 και Μελέτη Αξιολόγηση Κοινωνικών Δομών ΕΚΤ+

Η κοινωνική πολιτική σε περιφερειακό επίπεδο αναδεικνύεται σε κρίσιμο παράγοντα για την άμβλυνση των ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφέρεια ανέπτυξε, κατά την

[23] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. Χ.η. Επικαιροποίηση ΠεΣΚΕ. Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/draseis/epikairopoiisi-peske/

προγραμματική περίοδο 2014–2020, την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας, η οποία αποτέλεσε έναν οδικό χάρτη παρέμβασης για την ενδυνάμωση των ευάλωτων ομάδων και την εξασφάλιση βασικών όρων αξιοπρεπούς διαβίωσης (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας, 2015).

Η παρούσα Μελέτη έρχεται να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς αυτήν τη στρατηγική. Ειδικότερα, επιδιώκει να αξιολογήσει τις κοινωνικές δομές που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ και να προσφέρει εμπεριστατωμένα συμπεράσματα για την αποτελεσματικότητά τους (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Δυτικής Ελλάδας, 2025). Η μελέτη επιχειρεί μια ολιστική αξιολόγηση των υπηρεσιών, των οργανωτικών χαρακτηριστικών και του κοινωνικού αντίκτυπου των δομών, με στόχο να διαπιστωθεί η συνάφεια των αποτελεσμάτων τους με τους στρατηγικούς στόχους της Περιφέρειας.

Η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας διαμορφώθηκε σε συμφωνία με τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο, δίνοντας έμφαση στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής, την καταπολέμηση του αποκλεισμού και τη μείωση της φτώχειας (European Commission, 2021). Ειδικότερα, περιλάμβανε τέσσερις βασικούς άξονες:

1. Διασφάλιση πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες (στέγαση, σίτιση, υγεία, εκπαίδευση).
2. Ενίσχυση πρόσβασης στην απασχόληση και ανάπτυξη δεξιοτήτων.
3. Προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και ενίσχυση μορφών συλλογικής επιχειρηματικότητας.
4. Ανάπτυξη δικτύου κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας, με συντονισμένες υπηρεσίες και παρεμβάσεις (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας, 2015).

Υπογραμμίζεται ότι η μελέτη εντάσσεται οργανικά σε αυτό το πλαίσιο. Παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία για να αξιολογηθεί κατά πόσο οι κοινωνικές δομές που δημιουργήθηκαν ή ενισχύθηκαν μέσω του ΕΚΤ+ υλοποιούν στην πράξη τους παραπάνω στόχους (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Δυτικής Ελλάδας, 2025). Συνεπώς, ο σχεδιασμός της πραγματοποιήθηκε ώστε να συμβάλλει στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών δομών της ΠΔΕ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+. Οι βασικοί στόχοι της μελέτης περιλαμβάνουν:

- Μέτρηση του βαθμού ικανοποίησης των ωφελούμενων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

- Εντοπισμό κενών και αναγκών, τόσο οργανωτικών όσο και λειτουργικών.
- Καταγραφή των προβλημάτων και δυσλειτουργιών που εμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία.
- Αποτίμηση του κοινωνικού αντίκτυπου των δομών στην ένταξη ευπαθών ομάδων.
- Διατύπωση προτάσεων πολιτικής για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και βιωσιμότητας των παρεμβάσεων (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Δυτικής Ελλάδας, 2025).

Η διασύνδεση της μελέτης με την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας εκφράζεται σε πολλαπλά επίπεδα. Πιο αναλυτικά, τα τρία επίπεδα είναι τα κατωτέρω:

- **Στρατηγικό Επίπεδο:** Η μελέτη ενισχύει τον κεντρικό στόχο της στρατηγικής που αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής (Chan, To, & Chan, 2006). Οι κοινωνικές δομές που αξιολογούνται (ΔΠΒΑ, Δομές Αστέγων, ΚΔΗΦ, ΣΥΔ, ΤΟΜΥ) αντιστοιχούν σε βασικές δράσεις του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, σχεδιασμένες να καλύψουν κενά και να αντιμετωπίσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- **Επιχειρησιακό Επίπεδο:** Η έρευνα παρέχει εμπειρικά δεδομένα για τη λειτουργία των δομών, ενισχύοντας έτσι την ικανότητα της Περιφέρειας να λαμβάνει τεκμηριωμένες αποφάσεις (Alcock, 2014). Για παράδειγμα, τα ευρήματα σχετικά με την ικανοποίηση των ωφελούμενων ή τις ελλείψεις προσωπικού μπορούν να οδηγήσουν σε προσαρμογές πολιτικών και ανακατανομή πόρων.
- **Πολιτικό και Κοινωνικό Επίπεδο:** Η μελέτη λειτουργεί ως μηχανισμός λογοδοσίας απέναντι στην κοινωνία, καθώς αποτυπώνει με επιστημονικό τρόπο το κοινωνικό έργο που επιτελείται. Τα αποτελέσματά της συνδέονται με τους στόχους της στρατηγικής, ενισχύοντας τη διαφάνεια και την κοινωνική αποδοχή των παρεμβάσεων (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2016).

Ουσιαστικά, η Μελέτη Αξιολόγησης Κοινωνικών Δομών ΕΚΤ+ και η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση της Φτώχειας (ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014–2020) αποτελούν δύο αλληλένδετα εργαλεία άσκησης περιφερειακής κοινωνικής πολιτικής. Η στρατηγική θέτει το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο με στόχους και προτεραιότητες. Η μελέτη παρέχει την επιστημονική τεκμηρίωση για το αν οι στόχοι αυτοί υλοποιούνται στην πράξη. Συνεπώς, από κοινού, δημιουργούν έναν κύκλο πολιτικής που ξεκινά από τον στρατηγικό

σχεδιασμό, περνά στην εφαρμογή μέσω δομών και καταλήγει στην αξιολόγηση και ανατροφοδότηση.Με αυτόν τον τρόπο, η ΠΔΕ διαθέτει έναν μηχανισμό συνεχούς βελτίωσης των κοινωνικών της πολιτικών, με στόχο τη βιώσιμη κοινωνική ανάπτυξη και την ουσιαστική προστασία των ευπαθών ομάδων.

2.7.Ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών Στρατηγικών σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο

Η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης βασίζεται σε ένα συνεκτικό θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (European Commission, 2021), τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (European Commission, 2017), την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (Council of the European Union, 2021), τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021–2030 (European Commission, 2021a) και τη Σύσταση για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (Council of the European Union, 2022). Οι ε λόγω στρατηγικές δεν παραμένουν μόνο σε επίπεδο ευρωπαϊκών διακηρύξεων, αλλά ενσωματώνονται ουσιαστικά στις πολιτικές των Κρατών-Μελών, τα οποία στοχεύουν τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών, την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και τη μείωση των ανισοτήτων. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η ενσωμάτωση πραγματοποιείται μέσω του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2021–2027, του Τομεακού Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2022), αλλά και μέσω επιμέρους εθνικών στρατηγικών σχεδίων δράσης που εξειδικεύουν τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις σε κρίσιμους τομείς όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η παιδική φροντίδα και η κοινωνική ένταξη.

Η ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών στρατηγικών σε εθνικό επίπεδο πραγματοποιείται μέσα από ένα πολυεπίπεδο θεσμικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο που συνδυάζει τις γενικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές στρατηγικές. Σε κεντρικό επίπεδο, το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2021–2027 (ΕΣΠΑ) αποτελεί το βασικό εργαλείο προγραμματισμού και εφαρμογής των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ στην Ελλάδα, καθορίζοντας τις προτεραιότητες και τους χρηματοδοτικούς άξονες που αποτυπώνουν την αναγκαιότητα προώθησης μιας πιο κοινωνικής Ευρώπης (European Commission, 2022). Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) αναδεικνύεται στον κύριο χρηματοδοτικό μηχανισμό για την προώθηση της απασχόλησης, την ενίσχυση των δεξιοτήτων και την καταπολέμηση των ανισοτήτων, με συνολικούς πόρους που υπερβαίνουν τα

5,3 δισ. ευρώ για την Ελλάδα κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2022).

Το ΕΚΤ+ στην Ελλάδα υλοποιείται μέσα από το Τομεακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Μέσω αυτών, συγχρηματοδοτούνται δράσεις που αφορούν τη μείωση της φτώχειας, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, την προστασία παιδιών και ευάλωτων ομάδων, καθώς και την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων με έμφαση στις ψηφιακές και πράσινες ικανότητες (Frazer & Marlier, 2022). Παράλληλα, η ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων στο εθνικό πλαίσιο διασφαλίζει ότι οι επενδύσεις ευθυγραμμίζονται με τις τρεις στρατηγικές διαστάσεις του: (α) πρόσβαση σε ίσες ευκαιρίες και στην αγορά εργασίας, (β) δίκαιες συνθήκες εργασίας, και (γ) κοινωνική προστασία και ένταξη (Zeitlin & Vanhercke, 2018).

Η διακυβέρνηση του χρηματοδοτικού πλαισίου ενισχύεται από τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης (ν. 4445/2016), ο οποίος συνδέει το εθνικό με το περιφερειακό επίπεδο, αξιοποιώντας τα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης για την αποτύπωση δεδομένων και την υποστήριξη τεκμηριωμένων πολιτικών (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2016). Μέσω αυτού του μηχανισμού διασφαλίζεται η συνεχής παρακολούθηση της υλοποίησης των ευρωπαϊκών στρατηγικών και η ευθυγράμμισή τους με τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας, με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την αποτελεσματική αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων.

Συνολικά, το θεσμικό–χρηματοδοτικό πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί στην Ελλάδα επιτρέπει την πλήρη ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών στρατηγικών σε εθνικό επίπεδο, εξασφαλίζοντας ότι η χρηματοδότηση από τα Ταμεία της ΕΕ μεταφράζεται σε στοχευμένες πολιτικές και δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη. Η σύνδεση των ευρωπαϊκών στόχων με τις εθνικές προτεραιότητες καθιστά το πλαίσιο αυτό κρίσιμο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που απορρέουν από τη φτώχεια, την ανεργία, τις ανισότητες και τον κοινωνικό αποκλεισμό, ιδίως σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από συνεχιζόμενες κοινωνικοοικονομικές μεταβολές.

Η ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών στρατηγικών στην Ελλάδα αποτυπώνεται μέσα από ένα σύνολο εθνικών στρατηγικών σχεδίων δράσης, τα οποία εξειδικεύουν τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και προσαρμόζουν τις γενικές προτεραιότητες στις ιδιαίτερες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της χώρας. Σημαντικό παράδειγμα αποτελεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη και τη Μείωση της Φτώχειας, το οποίο υιοθετεί ολοκληρωμένες πολιτικές σε τομείς όπως η στέγαση, η υγεία, η εκπαίδευση και η εργασία, δίνοντας έμφαση στην προστασία των ευάλωτων

κοινωνικών ομάδων και στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2021). Παράλληλα, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (2022) προβλέπει στοχευμένα μέτρα για την παιδική προστασία, την πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, υγεία, στέγαση και υγιεινή διατροφή, με στόχο την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (Council of the European Union, 2021).

Ειδική σημασία έχει επίσης το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το οποίο υλοποιεί σε εθνικό επίπεδο τη Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ 2021–2030. Το σχέδιο αυτό εστιάζει στην καθολική προσβασιμότητα, στην αποϊδρυματοποίηση, στην ανεξάρτητη διαβίωση και στη διασφάλιση ισότιμης συμμετοχής στην κοινωνική και οικονομική ζωή (European Commission, 2021a· Priestley et al., 2021). Παράλληλα, η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη των Ρομά 2021–2030 θέτει στόχους για τη βελτίωση των συνθηκών στέγασης, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την απασχόληση, συμβάλλοντας στη μείωση των διακρίσεων και στην κοινωνική ενσωμάτωση των κοινοτήτων Ρομά (European Commission, 2020).

Σε επίπεδο διακυβέρνησης, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει ο Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης, που θεσμοθετήθηκε με τον Ν. 4445/2016. Ο μηχανισμός αυτός συνδέει τις πολιτικές που διαμορφώνονται στο κεντρικό επίπεδο με τα Περιφερειακά και Τοπικά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης, παρέχοντας συνεχή ροή δεδομένων για την πορεία εφαρμογής των παρεμβάσεων και την αποτελεσματικότητά τους (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2016). Μέσω της λειτουργίας του, ενισχύεται η τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων και διασφαλίζεται η ευθυγράμμιση των εθνικών στρατηγικών με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Η παρακολούθηση της προόδου δεν περιορίζεται στο εθνικό επίπεδο. Εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, στο οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί σε ετήσια βάση την εφαρμογή των κοινωνικών πολιτικών και τη συμμόρφωση με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (Zeitlin, 2022). Στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιείται ο Κοινωνικός Πίνακας Αποτελεσμάτων (Social Scoreboard), που αποτυπώνει δείκτες σχετικά με την απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, τη φτώχεια και την κοινωνική ένταξη, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα των επιδόσεων (European Commission, 2022). Με αυτόν τον τρόπο, η Ελλάδα εντάσσει τις εθνικές πολιτικές κοινωνικής ένταξης σε έναν κύκλο συνεχούς αξιολόγησης, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό

επίπεδο, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα και τη βιωσιμότητα των παρεμβάσεων.

Η ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών στρατηγικών σε περιφερειακό επίπεδο αποτυπώνεται μέσα από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα 2021–2027, τα οποία εξειδικεύουν τις γενικές κατευθύνσεις του ΕΣΠΑ στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε Περιφέρειας. Στην ΠΔΕ, το Περιφερειακό Πρόγραμμα 2021–2027, με συνολική δημόσια δαπάνη που υπερβαίνει τα 628 εκατ. ευρώ, ενσωματώνει τις αρχές του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ και του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, προσανατολιζόμενο στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και στην ενίσχυση της απασχόλησης (European Commission, 2022 & Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2022).

Στο πλαίσιο του Προγράμματος, έχουν διαμορφωθεί δύο βασικές προτεραιότητες που συνδέονται άμεσα με την κοινωνική πολιτική: η Προτεραιότητα 4Α «Υποδομές κοινωνικής συνοχής» και η Προτεραιότητα 4Β «Κοινωνική συνοχή και ανθρώπινο δυναμικό». Η πρώτη επικεντρώνεται στην αναβάθμιση και ενίσχυση των κοινωνικών και υγειονομικών υποδομών, στη βελτίωση της προσβασιμότητας και στη δημιουργία δομών παιδικής φροντίδας. Η δεύτερη προτεραιότητα εστιάζει στην κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων, στην αντιμετώπιση της φτώχειας, στην προώθηση της ισότητας φύλων, καθώς και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, με έμφαση στις ψηφιακές και πράσινες ικανότητες (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2022· Υπουργείο Ανάπτυξης, 2022).

Ειδικό βάρος αποδίδεται στην ενίσχυση των κοινωνικών δομών που στηρίζουν παιδιά, άτομα με αναπηρία, μετανάστες, Ρομά και αστέγους, σε πλήρη συνάφεια με την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (Council of the European Union, 2021) και τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ 2021–2030 (European Commission, 2021a). Παράλληλα, υλοποιούνται δράσεις που συνδέουν την παροχή κοινωνικής προστασίας με την επαγγελματική ένταξη, μέσα από προγράμματα κατάρτισης, πρακτικής άσκησης και υποστήριξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Με αυτόν τον τρόπο, το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας λειτουργεί ως πεδίο εφαρμογής των ευρωπαϊκών στρατηγικών, προσαρμοσμένων στις τοπικές ανάγκες και προτεραιότητες.

Σημαντικό εργαλείο για την τεκμηριωμένη υλοποίηση των πολιτικών αποτελεί το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της ΠΔΕ, το οποίο συνδέεται με τον Εθνικό Μηχανισμό του Ν. 4445/2016. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί κοινωνικούς δείκτες, εντοπίζει νέες ανάγκες και αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, υποστηρίζοντας τη λήψη αποφάσεων βάσει δεδομένων (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2016). Η ύπαρξή του ενισχύει την ικανότητα της Περιφέρειας να προσαρμόζει τις παρεμβάσεις στις

πραγματικές συνθήκες και να επιτυγχάνει μεγαλύτερη στόχευση και αποδοτικότητα.

Συνολικά, η ΠΔΕ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, όπου οι ευρωπαϊκές στρατηγικές μεταφράζονται σε εθνικές κατευθύνσεις και στη συνέχεια εξειδικεύονται σε τοπικές δράσεις με άμεσο κοινωνικό αποτύπωμα. Η σύνδεση χρηματοδότησης, στρατηγικού σχεδιασμού και παρακολούθησης δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής σε μια περιοχή που αντιμετωπίζει έντονες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις. Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την ενσωμάτωση ευρωπαϊκών Στρατηγικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Πίνακας 4: Ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών Στρατηγικών σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο (Ελλάδα – Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (Ελλάδα)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας)
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)	Τομεακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» (ΕΣΠΑ 2021–2027). Στόχοι: απασχόληση, εκπαίδευση, κοινωνική ένταξη, μείωση φτώχειας (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2022).	Προτεραιότητες 4Α & 4Β του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας: κοινωνικές υποδομές, κοινωνική ένταξη, δεξιότητες, απασχόληση ευάλωτων ομάδων (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2022).
Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας· στόχοι για στέγαση, υγεία, εκπαίδευση, εργασία (Υπουργείο Εργασίας, 2021).	Οριζόντια ενσωμάτωση αρχών ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, ίσων ευκαιριών σε όλες τις πράξεις του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας.
Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (2021/1004)	Εθνικό Σχέδιο Δράσης (2022): πρόσβαση σε προσχολική φροντίδα, υγεία, διατροφή, στέγαση, εκπαίδευση (Council of the European Union, 2021).	Δομές παιδικής φροντίδας, σχολικά γεύματα, υποστηρικτικές δράσεις για παιδιά ευάλωτων οικογενειών.
Στρατηγική ΕΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ 2021–2030	Εθνικό Σχέδιο Δράσης ΑμεΑ: προσβασιμότητα, αποϊδρυματοποίηση, ανεξάρτητη διαβίωση (European Commission, 2021a).	Έργα βελτίωσης προσβασιμότητας σε κοινωνικές υποδομές, ενίσχυση υπηρεσιών υποστήριξης ΑμεΑ, δράσεις κοινωνικής ένταξης.
Σύσταση για Επαρκές Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (2022)	Δίκτυα κοινωνικής προστασίας· συνδυασμός εισοδηματικής στήριξης με ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και πρόσβαση	Παρεμβάσεις ένταξης δικαιούχων ΚΕΑ σε προγράμματα κατάρτισης,

	σε υπηρεσίες (Council of the European Union, 2022).	συμβουλευτικής και κοινωνικής ένταξης.
Στρατηγική ΕΕ για την Ένταξη Ρομά 2021–2030	Εθνική Στρατηγική Ρομά: στέγαση, εκπαίδευση, υγεία, εργασία (European Commission, 2020).	Τοπικές δράσεις κοινωνικής ένταξης Ρομά (υποστήριξη στέγασης, εκπαίδευση παιδιών, πρόσβαση σε υγεία και κατάρτιση).

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

3.1.Χαρακτηριστικά Πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

3.1.1.Δημογραφικά & Γεωγραφικά Χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είναι μία από τις 13 περιφέρειες της Ελλάδας. Αποτελεί τον δευτεροβάθμιο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης που καλύπτει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και το δυτικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδας. Καταλαμβάνει έκταση 11.336 τ.χλμ. και ο πληθυσμός της ανέρχεται, σύμφωνα με την απογραφή του 2021, σε 648.220 κατοίκους. Μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσά της είναι η Πάτρα.

Η δημογραφική εξέλιξη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατά την περίοδο 2015-2024 αποτυπώνει στο Διάγραμμα που ακολουθεί. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, καταγράφεται μια αδιάκοπη φθίνουσα πορεία του πληθυσμού που ξεκινά από τους 674.000 κατοίκους το 2015 και φτάνει στους 640.000 κατοίκους το 2024. Η συνολική απώλεια πληθυσμού ανέρχεται σε περίπου 34.000 άτομα, γεγονός που αντιστοιχεί σε ποσοστιαία μείωση της τάξης του 5% μέσα σε μία δεκαετία. Η καμπύλη της πληθυσμιακής εξέλιξης εμφανίζει σταθερή και γραμμική πτώση, χωρίς ουσιαστικές διακυμάνσεις ή περιόδους ανάκαμψης, στοιχείο που υποδηλώνει μια δομική και συστημική δημογραφική συρρίκνωση.

Διάγραμμα 5: Χρονολογική σειρά εξέλιξης πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

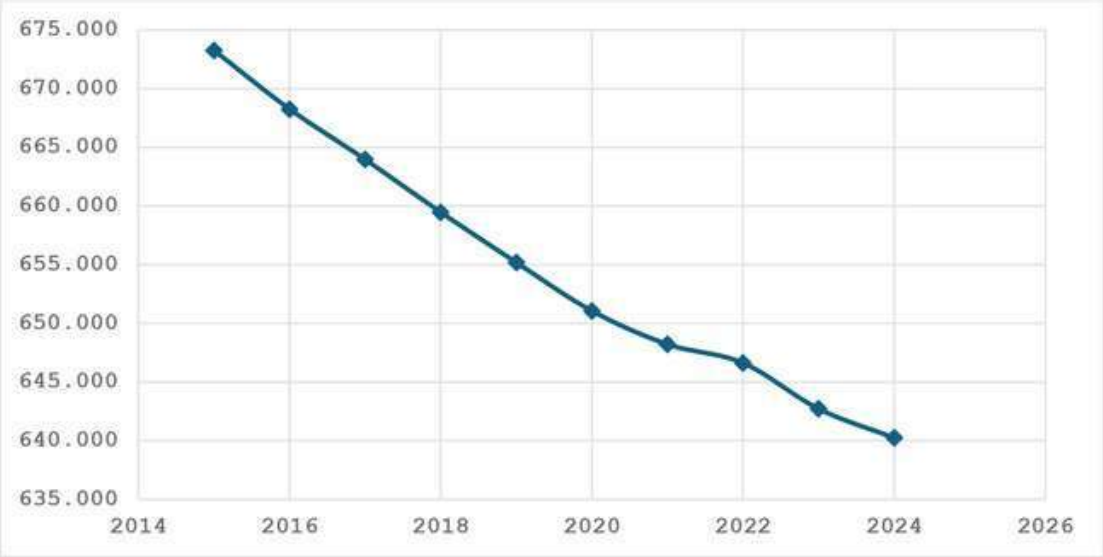

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/chronologiki-seira-exelixis-plithysmoy-perifereias-dytikis-elladas/)

Η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά ποικίλο γεωμορφολογικό ανάγλυφο που συνδυάζει εκτεταμένες παράκτιες ζώνες με πρόσβαση στο Ιόνιο Πέλαγος και τον Κορινθιακό Κόλπο, ορεινούς όγκους που φτάνουν τα 2.224 μέτρα (Καλιακούδα), καθώς και γόνιμες πεδιάδες που αποτελούν σημαντικούς αγροτικούς πόλους. Η ΠΔΕ συνιστάται από 3 Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ): ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, ΠΕ Αχαΐας και ΠΕ Ηλείας, στις οποίες υπάγονται οι 19 Δήμοι της. Όπως παρατηρείται και από την ακόλουθη Εικόνα, η Αιτωλοακαρνανία αποτελείται από 7 Δήμους, η Αχαΐα από 5 και η Ηλείας από 7.

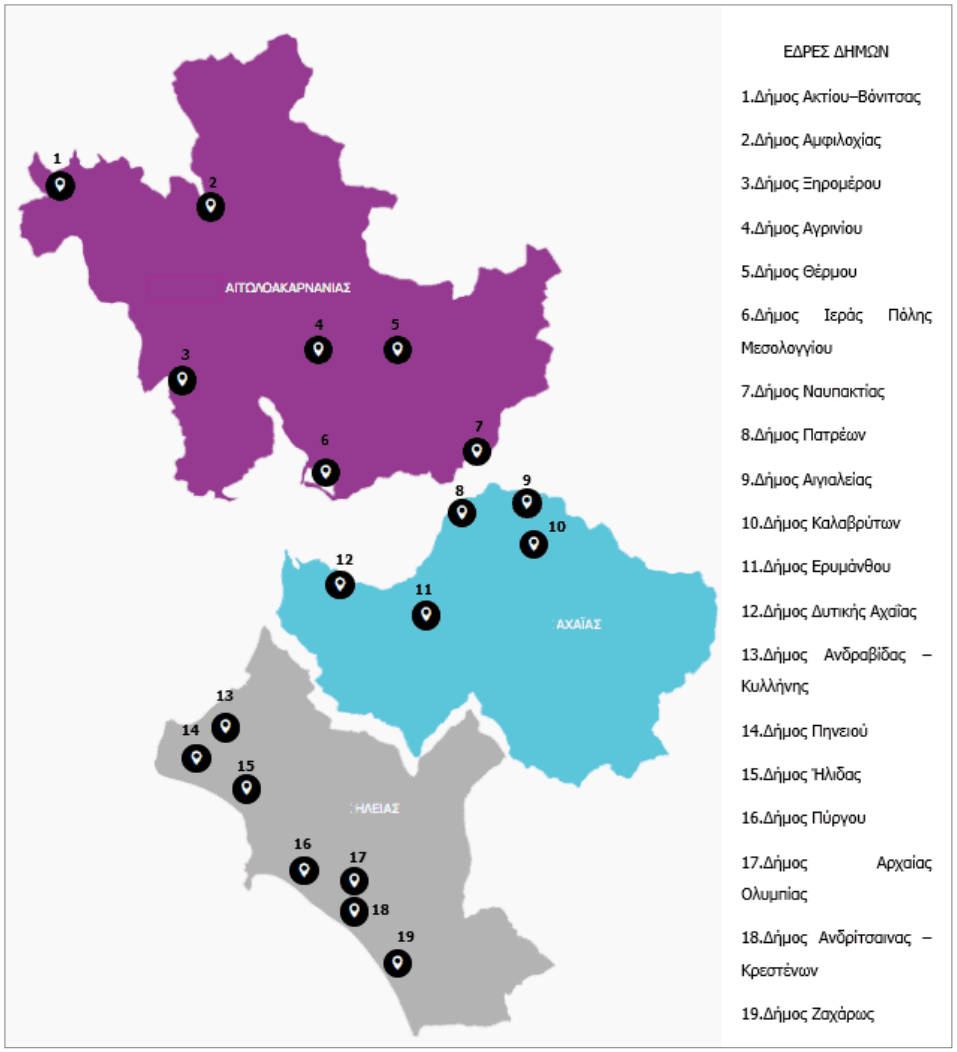

Εικόνα 5: Οι Περιφερειακές Ενότητες και οι έδρες των Δήμων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ακολούθως, παρουσιάζεται Πίνακας με τον μόνιμο πληθυσμό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ΠΕ και Δήμο, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ (2021).

Πίνακας 5: Μόνιμος Πληθυσμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα και ανά Δήμο (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2021
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**648.220**
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΑΪΑΣ	**305.979**
ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	215.923
ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	46.989
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ	25.634
ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	8.208
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	9.224
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	**192.346**
ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	32.048
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	89.689
ΔΗΜΟΣ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ	14.641
ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	14.980
ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΟΥ	5.711
ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	25.065
ΔΗΜΟΣ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ	10.207
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ	**149.895**
ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	45.364
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ	22.550
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	11.202
ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	11.156
ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	8.654
ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	29.346
ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	21.624

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2025 & ιδία επεξεργασία.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την πληθυσμιακή εξέλιξη της ΠΔΕ, για τα έτη 2011-2021. Ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας μειώθηκα κατά 4,6%. Όσον αφορά στις Περιφερειακές Ενότητες, μεγαλύτερη μείωση παρατηρείται στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (-8,8%), ακολουθεί η ΠΕ Ηλείας (-5,9%) και η ΠΕ Αχαΐας (-1,2%). Το αντίστοιχο εθνικό ποσοστό ισούται με μείωση της τάξης του 3,1%.

Πίνακας 6: Πληθυσμιακή εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2011-2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2011-2021 (%)
	2011	2021	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	**10.816.286**	**10.482.487**	-3,1
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**679.796**	**648.220**	-4,6
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΑΪΑΣ	**309.694**	**305.979**	-1,2
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	**210.802**	**192.346**	-8,8
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ	**159.300**	**149.895**	-5,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Το Διάγραμμα 3 παρουσιάζει την ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού της ΠΔΕ, ανά ΠΕ, για το έτος 2021. Η ΠΕ Αχαΐας αντιπροσωπεύει το 47% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας, ακολουθεί η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας με το 30% και το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην ΠΕ Ηλείας που κατέχει, μόλις, το 23%.

Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία κατανομή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (%, 2021).

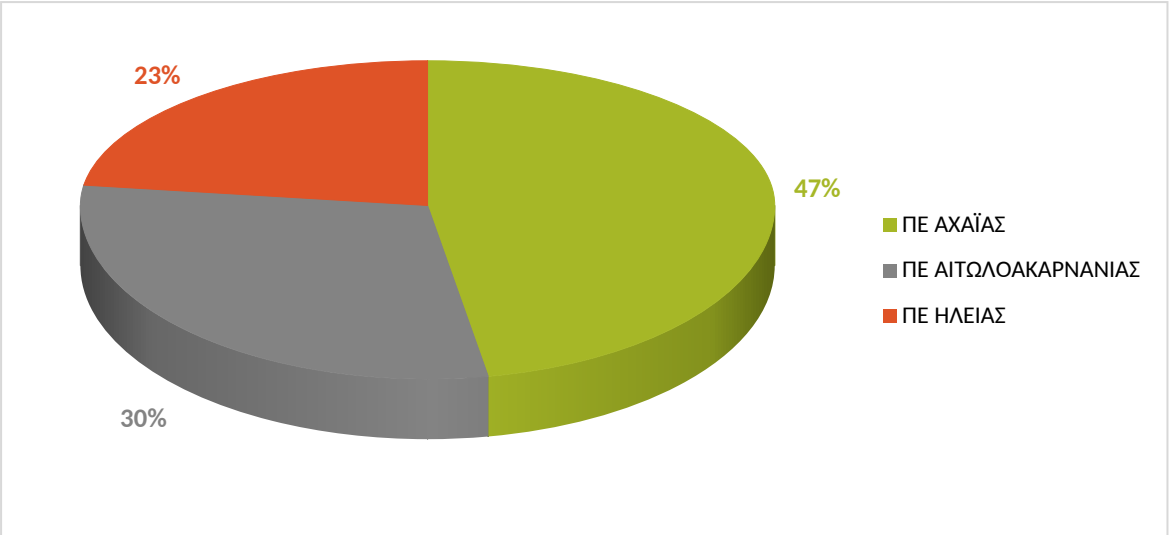

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

1. Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας το 2021 εκτιμάται στους 57,1 κατ./τ.χλμ., αριθμός αρκετά χαμηλότερος συγκριτικά με τον εθνικό μέσο όρο (79,4 κατ./τ.χλμ). Μεταξύ των ΠΕ παρουσιάζεται έντονη διακύμανση, καθώς η χαμηλότερη πυκνότητα αντιστοιχεί σε 35,5 κατ./τ.χλμ και ανήκει στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, ακολουθεί η ΠΕ Ηλείας με 57,2 κατ./τ.χλμ. και η υψηλότερη πυκνότητα, η οποία ξεπερνά και την εθνική τιμή, καταγράφεται στην ΠΕ Αχαΐας και αντιστοιχεί σε 93,4 κατ./τ.χλμ.

Πίνακας 7: Πληθυσμιακή πυκνότητα Συνόλου Χώρας και Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2021	ΈΚΤΑΣΗ(τ.χλμ)	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ (κάτοικοι/τ.χλμ.)
Σύνολο χώρας	10.482.487	132.049	**79,4**
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	648.220	11.350	**57,1**
ΠΕ Αχαΐας	305.979	3.275	**93,4**
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	192.346	5.423	**35,5**
ΠΕ Ηλείας	149.895	2.619	**57,2**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Η πληθυσμιακή σύνθεση της ΠΔΕ χαρακτηρίζεται από αυξητικές τάξεις του γηραιού πληθυσμού.

Ειδικότερα, από τον υπολογισμό του δείκτη γήρανσης για την Περιφέρεια προκύπτει ότι κατά το έτος 2021 σε 100 παιδιά (0-9 ετών) αντιστοιχούσαν

238 ηλικιωμένοι (70 ετών και άνω), ενώ για Το Σύνολο της Χώρας η αναλογία αυτή ανέρχεται σε 100 παιδιά προς 201 ηλικιωμένους.

Παρακάτω ακολουθούν ο Πίνακας που απεικονίζεται τη ηλικιακή διάρθρωση σε επίπεδο Συνόλου Χώρας, Περιφέρειας και ΠΕ, καθώς και σχετικά Διαγράμματα.

Πίνακας 8: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών για το Σύνολο της Χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ															
	Σύνολο	Ομάδες ηλικιών														
		0-4	5-9	10 -14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Σύνολο χώρας	**10.482.487**	**412.752**	**465.740**	**538.490**	**529.726**	**520.619**	**532.682**	**569.596**	**686.797**	**794.315**	**801.716**	**807.125**	**736.214**	**698.206**	**626.429**	**555.556**	**1.206.521**
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	**648.220**	**25.670**	**28.602**	**33.782**	**35.918**	**36.599**	**32.891**	**34.185**	**40.155**	**44.984**	**46.585**	**48.315**	**44.759**	**44.234**	**39.936**	**35.961**	**75.648**
ΠΕ Αχαΐας	**305.979**	**12.766**	**14.058**	**16.210**	**19.049**	**20.824**	**15.864**	**15.960**	**19.220**	**22.123**	**22.145**	**22.725**	**20.526**	**19.771**	**17.985**	**15.672**	**31.090**
ΠΕ Αιτωλο/νίας	**192.346**	**7.583**	**8.467**	**10.106**	**9.967**	**8.684**	**8.890**	**9.366**	**11.345**	**12.721**	**13.934**	**14.687**	**13.990**	**13.665**	**12.239**	**11.281**	**25.433**
ΠΕ Ηλείας	**149.895**	**5.321**	**6.078**	**7.471**	**6.902**	**7.095**	**8.137**	**8.858**	**9.596**	**10.140**	**10.506**	**10.904**	**10.248**	**10.798**	**9.706**	**9.008**	**19.129**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. 2025 & ιδία επεξεργασία.

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ (2021), η ηλικιακή ομάδα με το υψηλότερο ποσοστό σε επίπεδο Επικράτειας είναι οι κάτοικοι άνω των 75 ετών (11,5%), ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ανήκει στα παιδιά από 0-4 ετών (3,9%).

Διάγραμμα 7: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων του Συνόλου της Χώρας (2021).

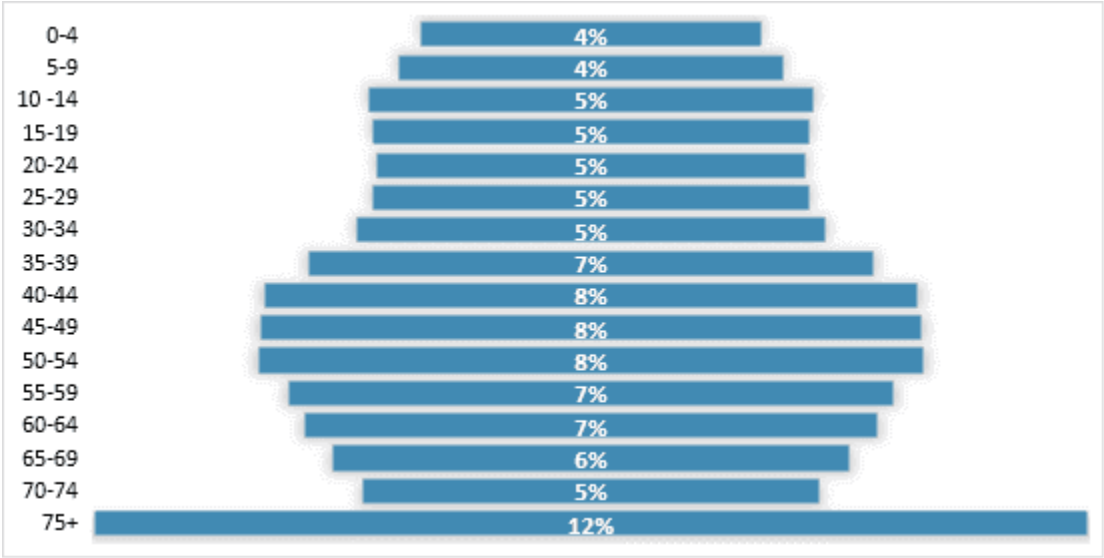

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Η ΠΔΕ ακολουθεί την πληθυσμιακή τάση του Συνόλου της Χώρας. Το μεγαλύτερο ποσοστό μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για το 2021 εντοπίζεται εξίσου στην ηλικιακή ομάδα 75+ (11,7%) ενώ το χαμηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στα παιδιά ηλικίας 0-4 ετών (4,0%).

Διάγραμμα 8: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

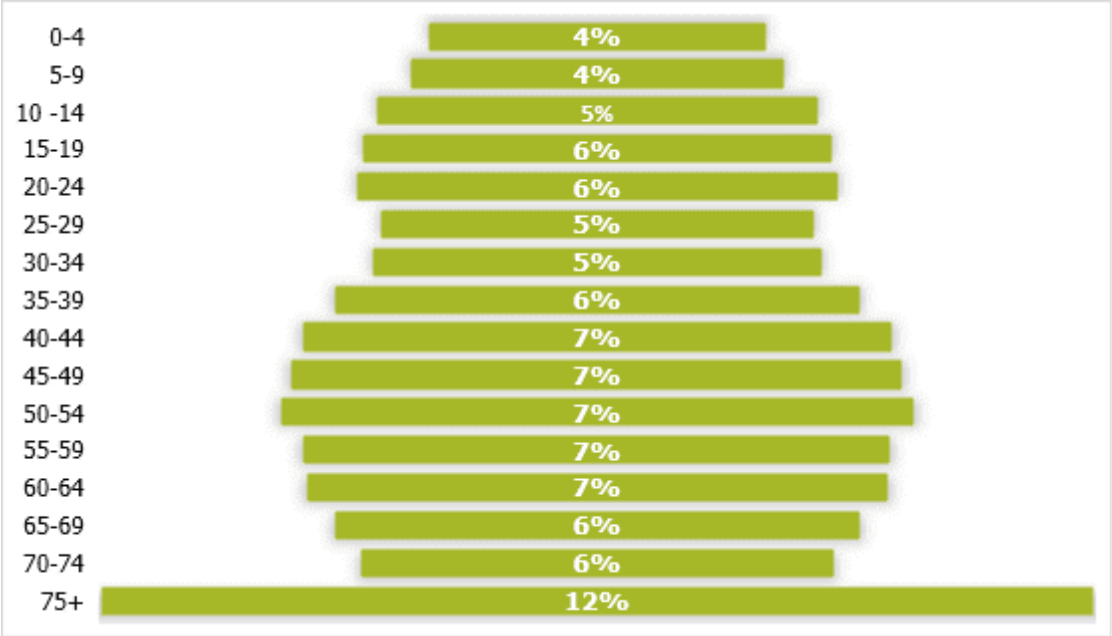

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Στα τρία Διαγράμματα που απεικονίζονται στη συνέχεια εξετάζεται η πληθυσμιακή διάρθρωση του μόνιμου πληθυσμού σε επίπεδο ΠΕ, για την ΠΔΕ. Όπως προκύπτει, όλες οι ΠΕ παρουσιάζουν παρόμοια ποσοστά με την ΠΔΕ και την Επικράτεια, με τον πληθυσμό της ηλικιακής ομάδας 75+ να αποτελούν πλειοψηφία. Υπογραμμίζεται πως σε όλες τις υπό μελέτη χωρικές ενότητες η ομάδα ηλικιών «0-4» καταγράφει το μικρότερο ποσοστό πληθυσμού.

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας (2021).

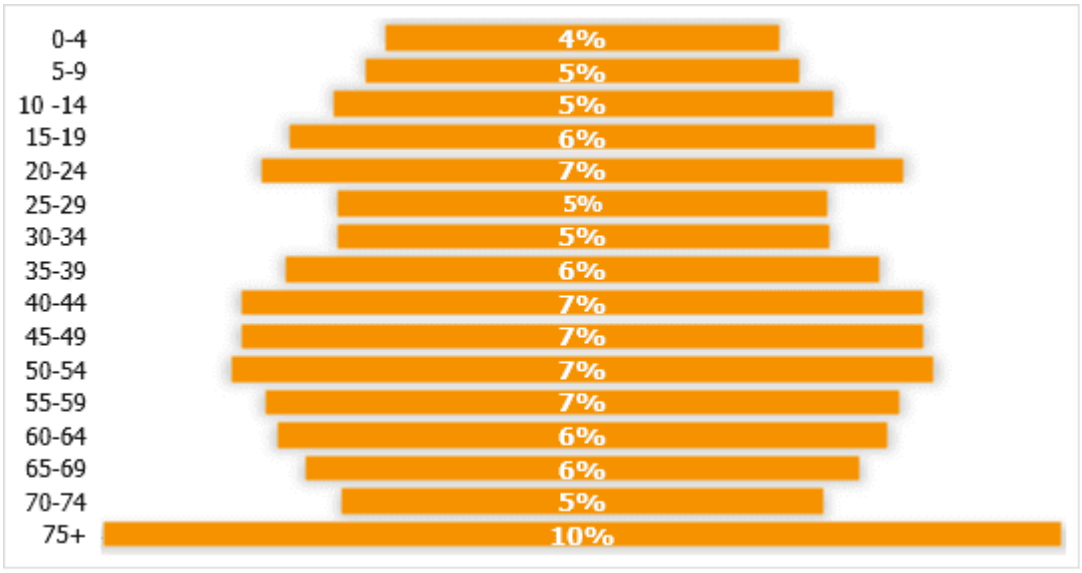

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας (2021).

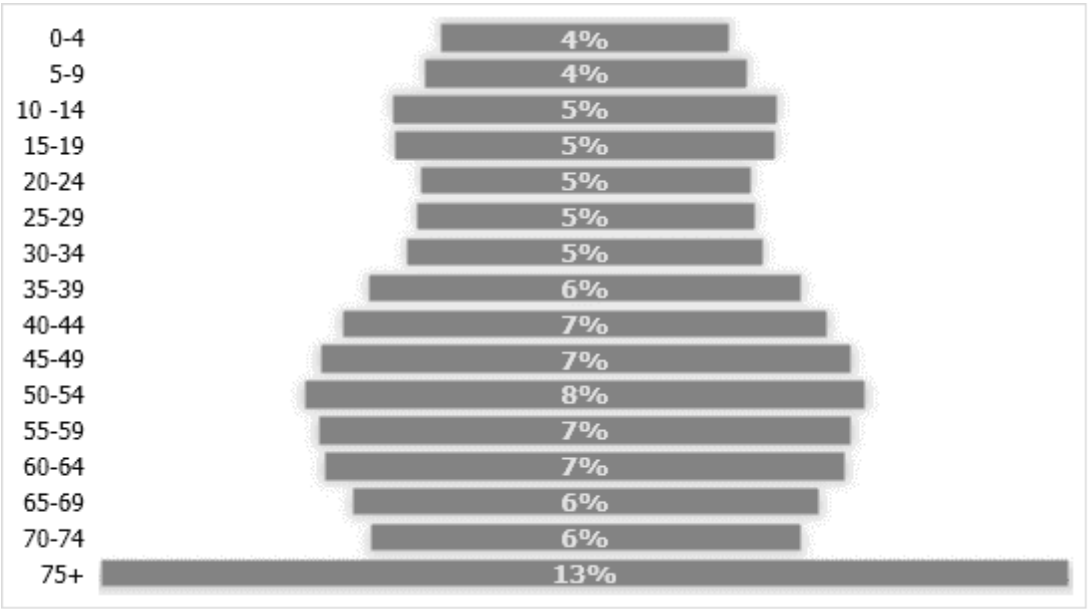

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας (2021).

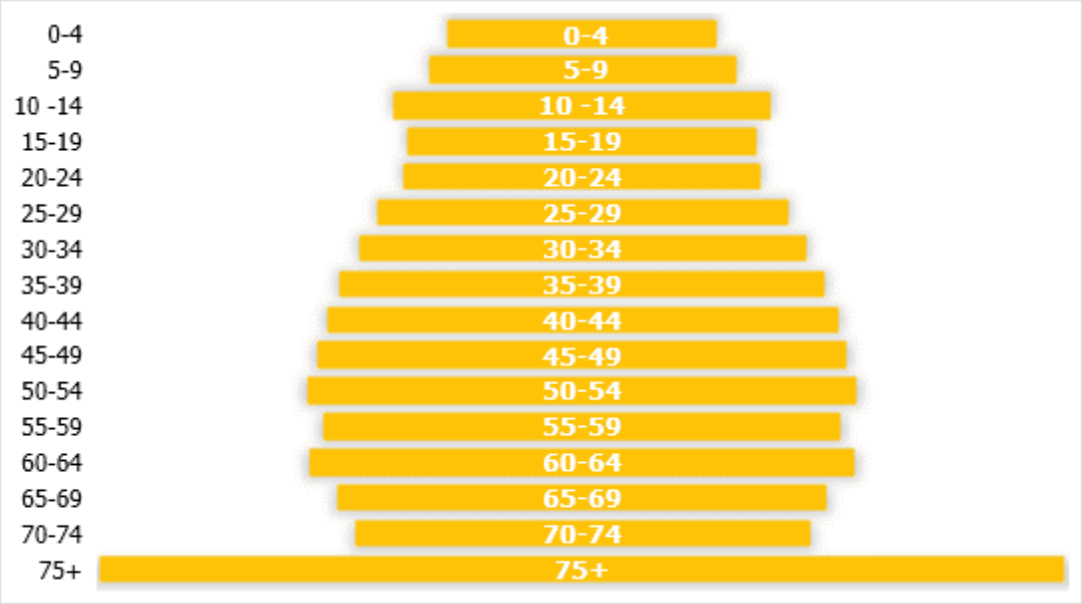

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, ανά φύλο, παρουσιάζεται το κατωτέρω Διάγραμμα για το έτος 2021. Στο Σύνολο της Χώρας οι γυναίκες υπερτερούν έναντι των ανδρών (51,1% οι γυναίκες έναντι 48,9% οι άνδρες), εν αντιθέσει με την ΠΔΕ που οι άνδρες είναι περισσότεροι (50,2% άνδρες έναντι 49,8% οι γυναίκες). Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (50,2% οι άνδρες και 49,8% οι γυναίκες) και για στην ΠΕ Ηλείας, (52,3% οι άνδρες έναντι 47,7% οι γυναίκες) παρατηρείται το ίδιο μοτίβο με την Περιφέρεια. Ωστόσο, στην ΠΕ Αχαΐας το ποσοστό των γυναικών είναι υψηλότερο (50,9% οι γυναίκες έναντι 49,1% οι άνδρες).

Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, κατά φύλο, στο Σύνολο της Χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακές Ενότητες (2021).

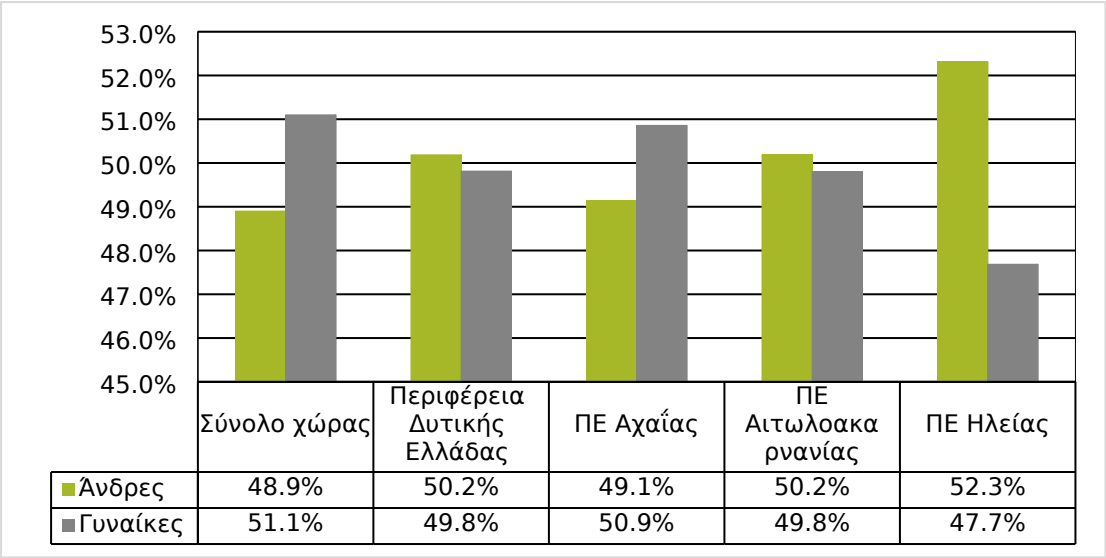

	Σύνολο χώρας	Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	ΠΕ Αχαΐας	ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	ΠΕ Ηλείας
Άνδρες	48.9%	50.2%	49.1%	50.2%	52.3%
Γυναίκες	51.1%	49.8%	50.9%	49.8%	47.7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, για το 2021, κατά ομάδες ηλικιών και κατά φύλο. Για όλες τις εξεταζόμενες Χωρικές Ενότητας, παρατηρείται πως τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις γυναίκες άνω των 75 ετών, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στα κορίτσια κάτω των 4 ετών. Επίσης, παρουσιάζονται σχετικά Διαγράμματα.

Πίνακας 9: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο, για το Σύνολο της Χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακές Ενότητες (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ															
	Ομάδες Ηλικιών															
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Σύνολο χώρας	**Άνδρες**															
	2,0%	2,3%	2,6%	2,6%	2,6%	2,6%	2,8%	3,3%	3,8%	3,8%	3,8%	3,4%	3,2%	2,8%	2,5%	4,8%
	Γυναίκες															
	1,9%	2,2%	2,5%	2,4%	2,4%	2,4%	2,7%	3,3%	3,8%	3,8%	3,9%	3,6%	3,5%	3,1%	2,8%	6,7%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	**Άνδρες**															
	2,0%	2,3%	2,7%	2,9%	3,0%	2,8%	2,8%	3,2%	3,6%	3,7%	3,8%	3,4%	3,4%	3,1%	2,7%	4,9%
	Γυναίκες															
	1,9%	2,1%	2,5%	2,7%	2,7%	2,3%	2,5%	3,0%	3,4%	3,5%	3,7%	3,5%	3,4%	3,1%	2,8%	6,8%
ΠΕ Αχαΐας	**Άνδρες**															
	2,1%	2,4%	2,8%	3,2%	3,5%	2,7%	2,6%	3,1%	3,6%	3,6%	3,6%	3,2%	3,1%	2,8%	2,5%	4,3%
	Γυναίκες															
	2,0%	2,2%	2,5%	3,0%	3,3%	2,5%	2,6%	3,2%	3,6%	3,6%	3,8%	3,5%	3,3%	3,0%	2,7%	5,8%
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	**Άνδρες**															
	2,1%	2,3%	2,7%	2,7%	2,4%	2,5%	2,5%	3,0%	3,4%	3,8%	4,0%	3,8%	3,7%	3,3%	2,8%	5,3%
	Γυναίκες															
	1,9%	2,1%	2,5%	2,5%	2,1%	2,1%	2,4%	2,9%	3,2%	3,5%	3,6%	3,5%	3,4%	3,1%	3,0%	8,0%
ΠΕ Ηλείας	**Άνδρες**															

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ															
	Ομάδες Ηλικιών															
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
	1,8%	2,1%	2,6%	2,4%	2,7%	3,3%	3,6%	3,6%	3,6%	3,7%	3,7%	3,5%	3,7%	3,3%	3,0%	5,6%
	Γυναίκες															
	1,7%	2,0%	2,4%	2,2%	2,0%	2,1%	2,3%	2,8%	3,1%	3,4%	3,5%	3,3%	3,5%	3,2%	3,0%	7,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο, για το Σύνολο της Χώρας (2021).

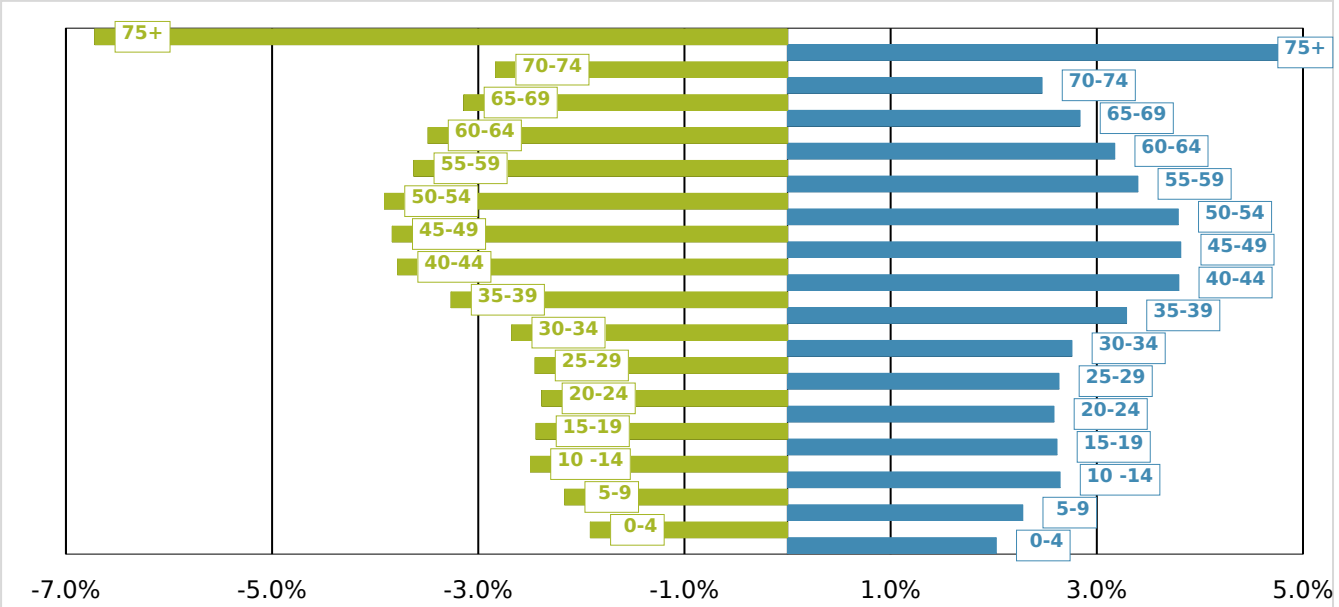

	0-4	5-9	10 - 14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Άνδρες	2.0%	2.3%	2.6%	2.6%	2.6%	2.6%	2.8%	3.3%	3.8%	3.8%	3.8%	3.4%	3.2%	2.8%	2.5%	4.8%
Γυναίκες	-1.9%	-2.2%	-2.5%	-2.4%	-2.4%	-2.4%	-2.7%	-3.3%	-3.8%	-3.8%	-3.9%	-3.6%	-3.5%	-3.1%	-2.8%	-6.7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

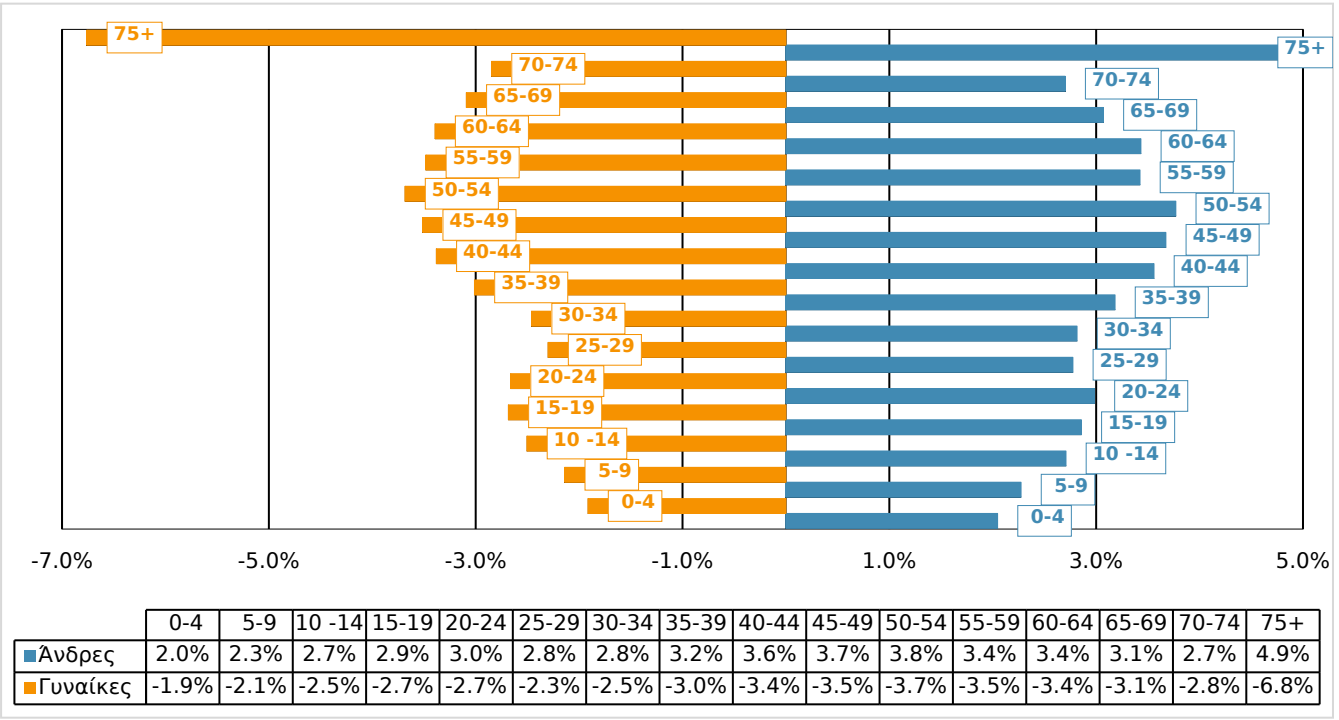

	0-4	5-9	10 -14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Άνδρες	2.0%	2.3%	2.7%	2.9%	3.0%	2.8%	2.8%	3.2%	3.6%	3.7%	3.8%	3.4%	3.4%	3.1%	2.7%	4.9%
Γυναίκες	-1.9%	-2.1%	-2.5%	-2.7%	-2.7%	-2.3%	-2.5%	-3.0%	-3.4%	-3.5%	-3.7%	-3.5%	-3.4%	-3.1%	-2.8%	-6.8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αχαΐας (2021).

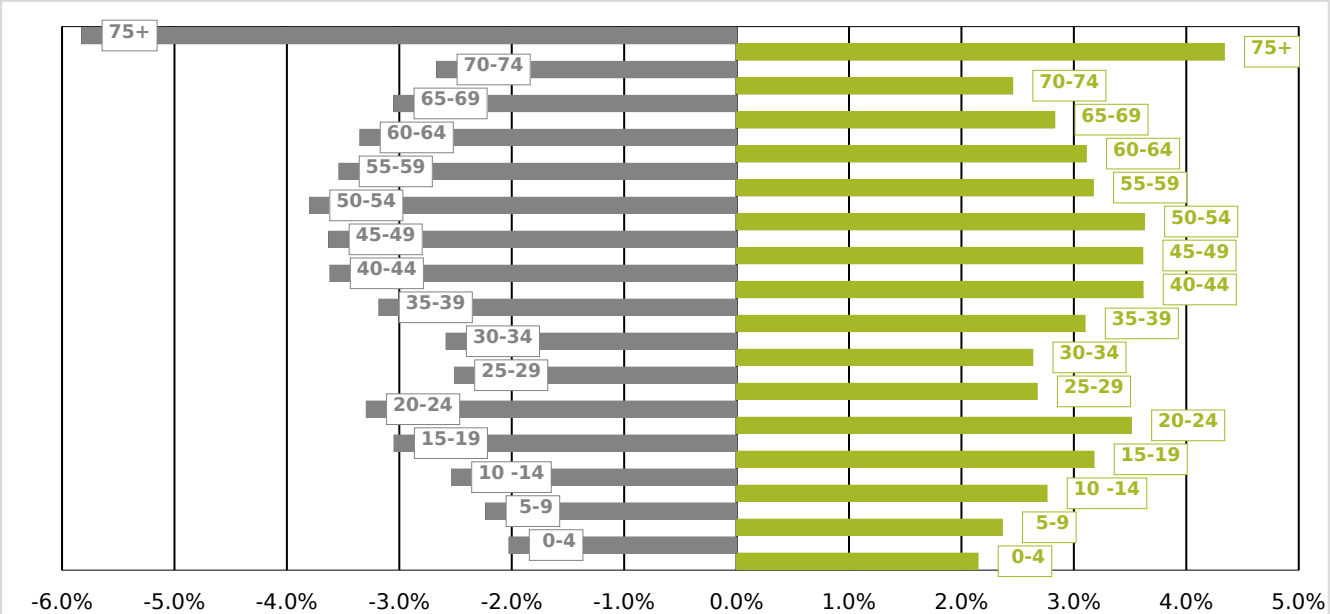

	0-4	5-9	10 -14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Άνδρες	2.1%	2.4%	2.8%	3.2%	3.5%	2.7%	2.6%	3.1%	3.6%	3.6%	3.6%	3.2%	3.1%	2.8%	2.5%	4.3%
Γυναίκες	-2.0%	-2.2%	-2.5%	-3.0%	-3.3%	-2.5%	-2.6%	-3.2%	-3.6%	-3.6%	-3.8%	-3.5%	-3.3%	-3.0%	-2.7%	-5.8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (2021).

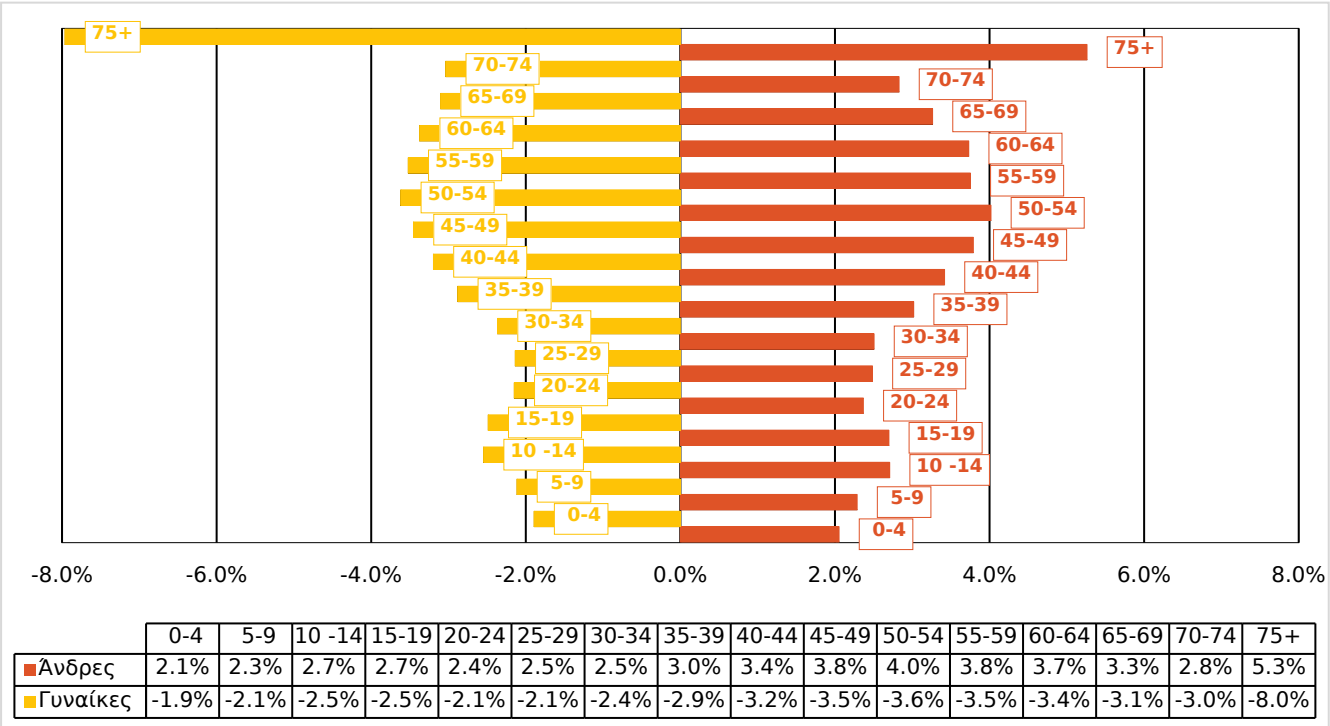

	0-4	5-9	10 -14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Άνδρες	2.1%	2.3%	2.7%	2.7%	2.4%	2.5%	2.5%	3.0%	3.4%	3.8%	4.0%	3.8%	3.7%	3.3%	2.8%	5.3%
Γυναίκες	-1.9%	-2.1%	-2.5%	-2.5%	-2.1%	-2.1%	-2.4%	-2.9%	-3.2%	-3.5%	-3.6%	-3.5%	-3.4%	-3.1%	-3.0%	-8.0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Ηλείας (2021).

	0-4	5-9	10 -14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Άνδρες	1.8%	2.1%	2.6%	2.4%	2.7%	3.3%	3.6%	3.6%	3.6%	3.7%	3.7%	3.5%	3.7%	3.3%	3.0%	5.6%
Γυναίκες	-1.7%	-2.0%	-2.4%	-2.2%	-2.0%	-2.1%	-2.3%	-2.8%	-3.1%	-3.4%	-3.5%	-3.3%	-3.5%	-3.2%	-3.0%	-7.1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

3.1.2.Οικονομικά Χαρακτηριστικά & Οικονομικές Δραστηριότητες

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τον οικονομικά ενεργό και μη ενεργό πληθυσμό, στο Σύνολο της Χώρας, στην ΠΔΕ και στις ΠΕ αυτής, για το έτος 2021.

Πίνακας 10: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΣΧΟΛΙΑΣ						
		Οικονομικά ενεργοί						Οικονομικά μη ενεργοί
		Σύνολο	Απασχολούμενοι				Άνεργοι	
			Σύνολο	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας		
Σύνολο χώρας	10.482.487	4.645.760	3.986.515	364.124	594.601	3.027.790	659.248	5.836.726
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	648.220	266.912	217.748	44.053	27.543	146.152	49.161	381.311
ΠΕ Αχαΐας	305.979	126.079	102.739	9.153	13.870	79.715	23.342	179.897
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	192.346	77.609	62.149	15.107	8.275	38.766	15.458	114.735
ΠΕ Ηλείας	149.895	63.225	52.861	19.792	5.397	27.672	10.360	86.674

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Από τα Διαγράμματα που ακολουθούν προκύπτει πως η πλειοψηφία των μόνιμων κατοίκων και στις πέντε εξεταζόμενες Χωρικές Ενότητες είναι οικονομικά μη ενεργοί. Συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, το ποσοστό των οικονομικά ενεργών εκτιμάται στο 41,2%, ελαφρώς χαμηλότερο από το σύνολο της χώρας (44,3%) έναντι του 58,8% που αποτελείται από τους οικονομικά μη ενεργούς (55,7% στο σύνολο της χώρας).

Διάγραμμα 18: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

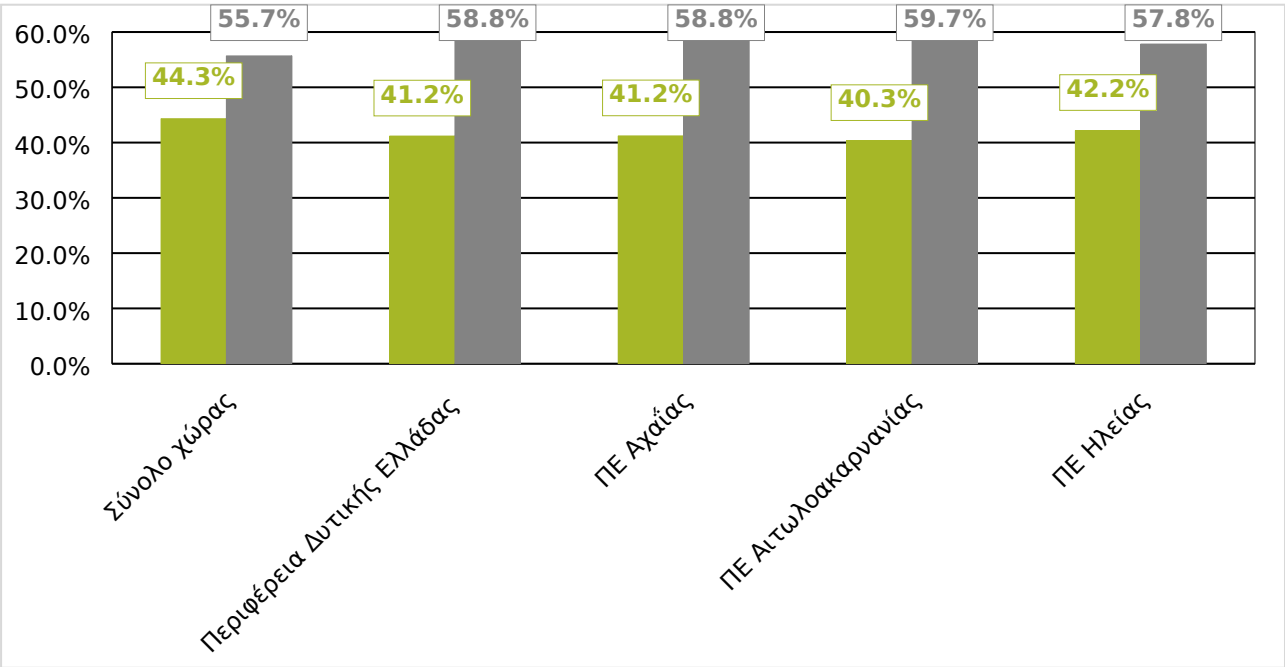

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 19: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

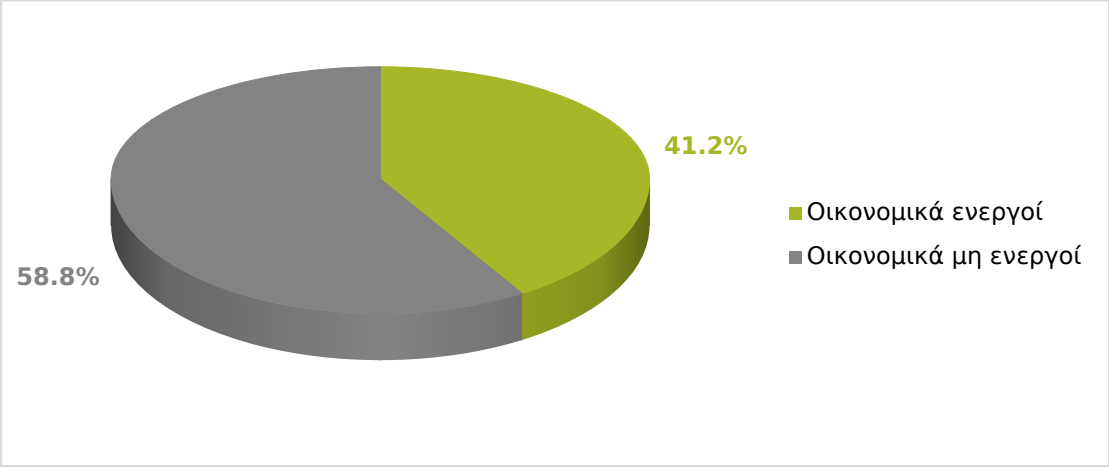

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Σύμφωνα με τα κατωτέρω Διαγράμματα, το 81,6% των οικονομικά ενεργών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είναι απασχολούμενοι και το 18,4% δηλώνουν άνεργοι. Ωστόσο, τα αντίστοιχα ποσοστά στην Επικράτεια είναι 85,8% και 14,2% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 20: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στο Σύνολο της Χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

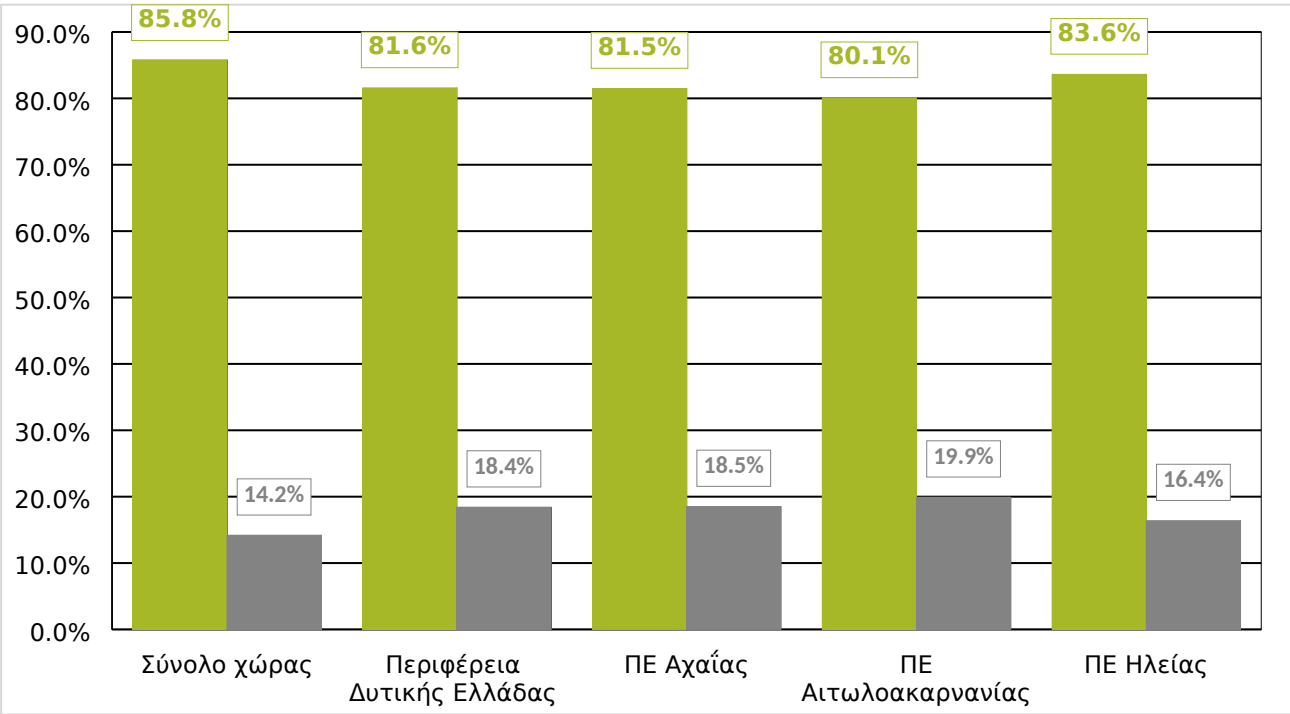

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 21: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

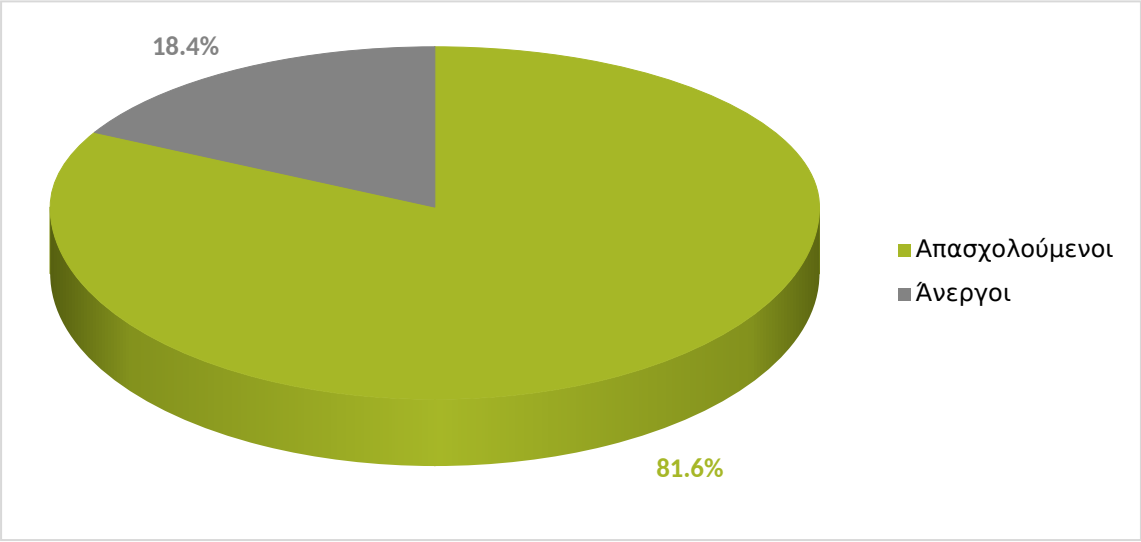

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Το κατωτέρω Διάγραμμα απεικονίζει τους νέους που είναι εκτός απασχόλησης και εκπαίδευσης-κατάρτισης, στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020-2024). Αναλυτικά, η Ελλάδα ξεκινά το 2020 από την τιμή 3,7, καταγράφει σημαντική πτώση στο 1,1 το 2021 και περαιτέρω μείωση στο 0,9 το 2022, για να εμφανίσει αύξηση στο 11,5 το 2023 και τέλος μικρή μείωση στο 9,6 το 2024. Η Δυτική Ελλάδα ξεκινά από την ίδια τιμή με την Ελλάδα το 2020 (3,7), αυξάνεται στο 5,7 το 2021, φτάνει στη μέγιστη τιμή της στο 6,7 το 2022, για να μειωθεί στο 9,3 το 2023 και να συνεχίσει την πτωτική τάση στο 6,5 το 2024. Βασικό χαρακτηριστικό είναι ότι κατά την περίοδο 2021-2022 παρατηρούνται εντελώς αντίθετες κινήσεις, με την Ελλάδα να καταγράφει συνεχή μείωση ενώ η Δυτική Ελλάδα εμφανίζει σταδιακή αύξηση. Το 2023 αποτελεί σημείο καμπής καθώς η Ελλάδα εμφανίζει την πιο δραματική αύξηση της περιόδου, ενώ η Δυτική Ελλάδα αρχίζει πτωτική πορεία. Στο τέλος της περιόδου, και οι δύο δείκτες κινούνται προς μείωση, αλλά η Ελλάδα διατηρεί υψηλότερες τιμές από τη Δυτική Ελλάδα. Ουσιαστικά, το Διάγραμμα αποκαλύπτει μια σαφή απόκλιση στην εξέλιξη των δύο περιοχών, με την εθνική τάση να διαφοροποιείται σημαντικά από την περιφερειακή, ενώ η περίοδος 2022-2023 φαίνεται να είναι κρίσιμη, καθώς οι τάσεις αντιστρέφονται δραματικά.

Διάγραμμα 22: Νέοι εκτός απασχόλησης και εκπαίδευσης-κατάρτισης, στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020-2024).

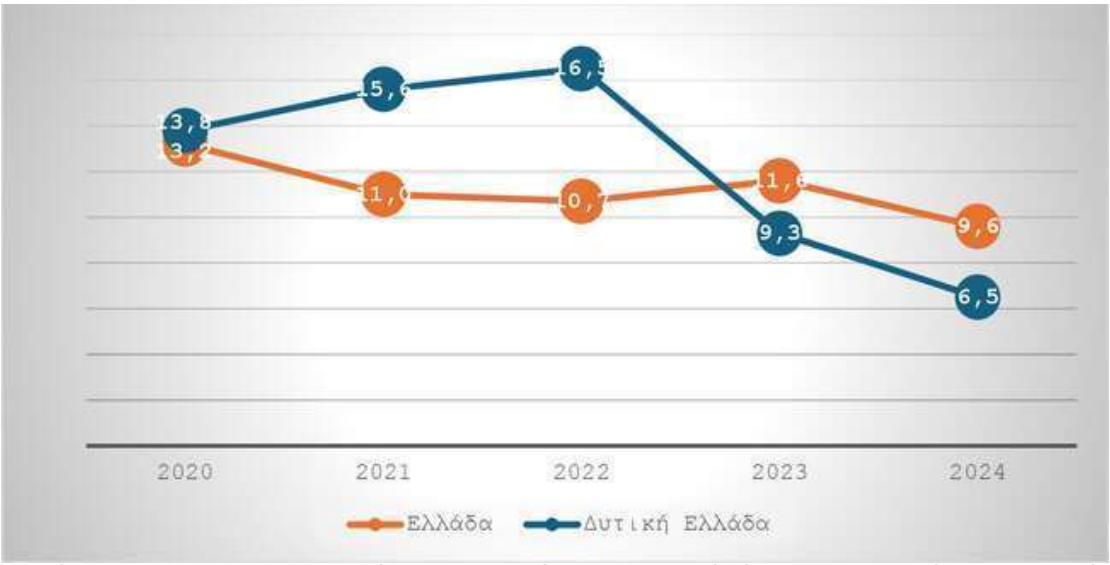

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/)

Το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει στοιχεία από το Μηχανισμό Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας[24]. Σύμφωνα με τα πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για την ανεργία (Δεκέμβριος του 2023), το σύνολο των ανέργων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έφτανε τους 76.714 κατοίκους,

[24] https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-dimo/

εκ των οποίων οι 29.701 ήταν άνδρες (38,7%) ενώ οι 47.013 ήταν γυναίκες (61,3%). Εξετάζοντας την ανεργία της ΠΔΕ ανά μήνα του 2023, τον Ιανουάριο καταγράφεται ο υψηλότερος αριθμός ανέργων (79.716) ενώ τον Μάιο ο χαμηλότερος (67.980). Την ίδια τάση ακολουθούν και οι τρεις ΠΕ που εντάσσονται στην ΠΔΕ, με εξαίρεση την ΠΕ Αχαΐας, όπου ο χαμηλότερος αριθμός ανέργων καταγράφεται τον Σεπτέμβριο, με μικρή διαφορά σε σχέση με τον Μάιο.

Διάγραμμα 23: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά μήνα για το έτος 2023.

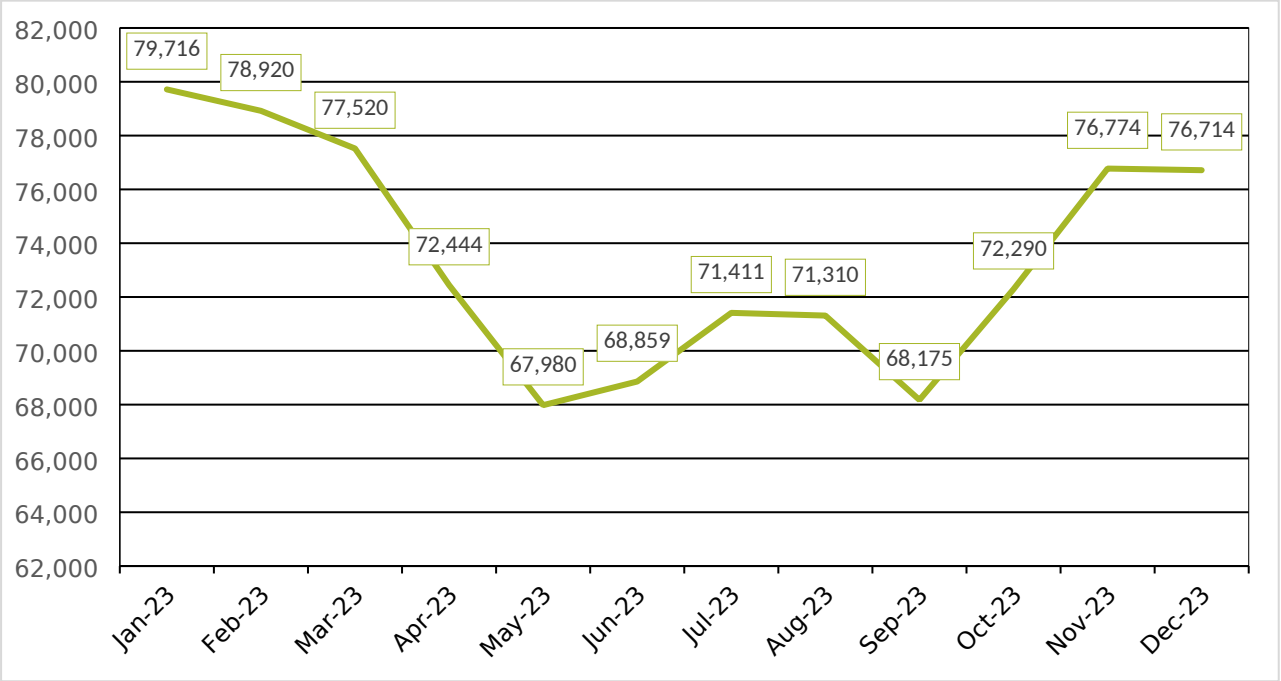

Πηγή: Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας (Διαθέσιμο στο: https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-perifereia/) & ιδία επεξεργασία.

Το Διάγραμμα που παρουσιάζεται στη συνέχεια, παρουσιάζει τους εγγεγραμμένους ανέργους, ανά ηλικιακή ομάδα, στην ΠΔΕ, για τα έτη 2023 και 2024. Τα στοιχεία και για τα δύο έτη αναφοράς αναδεικνύουν ότι το μεγαλύτερο μέρος των εγγεγραμμένων ανέργων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας συγκεντρώνεται στις ηλικιακές κατηγορίες 30–44 ετών και 45–54 ετών. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει πως η ανεργία δεν πλήττει μόνο τους νεότερους, αλλά κυρίως άτομα σε παραγωγική και οικογενειακά απαιτητική φάση της ζωής τους, με σημαντικές επιπτώσεις τόσο στο εισόδημα των νοικοκυριών όσο και στη γενικότερη κοινωνική συνοχή. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι η ομάδα των 55–64 ετών καταγράφει ένα υψηλό μερίδιο του πληθυσμού, γεγονός που αντανακλά τις δυσκολίες επανένταξης των μεγαλύτερων ηλικιακά εργαζομένων στην αγορά εργασίας. Αντιθέτως, οι νεότερες ηλικιακές ομάδες (15–24 ετών) και οι άνω των 65 ετών αποτελούν μικρό πληθυσμό, υποδηλώνοντας είτε χαμηλότερη συμμετοχή στην αναζήτηση εργασίας είτε διαφοροποιημένες επαγγελματικές και κοινωνικές συνθήκες. Συνολικά, οι αριθμοί αυτοί

σκιαγραφούν μια εικόνα έντονης συγκέντρωσης της ανεργίας στις μέσες παραγωγικές ηλικίες, στοιχείο που αναδεικνύει την ανάγκη για στοχευμένες πολιτικές στήριξης, τόσο με δράσεις επανεκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και με μέτρα ενίσχυσης της απασχόλησης σε κλάδους με προοπτικές ανάπτυξης.

Διάγραμμα 24:Συνολική ανεργία στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, ανά ηλικιακή κατηγορία (2023 και 2024).

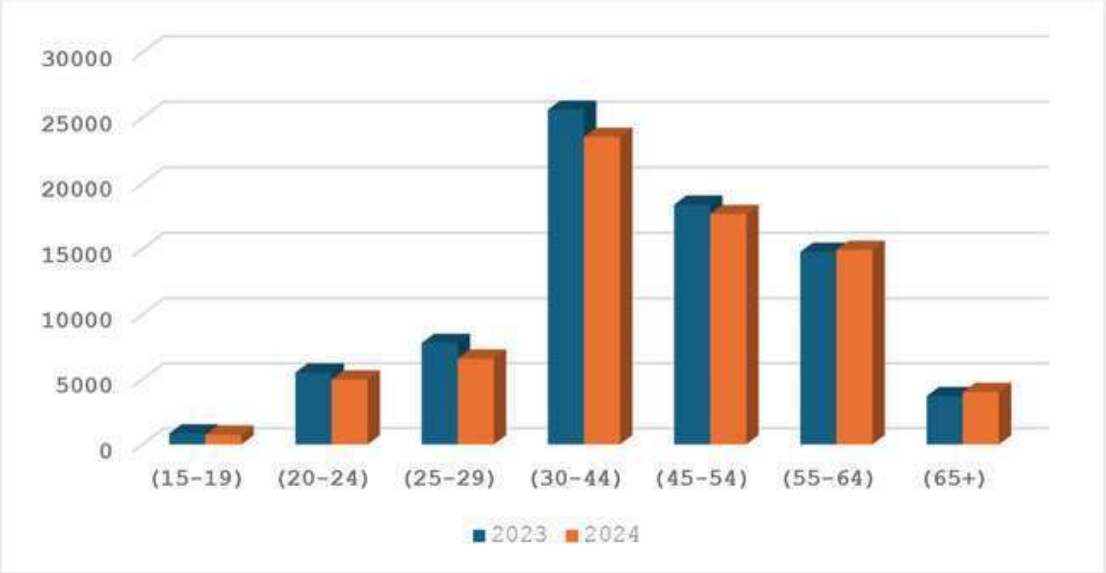

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/)

Η μελέτη του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών αποτελεί έναν από τους πιο κρίσιμους δείκτες για την αποτύπωση της οικονομικής ευημερίας και της κοινωνικής συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο. Το διαθέσιμο εισόδημα αποτυπώνει το σύνολο των πόρων που έχουν τα νοικοκυριά στη διάθεσή τους για κατανάλωση και αποταμίευση, μετά την αφαίρεση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών, και επομένως αποτελεί άμεσο μέτρο του βιοτικού επιπέδου. Η εξέλιξή του επιτρέπει την εκτίμηση των οικονομικών πιέσεων που ασκούνται στα νοικοκυριά, την αξιολόγηση της αγοραστικής τους δύναμης και την κατανόηση των επιπτώσεων των κοινωνικοοικονομικών κρίσεων, αλλά και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών κοινωνικής προστασίας.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, η πορεία του διαθέσιμου εισοδήματος κατά την περίοδο 2012–2022 παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις. Στα πρώτα χρόνια της περιόδου (2012–2016), οι τιμές παραμένουν σχετικά χαμηλές, κυμαινόμενες γύρω στα 6.200–6.300 εκατομμύρια πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS), γεγονός που αντανακλά τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και της λιτότητας, με εξαίρεση το 2013 που η τιμή είχε πέσει στα 5.961,06.

Από το 2017 καταγράφεται μια τάση ανόδου, η οποία όμως δεν είναι γραμμική. Συγκεκριμένα, το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται από τα 6.497,40 εκατομμύρια το 2017 στα 6.819,29 το 2019, με μια ενδιάμεση υποχώρηση το 2018 (6.396,26). Το 2020 εμφανίζεται εκ νέου μείωση (6.560,04).

Η εικόνα αντιστρέφεται την τριετία 2020–2022, οπότε παρατηρείται σαφής βελτίωση. Το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται σημαντικά το 2021 (7.116,48) και φτάνει στο υψηλότερο επίπεδο της περιόδου το 2022 (7.519,81), γεγονός που πιθανότατα συνδέεται με την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και την υλοποίηση μέτρων στήριξης σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Συνολικά, η ανάλυση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών της ΠΔΕ παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα. Η Περιφέρεια ακολουθεί μια πορεία σταδιακής ενίσχυσης του διαθέσιμου εισοδήματος, αν και εξακολουθεί να εμφανίζει ευπάθειες σε περιόδους κρίσεων.

Πίνακας 11: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022).

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΕΥΡΩ										
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	6.214,43	5.961,06	6.291,96	6.242,47	6.253,85	6.497,40	6.396,26	6.819,29	6.560,04	7.116,48	7.519,81

Χρονική συχνότητα: Ετήσια
Μονάδα μέτρησης: Εκατομμύρια πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS, ΕΕ27 από το 2020)
Κατεύθυνση ροής: Ισοζύγιο
Δείκτης εθνικών λογαριασμών (ΕΕΚ 2010): Διαθέσιμο εισόδημα, καθαρό
Πηγή: Eurostat, 2025 (Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 25: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022).

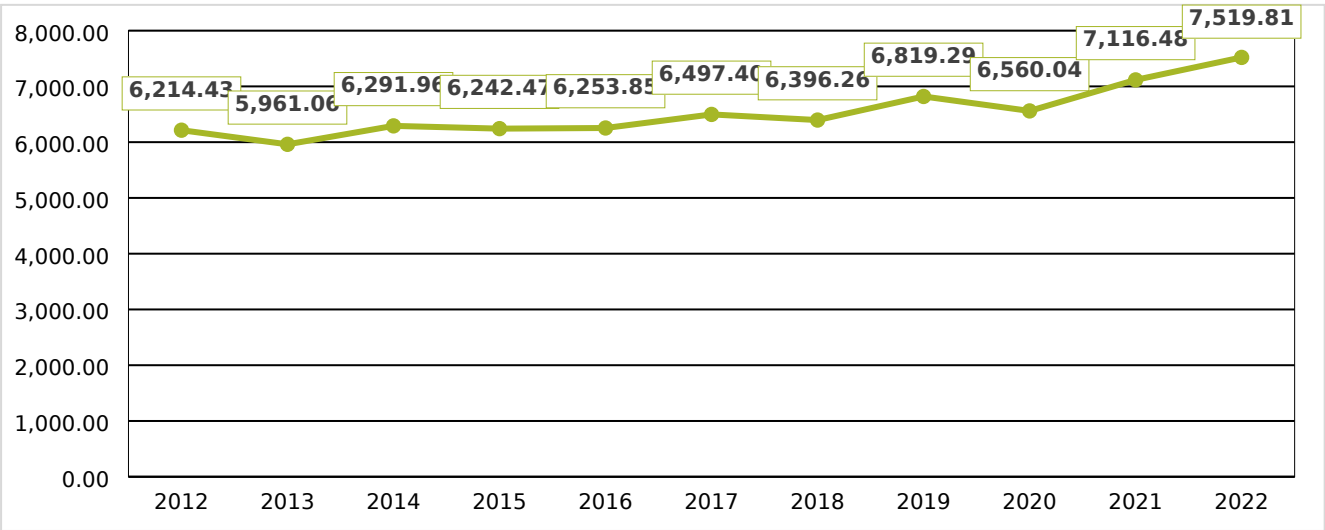

Πηγή: Eurostat 2025 (Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco) & ιδία επεξεργασία.

Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών αποτελεί έναν σημαντικό δείκτη για την εκτίμηση του βιοτικού επιπέδου και της αγοραστικής δύναμης των πολιτών. Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει το ύψος των χρηματικών πόρων που διαθέτουν τα νοικοκυριά σε μηνιαία βάση για κατανάλωση, καλύπτοντας βασικές και μη βασικές ανάγκες. Η ανάλυσή του σε περιφερειακό επίπεδο αναδεικνύει τις χωρικές ανισότητες και τις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν στο εσωτερικό της χώρας, οι οποίες συχνά συνδέονται με την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, την παραγωγική διάρθρωση και τις κοινωνικές συνθήκες κάθε περιοχής.

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει στοιχεία για τη μέση μηνιαία δαπάνη για το έτος 2023. Η ΠΔΕ καταγράφει μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ύψους 92,9 μονάδων, τοποθετούμενη λίγο πάνω από τον μέσο όρο των περισσότερων ηπειρωτικών περιφερειών της χώρας. Η δαπάνη αυτή είναι υψηλότερη από εκείνη της Ηπείρου (78,1), της Στερεάς Ελλάδας (69,5) και της Ανατολικής Μακεδονίας (85,1), γεγονός που υποδηλώνει μια σχετική ανθεκτικότητα των νοικοκυριών της Περιφέρειας σε σχέση με άλλες περιοχές με χαμηλότερη κατανάλωση. Ωστόσο, παραμένει χαμηλότερη από τις πιο ανεπτυγμένες και αστικοποιημένες περιφέρειες, όπως η Αττική (115,3), το Νότιο Αιγαίο (112,4) και η Κρήτη (98,4).

Πίνακας 12: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ
Ανατολική Μακεδονία	85,1

Κεντρική Μακεδονία	90,7
Δυτική Μακεδονία	88,8
Ήπειρος	78,1
Θεσσαλία	87,3
Ιόνια Νησιά	90,4
Δυτική Ελλάδα	92,9
Στερεά Ελλάδα	69,5
Αττική	115,3
Πελοπόννησος	84
Βόρειο Αιγαίο	89,7
Νότιο Αιγαίο	112,4
Κρήτη	98,4

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/)

Διάγραμμα 26: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).

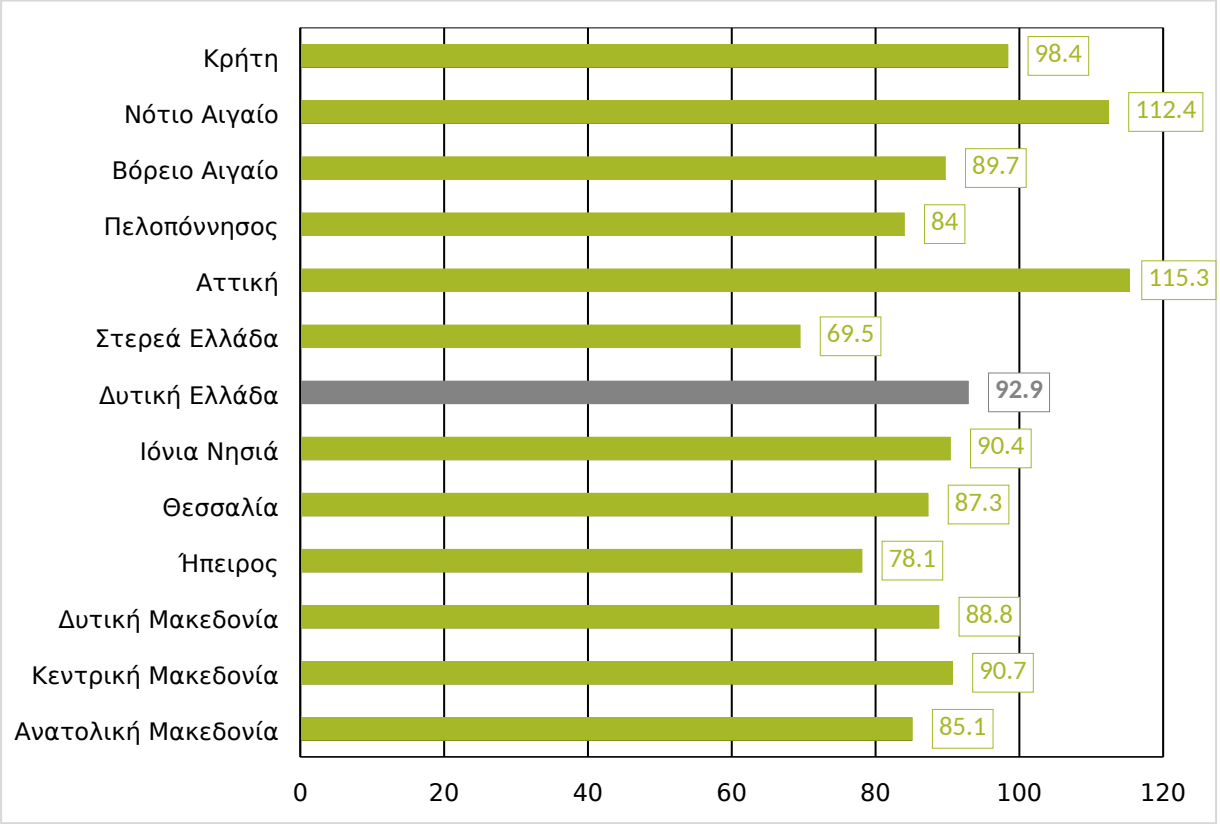

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/)

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες μετρήσεις, η ΠΔΕ παράγει το 4,5% του εγχώριου ΑΕΠ (ΕΛΣΤΑΤ, 2021) και είναι η 6η περιφερειακή οικονομία της χώρας (OECD, 2020b). Το αναπτυξιακό της δυναμικό, όσον αφορά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, είναι ωστόσο χαμηλό, στο 74% του εθνικού και στο 44% του Ευρωπαϊκού. Η ΠΔΕ απώλεσε το 24% του ΑΕΠ της κατά την οικονομική κρίση (2008-2017).[25]

Ο Πίνακας και τα Διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζουν στοιχεία για το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας και Περιφερειακών Ενοτήτων για τα έτη 2018-2022* (Προσωρινά στοιχεία).

Πίνακας 13: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο Σύνολο της Χώρας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ανά ΠΕ, μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	Ακαθόριστο Εγχώριο Προϊόν (σε εκ.ευρώ)				
	2018	2019	2020	2021	2022*
ΕΛΛΑΔΑ	180.616	185.181	167.540	184.575	207.854
Δυτική Ελλάδα	7.938	8.105	7.395	8.021	9.141
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	2.370	2.351	2.149	2.353	2.697
ΠΕ Αχαΐας	3.890	4.011	3.686	3.995	4.479
ΠΕ Ηλείας	1.678	1.744	1.561	1.673	1.965

**: Προσωρινά στοιχεία*
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 27: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στο Σύνολο της Χώρας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ανά ΠΕ, μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ).

[25] Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027". Ανακτήθηκε από: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2022/09/sfc2021-PRG-2021EL16FFPR010-1.2.pdf

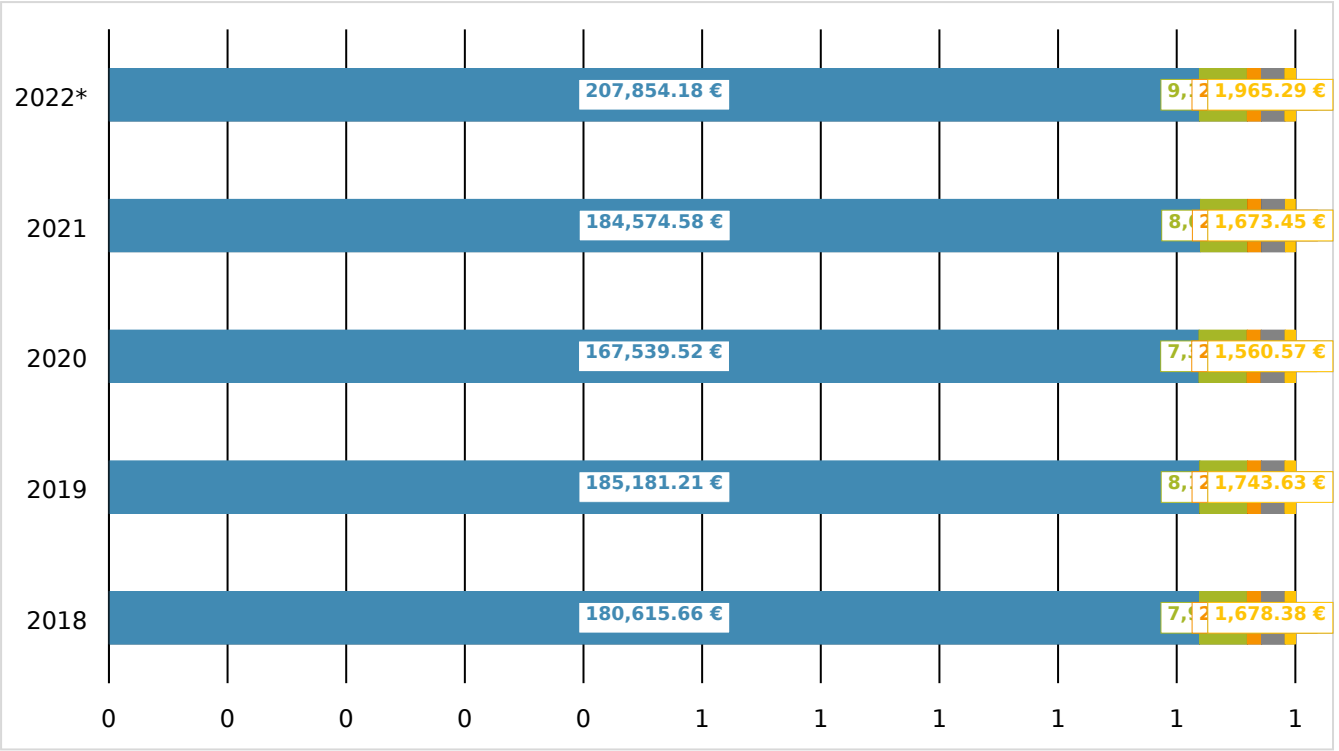

*: Προσωρινά στοιχεία
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 28: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) των ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ).

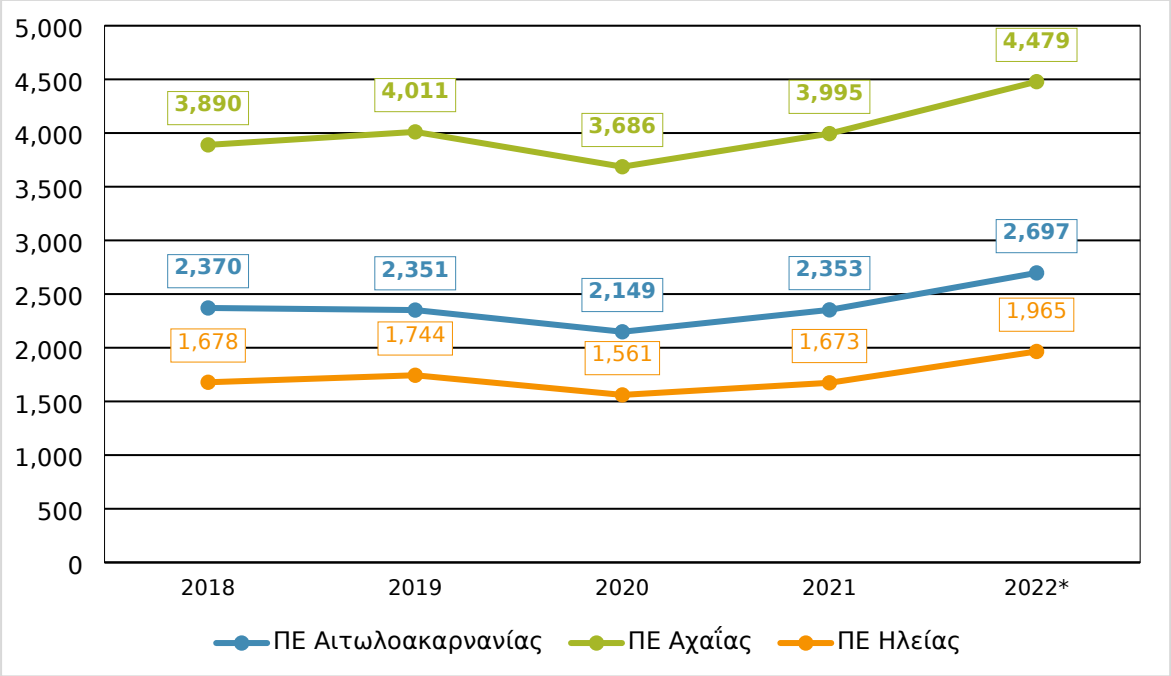

**: Προσωρινά στοιχεία*
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει στοιχεία για την Ακαθόριστη Προστιθέμενη Αξίας (ΑΠΑ) ανά κλάδο (σε εκ. ευρώ) για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022*).

Διάγραμμα 29:Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξίας (ΑΠΑ) ανά κλάδο (σε εκ. ευρώ) για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022*).

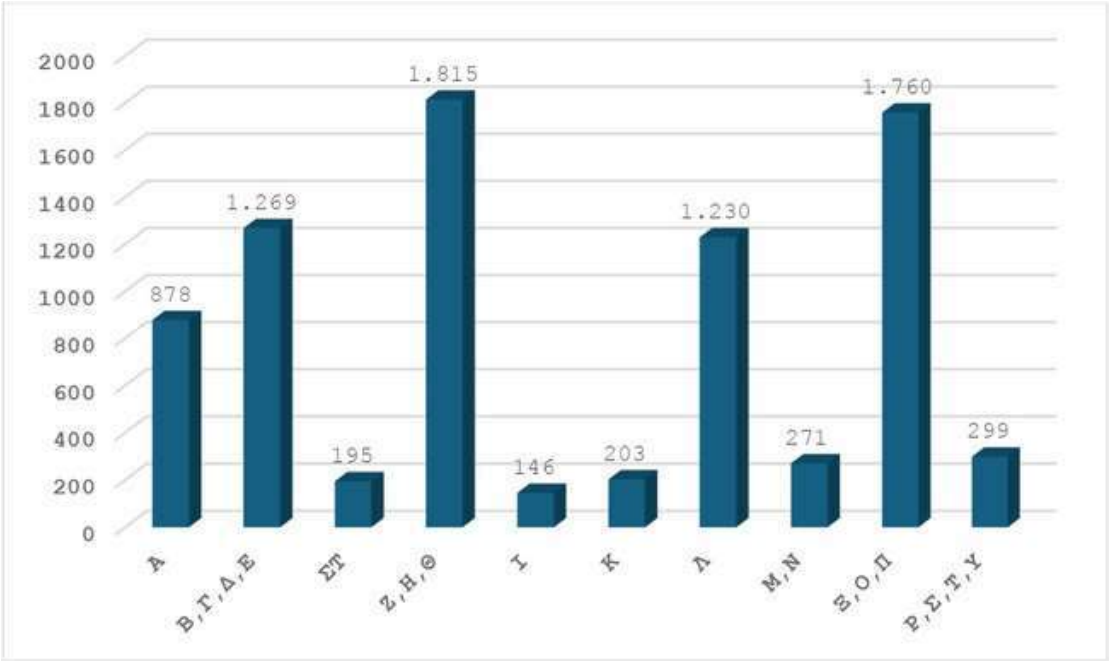

** Προσωρινά Δεδομένα*

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Η ΠΔΕ αποτελεί μία από τις σημαντικότερες της χώρας στην παραγωγή ερευνητικής δραστηριότητας, καθώς έχει δημιουργήσει ένα μικρό αλλά δυναμικό οικοσύστημα καινοτομίας, το οποίο χρήζει ενδυνάμωσης για να δημιουργήσει αξιόλογο αντίκτυπο στην περιφερειακή οικονομία.

Η οικονομία στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα, με έναν αξιόλογο δευτερογενή, και έναν ισχυρό τριτογενή. Ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από χαμηλά επίπεδα σχετικής παραγωγικότητας, ο δευτερογενής και ο τριτογενής καταγράφουν ικανοποιητικά επίπεδα. Αναλυτικότερα, ο πρωτογενής τομέας αποτελεί ισχυρό πυλώνα, συνεισφέροντας κατά τρόπο σημαντικό στο ακαθάριστο προϊόν, καθώς απασχολεί 10% περίπου της περιφερειακής οικονομίας, έναντι 4% σε εθνικό επίπεδο, συμβάλλοντας στη διατήρηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Η ανεπάρκεια των τεχνολογικών υποδομών και οι μικρές μη-διασυνδεμένες εκμεταλλεύσεις αποτελούν εμπόδιο στην τυποποίηση και τη δημιουργία αλυσίδων προστιθέμενης αξίας. Ο δευτερογενής τομέας βασίζεται στον κατασκευαστικό κλάδο και σε βιομηχανίες έντασης εργασίας (όπως η ξυλεία) με σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα παραγωγικότητας. Ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει επίσης ικανοποιητικά επίπεδα παραγωγικότητας, εστιάζοντας στον τομέα των ΤΠΕ, καθώς και τις διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Ως προς την πρόσβαση σε ΤΠΕ η ΠΔΕ εμφανίζει ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις τόσο στη χρήση Η/Υ και Διαδικτύου, όσο και στη χρήση ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών. Διαθέτει όμως σημαντικούς ερευνητικούς πόλους, που σε συνδυασμό με τον ικανοποιητικό όγκο νεοφυών / καινοτόμων επιχειρήσεων μπορεί να επιτύχει ανάπτυξη έρευνας - καινοτομίας και να οδηγηθεί ομαλά στη μετάβαση προς την ψηφιακή ενσωμάτωση.

Τα Διαγράμματα που ακολουθούν εξετάζουν τους απασχολούμενους, ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, στο Σύνολο της Χώρας, στην ΠΔΕ και στις ΠΕ αυτής, για το έτος 2021. Το Διάγραμμα που ακολουθεί αποκαλύπτει τις σημαντικές περιφερειακές ανισότητες στην ΠΔΕ, με τον τριτογενή τομέα να κυριαρχεί παντού (52,3%-77,6%) αλλά με εντυπωσιακές διαφορές στον πρωτογενή τομέα: η ΠΕ Ηλείας εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα (37,4%), υποδηλώνοντας μια πιο παραδοσιακή αγροτική οικονομία, ενώ η ΠΕ Αχαΐας το χαμηλότερο (8,9%), δείχνοντας μια πιο σύγχρονη και διαφοροποιημένη οικονομική δομή. Η εικόνα αυτή αντανακλά τις διαρθρωτικές προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας, όπου οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές εξακολουθούν να στηρίζονται κυρίως στη γεωργία, ενώ οι πιο αστικοποιημένες έχουν μεταβεί σε υπηρεσίες και βιομηχανία.

Διάγραμμα 30: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

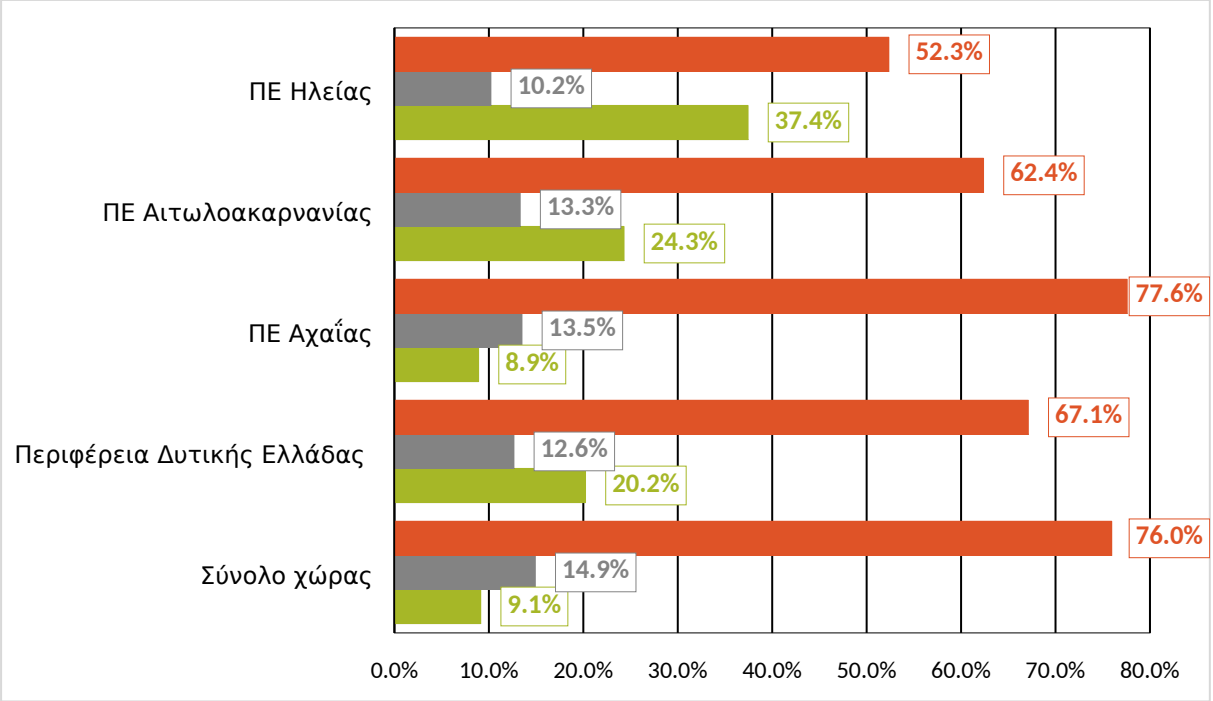

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 31: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

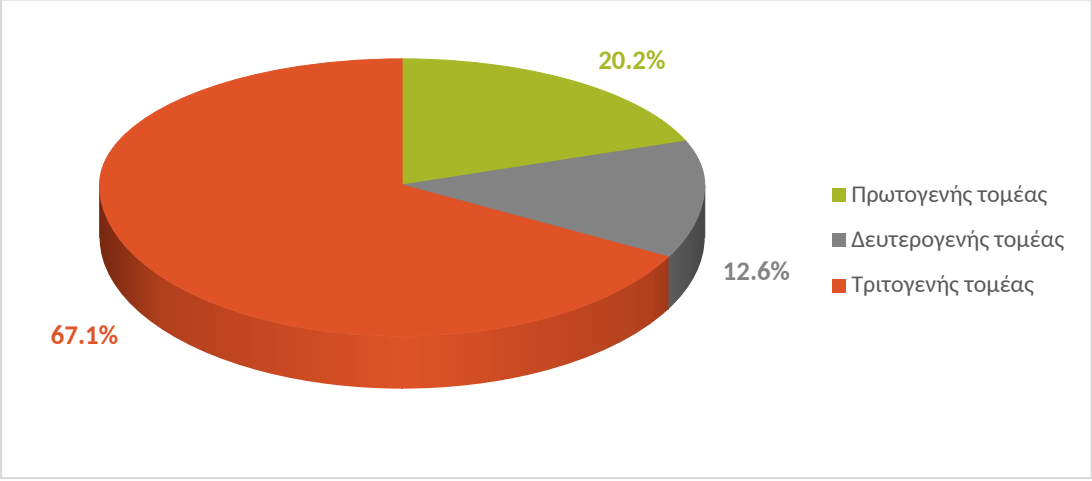

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

3.1.3.Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

Ο ακόλουθος Πίνακας παρουσιάζει στοιχεία για τον αριθμό μελών των νοικοκυριών στο Σύνολο Χώρας και στην ΠΔΕ, ανά ΠΕ, για το έτος 2021. Το μέσο μέγεθος νοικοκυριού στη Δυτική Ελλάδα ήταν 2,4 μέλη/νοικοκυριό,

ακολουθώντας την τάση της Επικράτειας (2,4 μέλη/νοικοκυριό). Παρόμοια, στην ΠΕ Αχαΐας, το μέσο μέγεθος νοικοκυριού εκτιμάται στα 2,4 μέλη/νοικοκυριό ενώ στις υπόλοιπες δύο ΠΕ (Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας), φτάνει στα 2,5 μέλη/νοικοκυριό. Επιπλέον, σε όλες τις εξεταζόμενες περιοχές, το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στα νοικοκυριά με ένα μέλος (29%-35%) και ακολουθούν τα νοικοκυριά με 2 μέλη (26%-29%), με εξαίρεση την ΠΕ Ηλείας που έχουν ίδιο ποσοστό (29%).

Πίνακας 14: Νοικοκυριά κατά μέγεθος και μέλη αυτών στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ			Νοικοκυριά κατά αριθμό μελών (%)				
	ΣΥΝΟΛΟ	ΜΕΛΗ	ΜΕΣΟ ΜΕΓΕΘΟΣ	1 ΜΕΛΟΣ	2 ΜΕΛΗ	3 ΜΕΛΗ	4 ΜΕΛΗ	5+ ΜΕΛΗ
Σύνολο χώρας	**4.332.456**	**10.270.092**	2,4	32%	28%	18%	15%	6%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	**257.340**	**630.061**	2,4	32%	28%	17%	15%	8%
ΠΕ Αχαΐας	**125.084**	**298.831**	2,4	35%	26%	17%	15%	7%
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	**76.419**	**189.108**	2,5	30%	29%	17%	15%	9%
ΠΕ Ηλείας	**55.834**	**142.117**	2,5	29%	29%	18%	15%	9%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Τα ακόλουθα Διαγράμματα απεικονίζουν το ποσοστό των νοικοκυριών, κατά μέλη, για το σύνολο της ΠΔΕ και ανά ΠΕ ξεχωριστά.

Διάγραμμα 32: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

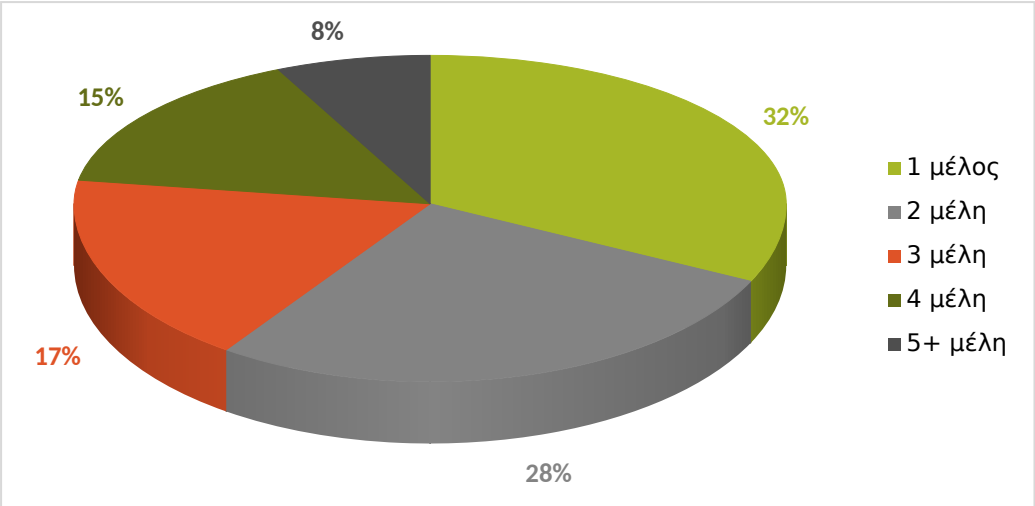

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 33: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και για τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

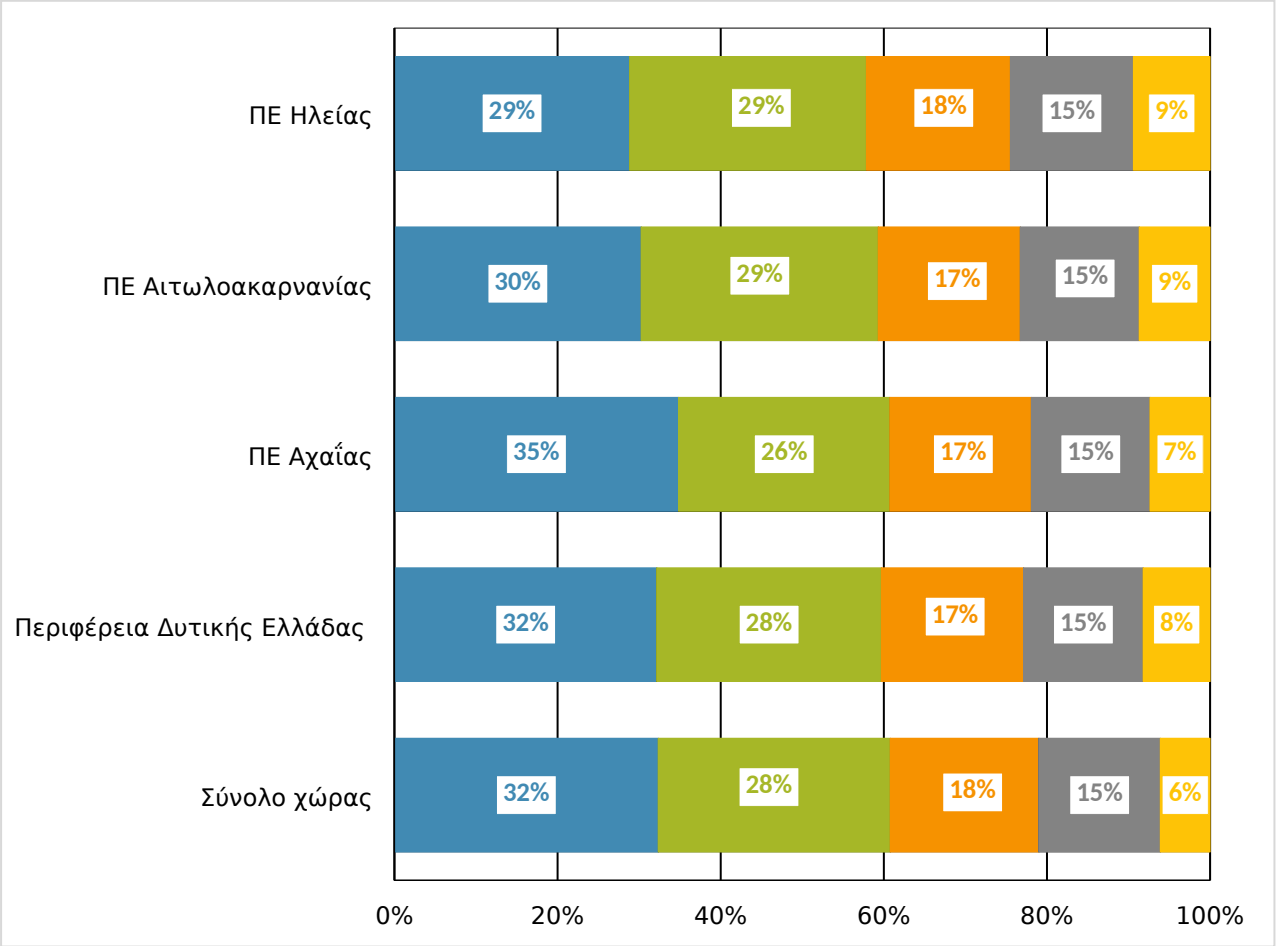

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2025 & ιδία επεξεργασία.

Το Διάγραμμα 11 παρουσιάζει την υπηκοότητα των μόνιμων κατοίκων του Συνόλου της Χώρας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των ΠΕ που

εντάσσονται σ’ αυτήν, για το έτος 2021. Στην Ελλάδα το 92,7% διαθέτει ελληνική υπηκοότητα έναντι του 7,3% που διαθέτει μη ελληνική. Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας τα ποσοστά διαφέρουν, καταγράφοντας 95,1% σε μόνιμους κατοίκους ελληνικής υπηκοότητας ενώ μόλις το 4,9% δηλώνει πως διαθέτει υπηκοότητα κάποιας άλλης χώρας. Όσον αφορά στις ΠΕ της ΠΔΕ, παρόλο που η ΠΕ Αχαΐας και η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας ακολουθούν την τάση της Περιφέρειας στην οποία ανήκουν, στην ΠΕ Ηλείας παρατηρείται ότι 1 στους 10 μόνιμους κατοίκους δεν έχει ελληνική υπηκοότητα.

Διάγραμμα 34: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά ομάδες ιθαγένειας, στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

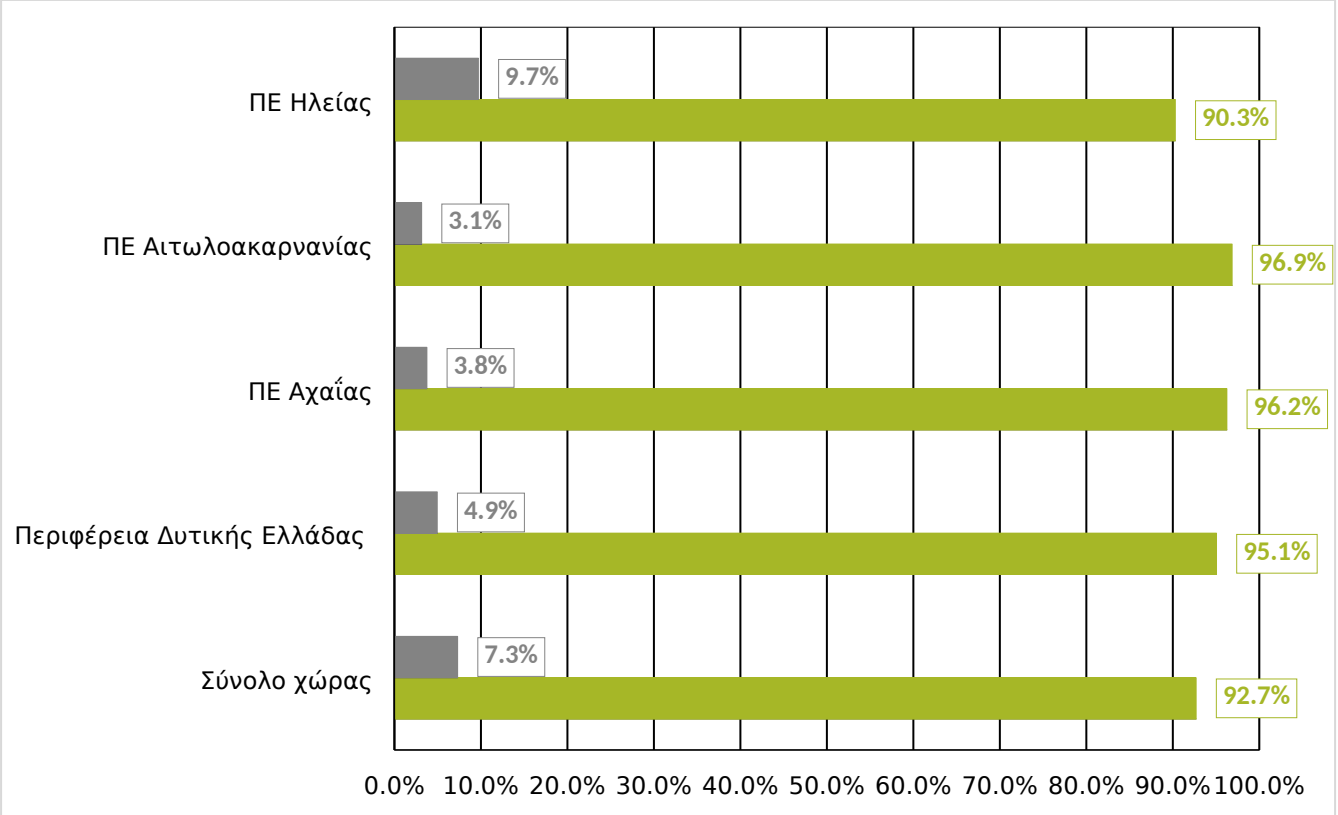

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Όπως προκύπτει από τον ακόλουθο Πίνακα, η πλειοψηφία των μόνιμων κατοίκων με υπηκοότητα διαφορετική της ελληνικής, προέρχεται από χώρες Ευρώπης εκτός ΕΕ (48%-79%). Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στο Σύνολο της Χώρας, στην ΠΔΕ και στην ΠΕ Ηλείας, η δεύτερη πολυπληθέστερη ομάδα είναι άτομα από χώρες της Ασίας, με την ΠΕ Ηλείας να φτάνει στο 40%, ενώ στην ΠΕ Αχαΐας και Αιτωλοακαρνανίας, κατοικούν κυρίως άτομα από χώρες ΕΕ εκτός Ελλάδας.

Πίνακας 15: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας, στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΧΩΡΕΣ							Χωρίς δηλωθείσα χώρα	Χωρίς Ιθαγένεια ή Αδιευκρίνιστη Ιθαγένεια
	ΕΕ εκτός Ελλάδας	Ευρώπης εκτός ΕΕ	Αφρικής	Καραϊβικής, Νότιας ή Κεντρικής Αμερικής	Βόρειας Αμερικής	Ασίας	Ωκεανίας		
Σύνολο χώρας	15%	57%	4%	0%	1%	21%	0%	0%	0%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	13%	61%	1%	0%	1%	22%	0%	0%	0%
ΠΕ Αχαΐας	18%	68%	2%	0%	1%	9%	1%	1%	1%
ΠΕ Αιτωλο/νίας	12%	79%	1%	0%	1%	6%	0%	0%	0%
ΠΕ Ηλείας	10%	48%	1%	0%	0%	40%	0%	0%	0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει το εκπαιδευτικό επίπεδο σε εθνικό και περιφερειακό (ΠΔΕ) επίπεδο, για το έτος 2021. Όπως παρατηρείται, η πλειοψηφία των μόνιμων κατοίκων της Ελλάδας είναι απόφοιτοι Λυκείου (27%) ή κατέχουν Διδακτορικό / Μεταπτυχιακό / Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών (21%). Όσον αφορά στην ΠΔΕ, το υψηλότερο ποσοστό του πληθυσμού είναι απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξαταξίου Γυμνασίου) (28%) ή διαθέτουν μόνο απολυτήριο Δημοτικού (24%).

Εξετάζοντας την Περιφέρεια, σε επίπεδο ΠΕ, παρατηρούνται τα ακόλουθα:

- ΠΕ Αχαΐας: η πλειοψηφία κατέχει απολυτήριο Λυκείου (31%), ενώ οι απόφοιτοι Δημοτικού και οι κατέχοντες Διδακτορικού/Μεταπτυχιακού/Πτυχίου Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών καταγράφουν το ίδιο ποσοστό (19%).
- ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και ΠΕ Ηλείας: οι περισσότεροι μόνιμοι κάτοικοι έχουν ολοκληρώσει μόνο το Δημοτικό και ξεπερνούν το ¼ των κατοίκων (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας: 28% και ΠΕ Ηλείας: 31%), ενώ το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό, και συγκεκριμένα το ¼ των μόνιμων

κατοίκων (25%), έχουν καταφέρει να ολοκληρώσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πίνακας 16: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο Σύνολο της Χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	Διδακτορικό / Μεταπτυχιακό / Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών	Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.)	Απολυτήριο Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξατάξιου Γυμνασίου)	Πτυχίο Επαγγελματικών Σχολών / Απολυτήριο τριτάξιου Γυμνασίου	Απολυτήριο Δημοτικού	Εγκατέλειψε ή δε φοίτησε στο Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2016)
Σύνολο χώρας	21%	6%	27%	13%	19%	9%	5%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	16%	4%	28%	13%	24%	11%	5%
ΠΕ Αχαΐας	19%	4%	31%	12%	19%	9%	5%
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	14%	4%	25%	14%	28%	12%	5%
ΠΕ Ηλείας	11%	3%	25%	15%	31%	12%	4%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Τα δύο ακόλουθα Διάγραμμα παρουσιάζουν την ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021). Το πρώτο απεικονίζει το σύνολό της, ενώ το δεύτερο εξειδικεύει ανά ΠΕ.

Διάγραμμα 35: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

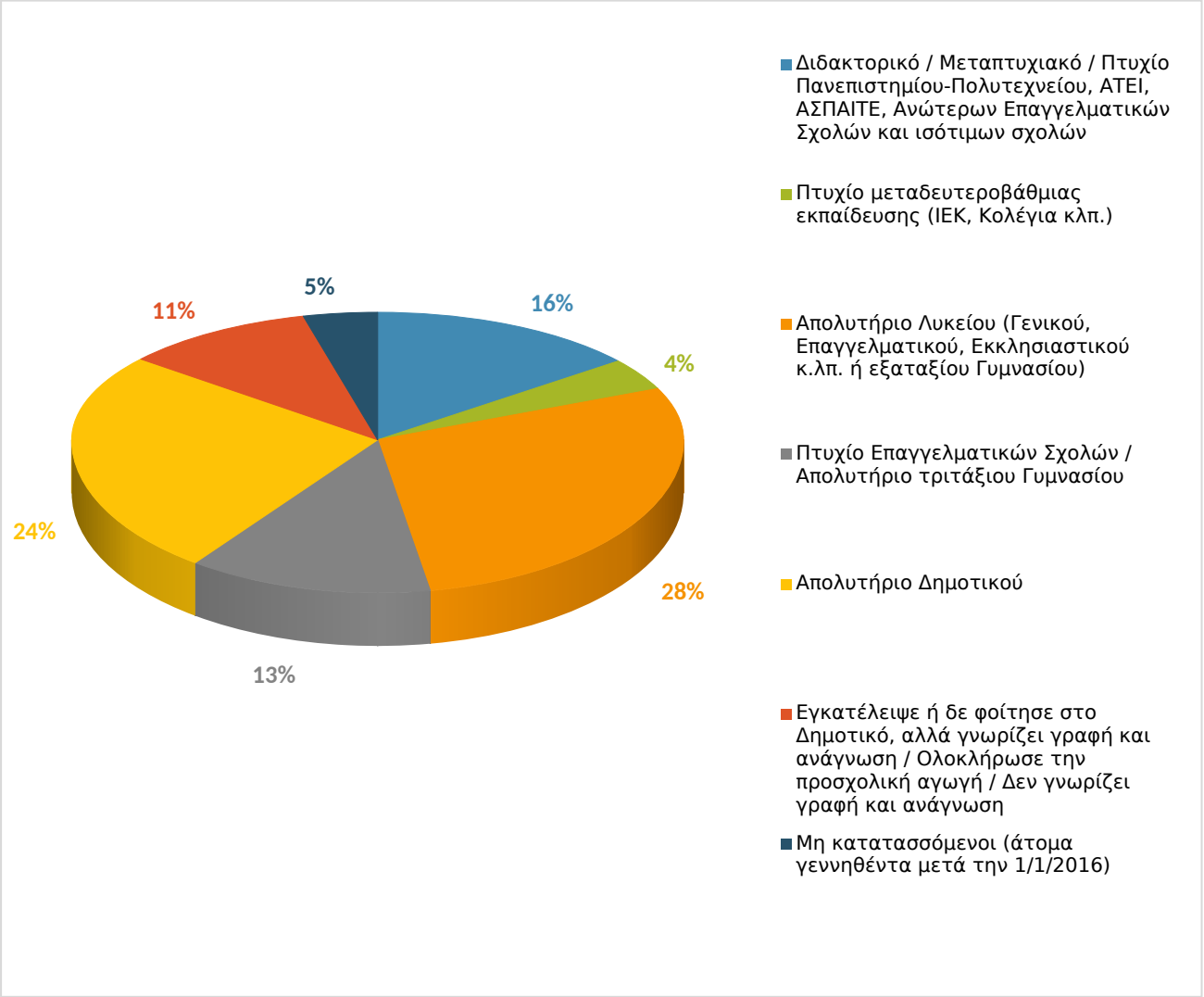

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 36: Ποσοστιαία αποτύπωση του μόνιμου πληθυσμού, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανά Περιφερειακή Ενότητα (2021).

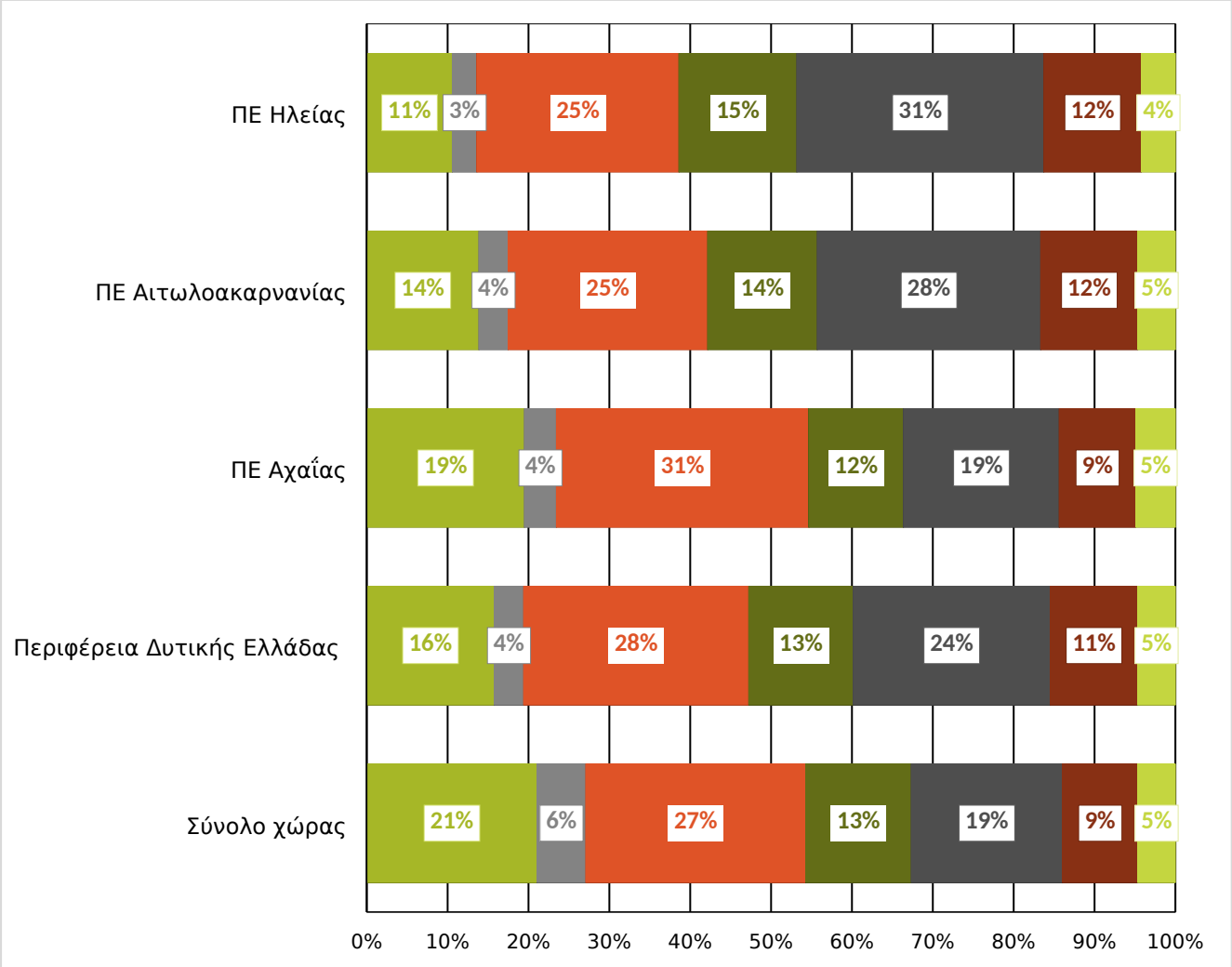

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2025 & ιδία επεξεργασία.

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα που ακολουθούν απεικονίζουν το ποσοστό των κατοίκων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, κατά τα έτη 2020-2024, σε επίπεδο ΕΕ (των 27 χωρών), στο Σύνολο της Χώρας και στην ΠΔΕ. Παρατηρείται μία σταθερή βελτίωση στους δείκτες κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά την περίοδο 2020-2024, με την ΕΕ να παραμένει σχετικά σταθερή γύρω στο 21%, την Ελλάδα να σημειώνει μια σημαντική μείωση από 27,4% το 2020 σε 26,9% το 2024 και την Περιφέρεια να εμφανίζει τη μεγαλύτερη βελτίωση με πτώση από 43,7% σε 35,2% (μείωση της τάξης του 19,5%). Παρά τη θετική εξέλιξη, το ποσοστό της ΠΔΕ παραμένει σχεδόν διπλάσιο από τον ευρωπαϊκό ΜΟ. Η Ελλάδα συνολικά, αν και βελτιώνεται, εξακολουθεί να υστερεί κατά περίπου 6 ποσοστιαίες μονάδες από τον ευρωπαϊκό ΜΟ.

Πίνακας 17: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020-2024).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση (27 Χώρες)	21,5	21,7	21,6	21,3	21,0
Ελλάδα	27,4	28,3	26,3	26,1	26,9
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	43,7	42	37,2	35,2	35,2

Πηγή: Eurostat, 2025 (Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps&https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps), & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 37: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2020-2024).

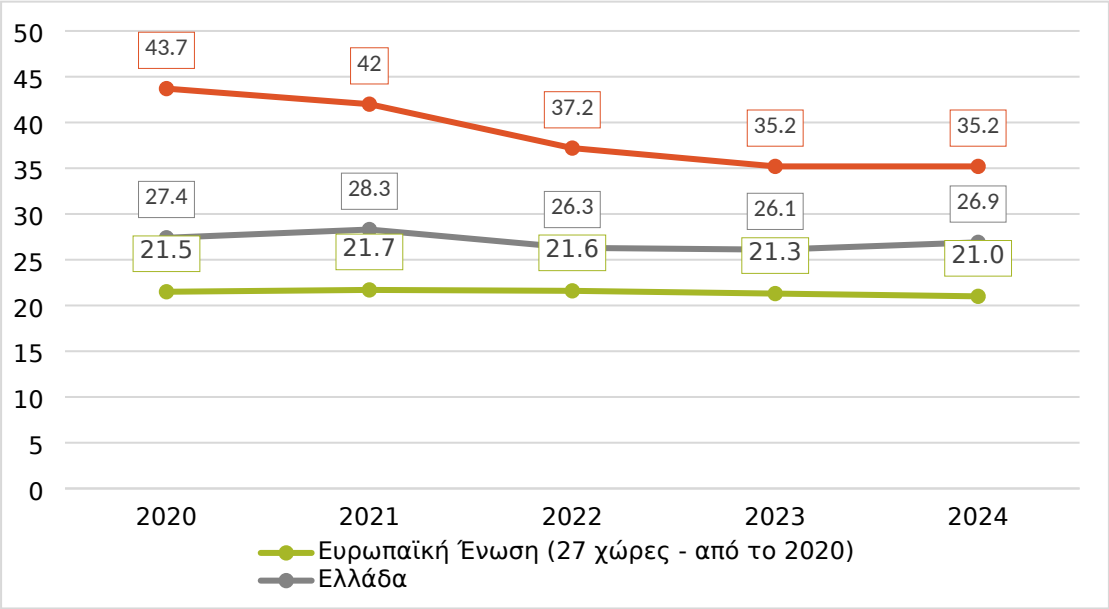

Πηγή: Eurostat, 2025 (Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps & https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps) & ιδία επεξεργασία.

3.2.Κοινωνικές Δομές Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Οι κοινωνικές δομές στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελούν τον βασικό πυλώνα στήριξης της κοινωνικής συνοχής και της αντιμετώπισης των κοινωνικών ανισοτήτων. Στόχος τους είναι η παροχή ολοκληρωμένων

υπηρεσιών πρόνοιας, αλληλεγγύης και κοινωνικής προστασίας προς τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως άτομα σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, άστεγοι, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, παιδιά και οικογένειες σε κίνδυνο. Οι δομές αυτές αναπτύσσονται και λειτουργούν σε συνεργασία με τους δήμους, την περιφερειακή αυτοδιοίκηση, καθώς και με την υποστήριξη ευρωπαϊκών και εθνικών χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+). Η Εικόνα που ακολουθεί παρουσιάζει τη γεωχωρική απεικόνιση των κοινωνικών δομών στην ΠΔΕ.

Εικόνα 6: Γεωχωρική απεικόνιση των Κοινωνικών Δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

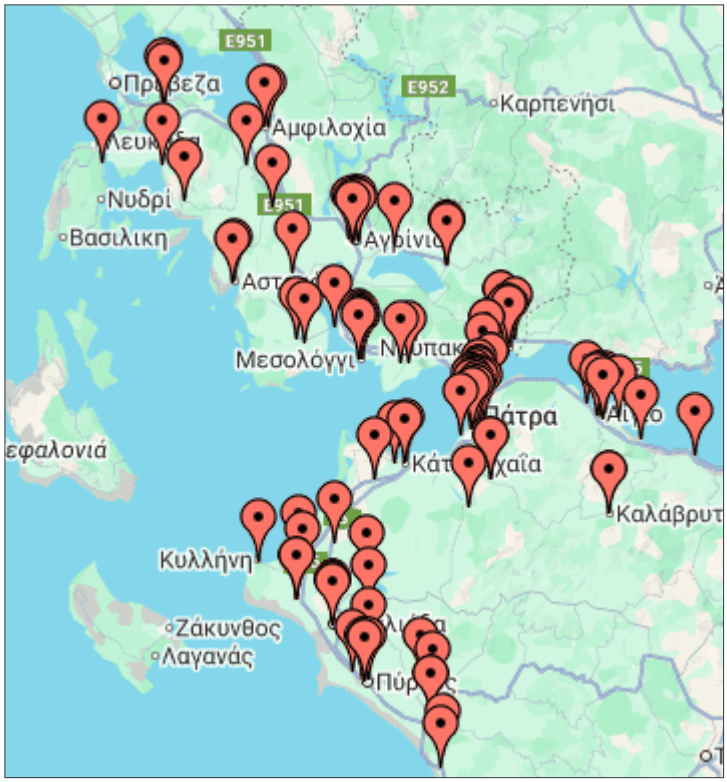

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pde/geochoriki-apeikonisi/)

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις συνεχιζόμενες και νέες δομές που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, οι οποίες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών πρόνοιας, αλληλεγγύης και φροντίδας. Ακολούθως, παρουσιάζεται η χαρτογράφηση αυτών των δομών. Μέσω αυτής, αναδεικνύεται η προστιθέμενη αξία των κοινωνικών δομών για την τοπική κοινωνία και για την ευρύτερη προσπάθεια επίτευξης των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς.

3.2.1.Κέντρα Κοινότητας

Τα Κέντρα Κοινότητας (ΚΚ) αποτελούν θεμελιώδεις κοινωνικές δομές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ βαθμού και λειτουργούν ως πρώτο σημείο επαφής του πολίτη με την κοινωνική υπηρεσία κάθε Δήμου. Σχεδιάστηκαν από το αρμόδιο Υπουργείο με στόχο την αντιμετώπιση της φτώχειας, την προστασία των οικονομικά αδύναμων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Ο πολίτης ενημερώνεται κεντρικά για όλα τα επιδόματα και προγράμματα κοινωνικής φροντίδας που δικαιούται, αλλά και για τους φορείς, υπηρεσίες και δράσεις που υλοποιούνται σε επίπεδο Δήμου, Περιφέρειας και Επικράτειας. Στα ΚΚ μπορούν να απευθύνονται όλοι οι κάτοικοι της περιοχής που αντιμετωπίζουν κοινωνικό πρόβλημα (ανεργία, οικονομική αδυναμία, έλλειψη στέγης, δυσκολίες λόγω αναπηρίας ή γήρατος) και χρειάζονται τη συνδρομή της Πολιτείας[26].

Η δράση των ΚΚ χρηματοδοτήθηκε στο ΕΣΠΑ 2014–2020 (ενταγμένη στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» και στα λοιπά Περιφερειακά Προγράμματα) και συνεχίζεται απρόσκοπτα την περίοδο 2021–2027 με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+). Στο τρέχον πλαίσιο, η συνέχιση της λειτουργίας τους ευθυγραμμίζεται με τον Ειδικό Στόχο 4.11 των Περιφερειακών Προγραμμάτων, ο οποίος εστιάζει στην ισότιμη και έγκαιρη πρόσβαση σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες (περιλαμβανομένων υπηρεσιών στέγασης και φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο), καθώς και στον εκσυγχρονισμό και την ανθεκτικότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες και στη βελτίωση της προσβασιμότητας (ιδίως για τα άτομα με αναπηρίες)[27].

Ωφελούμενοι των ΚΚ είναι όλοι οι πολίτες που διαμένουν στην περιοχή παρέμβασης, με κατά προτεραιότητα όσους διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας, τους ωφελούμενους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ), μετανάστες, άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) κ.ά. Η λειτουργία τους στηρίζεται σε αρχές καθολικής πρόσβασης, διασύνδεσης υπηρεσιών, μη στιγματισμού και σεβασμού δικαιωμάτων, με έμφαση στην εξατομικευμένη υποστήριξη και στη συνεχή παρακολούθηση της πορείας κάθε αιτήματος[28].

Οι υπηρεσίες των ΚΚ οργανώνονται γύρω από τρεις κεντρικούς άξονες, που παρουσιάζονται στο ακόλουθο Διάγραμμα.

[26] Κέντρα Κοινότητας (Ανακτήθηκε από: https://www.kentrakoinotitas.gr/)
[27] Όπ.π.
[28] Όπ.π.

Διάγραμμα 38: Κεντρικοί άξονες στους οποίους εντάσσονται οι Υπηρεσίες που παρέχουν τα Κέντρα Κοινότητας.

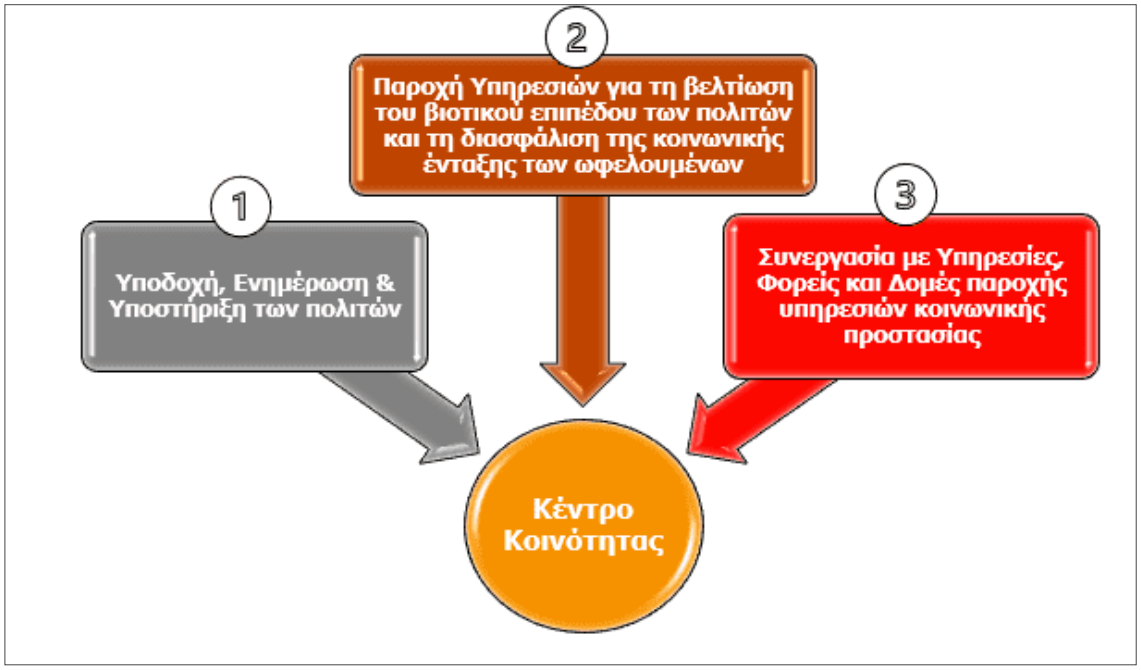

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82/)

Πιο αναλυτικά, όσον αφορά τους συγκεκριμένους άξονες[29]:

1. Πληροφόρηση & Διασύνδεση

- Ενημέρωση για επιδόματα και προγράμματα (π.χ. ΕΕΕ, επιδόματα ΟΠΕΚΑ, στέγαση).
- Χαρτογράφηση διαθέσιμων δομών/υπηρεσιών και παραπομπή προς τον κατάλληλο φορέα (πρόνοια, υγεία, εκπαίδευση, απασχόληση).
- Υποστήριξη στη συγκέντρωση δικαιολογητικών και στην ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων.

2. Υποστήριξη & Συμβουλευτική

- Ψυχοκοινωνική στήριξη ατόμων και οικογενειών.
- Συμβουλευτική απασχόλησης: διασύνδεση με την τοπική αγορά εργασίας, ενεργοποίηση ανέργων, ενδυνάμωση δεξιοτήτων για νέους.
- Στήριξη σε ευάλωτες καταστάσεις (ενδοοικογενειακή βία, οικογενειακές δυσαρμονίες, βασικά νομικά ζητήματα).

[29] Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» (Ανακτήθηκε από: https://dytikiellada.gr/%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82/)

- Μαθησιακή υποστήριξη παιδιών/εφήβων όπου αυτό είναι εφικτό στο πλαίσιο της συνεργασίας με τοπικούς φορείς.

3. Κοινοτική δράση & ένταξη

- Διοργάνωση τοπικών εκδηλώσεων επιμορφωτικού/ενημερωτικού/κοινωνικού περιεχομένου.
- Δράσεις δημιουργικής απασχόλησης και ενδυνάμωσης.
- Δικτύωση εθελοντισμού και ενίσχυση κοινωνικού κεφαλαίου στις γειτονιές.

Παράλληλα, πολλά ΚΚ ορεινών ή νησιωτικών Δήμων διαθέτουν κινητές μονάδες που εξυπηρετούν απομακρυσμένους οικισμούς, ώστε οι πολίτες να μην χρειάζεται να μετακινηθούν στην έδρα του Δήμου.

Σημαντικό υποσύνολο της δράσης των ΚΚ αποτελούν τα παραρτήματα για Ρομά και για μετανάστες, τα οποία παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες των αντίστοιχων πληθυσμών (π.χ. προσέγγιση σε οικισμούς, διευκόλυνση πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην υγεία, διαμεσολάβηση, ενδυνάμωση κοινοτήτων). Στόχος είναι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και η πλήρης κοινωνική ένταξη, με πρακτικά αποτελέσματα όπως η αύξηση της σχολικής φοίτησης και η βελτίωση των συνθηκών υγιεινής.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν δεκαεννιά (19) Κέντρα Κοινότητας, ένα ανά Δήμο. Η περιφερειακή αρχιτεκτονική ενισχύεται μέσω[30]:

- 8 Κέντρων με Παράρτημα Ρομά (εκ των οποίων 4 υφιστάμενα),
- 1 Κέντρου Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) στον Δήμο Ανδραβίδας–Κυλλήνης,
- 2 Κινητών Μονάδων (στην Πάτρα και στο Αίγιο).
- Στη συνέχεια, παρουσιάζεται Πίνακας με τα ΚΚ της ΠΔΕ.

Πίνακας 18: Κέντρα Κοινότητας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Αιγιαλείας (Κινητή Μονάδα)	Αιγιαλείας	Ελίκης 51, Αίγιο	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Πύργου (Παράρτημα Ρομά)	Πύργου	Αγίου Σπυρίδωνος 41, Πύργος	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

[30] Όπ.π.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ήλιδας (Παράρτημα Ρομά)	Ήλιδας	Μπουντουβή Αχιλλέα 21, Αμαλιάδα	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Πηνειού (Παράρτημα Ρομά)	Πηνειού	1ο χλμ. επαρχ. οδού Γαστούνης-Βαρθολομιού	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ζαχάρως	Ζαχάρως	Τασίας Παπαδοπούλου	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας	Αρχαίας Ολυμπίας	Π. Κονδύλη 1, Αρχαία Ολυμπία	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Νέο Δημαρχείο Πλ. Παπαπολυχρονίου	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης (Παράρτημα Ρομά & ΚΕΜ)	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Ανδρέα Καρκαβίτσα 21	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Πατρέων (Κινητή Μονάδα)	Πατρέων	Ελ. Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Καλαβρύτων	Καλαβρύτων	Πολύκεντρο, Πολιτιστικό Κέντρο (δίπλα από νέα ΚΤΕΛ)	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ερυμάνθου (Παράρτημα Ρομά)	Ερυμάνθου	Χαλανδρίτσα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ (Παράρτημα Ρομά)	Δυτικής Αχαΐας	Σώσου Ταυρομένεος 50, Κάτω Αχαΐα, Δημαρχείο	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ξηρομέρου	Ξηρομέρου	Αστακός	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	Δήμου Ακτίου-Βόνιτσας	Ακτίου-Βόνιτσας Πλ. Αγίου Σπυρίδωνος, Βόνιτσα	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Θέρμου	Θέρμου	Πλατεία Οικογένειας Νικολίτσα, Δημαρχείο Θέρμου	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Αμφιλοχίας	Αμφιλοχίας	Β. Καραπάνου, Αμφιλοχία	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Αγρινίου (Παράρτημα Ρομά)	Αγρινίου	Παράδρομος Ε.Ο. Αγρινίου-Αντιρρίου & Δ. Γληνού, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ναυπακτίας (Παράρτημα Ρομά)	Ναυπακτίας	Θ. Νόβα 16, Ναύπακτος	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου (Παράρτημα Ρομά)	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Σταυροπούλου 31, Ραδιομέγαρο, Μεσολόγγι	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentro-koinotitas/)

Η λειτουργία των ΚΚ στην ΠΔΕ έχει οδηγήσει στη δημιουργία 89 νέων θέσεων εργασίας σε ποικίλες ειδικότητες (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, παιδαγωγοί, διαμεσολαβητές κ.ά.), ενισχύοντας την επαγγελματική ικανότητα των δομών και την ποιότητα εξυπηρέτησης.

Η ενδεικτική ροή εξυπηρέτησης στα Κέντρα Κοινότητας παρουσιάζεται ακολούθως:

1. Υποδοχή & Καταγραφή αιτήματος → βασικός κοινωνικός έλεγχος αναγκών / τριάζ.
2. Εξατομικευμένος σχεδιασμός υποστήριξης (κοινωνικό ιστορικό, στόχοι, χρονοδιάγραμμα).
3. Παραπομπή/Διασύνδεση με κατάλληλες υπηρεσίες και παρακολούθηση υπόθεσης.
4. Επανεκτίμηση και κλείσιμο περίπτωσης με αποτίμηση αποτελεσμάτων.

Ουσιαστικά, τα ΚΚ λειτουργούν ως ομπρέλα υποδοχής, εξυπηρέτησης και διασύνδεσης των πολιτών, με οριζόντιες συνεργασίες προς δομές πρόνοιας, υγείας, εκπαίδευσης και απασχόλησης. Η διατομεακή και διεπιστημονική προσέγγιση εξασφαλίζει ότι τα αιτήματα αντιμετωπίζονται σφαιρικά, ενώ η τεκμηρίωση (μητρώα, έντυπα παραπομπής, πρωτόκολλα συνεργασίας) θωρακίζει την ποιότητα και τη διαφάνεια. Η συνεχιζόμενη κατάρτιση του προσωπικού και η αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών αποτελούν κρίσιμες προϋποθέσεις βιωσιμότητας.

3.2.2.Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ)

Τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ) αποτελούν κρίσιμες κοινωνικές δομές που συνδέουν την παροχή φροντίδας με την κοινωνική ένταξη. Δημιουργήθηκαν με στόχο να εξασφαλίσουν σε άτομα με αναπηρία – κυρίως παιδιά, νέους και ενήλικες με νοητική υστέρηση ή/και αυτισμό – πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υποστήριξης, εκπαίδευσης και καθημερινής φροντίδας, εντός της κοινότητας στην οποία ζουν.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται στα ΚΔΗΦ είναι πολυδιάστατες και καλύπτουν τόσο τις βασικές ανάγκες διαβίωσης όσο και την ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση των ωφελουμένων. Σταθερά στοιχεία της λειτουργίας τους αποτελούν η μετακίνηση, η παροχή γευμάτων και η υποστήριξη σε θέματα ατομικής υγιεινής, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε εξειδικευμένες παρεμβάσεις όπως εργοθεραπείες, λογοθεραπείες και προγράμματα φυσικής αγωγής. Παράλληλα, υλοποιούνται δράσεις δημιουργικής απασχόλησης, ψυχαγωγίας και κοινωνικοποίησης, που στοχεύουν όχι μόνο στη βελτίωση των δεξιοτήτων αλλά και στην καλλιέργεια της αυτοπεποίθησης και στην ενεργή συμμετοχή στην κοινωνική ζωή.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν σήμερα οκτώ (8) ΚΔΗΦ: πέντε (5) στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας και τρία (3) στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας, με συνολικά περίπου 226 ωφελούμενους (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Παρότι ο αριθμός αυτός φαίνεται περιορισμένος σε σχέση με τις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, η σημασία τους είναι ιδιαίτερα μεγάλη, καθώς αποτελούν τις μοναδικές δομές που παρέχουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες φροντίδας σε καθημερινή βάση για τα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους. Ο Πίνακας κατωτέρω παρουσιάζει τα ΚΔΗΦ της ΠΔΕ.

Πίνακας 19: Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΕΙΔΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΑΜΕΑ (Ε.Κ.Α.ΜΕ.)	Αιγιαλείας	ΤΕΡΜΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ, 25100 ΑΙΓΙΟ	ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ “ΜΑΧΗΤΕΣ”	Πατρέων	Βερμίου & Αρακύνθου, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	Πατρέων	Άλσος Γηροκομείου, Πάτρα	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ
ΕΛΕΠΑΠ Αγρινίου	Αγρινίου	Περιφερειακός Δρόμος Αγίου Χριστοφόρου, Περιοχή Γκένοβα, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΚΔΗΦ ΑΜΕΑ ΣΥΛΛΟΓΟΥ “ΑΛΚΥΟΝΗ”	Ναυπακτίας	Ανδρούτσου & Δελφών, Λυγιά Ναυπάκτου	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ “ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ”	Αγρινίου	Βαλτινού 2 & Μεσολογγίου, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ “ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ 2”	Αγρινίου	2ο χλμ. Ε.Ο. Αγρινίου-Αμφιλοχίας (θέση Ψηλογέφυρο)	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ 1"	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου & Αρχ. Δαμασκηνού, Μεσολόγγι	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdif/)

Οι οικογένειες των ωφελουμένων επωφελούνται σημαντικά από τη λειτουργία των ΚΔΗΦ, καθώς απαλλάσσονται από το συνεχές βάρος της φροντίδας και έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας ή να εξισορροπούν τις επαγγελματικές και οικογενειακές τους υποχρεώσεις. Με αυτόν τον τρόπο, τα ΚΔΗΦ δεν υποστηρίζουν μόνο τα ίδια τα άτομα με αναπηρία, αλλά συμβάλλουν και στη διατήρηση της συνοχής των οικογενειών τους, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή στο σύνολό της.

Η λειτουργία των ΚΔΗΦ συνδέεται άμεσα με τις αρχές της αποϊδρυματοποίησης και της ενδυνάμωσης της κοινότητας. Αντί της παραδοσιακής ιδρυματικής φροντίδας, προάγεται ένα μοντέλο υποστήριξης σε κοινοτικό επίπεδο, που εξασφαλίζει στους ωφελούμενους τη δυνατότητα να ζουν κοντά στο οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον, με σεβασμό στα δικαιώματα, στις ανάγκες και στις επιθυμίες τους. Με τον τρόπο αυτό, οι ΚΔΗΦ ενισχύουν τη μετάβαση από το ίδρυμα στην κοινότητα, παρέχοντας ασφάλεια, σταθερότητα και ανάπτυξη δεξιοτήτων που διευκολύνουν την κοινωνική τους ένταξη.

Από χρηματοδοτική άποψη, τα ΚΔΗΦ εντάσσονται σε δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021–2027. Η στήριξή τους μέσω του ΕΚΤ+ είναι καίριας σημασίας, καθώς επιτρέπει την κάλυψη λειτουργικών δαπανών, τη διασφάλιση εξειδικευμένου προσωπικού (κοινωνικοί λειτουργοί, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, ψυχολόγοι) και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επιπλέον, η συγχρηματοδότηση συνδέεται με τις ευρύτερες στρατηγικές για την κοινωνική ένταξη και την ισότητα, που αποτελούν βασικούς άξονες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Παράλληλα, η αυξανόμενη κοινωνική ζήτηση για υπηρεσίες φροντίδας ατόμων με αναπηρία, σε συνδυασμό με τη μεταβολή της οικογενειακής δομής και την ανάγκη ισότιμης συμμετοχής στην κοινωνία, δημιουργούν την προοπτική για περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση του δικτύου ΚΔΗΦ. Οι δομές αυτές, πέρα από τη φροντίδα, αποτελούν φορείς κοινωνικής αλλαγής, καθώς καλλιεργούν την αποδοχή της διαφορετικότητας,

προάγουν την καταπολέμηση του στίγματος και ενισχύουν τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στη δημόσια ζωή.

Συνοψίζοντας, τα ΚΔΗΦ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελούν αναπόσπαστο κρίκο στο πλέγμα κοινωνικής προστασίας, λειτουργώντας ως γέφυρα ανάμεσα στην καθημερινή φροντίδα και την κοινωνική ένταξη. Η ύπαρξη και λειτουργία τους όχι μόνο βελτιώνει την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία, αλλά και ενδυναμώνει τις οικογένειές τους και, κατ' επέκταση, την τοπική κοινωνία στο σύνολό της.

3.2.3.Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)

Τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) αποτελούν ειδικά σχεδιασμένες κοινωνικές δομές που καλύπτουν την αυξανόμενη ανάγκη για ημερήσια φροντίδα και υποστήριξη ηλικιωμένων οι οποίοι δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν πλήρως, λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας ή λειτουργικότητας, όπως κινητικές δυσκολίες ή άνοια. Οι δομές αυτές απευθύνονται επίσης και στις οικογένειες των ηλικιωμένων, που συχνά αδυνατούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες φροντίδας εξαιτίας κοινωνικών, επαγγελματικών ή οικονομικών περιορισμών. Η λειτουργία των ΚΗΦΗ, επομένως, συνδυάζει τη στήριξη των ηλικιωμένων με την ανακούφιση των οικογενειών τους, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη διατήρηση της οικογενειακής συνοχής και στην προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας.

Τα ΚΗΦΗ στεγάζονται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους, οι οποίοι πληρούν τις προδιαγραφές ασφάλειας και προσβασιμότητας, και λειτουργούν σε καθημερινή βάση, παρέχοντας φιλοξενία για σημαντικό χρονικό διάστημα της ημέρας. Κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, οι ηλικιωμένοι ωφελούνται από ένα σύνολο ολοκληρωμένων υπηρεσιών που περιλαμβάνουν:

- Νοσηλευτική φροντίδα και παρακολούθηση υγείας, ώστε να διασφαλίζεται η σωματική ευεξία.
- Κάλυψη πρακτικών αναγκών διαβίωσης, όπως διατροφή και υποστήριξη στις καθημερινές δραστηριότητες.
- Βοήθεια στην ατομική υγιεινή, με στόχο την αξιοπρεπή διαβίωση.
- Δράσεις δημιουργικής απασχόλησης και κοινωνικοποίησης, που ενισχύουν τη γνωστική και κοινωνική λειτουργικότητα, προλαμβάνοντας την απομόνωση και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Μέσω των παραπάνω υπηρεσιών, τα ΚΗΦΗ επιτελούν έναν διπλό ρόλο: αφενός προάγουν την ενεργό συμμετοχή των ηλικιωμένων στην κοινότητα, αποτρέποντας τη σταδιακή περιθωριοποίηση και ενισχύοντας την

ψυχοκοινωνική τους υγεία· αφετέρου προσφέρουν στήριξη στα μέλη της οικογένειας, διευκολύνοντας την εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Η χρηματοδότηση των ΚΗΦΗ βασίζεται σε εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους, κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων. Η συγχρηματοδότηση αυτή συνδέεται με ευρύτερες στρατηγικές που στοχεύουν στην αποϊδρυματοποίηση και την ανάπτυξη μοντέλων μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας, προάγοντας την ενεργό γήρανση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Η φιλοσοφία των ΚΗΦΗ εναρμονίζεται με την ευρωπαϊκή πολιτική για την ενεργό και υγιή γήρανση, καθώς δίνει προτεραιότητα στην παραμονή των ηλικιωμένων στο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, αποφεύγοντας την ιδρυματική περίθαλψη.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν σήμερα τρία ΚΗΦΗ: ένα στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας, ένα στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας και ένα στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας. Στην τελευταία περίπτωση, οι ανάγκες καλύπτονται εν μέρει από εναλλακτικές δομές, όπως τα ΚΑΠΗ (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Συνολικά, τα ΚΗΦΗ της Δυτικής Ελλάδας εξυπηρετούν περίπου 45 ηλικιωμένους (25 στην Αιτωλοακαρνανία και 20 στην Ηλεία), παρέχοντας πολύτιμη στήριξη σε έναν πληθυσμό που διαρκώς αυξάνεται λόγω της γήρανσης της δημογραφικής πυραμίδας. Τα ΚΗΦΗ της Περιφέρειας παρουσιάζονται ακολούθως.

Πίνακας 20: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΔΗ.Κ.Ε.Η.	Ήλιδας	ΛΕΧΟΥΡΙΤΗ, ΑΓ.ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ	ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΚΟΙΝΟΦΕΛΕΣ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΑΡΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ "ΦΡΟΝΤΙΖΩ"	Πατρέων	ΠΑΤΡΩΝ - ΠΥΡΓΟΥ 115	ΚΗΦΗ
ΚΗΦΗ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Αγίου Χριστοφόρου 6, Αγρίνιο	ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kifi/)

Παρά τον περιορισμένο αριθμό τους, τα ΚΗΦΗ καλύπτουν καίριες ανάγκες κοινωνικής φροντίδας και αποτελούν ένα μικρό αλλά κρίσιμο κομμάτι του πλέγματος κοινωνικής προστασίας. Η αύξηση της ζήτησης για υπηρεσίες

ημερήσιας φροντίδας, ως αποτέλεσμα της μεταβολής της οικογενειακής δομής και της δημογραφικής γήρανσης, ενδέχεται να καταστήσει αναγκαία την επέκταση του θεσμού στο μέλλον, ώστε να καλυφθούν επαρκέστερα οι ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.

Τα ΚΗΦΗ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συνιστούν έναν καθοριστικό μηχανισμό κοινωνικής υποστήριξης τόσο για τους ηλικιωμένους όσο και για τις οικογένειές τους. Λειτουργούν ως κρίκος σε μια ευρύτερη αλυσίδα κοινωνικής πρόνοιας που αποτρέπει τον κοινωνικό αποκλεισμό, ενισχύει τη διαγενεακή αλληλεγγύη και βελτιώνει την ποιότητα ζωής όλων των μελών της οικογένειας. Στην πράξη, αποτελούν σημεία αναφοράς για την περιφερειακή πολιτική κοινωνικής ένταξης, επιβεβαιώνοντας την αξία της αποκεντρωμένης και κοινοτικής φροντίδας ως μοντέλου κοινωνικής προστασίας.

3.2.4.Δομές Αστέγων

Οι Δομές Αστέγων αποτελούν θεσμοθετημένες κοινωνικές υπηρεσίες που στοχεύουν στην υποστήριξη ατόμων χωρίς στέγη ή με ανεπαρκείς συνθήκες στέγασης, παρέχοντας όχι μόνο στέγη αλλά και ολοκληρωμένες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας. Η ίδρυση και λειτουργία τους προβλέπεται από σχετικό θεσμικό πλαίσιο (Ν. 4052/2012, ΦΕΚ 41/Α/1.3.2012), το οποίο καθορίζει τους τύπους και τις προδιαγραφές των δομών, όπως τα Υπνωτήρια, οι Ξενώνες Βραχυχρόνιας και Μεσοπρόθεσμης Φιλοξενίας και τα Κέντρα Ημέρας Αστέγων (Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, 2021).

Οι υπηρεσίες που παρέχονται περιλαμβάνουν τη διασφάλιση αξιοπρεπούς στέγασης, τη σίτιση, την πρόσβαση σε βασική υγιεινή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και την κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη των ωφελουμένων. Παράλληλα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κοινωνική επανένταξη, μέσω δράσεων επαγγελματικού προσανατολισμού, παραπομπών σε προγράμματα απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης και σύνδεσης με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες (Σακελλαρόπουλος & Θεοδωροπούλου, 2018).

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν δύο δομές αστέγων, όπου εντοπίζονται οι μεγαλύτερες κοινωνικές ανάγκες. Οι δομές αυτές περιλαμβάνουν Ξενώνες Φιλοξενίας Αστέγων και Κέντρα Ημέρας, που εξυπηρετούν δεκάδες ωφελούμενους σε καθημερινή βάση (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Στόχος τους δεν είναι μόνο η προσωρινή κάλυψη στεγαστικών αναγκών, αλλά η ολοκληρωμένη υποστήριξη των αστέγων ώστε να αποκτήσουν εκ νέου σταθερή στέγαση και να επανενταχθούν κοινωνικά.

Πίνακας 21: Δομές Αστέγων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΔΟΜΗ ΑΣΤΕΓΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	Πατρέων	ΜΠΟΥΚΑΟΥΡΗ & ΓΟΥΝΑΗ, ΠΑΤΡΑ	Δομή Παροχής Βασικών Αγαθών
ΔΟΜΗ ΑΣΤΕΓΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	3^{Ο} χλμ. Αγρινίου - Ιωαννίων	Ανοικτό Κέντρο Ημέρας - Υπνωτήριο

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-astegon/)

Η συγχρηματοδότηση των Δομών Αστέγων μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021–2027 επιτρέπει τη λειτουργία τους με εξειδικευμένο προσωπικό (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, νοσηλευτές) και διασφαλίζει τη βιωσιμότητά τους (ΕΣΠΑ, 2023). Επιπλέον, συνδέονται με τις ευρωπαϊκές πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (European Commission, 2021) και με την εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη.

Παρά τις προσπάθειες αυτές, το φαινόμενο της έλλειψης στέγης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παραμένει υπαρκτό, επηρεαζόμενο από κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, όπως η ανεργία, η φτώχεια και η έλλειψη προσιτής στέγης. Η ενίσχυση και η επέκταση του δικτύου Δομών Αστέγων θεωρείται αναγκαία για την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών και την προώθηση μιας συνεκτικής περιφερειακής στρατηγικής κοινωνικής προστασίας.

3.2.5.Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών

Α.Κοινωνικά Φαρμακεία

Τα Κοινωνικά Φαρμακεία αποτελούν κρίσιμες κοινωνικές δομές αλληλεγγύης, οι οποίες έχουν ως βασικό αντικείμενο την παροχή δωρεάν φαρμάκων, υγειονομικού υλικού και παραφαρμακευτικών προϊόντων σε σταθερή και τακτική βάση προς ευάλωτους πολίτες που αδυνατούν να καλύψουν τις ανάγκες τους μέσω του ιδιωτικού ή του δημόσιου συστήματος υγείας. Πρόκειται για υπηρεσίες που λειτουργούν με σκοπό την πρόσβαση όλων στην υγεία, ιδιαίτερα των κοινωνικά και οικονομικά αδύναμων ομάδων, και εντάσσονται σε ένα ευρύτερο δίκτυο κοινωνικών δομών πρόνοιας που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και εθνικούς πόρους (ΕΣΠΑ, 2023).

Ωφελούμενοι των Κοινωνικών Φαρμακείων είναι άτομα ή νοικοκυριά που διαμένουν στον Δήμο όπου λειτουργεί η δομή, περιλαμβανομένων τόσο των μόνιμων και νόμιμα διαμενόντων στη χώρα πολιτών όσο και των

ανιθαγενών ή των δικαιούχων/αιτούντων διεθνούς προστασίας (Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, 2021). Η πρόσβαση στις υπηρεσίες βασίζεται σε κοινωνικοοικονομικά κριτήρια και σε πραγματικές ανάγκες, διασφαλίζοντας την ισότιμη μεταχείριση όλων των δικαιούχων.

Η λειτουργία των Κοινωνικών Φαρμακείων δεν περιορίζεται στη διανομή φαρμάκων· συχνά εντάσσει δράσεις ενημέρωσης και πρόληψης, συνεργασία με άλλες κοινωνικές δομές (Κέντρα Κοινότητας, Δομές Σίτισης, Κοινωνικά Παντοπωλεία), καθώς και πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης για την αξία της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ανακύκλωσης φαρμάκων (Σακελλαρόπουλος & Θεοδωροπούλου, 2018). Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται η κοινοτική διάσταση της φροντίδας και αναδεικνύεται η σημασία της διασύνδεσης των υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν σήμερα δύο (2) Κοινωνικά Φαρμακεία, τα οποία καλύπτουν ανάγκες ευάλωτων ομάδων και αποτελούν κρίσιμες «γέφυρες» πρόσβασης στο σύστημα υγείας. Αν και ο αριθμός τους είναι περιορισμένος, η συμβολή τους είναι καθοριστική στην πρόληψη της φαρμακευτικής στέρησης, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των δικαιούχων και στη στήριξη της τοπικής κοινωνικής συνοχής. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται Πίνακας με τα Κοινωνικά Φαρμακεία της Περιφέρειας[31].

Πίνακας 22: Τα Κοινωνικά Φαρμακεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Κωστή Παλαμά 20, Αγρίνιο	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ ΘΕΡΜΟΥ	Θέρμου	Πλατεία Οικογένειας Νικολίτσα, Δημαρχείο Θέρμου	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-farmakeio/

Τα Κοινωνικά Φαρμακεία, εν τέλει, λειτουργούν ως κόμβοι κοινωνικής προστασίας με έμφαση στην υγεία, προάγοντας την ισότητα, την αλληλεγγύη και την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, ενώ ταυτόχρονα

[31] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-farmakeio/)

συνιστούν αναπόσπαστο τμήμα της στρατηγικής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας (Council of Europe, 2005· European Commission, 2021).

Β. Κοινωνικά Παντοπωλεία

Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία αποτελούν θεσμοθετημένες κοινωνικές δομές που έχουν ως αντικείμενο την παροχή ειδών πρώτης ανάγκης για τη σίτιση και την ένδυση των απόρων κατοίκων των Δήμων (Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, 2021). Τα παρεχόμενα είδη προέρχονται κυρίως από δωρεές και χορηγίες ιδιωτών ή φορέων· σε περιπτώσεις ανεπάρκειας, είναι δυνατή η προμήθειά τους σύμφωνα με τις διατάξεις του ΕΚΠΟΤΑ. Στο πλαίσιο της λειτουργίας τους, οι ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού μπορούν να αναπτύσσουν συμπληρωματικές δράσεις, όπως συσσίτια για τη διανομή φαγητού σε άπορους και αστέγους, ή άλλα μέτρα υποστήριξης κοινωνικά ευάλωτων ομάδων.

Ωφελούμενοι των Κοινωνικών Παντοπωλείων είναι άτομα ή νοικοκυριά που διαμένουν στον Δήμο όπου λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα, των ανιθαγενών και των δικαιούχων/αιτούντων διεθνούς προστασίας (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Η επιλογή των ωφελουμένων γίνεται βάσει κοινωνικοοικονομικών κριτηρίων και διαδικασιών διαφάνειας, ώστε να διασφαλίζεται η ισότητα και η κοινωνική δικαιοσύνη.

Η συμβολή των Κοινωνικών Παντοπωλείων είναι διττή: αφενός αντιμετωπίζουν άμεσα την επισιτιστική ανασφάλεια και την υλική στέρηση φτωχών νοικοκυριών· αφετέρου ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, καθώς προάγουν την αλληλεγγύη, την κοινοτική υποστήριξη και την πρόληψη φαινομένων περιθωριοποίησης (Σακελλαρόπουλος & Θεοδωροπούλου, 2018). Παράλληλα, λειτουργούν σε διασύνδεση με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες (Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Δομές Σίτισης), συγκροτώντας ένα ενιαίο πλέγμα παρεμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021–2027 (ΕΣΠΑ, 2023).

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν σήμερα επτά (7) Κοινωνικά Παντοπωλεία, τα οποία καλύπτουν ζωτικές ανάγκες για εκατοντάδες νοικοκυριά και αποτελούν βασικό εργαλείο άσκησης τοπικής κοινωνικής πολιτικής. Αν και ο αριθμός τους δεν επαρκεί για να καλύψει πλήρως το σύνολο των αυξημένων κοινωνικών αναγκών, η λειτουργία τους κρίνεται καθοριστική για την αποτροπή της φτώχειας, τη στήριξη των πλέον αδύναμων και τη διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας σε τοπικό επίπεδο

(Council of Europe, 2005). Τα κοινωνικά παντοπωλεία της Περιφέρειας παρουσιάζονται ακολούθως.

Πίνακας 23: Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ Δήμου ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ-ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Ανατολική Πλατεία Ειρήνης (Παπαπολυχρονίου), Κρέστενα	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ
ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ Δήμου ΗΛΙΔΑΣ	Ήλιδας	Αχιλλέα Μπουντουβή 21Α, Αμαλιάδα	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ Δήμου ΠΑΤΡΕΩΝ	Πατρέων	Ελευθερίου Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Τσιτσιμελή Στέλιου 2 & 1ο χλμ Ε.Ο. Αγρινίου-Αντιρρίου, Αγρίνιο	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΡΜΟΥ	Θέρμου	Πλατεία Οικογένειας Νικολίτσα, Δημαρχείο Θέρμου	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Λουδοβίκου Βαυαρίας 13, Μεσολόγγι	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	Ναυπακτίας	Φαλυσίου 6, Ναύπακτος	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-pantopoleio/)

Γ. Κοινωνικά Φροντιστήρια

Τα Κοινωνικά Φροντιστήρια αποτελούν εθελοντικές δομές εκπαιδευτικής υποστήριξης που προσφέρουν δωρεάν μαθήματα σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (κυρίως γυμνασίου και λυκείου), των οποίων οι οικογένειες αδυνατούν να καλύψουν το κόστος ιδιωτικής εκπαιδευτικής ενίσχυσης (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Η λειτουργία τους συνδέεται με τον στόχο της ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευση και της μείωσης των κοινωνικών ανισοτήτων, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπου η πρόσβαση σε πρόσθετη διδασκαλία αποτελεί προνόμιο για λίγους (Σακελλαρόπουλος & Θεοδωροπούλου, 2018).

Βασικά χαρακτηριστικά των Κοινωνικών Φροντιστηρίων είναι:

- Η διδασκαλία από εθελοντές, όπως καθηγητές, εκπαιδευτικούς σε ενεργή υπηρεσία ή συνταξιούχους, αλλά και φοιτητές συναφών σχολών που επιθυμούν να συμβάλουν κοινωνικά (Οικονόμου & Σταθόπουλος, 2019).
- Η δωρεάν συμμετοχή, που απευθύνεται σε μαθητές οι οποίοι πληρούν συγκεκριμένα κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια, διασφαλίζοντας την πρόσβαση σε παιδιά οικογενειών με περιορισμένους πόρους.
- Η εστίαση σε βασικά μαθήματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως μαθηματικά, φυσική, αρχαία ελληνικά και έκθεση, καθώς και η υποστήριξη των μαθητών που προετοιμάζονται για τις Πανελλήνιες εξετάσεις.

Η αξία των Κοινωνικών Φροντιστηρίων δεν περιορίζεται μόνο στη μαθησιακή ενίσχυση· αφορά και τη δημιουργία ενός πλαισίου κοινωνικής αλληλεγγύης και κοινοτικής συμμετοχής, όπου η γνώση μετατρέπεται σε κοινό αγαθό. Η λειτουργία τους εντάσσεται σε ευρύτερες στρατηγικές καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ παράλληλα προάγει την κοινωνική κινητικότητα και ενισχύει την αυτοπεποίθηση των μαθητών (Council of Europe, 2005).

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν σήμερα δύο (2) Κοινωνικά Φροντιστήρια, τα οποία απευθύνονται σε μαθητές οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα ή κοινωνικές δυσκολίες. Στις δομές αυτές μπορούν να απευθύνονται όλοι οι κάτοικοι των αντίστοιχων Δήμων, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα, των ανιθαγενών και των δικαιούχων ή αιτούντων διεθνούς προστασίας (ΕΣΠΑ, 2023). Παρά τον περιορισμένο αριθμό τους, τα Κοινωνικά Φροντιστήρια της Δυτικής Ελλάδας αποτελούν πολύτιμο πυλώνα στήριξης για την τοπική

κοινωνία, καθώς δίνουν τη δυνατότητα σε παιδιά από ευάλωτα νοικοκυριά να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια για την εκπαίδευση και την επαγγελματική τους πορεία. Ακολουθεί, Πίνακας με τα Κοινωνικά Φροντιστήρια της ΠΔΕ.

Πίνακας 24: Τα Κοινωνικά Φροντιστήρια της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Κοινωνικό Φροντιστήριο ΑΓΡΙΝΙΟΥ «Άγιος Ιωάννης ο Βραχωρίτης»	Αγρινίου	6ο Γυμνάσιο Αγρινίου	ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ
Κοινωνικό Φροντιστήριο ΠΥΡΓΟΥ	Πύργου	2ο Γυμνάσιο και Λύκειο Πύργου	ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinonika-frontistiria/)

Δ. Διανομή Τροφίμων

Η υπηρεσία Διανομής Τροφίμων αφορά την παροχή συσσιτίων σε σταθερή και τακτική βάση σε άτομα και οικογένειες που βρίσκονται σε κοινωνικοοικονομική αδυναμία και αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες διατροφής (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Οι ωφελούμενοι περιλαμβάνουν άτομα ή νοικοκυριά που διαμένουν στον Δήμο όπου λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων, των ανιθαγενών καθώς και των δικαιούχων/αιτούντων διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας και της καθολικής πρόσβασης (Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, 2021).

Οι Δομές Διανομής Τροφίμων έχουν διττό κοινωνικό ρόλο. Αφενός, αντιμετωπίζουν άμεσα την επισιτιστική ανασφάλεια, παρέχοντας έτοιμα γεύματα που καλύπτουν βασικές διατροφικές ανάγκες. Αφετέρου, λειτουργούν ως μηχανισμός πρόληψης του κοινωνικού αποκλεισμού, υποστηρίζοντας ιδιαίτερα άτομα που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας ή βιώνουν συνθήκες αστεγίας (Σακελλαρόπουλος & Θεοδωροπούλου, 2018).

Επιπλέον, οι δομές αυτές συνδέονται στενά με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, όπως τα Κοινωνικά Παντοπωλεία και τα Κοινωνικά Φαρμακεία, συγκροτώντας ένα συνεκτικό πλέγμα κοινωνικής φροντίδας που προωθεί

την αλληλεγγύη και την κοινωνική συνοχή (Council of Europe, 2005). Η συγχρηματοδότησή τους μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021–2027 εξασφαλίζει τη βιωσιμότητά τους και εντάσσεται στις ευρύτερες στρατηγικές καταπολέμησης της φτώχειας και ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης (ΕΣΠΑ, 2023· European Commission, 2021).

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν σήμερα δύο (2) Δομές Διανομής Τροφίμων, οι οποίες εξυπηρετούν καθημερινά δεκάδες άτομα και νοικοκυριά. Παρά τον περιορισμένο αριθμό τους, αποτελούν κρίσιμους πυλώνες για την προστασία της επισιτιστικής ασφάλειας και τη διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας, ιδιαίτερα σε περιόδους αυξημένων κοινωνικών αναγκών. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι εν λόγω Δομές στην ΠΔΕ.

Πίνακας 25: Δομές Διανομής Τροφίμων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΣΥΣΣΙΤΙΟ	Πατρέων	Ελευθερίου Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Τσιτσιμελή Στέλιου 2 & 1ο χλμ Ε.Ο. Αγρινίου-Αντιρρίου, Αγρίνιο	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/dianomi-syssitioy/)

Ε. Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (ΤΕΒΑ)[32]

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) υποστηρίζει τη διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, συνδυάζεται με συνοδευτικά μέτρα τα οποία συμβάλλουν στην κοινωνική ενσωμάτωση των ωφελουμένων και υλοποιείται στο σύνολο της χώρας. Το πεδίο εφαρμογής του ΤΕΒΑ εξειδικεύεται στην Ελλάδα μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (ΕΠ Ι). Το Πρόγραμμα υλοποιείται μέσω Κοινωνικών Συμπράξεων και οι ωφελούμενοι επιλέγονται σύμφωνα με εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια.

32 ΤΕΒΑ (Ανακτήθηκε από: https://teba.opeka.gr/%cf%80%cf%81%cf%8c%ce%b3%cf%81%ce%b1%ce%bc%ce%bc%ce%b1/)

Ωφελούμενοι της υπηρεσίας ήταν άτομα/νοικοκυριά που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή.

Σημειώνεται ότι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του έτους 2023. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διέθετε τρεις δομές ΤΕΒΑ.

Πίνακας 26: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΤΕΒΑ Κοινωνική Σύμπραξη Π.Ε. ΗΛΕΙΑΣ	Πύργου	Μανωλοπούλου 47 (Διοικητήριο), 27131, Πύργος
ΤΕΒΑ Κοινωνική Σύμπραξη Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου 30 (Διοικητήριο), 30200, Μεσολόγγι
ΤΕΒΑ Κοινωνική Σύμπραξη Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ	Πατρέων	Π.Π. Γερμανού 98, 26225, Πάτρα

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/teva/)

Οι δράσεις του ΤΕΒΑ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, καθώς και η παροχή συνοδευτικών μέτρων προς υποστήριξη της κοινωνικής ένταξής τους, συνεχίζονται στο ΕΣΠΑ 2021 – 2027, μέσω του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» (ΠΑΔΚΣ 2021-2027) που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ+.

Το νέο πρόγραμμα ονομάζεται «ΕΒΥΣ - Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης». Οι 13 Περιφέρειες της Χώρας, ως Δικαιούχοι των πράξεων της ΠΡ.6, υλοποιούν το Πρόγραμμα ΕΒΥΣ, σχεδιάζοντας, προγραμματίζοντας και διανέμοντας αγαθά δηλαδή τρόφιμα και άλλα είδη βασικής υλικής βοήθειας, σε πάνω από 600 σημεία διανομής, καλύπτοντας έτσι το σύνολο της Επικράτειας.

Παράλληλα εκάστη Περιφέρεια, σχεδιάζει τις δράσεις των συνοδευτικών μέτρων που στοχεύουν στην υποστήριξη της κοινωνικοποίησης και της κοινωνικής ένταξης των ωφελουμένων της, προωθώντας συνέργειες με τις δράσεις των λοιπών Προτεραιοτήτων του ΠΑΔΚΣ και πάντα με στόχο σε δράσεις που εξειδικεύονται σύμφωνα με το προφίλ και τις ανάγκες της ομάδας στόχου, είτε αναφέρονται σε ενήλικες ωφελούμενους, είτε σε παιδιά και εφήβους.

ΣΤ. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ)[33]

Τα «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» (ΣΔΕ) είναι δημόσια σχολεία ενηλίκων στο πεδίο της Διά Βίου Μάθησης. Απευθύνονται σε πολίτες 18 ετών και άνω, που δεν έχουν ολοκληρώσει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Με το θεσμό αυτό παρέχεται η δυνατότητα να αποκτήσουν τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο Γυμνασίου (ν.4763/2020), δίνοντας έμφαση στην απόκτηση βασικών προσόντων και στην ανάπτυξη προσωπικών δεξιοτήτων.

Σκοπός των ΣΔΕ είναι η συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων, η πληρέστερη συμμετοχή τους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι. Οι στόχοι του είναι οι εξής:

- Η ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης πολιτών 18 ετών και άνω,
- Η επανασύνδεση των εκπαιδευόμενων με τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- Η απόκτηση σύγχρονων γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική – οικονομική ένταξη και ανέλιξη,
- Η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των εκπαιδευόμενων,
- Η συμβολή στην ένταξη τους στην αγορά ή στη βελτίωση της θέσης τους στον χώρο της εργασίας Σήμερα σε όλη τη χώρα λειτουργούν εβδομήντα εννέα (79) Σ.Δ.Ε., εκ των οποίων τα δώδεκα (12) σε Καταστήματα Κράτησης και 23 εκτός έδρας τμήματα.

Ωφελούμενοι των ΣΔΕ είναι άτομα που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα και ανιθαγενών, καθώς και οι δικαιούχοι/αιτούντες διεθνούς προστασίας.

Στη συνέχεια, ακολουθεί Πίνακας με τα έξι που διαθέτει η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας:

Πίνακας 27: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΣΔΕ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ	Ξηρομέρου	ΑΣΤΑΚΟΣ, 30006	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

[33] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde/) & Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Ανακτήθηκε από: https://sde.inedivim.gr/)

ΣΔΕ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	Ναυπακτίας	Νίκου Τσάρα 9, 30300	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΣΔΕ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Τέρμα Σπύρου Τρικούπη, 30200	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΣΔΕ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Δεληγιώργη 27, 30100	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΣΔΕ ΠΥΡΓΟΥ	Πύργου	2ο Χιλ Εθνικής Οδού Πύργου - Κυπαρισσίας, 27100	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
2ο ΣΔΕ ΠΑΤΡΑΣ	Πατρέων	Κατάστημα Κράτησης ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΒΙΠΕ ΠΑΤΡΩΝ, 26110	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde/)

3.2.6.Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)

Οι Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) αποτελούν μικρές, αποκεντρωμένες μονάδες φιλοξενίας που απευθύνονται σε άτομα με αναπηρία τα οποία δεν μπορούν να ζήσουν αυτόνομα χωρίς κατάλληλη υποστήριξη και των οποίων οι οικογένειες αδυνατούν να ανταποκριθούν επαρκώς στις ανάγκες φροντίδας. Η ίδρυση και λειτουργία τους καθορίζεται από την Κοινή Υπουργική Απόφαση Δ12/ΓΠ.οικ.13107/283/20-03-2019, η οποία θέτει το θεσμικό πλαίσιο για την οργάνωση, στελέχωση και παροχή υπηρεσιών στις ΣΥΔ, διασφαλίζοντας την ποιότητα και τη βιωσιμότητα της λειτουργίας τους.

Βασικός στόχος των ΣΥΔ είναι η προώθηση του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρία στην ανεξάρτητη διαβίωση και η ουσιαστική ένταξή τους στην κοινότητα. Μέσα από την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης – που περιλαμβάνουν φροντίδα στην καθημερινή ζωή, ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, καθώς και ευκαιρίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης – οι ΣΥΔ διασφαλίζουν τον σεβασμό στην αξιοπρέπεια, τις ανάγκες και τις επιθυμίες κάθε ωφελούμενου. Παράλληλα, ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και διατήρηση δεξιοτήτων που προάγουν την αυτονομία και ενδυναμώνουν την ενεργό συμμετοχή στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον.

Οι κύριοι ωφελούμενοι είναι άτομα με νοητική αναπηρία, τα οποία υποστηρίζονται σε καθημερινές δραστηριότητες (π.χ. προσωπική υγιεινή, διατροφή, διαχείριση οικιακών αναγκών), στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησής τους. Μέσα από το πλαίσιο αυτό, οι ΣΥΔ αποτελούν ένα καινοτόμο μοντέλο κοινοτικής φροντίδας, το οποίο υπερβαίνει την παραδοσιακή ιδρυματική λογική και εστιάζει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν σήμερα δώδεκα (12) ΣΥΔ, εκ των οποίων επτά (7) στην Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας και πέντε (5) στην Π.Ε. Ηλείας, με συνολικά περίπου 83 διαμένοντες (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Ο αριθμός αυτός, αν και περιορισμένος σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού με αναπηρία, υπογραμμίζει την ιδιαίτερη σημασία των ΣΥΔ ως πυρήνων κοινωνικής προστασίας και ως εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε τοπικό επίπεδο [34]. Ο ακόλουθος Πίνακας παρουσιάζει τα ΣΥΔ στην ΠΔΕ.

Πίνακας 28: Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
5η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Σωκράτους & Καραϊσκάκη, Βάρδα	-
4η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Σωκράτους & Καραϊσκάκη, Βάρδα	-
3η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	ΣΥΡΜΠΑΝΙ ΒΑΡΔΑΣ	-
2η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Καραϊσκάκη, Βάρδα	-
1η ΣΥΔ ΛΕΧΑΙΝΩΝ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	ΕΛΕΝΗΣ ΔΗΜΑΚΗ & ΚΩΚΛΙΑΝΗ ΛΕΧΑΙΝΑ	-

[34] Όπ.π.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΣΥΔ "ΜΑΧΗΤΕΣ"	Πατρέων	Βερμίου & Αρακύνθου, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΣΧΕΔΙΑ"	Ναυπακτίας	Βομβοκού, θέση "Αηλιάδες", Ναύπακτος	-
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΠΥΞΙΔΑ"	Ναυπακτίας	Βομβοκού, θέση "Αηλιάδες", Ναύπακτος	-
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΤΑΞΙΔΙ"	Ναυπακτίας	Β.Ε. Πλαστήρα 9, Ναύπακτος	-
ΣΥΔ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" (Αγρίνιο)	Αγρινίου	Ψηλογέφυρο Αγρινίου	-
ΣΥΔ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" (Ι.Π. Μεσολογγίου) Ιεράς Πόλεως	Μεσολογγίου	Κύπρου & Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, Μεσολόγγι	-
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΠΟΛΥΤΙΜΗ"	Ναυπακτίας	Πλατανίτης Αντιρρίου	-

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syd/)

Η λειτουργία των ΣΥΔ συνδέεται με τις ευρύτερες ευρωπαϊκές και εθνικές στρατηγικές για την αποϊδρυματοποίηση, την κοινωνική ένταξη και την προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία. Η συγχρηματοδότησή τους μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) εξασφαλίζει τη βιωσιμότητά τους και ενισχύει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, συμβάλλοντας στην ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας και στη δημιουργία ενός πιο συμπεριληπτικού κοινωνικού περιβάλλοντος.

Εν κατακλείδι, οι ΣΥΔ της Δυτικής Ελλάδας συνιστούν μια καίρια τομή στην κοινωνική πολιτική για τα άτομα με αναπηρία, καθώς προωθούν την κοινωνική ενσωμάτωση, βελτιώνουν τις προοπτικές συμμετοχής σε εκπαιδευτικά και επαγγελματικά πλαίσια και αναδεικνύουν το δικαίωμα

όλων των ατόμων σε μια ζωή με αξιοπρέπεια, αυτονομία και ισότιμη συμμετοχή.

3.2.7.Δομές Ψυχικής Υγείας και Συναφείς Δομές

Οι Φορείς Ψυχικής Υγείας αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού και περιφερειακού συστήματος κοινωνικής προστασίας και υγείας, καθώς καλύπτουν κρίσιμες ανάγκες ατόμων με ψυχικές διαταραχές ή ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Η ανάπτυξή τους εδράζεται στη μεταρρύθμιση της ψυχικής υγείας, που ξεκίνησε με τον Ν. 2716/1999 και ενισχύθηκε με μεταγενέστερα προγράμματα, όπως το «Ψυχαργώς», τα οποία στόχευαν στην αποϊδρυματοποίηση και στην προώθηση της κοινοτικής φροντίδας (Οικονόμου & Σταθόπουλος, 2019).

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργεί ένα δίκτυο υπηρεσιών ψυχικής υγείας που περιλαμβάνει:

- Κέντρα Ψυχικής Υγείας, τα οποία παρέχουν πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία σε κοινοτικό επίπεδο.
- Ξενώνες και Οικοτροφεία, που φιλοξενούν άτομα με χρόνια ψυχική νόσο σε προστατευμένο περιβάλλον, ως ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ νοσοκομειακής περίθαλψης και αυτόνομης διαβίωσης.
- Κινητές Μονάδες Ψυχικής Υγείας, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε απομακρυσμένες περιοχές της Αιτωλοακαρνανίας και της Ηλείας, φέρνοντας τις υπηρεσίες φροντίδας κοντά στους ασθενείς.
- Ημέρες Νοσοκομεία και ειδικές μονάδες, όπως λέσχες απασχόλησης και μονάδες έγκαιρης παρέμβασης σε ψυχώσεις, που ενισχύουν την κοινωνική ένταξη και την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση.

Οι υπηρεσίες των φορέων αυτών καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, από ψυχολογική και ψυχιατρική υποστήριξη, φαρμακευτική αγωγή και προγράμματα κοινωνικής επανένταξης, έως δράσεις πρόληψης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας (Council of Europe, 2005). Το προσωπικό των δομών αυτών αποτελείται από εξειδικευμένους επαγγελματίες, όπως ψυχιάτρους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, εργοθεραπευτές και νοσηλευτές, εξασφαλίζοντας την ολιστική αντιμετώπιση των αναγκών των ωφελουμένων.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν αρκετοί φορείς ψυχικής υγείας, με χαρακτηριστικά παραδείγματα τις μονάδες ψυχικής υγείας του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Πατρών, του Γενικού Νοσοκομείου Αγρινίου και τις Κινητές Μονάδες Ψυχικής Υγείας που δραστηριοποιούνται σε ορεινές και δυσπρόσιτες περιοχές. Παράλληλα, μη κυβερνητικοί φορείς και κοινωνικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στη λειτουργία ξενώνων

και οικοτροφείων για ψυχικά ασθενείς, ενισχύοντας το δίκτυο υπηρεσιών (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025).

Πίνακας 29: Δομές Ψυχικής Υγείας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Οικοτροφείο «Τυρώ»	Πύργου	Ε.Ο Πύργου Πατρών, Λαστέικα,	ΑΜΚΕ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΕ. ΚΟΙ.ΨΥ ΠΑΤΡΑ	Πατρέων	Πάροδος Αγίας Σοφίας 76, Πάτρα	ΝΠΔ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
Σωματείο Ατόμων με Ψυχική Αναπηρία Π.Ε. Αχαΐας «ΣΘΕΝΟΣ»	Πατρέων	Ακτή Δυμαίων 5	ΝΠΙΔ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης «ΦΑΡΟΣ»	Πατρέων	Μυκηνών 1, Πάτρα	ΜΟΝΑΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
Μονάδα Ψυχικής Υγείας & Οικοτροφείο “ΥΠΑΤΙΑ”	Πατρέων	25ης Μαρτίου 104 & Παντανάσσης	ΜΟΝΑΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής & Ερευνών	Πατρέων	Μυκηνών 1, Πλατεία Παπανδρέου, Πάτρα	ΚΟΙΝΟΦΕΛΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
Παιδοψυχιατρικό τμήμα Καραμανδάνειο Νοσοκομείο Παίδων Πάτρας	Πατρέων	Ερυθρού Σταυρού 40	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Κέντρο Ψυχικής Υγείας, Γ.Ν. Πατρών "ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ"	Πατρέων	Επιδαυρου 8, Τερψιθέα 26442	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
Ψυχιατρική Κλινική Γ.Ν. Ηλείας "ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ"	Πύργου	Συντριάδα, 271 31 Πύργος Ηλείας	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	Ι.Π. Μεσολογγίου	Τζαβέλλα 12, Μεσολόγγι	ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/foreis-psychikis-ygeias/)

Η λειτουργία αυτών των δομών συγχρηματοδοτείται σε σημαντικό βαθμό από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), μέσω των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021–2027, γεγονός που διασφαλίζει τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών (ΕΣΠΑ, 2023). Στόχος είναι η παροχή ποιοτικής φροντίδας με βάση το μοντέλο της κοινοτικής ψυχιατρικής και η προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής ένταξης και της προστασίας των δικαιωμάτων των ψυχικά ασθενών (European Commission, 2021).

Παρά την πρόοδο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, όπως η υποστελέχωση σε ορισμένες περιοχές, οι περιορισμένοι πόροι και το κοινωνικό στίγμα, που συχνά δυσχεραίνουν την πλήρη κοινωνική αποδοχή. Ωστόσο, οι Φορείς Ψυχικής Υγείας στη Δυτική Ελλάδα αποτελούν κρίσιμους μηχανισμούς υποστήριξης και αναγνωρίζονται ως κομβικά σημεία στο πλαίσιο της περιφερειακής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη.

3.2.8.Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων

Τα Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων αποτελούν σημαντικούς φορείς παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας και κοινωνικής φροντίδας, οι οποίοι λειτουργούν με στόχο την πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας σε τοπικό επίπεδο. Η λειτουργία τους βασίζεται στη συνεργασία του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ) με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που

αναπτύχθηκε από τη δεκαετία του 1990 και ενισχύθηκε με την εθνική στρατηγική για τα ναρκωτικά (Οικονόμου & Σταθόπουλος, 2019).

Οι δράσεις των Κέντρων Πρόληψης επικεντρώνονται σε τρεις βασικούς άξονες:

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού, με εκστρατείες και παρεμβάσεις σε τοπικές κοινωνίες.
- Προγράμματα αγωγής υγείας σε σχολεία, που ενισχύουν την αυτοεκτίμηση, τις κοινωνικές δεξιότητες και την ικανότητα λήψης αποφάσεων των μαθητών, συμβάλλοντας στην πρόληψη της χρήσης ουσιών.
- Συμβουλευτική υποστήριξη σε οικογένειες και άτομα που εμφανίζουν πρώιμα σημάδια εξάρτησης ή αναζητούν πληροφόρηση και βοήθεια.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν Κέντρα Πρόληψης σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα (Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας). Ενδεικτικά, το Κέντρο Πρόληψης «Καλλίπολις» στην Πάτρα, το Κέντρο Πρόληψης «Οδυσσέας» στο Αγρίνιο και το Κέντρο Πρόληψης «Παλλάδας» στον Πύργο υλοποιούν παρεμβάσεις σε σχολικές μονάδες, τοπικούς συλλόγους και φορείς, εξυπηρετώντας χιλιάδες ωφελούμενους κάθε χρόνο (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Τα Κέντρα παρουσιάζονται ακολούθως.

Πίνακας 30: Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ "ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ"	Ήλιδας	Ελ. Βενιζέλου 29, Αμαλιάδα	ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΙΓΟΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ (ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ)	Πατρέων	Ν.Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ-ΑΘΗΝΩΝ 35, ΠΑΤΡΑ	-

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ "ΟΔΥΣΣΕΑΣ"	Αγρινίου	Φλώρας Καραπαπά 3 & Δημοτσελίου, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-prolipsis-exartiseon/)

Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται δωρεάν, από εξειδικευμένο προσωπικό (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδαγωγούς), και λειτουργούν με τη φιλοσοφία της πρωτογενούς πρόληψης, δηλαδή της ενδυνάμωσης των ατόμων πριν εμφανιστεί η συμπεριφορά χρήσης ουσιών. Επιπλέον, τα Κέντρα Πρόληψης αναπτύσσουν συνεργασίες με τις τοπικές κοινωνίες, ενισχύοντας τη συμμετοχικότητα και τη δημιουργία τοπικών δικτύων πρόληψης (Council of Europe, 2005).

Η χρηματοδότησή τους προέρχεται από το Υπουργείο Υγείας, τον ΟΚΑΝΑ και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ η λειτουργία τους εντάσσεται σε δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) μέσω των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021–2027 (ΕΣΠΑ, 2023). Έτσι, εντάσσονται στις ευρύτερες στρατηγικές της ΕΕ για την προώθηση της υγείας, της κοινωνικής συνοχής και της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού (European Commission, 2021).

Συνολικά, τα Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων της Δυτικής Ελλάδας αποτελούν έναν καίριο θεσμό δημόσιας υγείας, που δεν περιορίζεται στην αποτροπή της χρήσης ουσιών, αλλά συμβάλλει στη δημιουργία ενός υγιέστερου κοινωνικού περιβάλλοντος, ενδυναμώνοντας τόσο τους νέους όσο και τις οικογένειές τους.

3.2.9.Δομές Συμβουλευτικής για την Κακοποίηση

Οι Δομές Συμβουλευτικής για την Κακοποίηση αποτελούν εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες που έχουν ως στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της έμφυλης κακοποίησης, παρέχοντας πολύπλευρη στήριξη σε θύματα βίας (ΚΕΘΙ, 2021). Οι δομές αυτές λειτουργούν στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την ισότητα των φύλων και εντάσσονται στο πανελλαδικό δίκτυο που αναπτύχθηκε με τη συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων και του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και εθνικούς πόρους (ΕΣΠΑ, 2023).

Οι υπηρεσίες που παρέχονται περιλαμβάνουν:

- Συμβουλευτική ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους.
- Νομική ενημέρωση και καθοδήγηση σχετικά με τα δικαιώματα και τις διαθέσιμες διαδικασίες προστασίας.
- Εργασιακή συμβουλευτική, με στόχο την ενδυνάμωση και την οικονομική ανεξαρτησία των θυμάτων.
- Παρεμβάσεις ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας για την πρόληψη της βίας και την ενίσχυση της κουλτούρας μηδενικής ανοχής απέναντι στην κακοποίηση (Σακελλαρόπουλος & Θεοδωροπούλου, 2018).

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν Συμβουλευτικά Κέντρα σε βασικές πόλεις, όπως η Πάτρα και το Αγρίνιο, τα οποία εξυπηρετούν γυναίκες από ολόκληρη την περιφέρεια. Τα κέντρα αυτά παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες από εξειδικευμένο προσωπικό (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, νομικούς συμβούλους), σε ασφαλές και εμπιστευτικό περιβάλλον (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Οι Δομές παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 31: Δομές Συμβουλευτικής για την Κακοποίηση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΤΡΑΣ	Πατρέων	Κανακάρη 101β, Πάτρα	ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	Πατρέων	Ελευθερίου Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα (κτίριο Κέντρου Κοινότητας)	ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΞΕΝΩΝΑΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Ε.Ο. Αγρινίου-Μεσολογγίου, 1ος όροφος (Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας και	ΚΕΝΤΡΟ ΞΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
		Δημόσιας Υγείας)	

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/symvoyleytika-kentra/)

Η λειτουργία τους είναι ιδιαίτερα κρίσιμη, καθώς η ενδοοικογενειακή και έμφυλη βία εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα που συχνά παραμένει αθέατο λόγω φόβου ή κοινωνικού στίγματος (Council of Europe, 2005). Μέσα από τις δομές συμβουλευτικής, οι γυναίκες και τα παιδιά αποκτούν πρόσβαση σε υπηρεσίες προστασίας, ενδυνάμωσης και επανένταξης, γεγονός που συμβάλλει καθοριστικά στην πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η συγχρηματοδότησή τους από το ΕΚΤ+ εντάσσει τις δομές αυτές στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών στρατηγικών για την ισότητα των φύλων και την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών (European Commission, 2021). Έτσι, οι Δομές Συμβουλευτικής για την Κακοποίηση αποτελούν όχι μόνο μηχανισμούς άμεσης υποστήριξης, αλλά και εργαλεία κοινωνικής αλλαγής, που ενδυναμώνουν τα θύματα και προάγουν μια κοινωνία δικαιοσύνης και ισότητας.

3.3.Χαρακτηριστικά Ωφελούμενων Κοινωνικών Δομών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αριθμεί 648.220 κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ, 2021), καταγράφοντας μείωση πληθυσμού κατά 4,6% σε σχέση με το 2011, εξέλιξη που συνδέεται με χαμηλά ποσοστά γεννήσεων και έντονη γήρανση (ΕΛΣΤΑΤ, 2025). Ο δείκτης γήρανσης στην Περιφέρεια καταδεικνύει την ύπαρξη 238 ηλικιωμένων (70+) ανά 100 παιδιά (0–9 ετών), έναντι 201 για το σύνολο της χώρας, γεγονός που υπογραμμίζει την αυξημένη συγκέντρωση ηλικιωμένων στον πληθυσμό (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ, 2025). Οι πολίτες άνω των 75 ετών ανέρχονται στο 11,7% του πληθυσμού, στοιχείο που ενισχύει την ανάγκη στοχευμένων κοινωνικών και ενεργειακών πολιτικών.

Σημαντική θέση κατέχουν και οι μονογονεϊκές οικογένειες, καθώς το 32% των νοικοκυριών στην ΠΔΕ αποτελείται από ένα μέλος και το 28% από δύο μέλη (ΕΛΣΤΑΤ, 2025). Οι μικροί αυτοί σχηματισμοί υποδηλώνουν την απουσία εκτεταμένων οικογενειακών δικτύων και την αυξημένη ευαλωτότητα, ειδικά όταν πρόκειται για γονέα με ανήλικα παιδιά. Οι μονογονεϊκές οικογένειες καταγράφονται συχνά σε υψηλότερο κίνδυνο

φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, στοιχείο που επιβεβαιώνεται από τα ποσοστά φτώχειας στην Περιφέρεια (35,2% το 2024) τα οποία παραμένουν σχεδόν διπλάσια από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Eurostat, 2025).

Επίσης, τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) συνιστούν μια κρίσιμη ομάδα ωφελούμενων των κοινωνικών δομών. Αν και δεν υπάρχουν ειδικά επικαιροποιημένα δεδομένα για την ΠΔΕ, σε εθνικό επίπεδο εκτιμάται ότι περίπου το 24% των πολιτών δηλώνουν σοβαρούς περιορισμούς στις καθημερινές δραστηριότητες λόγω προβλημάτων υγείας (Eurostat, 2023). Η γεωγραφική διάρθρωση της ΠΔΕ, με έντονα ορεινά χαρακτηριστικά και περιορισμένες υποδομές, καθιστά ακόμη δυσκολότερη την πλήρη κοινωνική και επαγγελματική ένταξη των ΑμεΑ.

Οι πολύτεκνες οικογένειες αποτελούν επίσης σημαντικό τμήμα του πληθυσμού-στόχου. Αν και σε εθνικό επίπεδο μόλις το 8% των νοικοκυριών έχει πέντε ή περισσότερα μέλη, στην ΠΔΕ το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει το 9% (ΕΛΣΤΑΤ, 2025), με έμφαση στις αγροτικές περιοχές της Αιτωλοακαρνανίας και της Ηλείας. Η πολυτεκνία συχνά συνδέεται με υψηλότερα ποσοστά φτώχειας, λόγω του αυξημένου κόστους διαβίωσης και της περιορισμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας.

Τα παιδιά αποτελούν άλλη μία κατηγορία υψηλής προτεραιότητας για τις κοινωνικές δομές. Με δεδομένο ότι πάνω από το ένα τρίτο του πληθυσμού της Περιφέρειας ζει σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, εκτιμάται ότι σημαντικός αριθμός ανήλικων ζει σε συνθήκες οικονομικής στέρησης, στοιχείο που επηρεάζει την εκπαίδευση, την υγεία και τη μελλοντική κοινωνική τους ένταξη.

Οι άνεργοι μακράς διάρκειας και οι νέοι εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (NEETs) αποτελούν, επίσης, ευάλωτη κατηγορία. Το 2023 οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στην ΠΔΕ ανέρχονταν σε 76.714 άτομα, εκ των οποίων το 61,3% γυναίκες (Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας, 2023). Η ανεργία συγκεντρώνεται κυρίως στις ηλικιακές ομάδες 30–44 και 45–54 ετών, γεγονός που ενισχύει τον κίνδυνο κοινωνικής επισφάλειας. Οι νέοι σε αγροτικές περιοχές εμφανίζουν υψηλά ποσοστά μη συμμετοχής σε εκπαίδευση ή εργασία, επιβαρύνοντας τις κοινωνικές ανισότητες.

Η ΠΔΕ καταγράφει και παρουσία μεταναστών και προσφύγων, που αποτελούν το 4,9% του συνολικού πληθυσμού (ΕΛΣΤΑΤ, 2021). Η Ηλεία καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό αλλοδαπών (10%), κυρίως από την Ασία (40%), ενώ στην Αιτωλοακαρνανία οι μετανάστες προέρχονται κυρίως από την ΕΕ και στην Αχαΐα από τρίτες χώρες. Οι πληθυσμοί αυτοί αντιμετωπίζουν εμπόδια ένταξης στην αγορά εργασίας και περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η παρουσία κοινοτήτων Ρομά, κυρίως στην Αιτωλοακαρνανία (Μεσολόγγι, Αγρίνιο) και στην Ηλεία (Πύργος, Αμαλιάδα). Η σχολική διαρροή, η υψηλή ανεργία και οι κακές συνθήκες στέγασης συνθέτουν ένα πλέγμα κοινωνικών αποκλεισμών που εντείνουν την ευαλωτότητα των κοινοτήτων αυτών.

Οι άστεγοι και οι γυναίκες σε κίνδυνο αποτελούν συμπληρωματικές ομάδες ωφελούμενων. Στην Πάτρα καταγράφεται σημαντικός αριθμός αστέγων και επισφαλώς στεγασμένων, κυρίως εξαιτίας της ανεργίας και της οικονομικής κρίσης. Οι γυναίκες, από την άλλη, εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και συμμετέχουν συχνότερα σε μονογονεϊκά νοικοκυριά, ενώ πλήττονται και από φαινόμενα έμφυλης βίας και χαμηλών αποδοχών.

Ανά Περιφερειακή Ενότητα, επισημαίνονται τα κατωτέρω:

- **Αχαΐα**: Συγκεντρώνει το 47% του πληθυσμού της ΠΔΕ, με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο (31% απόφοιτοι Λυκείου, 19% τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και 31.090 κατοίκους άνω των 75 ετών (ΕΛΣΤΑΤ, 2025). Οι μονογονεϊκές οικογένειες εμφανίζονται κυρίως στον αστικό ιστό, ενώ στην Πάτρα συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος αστέγων/επισφαλώς στεγασμένων.
- **Αιτωλοακαρνανία**: 192.346 κάτοικοι, η μεγαλύτερη μείωση πληθυσμού (–8,8% την περίοδο 2011–2021), χαμηλή πυκνότητα (35,5 κάτ./τ.χλμ.), αυξημένοι ηλικιωμένοι (25.433 75+). Χαμηλοί εκπαιδευτικοί δείκτες (28% μόνο Δημοτικό, 14% ανώτατη εκπαίδευση), υψηλό ποσοστό μικρών νοικοκυριών (1–2 μέλη: 59%) και σημαντική παρουσία κοινοτήτων Ρομά (ΕΛΣΤΑΤ, 2025).
- **Ηλεία**: 149.895 κάτοικοι, μείωση 5,9% σε μια δεκαετία, έντονη γήρανση (19.129 75+), το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο στην Περιφέρεια (31% μόνο Δημοτικό). Το υψηλότερο ποσοστό αλλοδαπών (10%), με κυρίαρχες κοινότητες από την Ασία (40%), υποδηλώνει πρόσθετες κοινωνικοπολιτισμικές προκλήσεις (ΕΛΣΤΑΤ, 2025).

Συνολικά, παρά τη βελτίωση των δεικτών φτώχειας την περίοδο 2020–2024, η ΠΔΕ εξακολουθεί να παρουσιάζει το 2024 υψηλό ποσοστό (35,2%) πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού—σχεδόν διπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου (Eurostat, 2025). Οι ηλικιωμένοι, οι μονογονεϊκές οικογένειες, τα ΑμεΑ, οι πολύτεκνες οικογένειες, οι μετανάστες, οι Ρομά, οι άνεργοι και οι γυναίκες σε κίνδυνο συγκροτούν τον βασικό πυρήνα ωφελούμενων των κοινωνικών δομών ΕΚΤ+ στην ΠΔΕ, αντιμετωπίζοντας πολλαπλά εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες, στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και στην κάλυψη βασικών—συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών—αναγκών. Η ενδοπεριφερειακή διαφοροποίηση αναδεικνύει ότι η Αχαΐα υπερτερεί σε δείκτες εκπαίδευσης

και υποδομών, ενώ η Αιτωλοακαρνανία και η Ηλεία εμφανίζουν εντονότερα φαινόμενα γήρανσης, φτώχειας και κοινωνικής επισφάλειας.

3.4.Ευρήματα προηγούμενων σχετικών ερευνών του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Οι προηγούμενες έρευνες, του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, που επιλέγονται και παρουσιάζονται έχουν άμεση συνάφεια με το αντικείμενο της μελέτης «Έρευνες στις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ+ συνεχιζόμενες και νέες κοινωνικές δομές της ΠΔΕ». Οι εν λόγω έρευνες εστιάζουν στη λειτουργία, την αποδοτικότητα και την ικανοποίηση από κοινωνικές δομές και προγράμματα που χρηματοδοτούνται ή συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+. Ακολούθως, περιγράφονται τα ευρήματα των προηγούμενων άμεσα σχετικών ερευνών του.

Α.Έρευνα στις Κοινωνικές Υπηρεσίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για τη λειτουργία των Κοινωνικών Υπηρεσιών των ΟΤΑ Α΄ Βαθμού[35]

Η έρευνα που υλοποιήθηκε στις κοινωνικές υπηρεσίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α΄ βαθμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Ρηγόπουλος, 2023) κατέδειξε κρίσιμα ευρήματα αναφορικά με τη λειτουργία και τον ρόλο των κοινωνικών δομών σε τοπικό επίπεδο. Στην έρευνα συμμετείχαν 131 στελέχη κοινωνικών υπηρεσιών, τα οποία προσέφεραν μια αξιόπιστη και αντιπροσωπευτική εικόνα, παρά την απουσία δεδομένων από τον Δήμο Πατρέων, γεγονός που περιορίζει εν μέρει το επίπεδο εμπιστοσύνης των αποτελεσμάτων.

Το δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία γυναικών (87,8%), με την πλειονότητα να ανήκει στις ηλικιακές κατηγορίες 30-40 ετών. Το μορφωτικό επίπεδο αναδείχθηκε υψηλό, καθώς το 60,3% κατείχε πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 14,5% διέθετε μεταπτυχιακό τίτλο. Η επαγγελματική εμπειρία των στελεχών διαφοροποιείται, με το 37,4% να έχει μικρή προϋπηρεσία (0-3 έτη), αλλά και ένα σημαντικό ποσοστό (32,1%) να διαθέτει εμπειρία άνω των δώδεκα ετών. Τα δεδομένα αυτά καταδεικνύουν ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες

[35] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα στις Κοινωνικές Υπηρεσίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για τη λειτουργία των Κοινωνικών Υπηρεσιών των ΟΤΑ Α΄ Βαθμού. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-stis-koinonikes-ypiresies-tis-perifereias-dytikis-elladas-gia-ti-leitoyrgia-ton-koinonikon-ypiresion-ton-ota-a%CE%84-vathmoy.pdf)

στελεχώνονται τόσο από νέους και καταρτισμένους εργαζόμενους όσο και από έμπειρα στελέχη με πολυετή παρουσία.

Σε επίπεδο λειτουργίας, τα αποτελέσματα ανέδειξαν ικανοποιητικό βαθμό μεθοδικότητας και ακρίβειας στη συλλογή και επεξεργασία στοιχείων για κρίσιμους τομείς, όπως το εισόδημα και η φτώχεια (57,3% συμφωνεί ή συμφωνεί απολύτως), η απασχόληση και η ανεργία (73,3% μη αρνητική τοποθέτηση), η εκπαίδευση και κατάρτιση (44,3% συμφωνία), καθώς και η στέγαση (52,7%). Ιδιαίτερα θετικά καταγράφηκαν οι τομείς υγείας και κοινωνικής φροντίδας, όπου το 63,4% δήλωσε πως η συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων γίνεται μεθοδικά. Αντίστοιχα, η διάσταση του τοπικού περιβάλλοντος συγκέντρωσε θετικές αξιολογήσεις σε ποσοστό περίπου 70%.

Ωστόσο, αναδείχθηκαν και πεδία προβληματισμού. Ειδικότερα, η υποστήριξη του έργου των χαρτογραφήσεων και μελετών του Υπουργείου Εργασίας αξιολογήθηκε λιγότερο θετικά, με το 20% των συμμετεχόντων να εκφράζει σαφή διαφωνία. Παράλληλα, η διαβούλευση με την τοπική κοινωνία για τη λήψη μέτρων κοινωνικής ένταξης καταγράφηκε ως σχετικά ανεπαρκής, με το 24% να θεωρεί ότι δεν διεξάγεται μεθοδικά. Αντιθέτως, θετικά αξιολογήθηκε η λειτουργία των υπηρεσιών ως σημείο αναφοράς για τη σύνταξη χαρτών χωρικών παρεμβάσεων (84,7% μη αρνητικές απαντήσεις) καθώς και η προώθηση της δικτύωσης μεταξύ φορέων κοινωνικής ένταξης, με το 62% να την αναγνωρίζει ως μεθοδική και ακριβή.

Συνολικά, ο βαθμός υλοποίησης των διατάξεων του άρθρου 15 του Ν. 4455/2016 κρίθηκε ικανοποιητικός, με το 56,5% να δηλώνει ότι εφαρμόζονται σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό. Παρά τις επιμέρους αδυναμίες, τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη δυναμική των κοινωνικών υπηρεσιών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ιδίως ως προς την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού και την ικανότητα διαχείρισης δεδομένων, αλλά και την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της διαβούλευσης με την κοινωνία και της θεσμικής υποστήριξης από την κεντρική διοίκηση

Β.Έρευνα για την Ικανοποίηση Ωφελούμενων Δομών από τους 3 πυλώνες Κοινωνικής Προστασίας[36]

Η έρευνα για την ικανοποίηση των ωφελούμενων από τις κοινωνικές δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Ρηγόπουλος, 2023) παρείχε ένα σύνολο

[36] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για την Ικανοποίηση Ωφελούμενων Δομών από τους 3 πυλώνες Κοινωνικής Προστασίας. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-gia-tin-ikanopoiisi-ofeloymenon-domon-apo-toys-3-pylones-koinonikis-prostasias.pdf)

κρίσιμων πληροφοριών για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των τριών πυλώνων κοινωνικής προστασίας. Συμμετείχαν 188 αποδέκτες υπηρεσιών κοινωνικών δομών, όπως τα Κέντρα Κοινότητας, οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, τα Κέντρα Διημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) και τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ). Η έρευνα διεξήχθη τον χειμώνα 2022-2023 και πληρούσε κριτήρια στατιστικής αξιοπιστίας, με επίπεδο εμπιστοσύνης 85% και περιθώριο σφάλματος ±5%.

Το προφίλ των συμμετεχόντων χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά ανεργίας (64,9%), χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (35,6% απόφοιτοι δημοτικού και 21,8% απόφοιτοι γυμνασίου) και πολύ χαμηλό οικογενειακό εισόδημα (70,8% με λιγότερα από 5.000 ευρώ ετησίως). Οι συμμετέχοντες ανήκαν κυρίως σε ευπαθείς ομάδες, όπως άνεργοι, μέλη μονογονεϊκών οικογενειών, Ρομά και άτομα με αναπηρία. Η απουσία συμμετοχής του Δήμου Πατρέων αποτέλεσε σημαντική μεθοδολογική αδυναμία, καθώς δεν αποτυπώθηκαν οι ιδιαίτερες ανάγκες του μεγαλύτερου αστικού κέντρου της Περιφέρειας.

Ως προς τη χρήση υπηρεσιών, οι ωφελούμενοι δήλωσαν συχνότερη επίσκεψη στα Κέντρα Κοινότητας (58,6% από καθημερινά έως μερικές φορές τον μήνα), ενώ σημαντική χρήση παρατηρήθηκε και στα Κοινωνικά Παντοπωλεία (20,9%). Οι υπόλοιπες δομές (Κοινωνικά Φαρμακεία, Δομές Αστέγων, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών) παρουσίασαν περιορισμένη χρήση, γεγονός που αποτυπώνει αφενός το μέγεθος του πληθυσμού-στόχου, αφετέρου τη διαθεσιμότητα υπηρεσιών.

Σχετικά με τις ανάγκες που δεν ικανοποιούνται, το 45% των συμμετεχόντων ανέδειξε την εύρεση εργασίας ως το κυρίαρχο ζητούμενο, ενώ άλλες ανάγκες που καταγράφηκαν περιλαμβάνουν τρόφιμα, εκπαίδευση, ιατρική φροντίδα και ψυχολογική υποστήριξη. Αντίθετα, οι βασικές ανάγκες που καλύπτονται αφορούν κυρίως επιδόματα (ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, ΚΕΑ, επίδομα στέγασης και προνοιακά επιδόματα), τα οποία αντιστοιχούν στο 65% των δηλωμένων ωφελημάτων. Το στοιχείο αυτό υπογραμμίζει τον καίριο ρόλο των κοινωνικών δομών στη διασφάλιση ενός ελάχιστου βιοτικού επιπέδου.

Σε ό,τι αφορά την κοινωνική ένταξη, οι ωφελούμενοι δήλωσαν σε πολύ χαμηλά ποσοστά ότι βιώνουν μοναξιά (6,1%) ή αποστροφή από προσωπικό και άλλους ωφελούμενους (1,1%). Αντιθέτως, η πλειονότητα αναγνώρισε υψηλά επίπεδα αποδοχής και εκτίμησης τόσο από το προσωπικό (87,4%) όσο και από τους γείτονες (66,5%). Το εύρημα αυτό καταδεικνύει τη θετική συμβολή των δομών στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Τέλος, η έρευνα ανέδειξε δομικές αδυναμίες. Συγκεκριμένα, το 57,4% των ωφελούμενων θεώρησε ότι οι κοινωνικές δομές χρειάζονται επιπλέον

προσωπικό, ενώ το 58,8% υπογράμμισε την ανάγκη βελτίωσης των υποδομών. Οι κυριότερες προτάσεις για βελτίωση των υπηρεσιών εστιάστηκαν στη βελτίωση της ενημέρωσης για διαθέσιμα προγράμματα, την αναβάθμιση υποδομών και τη βελτίωση της τοποθεσίας και της πρόσβασης.

Συνολικά, η έρευνα επιβεβαίωσε τον καίριο ρόλο των κοινωνικών δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στην υποστήριξη ευπαθών ομάδων, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα την αναγκαιότητα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού, αναβάθμισης υποδομών και διεύρυνσης υπηρεσιών με επίκεντρο την ένταξη στην αγορά εργασίας

Γ.Έρευνα σε στελέχη του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» για την κατανόηση των αναγκών και των σημείων του προγράμματος που επιδέχονται βελτίωσης[37]

Η έρευνα που διεξήχθη σε στελέχη του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Ρηγόπουλος, 2023) είχε ως στόχο την κατανόηση των αναγκών, των προκλήσεων και των σημείων βελτίωσης του προγράμματος. Στην έρευνα συμμετείχαν 30 στελέχη, εκ των οποίων η πλειονότητα (73,3%) κατείχε θέση προϊσταμένου ομάδας, ενώ πάνω από το 80% είχε προϋπηρεσία άνω των 15 ετών στο πρόγραμμα. Το γεγονός αυτό προσδίδει στα ευρήματα ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς βασίζονται σε μακροχρόνια εμπειρία και σε βαθιά γνώση του αντικειμένου.

Τα στελέχη αξιολόγησαν τις δράσεις του προγράμματος ως αποτελεσματικές, με το 86,7% να δηλώνει ότι αυτές υποστηρίζουν σε αρκετό έως πολύ ικανοποιητικό βαθμό τις ευπαθείς ομάδες. Σημαντικές θεωρήθηκαν οι δράσεις που αφορούν τη συνταγογράφηση φαρμάκων, την κάλυψη πρακτικών αναγκών (καθαριότητα, αγορές αγαθών), την παροχή ιατρικής και νοσηλευτικής φροντίδας, καθώς και την ψυχολογική υποστήριξη. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε επίσης στην αξία της συντροφιάς προς τους ωφελούμενους, που συμβάλλει ουσιαστικά στη μείωση της απομόνωσης.

Σχετικά με τις προοπτικές βελτίωσης, οι συμμετέχοντες επισήμαναν την ανάγκη ενίσχυσης του προγράμματος με νέες δράσεις που προέκυψαν ως εμπειρία από την πανδημία COVID-19. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η διασύνδεση με τα κέντρα υγείας, η αξιοποίηση της τηλεματικής για την

[37] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα σε στελέχη του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» για την κατανόηση των αναγκών και των σημείων του προγράμματος που επιδέχονται βελτίωσης. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-se-stelechi-toy-programmatos-voitheia-sto-spiti-gia-tin-katanoisi-ton-anagkon-kai-ton-simeion-toy-programmatos-poy-epidechontai-veltiosis.pdf)

παροχή υπηρεσιών εξ αποστάσεως, η δημιουργία γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης, καθώς και η ανάπτυξη μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων. Επίσης, προτάθηκε η ενσωμάτωση υπηρεσιών κατ' οίκον εμβολιασμού, νοσηλείας, καθώς και δραστηριοτήτων ψυχαγωγικού χαρακτήρα για την ενδυνάμωση της κοινωνικής ένταξης των ωφελούμενων.

Όσον αφορά τις συνεργασίες με άλλους φορείς και κοινωνικές δομές, το 86,7% των στελεχών εκτίμησε τη σύμπραξη ως ιδιαίτερα χρήσιμη και αποτελεσματική. Παράλληλα, το 66,7% δεν ανέφερε σημαντικά προβλήματα συνεργασίας, αν και επισημάνθηκαν δυσκολίες που σχετίζονται με τη γραφειοκρατία και την περιορισμένη κατανόηση του ρόλου του προγράμματος από ορισμένους φορείς. Οι προτάσεις για βελτίωση των συνεργειών περιλαμβάνουν την απλοποίηση διαδικασιών, τη χαρτογράφηση όλων των δομών κοινωνικής πρόνοιας και τη διοργάνωση κοινών ημερίδων για την ενίσχυση της συνεργασίας.

Σε οργανωτικό επίπεδο, αναδείχθηκαν σοβαρά προβλήματα υλικοτεχνικής υποστήριξης (73,3%), καθώς και ζητήματα στελέχωσης (56,7%), κυρίως ως προς την έλλειψη ειδικοτήτων όπως οδηγοί, νοσηλευτές, ιατροί, φυσικοθεραπευτές και ψυχολόγοι. Η πλειονότητα των στελεχών τόνισε ότι οι ελλείψεις αυτές περιορίζουν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος και δημιουργούν ανισότητες στην παροχή υπηρεσιών. Ωστόσο, το 56,7% δήλωσε ότι δεν αντιμετωπίζει αδυναμία κάλυψης των αιτημάτων των ωφελούμενων, στοιχείο που καταδεικνύει ότι, παρά τις αδυναμίες, το πρόγραμμα συνεχίζει να λειτουργεί ικανοποιητικά.

Συνολικά, τα ευρήματα καταδεικνύουν τον καίριο ρόλο του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» ως βασικού μηχανισμού κοινωνικής προστασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Παράλληλα, αναδεικνύουν την ανάγκη ενίσχυσης της στελέχωσης και της υλικοτεχνικής υποδομής, καθώς και την περαιτέρω ανάπτυξη συνεργειών με άλλες κοινωνικές δομές, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η αποτελεσματικότητά του σε συνθήκες αυξημένων κοινωνικών και υγειονομικών προκλήσεων.

Δ.Έρευνα σε στελέχη των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων και της Περιφέρειας για τα προβλήματα των Ρομά[38]

Η έρευνα που διεξήχθη σε στελέχη των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομά (Ρηγόπουλος, 2023) παρείχε κρίσιμες πληροφορίες

[38] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα σε στελέχη των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων και της Περιφέρειας για τα προβλήματα των Ρομά: Περιγραφή Έρευνας, Στατιστικές Αναλύσεις και Συμπεράσματα. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-se-stelechi-ton-kentron-koinotitas-ton-dimon-kai-tis-perifereias-gia-ta-provlimata-ton-roma.pdf)

για τις ανάγκες, τις προκλήσεις και τις αδυναμίες ένταξης αυτής της πληθυσμιακής ομάδας. Στην έρευνα συμμετείχαν 37 στελέχη, καλύπτοντας το σύνολο των Κέντρων Κοινότητας της Περιφέρειας, γεγονός που προσδίδει αξιοπιστία στα αποτελέσματα.

Τα ευρήματα κατέδειξαν ότι η πλειονότητα των Ρομά (άνω του 70%) προσέρχεται κυρίως για αιτήματα που σχετίζονται με προγράμματα πρόνοιας, κοινωνικής ένταξης και την υποβολή αιτήσεων για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα. Η συχνότητα αυτής της προσέλευσης συνδέεται με την άμεση οικονομική ανταπόδοση των επιδομάτων. Αντιθέτως, περιορισμένη εμφανίστηκε η συμμετοχή τους σε υπηρεσίες απασχόλησης, εκπαίδευσης, δημιουργικής απασχόλησης και ενίσχυσης δεξιοτήτων, στοιχείο που καταδεικνύει έλλειψη συστηματικής ένταξης σε δράσεις κοινωνικής κινητικότητας.

Τα βασικά κοινωνικά προβλήματα που εντοπίστηκαν αφορούν την πρόσβαση σε ποιοτική στέγη (94,6%), την εύρεση αμειβόμενης εργασίας (90%), καθώς και την εκπαίδευση (91,9%), με έντονο φαινόμενο σχολικής διαρροής (86,5%). Η παραβατικότητα αναγνωρίστηκε ως ζήτημα σε χαμηλότερα ποσοστά (70,3%), ενώ η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας αξιολογήθηκε συγκριτικά καλύτερη. Εξίσου κρίσιμο αναδείχθηκε το ζήτημα της ένταξης των Ρομά στον κοινωνικό ιστό (89,2%), το οποίο συνδέεται με την ύπαρξη κοινωνικών προκαταλήψεων αλλά και με εσωτερικούς παράγοντες λειτουργίας των κοινοτήτων τους.

Οι απαντήσεις κατέδειξαν ότι τα κοινωνικά ζητήματα αποδίδονται κυρίως σε εσωτερικούς παράγοντες των ίδιων των κοινοτήτων (59,5%), όπως πολιτισμικές πρακτικές, έλλειψη ενδιαφέροντος για την εκπαίδευση και κλειστές κοινωνικές δομές, χωρίς ωστόσο να παραβλέπονται οι εξωτερικοί περιορισμοί και η στάση των τοπικών κοινωνιών. Μάλιστα, το 54,1% των στελεχών εκτίμησε ότι οι γειτνιάζουσες κοινότητες αποκλείουν τους Ρομά από καθημερινές δραστηριότητες, επικαλούμενες λόγους παραβατικότητας ή κοινωνικής απόστασης.

Οι προτάσεις των στελεχών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων επικεντρώθηκαν σε: (α) σύνδεση των προνοιακών επιδομάτων με την υποχρεωτική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, (β) ανάπτυξη προγραμμάτων απασχόλησης και δημιουργία συνεταιρισμών, (γ) δράσεις ευαισθητοποίησης των τοπικών κοινωνιών για τη μείωση στερεοτύπων και προκαταλήψεων, και (δ) ενίσχυση της μαθησιακής υποστήριξης για τη μείωση της σχολικής διαρροής. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε επίσης στην ανάγκη καταπολέμησης των πρώιμων γάμων και της μικρο-παραβατικότητας, ως παραγόντων που υπονομεύουν την κοινωνική ένταξη και την κινητικότητα των νέων Ρομά.

Ε.Έρευνα σε ωφελούμενους για τη λειτουργία του προγράμματος ΤΕΒΑ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας[39]

Η έρευνα που διεξήχθη σε ωφελούμενους του προγράμματος ΤΕΒΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Ρηγόπουλος, 2023) αποτύπωσε με σαφήνεια τον βαθμό ικανοποίησης των δικαιούχων, τις ανάγκες τους και τις δυνατότητες βελτίωσης της λειτουργίας του προγράμματος. Συνολικά συμμετείχαν 329 ωφελούμενοι, με έγκυρες απαντήσεις από 324 άτομα, προσφέροντας υψηλή στατιστική αξιοπιστία (επίπεδο εμπιστοσύνης 95% και περιθώριο σφάλματος ±5%).

Το δημογραφικό προφίλ των ωφελούμενων καταδεικνύει ότι πρόκειται κατά κύριο λόγο για άτομα μεγάλης ηλικίας (μέσος όρος 49,7 έτη), με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (88% χωρίς τίτλο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και υψηλά ποσοστά ανεργίας (64,8% δήλωσαν άνεργοι που αναζητούν εργασία). Οι περισσότεροι κατοικούν σε μικρά νοικοκυριά (έως τρία άτομα), ενώ το 67% δεν φροντίζει ανήλικα μέλη, γεγονός που αναδεικνύει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ΤΕΒΑ ως δικτύου υποστήριξης ατόμων χωρίς οικογενειακή αρωγή.

Ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες, οι περισσότεροι ωφελούμενοι παραλαμβάνουν τρόφιμα και βασικά υλικά αγαθά τρεις φορές τον χρόνο, γεγονός που καλύπτει βασικές και διαρκείς ανάγκες. Τα επίπεδα ικανοποίησης κρίνονται υψηλά: το 84% δήλωσε ικανοποιημένο από την ποικιλία των τροφίμων, το 77,4% από την ποιότητά τους και το 80,6% από την ποσότητά τους. Αντίστοιχα, η ποικιλία και η ποιότητα των ειδών βασικής υλικής συνδρομής ικανοποίησε το 76,8% και το 71% αντίστοιχα των ερωτηθέντων. Συνολικά, σχεδόν το 70% θεωρεί ότι τα προϊόντα ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες τους.

Παρά τα θετικά ευρήματα, οι συμμετέχοντες επισήμαναν ελλείψεις και προτάσεις βελτίωσης. Μεταξύ των βασικών αναγκών που δεν καλύπτονται συγκαταλέγονται τα τρόφιμα καλύτερης ποιότητας (25,3%), τα είδη ατομικής υγιεινής (23,8%), καθώς και η ανάγκη πληροφόρησης για τα προγράμματα και τις διαδικασίες (16%). Προτάσεις των ωφελούμενων περιλαμβάνουν συχνότερες διανομές (78,7%), βελτίωση της οργάνωσης και της ταχύτητας κατά τη διανομή, καθώς και εξετάσεις νέων μεθόδων, όπως η χρήση κουπονιών (voucher) ή η διανομή κατ’ οίκον.

Συνολικά, η έρευνα ανέδειξε ότι το πρόγραμμα ΤΕΒΑ αποτελεί ζωτικό μηχανισμό κοινωνικής προστασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας,

[39] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα σε ωφελούμενους για τη λειτουργία του προγράμματος ΤΕΒΑ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας: Περιγραφή Έρευνας, Στατιστικές Αναλύσεις και Συμπεράσματα. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-se-ofeloymenoys-gia-ti-leitoyrgia-toy-programmatos-teva-tis-perifereias-dytikis-elladas.pdf)

συμβάλλοντας ουσιαστικά στην κάλυψη βασικών αναγκών τροφής και διαβίωσης. Ωστόσο, καταδεικνύεται η ανάγκη για βελτίωση στην ποιότητα και ποικιλία των παρεχόμενων αγαθών, ενίσχυση της συχνότητας των διανομών και εισαγωγή καινοτόμων τρόπων υλοποίησης, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις πολλαπλές και διαφοροποιημένες ανάγκες των ευπαθών ομάδων.

ΣΤ.Έρευνα για το Πρόγραμμα «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής»[40]

Η έρευνα που υλοποιήθηκε για το πρόγραμμα «Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής» (Ρηγόπουλος, 2023) ανέδειξε ουσιαστικά δεδομένα για τη συμβολή της δράσης στην υποστήριξη οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα και ιδιαίτερα γυναικών που επιδιώκουν να συνδυάσουν εργασία και οικογενειακές υποχρεώσεις. Συνολικά συμμετείχαν 104 ωφελούμενοι, εκ των οποίων 101 συμπλήρωσαν πλήρως το ερωτηματολόγιο, διασφαλίζοντας υψηλή στατιστική αξιοπιστία (95% επίπεδο εμπιστοσύνης, περιθώριο σφάλματος ±5%).

Το κοινωνικο-δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων επιβεβαιώνει τον στόχο του προγράμματος: το 90% ήταν γυναίκες, κυρίως ηλικίας 35–45 ετών, με πανεπιστημιακές σπουδές (64,4% πτυχιούχοι ή μεταπτυχιακοί) και περιορισμένο οικογενειακό εισόδημα (78,2% κάτω των 15.000€ ετησίως). Το στοιχείο αυτό αναδεικνύει την ευαλωτότητα αλλά και τη σημασία της δράσης για την παραμονή τους στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, το 30,8% δήλωσε άνεργο που αναζητεί εργασία, ενώ περίπου το 59% εργάζεται, υποδηλώνοντας ότι το πρόγραμμα απευθύνεται τόσο σε ανέργους όσο και σε εργαζόμενους που χρειάζονται στήριξη στη φροντίδα παιδιών.

Τα αποτελέσματα σε επίπεδο ωφελειών είναι ιδιαίτερα θετικά. Σε οικονομικό επίπεδο, το 90,3% δήλωσε πολύ ή αρκετά ικανοποιημένο, επιβεβαιώνοντας τον ρόλο του προγράμματος στην ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος. Σε κοινωνικό επίπεδο, το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 94,1%, καθώς το πρόγραμμα συμβάλλει στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της πρόσβασης σε παιδικούς σταθμούς και ΚΔΑΠ. Σε επαγγελματικό επίπεδο, το 89,2% ανέφερε σημαντική υποστήριξη, με ιδιαίτερη αναφορά στη δυνατότητα αναζήτησης ή διατήρησης εργασίας χωρίς το άγχος της φύλαξης των παιδιών. Εξίσου

[40] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για τη Δράση για την εναρμόνιση της Επαγγελματικής και της Οικογενειακής Ζωής: Περιγραφή Έρευνας, Στατιστικές Αναλύσεις και Συμπεράσματα. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-gia-to-programma-enarmonisi-oikogeneiakis-kai-epaggelmatikis-zois.pdf)

σημαντικό είναι ότι το 86,1% θεωρεί πως η δράση προσφέρει ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Ως προς την ποιότητα υπηρεσιών, τα ποσοστά ικανοποίησης είναι πολύ υψηλά: 98% σε επίπεδο χρόνου φροντίδας, 95,1% σε επίπεδο ποιότητας φροντίδας και 94,1% σε αναπτυξιακό/εκπαιδευτικό επίπεδο. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι οι γονείς αισθάνονται εμπιστοσύνη στις δομές και θεωρούν ότι τα παιδιά τους ωφελούνται εκπαιδευτικά και κοινωνικά.

Παρά την υψηλή αποδοχή, διατυπώθηκαν προτάσεις για βελτίωση: διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας, αύξηση των βρεφικών τμημάτων, ένταξη περισσότερων ειδικοτήτων (λογοθεραπευτές, ψυχολόγοι, εργοθεραπευτές), βελτίωση της ποιότητας των γευμάτων, καθώς και δημιουργία δομών σε απομακρυσμένες περιοχές ώστε να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση όλων. Επίσης, αναδείχθηκε η ανάγκη για αυστηρότερα κριτήρια στις συμμετέχουσες δομές και αύξηση των διαθέσιμων θέσεων ώστε να καλύπτονται όλες οι οικογένειες κάτω από το όριο φτώχειας.

Συνολικά, η έρευνα επιβεβαιώνει ότι το πρόγραμμα συμβάλλει καθοριστικά στη στήριξη οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα, στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και στην ισότιμη πρόσβαση των γονέων στην εργασία, καθιστώντας τη συνέχισή του απαραίτητη και τη βελτίωσή του στρατηγική προτεραιότητα.

Ακολούθως, παρουσιάζονται άλλες δύο προηγούμενες έρευνες του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Είναι γεγονός πως η «Έρευνα για την Ισότητα και τις Διακρίσεις σε στελέχη υπηρεσιών και φορέων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» και η «Έρευνα για την ένταξη στην Αγορά Εργασίας των Ωφελούμενων του ΘΣ9» δεν είναι άμεσα σχετικές με τη λειτουργία των συγχρηματοδοτούμενων κοινωνικών δομών. Ωστόσο, κρίθηκε σκόπιμη η παρουσίασή τους στο πλαίσιο της εν λόγω μελέτης, διότι συμβάλλουν στην κατανόηση του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος εντός του οποίου λειτουργούν οι δομές. Η πρώτη, εξ αυτών, αναδεικνύει ζητήματα ισότητας και αποφυγής διακρίσεων στο ανθρώπινο δυναμικό των υπηρεσιών, ενώ η δεύτερη φωτίζει τις προκλήσεις και τις δυνατότητες κοινωνικής και εργασιακής ένταξης των ωφελούμενων. Στη συνέχεια, περιγράφονται συνοπτικά τα αποτελέσματα των συγκεκριμένων μελετών.

Ζ.Έρευνα για την Ισότητα και τις Διακρίσεις σε στελέχη υπηρεσιών και φορέων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας[41]

Η έρευνα για την ισότητα και τις διακρίσεις σε στελέχη υπηρεσιών και φορέων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Ρηγόπουλος, 2023) επικεντρώθηκε στη χαρτογράφηση των εμπειριών και αντιλήψεων εργαζομένων που έρχονται σε συχνή επαφή με ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Το δείγμα περιλάμβανε 35 στελέχη, κατά πλειονότητα νέας ηλικίας, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και περιορισμένα έτη προϋπηρεσίας, γεγονός που καταδεικνύει δυναμικό στελεχιακό δυναμικό με προοπτική εξέλιξης.

Τα ευρήματα ανέδειξαν ότι μόνο το 17,1% των συμμετεχόντων διαπιστώνει διακρίσεις εις βάρος ευπαθών ομάδων στον χώρο εργασίας, με τις σημαντικότερες ανισότητες να καταγράφονται στην εύρεση εργασίας. Ωστόσο, σε κοινωνικό επίπεδο, η πλειοψηφία των στελεχών εκτίμησε ότι ομάδες όπως οι Ρομά (50%) και οι πρόσφυγες (24%) υφίστανται έντονη προκατάληψη, ενώ σημαντικά ποσοστά καταγράφονται και για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+.

Η ανάλυση των πεδίων όπου εκδηλώνονται οι διακρίσεις καταδεικνύει ως πιο ευάλωτους τομείς την απασχόληση (41%), την εκπαίδευση (14%) και την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας (11%). Ειδικότερα, οι πρόσφυγες και οι Ρομά εμφανίζονται να αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια σχεδόν σε κάθε τομέα κοινωνικής ζωής, ενώ τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+ εμφανίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην επικοινωνία με δημόσιες υπηρεσίες. Αντίθετα, οι μακροχρόνια άνεργοι, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και οι μονογονεϊκές οικογένειες φαίνεται να υφίστανται μικρότερη ένταση διακρίσεων.

Αξιοσημείωτο εύρημα αποτελεί η συσχέτιση χαμηλού εισοδήματος (κάτω των 4.500 ευρώ ετησίως) με αυξημένα επίπεδα διακρίσεων, ιδίως στον τομέα της απασχόλησης. Η διαπίστωση αυτή υπογραμμίζει τον ρόλο των οικονομικών ανισοτήτων ως πολλαπλασιαστή κοινωνικού αποκλεισμού.

Συνολικά, η έρευνα αποτυπώνει ένα περιβάλλον όπου η ισότητα ευκαιριών δεν έχει κατοχυρωθεί επαρκώς για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Η ανάγκη για στοχευμένες πολιτικές ένταξης, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης αναδεικνύεται επιτακτικά, προκειμένου να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή και να περιοριστούν οι δομικές ανισότητες στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

---

[41] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για την Ισότητα και τις Διακρίσεις σε στελέχη υπηρεσιών και φορέων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας: Περιγραφή Έρευνας, Στατιστικές Αναλύσεις και Συμπεράσματα. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-gia-tin-isotita-kai-tis-diakriseis-se-stelechi-ypiresion-kai-foreon-tis-perifereias-dytikis-elladas.pdf)

Η.Έρευνα για την ένταξη στην Αγορά Εργασίας των Ωφελούμενων του ΘΣ9[42]

Η έρευνα για την ένταξη των ωφελούμενων του Θεματικού Στόχου 9 στην αγορά εργασίας (Ρηγόπουλος, 2023) ανέδειξε κρίσιμες διαπιστώσεις σχετικά με τις δυσκολίες απασχόλησης και τις προοπτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Στην έρευνα συμμετείχαν 1.443 άτομα, προσφέροντας υψηλή στατιστική αξιοπιστία (επίπεδο εμπιστοσύνης 99% και περιθώριο σφάλματος ±3%).

Το δημογραφικό προφίλ καταδεικνύει μέση ηλικία τα 40 έτη, με συμμετοχή σχεδόν ισομερή μεταξύ ανδρών (36,9%) και γυναικών (50%), ενώ σημαντικό ποσοστό (13,2%) δεν δήλωσε φύλο. Σε επίπεδο εκπαίδευσης, οι μισοί συμμετέχοντες είχαν απολυτήριο λυκείου ή χαμηλότερη μόρφωση, ενώ οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανήλθαν σε 30,3% και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού σε 13,1%. Ωστόσο, η εργασιακή κατάσταση χαρακτηρίζεται από υψηλή ανεργία, με το 45,8% να είναι άνεργοι που αναζητούν εργασία, ενώ μόλις το 19,1% εργάζονταν ως ιδιωτικοί υπάλληλοι.

Τα οικονομικά στοιχεία αναδεικνύουν χαμηλά εισοδήματα: το 82,1% δήλωσε ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κάτω των 15.000 ευρώ, με το 66,9% να μην ξεπερνά τις 10.000 ευρώ. Μόλις το 15,1% δήλωσε ότι καλύπτει άνετα τις βασικές βιοτικές ανάγκες (στέγαση, διατροφή, θέρμανση), ενώ η πλειονότητα δήλωσε σοβαρές δυσκολίες. Παρά τα χαμηλά εισοδήματα, το 44,7% ανέφερε ότι δεν έχει τραπεζικά χρέη, γεγονός που ερμηνεύεται από την περιορισμένη πιστωτική πολιτική των τραπεζών την τελευταία δεκαετία.

Η αξιολόγηση της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας καταδεικνύει έλλειψη ευκαιριών: μόλις το 4,6% θεωρεί ότι υπάρχουν αρκετές θέσεις, ενώ το 71% δηλώνει πως θα έπρεπε να αλλάξει περιοχή ή και χώρα για να βρει εργασία που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του. Ειδικότερα, το 78,1% θεωρεί απαραίτητη τη μετακίνηση εκτός Περιφέρειας, ενώ το 71,1% εκτιμά πως η μετανάστευση στο εξωτερικό θα προσέφερε καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές.

Αναφορικά με τον ρόλο του ΟΑΕΔ, τα αποτελέσματα είναι αποθαρρυντικά: μόλις το 32,3% δήλωσε ότι έλαβε στήριξη για την απόκτηση εργασιακής

[42] Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για την ένταξη στην Αγορά Εργασίας των Ωφελούμενων του Θεματικού Στόχου (ΘΣ) 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων»: Περιγραφή Έρευνας, Στατιστικές Αναλύσεις και Συμπεράσματα. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2023/11/ereyna-gia-tin-entaxi-stin-agora-ergasias-ton-ofeloymenon-toy-ths9.pdf)

εμπειρίας, ενώ λιγότερο από 20% βρήκε εργασία μέσω των προγραμμάτων του Οργανισμού. Αντίστοιχα, μόνο το 11,7% ανέφερε ότι τα προγράμματα επιμόρφωσης βοήθησαν ουσιαστικά στην εύρεση εργασίας. Τα ποσοστά αυτά αποτυπώνουν περιορισμένη αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.

Συνολικά, η έρευνα καταδεικνύει μια αγορά εργασίας με περιορισμένες προοπτικές, υψηλή ανεργία, χαμηλές αμοιβές και έντονη πρόθεση μετανάστευσης, ιδιαίτερα των νεότερων ηλικιακών ομάδων. Η ενίσχυση της επιμόρφωσης, η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και η βελτίωση της διασύνδεσης των κοινωνικών υπηρεσιών με την αγορά εργασίας προβάλλουν ως καίριες προτεραιότητες για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

3.5.Τεκμηρίωση αναγκαιότητας διεξαγωγής πρωτογενούς έρευνας

Η αξιολόγηση της συμβολής των κοινωνικών δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως οι ΔΠΒΑ, οι Δομές Αστέγων, τα ΚΔΗΦ, οι ΣΥΔ και οι ΤΟΜΥ, αποτελεί κρίσιμη προτεραιότητα για την αποτίμηση της κοινωνικής προστασίας που παρέχεται στους ωφελούμενους και για την κατανόηση του ρόλου τους στην άμβλυνση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. Ωστόσο, η υφιστάμενη γνώση βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε δευτερογενή δεδομένα, τα οποία αν και παρέχουν μία γενική εικόνα για τον αριθμό των ωφελουμένων και το εύρος των υπηρεσιών, αδυνατούν να αναδείξουν το πραγματικό επίπεδο ποιότητας, την ικανοποίηση των χρηστών και τον βαθμό κοινωνικής αποτελεσματικότητας των δομών (ΕΛΣΤΑΤ, 2021· Eurostat, 2023).

Η απουσία μικρο-επιπέδου δεδομένων που να καταγράφουν τις εμπειρίες των ωφελουμένων, την αξιολόγηση της καθημερινής τους ζωής και την εμπιστοσύνη τους προς τις κοινωνικές δομές συνιστά σημαντικό κενό. Παράλληλα, δεν υπάρχουν επαρκείς καταγραφές για τα οργανωτικά και λειτουργικά ζητήματα που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των δομών, όπως η στελέχωση, η χρηματοδότηση ή οι υποδομές, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η πλήρης αποτίμηση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν. Η έλλειψη ποιοτικών δεδομένων, που θα αποτύπωναν τις στάσεις, τις αντιλήψεις και τα κίνητρα τόσο των ωφελουμένων όσο και των στελεχών, ενισχύει το παραπάνω έλλειμμα και περιορίζει την κατανόηση της πραγματικής κοινωνικής αξίας των δομών (Chan, To, & Chan, 2006).

Η διεξαγωγή πρωτογενούς έρευνας καθίσταται επομένως αναγκαία για την κάλυψη αυτών των ελλείψεων. Η συλλογή δεδομένων μέσω δομημένων ερωτηματολογίων σε ωφελούμενους, αλλά και σε στελέχη και επιστημονικά

υπεύθυνους των δομών, θα επιτρέψει την ποσοτική αποτύπωση του βαθμού ικανοποίησης και των προβλημάτων που αντιμετωπίζονται. Η ανάλυση με τη χρήση στατιστικών εργαλείων, όπως το SPSS και το Stata, θα ενισχύσει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων. Παράλληλα, η συνδυασμένη εφαρμογή ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων θα προσφέρει μία σφαιρική εικόνα, η οποία θα περιλαμβάνει όχι μόνο μετρήσιμους δείκτες αλλά και τις βιωμένες εμπειρίες και αξιολογικές κρίσεις των συμμετεχόντων (Creswell & Plano Clark, 2017).

Η αναγκαιότητα της πρωτογενούς έρευνας δεν εξαντλείται στη συμπλήρωση κενών δεδομένων, αλλά συνδέεται άμεσα με την πολιτική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της. Σε τοπικό επίπεδο, τα ευρήματα θα τροφοδοτήσουν τους Δήμους και τους φορείς υλοποίησης με αξιόπιστα στοιχεία για τη βελτίωση της οργάνωσης και της λειτουργίας των δομών. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας θα αποκτήσουν ισχυρά εργαλεία για τον σχεδιασμό πολιτικών και την ιεράρχηση προτεραιοτήτων, ενισχύοντας τον συντονισμό και την αποδοτική κατανομή πόρων. Σε εθνικό επίπεδο, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ και οι Διευθύνσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων θα μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν τα αποτελέσματα της έρευνας για την προσαρμογή και ενίσχυση των πολιτικών κοινωνικής προστασίας, με στόχο την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού σε εθνική κλίμακα (Alcock, 2014).

Συνοψίζοντας, η υλοποίηση μιας συστηματικής πρωτογενούς έρευνας στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ+ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συνιστά θεμελιώδη επιστημονική και πολιτική αναγκαιότητα. Η έρευνα αυτή θα επιτρέψει την εις βάθος αποτίμηση του βαθμού ικανοποίησης των ωφελουμένων, θα καταγράψει τα οργανωτικά και λειτουργικά κενά, θα αναδείξει τις πραγματικές ανάγκες για νέες υπηρεσίες και θα διατυπώσει τεκμηριωμένες προτάσεις για την ενίσχυση του κοινωνικού έργου των δομών. Με αυτόν τον τρόπο, η πρωτογενής έρευνα δεν αποτελεί απλώς συμπληρωματικό εργαλείο, αλλά κρίσιμη προϋπόθεση για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την αντιμετώπιση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΈΡΕΥΝΑΣ

4.1.Μεθοδολογική Θεμελίωση της Έρευνας

Η μεθοδολογική προσέγγιση της παρούσας μελέτης διαμορφώνεται με γνώμονα την ανάγκη επιστημονικά έγκυρης και αξιόπιστης αποτύπωσης της λειτουργίας και του κοινωνικού αντίκτυπου των κοινωνικών δομών που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+). Στόχος είναι η συστηματική διερεύνηση της εμπειρίας τόσο των άμεσων ωφελούμενων των δομών όσο και των επιστημονικά υπευθύνων και στελεχών που τις λειτουργούν, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα των αποτελεσμάτων και προκλήσεων. Η έρευνα εδράζεται στις αρχές της εμπειρικής κοινωνικής έρευνας, όπου η συλλογή πρωτογενών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων αποτελεί θεμελιώδη διαδικασία (Παπαδημητρίου, 2018; Babbie, 2020; Bryman, 2016). Παράλληλα, ενσωματώνει τις βασικές παραδοχές των μεθόδων αξιολόγησης κοινωνικών προγραμμάτων, ώστε τα ευρήματα να μπορούν να αξιοποιηθούν για τη βελτίωση πολιτικών κοινωνικής ένταξης (Rossi, Lipsey, & Freeman, 2004).

Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των κοινωνικών δομών αποτέλεσε τη βάση για τη διαμόρφωση των εργαλείων έρευνας. Οι ισχύουσες προδιαγραφές σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες, την ποιότητα, την προσβασιμότητα και την επάρκεια στελέχωσης καθόρισαν τις κατηγορίες ερωτήσεων των ερωτηματολογίων, διασφαλίζοντας ότι η έρευνα εστιάζει σε κρίσιμους δείκτες κοινωνικής αποτελεσματικότητας και συμμορφώνεται με τις εγχώριες κατευθύνσεις για την αξιολόγηση τέτοιων παρεμβάσεων (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2022). Υπογραμμίζεται πως οι ευρωπαϊκές στρατηγικές και κατευθύνσεις στον τομέα της κοινωνικής ένταξης επηρέασαν αποφασιστικά το μεθοδολογικό πλαίσιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ και ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων ορίζουν προτεραιότητες όπως η πρόσβαση σε ποιοτικές και προσιτές υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, οι οποίες λήφθηκαν υπόψη στους άξονες αξιολόγησης της μελέτης (European Commission, 2017; 2021). Έτσι, οι ερευνητικοί δείκτες και τα θεματικά πεδία που εξετάζονται ευθυγραμμίζονται τόσο με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές προτεραιότητες όσο και με τις περιφερειακές ανάγκες και στόχους κοινωνικής πολιτικής.

Η επιλογή της δειγματοληψίας και ο καθορισμός του δείγματος βασίστηκαν σε επιστημονικές μεθόδους, με στόχο την εξαγωγή αξιόπιστων και αντιπροσωπευτικών συμπερασμάτων. Υιοθετήθηκε η απλή τυχαία δειγματοληψία, η οποία διασφαλίζει ότι κάθε μέλος του πληθυσμού έχει ίση πιθανότητα να επιλεγεί, μειώνοντας τον κίνδυνο μεροληψίας (Cochran,

1977). Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν στατιστικοί υπολογισμοί (όπως η τιμή Z, το περιθώριο σφάλματος και η παραδοχή μέγιστης μεταβλητότητας) σύμφωνα με διεθνώς αποδεκτά πρότυπα κοινωνικής έρευνας, ώστε το μέγεθος και η σύνθεση του δείγματος να ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά του πληθυσμού στόχου (Agresti, 2018).

Η συνδυαστική χρήση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων εδράζεται στη θεωρητική αναγκαιότητα κατανόησης της κοινωνικής πραγματικότητας με ολοκληρωμένο τρόπο. Η λογική της μικτής μεθόδου (mixed methods) επιτρέπει την ενσωμάτωση αντικειμενικών μετρήσεων και υποκειμενικών αντιλήψεων σε μία ενιαία ερευνητική στρατηγική. Τα ποσοτικά δεδομένα, μέσω στατιστικών αναλύσεων, αποτυπώνουν ευρύτερες τάσεις και συσχετίσεις, ενώ τα ποιοτικά δεδομένα αναδεικνύουν τις εμπειρίες, τις στάσεις και τα κίνητρα των κοινωνικών υποκειμένων (Creswell & Plano Clark, 2018). Η ενσωμάτωση αυτών των δύο προσεγγίσεων εκτιμάται ως η πλέον κατάλληλη για την αξιολόγηση κοινωνικών παρεμβάσεων, καθώς οι ποσοτικοί δείκτες (π.χ. βαθμοί ικανοποίησης ή δείκτες δυσλειτουργιών) δεν επαρκούν από μόνοι τους να καταδείξουν την πολυπλοκότητα του κοινωνικού έργου – η ποιοτική διάσταση προσθέτει ερμηνευτικό βάθος στην κατανόηση των στάσεων και εμπειριών (Creswell & Plano Clark, 2018). Αξίζει να σημειωθεί ότι ο συνδυασμός μεθόδων δεν στερείται προκλήσεων· έχουν διατυπωθεί κριτικές σχετικά με τις διαφορετικές επιστημολογικές αφετηρίες ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων (Guba & Lincoln, 1994). Ωστόσο, στην παρούσα μελέτη υιοθετείται μια πραγματιστική στάση, με έμφαση στην πρακτική αξία της μεθοδολογικής σύζευξης για την πληρέστερη απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων (Johnson & Onwuegbuzie, 2004).

Η μεθοδολογία συνδέεται άμεσα με τις περιφερειακές στρατηγικές κοινωνικής ένταξης, γεγονός που ενισχύει τη χρησιμότητα και τη συμβολή της έρευνας σε επίπεδο χάραξης πολιτικής. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δεν εξετάζονται απομονωμένα, αλλά σε συνάρτηση με τους στόχους και τους δείκτες του Περιφερειακού Σχεδίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Με αυτόν τον τρόπο, το ερευνητικό πλαίσιο ενσωματώνει δείκτες με άμεση πολιτική και επιχειρησιακή αξία σε περιφερειακό επίπεδο, διασφαλίζοντας ότι τα συμπεράσματα θα είναι συναφή και αξιοποιήσιμα από το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ (2022).

Συνολικά, η μεθοδολογική θεμελίωση της έρευνας καταδεικνύει ότι η παρούσα μελέτη δεν περιορίζεται σε μια μηχανιστική συλλογή δεδομένων, αλλά δομείται βάσει σαφών θεσμικών, πολιτικών και επιστημονικών αρχών. Αυτό προσδίδει στο εγχείρημα ένα ισχυρό θεωρητικό και ηθικο-δεοντολογικό υπόβαθρο, ευθυγραμμίζοντας την έρευνα με έναν μετασχηματιστικό προσανατολισμό: η έρευνα αντιμετωπίζεται ως

εργαλείο κοινωνικής αλλαγής, ικανό να αναδείξει κρίσιμα ευρήματα για τη βελτίωση των κοινωνικών δομών και την ενδυνάμωση των ωφελούμενων (Mertens, 2007; Rossi et al., 2004). Με αυτήν τη θεμελίωση, διασφαλίζεται ότι τα αποτελέσματα θα είναι ταυτόχρονα επιστημονικά έγκυρα και ουσιωδώς χρήσιμα για την υποστήριξη του σχεδιασμού κοινωνικών πολιτικών.

4.2.Ανάλυση Ερευνητικής Διαδικασίας

Η έρευνα έχει σχεδιαστεί ως μια εμπειρική μελέτη πεδίου που αξιοποιεί πρωτογενή δεδομένα. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιείται μέσω δομημένων ερωτηματολογίων, τα οποία αποτελούν το κύριο εργαλείο της έρευνας (Babbie, 2020). Στον σχεδιασμό της ερευνητικής διαδικασίας περιλαμβάνονται ο ορισμός του πληθυσμού στόχου, η επιλογή αντιπροσωπευτικού δείγματος και η ανάπτυξη καταλλήλων εργαλείων συλλογής δεδομένων, ώστε να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των ευρημάτων.

Πληθυσμός στόχος: Ο πληθυσμός της μελέτης «Π3.3. Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ+ της ΠΔΕ» περιλαμβάνει δύο διακριτές, αλλά αλληλένδετες, κατηγορίες κοινωνικών υποκειμένων. Η πρώτη κατηγορία αφορά τους **ωφελούμενους των κοινωνικών δομών**, δηλαδή τους τελικούς αποδέκτες των υπηρεσιών που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+. Σε περιπτώσεις όπου οι ίδιοι οι ωφελούμενοι αδυνατούν να συμμετάσχουν απευθείας (π.χ. λόγω αναπηρίας, προχωρημένης ηλικίας ή άλλων παραγόντων ευαλωτότητας), προβλέπεται η συμμετοχή μέσω των νόμιμων εκπροσώπων τους (κηδεμόνων ή δικαστικών συμπαραστατών). Οι ωφελούμενοι (ή οι εκπρόσωποί τους) παρέχουν πληροφορίες σχετικά με: τον βαθμό ικανοποίησης από τις υπηρεσίες, τις δυσκολίες πρόσβασης και συμμετοχής, την αντιλαμβανόμενη ποιότητα και επάρκεια των παροχών, καθώς και τις ανάγκες που ενδεχομένως παραμένουν ακάλυπτες επηρεάζοντας την καθημερινότητά τους. Η διερεύνηση της εμπειρίας των ωφελούμενων είναι κρίσιμη, καθώς αντανακλά την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών δομών στην αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά τους **επιστημονικά υπευθύνους και τα στελέχη των κοινωνικών δομών**, δηλαδή το προσωπικό που έχει άμεση γνώση και ευθύνη για τη λειτουργία των δομών, τη διαχείριση των πόρων και την παροχή υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους. Η συμβολή αυτής της ομάδας είναι καθοριστική, διότι παρέχει πληροφορίες σχετικά με: τα οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δομές, την επάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού και των υλικοτεχνικών υποδομών, το επίπεδο συνεργασίας με άλλους θεσμικούς φορείς, καθώς και προτάσεις

για τη βελτίωση ή την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών. Η ενσωμάτωση της οπτικής των στελεχών επιτρέπει την αναγνώριση συστημικών αδυναμιών και θεσμικών περιορισμών που δεν είναι πάντα ορατοί στους ωφελούμενους. Επιπλέον, προσδίδει στην έρευνα χαρακτήρα πολυεπίπεδης αξιολόγησης, καθώς συνδυάζει την εμπειρία του «χρήστη» με εκείνη του «παρόχου» υπηρεσιών.

Η παράλληλη εξέταση των δύο αυτών ομάδων πληθυσμού ενισχύει σημαντικά την πληρότητα και την εγκυρότητα της μελέτης. Ο συνδυασμός των διαφορετικών οπτικών συμβάλλει στην επίτευξη **τριγωνοποίησης δεδομένων (data triangulation)**, καθώς οι συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες απαντήσεις των ωφελούμενων και των στελεχών μπορούν να ερμηνευθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια στο πλαίσιο η μία της άλλης (Denzin, 2012). Με αυτόν τον τρόπο, βελτιώνεται η πιστότητα των συμπερασμάτων και εξασφαλίζεται μια ολιστική κατανόηση των δυνατοτήτων αλλά και των περιορισμών των κοινωνικών δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Η επιλογή και ο σχεδιασμός του δείγματος αποτελεί θεμελιώδη παράμετρο για την εξαγωγή αξιόπιστων και γενικεύσιμων συμπερασμάτων. Στην παρούσα έρευνα υιοθετήθηκε η απλή τυχαία δειγματοληψία, δεδομένου ότι εξασφαλίζει πως κάθε μέλος του πληθυσμού έχει ίση πιθανότητα επιλογής και ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο μεροληψίας (Cochran, 1977). Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου μεγέθους δείγματος εφαρμόζεται διάστημα εμπιστοσύνης 95% και η παραδοχή p=0,5 (μέγιστη μεταβλητότητα), ώστε να εκτιμηθεί το μέγιστο απαιτούμενο δείγμα. Το περιθώριο σφάλματος ορίζεται στο e=0,05. Η επιλογή αυτών των παραμέτρων αντανακλά διεθνώς αποδεκτά πρότυπα κοινωνικής έρευνας (Agresti, 2018). Το μέγεθος του δείγματος προσδιορίζεται με βάση τον ακόλουθο τύπο:

$$n = \frac{\frac{Z^2 \cdot p \cdot (1 - p)}{e^2}}{1 + \left(\frac{Z^2 \cdot p \cdot (1 - p)}{e^2 N}\right)}$$

όπου:

- **n** = μέγεθος δείγματος,
- **Z** = τιμή Z-score της κανονικής κατανομής (1,96 για 95%),
- **p** = αναμενόμενη αναλογία (0,5),
- **e** = περιθώριο σφάλματος,
- **N** = μέγεθος πληθυσμού.

Ο τύπος αυτός ενσωματώνει τη διόρθωση πεπερασμένου πληθυσμού (finite population correction), διασφαλίζοντας ότι το μέγεθος του δείγματος προσαρμόζεται ρεαλιστικά στο μέγεθος του υπό εξέταση πληθυσμού, και

συνεπώς αποφεύγεται η υπερεκτίμηση ή η υποεκτίμηση των απαιτήσεων σε συμμετέχοντες.

Η κατανομή του δείγματος θα πραγματοποιηθεί αναλογικά με τον αριθμό των ωφελούμενων σε κάθε τύπο δομής (ΔΠΒΑ, Δομές Αστέγων, ΚΔΗΦ, ΣΥΔ, ΤΟΜΥ), ώστε να εξασφαλιστεί η αντιπροσωπευτικότητα. Για τους επιστημονικά υπεύθυνους και τα στελέχη των δομών, το δείγμα θα περιλαμβάνει τυχαία επιλεγμένους συμμετέχοντες, αντιπροσωπευτικούς της γεωγραφικής και λειτουργικής διαφοροποίησης των δομών.

Η συγκεκριμένη μεθοδολογική επιλογή διασφαλίζει ότι τα αποτελέσματα της έρευνας έχουν στατιστική αξιοπιστία, καθώς προκύπτουν από δείγμα επαρκούς μεγέθους, και ταυτόχρονα κοινωνική εγκυρότητα, καθώς ενσωματώνουν την ποικιλομορφία των εμπειριών και των συνθηκών που χαρακτηρίζουν τους ωφελούμενους και τα στελέχη των κοινωνικών δομών.

Η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων βασίζεται στη χρήση δομημένων ερωτηματολογίων, που αποτελούν τα κύρια ερευνητικά εργαλεία. Η επιλογή των ερωτηματολογίων δικαιολογείται από τη δυνατότητα τυποποιημένης καταγραφής των απόψεων και εμπειριών των συμμετεχόντων, αλλά και από τη διευκόλυνση της στατιστικής επεξεργασίας των δεδομένων (Fink, 2017; Fowler, 2014). Κατά τον σχεδιασμό τους λήφθηκαν υπόψη οι θεματικοί άξονες της έρευνας, όπως αυτοί προκύπτουν από τους στόχους και το θεωρητικό πλαίσιο, καθώς και οι θεσμικές προτεραιότητες που έχουν αναλυθεί στα προηγούμενα κεφάλαια. Έτσι, εξασφαλίζεται ότι τα ερωτηματολόγια συλλέγουν πληροφορίες σχετικές τόσο με τους δείκτες αποτελεσματικότητας των δομών όσο και με τις υποκειμενικές αξιολογήσεις των συμμετεχόντων.

Το πρώτο ερωτηματολόγιο απευθύνεται στους ωφελούμενους των κοινωνικών δομών (ή στους εκπροσώπους τους, όπου αυτό απαιτείται). Περιλαμβάνει ομάδες ερωτήσεων που καλύπτουν βασικές θεματικές ενότητες:

(α) Δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, επίπεδο εκπαίδευσης, περιοχή κατοικίας),

(β) Χρήση της δομής (τύπος δομής που αξιοποιείται, διάρκεια συμμετοχής στο πρόγραμμα, είδη υπηρεσιών που λαμβάνει ο ωφελούμενος),

(γ) Ικανοποίηση από τις υπηρεσίες (βαθμός ικανοποίησης σε τομείς όπως η προσβασιμότητα, η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, η συμπεριφορά του προσωπικού, η ενημέρωση που λαμβάνει),

(δ) Δυσκολίες και ανάγκες (τυχόν προβλήματα πρόσβασης στη δομή, ανάγκες των ωφελούμενων που δεν καλύπτονται επαρκώς από τις υφιστάμενες υπηρεσίες – π.χ. ανάγκες σε στέγαση, υγεία, απασχόληση, κοινωνική υποστήριξη),

(ε) Κοινωνικός αντίκτυπος (η συμβολή της συμμετοχής στη δομή στη βελτίωση της καθημερινότητας του ωφελούμενου, στη μείωση του αισθήματος κοινωνικού αποκλεισμού, στην ενδυνάμωση της αυτονομίας του)

και (στ) Προτάσεις βελτίωσης (ανοικτές ερωτήσεις όπου οι ωφελούμενοι διατυπώνουν τις απόψεις τους για πιθανές βελτιώσεις των υπηρεσιών ή προτάσεις για νέες δράσεις που θα κάλυπταν ανεκπλήρωτες ανάγκες).

Το ερωτηματολόγιο των ωφελούμενων περιλαμβάνει κυρίως κλειστές ερωτήσεις διαβαθμισμένης κλίμακας (π.χ. κλίμακες Likert πέντε σημείων), που διευκολύνουν την ποσοτικοποίηση και σύγκριση των απαντήσεων. Επιπλέον, ενσωματώνει ορισμένες ανοικτές ερωτήσεις, οι οποίες επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να εκφράσουν με δικά τους λόγια εμπειρίες, απόψεις ή προτάσεις, προσθέτοντας έτσι μια ποιοτική διάσταση στα δεδομένα.

Το δεύτερο ερωτηματολόγιο απευθύνεται στους επιστημονικά υπεύθυνους και στα στελέχη των δομών. Οι θεματικές ενότητες αυτού του εργαλείου έχουν προσαρμοστεί στον ρόλο και στην εμπειρία των στελεχών και καλύπτουν:

(α) Στοιχεία της δομής (είδος δομής, έδρα/τοποθεσία, έτη λειτουργίας, αριθμός ωφελούμενων που εξυπηρετούνται και αριθμός εργαζομένων),

(β) Οργάνωση και λειτουργία της δομής (εκτίμηση της επάρκειας του ανθρώπινου δυναμικού, των υποδομών και της χρηματοδότησης, ύπαρξη και ποιότητα συνεργασιών με άλλους φορείς),

(γ) Λειτουργικά προβλήματα (τυχόν έλλειψη πόρων, γραφειοκρατικές δυσκολίες, ανάγκες περαιτέρω εκπαίδευσης του προσωπικού ή άλλα προβλήματα που επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία),

(δ) Κοινωνικός αντίκτυπος της δομής (αντίληψη των στελεχών για τη συμβολή της δομής στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού στην κοινότητα, στην κάλυψη βασικών αναγκών των ευάλωτων ομάδων και στην ενδυνάμωση των ωφελούμενων)

και (ε) Ανάγκες και προοπτικές (προτάσεις των στελεχών για νέες υπηρεσίες ή δράσεις, ιδέες για βελτίωση των υφιστάμενων παροχών και προτάσεις για ενίσχυση της διασύνδεσης με άλλες πολιτικές κοινωνικής ένταξης).

Όπως και του ωφελούμενου, το ερωτηματολόγιο των στελεχών συνδυάζει κλειστές ερωτήσεις (ποσοτικές αξιολογήσεις) με ανοικτές ερωτήσεις, έτσι ώστε να καταγράφονται τόσο μετρήσιμα δεδομένα όσο και πιο λεπτομερείς ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία και τις προοπτικές των δομών.

Η χρήση των ερωτηματολογίων ως κύριων εργαλείων συλλογής δεδομένων προσφέρει σημαντικά μεθοδολογικά πλεονεκτήματα. Εξασφαλίζει τυποποίηση στις απαντήσεις και διευκολύνει τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών συμμετεχόντων, καθώς όλοι απαντούν στο ίδιο σύνολο ερωτήσεων. Παράλληλα, η συμπερίληψη ανοικτών ερωτήσεων ενισχύει την ποιοτική διάσταση της έρευνας, επιτρέποντας την ανάδειξη εμπειριών και στάσεων που δεν μπορούν να αποτυπωθούν αποκλειστικά με αριθμητικά δεδομένα (Krosnick & Presser, 2010; Silverman, 2020). Η συνδυαστική χρήση δύο διακριτών αλλά συμπληρωματικών ερωτηματολογίων οδηγεί στην αποτύπωση μιας πολυφωνικής εικόνας: οι αντιλήψεις των ωφελούμενων συναντούν και αντιπαραβάλλονται με τις εμπειρίες και τις αξιολογήσεις των στελεχών. Αυτό προσδίδει μεγαλύτερη πληρότητα και εγκυρότητα στα αποτελέσματα, εφόσον τα ευρήματα διασταυρώνονται μεταξύ των δύο ομάδων και ερμηνεύονται με πιο σφαιρικό τρόπο.

4.3.Μεταβλητές της Έρευνας

Βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων και του σχεδιασμού των προαναφερθέντων εργαλείων, η μελέτη εξετάζει ένα σύνολο μεταβλητών που αντανακλούν τόσο τις παροχές/διαδικασίες όσο και τα αποτελέσματα (outputs & outcomes) των κοινωνικών δομών. Ο σαφής ορισμός και η επιχειρησιακή αποτύπωση των εννοιών αυτών είναι κρίσιμος για την εγκυρότητα της έρευνας (Παπαδημητρίου, 2018). Οι κύριες μεταβλητές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε θεματικές κατηγορίες, αντίστοιχες με τις ενότητες των ερωτηματολογίων.

Αναλυτικότερα, για τους ωφελούμενους εξετάζονται ως εξαρτημένες μεταβλητές οι δείκτες ικανοποίησης από τις παρεχόμενες υπηρεσίες (συνολική ικανοποίηση, ικανοποίηση από προσβασιμότητα, ποιότητα, προσωπικό κ.ά.) και η εκλαμβανόμενη βελτίωση της ποιότητας ζωής ή κοινωνική ένταξη χάρη στη συμμετοχή τους στη δομή (κοινωνικός αντίκτυπος). Ως ανεξάρτητες μεταβλητές/παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάζουν τις παραπάνω εκβάσεις λαμβάνονται υπόψη δημογραφικά χαρακτηριστικά (π.χ. φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο), χαρακτηριστικά συμμετοχής (τύπος δομής που χρησιμοποιείται, διάρκεια συμμετοχής στο πρόγραμμα) και καταγεγραμμένες ανάγκες/δυσκολίες (π.χ. ύπαρξη σοβαρών ανεπαρκειών σε τομείς όπως η στέγαση ή η υγεία). Με τη συλλογή δεδομένων για αυτές τις μεταβλητές, η έρευνα μπορεί να διερευνήσει σχέσεις, όπως αν συγκεκριμένες ομάδες ωφελούμενων (π.χ. γυναίκες έναντι ανδρών, ή ωφελούμενοι διαφορετικών ηλικιών) παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις στα επίπεδα ικανοποίησης ή στις αντιλήψεις για τον κοινωνικό αντίκτυπο.

Αντίστοιχα, για τα στελέχη των δομών οι βασικές μεταβλητές αφορούν την αξιολόγηση της λειτουργίας της δομής και των υπηρεσιών: π.χ. βαθμός επάρκειας προσωπικού και υλικών πόρων, ύπαρξη ή όχι συνεργασιών με άλλους φορείς, είδη λειτουργικών προβλημάτων που καταγράφονται. Επιπλέον, εξετάζονται οι αντιλήψεις των στελεχών για τον κοινωνικό αντίκτυπο (εκτίμηση της συμβολής της δομής στους ωφελούμενους/στην κοινότητα) και οι προτάσεις τους για βελτιώσεις. Οι μεταβλητές αυτές αντικατοπτρίζουν τόσο εσωτερικές πλευρές των δομών (π.χ. οργανωτική ικανότητα, αποδοτικότητα) όσο και εξωτερικές πλευρές/αποτελέσματα (π.χ. επίτευξη κοινωνικών στόχων), επιτρέποντας μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση.

Συνολικά, οι προαναφερθείσες μεταβλητές συνθέτουν το αναλυτικό μοντέλο της έρευνας: οι κοινωνικές δομές αξιολογούνται ως προς το κατά πόσο οι εισροές και διαδικασίες τους (π.χ. επάρκεια πόρων, τρόπος λειτουργίας) σχετίζονται με τις εκροές και τα αποτελέσματα τους (π.χ. ικανοποίηση ωφελούμενων, κοινωνικός αντίκτυπος). Η διάκριση ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών επιτρέπει τον έλεγχο υποθέσεων και τη διερεύνηση αιτιακών σχέσεων στο πλαίσιο που επιτρέπει μια μη-πειραματική, πρωτογενής έρευνα. Με αυτόν τον τρόπο, η μελέτη επιχειρεί να εντοπίσει ποιες παράμετροι συμβάλλουν θετικά ή αρνητικά στην αποτελεσματικότητα των δομών, παρέχοντας πολύτιμη πληροφορία για τη βελτίωση των παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής.

4.4.Επεξεργασία και Ανάλυση Δεδομένων

Η ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων πραγματοποιείται με τη χρήση εξειδικευμένων στατιστικών και ερμηνευτικών τεχνικών, που επιτρέπουν την συστηματική επεξεργασία τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών πληροφοριών. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιούνται σύγχρονα λογισμικά στατιστικής ανάλυσης, όπως το SPSS και το Stata, τα οποία προσφέρουν εκτεταμένες δυνατότητες επεξεργασίας δεδομένων και εξαγωγής έγκυρων συμπερασμάτων (Field, 2018; Acock, 2014). Η αναλυτική διαδικασία περιλαμβάνει διαδοχικά στάδια και πολλαπλές μεθόδους, με γνώμονα την πλήρη και αξιόπιστη αξιοποίηση του πλούτου των δεδομένων.

Στην πρώτη φάση, εφαρμόζονται μέθοδοι περιγραφικής στατιστικής με στόχο την συνοπτική παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών του δείγματος και των επιμέρους μεταβλητών. Συγκεκριμένα, θα υπολογιστούν κατανομές συχνοτήτων και ποσοστά για κατηγορικές μεταβλητές, ενώ για ποσοτικές μεταβλητές θα εξαχθούν μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις και άλλοι περιγραφικοί δείκτες διασποράς (Agresti, 2018). Μέσω της περιγραφικής ανάλυσης θα αποτυπωθεί το προφίλ των ωφελούμενων (π.χ. δημογραφική σύνθεση, επίπεδα ικανοποίησης) και των στελεχών (π.χ.

χαρακτηριστικά δομών, εκτιμήσεις λειτουργίας), διευκολύνοντας την κατανόηση βασικών τάσεων και μοτίβων στα δεδομένα. Η παρουσίαση τέτοιων δεικτών είναι χρήσιμη και αυτοτελώς, καθώς αναδεικνύει συνοπτικά την υφιστάμενη κατάσταση, αλλά παράλληλα προετοιμάζει το έδαφος για περαιτέρω διερεύνηση σχέσεων και διαφορών σε επόμενα στάδια.

Σε δεύτερη φάση, εφαρμόζονται τεχνικές επαγωγικής στατιστικής προκειμένου να διερευνηθούν σχέσεις μεταξύ μεταβλητών και να ελεγχθούν συγκεκριμένες ερευνητικές υποθέσεις. Μεταξύ των αναλύσεων που θα αξιοποιηθούν περιλαμβάνονται:

- Έλεγχοι διαφορών μέσων όρων (δοκιμασίες t και ανάλυση διακύμανσης – ANOVA), για τη μελέτη διαφορών ως προς συνεχείς μεταβλητές μεταξύ διαφορετικών ομάδων συμμετεχόντων (π.χ. σύγκριση επιπέδων ικανοποίησης μεταξύ τύπων δομών ή μεταξύ υπο-ομάδων ωφελούμενων με διαφορετικά χαρακτηριστικά, όπως εισοδηματική κατηγορία).
- Διασταυρώσεις και έλεγχοι χ^2, για τη διερεύνηση σχέσεων μεταξύ κατηγορικών μεταβλητών (π.χ. αν η ικανοποίηση “υψηλή/χαμηλή” συσχετίζεται με το φύλο ή με τον τύπο της δομής που χρησιμοποιεί ο ωφελούμενος). Οι πινακοποιήσεις διπλής εισόδου (crosstabs) σε συνδυασμό με τον στατιστικό έλεγχο Chi-square θα εντοπίσουν τυχόν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων και απόψεών τους.
- Μοντέλα παλινδρόμησης (logistic regression για δυαδικές/κατηγορικές εξαρτημένες μεταβλητές και linear regression για συνεχείς εξαρτημένες), με στόχο τον εντοπισμό παραγόντων που επηρεάζουν κρίσιμες μεταβλητές-αποτελέσματα. Για παράδειγμα, μια λογιστική παλινδρόμηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διερευνήσει ποιοι παράγοντες αυξάνουν την πιθανότητα εμφάνισης λειτουργικών προβλημάτων σε μια δομή (ως αντιλαμβάνεται από τα στελέχη), ενώ μια γραμμική παλινδρόμηση μπορεί να αξιολογήσει ποιες μεταβλητές (π.χ. διάρκεια συμμετοχής, τύπος υπηρεσίας, κ.ά.) σχετίζονται σημαντικά με τον βαθμό ικανοποίησης των ωφελούμενων.

Η εφαρμογή των παραπάνω επαγωγικών μεθόδων καθιστά δυνατή την εξαγωγή συμπερασμάτων με γενικευσιμότητα, υπό την έννοια ότι αποτυπώνονται στατιστικά τεκμηριωμένες σχέσεις που εκτιμάται ότι υπερβαίνουν το συγκεκριμένο δείγμα. Τα αποτελέσματα των ελέγχων διαφορών και σχέσεων θα υποδείξουν ποιες διαφοροποιήσεις είναι σημαντικές και ποιες όχι, ενώ τα μοντέλα παλινδρόμησης θα συνεισφέρουν στην κατανόηση της συνδυαστικής επίδρασης πολλαπλών παραγόντων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την ανάλυση θα εξεταστούν και αλληλεπιδράσεις μεταξύ μεταβλητών (interaction effects), όπου αυτό είναι εφικτό, προκειμένου να διερευνηθούν πιθανές διατομεακές διαφοροποιήσεις – για παράδειγμα, αν η διαφορά φύλου στην ικανοποίηση ποικίλει ανάλογα με κάποια άλλη μεταβλητή όπως η ηλικία ή ο τύπος δομής (Collins & Bilge, 2016).

Η ποιοτική διάσταση της ανάλυσης εστιάζει στις ανοικτές ερωτήσεις των ερωτηματολογίων, αξιοποιώντας τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης (thematic analysis). Η θεματική ανάλυση επιτρέπει τον εντοπισμό, την κωδικοποίηση και την ομαδοποίηση επαναλαμβανόμενων θεμάτων και προτύπων μέσα στο ποιοτικό κείμενο των απαντήσεων (Braun & Clarke, 2006). Ακολουθώντας τη διαδικασία που πρότειναν οι Braun και Clarke, οι απαντήσεις στις ανοικτές ερωτήσεις θα κωδικοποιηθούν αρχικά σε βασικές έννοιες, στη συνέχεια οι κωδικοί αυτοί θα ομαδοποιηθούν σε ευρύτερες κατηγορίες, και τέλος θα εξαχθούν θεματικές ενότητες που συνοψίζουν το περιεχόμενο. Με τον τρόπο αυτό, αναμένεται να αναδειχθούν σημαντικές πτυχές όπως: οι εμπειρίες των ωφελούμενων από την καθημερινή χρήση των υπηρεσιών (π.χ. τι θεωρούν πιο ωφέλιμο ή πιο προβληματικό), οι στάσεις και αντιλήψεις τους σχετικά με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των δομών, καθώς και οι προτάσεις των στελεχών και επιστημονικά υπευθύνων για τη βελτίωση και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών. Η θεματική ανάλυση θα προσδώσει στην έρευνα βάθος και ερμηνευτική διάσταση, αποκαλύπτοντας στοιχεία που δεν μπορούν να ποσοτικοποιηθούν ή να εντοπιστούν μέσω των δομημένων ερωτήσεων. Με τον τρόπο αυτό συμπληρώνεται η ποσοτική εικόνα με πλούσιο ποιοτικό περιεχόμενο, βοηθώντας στην κατανόηση του «πώς» και «γιατί» πίσω από τα αριθμητικά ευρήματα.

Η ολοκληρωμένη ανάλυση των αποτελεσμάτων θα προκύψει μέσα από τη συνδυαστική αξιοποίηση των ποσοτικών και ποιοτικών ευρημάτων, εφαρμόζοντας την αρχή της μεθοδολογικής τριγωνοποίησης. Η τριγωνοποίηση αναφέρεται στη διασταύρωση και σύγκριση δεδομένων που προέρχονται από διαφορετικές πηγές ή μεθόδους, με σκοπό την επαλήθευση της εγκυρότητας των συμπερασμάτων (Denzin, 2012). Στην παρούσα μελέτη, η ποσοτική ανάλυση παρέχει το γενικό πλαίσιο των ευρημάτων – εντοπίζει τις γενικές τάσεις, τα πρότυπα και τις στατιστικά σημαντικές σχέσεις – ενώ η ποιοτική ανάλυση προσθέτει ερμηνευτική αξία, φωτίζοντας τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες πίσω από αυτά τα ευρήματα. Για παράδειγμα, αν η ποσοτική ανάλυση δείξει ότι ένα υψηλό ποσοστό ωφελούμενων δεν είναι ικανοποιημένο με μια πτυχή της υπηρεσίας, οι ποιοτικές απαντήσεις μπορούν να αποκαλύψουν τους λόγους της δυσαρέσκειας. Αντίστοιχα, οι προτάσεις των στελεχών από την ποιοτική ανάλυση μπορούν να συνδυαστούν με τα ποσοτικά ευρήματα για

να αξιολογηθεί η εφικτότητα και η πιθανή επίδραση των προτεινόμενων αλλαγών. Ο συνδυασμός μεθόδων, συνεπώς, ενισχύει την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων και οδηγεί σε μια πολυδιάστατη κατανόηση του φαινομένου που μελετάται. Τα όποια συμπεράσματα αντλούνται δεν βασίζονται σε μια μόνο πηγή δεδομένων, αλλά διασταυρώνονται από πολλαπλές οπτικές, μειώνοντας έτσι την πιθανότητα σφάλματος ή μεροληψίας και αυξάνοντας την εμπιστοσύνη στα τελικά πορίσματα.

4.5.Δεοντολογικές Παράμετροι, Μεθοδολογικές Προκλήσεις και Περιορισμοί

Η διεξαγωγή της παρούσας έρευνας ακολουθεί πιστά τις ηθικές αρχές και δεοντολογικές προδιαγραφές της κοινωνικής έρευνας. Όλοι οι συμμετέχοντες λαμβάνουν πλήρη ενημέρωση για τον σκοπό και το περιεχόμενο της μελέτης και συμμετέχουν εθελοντικά, με ενημερωμένη συγκατάθεση. Διασφαλίζεται η ανωνυμία των απαντητών και η επεξεργασία των δεδομένων γίνεται σε συγκεντρωτική μορφή, ώστε να μην είναι δυνατή η ταυτοποίηση μεμονωμένων προσώπων. Η εμπιστευτικότητα των πληροφοριών τηρείται αυστηρά: τα δεδομένα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συνολικά, χωρίς αναφορά σε προσωπικά στοιχεία. Οι πρακτικές αυτές ευθυγραμμίζονται με τις διεθνείς κατευθυντήριες οδηγίες για την ηθική στην έρευνα αγοράς και κοινωνική έρευνα (ESOMAR, 2016) και συμμορφώνονται με το ισχύον νομικό πλαίσιο περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Επιπρόσθετα, κατά τον σχεδιασμό της μελέτης ελήφθησαν υπόψη οι ειδικές δεοντολογικές παράμετροι που αφορούν ευάλωτες ομάδες πληθυσμού: για παράδειγμα, όπου εμπλέκονται άτομα μειωμένης ικανότητας για αυτονομία, ζητήθηκε συναίνεση από νόμιμους εκπροσώπους και καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε η διαδικασία συμμετοχής να είναι όσο το δυνατόν πιο φιλική και υποστηρικτική προς τον συμμετέχοντα. Τέλος, πριν την υλοποίηση της επιτόπιας έρευνας, εξασφαλίστηκαν οι απαραίτητες διοικητικές εγκρίσεις/άδειες από τους αρμόδιους φορείς (όπου απαιτήθηκε), διασφαλίζοντας ότι η έρευνα διεξάγεται με τρόπο σύννομο και αποδεκτό από τις δομές και την κοινότητα.

Παρά τα πλεονεκτήματα και τη σχολαστική μεθοδολογική προσέγγιση, η παρούσα έρευνα αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις και περιορισμούς που είναι σημαντικό να επισημανθούν. Πρώτον, ως προς τη φύση των δεδομένων, πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι πληροφορίες που συλλέγονται μέσω ερωτηματολογίων βασίζονται σε αυτοαναφορά (self-report) των συμμετεχόντων. Αυτό ενδέχεται να εισαγάγει στοιχεία μεροληψίας, όπως την τάση των απαντητών να παρουσιάζουν τις εμπειρίες τους με κοινωνικά

επιθυμητό τρόπο ή να υπερτονίζουν/υποβαθμίζουν ορισμένες απαντήσεις. Για τον μετριασμό αυτού του κινδύνου, τα ερωτηματολόγια σχεδιάστηκαν με ουδέτερη διατύπωση και ανωνυμία, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να νιώθουν άνετα να απαντήσουν με ειλικρίνεια (Fowler, 2014). Δεύτερον, εμφανίζονται δυσκολίες πρόσβασης σε μερίδα του πληθυσμού-στόχου. Κάποιοι ιδιαίτερα ευάλωτοι ωφελούμενοι (π.χ. άτομα με σοβαρές αναπηρίες ή ηλικιωμένοι με γνωστική έκπτωση) ενδέχεται να μην μπορέσουν να συμμετάσχουν άμεσα στην έρευνα και να χρειαστεί να εκπροσωπηθούν από τρίτους, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει την ακρίβεια των πληροφοριών για την εμπειρία τους. Παρά την πρόβλεψη συμμετοχής μέσω εκπροσώπων, αυτή η αναγκαστική μεσολάβηση αποτελεί περιορισμό, καθώς η φωνή του ίδιου του ωφελούμενου δεν αποτυπώνεται πάντοτε αυτούσια. Τρίτον, πρέπει να σημειωθεί ότι η χρήση δομημένων εργαλείων συνεπάγεται έναν βαθμό τυποποίησης που, ενώ επιτρέπει τη σύγκριση, ενδέχεται να μην συλλάβει όλες τις λεπτές αποχρώσεις των αντιλήψεων ή των εμπειριών. Αν και συμπεριλήφθηκαν ανοικτές ερωτήσεις για να δοθεί χώρος σε ελεύθερα σχόλια, η απουσία πιο σε βάθος ποιοτικών τεχνικών (όπως συνεντεύξεις ή ομάδες εστίασης) θα μπορούσε να θεωρηθεί περιορισμός ως προς το βάθος των ποιοτικών δεδομένων. Τέταρτον, ένας ακόμη περιορισμός σχετίζεται με τα όρια γενίκευσης των αποτελεσμάτων. Η έρευνα επικεντρώνεται στις κοινωνικές δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Συνεπώς, τυχόν συμπεράσματα, αν και πολύτιμα για την εν λόγω Περιφέρεια, πρέπει να μεταφερθούν σε άλλες γεωγραφικές ή χρονικές συνθήκες με προσοχή. Οι κοινωνικές δομές λειτουργούν μέσα σε συγκεκριμένα οικονομικά, κοινωνικά και θεσμικά συμφραζόμενα, που ενδέχεται να διαφέρουν σε άλλες περιφέρειες ή να μεταβληθούν στο μέλλον. Τέλος, η μικτή μέθοδος συνεπάγεται και προκλήσεις αναφορικά με την ολοκλήρωση (integration) των ποσοτικών και ποιοτικών ευρημάτων. Απαιτείται προσεκτική ερμηνεία ώστε τα δύο ειδών δεδομένα να συνεξεταστούν επαρκώς: ενδέχεται ορισμένα ποσοτικά και ποιοτικά αποτελέσματα να φαίνονται αντιφατικά. Η πρόκληση έγκειται στο να εντοπιστούν οι λόγοι αυτών των διαφορών και να παρουσιαστούν τα συμπεράσματα με τρόπο που να αντικατοπτρίζει πιστά αυτή την πολυπλοκότητα, χωρίς απλουστεύσεις.

Συμπερασματικά, οι παραπάνω περιορισμοί δεν αναιρούν την αξία και τη σημασία της έρευνας, αλλά θέτουν το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να ερμηνευτούν τα ευρήματα. Η αναγνώριση των μεθοδολογικών προκλήσεων επιτρέπει στον ερευνητή να είναι προσεκτικός στις διατυπώσεις συμπερασμάτων και να αποφύγει γενικεύσεις πέρα από τα δεδομένα. Επιπλέον, η υιοθέτηση της μικτής μεθοδολογίας, η προσεκτική δειγματοληψία και η τριγωνοποίηση των αποτελεσμάτων λειτουργούν εν μέρει ως αντίβαρο σε ορισμένους περιορισμούς, ενισχύοντας την

αξιοπιστία της μελέτης. Η διαφάνεια ως προς τα μειονεκτήματα και τις προκλήσεις της μεθόδου συμβάλλει στην επιστημονική πληρότητα της έρευνας και επιτρέπει στους αναγνώστες και στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να αξιολογήσουν ορθά το εύρος και την ισχύ των συμπερασμάτων που προκύπτουν από αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

5.1.Εισαγωγή

Το παρόν Κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της πρωτογενούς έρευνας πεδίου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της αξιολόγησης των κοινωνικών δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η συγκεκριμένη ενότητα αποτελεί καθοριστικό σημείο της μελέτης, καθώς αποτυπώνει την οπτική και την εμπειρία των ίδιων των ωφελούμενων, προσφέροντας μια άμεση εικόνα για τον τρόπο με τον οποίο οι δομές ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού. Η ερευνητική διαδικασία στηρίχθηκε στη χρήση τυποποιημένων ερωτηματολογίων και επέτρεψε τη συγκέντρωση ποσοτικών δεδομένων σχετικά με την πρόσβαση, την ποιότητα των υπηρεσιών, την επικοινωνία, την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και τον συνολικό βαθμό ικανοποίησης.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων αναδεικνύει ότι οι κοινωνικές δομές της Περιφέρειας λειτουργούν ως καίριοι μηχανισμοί κοινωνικής προστασίας, παρέχοντας υποστήριξη σε πληθυσμούς που αντιμετωπίζουν υψηλούς κινδύνους κοινωνικού αποκλεισμού. Στα Κέντρα Κοινότητας, η συντριπτική πλειονότητα των ωφελούμενων δηλώνει υψηλά επίπεδα ικανοποίησης ως προς την πρόσβαση, την εξυπηρέτηση και την ποιότητα του προσωπικού. Η ευγένεια, ο σεβασμός και ο επαγγελματισμός των στελεχών αποτελούν σταθερά θετικά σημεία, ενώ η απλότητα των διαδικασιών και η αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών καταγράφονται ως κρίσιμοι παράγοντες που διευκολύνουν την καθημερινότητα των πολιτών. Αντίστοιχα, στα Παραρτήματα Ρομά, τα δεδομένα δείχνουν σημαντικά επίπεδα εμπιστοσύνης και αναγνώρισης της χρησιμότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, με τους ωφελούμενους να δηλώνουν σε μεγάλο ποσοστό ότι αισθάνθηκαν στήριξη, ενδυνάμωση και κάλυψη βασικών αναγκών.

Παράλληλα, τα δεδομένα υποδεικνύουν ότι οι δομές δεν λειτουργούν απομονωμένα, αλλά εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλέγμα κοινωνικών συνεργασιών. Οι παραπομπές μεταξύ δομών, η επικοινωνία με Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων, σχολεία και άλλους φορείς, καθώς και η δικτύωση για κοινές δράσεις, αποτυπώνουν έναν μηχανισμό κοινωνικής προστασίας που λειτουργεί πολυεπίπεδα και συντονισμένα. Την ίδια στιγμή, αναδεικνύονται και λειτουργικές προκλήσεις, όπως ο περιορισμένος χρόνος για δράσεις κινητοποίησης και δικτύωσης ή ο διοικητικός φόρτος, οι οποίες

υποδηλώνουν την ανάγκη ενίσχυσης της οργανωτικής ικανότητας των δομών.

Σε γενικές γραμμές, τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων συνθέτουν μια συνολικά θετική εικόνα: οι ωφελούμενοι βιώνουν τις δομές ως προσβάσιμες, φιλικές, αποτελεσματικές και ουσιαστικές για την καθημερινή τους ζωή. Η πλειονότητα δηλώνει ότι οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, ότι λαμβάνει επαρκή καθοδήγηση και ότι οι παρεμβάσεις συμβάλλουν πραγματικά στην επίλυση δυσκολιών. Η ενίσχυση της καθημερινότητας, η κάλυψη βασικών αναγκών και το αίσθημα υποστήριξης αποτελούν κεντρικά οφέλη, όπως αποτυπώνονται με συνέπεια σε όλες τις ομάδες ωφελούμενων.

Επομένως, το Κεφάλαιο 5 λειτουργεί όχι μόνο ως αποτύπωση των δεδομένων αλλά και ως τεκμηρίωση της κοινωνικής αξίας των δομών. Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν ότι οι δομές κοινωνικής προστασίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας επιτελούν σημαντικό έργο, συνεισφέροντας στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, στην άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και στη στήριξη των πιο ευάλωτων πολιτών. Ταυτόχρονα, αναδεικνύονται οι τομείς στους οποίους απαιτείται ενίσχυση, προσφέροντας ουσιαστική βάση για τον σχεδιασμό στρατηγικών βελτίωσης και την ενδυνάμωση του δικτύου κοινωνικών υπηρεσιών.

5.2.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων

5.2.1.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών

Η αποτύπωση των αποτελεσμάτων της έρευνας στα Κέντρα Κοινότητας, τα Παραρτήματα Ρομά και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών, αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι δομές αυτές ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών και συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργούν ως βασικός μηχανισμός πρόσβασης των ευάλωτων ομάδων σε ένα σύνολο υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, αποτελώντας την κύρια πύλη ενημέρωσης, διασύνδεσης και υποστήριξης. Η συστηματική αξιολόγηση του έργου τους, μέσα από την καταγραφή των εμπειριών και της ικανοποίησης των ωφελούμενων, επιτρέπει την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και για τον βαθμό στον οποίο οι δομές επιτυγχάνουν τον κοινωνικό τους ρόλο.

Η παρούσα αποτίμηση καταδεικνύει ότι τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν για τους περισσότερους χρήστες μια σταθερή και προσιτή δομή, όπου μπορούν να λάβουν υποστήριξη για ζητήματα που αφορούν την καθημερινότητά τους, την κοινωνική τους ένταξη και την πρόσβαση σε προνοιακές παροχές. Οι ωφελούμενοι αναγνωρίζουν ότι οι υπηρεσίες που λαμβάνουν διευκολύνουν σημαντικά την επαφή τους με το σύστημα πρόνοιας, ενώ η επαφή με το προσωπικό της δομής διαμορφώνει κλίμα εμπιστοσύνης και αίσθηση ασφάλειας. Το ανθρώπινο δυναμικό εμφανίζεται ως ένας από τους πιο καθοριστικούς παράγοντες ικανοποίησης, καθώς οι πολίτες αξιολογούν θετικά τη συμπεριφορά, τη διαθεσιμότητα και την υποστηρικτικότητα των στελεχών.

Παρά τη γενικά θετική εικόνα, η ανάλυση των αποτελεσμάτων αναδεικνύει και συγκεκριμένες πτυχές που θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές για τη βελτίωση της λειτουργίας των δομών. Οι ωφελούμενοι επισημαίνουν την ανάγκη για συστηματικότερη και σαφέστερη ενημέρωση σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες, καθώς και την αξία της ταχύτερης διεκπεραίωσης διαδικασιών που, σε ορισμένες περιπτώσεις, δημιουργούν καθυστερήσεις. Εμφανίζεται επίσης η ανάγκη ενίσχυσης των υποδομών και η διασφάλιση περισσότερων δυνατοτήτων υποστήριξης, καθώς αρκετοί πολίτες θεωρούν ότι η διεύρυνση των υπηρεσιών θα μπορούσε να εξυπηρετήσει πιο ολοκληρωμένα τις ανάγκες τους.

Εξίσου σημαντικό εύρημα αποτελεί το γεγονός ότι τα Κέντρα Κοινότητας δεν λειτουργούν μόνο ως δομές εξυπηρέτησης, αλλά και ως σταθερός μηχανισμός πρόληψης και έγκαιρης παρέμβασης απέναντι σε φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού. Μέσα από τις υπηρεσίες τους, οι δομές ενισχύουν τη δυνατότητα των πολιτών να αντιμετωπίζουν δυσκολίες που σχετίζονται με χαμηλό εισόδημα, ανεργία, πρόσβαση σε παροχές ή κοινωνικές υπηρεσίες, ενώ αποτελούν χώρο όπου οι ωφελούμενοι μπορούν να αναζητήσουν καθοδήγηση και προσωπική υποστήριξη. Η έρευνα καταγράφει ότι αυτή η καθημερινή λειτουργία των δομών συμβάλλει ουσιαστικά στη σταθεροποίηση των συνθηκών ζωής των πολιτών και στη βελτίωση της κοινωνικής τους λειτουργικότητας.

Συνολικά, η αποτίμηση των αποτελεσμάτων υπογραμμίζει ότι τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν κρίσιμο πυλώνα κοινωνικής προστασίας στις τοπικές κοινωνίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η θετική εμπειρία των ωφελούμενων αποτυπώνει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύονται σαφή περιθώρια περαιτέρω ενίσχυσης, κυρίως σε επίπεδο ενημέρωσης, οργάνωσης και πρόσθετων υπηρεσιών. Η καταγραφή αυτών των ευρημάτων συμβάλλει ουσιαστικά στον σχεδιασμό βελτιώσεων και στην ενίσχυση του ρόλου των δομών, ώστε να συνεχίσουν να λειτουργούν ως βασικός μηχανισμός στήριξης των πολιτών και ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής.

Παρακάτω, ακολουθεί η ανάλυση των απαντήσεων 489 ερωτηθέντων συνολικά.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α.1 Δήμος κατοικίας

Η μεγαλύτερη μερίδα των ερωτηθέντων κατοικούν στο Δήμο Ήλιδας (15%), και η μικρότερη στους Δήμους Δωρίδας, Λεπενού και Αμαλιάδας. Υψηλή είναι και η συμμετοχή ερωτηθέντων από τους Δήμους Αγρινίου και Πύργου (11%) και Ναυπακτίας (10%). Μέτρια συμμετοχή σημειώνουν οι ερωτηθέντες που κατοικούν στους Δήμους Θέρμου (8%) και Αρχαίας Ολυμπίας (7%). Η συμμετοχή ερωτηθέντων που κατοικούν στους Δήμους Ακτίου-Βόνιτσας, Ερυμάνθου, Ανδραβίδας-Κυλλήνης, Καλαβρύτων, Ζαχάρως, Δυτικής Αχαΐας και Πηνειού, κυμαίνεται από 4% έως 2%.

Διάγραμμα 39: Δήμος Κατοικίας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

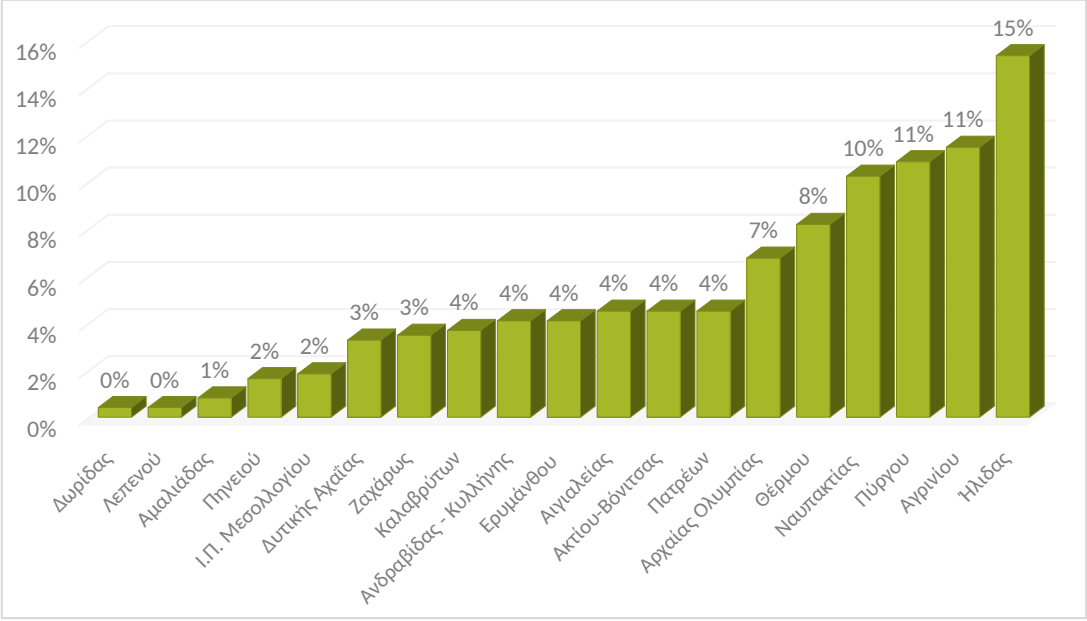

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.2 Φύλο

Η μεγαλύτερη μερίδα των ερωτηθέντων αποτελείται από Γυναίκες με 52%. Έπειτα, οι άνδρες αποτελούν το 45% και το 3% των ερωτηθέντων απάντησαν «Άλλο/Δεν επιθυμώ να απαντήσω».

Διάγραμμα 40: Φύλο ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

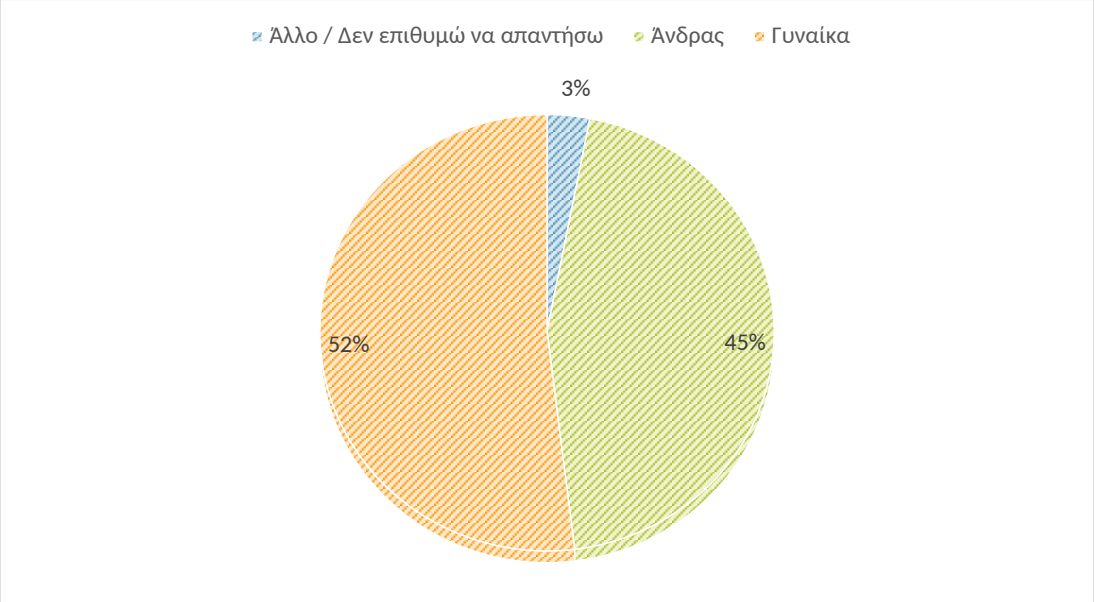

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.3 Ηλικία

Η κατανομή των ηλικιακών ομάδων των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας και Παραρτημάτων Ρομά/ΚΕΜ δείχνει ότι η πλειονότητα είναι ενήλικες ηλικίας 25–54 ετών (συνολικά 62%), γεγονός που υποδηλώνει ότι οι δομές εξυπηρετούν κυρίως άτομα σε παραγωγική ηλικία, πιθανώς με ανάγκες υποστήριξης για εργασία, κοινωνική ένταξη ή οικογενειακές υποχρεώσεις. Σημαντικό ποσοστό (16%) είναι ηλικίας 55–64 ετών, ενώ οι νέοι 18–24 ετών αποτελούν το 12% και οι ηλικιωμένοι 65+ μόνο το 10%. Η κατανομή αυτή δείχνει ότι οι υπηρεσίες των δομών πρέπει να καλύπτουν ποικίλες ανάγκες, από εκπαίδευση και κοινωνική ένταξη για τους νεότερους έως υποστήριξη σε θέματα υγείας και κοινωνικής φροντίδας για τα μεγαλύτερα άτομα. Παράλληλα, η ισοκατανομή μεταξύ 25–39 και 40–54 ετών (31% η κάθε ομάδα) υποδηλώνει ότι η μέση ηλικία των ωφελούμενων είναι αρκετά ενδιάμεση, γεγονός που μπορεί να επηρεάζει τόσο το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και τις προτεραιότητες της δομής.

Πίνακας 32: Ηλικιακή κατανομή δείγματος Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

Ηλικιακή Ομάδα	Ποσοστό (%)
18–24 ετών	12%
25–39 ετών	31%
40–54 ετών	31%
55–64 ετών	16%
65+ ετών	10%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 41: Ηλικιακή κατανομή δείγματος Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

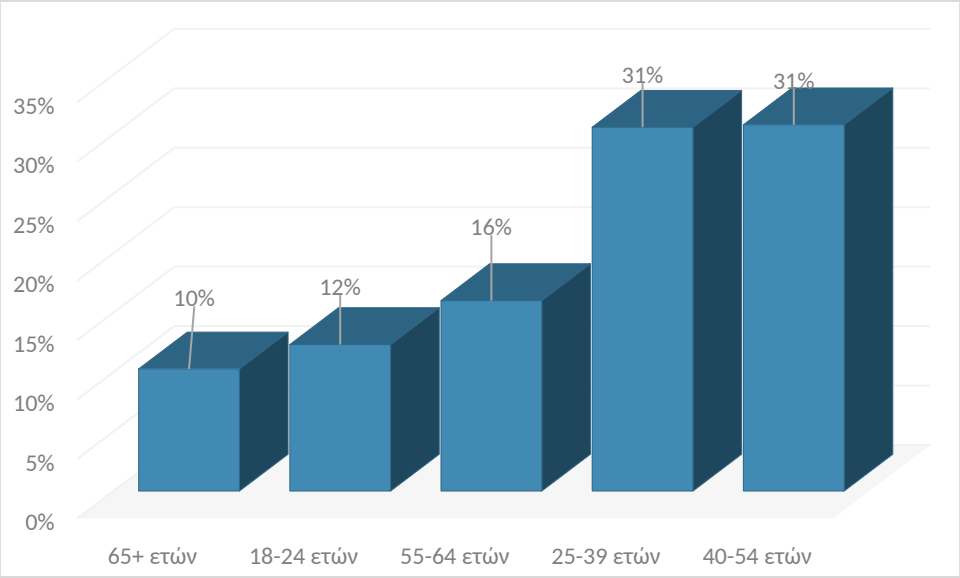

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.4 Εκπαιδευτικό επίπεδο

Η κατανομή του εκπαιδευτικού επιπέδου των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας και Παραρτημάτων Ρομά/ΚΕΜ δείχνει ότι η πλειονότητα διαθέτει βασική ή μέση εκπαίδευση: 24% έχει παρακολουθήσει μερικές τάξεις Δημοτικού, 20% είναι απόφοιτοι Δημοτικού, 22% απόφοιτοι Γυμνασίου και 24% απόφοιτοι Λυκείου. Μόλις 7% έχουν ολοκληρώσει ΤΕΙ ή ΑΕΙ, ενώ 2% διαθέτουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο. Ένα πολύ μικρό ποσοστό (1%) δεν απάντησε. Η εικόνα αυτή υπογραμμίζει ότι η πλειονότητα των ωφελούμενων ανήκει σε κοινωνικά και εκπαιδευτικά ευάλωτες ομάδες, γεγονός που καθιστά κρίσιμη την προσφορά δομημένων υπηρεσιών εκπαίδευσης, κατάρτισης, κοινωνικής ένταξης και πληροφόρησης για την ενίσχυση των δεξιοτήτων και της αυτονομίας τους. Παράλληλα, η ύπαρξη μικρού αριθμού υψηλότερης εκπαίδευσης (ΤΕΙ/ΑΕΙ και μεταπτυχιακό) υποδηλώνει ότι οι δομές καλούνται να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα αναγκών, από βασική υποστήριξη έως εξειδικευμένη συμβουλευτική.

Πίνακας 33: Εκπαιδευτικό επίπεδο ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

Εκπαιδευτικό επίπεδο	Ποσοστό (%)
Μερικές τάξεις Δημοτικού	24%
Απόφοιτος Δημοτικού	20%
Απόφοιτος Γυμνασίου	22%
Απόφοιτος Λυκείου	24%
Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	7%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού	2%

Καμία απάντηση	1%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 42: Εκπαιδευτικό επίπεδο ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

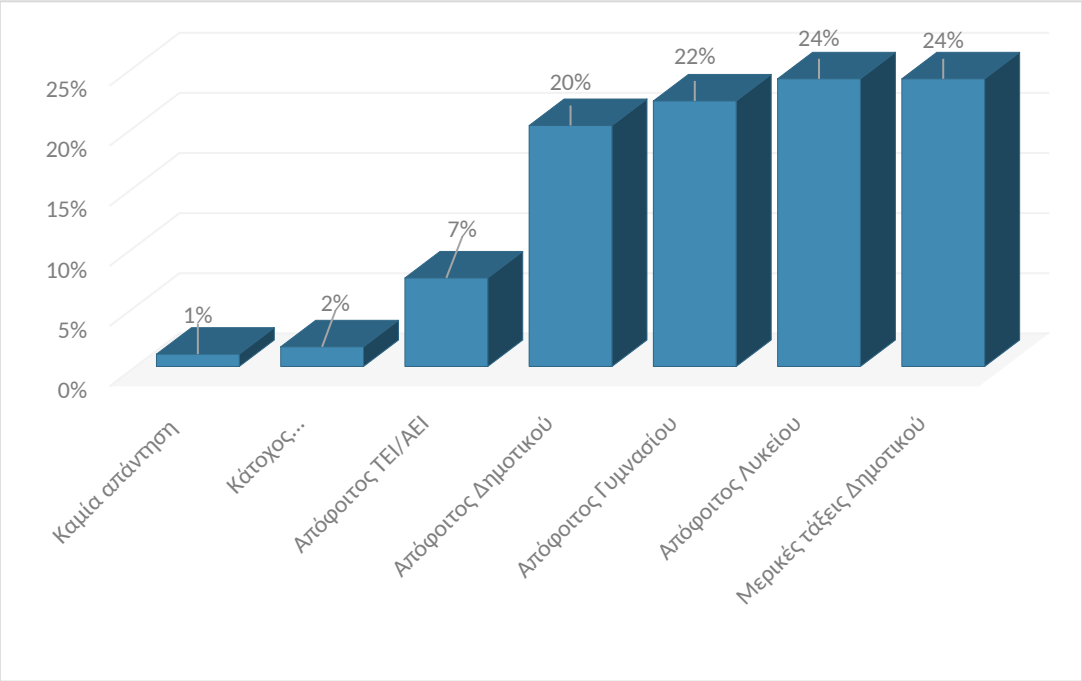

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.5 Εργασιακή κατάσταση

Η κατανομή της εργασιακής κατάστασης των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας και Παραρτημάτων Ρομά/ΚΕΜ δείχνει ότι η πλειονότητα είναι άνεργοι/ες (59%), γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη των δομών να παρέχουν υποστήριξη για εύρεση εργασίας, κατάρτιση και κοινωνική ένταξη. Το 21% είναι εργαζόμενοι/ες, ενώ 6% είναι αυτοαπασχολούμενοι/ες, και 10% συνταξιούχοι, δείχνοντας ότι υπάρχει και μια μικρότερη ομάδα που μπορεί να απαιτεί υπηρεσίες ενίσχυσης εισοδήματος ή πρόσβασης σε κοινωνικά προνόμια. Το 3% ανήκει σε άλλες κατηγορίες (π.χ. αγρότες, ανασφάλιστοι/ες, φοιτητές/τριες), ενώ 2% δεν απάντησε. Η εικόνα αυτή καταδεικνύει ότι οι δομές εξυπηρετούν κυρίως κοινωνικά και οικονομικά ευάλωτα άτομα, όπου η ανεργία αποτελεί κρίσιμο παράγοντα κοινωνικής και οικονομικής απομόνωσης, επηρεάζοντας ταυτόχρονα και τις ανάγκες για καθοδήγηση, κατάρτιση και πρόσβαση σε προγράμματα κοινωνικής υποστήριξης.

Πίνακας 34: Κατάσταση ασχολίας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

Εργασιακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Εργαζόμενος/η	21%

Αυτοαπασχολούμενος/η	6%
Άνεργος/η	59%
Συνταξιούχος	10%
Άλλο (π.χ. αγρότης, ανασφάλιστος/η, μη οικονομικά ενεργός/η, φοιτητής/τρια κ.α.)	3%
Καμία απάντηση	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 43: Κατάσταση ασχολίας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

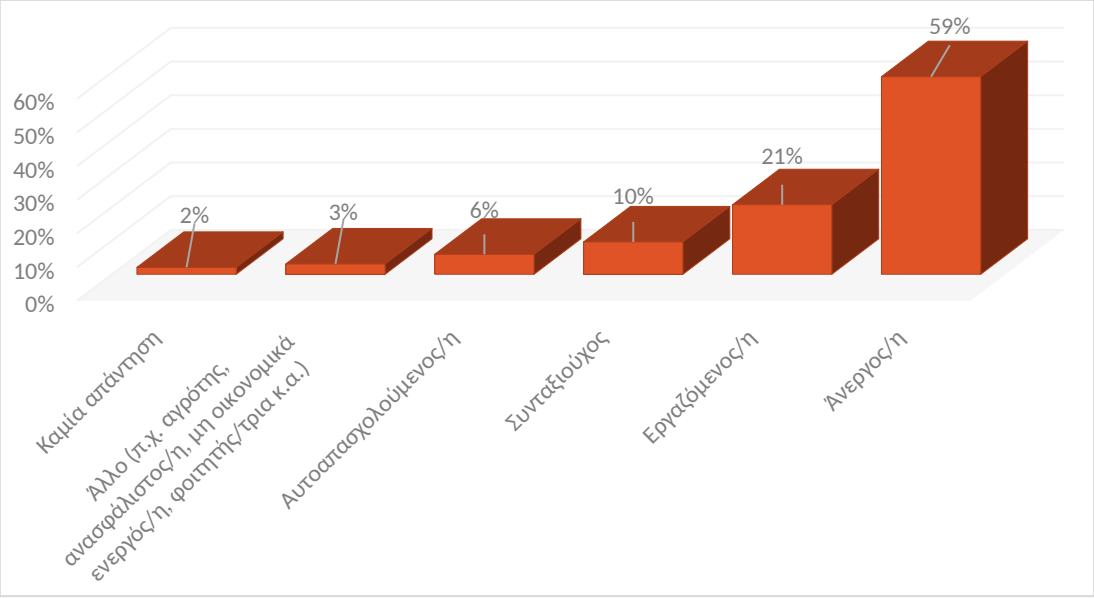

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.6 Οικογενειακή κατάσταση

Η κατανομή της οικογενειακής κατάστασης των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας και Παραρτημάτων Ρομά και ΚΕΜ δείχνει ότι η πλειονότητα είναι άγαμοι/ες (45%), ενώ σημαντικό ποσοστό είναι έγγαμοι/ες ή σε σύμφωνο συμβίωσης (35%). Μικρότερα ποσοστά είναι διαζευγμένοι/ες (12%) και χήροι/ες (7%), με ελάχιστες περιπτώσεις «Άλλο» (2%), όπως συγκατοίκηση ή διάσταση. Η εικόνα αυτή υπογραμμίζει ότι μεγάλο μέρος των ωφελούμενων πιθανώς δεν διαθέτει σταθερή οικογενειακή υποστήριξη, γεγονός που μπορεί να ενισχύει την εξάρτηση από τις υπηρεσίες των δομών για κοινωνική ένταξη, ψυχολογική υποστήριξη και κάλυψη βασικών αναγκών. Παράλληλα, η παρουσία σημαντικού ποσοστού έγγαμων/συμβιώνων υποδεικνύει ότι οι δομές εξυπηρετούν και οικογένειες, όπου οι ανάγκες μπορεί να περιλαμβάνουν και υποστήριξη παιδιών ή συνεργασία με άλλους φορείς κοινωνικής πρόνοιας.

Πίνακας 35: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

Οικογενειακή κατάσταση	Ποσοστό (%)

Άγαμος/η	45%
Έγγαμος/η ή σε σύμφωνο συμβίωσης	35%
Διαζευγμένος/η	12%
Χήρος/α	7%
Άλλο (συγκατοίκηση, σε διάσταση κ.α.)	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 44: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

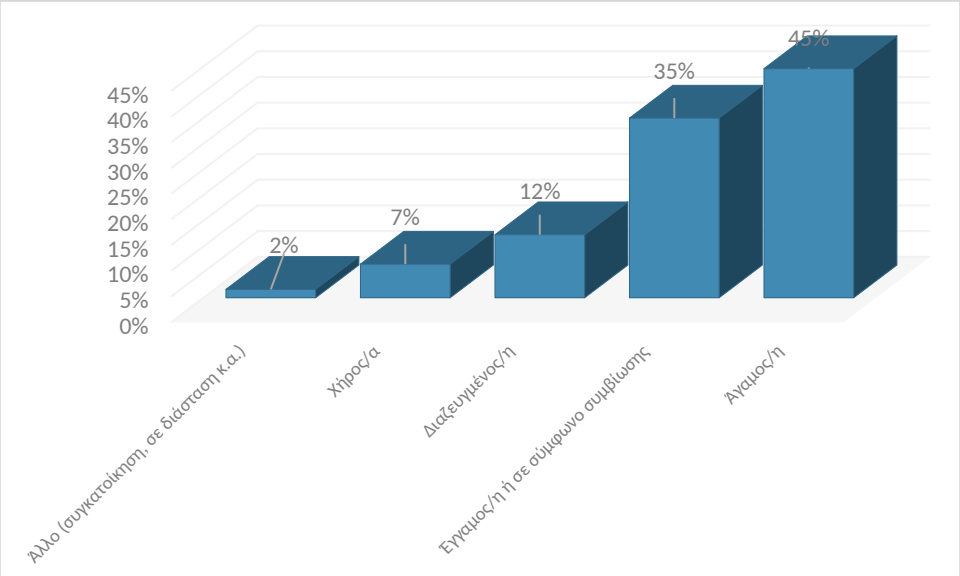

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.7 Τύπος οικογένειας

Η κατανομή του τύπου οικογένειας των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας και Παραρτημάτων Ρομά και ΚΕΜ δείχνει ποικιλία κοινωνικών και οικογενειακών δομών. Σημαντικό ποσοστό είναι πολύτεκνοι ή τρίτεκνοι (22%), ενώ 17% είναι γονείς μονογονεϊκής οικογένειας και άλλο 17% ανήκουν σε κατηγορίες «Άλλο», όπως μονοπρόσωπα νοικοκυριά ή ενήλικα τέκνα που ζουν με τους γονείς τους. Επιπλέον, το 20% είναι μέλη νοικοκυριού με εξαρτώμενα άτομα (π.χ. άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, παιδιά). Το 24% δεν απάντησε. Η εικόνα αυτή υπογραμμίζει ότι οι ωφελούμενοι ζουν σε διαφορετικά κοινωνικά και οικογενειακά περιβάλλοντα, με σημαντικές ευθύνες φροντίδας για άλλους και ποικίλες ανάγκες υποστήριξης. Οι δομές καλούνται να προσαρμόσουν τις υπηρεσίες τους ανάλογα με την πολυπλοκότητα των οικογενειακών συνθηκών, ώστε να καλύπτονται τόσο οι ανάγκες των εξαρτώμενων μελών όσο και η κοινωνική και οικονομική στήριξη των γονέων ή άλλων υπεύθυνων μελών.

Πίνακας 36: Τύπος οικογένειας ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

Τύπος Οικογένειας	Ποσοστό (%)

Γονέας μονογονεϊκής οικογένειας	17%
Πολύτεκνος/Τρίτεκνος	22%
Μέλος νοικοκυριού με εξαρτώμενα άτομα (π.χ. άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, παιδιά)	20%
Άλλο (π.χ. μονοπρόσωπο νοικοκυριό, ενήλικα τέκνα κ.α.)	17%
Καμία απάντηση	24%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 45: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

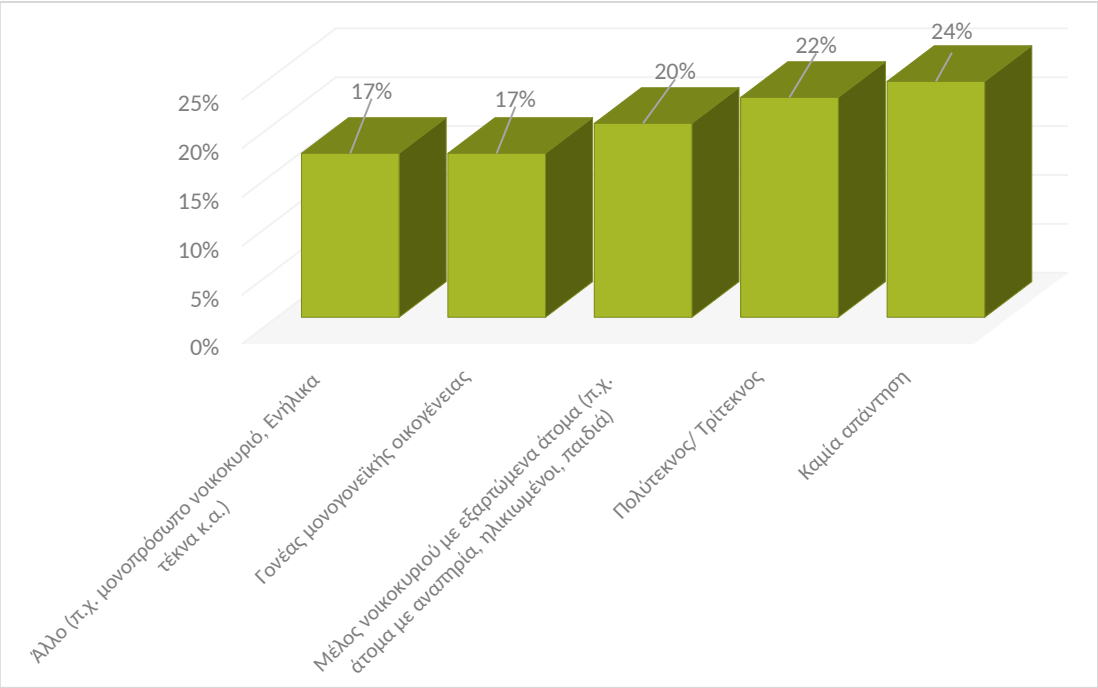

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.7.α	**Αριθμός παιδιών**

Η κατανομή του αριθμού παιδιών των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας και Παραρτημάτων Ρομά και ΚΕΜ δείχνει ότι ένα σημαντικό ποσοστό (22%) δεν έχει παιδιά, ενώ το μεγαλύτερο μέρος έχει 1 ή περισσότερα παιδιά: 13% έχει 1 παιδί, 25% δύο παιδιά, 14% τρία και 15% τέσσερα ή περισσότερα παιδιά. Επιπλέον, 11% δεν απάντησε. Η εικόνα αυτή υπογραμμίζει ότι οι δομές εξυπηρετούν οικογένειες με ποικίλο μέγεθος, γεγονός που επηρεάζει τις ανάγκες για υποστήριξη σε θέματα παιδείας, φροντίδας, οικονομικής βοήθειας και κοινωνικής ένταξης. Ο υψηλός αριθμός παιδιών σε ένα μέρος των οικογενειών δείχνει επίσης την ανάγκη για στοχευμένες υπηρεσίες σε πολύτεκνα νοικοκυριά, που μπορεί να περιλαμβάνουν πρόσβαση σε προγράμματα σίτισης, εκπαίδευσης και κοινωνικής στήριξης.

Πίνακας 37: Αριθμός παιδιών ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

Αριθμός παιδιών	Ποσοστό (%)
Κανένα	22%
1 παιδί	13%
2 παιδιά	25%
3 παιδιά	14%
4 ή περισσότερα παιδιά	15%
Καμία απάντηση	11%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 46: Αριθμός παιδιών ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

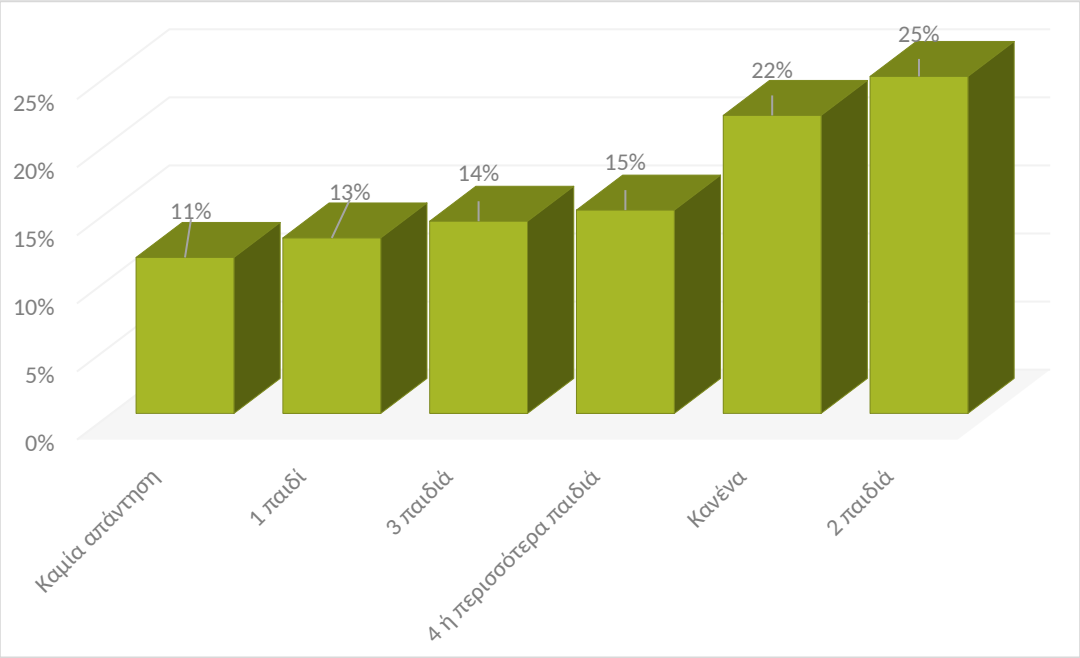

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.8	Παρακαλούμε δηλώστε αν ανήκετε σε κάποια από τις παρακάτω κατηγορίες. (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η κατανομή των κατηγοριών των ωφελούμενων των Κέντρων Κοινότητας και Παραρτημάτων Ρομά/ΚΕΜ δείχνει ότι οι υπηρεσίες εξυπηρετούν κυρίως ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Το υψηλότερο ποσοστό αφορά Ρομά (27%), ενώ σημαντικό μέρος είναι άτομα με αναπηρία ή χρόνια προβλήματα υγείας (23%) και άτομα που διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης ή είναι άστεγοι (21%). Επιπλέον, 16% αναφέρουν ανάγκη ψυχοκοινωνικής

υποστήριξης, ενώ μικρότερα ποσοστά αφορούν μετανάστες/πρόσφυγες (4%), αποφυλακισμένους/νέους παραβάτες (2%) και εξαρτημένους/απεξαρτημένους από ουσίες (2%). Ένα 4% εντάσσεται στην κατηγορία «Άλλο», που περιλαμβάνει οικονομική αδυναμία ή συνοδούς ατόμων με αναπηρία. Η εικόνα αυτή καταδεικνύει ότι οι δομές καλούνται να ανταποκριθούν σε ποικίλες και συχνά πολλαπλές ανάγκες, τόσο κοινωνικές όσο και υγειονομικές, και να προσαρμόσουν τις υπηρεσίες τους ώστε να καλύπτονται οι διαφορετικές προτεραιότητες κάθε ευάλωτης ομάδας.

Πίνακας 38: Κατηγορίες ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

Κατηγορίες	Ποσοστό (%)
Άτομο που διαβιεί σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης ή άστεγος	21%
Άτομο με αναπηρία ή με χρόνια προβλήματα υγείας	23%
Άτομο με ανάγκη ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	16%
Μετανάστης / Πρόσφυγας	4%
Ρομά	27%
Αποφυλακισμένος/η ή νέος παραβάτης	2%
Εξαρτημένος/η ή απεξαρτημένος/η από ουσίες	2%
Άλλο (Οικονομική αδυναμία, συνοδός ατόμου με αναπηρία κ.α.)	4%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 47: Κατηγορίες ωφελούμενων Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών.

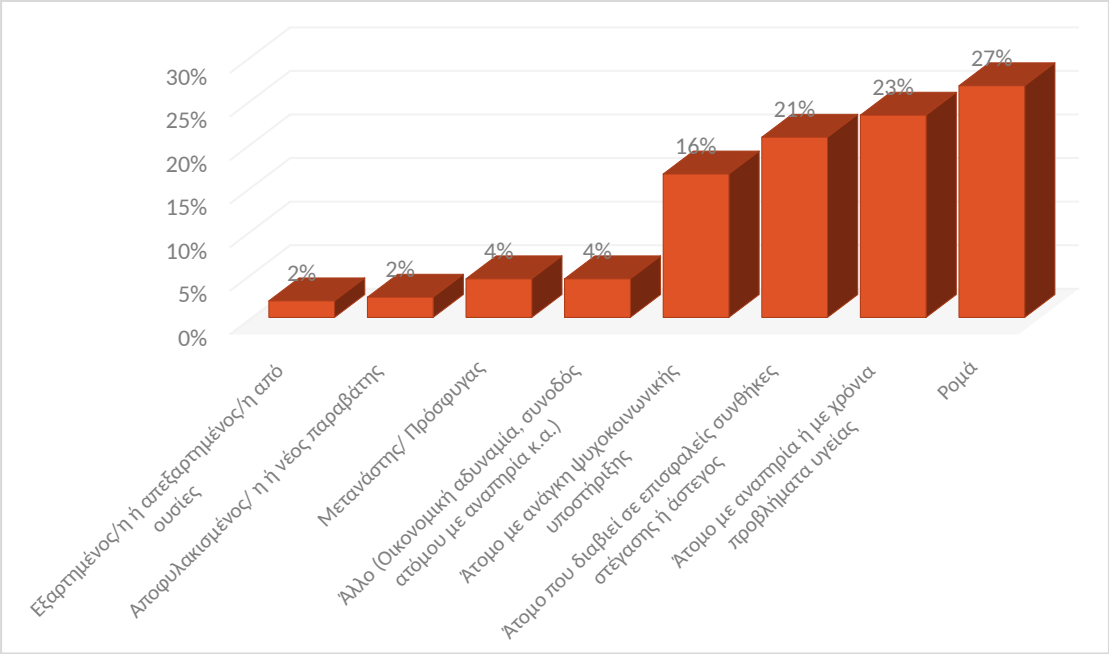

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΡΟΜΑ & ΚΕΜ)

Β.0	Σε ποια Δομή εξυπηρετείστε; (Σημειώστε μόνο μία επιλογή)

Το 68% του συνόλου των ερωτηθέντων εξυπηρετούνται από το Κέντρο Κοινότητας, το 31% από το Παράρτημα Ρομά και μόλις το 1% από το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών. Οι επόμενες ερωτήσεις απαντήθηκαν από την αντίστοιχη μερίδα συμμετεχόντων για κάθε δομή εξυπηρέτησης.

Πίνακας 39: Δομή εξυπηρέτησης ωφελούμενων (Κέντρα Κοινότητας, Παραρτήματα Ρομά και Κέντρα Ένταξης Μεταναστών).

Δομή Εξυπηρέτησης	Ποσοστό (%)
Κέντρο Κοινότητας	68%
Παράρτημα Ρομά	31%
Κέντρο Ένταξης Μεταναστών	1%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 48: Δομή εξυπηρέτησης ωφελούμενων (Κέντρα Κοινότητας, Παραρτήματα Ρομά και Κέντρα Ένταξης Μεταναστών).

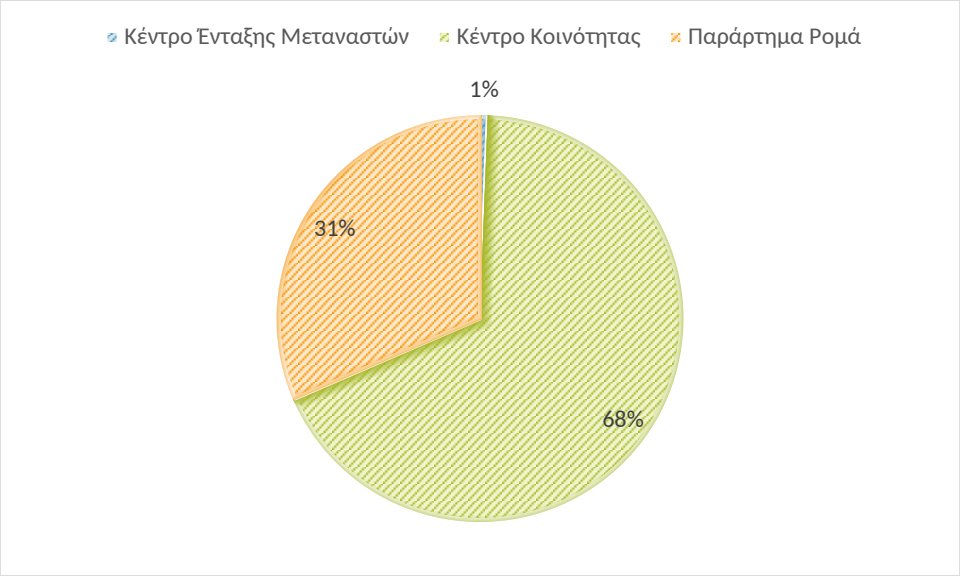

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Τα ακόλουθα πεδία συμπληρώθηκαν για την Δομή που απάντησε ο κάθε συμμετέχων στην ερώτηση Β.0.

Β.1	**Κέντρο Κοινότητας**

Β.1.α	Πόσο συχνά λαμβάνετε υπηρεσίες από το Κέντρο Κοινότητας;

Η κατανομή της συχνότητας λήψης υπηρεσιών από το Κέντρο Κοινότητας δείχνει ότι η πλειονότητα των ωφελούμενων χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες με μέτρη ή σπάνια: 29% περίπου μία φορά τον μήνα και 35% λιγότερο από μία φορά τον μήνα. Μόλις το 16% των ωφελούμενων χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες συχνά ή πολύ συχνά (12% περίπου μία φορά την εβδομάδα, 4% σχεδόν καθημερινά), ενώ 10% αναφέρει ότι τις έχει χρησιμοποιήσει μόνο μία φορά και άλλο 10% δεν απάντησε. Η εικόνα αυτή υποδεικνύει ότι η καθημερινή ή τακτική χρήση των υπηρεσιών είναι σχετικά περιορισμένη, κάτι που μπορεί να οφείλεται είτε στις προσωπικές ανάγκες των ωφελούμενων είτε σε περιορισμούς πρόσβασης, όπως γεωγραφική απόσταση, εργασία ή έλλειψη χρόνου. Παράλληλα, η χαμηλή συχνότητα χρήσης μπορεί να υποδηλώνει ότι οι υπηρεσίες του Κέντρου χρησιμοποιούνται κυρίως για συγκεκριμένες ανάγκες ή περιστασιακές υποστηρίξεις και όχι ως καθημερινή ή συνεχής πηγή βοήθεια.

Πίνακας 40: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.

Συχνότητα Λήψης Υπηρεσιών	Ποσοστό (%)
Πολύ συχνά (σχεδόν καθημερινά)	4%
Συχνά (περίπου μία φορά την εβδομάδα)	12%
Μέτρια (περίπου μία φορά τον μήνα)	29%
Σπάνια (λιγότερο από μία φορά τον μήνα)	35%
Μία μόνο φορά	10%
Καμία απάντηση - ΔΓ/ΔΑ	10%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 49: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.

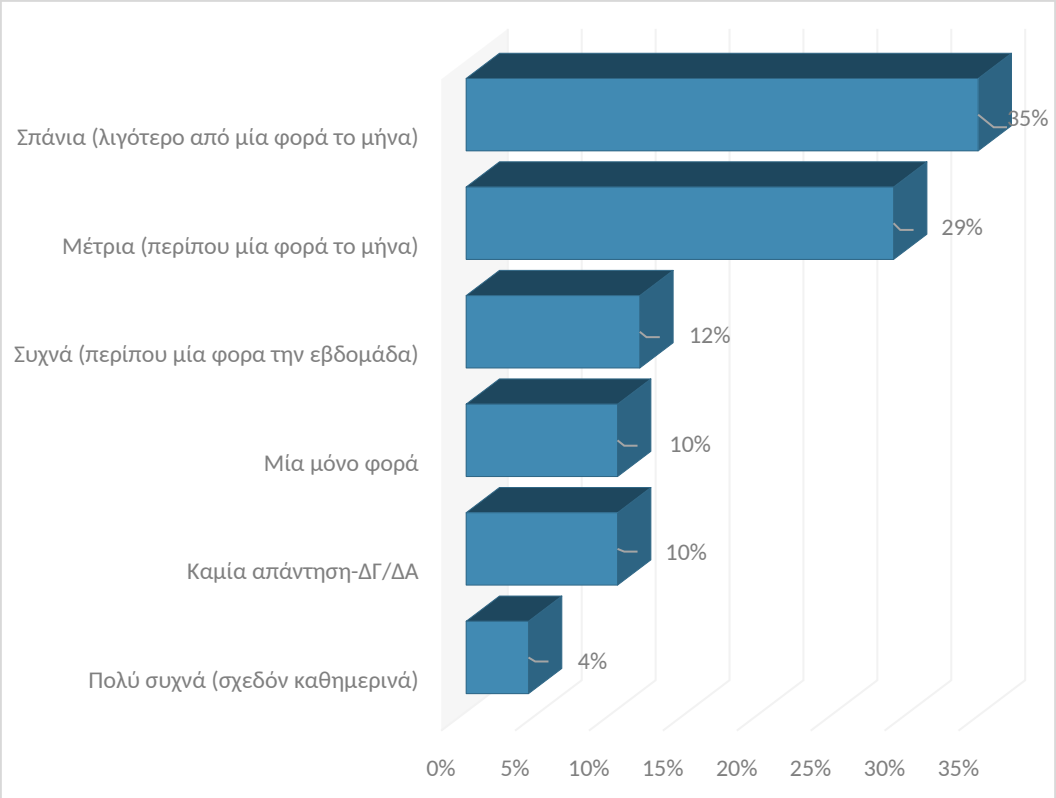

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.1.β	Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που εξυπηρετείστε από το Κέντρο Κοινότητας;

Η κατανομή του διαστήματος εξυπηρέτησης από το Κέντρο Κοινότητας δείχνει ότι οι ωφελούμενοι παρουσιάζουν σχετικά μεγάλη ποικιλία στη διάρκεια της σχέσης τους με τη δομή. Ένα σημαντικό ποσοστό έχει εξυπηρετείται για 3–4 χρόνια (22%) και 5 ή περισσότερα χρόνια (17%), υποδηλώνοντας ότι οι δομές παρέχουν μακροχρόνια υποστήριξη σε ένα μέρος των χρηστών. Παράλληλα, 13% χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες για λιγότερο από 6 μήνες και 20% για 6–12 μήνες, ενώ 19% για 1–2 χρόνια, γεγονός που δείχνει ότι υπάρχει και σημαντικός αριθμός ωφελούμενων με πιο πρόσφατη ένταξη. Το 8% δεν απάντησε. Η εικόνα αυτή υπογραμμίζει ότι το Κέντρο Κοινότητας καλύπτει τόσο νέους όσο και παλαιούς ωφελούμενους, προσφέροντας ευκαιρίες για σταθερή και συνεχή υποστήριξη, ενώ ταυτόχρονα ανταποκρίνεται και σε περιστασιακές ή βραχυχρόνιες ανάγκες.

Πίνακας 41: Διάστημα εξυπηρέτησης ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.

Διάστημα Εξυπηρέτησης	Ποσοστό (%)
Λιγότερο από 6 μήνες	13%

6-12 μήνες	20%
1-2 χρόνια	19%
3-4 χρόνια	22%
5 ή περισσότερα χρόνια	17%
Καμία απάντηση	8%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 50: Διάστημα εξυπηρέτησης ωφελούμενων από τα Κέντρα Κοινότητας.

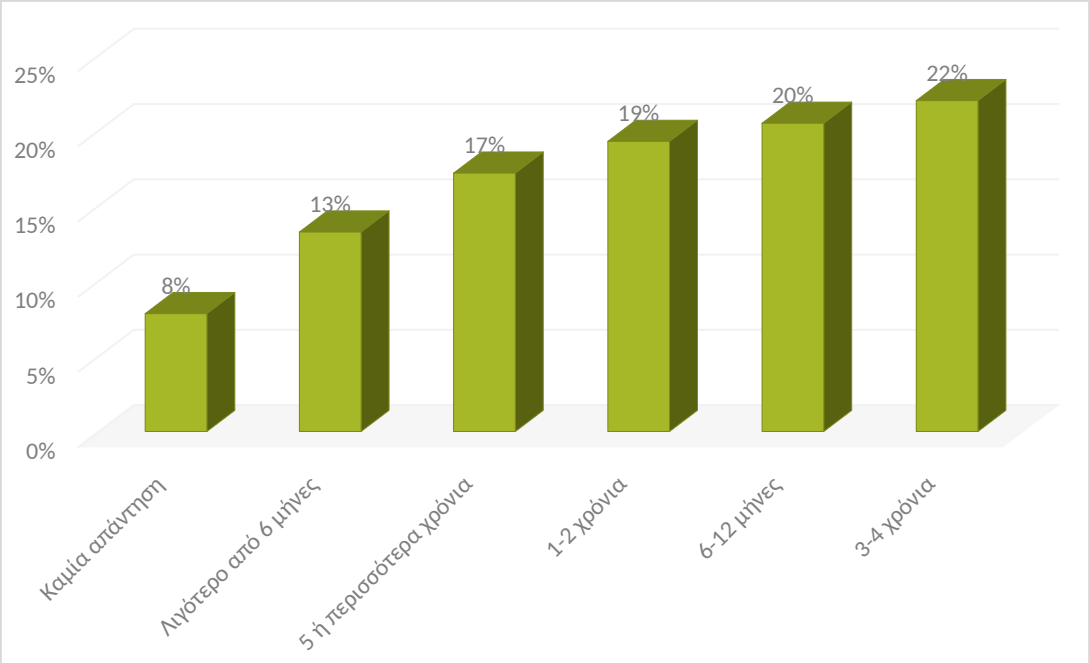

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.1.γ	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για τη δομή; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η κατανομή των πηγών πληροφόρησης για το Κέντρο Κοινότητας δείχνει ότι η πλειονότητα των ωφελούμενων ενημερώνεται μέσω θεσμικών φορέων, με την κοινωνική υπηρεσία του Δήμου να αποτελεί την κύρια πηγή (34%). Σημαντικό ποσοστό βασίζεται σε φίλους ή συγγενείς (27%) και σε κοινωνικά δίκτυα (15%), ενώ 14% ενημερώθηκε μέσω άλλων υπηρεσιών, όπως η ΔΥΠΑ. Μικρότερο ρόλο διαδραματίζουν οι αφίσες ή τα φυλλάδια (9%) και άλλες πηγές, όπως γιατροί, νοσοκομεία, λογιστές ή ΚΕΠ (2%). Η εικόνα αυτή υπογραμμίζει ότι η ενημέρωση για τις υπηρεσίες του Κέντρου Κοινότητας προέρχεται τόσο από επίσημες θεσμικές δομές όσο και από

προσωπικά δίκτυα, με τους επίσημους φορείς να έχουν τον πιο καθοριστικό ρόλο στην πρόσβαση των ωφελούμενων στις υπηρεσίες

Πίνακας 42: Πηγή Πληροφόρησης για το Κέντρο Κοινότητας.

Πηγή Πληροφόρησης	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	34%
Κοινωνικά δίκτυα	15%
Φίλοι/Συγγενείς	27%
Άλλη υπηρεσία (πχ ΔΥΠΑ)	14%
Αφίσα / Φυλλάδιο	9%
Άλλο (π.χ. γιατρός, νοσοκομείο, λογιστής, ΚΕΠ κ.α.)	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 51: Πηγή Πληροφόρησης για το Κέντρο Κοινότητας.

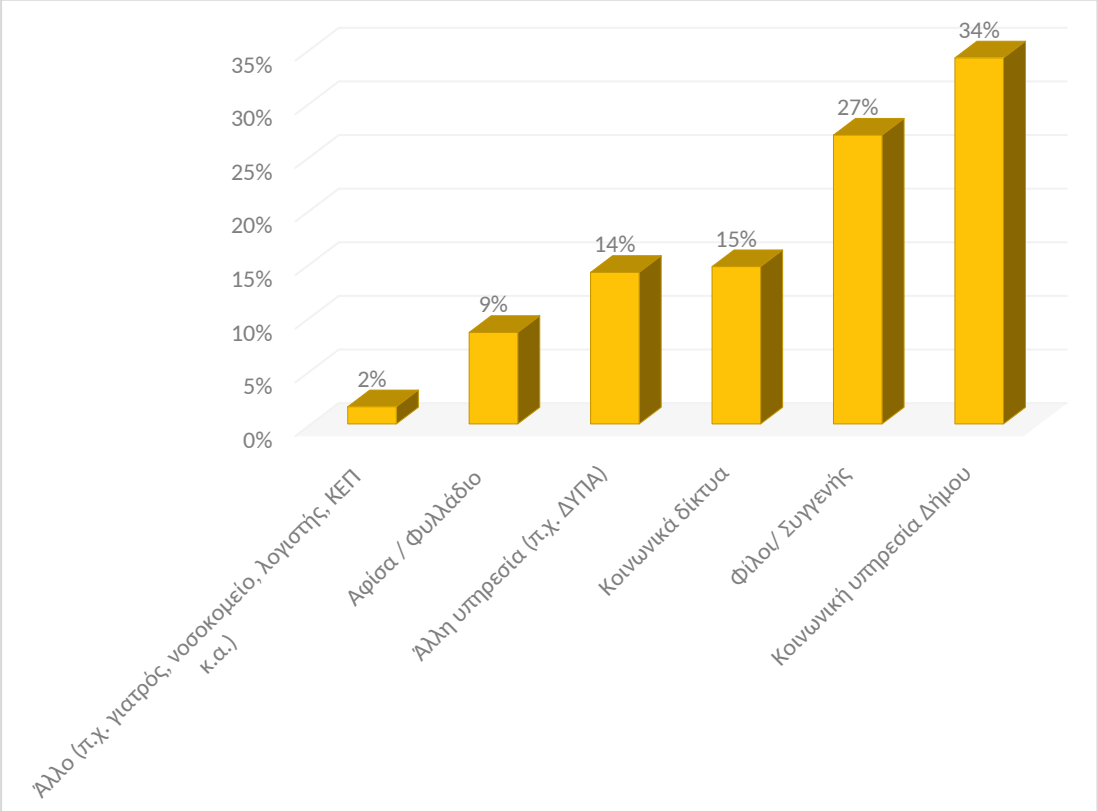

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.2 Παράρτημα Ρομά

Β.2.α Πόσο συχνά λαμβάνετε τις υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά;

Η κατανομή της συχνότητας λήψης υπηρεσιών στο Παράρτημα Ρομά δείχνει ότι μεγάλο μέρος των ωφελούμενων χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες τακτικά: 12% πολύ συχνά (σχεδόν καθημερινά) και 27% περίπου μία φορά

την εβδομάδα, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό (32%) αξιοποιεί τις υπηρεσίες μέτρια (περίπου μία φορά τον μήνα). Σπάνια τις χρησιμοποιεί το 24%, μόλις 2% τις έχει λάβει μία μόνο φορά, και 3% δεν απάντησε. Η εικόνα αυτή υποδηλώνει ότι οι υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά καλύπτουν τόσο τακτικές όσο και περιστασιακές ανάγκες των ωφελούμενων, με μεγαλύτερη συγκέντρωση σε εβδομαδιαία ή μηνιαία χρήση, γεγονός που μπορεί να σχετίζεται με συγκεκριμένες δραστηριότητες, προγράμματα ή προσωπικές ανάγκες των οικογενειών της κοινότητας. Παράλληλα, η σχετικά υψηλή συχνότητα τακτικής χρήσης σε σχέση με άλλα Κέντρα υπογραμμίζει τη σημασία του Παραρτήματος ως σταθερό πόρο για την κοινότητα Ρομά.

Πίνακας 43: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών για το Παράρτημα Ρομά.

Συχνότητα Λήψης Υπηρεσιών	Ποσοστό (%)
Πολύ συχνά (σχεδόν καθημερινά)	12%
Συχνά (περίπου μία φορά την εβδομάδα)	27%
Μέτρια (περίπου μία φορά τον μήνα)	32%
Σπάνια (λιγότερο από μία φορά τον μήνα)	24%
Μία μόνο φορά	2%
ΔΓ/ΔΑ	3%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 52: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών για το Παράρτημα Ρομά.

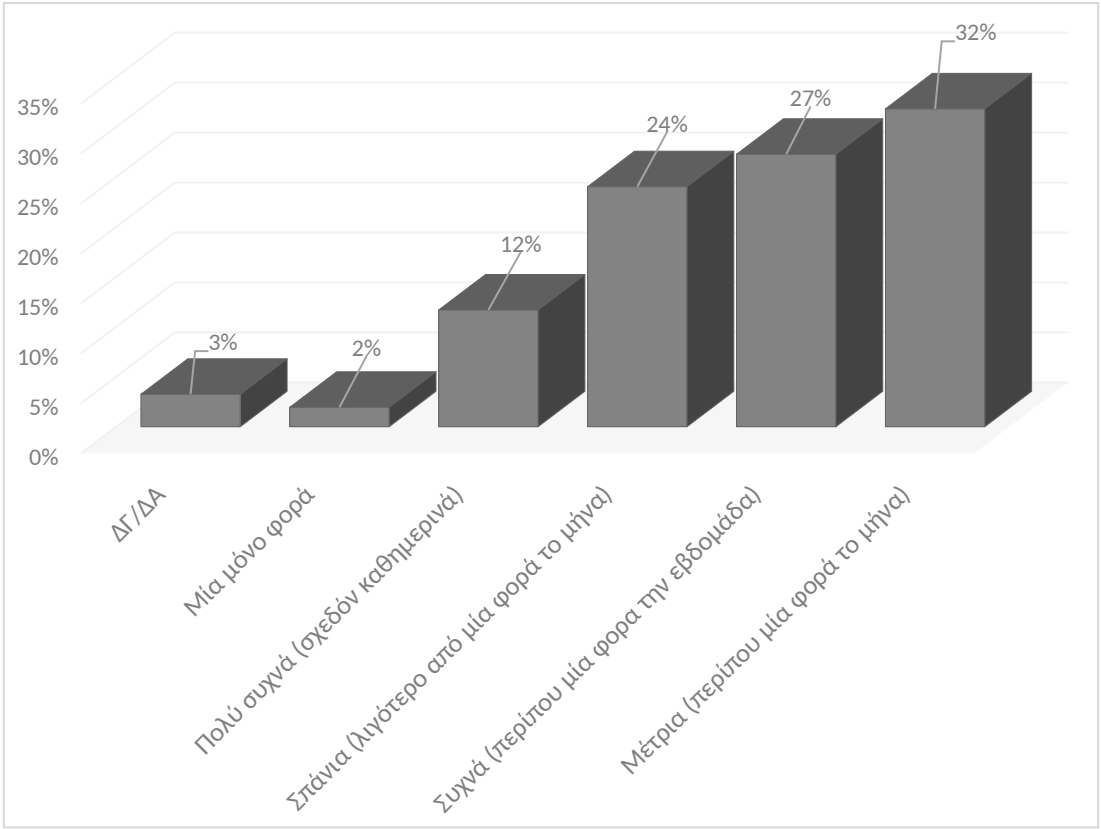

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.2.β	Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που εξυπηρετείστε από το Παράρτημα Ρομά;

Η κατανομή του διαστήματος εξυπηρέτησης στο Παράρτημα Ρομά δείχνει ότι η πλειονότητα των ωφελούμενων εξυπηρετείται από τη δομή από 1 μήνα έως 4 χρόνια. Συγκεκριμένα, 32% εξυπηρετείται για 1–2 χρόνια, 24% για 3–4 χρόνια, 27% για 6–12 μήνες και 12% λιγότερο από 6 μήνες, ενώ μόνο 2% έχει εξυπηρετηθεί για 5 ή περισσότερα χρόνια. Η εικόνα αυτή υποδηλώνει ότι το Παράρτημα παρέχει υποστήριξη τόσο σε σχετικά νέους ωφελούμενους όσο και σε άτομα με μεσομακροχρόνια συμμετοχή, γεγονός που ενισχύει τη συνέχεια και την οικειότητα με τις υπηρεσίες, ενώ η χαμηλή συμμετοχή στην κατηγορία 5+ ετών δείχνει ότι η μακροχρόνια παραμονή στη δομή είναι περιορισμένη, πιθανώς λόγω κινητικότητας ή αλλαγών στις ανάγκες της κοινότητας Ρομά.

Πίνακας 44: Διάστημα εξυπηρέτησης από το Παράρτημα Ρομά.

Διάστημα Εξυπηρέτησης	Ποσοστό (%)
Λιγότερο από 6 μήνες	12%
6–12 μήνες	27%
1–2 χρόνια	32%
3–4 χρόνια	24%
5 ή περισσότερα χρόνια	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 53: Διάστημα εξυπηρέτησης από το Παράρτημα Ρομά.

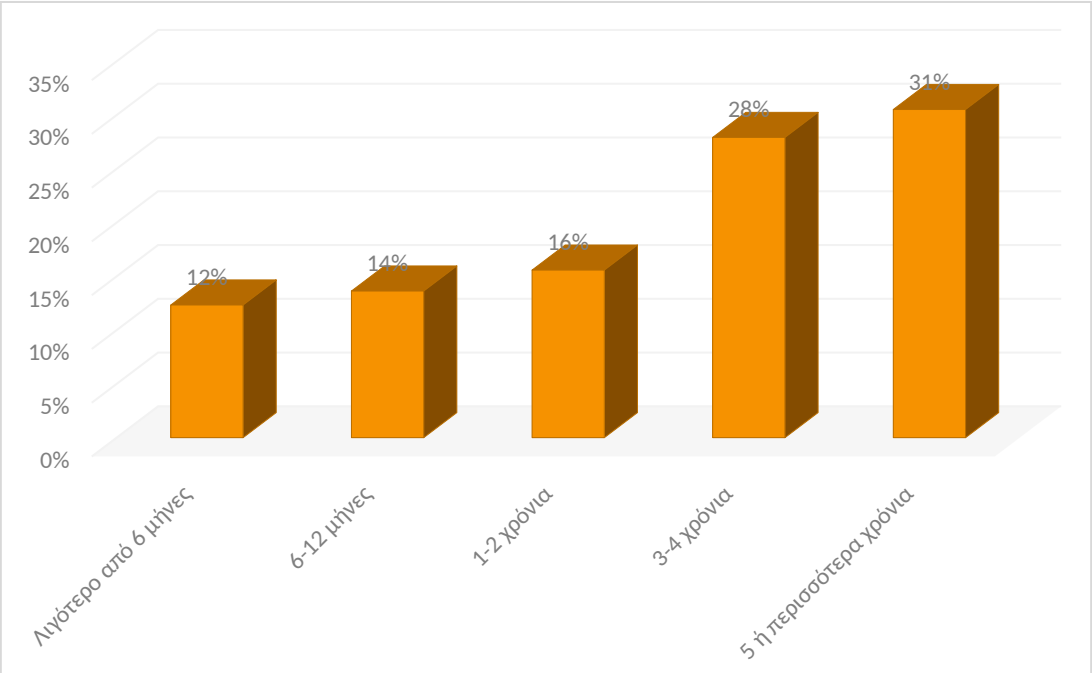

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

B.2.γ	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για τη δομή; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η κατανομή των πηγών πληροφόρησης για το Παράρτημα Ρομά δείχνει ότι η πλειονότητα των ωφελούμενων ενημερώνεται μέσω προσωπικών δικτύων, με φίλους ή συγγενείς να αποτελούν την κύρια πηγή ενημέρωσης (62%). Σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης η κοινωνική υπηρεσία του Δήμου (21%) και άλλες υπηρεσίες, όπως η ΔΥΠΑ (9%), ενώ τα αφισιακά ή έντυπα μέσα έχουν ελάχιστη επίδραση (1%). Δεν καταγράφηκαν άλλες πηγές. Η εικόνα αυτή υπογραμμίζει ότι η διάχυση της πληροφόρησης στην κοινότητα Ρομά βασίζεται κυρίως σε προσωπικές επαφές και δίκτυα, κάτι που δείχνει τη σημασία των σχέσεων εμπιστοσύνης και της κοινωνικής δικτύωσης για την πρόσβαση στις υπηρεσίες, ενώ οι επίσημοι φορείς φαίνεται να λειτουργούν συμπληρωματικά.

Πίνακας 45: Πηγή πληροφόρησης για το Παράρτημα Ρομά.

Πηγή Πληροφόρησης	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	21%
Κοινωνικά δίκτυα	7%
Φίλοι/Συγγενείς	62%
Άλλη υπηρεσία (πχ ΔΥΠΑ)	9%
Αφίσα / Φυλλάδιο	1%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 54: Πηγή πληροφόρησης για το Παράρτημα Ρομά.

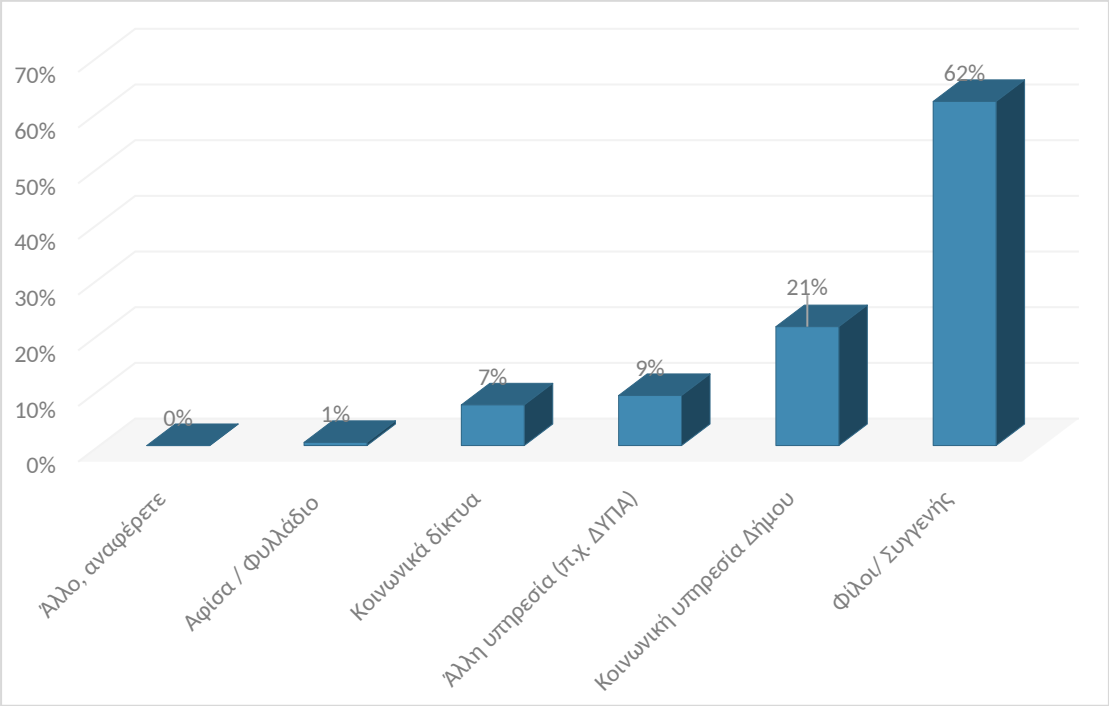

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.3	**Κέντρο Ένταξης Μεταναστών**

Β.3.α	Πόσο συχνά λαμβάνετε τις υπηρεσίες του Κέντρου Ένταξης Μεταναστών;

Συνολικά οι απαντήσεις που λήφθηκαν για το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, ήταν τρεις (3). Οι δύο εκ των τριών ερωτηθέντων απάντησαν «Συχνά (περίπου μία φορά την εβδομάδα)», ενώ ο ένας δεν απάντησε καθόλου.

Β.3.β	Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που εξυπηρετείστε από το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών;

Συνολικά οι απαντήσεις που λήφθηκαν για το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, ήταν τρεις (3). Ο ένας ερωτηθέν δεν απάντησε καθόλου, ενώ οι υπόλοιποι δύο απάντησαν «Λιγότερο από 6 μήνες» και «6-12 μήνες»

Β.3.γ	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για τη δομή; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Συνολικά οι απαντήσεις που λήφθηκαν για το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, ήταν τρεις (3). Ο ένας στους τρεις ερωτηθέντες δεν επέλεξε καμία απάντηση. Ένας ερωτηθέντας εκ των τριών, επέλεξε μόνο ως πηγή πληροφόρησης την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου, και ο τρίτος επέλεξε τα Κοινωνικά Δίκτυα, τους Φίλους/Συγγενείς και την επιλογή «Άλλη υπηρεσία (π.χ. ΔΥΠΑ).

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΡΟΜΑ & ΚΕΜ

Γ.1	**Κέντρο Κοινότητας**

Γ.1.α	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του Κέντρου Κοινότητας;

Οι απαντήσεις των ωφελούμενων αποτυπώνουν ένα ιδιαίτερα θετικό επίπεδο ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των Κέντρων Κοινότητας, με τα ποσοστά «πολύ» και «πάρα πολύ» να κυριαρχούν σχεδόν σε όλες τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Ταυτόχρονα, σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων αξιολογεί τις υπηρεσίες ως «αρκετά» ικανοποιητικές, ενισχύοντας την εικόνα συνολικής αποτελεσματικότητας των δομών.

Ωστόσο, είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι ένα σημαντικό ποσοστό συμμετεχόντων, που εξυπηρετούνται από τα Κέντρα Κοινότητας, δεν έδωσε καμία απάντηση, ενδεχομένως επειδή δεν έλαβε την αντίστοιχη υπηρεσία. Τα ποσοστά αποχής κυμαίνονται μεταξύ 13 έως 22%.

Αναλυτικότερα, υπηρεσίες όπως η πληροφόρηση και υποστήριξη για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα και για άλλα επιδόματα/συντάξεις, αξιολογήθηκαν ως πάρα πολύ ικανοποιητικές με ποσοστά 58-59%. Έπειτα, η βοήθεια για πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες (τρόφιμα, φάρμακα κ.α.) ικανοποίησε πάρα πολύ το 41% των ωφελούμενων, ενώ η πληροφόρηση και στήριξη σε θέματα φροντίδας ατόμων με ειδικές ανάγκες, παιδιά και ηλικιωμένους, ικανοποίησε πάρα πολύ το 32%, ενώ το 27% δεν έλαβε την υπηρεσία.

Οι υπηρεσίες οι για τις οποίες η ικανοποίηση είναι ιδιαίτερα υψηλή, με ποσοστά που κυμαίνονται από 39% έως 44% είναι αυτές της υποστήριξης για ζητήματα στέγασης ή την αντιμετώπιση έλλειψης στέγης, της υποστήριξης για συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, της ενημέρωσης για θέματα νομικού χαρακτήρα, και τέλος, της

πληροφόρησης για πρόσβαση σε υπηρεσίες στήριξης γυναικών. Τέλος, ένα σημαντικό ποσοστό που κυμαίνεται από 46% έως 48% δήλωσε πάρα πολύ ικανοποιημένο, όπως η υποστήριξη για συμμετοχή σε προγράμματα νέων, δράσεις κοινωνικοποίησης και κοινωνικής ένταξης μαθητών με ειδικές ανάγκες ή μαθησιακές δυσκολίες και τέλος, δημιουργική απασχόληση.

Αν και υπάρχει ένα ποσοστό που δηλώνει ότι δεν έλαβε συγκεκριμένες υπηρεσίες - γεγονός αναμενόμενο λόγω διαφοροποίησης αναγκών- τα συνολικά ευρήματα καταδεικνύουν ότι τα Κέντρα Κοινότητας ανταποκρίνονται ουσιαστικά στους ωφελούμενους, καλύπτοντας κρίσιμες κοινωνικές, ψυχοκοινωνικές και πρακτικές ανάγκες και ενισχύοντας τη λειτουργία τους ως βασικός πυλώνας κοινωνικής προστασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Πίνακας 46: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Κέντρου Κοινότητας.

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία	Καμία απάντηση
Πληροφορίες και υποστήριξη για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα	0%	1%	7%	11%	58%	11%	13%
Πληροφορίες και υποστήριξη για άλλα επιδόματα / συντάξεις	1%	1%	5%	15%	59%	6%	13%
Βοήθεια για πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες (τρόφιμα, φάρμακα κ.α.)	0%	3%	11%	15%	41%	15%	16%
Πληροφόρηση και υποστήριξη σε θέματα φροντίδας (ΑμεΑ, ηλικιωμένοι, βρέφη, παιδιά)	1%	2%	6%	16%	32%	27%	17%
Υποστήριξη για ζητήματα στέγασης ή αντιμετώπιση έλλειψης στέγης	0%	2%	7%	10%	25%	39%	17%
Πληροφόρηση για πρόσβαση σε υπηρεσίες στήριξης γυναικών (κακοποίηση, κοινωνική ένταξη)	2%	2%	6%	11%	17%	44%	20%

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία	Καμία απάντηση
Υποστήριξη για συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς	0%	3%	8%	10%	20%	39%	20%
Πληροφόρηση και συμβουλευτική για εργασία, κατάρτιση, επιμόρφωση, επαγγελματικό προσανατολισμό	0%	3%	10%	17%	24%	28%	18%
Συμβουλευτική ψυχοκοινωνική στήριξη (παιδιών, ενηλίκων, οικογένειας)	1%	2%	8%	15%	30%	29%	16%
Δημιουργική απασχόληση και στήριξη παιδιών σχολικής/προσχολικής ηλικίας (μαθησιακή υποστήριξη, παροχή γευμάτων, υποστήριξη σχολείου)	2%	2%	6%	7%	15%	48%	20%
Υποστήριξη για συμμετοχή σε προγράμματα νέων (δεξιότητες, πολιτισμός, συμμετοχή)	1%	2%	7%	7%	17%	46%	20%
Δράσεις κοινωνικοποίησης/κοινωνικής ένταξης για μαθητές ΑμεΑ ή παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες	1%	2%	7%	6%	15%	47%	22%
Ενημέρωση για θέματα νομικού χαρακτήρα (δικαιώματα, διαδικασίες)	1%	1%	8%	8%	19%	41%	21%
Άλλη υπηρεσία που δεν αναφέρετε	0%	0%	0%	0%	1%	0%	99%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 55: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Κέντρου Κοινότητας.

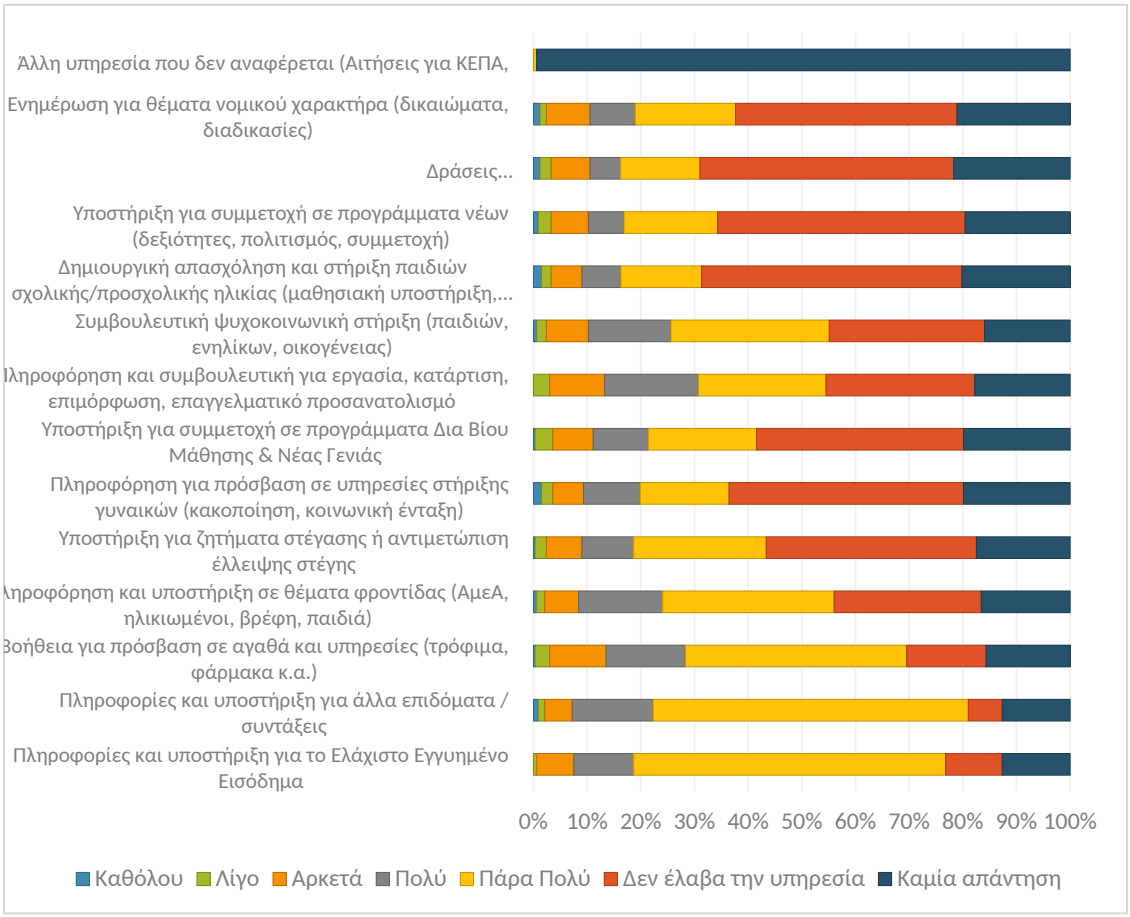

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.1.β	Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του Κέντρου Κοινότητας, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι ωφελούμενοι εκφράζουν πολύ υψηλά επίπεδα ικανοποίησης ως προς τα επιμέρους κριτήρια λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας, με τις θετικές αξιολογήσεις («πολύ» και «πάρα πολύ») να κυριαρχούν σε όλα τα πεδία. Η αποχή ή η άγνοια των ωφελούμενων περί των παροχών φτάνει μέχρι και 5-6% σε όλα τα κριτήρια.

Στην κατηγορία Πρόσβαση & Εξυπηρέτηση, η πλειονότητα των συμμετεχόντων δηλώνει ότι η τοποθεσία, το ωράριο και η διαδικασία εγγραφής διευκολύνουν ουσιαστικά την πρόσβαση, με ποσοστά 58-59% στην κατηγορία «πάρα πολύ». Αντίστοιχα υψηλή είναι και η ικανοποίηση από τον χρόνο εξυπηρέτησης, με το 58% των ωφελούμενων να δηλώνουν «πάρα πολύ» ικανοποιημένοι. Ακόμη πιο έντονα θετική είναι η εικόνα που προκύπτει για το Προσωπικό, όπου οι συμμετέχοντες αξιολογούν εξαιρετικά θετικά τη συμπεριφορά, την επαγγελματικότητα και τον

σεβασμό στο απόρρητο. Οι βαθμολογίες «πάρα πολύ» κινούνται σταθερά πάνω από 58 έως 69%, ενώ τα αρνητικά ποσοστά είναι σχεδόν μηδενικά.

Σε σχέση με τις Υποδομές & Ασφάλεια, τα δεδομένα δείχνουν υψηλό αίσθημα ασφάλειας και καταλληλότητα του χώρου, με θετικές απαντήσεις που υπερβαίνουν το 50%. Στο πεδίο της Ποιότητας Υπηρεσιών, οι ωφελούμενοι θεωρούν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες τους και συμβάλλουν ουσιαστικά στην καθημερινότητά τους, με τις πιο ισχυρές θετικές απαντήσεις να αγγίζουν ή να ξεπερνούν το 60%.

Τέλος, ο Αντίκτυπος της δομής αξιολογείται ιδιαίτερα υψηλά: η συμβολή των υπηρεσιών στη βελτίωση της καθημερινής ζωής, στην ενίσχυση της ασφάλειας και στη λειτουργική στήριξη των οικογενειών εμφανίζει συντριπτικά θετικές αξιολογήσεις, με το 64% να δηλώνει «πάρα πολύ» ικανοποιημένο από τη συνολική λειτουργία του Κέντρου Κοινότητας. Συνολικά, τα ευρήματα αποδεικνύουν ότι τα Κέντρα Κοινότητας καλύπτουν αποτελεσματικά τις ανάγκες των ωφελούμενων και προσφέρουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, ενισχύοντας ουσιαστικά την κοινωνική προστασία σε τοπικό επίπεδο.

Πίνακας 47: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Κέντρου Κοινότητας βάσει κριτηρίων.

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ	Καμία απάντηση
Πρόσβαση & Εξυπηρέτηση	Η τοποθεσία και το ωράριο λειτουργίας διευκόλυναν την πρόσβασή μου στη δομή	0%	2%	17%	17 %	58 %	1%	5%
	Η διαδικασία εγγραφής/ένταξης ήταν απλή και κατανοητή	0%	2%	15%	19 %	59 %	0%	5%
	Ο χρόνος εξυπηρέτησης ήταν ικανοποιητικός	0%	1%	15%	20 %	58 %	1%	5%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ	Καμία απάντηση
Προσωπικό	Το προσωπικό ήταν ευγενικό και με αντιμετώπισε με σεβασμό	0%	0%	7%	18%	69%	0%	5%
	Διασφαλίστηκε η εμπιστευτικότητα των προσωπικών μου δεδομένων	0%	3%	12%	20%	58%	1%	5%
	Το προσωπικό διέθετε επαγγελματισμό και επαρκή γνώση	0%	0%	8%	23%	63%	0%	6%
Υποδομές & Ασφάλεια	Ο χώρος της δομής ήταν καθαρός και ασφαλής	0%	3%	16%	24%	52%	1%	5%
	Υπήρχε διασφάλιση ιδιωτικότητας σε ευαίσθητες συζητήσεις	2%	10%	14%	18%	49%	1%	5%
Ποιότητα Υπηρεσιών	Οι υπηρεσίες που έλαβα ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες μου	0%	2%	14%	23%	55%	1%	5%
	Το περιεχόμενο και η καθοδήγηση που έλαβα ήταν σαφή και κατανοητά	0%	0%	9%	26%	61%	0%	5%
	Οι υπηρεσίες συνέβαλαν στην επίλυση συγκεκριμέ	1%	2%	16%	25%	49%	2%	5%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ	Καμία απάντηση
	νων δυσκολιών που αντιμετώπιζα							
Αντίκτυπος	Μέσω των υπηρεσιών καλύφθηκαν βασικές ανάγκες μου	2%	6%	20%	23%	42%	3%	5%
	Βελτιώθηκε η καθημερινότητά μου	3%	4%	25%	28%	33%	3%	5%
	Ένιωσα στήριξη και ενδυνάμωση	0%	2%	14%	26%	49%	2%	6%
Συνολική Ικανοποίηση	Συνολικά, είμαι ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής	0%	0%	7%	23%	64%	1%	6%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 56: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Κέντρου Κοινότητας βάσει κριτηρίων.

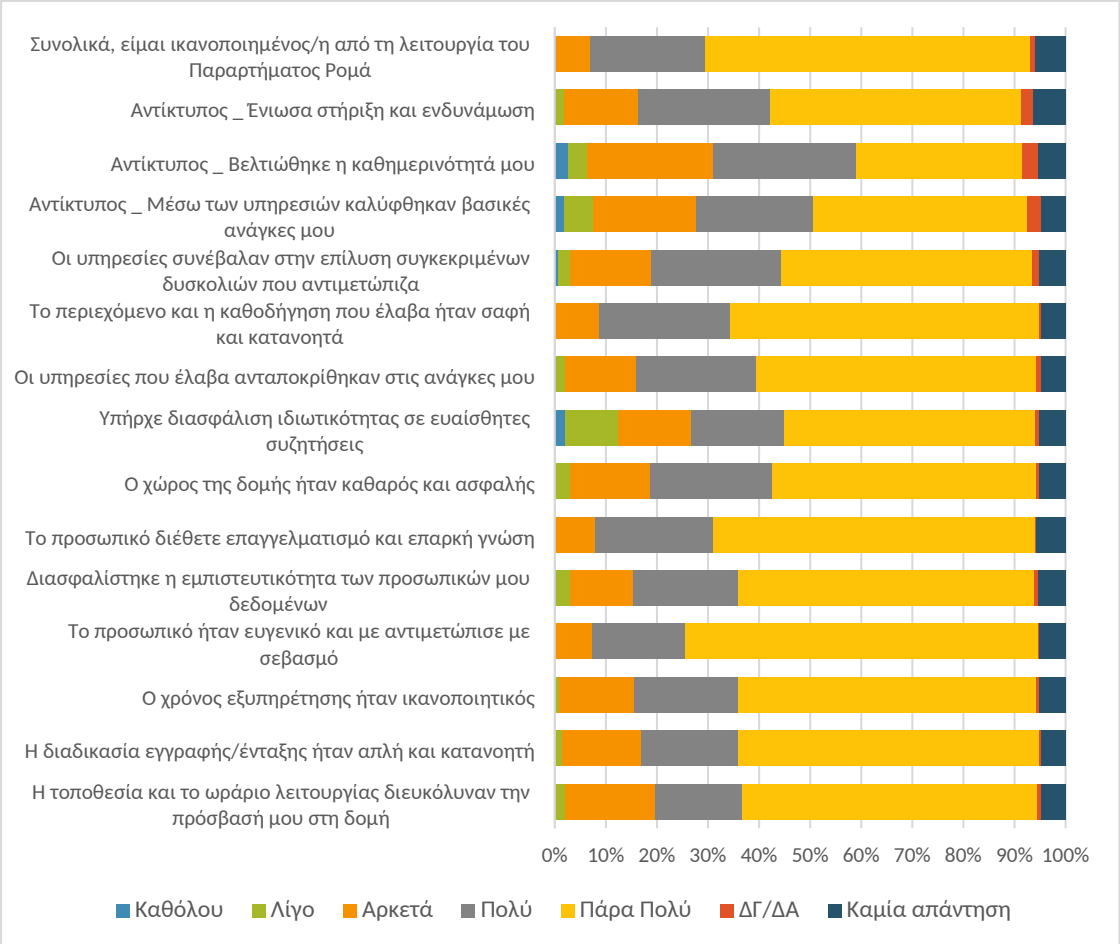

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.2	**Παράρτημα Ρομά**

Γ.2.α	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά;

Η αποτύπωση του βαθμού ικανοποίησης των ωφελούμενων από τις επιμέρους υπηρεσίες των Παραρτημάτων Ρομά της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αναδεικνύει ένα έντονα θετικό προφίλ αξιολόγησης. Για όλες σχεδόν τις παρεχόμενες υπηρεσίες, τα ποσοστά που συγκεντρώνει η απάντηση «Πολύ» βρίσκονται σταθερά μεταξύ 21-31% και τα ποσοστά που συγκεντρώνει η απάντηση «Πάρα Πολύ» βρίσκονται κυρίως μεταξύ 23-31% και 38-48%, επιβεβαιώνοντας την υψηλή ανταπόκριση των δομών στις ανάγκες της κοινότητας. Σημειώνεται ότι η μερίδα ωφελούμενων που δεν έδωσαν καμία απάντηση κυμαίνεται μεταξύ 3% και 14%. Τα ποσοστά δυσαρέσκειας («Καθόλου» ή «Λίγο») παραμένουν περιορισμένα, ενώ

σημαντικό είναι ότι ένα μικρό μόνο μέρος του πληθυσμού δηλώνει πως δεν έλαβε συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Εξαιρετικά θετική αξιολόγηση καταγράφεται για υπηρεσίες όπως η διευκόλυνση πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες, η ενημέρωση για θέματα υγείας, καθώς και η υποστήριξη στην έναρξη επαγγελματικής δραστηριότητας, όπου τα υψηλά ποσοστά ικανοποίησης συνδυάζονται με πολύ χαμηλά επίπεδα αρνητικών απαντήσεων. Παράλληλα, οι υπηρεσίες ενδυνάμωσης γυναικών, επαγγελματικού προσανατολισμού και κοινωνικής υποστήριξης παρουσιάζουν επίσης υψηλές θετικές επιδόσεις, γεγονός που καταδεικνύει την πολυδιάστατη συνεισφορά των Παραρτημάτων στη βελτίωση της καθημερινότητας των ωφελούμενων.

Συνολικά, τα ευρήματα επιβεβαιώνουν ότι οι υπηρεσίες των Παραρτημάτων Ρομά λειτουργούν αποτελεσματικά, στοχευμένα και με υψηλό κοινωνικό αντίκτυπο για τις οικογένειες και τα μέλη της κοινότητας.

Πίνακας 48: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά.

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία	Καμία απάντηση
Συμβουλευτική οικογένειας, στήριξη δικαιωμάτων και υποστήριξη πρόσβασης παιδιών σε δημόσιες υπηρεσίες (σχολείο, αθλητισμός, πολιτισμός, δημιουργική απασχόληση κλπ).	3%	2%	16%	26%	38%	14%	3%
Στήριξη, ενδυνάμωση και ενεργοποίηση των γυναικών	5%	6%	16%	21%	31%	16%	6%
Διευκόλυνση και βοήθεια για πρόσβαση σε υπηρεσίες ρύθμισης προνοιακών αιτημάτων, δικαστικών, αστικοδημοτικών	3%	3%	14%	28%	42%	6%	5%

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία	Καμία απάντηση
και νομικών εκκρεμοτήτων							
Ενημέρωση για θέματα δημόσιας υγείας και πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες υγείας	0%	3%	9%	31%	48%	4%	5%
Παροχή ιατρικής βοήθειας	10%	3%	13%	27%	25%	14%	8%
Βοήθεια για έναρξη επαγγελματικής δραστηριότητας, συνεταιρισμού ή επιχείρησης κοινωνικής οικονομίας	8%	6%	11%	22%	16%	29%	7%
Υποστήριξη για τη διεύρυνση των επαγγελματικών σας προσόντων	3%	6%	20%	25%	23%	17%	7%
Υποστήριξη για την εύρεση εργασίας	2%	6%	16%	23%	27%	15%	12%
Βοήθεια για συμμετοχή σε δράσεις συμβουλευτικής και κατάρτισης	2%	9%	11%	21%	31%	12%	14%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 57: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Παραρτήματος Ρομά.

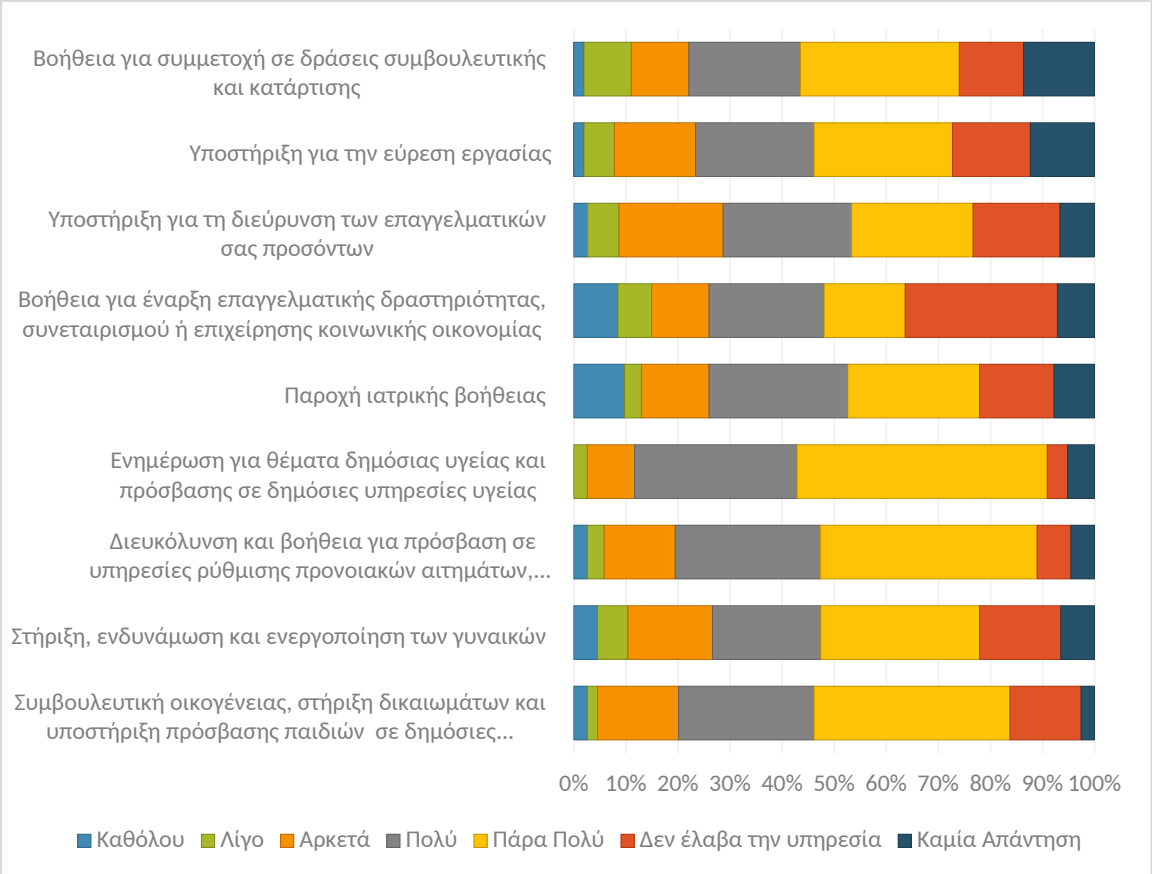

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.2.β	Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του Παραρτήματος Ρομά, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Η ανάλυση των απαντήσεων των ωφελούμενων στα Παραρτήματα Ρομά της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας καταδεικνύει ένα ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο συνολικής ικανοποίησης από τη λειτουργία των δομών, εφόσον η πλειοψηφία των απαντήσεων βρίσκεται για την επιλογή «Αρκετά» μεταξύ 3-19%, την επιλογή «Πολύ» μεταξύ 23-35% και την επιλογή «Πάρα Πολύ» μεταξύ 31-63%. Η παρουσία ατόμων που δεν γνώριζαν περί των υπηρεσιών, είναι πολύ μικρή (1%) και όσοι δεν έδωσαν καμία απάντηση αποτελούν μία μερίδα με ποσοστό 7-10%. Τα ποσοστά δυσαρέσκειας είναι εξαιρετικά χαμηλά (0-4%) κατά πλειοψηφία, και μερικές εξαιρέσεις, όπου η απάντηση «Λίγο» αγγίζει το 10%.

Τα βασικότερα κριτήρια αξιολόγησης τα οποία εμφανίζουν την υψηλότερη ικανοποίηση των συμμετεχόντων με ποσοστό άνω του 50%, είναι αυτά της τοποθεσίας, του ωραρίου και της λειτουργίας, που διευκόλυναν την πρόσβαση και την εξυπηρέτηση των ωφελούμενων, η διευκόλυνση για την εγγραφή και την ένταξη, αλλά και ο ικανοποιητικός χρόνος εξυπηρέτησης.

Επιπλέον, οι συμμετέχοντες δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι από την ευγένεια, το σεβασμό και την κατάρτιση του προσωπικού καθώς και από τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας των προσωπικών δεδομένων. Ακόμη όσον αφορά την ποιότητα των υπηρεσιών, οι συμμετέχοντες δήλωσαν πάρα πολύ ικανοποιημένοι από το σαφές και κατανοητό περιεχόμενο και την καθοδήγηση που λάβανε.

Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και τεκμηριώνουν την ανάγκη συνέχισης και ενίσχυσης της δράσης, εφόσον η συνολική ικανοποίηση των ωφελούμενων φτάνει σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Πίνακας 49: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Παραρτήματος Ρομά βάσει κριτηρίων.

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ	Καμία απάντηση
Πρόσβαση & Εξυπηρέτηση	Η τοποθεσία και το ωράριο λειτουργίας διευκόλυναν την πρόσβασή μου στη δομή	0,6%	7%	10%	23%	51%	1%	7%
	Η διαδικασία εγγραφής/έντα ξης ήταν απλή και κατανοητή	0,0%	1%	6%	31%	53%	1%	9%
	Ο χρόνος εξυπηρέτησης ήταν ικανοποιητικός	0,0%	1%	9%	31%	51%	1%	8%
Προσωπικό	Το προσωπικό ήταν ευγενικό και με αντιμετώπισε με σεβασμό	0,0%	1%	3%	25%	63%	1%	8%
	Διασφαλίστηκε η εμπιστευτικότητα των προσωπικών μου δεδομένων	0,0%	1%	9%	27%	54%	1%	8%
	Το προσωπικό διέθετε επαγγελματισμό και επαρκή γνώση	0,0%	1%	5%	32%	54%	1%	8%
Υποδομές & Ασφάλεια	Ο χώρος της δομής ήταν καθαρός και ασφαλής	0,0%	4%	6%	35%	47%	1%	8%
	Υπήρχε διασφάλιση ιδιωτικότητας	0,6%	6%	16%	27%	42%	2%	7%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ	Καμία απάντηση
	σε ευαίσθητες συζητήσεις							
Ποιότητα Υπηρεσιών	Οι υπηρεσίες που έλαβα ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες μου	0,0%	4%	10%	34%	44%	1%	8%
	Το περιεχόμενο και η καθοδήγηση που έλαβα ήταν σαφή και κατανοητά	0,0%	1%	4%	34%	52%	1%	9%
	Οι υπηρεσίες συνέβαλαν στην επίλυση συγκεκριμένων δυσκολιών που αντιμετώπιζα	0,0%	3%	12%	34%	40%	1%	10%
Αντίκτυπος	Μέσω των υπηρεσιών καλύφθηκαν βασικές ανάγκες μου	0,6%	6%	16%	34%	32%	1%	10%
	Βελτιώθηκε η καθημερινότητά μου	0,0%	6%	19%	34%	31%	1%	9%
	Ένιωσα στήριξη και ενδυνάμωση	0,0%	1%	13%	37%	39%	1%	9%
Συνολική Ικανοποίηση	Συνολικά, είμαι ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του Παραρτήματος Ρομά	0,0%	1%	4%	27%	59%	1%	9%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 58: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τη λειτουργία του Παραρτήματος Ρομά βάσει κριτηρίων.

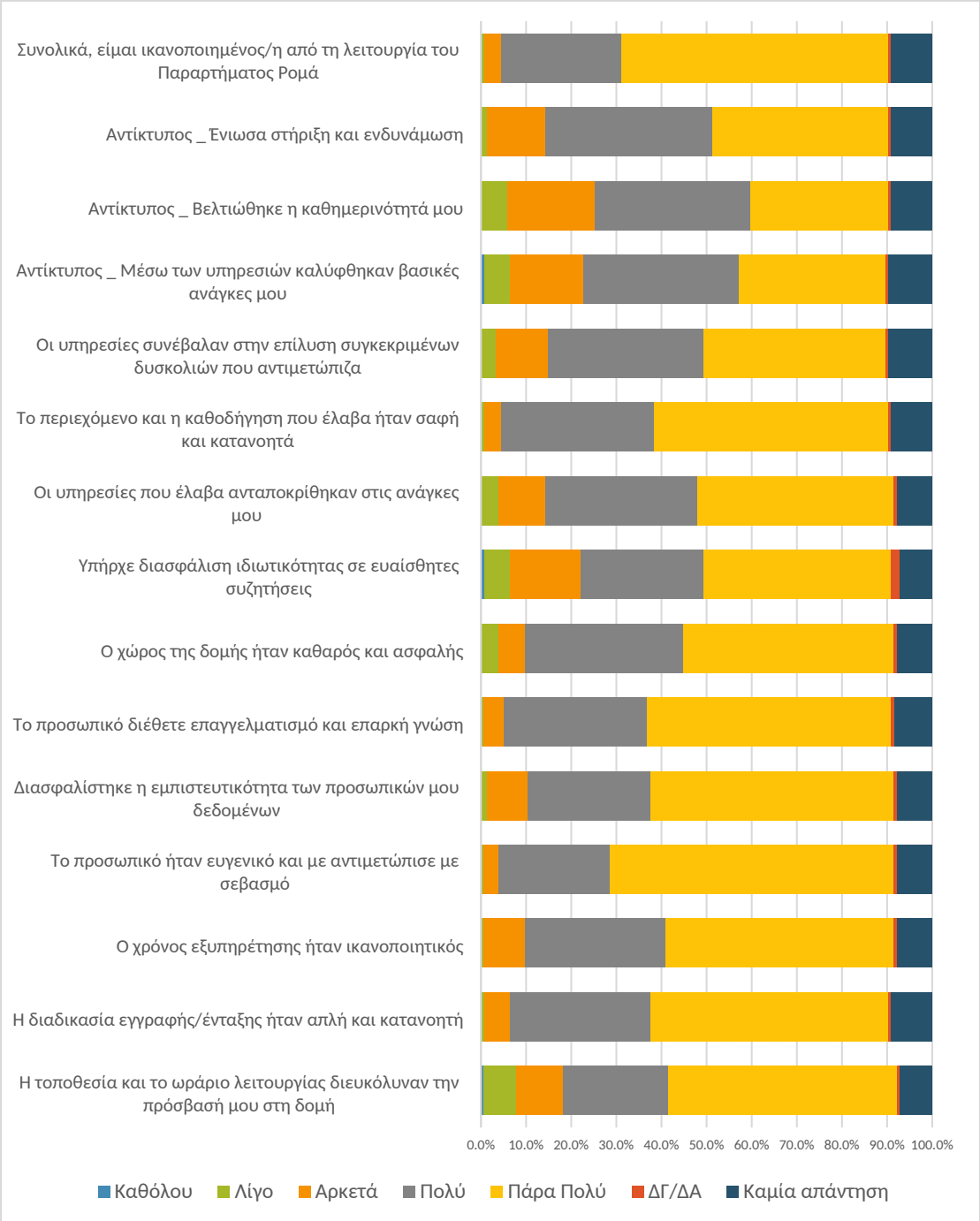

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.3 Κέντρο Ένταξης Μεταναστών

Γ.3.α	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του Κέντρου Ένταξης Μεταναστών;

***Στον πίνακα συμπληρώνονται τα άτομα που απάντησαν, τα οποία ήταν συνολικά τρία (3).**

Πίνακας 50: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του Κέντρου Ένταξης Μεταναστών.

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία
Ενημέρωση και παροχή κοινωνικο-ψυχολογικής στήριξης	0	0	1	2	0	0
Ανάπτυξη μαθησιακής στήριξης παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας και ενημέρωση για προγράμματα/μαθήματα ελληνικών ενηλίκων	0	0	0	2	1	0
Στήριξη συμμετοχής σε ομάδες, συλλόγους, οργανώσεις διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου, κλπ.	0	0	0	3	0	0
Βοήθεια για ένταξη σε προγράμματα ελληνικής γλώσσας, κατάρτισης, απασχόλησης, αναγνώρισης δεξιοτήτων και πτυχίων από αλλοδαπή κ.ο.κ. - συμβουλευτική και υπηρεσίες συνοδείας (mentoring schemes)	0	0	1	1	1	0
Μαθήματα ελληνικής γλώσσας και στοιχείων ελληνικής ιστορίας και ελληνικού πολιτισμού σε ενήλικες	0	0	0	3	0	0

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.3.β	**Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του ΚΕΜ, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;**

***Στον πίνακα συμπληρώνονται τα άτομα που απάντησαν, τα οποία ήταν συνολικά τρία (3).**

Πίνακας 51: Ικανοποίηση ωφελούμενων από τις λειτουργίες του Κέντρου Ένταξης Μεταναστών βάσει κριτηρίων.

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Πρόσβαση & Εξυπηρέτηση	Η τοποθεσία και το ωράριο λειτουργίας διευκόλυναν την πρόσβασή μου στη δομή	0	0	1	1	1	0
	Η διαδικασία εγγραφής/ένταξης ήταν απλή και κατανοητή	0	0	0	2	1	0
	Ο χρόνος εξυπηρέτησης ήταν ικανοποιητικός	0	0	1	1	1	0
Προσωπικό	Το προσωπικό ήταν ευγενικό και με αντιμετώπισε με σεβασμό	0	0	2	0	1	0
	Διασφαλίστηκε η εμπιστευτικότητα των προσωπικών μου δεδομένων	0	0	2	0	1	0
	Το προσωπικό διέθετε επαγγελματισμό και επαρκή γνώση	0	0	1	1	1	0
Υποδομές & Ασφάλεια	Ο χώρος της δομής ήταν καθαρός και ασφαλής	0	0	2	1	0	0
	Υπήρχε διασφάλιση ιδιωτικότητας σε ευαίσθητες συζητήσεις	0	0	3	0	0	0
Ποιότητα Υπηρεσιών	Οι υπηρεσίες που έλαβα ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες μου	0	0	2	0	1	0
	Το περιεχόμενο και η καθοδήγηση που έλαβα	0	0	2	1	0	0

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
	ήταν σαφή και κατανοητά						
	Οι υπηρεσίες συνέβαλαν στην επίλυση συγκεκριμένων δυσκολιών που αντιμετώπιζα	0	0	2	0	0	0
Αντίκτυπος	Μέσω των υπηρεσιών καλύφθηκαν βασικές ανάγκες μου	0	0	1	1	1	0
	Βελτιώθηκε η καθημερινότητά μου	0	0	2	0	1	0
	Ένιωσα στήριξη και ενδυνάμωση	0	0	2	0	1	0
Συνολική Ικανοποίηση	Συνολικά, είμαι ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του ΚΕΜ	0	0	1	1	1	0

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΑΝΑΓΚΕΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΟΜΩΝ

Δ.1	Ποιες υπηρεσίες θα θεωρούσατε αναγκαίο να σας παρέχονται από τη δομή (Κέντρο Κοινότητας, Παράρτημα Ρομά, ΚΕΜ), οι οποίες δεν προσφέρονται μέχρι σήμερα;

Στην ερώτηση αυτή, απάντησαν οι 63 ερωτηθέντες από τους 458 (13%). Παρότι οι ωφελούμενοι δηλώνουν γενικά ικανοποιημένοι, οι βασικότερες ανάγκες που κατατέθηκαν εστιάζουν στην ενίσχυση κοινωνικής φροντίδας και βασικών αγαθών, στη βελτίωση της πρόσβασης σε επιδόματα, αιτήσεις και γραφειοκρατικές διαδικασίες, υπηρεσίες ψυχικής υγείας και υποστήριξης ευάλωτων ομάδων και τέλος, στις λειτουργικές βελτιώσεις τις δομής και συγκεκριμένα το προσωπικό, το ωράριο και ο χώρος. Έτσι λοιπόν, οι απαντήσεις φανέρωσαν πως οι ωφελούμενοι δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στη στήριξη νοικοκυριών με οικονομικές και κοινωνικές

δυσκολίες, στη διευκόλυνση των διαδικασιών γραφειοκρατίας και τέλος, στην ανάγκη καλύτερης ενημέρωσης.

Δ.2	Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από τη δομή (απαντήστε ελεύθερα):

Στην ερώτηση αυτή, απάντησαν οι 66 ερωτηθέντες από τους 458 (14 %). Οι απαντήσεις καταδεικνύουν ότι, παρά την γενική ικανοποίηση των ωφελουμένων με την εξυπηρέτηση, οι κύριες προτάσεις επικεντρώνονται κυρίως σε θέματα χώρου και ιδιωτικότητας, με πολλούς συμμετέχοντες να ζητούν μεταφορά της υπηρεσίας ή βελτίωση της διαμόρφωσης του υπάρχοντος χώρου, ώστε να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη ησυχία, διακριτικότητα και καλύτερη πρόσβαση. Επιπλέον, αρκετές απαντήσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη για βελτίωση της διαχείρισης και μείωση της γραφειοκρατίας, όπως λιγότερα έγγραφα, δυνατότητα υποβολής αιτήσεων ηλεκτρονικά και διευκόλυνση πρόσβασης σε επιδόματα. Σε μικρότερο βαθμό, αναφέρονται αιτήματα για αύξηση προσωπικού, ομάδες υποστήριξης για ειδικές ανάγκες, και υπηρεσίες ψυχικής υγείας. Ταυτόχρονα, ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων δηλώνει ότι δεν χρειάζεται καμία αλλαγή και εκφράζει πλήρη ικανοποίηση με την παρεχόμενη εξυπηρέτηση. Συνολικά, οι απαντήσεις αναδεικνύουν ότι οι βασικές βελτιώσεις που προτείνονται εστιάζουν στον χώρο, την ιδιωτικότητα, τη διαχείριση διαδικασιών και την καλύτερη προσβασιμότητα στις υπηρεσίες, ενώ η ποιότητα εξυπηρέτησης του προσωπικού θεωρείται κυρίως ικανοποιητική.

5.2.2.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κοινωνικών Παντοπωλείων

Η λειτουργία των Κοινωνικών Παντοπωλείων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί κρίσιμο πυλώνα του δικτύου κοινωνικής προστασίας, καθώς απευθύνεται σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν οικονομική αδυναμία και περιορισμένη πρόσβαση σε βασικά αγαθά. Ως δομές παροχής υλικής βοήθειας, τα Κοινωνικά Παντοπωλεία εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλέγμα κοινωνικών υπηρεσιών που στοχεύουν στη μείωση των ανισοτήτων, την πρόληψη φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού και τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους ωφελούμενους. Στο πλαίσιο αυτό, η συστηματική αξιολόγηση της λειτουργίας τους και η καταγραφή των εμπειριών των πολιτών που τα χρησιμοποιούν αποτελούν απαραίτητο εργαλείο τεκμηρίωσης και βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η παρούσα έρευνα, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, αποσκοπεί στη διερεύνηση της ικανοποίησης των ωφελούμενων από τα

Κοινωνικά Παντοπωλεία και στην αποτύπωση των αναγκών που είτε καλύπτονται είτε παραμένουν ανεπαρκώς ικανοποιημένες. Μέσω δομημένων ερωτηματολογίων, συλλέχθηκε πρωτογενές υλικό που αντανακλά τόσο τις εμπειρίες πρόσβασης, εξυπηρέτησης και ποιότητας των παρεχόμενων αγαθών, όσο και τις απόψεις των πολιτών για τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των δομών. Το υλικό αυτό επιτρέπει μια πολυδιάστατη ανάλυση που συνδυάζει ποσοτικά ευρήματα με ερμηνευτικά συμπεράσματα, προκειμένου να δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα της πραγματικής κοινωνικής επίδρασης των Κοινωνικών Παντοπωλείων.

Η ανάλυση των απαντήσεων δείχνει ότι οι ωφελούμενοι εκφράζουν υψηλά ποσοστά ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που λαμβάνουν. Η πρόσβαση στα Παντοπωλεία –ως προς τη διαδικασία εξυπηρέτησης, το ωράριο και τη γεωγραφική κατανομή– αξιολογείται ως ιδιαίτερα ικανοποιητική, γεγονός που αναδεικνύει την οργανωτική επάρκεια των δομών. Αντίστοιχα, η ποιότητα και η επάρκεια των προϊόντων κρίνονται θετικά από τη μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων, στοιχείο που επιβεβαιώνει ότι τα Παντοπωλεία ανταποκρίνονται ουσιαστικά στις βασικές ανάγκες των νοικοκυριών που εξυπηρετούν.

Η σχέση των ωφελούμενων με το προσωπικό αποτελεί έναν από τους ισχυρότερους θετικούς παράγοντες στη συνολική εμπειρία χρήσης. Οι πολίτες αναγνωρίζουν την ευγένεια, την υποστηρικτικότητα και την επαγγελματική συνέπεια των εργαζομένων, επισημαίνοντας ότι η ανθρώπινη διάσταση της εξυπηρέτησης συμβάλλει καθοριστικά στην αξιοπρεπή πρόσβαση στις υπηρεσίες. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνει τον κοινωνικό χαρακτήρα των δομών και αναδεικνύει τη σημασία του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού στην αποτελεσματική λειτουργία τους.

Παρά τη γενική θετική εικόνα, η έρευνα καταγράφει και ορισμένα πεδία στα οποία οι ανάγκες των ωφελούμενων δεν καλύπτονται πλήρως. Η περιορισμένη ποικιλία προϊόντων, η ανάγκη για συχνότερες διανομές ή εμπλουτισμό των ειδών πρώτης ανάγκης, καθώς και το αίτημα για ενισχυμένες συμπληρωματικές υπηρεσίες (π.χ. συμβουλευτική υποστήριξη, δράσεις ενημέρωσης) αποτελούν επαναλαμβανόμενες αναφορές των συμμετεχόντων. Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν ότι, παρότι η βασική λειτουργία των Παντοπωλείων αξιολογείται θετικά, η συνεχής προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των νοικοκυριών παραμένει κρίσιμο ζητούμενο για την περαιτέρω ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους.

Συνολικά, τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν ότι τα Κοινωνικά Παντοπωλεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας επιτελούν σημαντικό κοινωνικό έργο, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη στήριξη ευάλωτων πολιτών και στη μείωση των καθημερινών οικονομικών πιέσεων. Η υψηλή ικανοποίηση των ωφελούμενων συνδέεται τόσο με τη λειτουργική επάρκεια των δομών όσο και με τη διασφάλιση αξιοπρεπούς, ανθρώπινης και συνεχούς υποστήριξης.

Ωστόσο, η ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση της ποικιλίας των προϊόντων, για εμπλουτισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών και για μεγαλύτερη συχνότητα διανομών αναδεικνύει τη σημασία της συνεχούς αναβάθμισης του μοντέλου λειτουργίας. Η παρούσα μελέτη συμβάλλει στη δημιουργία ενός τεκμηριωμένου πλαισίου που μπορεί να υποστηρίξει τον ανασχεδιασμό των υπηρεσιών και την ενίσχυση του κοινωνικού αποτυπώματος των Κοινωνικών Παντοπωλείων τα επόμενα χρόνια.

Παρακάτω παρουσιάζεται η αναλυτική επεξεργασία και αποτύπωση των 161 απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν συνολικά.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α.1 Δήμος κατοικίας

Οι ωφελούμενοι των Κοινωνικών Παντοπωλείων που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα προέρχονται από ένα ευρύ γεωγραφικό φάσμα, αποτυπώνοντας τη διαφοροποίηση των κοινωνικών αναγκών εντός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση εντοπίζεται στον Δήμο Θέρμου (28%), γεγονός που υποδηλώνει αυξημένη προσφυγή στις υπηρεσίες κοινωνικής αρωγής. Ακολουθούν οι Δήμοι Ήλιδας και Πατρέων (19% έκαστος), επιβεβαιώνοντας ότι τόσο οι μεσαίου μεγέθους όσο και οι μεγαλύτερες αστικές περιοχές παρουσιάζουν σημαντική ζήτηση για βασική υποστήριξη. Ο Δήμος Ι.Π. Μεσολογγίου (16%) και ο Δήμος Ανδρίτσαινας–Κρεστένων (12%) αναδεικνύουν τη σημασία των δομών και σε ημιαστικές ή αγροτικές περιοχές, όπου οι ανάγκες συχνά είναι έντονες αλλά λιγότερο ορατές. Τέλος, ο Δήμος Αγρινίου (6%) συμπληρώνει τη γεωγραφική κατανομή, αναδεικνύοντας ότι, παρά το μέγεθός του, η συμμετοχή στην έρευνα ενδέχεται να επηρεάζεται από ζητήματα πρόσβασης, ενημέρωσης ή κατανομής των ωφελούμενων στις τοπικές δομές. Συνολικά, η διασπορά των συμμετεχόντων καταδεικνύει την ανάγκη συνέχισης και ενίσχυσης των Κοινωνικών Παντοπωλείων σε ποικίλα δημογραφικά και χωρικά περιβάλλοντα.

Πίνακας 52: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά Δήμο κατοικίας (%).

Δήμος κατοικίας	Ποσοστό (%)
Δήμος Θέρμου	28%
Δήμος Ήλιδας	19%
Δήμος Πατρέων	19%
Δήμος Ι.Π. Μεσολογγίου	16%
Δήμος Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	12%
Δήμος Αγρινίου	6%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 59: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά Δήμο κατοικίας (%).

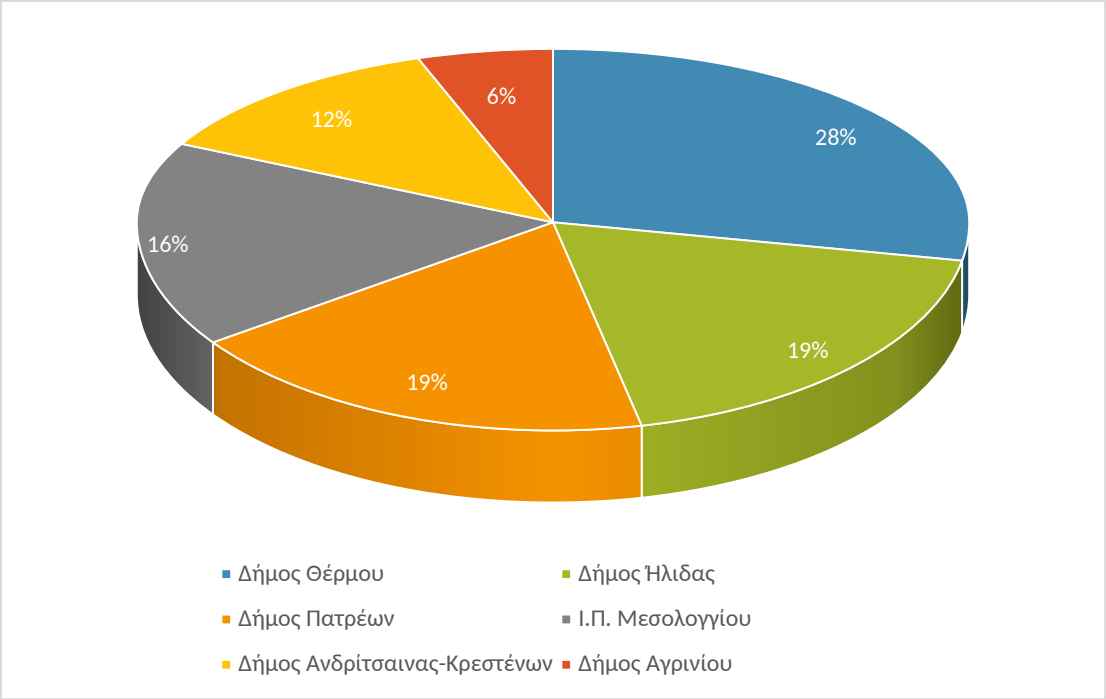

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.2	Φύλο

Ως προς το φύλο, το 43% των συμμετεχόντων είναι άνδρες και το 57% γυναίκες, χωρίς να σημειωθούν απαντήσεις στην κατηγορία "Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω". Η κατανομή αυτή αναδεικνύει μια σχετικά ισορροπημένη συμμετοχή, με ελαφρά υπεροχή των γυναικών, γεγονός που συχνά παρατηρείται σε έρευνες κοινωνικού χαρακτήρα, όπου οι γυναίκες εμφανίζονται πιο ενεργές στη διεκδίκηση και αξιοποίηση υπηρεσιών κοινωνικής υποστήριξης.

Πίνακας 53: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά φύλο (%).

Φύλο	Ποσοστό (%)
Άνδρας	43%
Γυναίκα	57%
Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 60: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά φύλο (%).

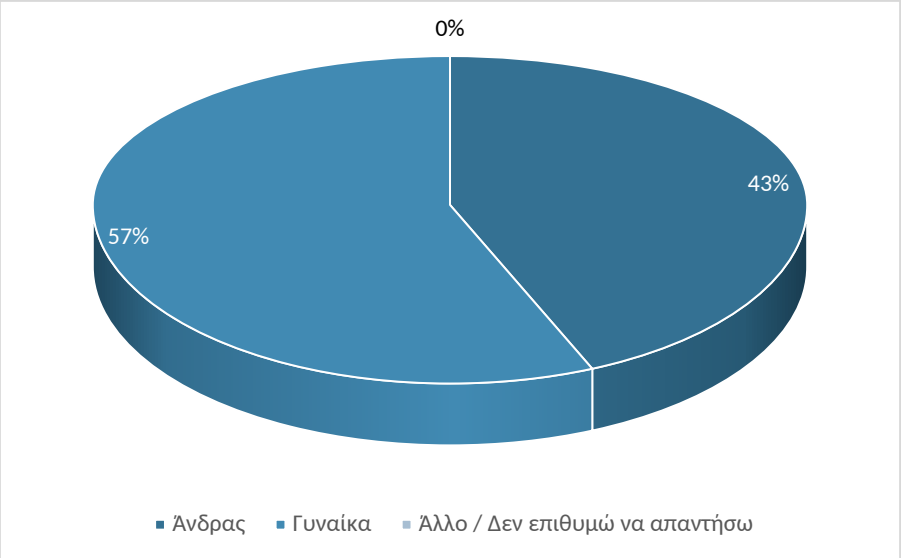

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.3 Ηλικία

Ως προς την ηλικία, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συγκεντρώνεται στην ομάδα 40–54 ετών (34%), ενώ ακολουθεί με μικρή διαφορά η κατηγορία των 65+ (32%), στοιχείο που υποδηλώνει ότι τόσο τα άτομα μέσης όσο και προχωρημένης ηλικίας βασίζονται σε σημαντικό βαθμό στις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου. Παράλληλα, ένα ιδιαίτερα αξιοσημείωτο ποσοστό αφορά την ομάδα 55–64 ετών (23%), η οποία αντιπροσωπεύει σχεδόν το ένα τέταρτο του συνόλου, επιβεβαιώνοντας ότι τα μεγαλύτερα ηλικιακά στρώματα αποτελούν τον βασικό πυρήνα των ωφελούμενων. Αντίθετα, οι νεότερες ηλικίες εμφανίζονται σε πολύ περιορισμένο βαθμό: οι ωφελούμενοι 25–39 ετών αντιστοιχούν μόλις στο 9% και οι 18–24 ετών στο 2%, γεγονός που καταδεικνύει ότι η ανάγκη προσφυγής σε δομές επισιτιστικής υποστήριξης είναι σαφώς συχνότερη στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες.

Πίνακας 54: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά ηλικιακή ομάδα (%).

Ηλικιακή ομάδα	Ποσοστά (%)
18-24 ετών	3%
25-39 ετών	9%
40-54 ετών	34%
55-64 ετών	23%
65+ ετών	32%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 61: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά ηλικιακή ομάδα (%).

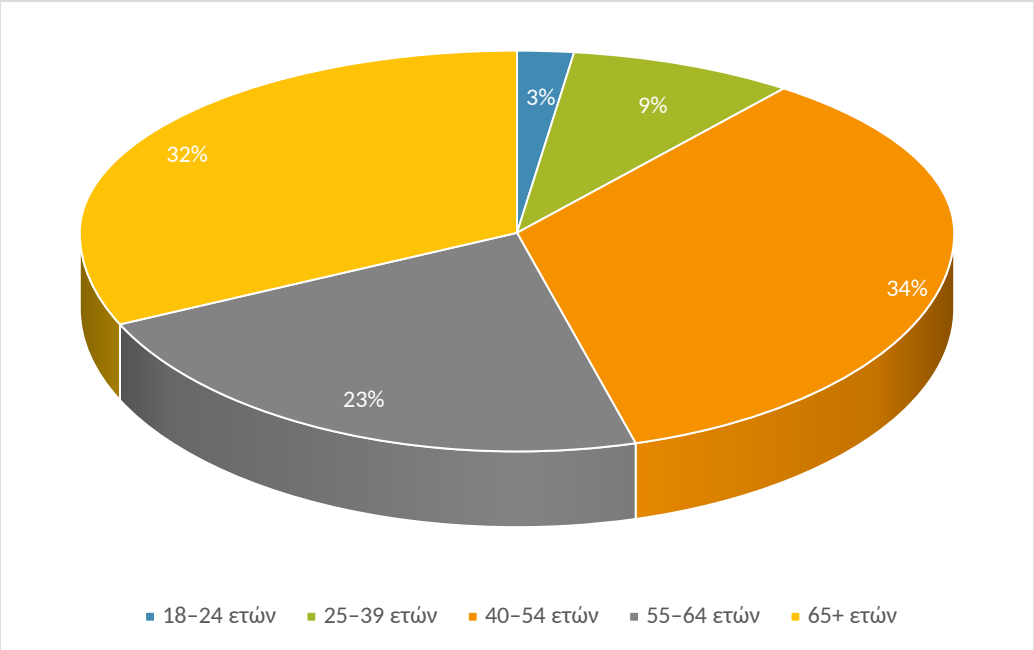

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.4	Εκπαιδευτικό επίπεδο

Εξετάζοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο των ωφελούμενων, προκύπτει μια εικόνα που χαρακτηρίζεται από χαμηλή έως μέτρια εκπαιδευτική επίδοση, στοιχείο που συνδέεται συχνά με αυξημένα επίπεδα κοινωνικής και οικονομικής ευαλωτότητας. Η μεγαλύτερη ομάδα αφορά άτομα που έχουν ολοκληρώσει μόνο μερικές τάξεις Δημοτικού (29%), γεγονός που υποδηλώνει περιορισμένες εκπαιδευτικές ευκαιρίες ή πρώιμη εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ακολουθούν σε πολύ κοντινά ποσοστά οι απόφοιτοι Δημοτικού (24%), Γυμνασίου (23%) και Λυκείου (19%), αποτυπώνοντας μια σημαντική συσσώρευση ωφελούμενων σε επίπεδα βασικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σε υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο εντοπίζονται επτά απόφοιτοι ΤΕΙ/ΑΕΙ (4%), ποσοστό σαφώς περιορισμένο, ενώ μόλις ένας συμμετέχων δήλωσε ότι είναι αναλφάβητος (1%), στοιχείο που παρότι μικρό απαιτεί προσοχή λόγω των ιδιαίτερων αναγκών που συνεπάγεται. Τέλος, δεν καταγράφηκαν κάτοχοι μεταπτυχιακών ή διδακτορικών τίτλων (0%), επιβεβαιώνοντας ότι οι ωφελούμενοι των Κοινωνικών Παντοπωλείων ανήκουν κυρίως σε ομάδες με χαμηλό μορφωτικό υπόβαθρο, όπου η επισιτιστική υποστήριξη συχνά αποτελεί κρίσιμο μηχανισμό κοινωνικής προστασίας.

Πίνακας 55: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).

Εκπαιδευτικό επίπεδο	Ποσοστό (%)
Μερικές τάξεις Δημοτικού	29%
Απόφοιτος Δημοτικού	24%
Απόφοιτος Γυμνασίου	23%
Απόφοιτος Λυκείου	19%
Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	4%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού	0%
Άλλο: Αναλφάβητος	1%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 62: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).

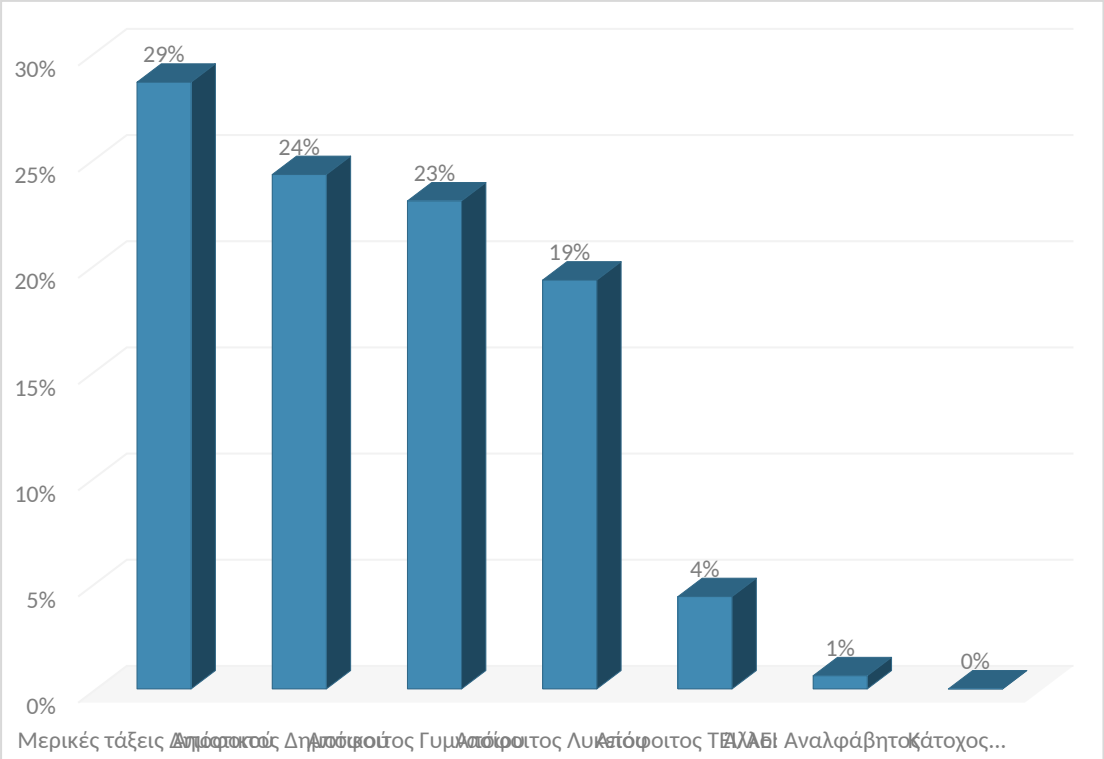

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.5 Εργασιακή κατάσταση

Όσον αφορά στην εργασιακή κατάσταση των συμμετεχόντων, τα στοιχεία αναδεικνύουν μια εικόνα έντονης εργασιακής επισφάλειας, η οποία συνδέεται άμεσα με την ανάγκη προσφυγής σε δομές κοινωνικής υποστήριξης. Η μεγαλύτερη ομάδα αφορά άτομα που δηλώνουν άνεργοι

(41%), γεγονός που υπογραμμίζει τη στενή σχέση μεταξύ ανεργίας και επισιτιστικής ανασφάλειας. Σημαντικό είναι και το ποσοστό των συνταξιούχων (30%), το οποίο επιβεβαιώνει ότι οι χαμηλές συντάξεις και η οικονομική πίεση που αντιμετωπίζουν οι μεγαλύτερες ηλικίες καθιστούν τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου ιδιαίτερα κρίσιμες. Το υπόλοιπο 29% των συμμετεχόντων περιλαμβάνει εργαζόμενους (16%) και αυτοαπασχολούμενους (12%), υποδηλώνοντας ότι ακόμη και άτομα με κάποια μορφή απασχόλησης αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές δυσκολίες. Τέλος, ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό (1%) δήλωσε ότι ανήκει σε άλλη κατηγορία λόγω λήψης αναπηρικής σύνταξης, στοιχείο που αναδεικνύει τις ειδικές ανάγκες και τα αυξημένα εμπόδια πρόσβασης που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Συνολικά, η κατανομή αυτή αποτυπώνει τη σύνθετη και πολυδιάστατη φύση της κοινωνικής ευαλωτότητας μεταξύ των ωφελούμενων.

Πίνακας 56: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).

Εργασιακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Εργαζόμενος/η	16%
Αυτοαπασχολούμενος/η	12%
Άνεργος/η	41%
Συνταξιούχος	30%
Άλλο: Αναπηρική σύνταξη/Επίδομα	1%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 63: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).

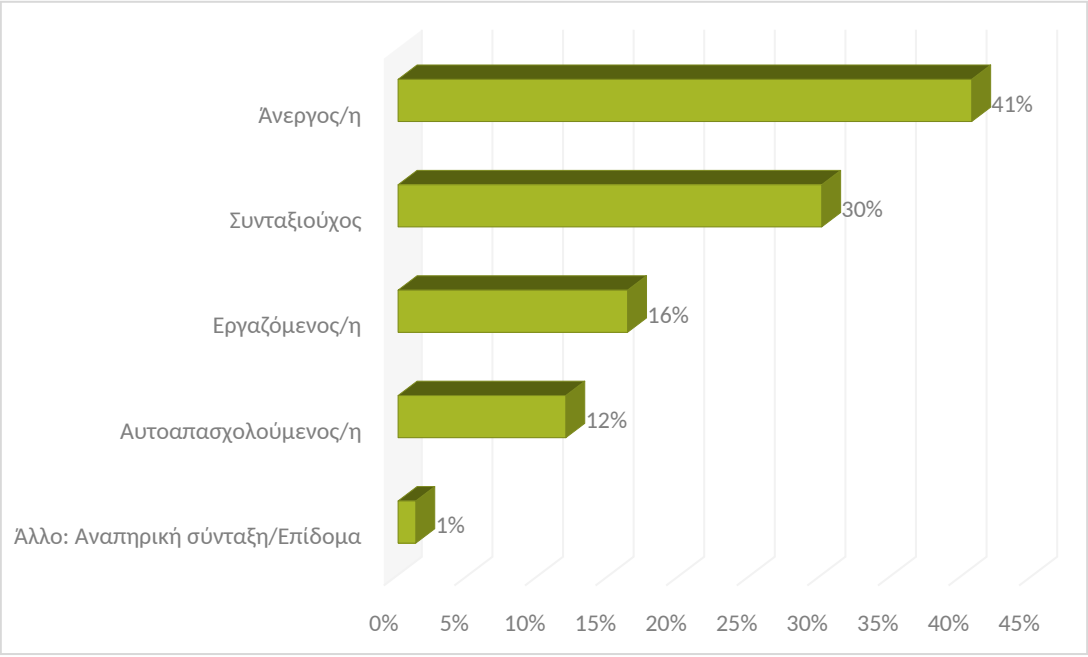

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.6 Οικογενειακή κατάσταση

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, η πλειονότητα των συμμετεχόντων (41%) δηλώνει έγγαμη ή σε σύμφωνο συμβίωσης, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι ανάγκες υποστήριξης αφορούν σε μεγάλο βαθμό νοικοκυριά και όχι μόνο μεμονωμένα άτομα. Ακολουθούν οι άγαμοι σε ποσοστό 23%, μια κατηγορία που περιλαμβάνει κυρίως άτομα που διαχειρίζονται μόνα τους τις καθημερινές οικονομικές και κοινωνικές πιέσεις. Ιδιαίτερη σημασία έχουν τα ποσοστά που καταγράφονται στους χήρους (20%) και στους διαζευγμένους (16%), ομάδες οι οποίες συχνά αντιμετωπίζουν αυξημένες οικονομικές δυσκολίες, απώλεια υποστηρικτικού περιβάλλοντος ή περιορισμένη πρόσβαση σε πόρους και κοινωνικά δίκτυα. Τέλος, ένα πολύ μικρό ποσοστό (1%) αφορά άτομα που βρίσκονται εν διαστάσει, ενισχύοντας την εικόνα ότι οι μεταβολές στη δομή της οικογένειας επηρεάζουν σημαντικά το επίπεδο ευαλωτότητας. Συνολικά, η κατανομή αυτή αναδεικνύει την πολυμορφία των οικογενειακών καταστάσεων και τον τρόπο με τον οποίο αυτές συνδέονται με την ανάγκη αξιοποίησης των υπηρεσιών κοινωνικής αρωγής.

Πίνακας 57: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

Οικογενειακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Άγαμος/η	23%
Έγγαμος/η ή σε σύμφωνο συμβίωσης	41%
Διαζευγμένος/η	16%
Χήρος/α	20%
Άλλο: Εν διαστάσει	1%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 64: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

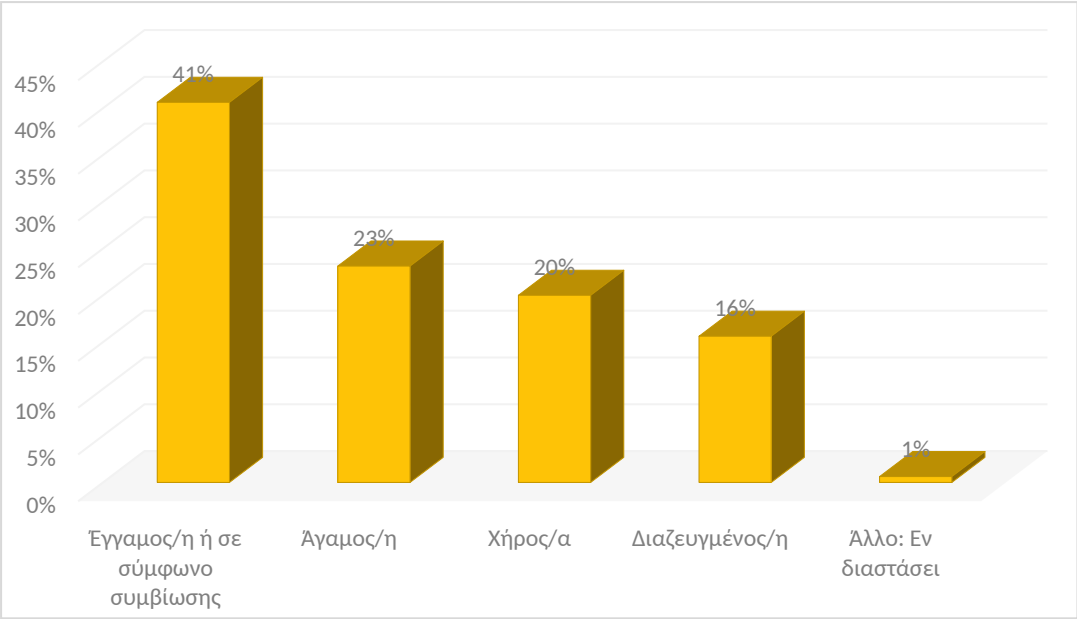

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.7 Τύπος οικογένειας

Αναφορικά με τον τύπο οικογένειας, οι συμμετέχοντες προέρχονται από ένα ιδιαίτερα ποικιλόμορφο φάσμα νοικοκυριών, γεγονός που αναδεικνύει τη σύνθετη κοινωνική πραγματικότητα των ωφελούμενων. Η μεγαλύτερη ομάδα (27%) ανήκει σε νοικοκυριά με εξαρτώμενα μέλη, όπως άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους ή παιδιά, υποδηλώνοντας αυξημένες φροντιστικές και οικονομικές ανάγκες που καθιστούν τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου κρίσιμες για τη διατήρηση της καθημερινής λειτουργικότητας του νοικοκυριού. Ένας στους πέντε συμμετέχοντες (20%) είναι γονέας μονογονεϊκής οικογένειας, μια κατηγορία που παραδοσιακά αντιμετωπίζει υψηλότερα επίπεδα επισφάλειας, περιορισμένη υποστήριξη και μεγαλύτερη οικονομική πίεση. Σημαντική είναι και η παρουσία πολύτεκνων ή τρίτεκνων οικογενειών (17%), στις οποίες το κόστος διαβίωσης είναι αυξημένο και η ανάγκη για ενίσχυση συχνά σταθερή και διαρκής. Επιπλέον, το 16% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι ανήκει σε άλλη μορφή οικογενειακής δομής, όπως μονοπρόσωπο νοικοκυριό, ζευγάρι χωρίς παιδιά ή ζευγάρι με ενήλικα παιδιά, αναδεικνύοντας τη διαφοροποίηση των οικιακών συνθέσεων. Τέλος, ένα αξιοσημείωτο ποσοστό (19%) δεν απάντησε στην ερώτηση, πιθανόν λόγω δυσκολίας αυτοχαρακτηρισμού, προσωπικών λόγων ή χαμηλής εξοικείωσης με τον όρο "τύπος οικογένειας".

Πίνακας 58: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά τύπο οικογένειας (%).

Τύπος οικογένειας	Ποσοστό (%)

Γονέας μονογονεϊκής οικογένειας	20%
Πολύτεκνος/Τρίτεκνος	17%
Μέλος νοικοκυριού με εξαρτώμενα άτομα (π.χ. άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, παιδιά)	27%
Άλλο	16%
Καμία απάντηση	19%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 65: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά τύπο οικογένειας (%).

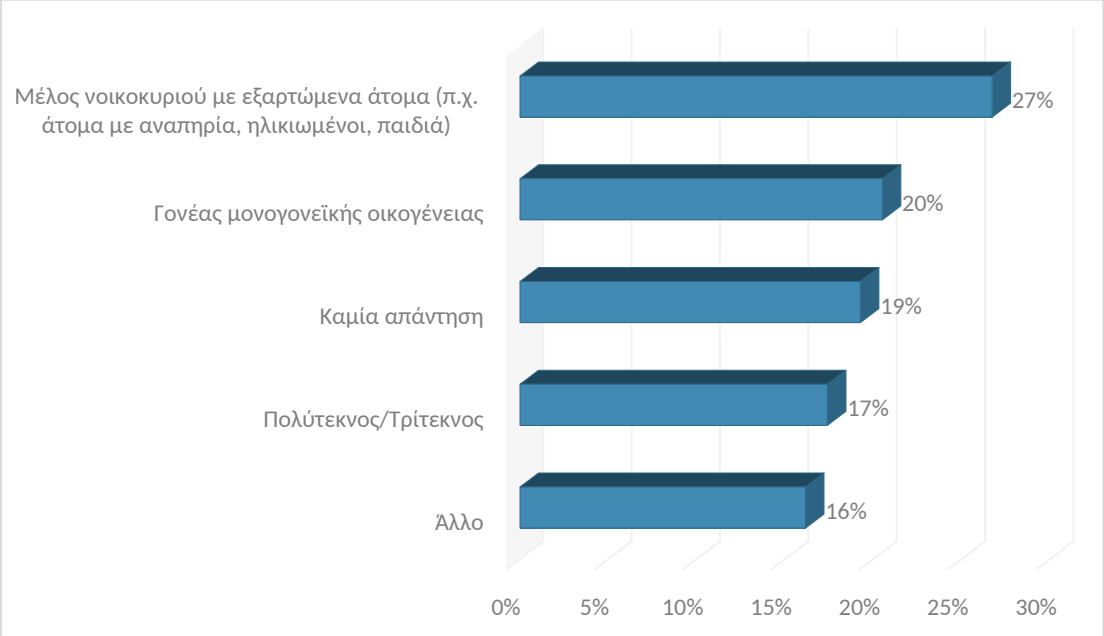

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.7.α	Αριθμός παιδιών

Όσον αφορά στον αριθμό παιδιών, το προφίλ των νοικοκυριών των ωφελούμενων παρουσιάζει σημαντική ποικιλία, αντανακλώντας διαφορετικές οικογενειακές δομές και επίπεδα επιβάρυνσης. Η μεγαλύτερη ομάδα αφορά νοικοκυριά χωρίς παιδιά (27%), τα οποία, παρότι δεν επιβαρύνονται από το κόστος ανατροφής ανηλίκων, φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές δυσκολίες που τα οδηγούν στην αξιοποίηση των υπηρεσιών κοινωνικής υποστήριξης. Ακολουθούν τα νοικοκυριά με ένα παιδί (22%), δύο παιδιά (22%) και τρία παιδιά (17%), ποσοστά που αποδεικνύουν ότι η πλειονότητα των ωφελούμενων διαβιεί σε οικογενειακά περιβάλλοντα με εξαρτώμενα μέλη και συνεπακόλουχες ανάγκες. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και το ποσοστό των νοικοκυριών με τέσσερα ή περισσότερα παιδιά (12%), το οποίο αναδεικνύει την παρουσία

πολυμελών οικογενειών στο δείγμα, ομάδων που συχνά αντιμετωπίζουν αυξημένες δαπάνες διαβίωσης και εντονότερη επισιτιστική ανασφάλεια. Συνολικά, τα δεδομένα καταδεικνύουν ότι οι ανάγκες στήριξης αφορούν τόσο μικρά όσο και μεγάλα νοικοκυριά, με τις πολύτεκνες οικογένειες να αποτελούν μια ιδιαίτερα ευάλωτη κατηγορία.

Πίνακας 59: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά αριθμό παιδιών (%).

Αριθμός παιδιών	Ποσοστό (%)
Κανένα	27%
1 παιδί	22%
2 παιδιά	22%
3 παιδιά	17%
4 ή περισσότερα παιδιά	12%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 66: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά αριθμό παιδιών (%).

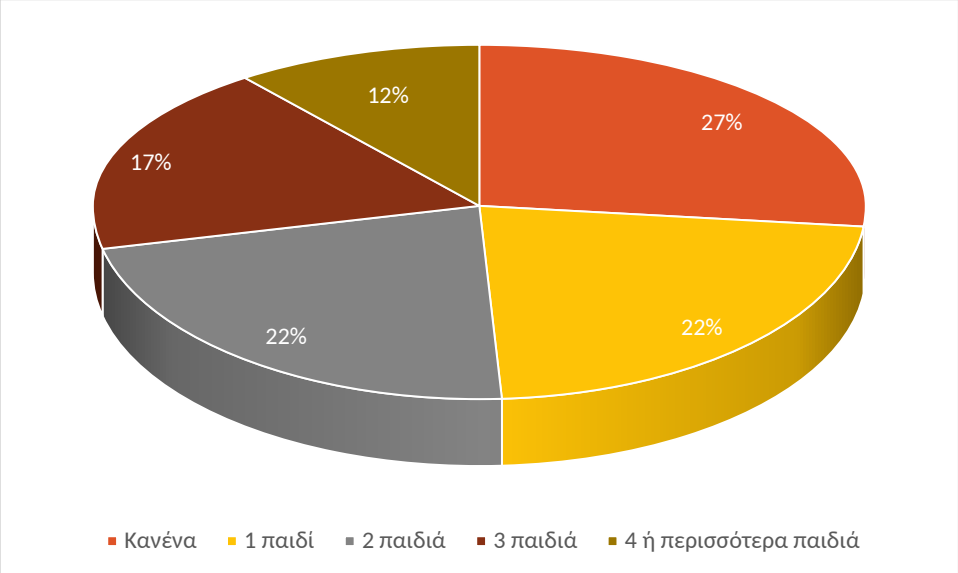

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.8	Παρακαλούμε δηλώστε αν ανήκετε σε κάποια από τις παρακάτω κατηγορίες. (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Αναλυτικότερα, στην ερώτηση σχετικά με την ένταξη των συμμετεχόντων σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν περισσότερες από μία κατηγορίες. Σχεδόν οι μισοί από αυτούς δήλωσαν ότι είναι άτομα με αναπηρία ή με χρόνια προβλήματα υγείας (47%). Ένας στους πέντε δήλωσε ότι έχει ανάγκη ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (21%) ενώ το 14% διαβιεί σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης. Χαμηλότερα ποσοστά δήλωσαν ότι είναι μετανάστες ή πρόσφυγες (8%), Ρομά (6%) και άτομα με εμπειρία αποφυλάκισης ή νέοι παραβάτες (2%). Τέλος, το 1% των συμμετεχόντων έχει εμπειρία εξάρτησης ή απεξάρτησης ενώ το 2% δήλωσε ότι ανήκει σε άλλη κατηγορία από τις αναγραφόμενες (1%).

Συνολικά, η εικόνα αποτυπώνει τη διείσδυση των Κοινωνικών Παντοπωλείων σε πολλαπλές ευάλωτες ομάδες με ιδιαίτερα σύνθετες ανάγκες.

Πίνακας 60: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).

Ένταξη σε κοινωνική κατηγορία	Ποσοστό (%)
Άτομο που διαβιεί σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης ή άστεγος	14%
Άτομο με αναπηρία ή με χρόνια προβλήματα υγείας	47%
Άτομο με ανάγκη ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	21%
Μετανάστης / Πρόσφυγας	8%
Ρομά	6%
Άτομο με εμπειρία αποφυλάκισης ή νέος παραβάτης	2%
Άτομο με εμπειρία εξάρτησης ή απεξάρτησης	1%
Άλλο	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 67: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Παντοπωλεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).

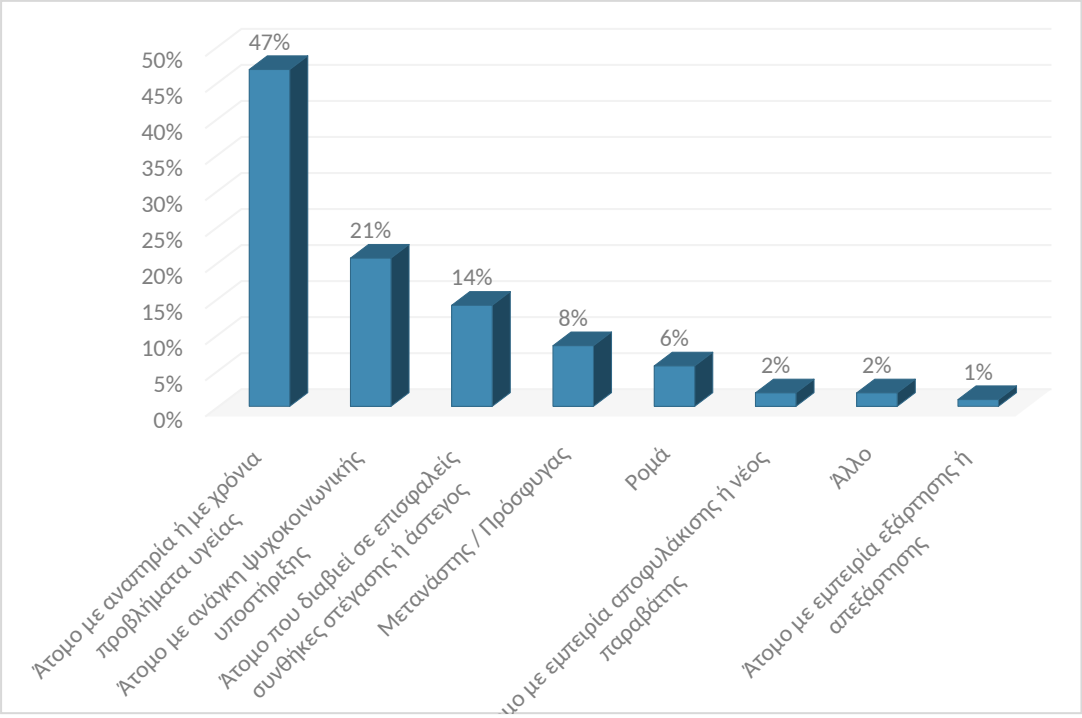

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ

Β.1	Πόσο συχνά προμηθεύεστε προϊόντα από το Κοινωνικό Παντοπωλείο;

Η συχνότητα προμήθειας προϊόντων από το Κοινωνικό Παντοπωλείο καταδεικνύει τον σταθερό και ουσιαστικό ρόλο της δομής στην καθημερινότητα των ωφελούμενων. Η συντριπτική πλειονότητα (81%) εξυπηρετείται σε μηνιαία βάση, γεγονός που υποδηλώνει ότι η παρεχόμενη υποστήριξη δεν αποτελεί συμπληρωματική βοήθεια, αλλά κρίσιμο μηχανισμό κάλυψης βασικών αναγκών. Ένα ακόμη σημαντικό τμήμα των συμμετεχόντων (18%) προσφεύγει στη δομή κάθε δύο μήνες, ένδειξη περιοδικής αλλά σταθερής εξάρτησης από τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Αντίθετα, η προμήθεια προϊόντων κάθε τρεις μήνες καταγράφεται σε ελάχιστο ποσοστό (1%), ενώ μόλις 1% των ωφελούμενων δήλωσε ότι επισκέπτεται το Παντοπωλείο για πρώτη φορά. Τέλος, δεν καταγράφηκαν περιπτώσεις περιστασιακής ή έκτακτης χρήσης (0%), στοιχείο που επιβεβαιώνει ότι η συγκεκριμένη κοινωνική δομή λειτουργεί κατά κύριο λόγο ως μόνιμη και σταθερή πηγή υποστήριξης για τα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν διαρκή οικονομική πίεση.

Πίνακας 61: Συχνότητα προμήθειας προϊόντων από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

Συχνότητα προμήθειας προϊόντων από το Κοινωνικό Παντοπωλείο	Ποσοστό (%)
Κάθε μήνα	81%
Κάθε 2 μήνες	18%
Κάθε 3 μήνες	1%
Σπανιότερα / μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις	0%
Είναι η πρώτη φορά που εξυπηρετούμαι	1%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 68: Συχνότητα προμήθειας προϊόντων από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

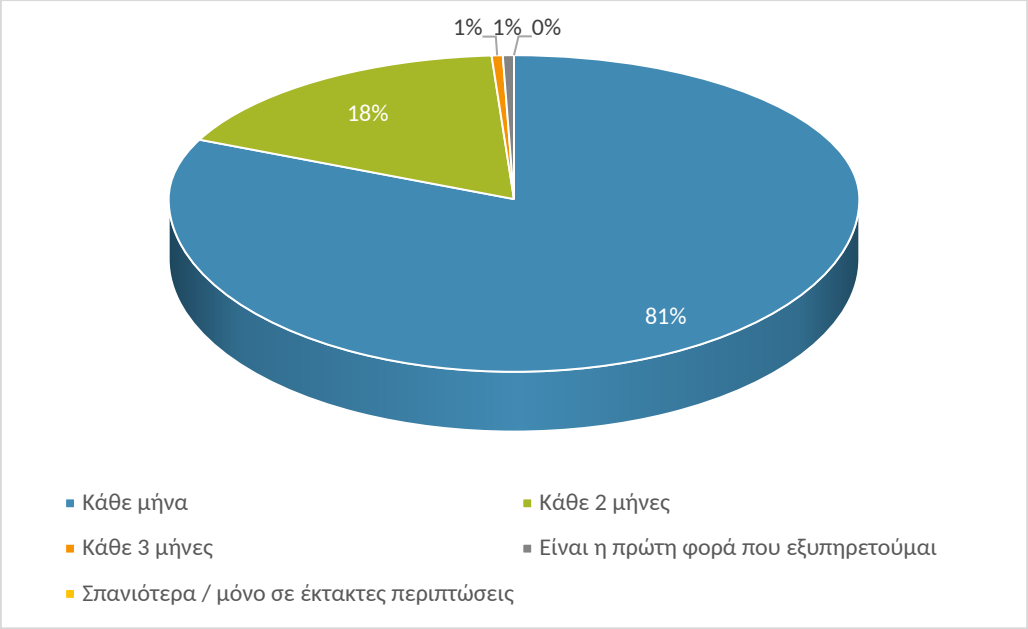

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.2	Για πόσο χρονικό διάστημα εξυπηρετείστε από το Κοινωνικό Παντοπωλείο;

Η διάρκεια εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Παντοπωλείο αναδεικνύει τον βαθμό εξάρτησης των νοικοκυριών από τη συγκεκριμένη δομή και τη σημασία της στη διαχείριση των χρόνιων οικονομικών δυσκολιών. Η πλειονότητα των ωφελουμένων (69%) κάνει χρήση των υπηρεσιών του για διάστημα άνω των δύο ετών, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η ανάγκη υποστήριξης δεν είναι περιστασιακή αλλά διαρκής και βαθιά ριζωμένη στην καθημερινότητά τους. Επιπλέον, το 14% εξυπηρετείται το τελευταίο έτος και ένα επιπλέον 11% για περισσότερο από έναν χρόνο, στοιχεία που υποδηλώνουν μια συνεχώς ανανεούμενη αλλά σταθερή βάση ωφελουμένων που παραμένουν ενταγμένοι στη δομή σε βάθος χρόνου.

Αντιθέτως, τα ποσοστά πρόσφατης ένταξης είναι περιορισμένα (3% για το τελευταίο εξάμηνο και 3% για το τελευταίο τρίμηνο), γεγονός που μπορεί

να αντανακλά είτε μικρή κινητικότητα ως προς την είσοδο νέων ωφελουμένων είτε σταθεροποιημένη κοινωνική ανάγκη σε όσους ήδη λαμβάνουν υποστήριξη. Συνολικά, το προφίλ αυτό καταδεικνύει ότι το Κοινωνικό Παντοπωλείο λειτουργεί κυρίως ως μακροχρόνιος μηχανισμός ανακούφισης και όχι ως δομή βραχυπρόθεσμης κάλυψης έκτακτων αναγκών.

Πίνακας 62: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Παντοπωλείο	Ποσοστά (%)
Το τελευταίο 3μηνο	3%
Το τελευταίο 6μηνο	3%
Το τελευταίο έτος	14%
Πάνω από έτος	11%
Πάνω από 2 έτη	69%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 69: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

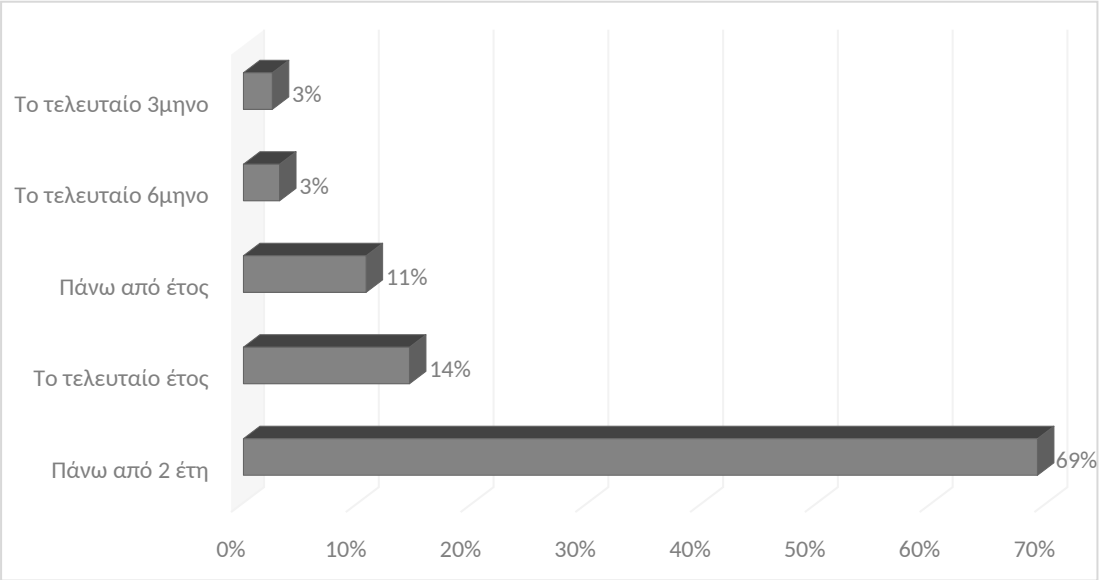

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.3	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για τη δομή; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Αναλυτικότερα, στην ερώτηση σχετικά με την πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Παντοπωλείο, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων αποτυπώνουν

ένα μίγμα επίσημων και ανεπίσημων καναλιών ενημέρωσης, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία τόσο των θεσμικών δομών όσο και των κοινωνικών δικτύων στη διάχυση πληροφοριών. Η πιο συχνή πηγή ενημέρωσης είναι το έντυπο υλικό, όπως αφίσες και φυλλάδια (26%), επιβεβαιώνοντας ότι οι παραδοσιακές μορφές επικοινωνίας εξακολουθούν να αποτελούν αποτελεσματικό μέσο προσέγγισης των πολιτών, ιδίως σε τοπικό επίπεδο. Ακολουθούν οι προσωπικές επαφές, καθώς το 24% ενημερώθηκε μέσω φίλων και συγγενών, στοιχείο που αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο των άτυπων δικτύων, ειδικά μεταξύ κοινωνικά ευάλωτων ομάδων όπου η προφορική μετάδοση πληροφορίας παραμένει ιδιαίτερα δραστική.

Παράλληλα, σημαντικό ποσοστό ωφελούμενων ενημερώθηκε μέσω των Δημοτικών Κοινωνικών Υπηρεσιών (19%), γεγονός που αντικατοπτρίζει τη στενή διασύνδεση των κοινωνικών υποστηρικτικών μηχανισμών σε τοπικό επίπεδο. Τα κοινωνικά δίκτυα και τα Κέντρα Κοινότητας συγκεντρώνουν από 15% αντίστοιχα, αναδεικνύοντας τόσο τη διείσδυση των ψηφιακών μέσων ενημέρωσης όσο και τον κομβικό ρόλο των Κέντρων Κοινότητας στην καθοδήγηση και παραπομπή των πολιτών προς άλλες δομές. Τέλος, μόλις 1% των ωφελουμένων ενημερώθηκε μέσω άλλης υπηρεσίας (όπως η ΔΥΠΑ), γεγονός που δείχνει ότι οι μη εξειδικευμένες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας συμμετέχουν ελάχιστα στη διάχυση αυτής της πληροφόρησης. Συνολικά, το πρότυπο των απαντήσεων υποδηλώνει ότι η ορατότητα του Κοινωνικού Παντοπωλείου στηρίζεται κυρίως σε τοπικά μέσα επικοινωνίας και θεσμικά δίκτυα, με σημαντική όμως συμβολή και της άτυπης κοινωνικής δικτύωσης.

Πίνακας 63: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

Πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Παντοπωλείο	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	19%
Κέντρο Κοινότητας	15%
Κοινωνικά δίκτυα	15%
Φίλοι/Συγγενείς	24%
Άλλη υπηρεσία (πχ ΔΥΠΑ)	1%
Αφίσα / Φυλλάδιο	26%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 70: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

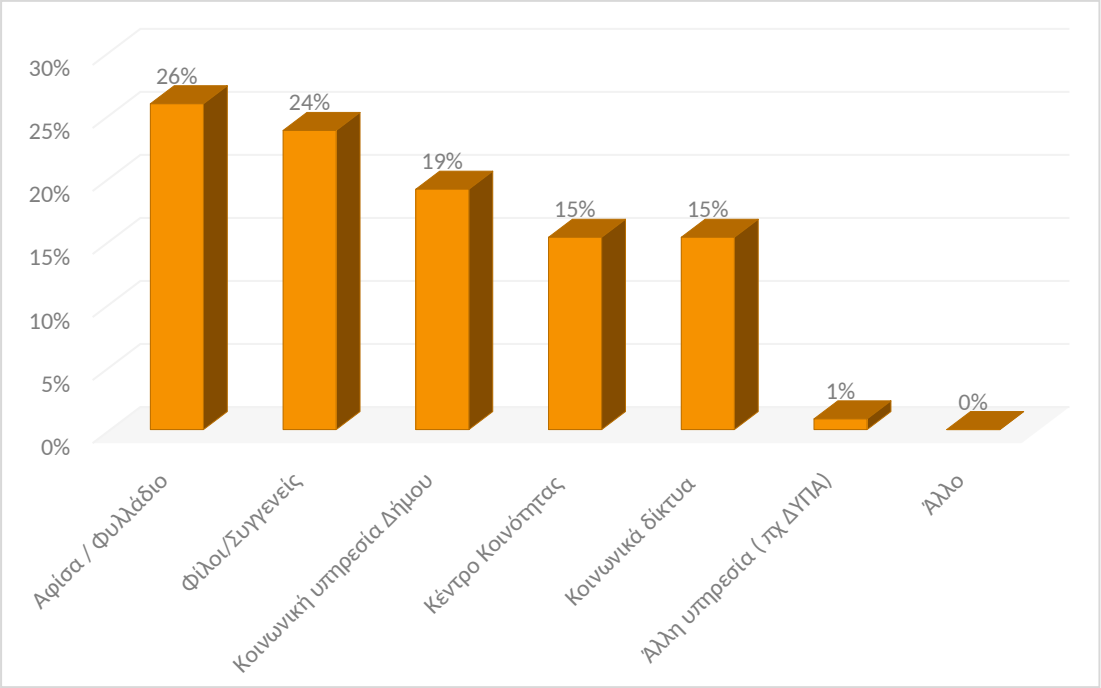

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΥ

Γ.1	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου;

Η αξιολόγηση των επιμέρους υπηρεσιών του Κοινωνικού Παντοπωλείου αποτελεί κρίσιμο δείκτη της αποτελεσματικότητας και της κοινωνικής του συμβολής στους κατοίκους της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Μέσα από τις απαντήσεις των ωφελουμένων αποτυπώνεται ο βαθμός στον οποίο η δομή ανταποκρίνεται στις ανάγκες των νοικοκυριών που εξυπηρετεί, τόσο σε επίπεδο βασικών αγαθών όσο και σε συμπληρωματικών μορφών υποστήριξης. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν την εμπειρία τους σε ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών –από την υποδοχή και την καταγραφή αιτημάτων έως τη διανομή τροφίμων, υγειονομικών ειδών και προϊόντων καθημερινής χρήσης– επιτρέποντας την πολυδιάστατη αποτίμηση της λειτουργίας της δομής. Η ανάλυση που ακολουθεί συνοψίζει τις αξιολογήσεις αυτές, αναδεικνύοντας τα ισχυρά σημεία της παροχής υπηρεσιών καθώς και τα πεδία όπου παρατηρείται διαφοροποίηση ανάλογα με τη φύση και τη συχνότητα των παροχών.

Αρχικά, η υπηρεσία υποδοχής και καταγραφής αιτημάτων και εξυπηρέτησης συγκεντρώνει εξαιρετικά υψηλά επίπεδα ικανοποίησης. Το 96% των ωφελουμένων δηλώνει ότι είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο από τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η πρώτη επαφή με τη δομή, αντανακλώντας την ευγένεια, τη σαφήνεια και την αποτελεσματικότητα του προσωπικού. Τα ελάχιστα ποσοστά με χαμηλότερες αξιολογήσεις (1–2%) υποδηλώνουν μεμονωμένες περιπτώσεις, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι ο πυρήνας της εξυπηρέτησης λειτουργεί με συνέπεια και επαγγελματισμό.

Η υπηρεσία παραπομπής σε άλλη υπηρεσία ή δομή καταγράφει θετικούς δείκτες ικανοποίησης, με το 66% των ωφελουμένων να δηλώνει ότι είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο. Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι η δομή λειτουργεί αποτελεσματικά ως κόμβος διασύνδεσης με τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες, διευκολύνοντας την πρόσβαση των πολιτών σε απαιτούμενες παροχές. Το 12% που δηλώνει ότι δεν έλαβε την υπηρεσία, σε συνδυασμό με το σχετικά μικρό ποσοστό «Αρκετά» ικανοποιημένων, εξηγείται πιθανότατα από το ότι η παραπομπή ενεργοποιείται μόνο όπου κρίνεται αναγκαίο.

Η Παροχή άλλης βοήθειας (εκτός βασικών αγαθών) παρουσιάζει ικανοποιητικούς δείκτες, με το 55% των ωφελουμένων να αξιολογεί θετικά το επίπεδο εξυπηρέτησης («Πολύ»/«Πάρα πολύ»). Ωστόσο, καταγράφεται μεγαλύτερη διασπορά απόψεων, καθώς ένα 25% δηλώνει «Αρκετά» ικανοποιημένο και ένα 10% δίνει χαμηλότερες αξιολογήσεις («Καθόλου»/«Λίγο»). Τα ποσοστά αυτά πιθανόν συνδέονται με τη μεγάλη ποικιλία ειδών βοήθειας που περιλαμβάνει η κατηγορία και τη διαφοροποίηση των προσδοκιών των ωφελουμένων.

Η Διανομή βιβλίων, παιχνιδιών κ.λπ. παρουσιάζει πιο μικτή εικόνα, με το 26% να δηλώνει υψηλή ικανοποίηση («Πολύ»/«Πάρα πολύ»), ενώ το 35% αναφέρει ότι η υπηρεσία δεν του παρασχέθηκε. Το γεγονός αυτό είναι αναμενόμενο, καθώς τα είδη αυτά δεν αποτελούν βασικό πυλώνα του Κοινωνικού Παντοπωλείου και χορηγούνται συνήθως σε ειδικές περιστάσεις ή με βάση διαθεσιμότητα. Παρ’ όλα αυτά, όσοι την έλαβαν γενικά αξιολογούν θετικά την εμπειρία τους.

Η παροχή ειδών βασικής υγιεινής αξιολογείται θετικά, με το 39% των ωφελουμένων να δηλώνει υψηλή ικανοποίηση. Ωστόσο, το 9% αναφέρει ότι δεν έλαβε την υπηρεσία, στοιχείο που υποδεικνύει πιθανές διακυμάνσεις στη διαθεσιμότητα των προϊόντων ή διαφορές στις ανάγκες των νοικοκυριών. Οι περισσότερες αξιολογήσεις κυμαίνονται από «Λίγο» (20%) ή «Αρκετά» ικανοποιημένοι (20%) έως «Πολύ» (27%), γεγονός που αναδεικνύει τη χρησιμότητα της υπηρεσίας για όσους την αξιοποιούν.

Η διανομή ειδών ένδυσης και υπόδησης χαρακτηρίζεται από τη μεγαλύτερη αναλογία μη παρεχόμενων προϊόντων (34%), κάτι που θεωρείται αναμενόμενο για είδη ένδυσης λόγω μεγέθους, εξατομίκευσης και περιορισμένης διαθεσιμότητας. Ωστόσο, όσοι έλαβαν την υπηρεσία σε ποσοστό 29% δηλώνουν υψηλή ικανοποίηση («Πολύ»/«Πάρα πολύ»), γεγονός που αποτυπώνει την ποιότητα και καταλληλότητα των ειδών όταν είναι διαθέσιμα.

Η διανομή συσκευασμένων τροφίμων & ειδών παντοπωλείου πρόκειται για μία από τις υπηρεσίες με τις υψηλότερες επιδόσεις. Συνολικά το 77% των ωφελουμένων δηλώνει ότι είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο, επιβεβαιώνοντας τη συνέπεια, την επάρκεια και την ποιότητα της βασικής παροχής τροφίμων. Το μηδενικό ποσοστό αρνητικών απαντήσεων αντικατοπτρίζει τη σταθερή λειτουργία και την ανταπόκριση της δομής στις διατροφικές ανάγκες των νοικοκυριών.

Η υπηρεσία διανομής κατεψυγμένων προϊόντων παρουσιάζει πιο μεικτή εικόνα σε σχέση με άλλες βασικές παροχές της δομής. Τα επίπεδα ικανοποίησης κατανέμονται σχετικά ομοιόμορφα, με περίπου δύο στους δέκα ωφελούμενους να δηλώνουν «Καθόλου» (20%) ή «Λίγο» (20%) ικανοποιημένοι, ενώ αντίστοιχα ποσοστά καταγράφονται και στις κατηγορίες «Αρκετά» (19%) και «Πολύ» (19%). Μόνο ένα μικρό ποσοστό (4%) δηλώνει ότι είναι «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο, ενώ 14% αναφέρει ότι δεν έλαβε καθόλου τη συγκεκριμένη υπηρεσία. Η εικόνα αυτή υποδηλώνει ότι, αν και η υπηρεσία καλύπτει σε έναν βαθμό τις ανάγκες των ωφελουμένων, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης τόσο ως προς τη συχνότητα και την επάρκεια της παροχής όσο και ως προς την ποιότητα ή την ποικιλία των διαθέσιμων κατεψυγμένων προϊόντων.

Η υπηρεσία διανομής ειδών ψυχαγωγίας συγκεντρώνει μέτρια επίπεδα ικανοποίησης, αντανακλώντας κυρίως τον συμπληρωματικό χαρακτήρα της συγκεκριμένης παροχής. Μόλις το 12% των ωφελουμένων δηλώνει ότι είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο, ενώ η πλειονότητα (41%) αναφέρει ότι δεν έλαβε καθόλου τη συγκεκριμένη υπηρεσία. Επιπλέον, ένα σημαντικό ποσοστό (24%) δηλώνει ότι δεν έμεινε «Καθόλου» ικανοποιημένο, με μικρότερα ποσοστά να τοποθετούνται στις ενδιάμεσες κατηγορίες («Λίγο»: 12%, «Αρκετά»: 5%). Τα ευρήματα αυτά υποδεικνύουν ότι σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες δεν έχουν λάβει την υπηρεσία ενώ μεγάλο ποσοστό δηλώνει ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της υπηρεσίας.

Η διανομή τροφίμων αποτελεί έναν από τους βασικότερους και πιο σταθερούς πυλώνες της δομής. Το 84% δηλώνει ότι είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο, στοιχείο που υπογραμμίζει την αποτελεσματικότητα της υπηρεσίας ως προς την κάλυψη πρωτογενών αναγκών. Τα χαμηλά ποσοστά αρνητικών αξιολογήσεων και το σχεδόν μηδενικό ποσοστό μη

παροχής επιβεβαιώνουν τη σταθερή λειτουργία και την αξιοπιστία της συγκεκριμένης παροχής.

Συνολικά, τα ευρήματα δείχνουν ότι το Κοινωνικό Παντοπωλείο επιτελεί με συνέπεια και αποτελεσματικότητα τον κοινωνικό του ρόλο, εξασφαλίζοντας υψηλά επίπεδα ικανοποίησης σε κρίσιμες υπηρεσίες που αφορούν την κάλυψη βασικών αναγκών. Οι πιο συχνές και θεμελιώδεις παροχές –όπως η υποδοχή, η καταγραφή αιτημάτων και η διανομή τροφίμων– αξιολογούνται εξαιρετικά θετικά, επιβεβαιώνοντας την αξιοπιστία και την ποιότητα της δομής. Παράλληλα, οι υπηρεσίες που παρέχονται πιο επιλεκτικά ή ανάλογα με τη διαθεσιμότητα παρουσιάζουν μεγαλύτερη διακύμανση, αλλά εξακολουθούν να προσφέρουν σημαντική προστιθέμενη αξία στους ωφελούμενους που τις λαμβάνουν. Η συνολική εικόνα υποδηλώνει μια καλά οργανωμένη και λειτουργική κοινωνική δομή, η οποία ανταποκρίνεται ουσιαστικά στις ανάγκες των πολιτών και συμβάλλει ενεργά στη στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Πίνακας 64: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).

Α/Α	Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν μου παρασχέθηκαν	Καμία απάντηση
1	Υποδοχή – καταγραφή αιτήματος και εξυπηρέτηση	0%	1%	2%	32%	64%	0%	1%
2	Παραπομπή σε άλλη υπηρεσία/ δομή	2%	2%	16%	39%	27%	12%	2%
3	Παροχή άλλης βοήθειας (εκτός βασικών αγαθών)	4%	6%	25%	35%	20%	6%	3%
4	Διανομή Βιβλίων, Παιχνιδιών κ.α.	16%	8%	9%	13%	13%	35%	6%
5	Διανομή Ειδών Βασικής Υγιεινής	9%	20%	20%	27%	12%	9%	3%

Α/Α	Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν μου παρασχέθηκαν	Καμία απάντηση
6	Διανομή Ειδών Ένδυσης και Υπόδησης	11%	10%	14%	16%	13%	34%	3%
7	Διανομή Συσκευασμένων Τροφίμων & Ειδών Παντοπωλείου	0%	1%	20%	27%	50%	0%	2%
8	Διανομή Κατεψυγμένων Προϊόντων	20%	20%	19%	19%	4%	14%	4%
9	Διανομή Ειδών Ψυχαγωγίας	24%	12%	5%	5%	7%	41%	6%
10	Διανομή Τροφίμων	0%	1%	12%	32%	52%	1%	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 71: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).

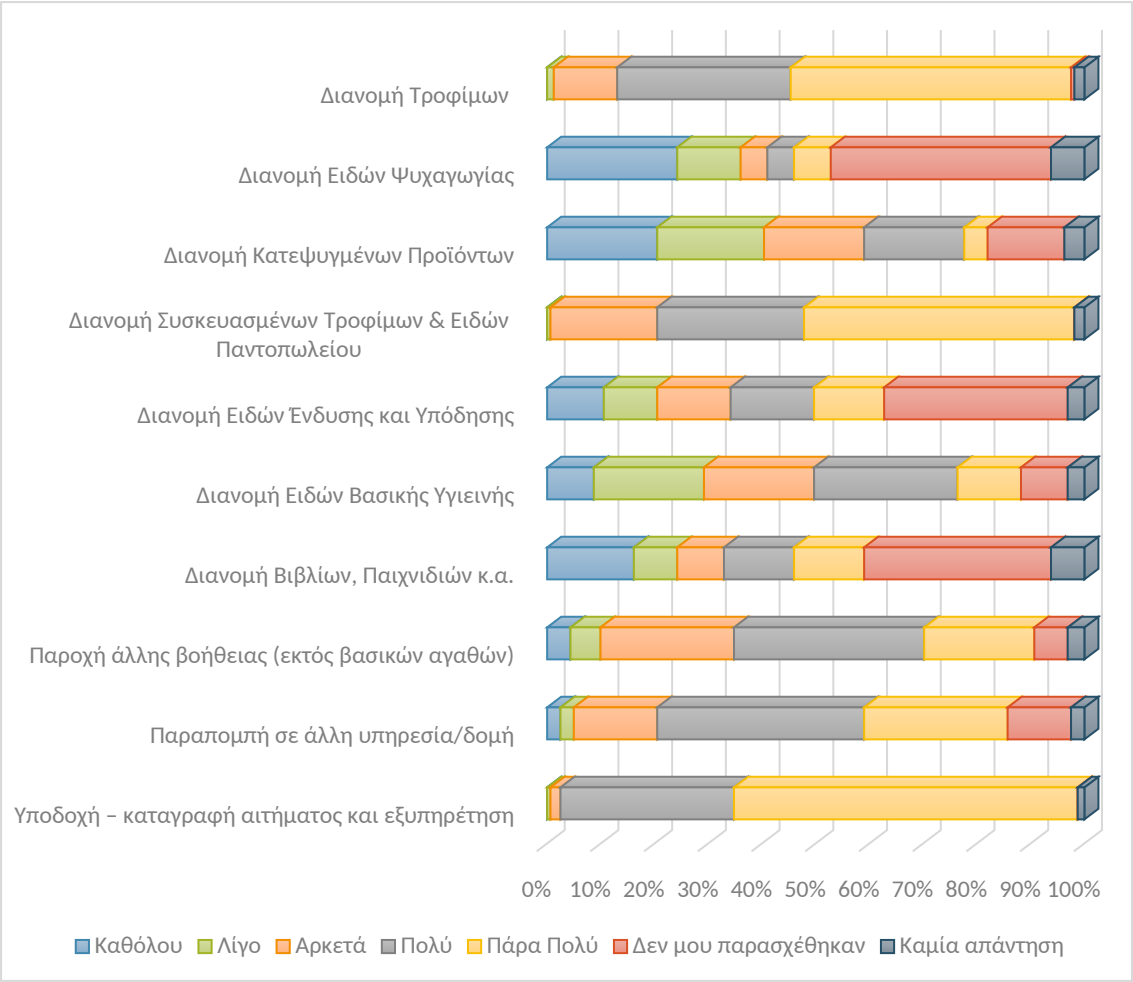

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.2	Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Η αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών του Κοινωνικού Παντοπωλείου προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα της εμπειρίας των ωφελουμένων και της συνολικής λειτουργικότητας της δομής. Μέσα από τις απαντήσεις που καταγράφηκαν, αποτυπώνεται ο βαθμός στον οποίο το παντοπωλείο ανταποκρίνεται στις ανάγκες των πολιτών σε επίπεδο πρόσβασης, διαδικασιών, ποιότητας προϊόντων, επαγγελματισμού του προσωπικού, οργάνωσης και αντίκτυπου στην καθημερινότητα. Η ανάλυση ανά κριτήριο επιτρέπει τη λεπτομερή αποτύπωση των δυνατών σημείων της δομής, αλλά και των υπηρεσιών που οι ωφελούμενοι αξιοποιούν περισσότερο ή αξιολογούν πιο θετικά.

«Η τοποθεσία και το ωράριο λειτουργίας διευκόλυναν την πρόσβασή μου στη δομή»

Η πλειονότητα των ωφελουμένων αξιολογεί θετικά την πρόσβαση στη δομή, με το 85% να δηλώνει «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο. Το

εύρημα αυτό καταδεικνύει ότι τόσο η χωρική εγκατάσταση όσο και το ωράριο εξυπηρέτησης λειτουργούν υποστηρικτικά για τη συμμετοχή των πολιτών, ενώ οι πολύ χαμηλές αρνητικές απαντήσεις (μόλις 4% «Λίγο» και 0% «Καθόλου») επιβεβαιώνουν τη συνολική ευκολία πρόσβασης.

«Η διαδικασία παραλαβής προϊόντων ήταν σαφής και απλή»

Οι αξιολογήσεις είναι εξαιρετικά θετικές, καθώς το 88% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι η διαδικασία είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» κατανοητή. Μόνο ένα μικρό ποσοστό (0-1%) αναφέρει ότι ήταν λιγότερο ικανοποιημένο, ενώ σχεδόν κανείς δεν δηλώνει δυσκολία. Αυτό υποδηλώνει ότι η διοικητική και λειτουργική ροή της διαδικασίας είναι αποτελεσματική και φιλική προς τον χρήστη.

«Το προσωπικό ήταν ευγενικό και με αντιμετώπισε με σεβασμό»

Η συμπεριφορά του προσωπικού αποτελεί ένα από τα πιο ισχυρά σημεία της δομής. Το 96% των ωφελουμένων δηλώνει πολύ υψηλή ικανοποίηση, ενώ οι αρνητικές απαντήσεις είναι σχεδόν μηδενικές. Η εικόνα αυτή αντικατοπτρίζει ένα περιβάλλον εξυπηρέτησης που χαρακτηρίζεται από ευγένεια, επαγγελματισμό και ανθρώπινη προσέγγιση.

«Το προσωπικό διέθετε επαγγελματισμό και επαρκή γνώση»

Αντίστοιχα υψηλή είναι η ικανοποίηση από την κατάρτιση και την επαγγελματική επάρκεια του προσωπικού, με το 95% των ωφελουμένων να αξιολογεί πολύ θετικά την υπηρεσία. Η τόσο υψηλή εμπιστοσύνη στις γνώσεις του προσωπικού ενισχύει την αξιοπιστία της δομής και διασφαλίζει ποιοτική εξυπηρέτηση.

«Η ποσότητα των προϊόντων ήταν επαρκής»

Η επάρκεια των προϊόντων κρίνεται αρκετά θετική, με το 47% των συμμετεχόντων να δηλώνει ότι η ποσότητα ήταν «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιητική. Ένα 9% εμφανίζεται λιγότερο ικανοποιημένο («Λίγο») ενώ πάνω από 4 στους 10 ωφελούμενους δήλωσαν «Αρκετά» ικανοποιημένοι, γεγονός που μπορεί να υποδηλώνει εποχικές διακυμάνσεις ή διαφοροποιημένες ανάγκες. Παρ’ όλα αυτά, η γενική εικόνα παραμένει ιδιαίτερα ικανοποιητική.

«Η ποιότητα των προϊόντων ήταν ικανοποιητική»

Η ποιότητα των παρεχόμενων ειδών λαμβάνει πολύ υψηλή αποδοχή, με το 68% να την αξιολογεί στις ανώτερες βαθμίδες («Πολύ»/«Πάρα πολύ»). Μόλις 5% δηλώνει «Λίγο», ενώ δεν υπάρχουν καθόλου αρνητικές απαντήσεις. Αυτό καταδεικνύει ότι τα προϊόντα που διανέμονται πληρούν τα ποιοτικά πρότυπα που χρειάζονται οι ωφελούμενοι.

«Υπήρχε ποικιλία στα είδη που διανεμήθηκαν»

Η ποικιλία των προϊόντων αποτιμάται αρκετά θετικά από το 46% των ωφελουμένων, ενώ το 50% δηλώνει ότι δεν έμεινε ιδιαίτερα ικανοποιημένο («Λίγο»: 13% και «Αρκετά»: 37%). Η ύπαρξη θετικών αξιολογήσεων στην πλειονότητα δείχνει ότι το παντοπωλείο προσφέρει ικανοποιητική γκάμα βασικών ειδών, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις η ποικιλία ίσως διαφοροποιείται ανάλογα με τις διαθέσιμες ποσότητες.

«Η διανομή πραγματοποιούνταν με συνέπεια και χωρίς μεγάλες καθυστερήσεις»

Το 88% δηλώνει ότι η ταχύτητα εξυπηρέτησης είναι «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» ικανοποιητική. Τα ποσοστά αυτά υπογραμμίζουν την αποτελεσματική λειτουργία της δομής, καθώς οι διαδικασίες φαίνεται να εκτελούνται άμεσα, χωρίς καθυστερήσεις που να δυσχεραίνουν τους πολίτες.

«Η διαδικασία εξυπηρέτησης διασφάλιζε αξιοπρεπείς συνθήκες για όλους τους ωφελούμενους»

Σε ό,τι αφορά στο κριτήριο «Η διαδικασία εξυπηρέτησης διασφάλιζε αξιοπρεπείς συνθήκες για όλους τους ωφελούμενους», τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ιδιαίτερα θετική εικόνα. Η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων (90%) δηλώνει ότι αισθάνθηκε σε “Πολύ” ή “Πάρα πολύ” ικανοποιητικό βαθμό ότι η διαδικασία πραγματοποιείται με σεβασμό, διακριτικότητα και ίσους όρους για όλους, ενώ τα ποσοστά χαμηλής ικανοποίησης παραμένουν οριακά. Το εύρημα αυτό υπογραμμίζει πως το Κοινωνικό Παντοπωλείο δεν περιορίζεται μόνο στην υλική στήριξη, αλλά φροντίζει και για την προστασία της αξιοπρέπειας των ωφελουμένων, στοιχείο κρίσιμο για τη διασφάλιση πρακτικών που δε στιγματίζουν τους ωφελούμενους και μιας ουσιαστικά συμπεριληπτικής λειτουργίας.

«Μέσω των υπηρεσιών καλύφθηκαν βασικές ανάγκες μου (π.χ. διατροφή, είδη πρώτης ανάγκης»

Για το κριτήριο «Μέσω των υπηρεσιών καλύφθηκαν βασικές ανάγκες μου», περίπου οι μισοί ωφελούμενοι (48%) δηλώνουν πολύ υψηλό επίπεδο ικανοποίησης, γεγονός που υποδηλώνει ότι η δομή συμβάλλει ουσιαστικά στην κάλυψη αναγκών όπως η διατροφή και τα είδη πρώτης ανάγκης. Παράλληλα, ένα επίσης σημαντικό ποσοστό τοποθετείται στην κατηγορία «Αρκετά» (35%), δείχνοντας ότι, αν και η στήριξη θεωρείται ιδιαίτερα χρήσιμη, υπάρχει μια μερίδα ωφελουμένων που αντιλαμβάνεται την κάλυψη ως ικανοποιητική αλλά όχι πλήρη.

«Η στήριξη που έλαβα βελτίωσε την καθημερινότητά μου»

Η υπηρεσία καταγράφει υψηλούς δείκτες επίδρασης, με το 48% να δηλώνει ότι ο αντίκτυπος ήταν «Πολύ» ή «Πάρα πολύ» σημαντικός. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνει ότι η δομή διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην ανακούφιση των καθημερινών δυσκολιών των ωφελουμένων. Παράλληλα, όπως και

παραπάνω, ένα επίσης σημαντικό ποσοστό τοποθετείται στην κατηγορία «Αρκετά» (34%), δείχνοντας ότι, αν και η στήριξη θεωρείται ιδιαίτερα χρήσιμη, υπάρχει μια μερίδα ωφελουμένων που αντιλαμβάνεται την στήριξη ως ικανοποιητική αλλά όχι πλήρη.

«Ένιωσα μεγαλύτερη ασφάλεια για την κάλυψη των αναγκών της οικογένειάς μου»

Σε σχέση με το κριτήριο «Ένιωσα μεγαλύτερη ασφάλεια για την κάλυψη των αναγκών της οικογένειάς μου», οι απαντήσεις δείχνουν υψηλά επίπεδα θετικής επίδρασης. Το 47% των ωφελουμένων δηλώνει ότι αισθάνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό μεγαλύτερη ασφάλεια χάρη στις υπηρεσίες της δομής, ενώ το 34% τοποθετείται στην κατηγορία “Αρκετά”. Η εικόνα αυτή δείχνει ότι, για την πλειονότητα των συμμετεχόντων, το Κοινωνικό Παντοπωλείο ενισχύει ουσιαστικά το αίσθημα σταθερότητας και την κάλυψη καθημερινών αναγκών των οικογενειών τους.

«Συνολικά, είμαι ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του Κοινωνικού Παντοπωλείου»

Η συνολική εικόνα είναι εξαιρετική: το 80% δηλώνει υψηλή συνολική ικανοποίηση («Πολύ»/«Πάρα πολύ»). Το αποτέλεσμα αυτό επιβεβαιώνει ότι οι επιμέρους υπηρεσίες λειτουργούν συντονισμένα και αποτελεσματικά, προσφέροντας μια θετική και σταθερή εμπειρία για τους ωφελούμενους.

Συνολικά, τα ευρήματα αναδεικνύουν μια ιδιαίτερα θετική εικόνα για το Κοινωνικό Παντοπωλείο, το οποίο φαίνεται να επιτελεί με συνέπεια τον ρόλο του ως δομή πρώτης ανάγκης και κοινωνικής στήριξης. Οι υψηλές αξιολογήσεις σε βασικούς άξονες –όπως η ποιότητα των προϊόντων, η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών, η συμπεριφορά του προσωπικού και ο άμεσος αντίκτυπος στην καθημερινότητα– υποδηλώνουν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται σε σημαντικό βαθμό στις ανάγκες των ωφελουμένων. Παρά τις διαφοροποιήσεις σε ορισμένες συμπληρωματικές υπηρεσίες, το συνολικό επίπεδο ικανοποίησης παραμένει εξαιρετικά υψηλό, επιβεβαιώνοντας τη σημαντική κοινωνική συμβολή της δομής και την εμπιστοσύνη που απολαμβάνει από την κοινότητα που εξυπηρετεί.

Πίνακας 65: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ ΔΑ	Καμία απάντηση
Πρόσβαση & Διαδικασία	Η τοποθεσία και το ωράριο λειτουργίας διευκόλυναν	0%	4%	11%	31%	54%	0%	1%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ ΔΑ	Καμία απάντηση
	την πρόσβασή μου στη δομή							
	Η διαδικασία παραλαβής προϊόντων ήταν σαφής και απλή	0%	1%	9%	30%	58%	1%	1%
Προσωπικό	Το προσωπικό ήταν ευγενικό και με αντιμετώπισε με σεβασμό	0%	1%	2%	22%	74%	0%	1%
	Το προσωπικό διέθετε επαγγελματισμό και επαρκή γνώση	0%	1%	4%	24%	71%	0%	1%
Ποιότητα & Επάρκεια	Η ποσότητα των προϊόντων ήταν επαρκής	0%	9%	42%	30%	17%	1%	1%
	Η ποιότητα των προϊόντων ήταν ικανοποιητική	0%	5%	26%	39%	29%	0%	1%
	Υπήρχε ποικιλία στα είδη που διανεμήθηκαν	0%	13%	37%	29%	17%	2%	2%
Οργάνωση & Συνέπεια	Η διανομή πραγματοποιούνταν με συνέπεια και χωρίς μεγάλες	1%	1%	9%	41%	47%	0%	2%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ ΔΑ	Καμία απάντηση
	καθυστερήσεις							
	Η διαδικασία εξυπηρέτησης διασφάλιζε αξιοπρεπείς συνθήκες για όλους τους ωφελούμενους	0%	1%	8%	37%	53%	0%	1%
Αντίκτυπος	Μέσω των υπηρεσιών καλύφθηκαν βασικές ανάγκες μου (π.χ. διατροφή, είδη πρώτης ανάγκης)	1%	14%	35%	25%	23%	1%	1%
	Η στήριξη που έλαβα βελτίωσε την καθημερινότητά μου	1%	14%	34%	22%	26%	2%	1%
	Ένιωσα μεγαλύτερη ασφάλεια για την κάλυψη των αναγκών της οικογένειάς μου	1%	16%	34%	22%	25%	2%	0%
Συνολική Ικανοποίηση	Συνολικά, είμαι ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία	0%	2%	17%	19%	61%	0%	0%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ ΔΑ	Καμία απάντηση
	του Κοινωνικού Παντοπωλείου							

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 72: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία του Κοινωνικού Παντοπωλείου (%).

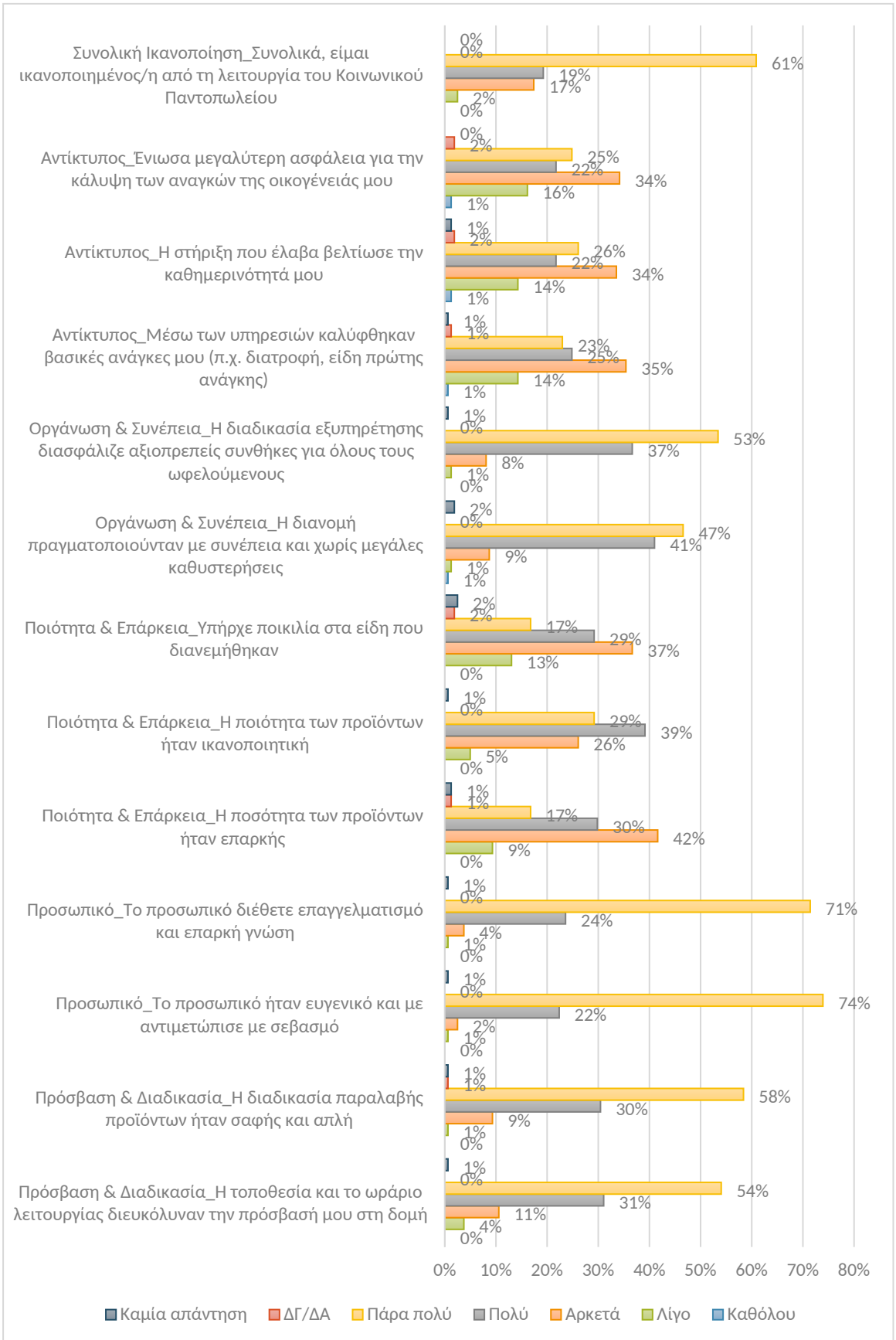

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΑΝΑΓΚΕΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΟΜΩΝ

Δ.1	Ποιες επιπλέον υπηρεσίες θεωρείτε αναγκαίο να παρέχονται από το Κοινωνικό Παντοπωλείο που δεν παρέχονται μέχρι σήμερα;

Η ανάλυση των ανοιχτών απαντήσεων των ωφελούμενων αναδεικνύει ένα σύνολο συγκεκριμένων και επαναλαμβανόμενων αναγκών, οι οποίες υπερβαίνουν το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας του Κοινωνικού Παντοπωλείου και υποδεικνύουν την ανάγκη διεύρυνσης των παρεχόμενων υπηρεσιών. Πρώτιστα, καταγράφεται έντονα η δυσκολία μεταφοράς των προϊόντων από μια σημαντική μερίδα ωφελούμενων, είτε λόγω προβλημάτων υγείας είτε λόγω οικογενειακών συνθηκών (π.χ. μικρά παιδιά), με αποτέλεσμα αρκετοί να ζητούν συστηματική κατ’ οίκον διανομή ή υποστήριξη μεταφοράς από το προσωπικό. Επιπλέον, επανέρχεται ως σταθερό αίτημα η ενίσχυση της ποικιλίας και διαθεσιμότητας προϊόντων, ιδιαίτερα ως προς τα κρεατικά, τα γαλακτοκομικά, τα είδη ατομικής υγιεινής και τα κατεψυγμένα τρόφιμα, τα οποία θεωρούνται απαραίτητα για την επαρκή κάλυψη βασικών διατροφικών και υγειονομικών αναγκών.

Παράλληλα, ορισμένοι ωφελούμενοι τονίζουν την ανάγκη για μεγαλύτερες ποσότητες τροφίμων, υποδηλώνοντας ότι οι τρέχουσες παροχές δεν επαρκούν για την κάλυψη των πραγματικών αναγκών των νοικοκυριών, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής πίεσης. Σημαντική, αν και λιγότερο συχνή, είναι και η αναφορά στην ανάγκη παροχής ψυχολογικής υποστήριξης, ένδειξη ότι το Κοινωνικό Παντοπωλείο μπορεί να λειτουργεί όχι μόνο ως μηχανισμός υλικής ενίσχυσης, αλλά και ως χώρος ενδυνάμωσης και υποστήριξης πολιτών που βρίσκονται σε ευάλωτες συνθήκες.

Συνολικά, τα αιτήματα των ωφελούμενων συγκλίνουν στην ανάγκη για:

- υπηρεσίες μεταφοράς ή κατ’ οίκον διανομής,
- ενίσχυση της διαθεσιμότητας βασικών ειδών (κρέας, γαλακτοκομικά, κατεψυγμένα, είδη ατομικής υγιεινής),
- βοηθήματα σχολικών βιβλίων για παιδιά,
- αύξηση ποσότητας των τροφίμων,
- συμπληρωματικές υπηρεσίες υποστήριξης, όπως ψυχοκοινωνική συμβουλευτική.

Οι παραπάνω ανάγκες αποτελούν κρίσιμες ενδείξεις για τη στοχευμένη αναβάθμιση του Κοινωνικού Παντοπωλείου, προκειμένου αυτό να συνεχίσει να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις πολλαπλές διαστάσεις της ευαλωτότητας και της κοινωνικής επισφάλειας.

Δ.2	Αν λαμβάνετε επιπλέον υποστήριξη ή δωρεάν αγαθά από άλλον φορέα ή υπηρεσία (εκτός από το Κοινωνικό Παντοπωλείο), παρακαλούμε αναφέρετε ποιον φορέα ή ποια υπηρεσία (π.χ. εκκλησία, πρόγραμμα ΤΕΒΑ, άλλη υπηρεσία του Δήμου, δωρεές από επιχειρήσεις τροφίμων/σούπερ μάρκετ κ.λπ.).

Η διερεύνηση της Ενότητας Δ.2, που αφορά στην πιθανή λήψη πρόσθετης υποστήριξης από άλλους φορείς πέραν του Κοινωνικού Παντοπωλείου, δείχνει ότι μόνο ένα πολύ μικρό μέρος των ωφελούμενων δηλώνει ότι λαμβάνει κάποια μορφή εξωτερικής βοήθειας. Συγκεκριμένα, στην πρώτη κατηγορία («Τρόφιμα / είδη παντοπωλείου και ατομικής υγιεινής / κατεψυγμένα προϊόντα») απάντησαν μόλις 11 άτομα, εκ των οποίων το 27% δήλωσε ότι λαμβάνει βοήθεια από την Εκκλησία, ενώ το υπόλοιπο 73% ανέφεραν αποκλειστικά το πρόγραμμα ΤΕΒΑ (Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους).

Στη δεύτερη κατηγορία («Είδη παντοπωλείου και ατομικής υγιεινής») καταγράφηκαν μόνο 2 απαντήσεις, οι οποίες αφορούσαν αποκλειστικά το ΤΕΒΑ.

Στην τρίτη κατηγορία («Ρούχα, παπούτσια, είδη οικιακού εξοπλισμού») καταγράφηκαν 3 απαντήσεις, όλες προερχόμενες από την Εκκλησία, γεγονός που επιβεβαιώνει τον ρόλο της ως βασικού φορέα παροχής υλικής βοήθειας σε είδη πέραν της διατροφής.

Για την κατηγορία «Βιβλία, παιχνίδια, cd και άλλα είδη ψυχαγωγίας» δεν καταγράφηκε καμία απάντηση, κάτι που υποδηλώνει ότι οι ωφελούμενοι δεν λαμβάνουν καθόλου υποστήριξη σε είδη σχετιζόμενα με την ψυχαγωγία, την εκπαίδευση ή τη δημιουργική απασχόληση.

Τέλος, στην κατηγορία «Άλλο είδος/αγαθό» υπήρξε μόνο μία απάντηση, η οποία αναφέρθηκε στο συσσίτιο ως πηγή πρόσθετης ενίσχυσης.

Η συνολική εικόνα που προκύπτει είναι ότι οι απαντήσεις είναι ελάχιστες σε σχέση με το συνολικό δείγμα, γεγονός που αποτυπώνει ότι η πλειονότητα των ωφελούμενων δεν λαμβάνει ουσιαστική ή σταθερή υποστήριξη από άλλους φορείς πέραν του Κοινωνικού Παντοπωλείου. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει την περιορισμένη διασύνδεση των ωφελούμενων με συμπληρωματικούς μηχανισμούς αλληλεγγύης και υποστηρίζει την ανάγκη ενίσχυσης ή συστηματικότερης δικτύωσης μεταξύ των τοπικών κοινωνικών υπηρεσιών.

Πίνακας 66: Επιπλέον υποστήριξη ή δωρεάν αγαθά από άλλον φορέα ή υπηρεσία (εκτός από το Κοινωνικό Παντοπωλείο).

Είδη αγαθών	Φορέας ή Υπηρεσία
Τρόφιμα / είδη παντοπωλείου και ατομικής υγιεινής / κατεψυγμένα προϊόντα	Εκκλησία, ΤΕΒΑ

Είδη αγαθών	Φορέας ή Υπηρεσία
Είδη παντοπωλείου και ατομικής υγιεινής	ΤΕΒΑ
Ρούχα / παπούτσια / είδη οικιακού εξοπλισμού	Εκκλησία
Βιβλία, παιχνίδια, cd και άλλα είδη ψυχαγωγίας	-
Άλλο είδος / αγαθό	Συσσίτιο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Δ.3	Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από τη δομή (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις):

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η σημαντικότερη ανάγκη που αναδείχθηκε αφορά στη μεγαλύτερη ποικιλία προσφερόμενων προϊόντων/αγαθών, την οποία δήλωσε το 54% των συμμετεχόντων. Η συγκεκριμένη επιλογή καταδεικνύει την επιθυμία των ωφελούμενων για πιο διευρυμένη γκάμα ειδών – πιθανώς λόγω της περιορισμένης διαθεσιμότητας που συχνά χαρακτηρίζει τα κοινωνικά παντοπωλεία.

Ακολουθεί με 39% η ανάγκη για μεγαλύτερη επάρκεια προϊόντων/αγαθών, γεγονός που υποδηλώνει ότι, πέρα από την ποικιλία, οι διαθέσιμες ποσότητες δεν καλύπτουν πάντοτε τις ανάγκες των νοικοκυριών, ιδίως όταν αυτά βρίσκονται σε συνθήκες επισφάλειας ή όταν οι διανομές πραγματοποιούνται μία φορά τον μήνα.

Η καλύτερη ποιότητα προϊόντων/αγαθών λαμβάνει πολύ χαμηλό ποσοστό (3%), γεγονός που δείχνει ότι οι περισσότεροι ωφελούμενοι θεωρούν ικανοποιητικό το επίπεδο ποιότητας των παρεχόμενων ειδών και επικεντρώνουν τις ανάγκες τους κυρίως στη διαθεσιμότητα και ποσότητα.

Εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά (0%–1%) συγκέντρωσαν οι επιλογές που σχετίζονται με λειτουργικά χαρακτηριστικά της δομής, όπως:

- Καλύτερη τοποθεσία/προσβασιμότητα: 1%,
- Διεύρυνση ωραρίου λειτουργίας: 1%,
- Καλύτερη εξυπηρέτηση από το προσωπικό: 0%,
- Καλύτερη οργάνωση: 0%.

Τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι οι ωφελούμενοι δεν εντοπίζουν σημαντικές δυσχέρειες στη λειτουργία και οργάνωση της δομής ούτε θεωρούν το προσωπικό ή το ωράριο ως βασικούς περιοριστικούς παράγοντες.

Αντιθέτως, η έμφαση στρέφεται κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση της υλικής υποστήριξης, τόσο σε ποικιλία όσο και σε ποσότητα.

Στην επιλογή «Άλλο», που επίσης συγκέντρωσε 1%, οι συμμετέχοντες κατέγραψαν ως πρόταση βελτίωσης τη συχνότερη διανομή προϊόντων.

Η συγκεκριμένη ποιοτική παρατήρηση ευθυγραμμίζεται πλήρως με τα αιτήματα για μεγαλύτερη διαθεσιμότητα και επάρκεια προϊόντων και αποτυπώνει την ανάγκη για συχνότερη πρόσβαση σε τρόφιμα και βασικά αγαθά, ειδικά σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν έντονες επισιτιστικές ή οικονομικές δυσκολίες.

Συνολικά, τα ευρήματα της ερώτησης Δ.3 καταδεικνύουν ότι οι προτάσεις βελτίωσης εστιάζουν κυρίως στη διεύρυνση και ενίσχυση του υλικού σκέλους της παροχής, ενώ τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της δομής αξιολογούνται ως επαρκή από τη μεγάλη πλειονότητα των ωφελούμενων.

Πίνακας 67: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Παντοπωλείο	Ποσοστό (%)
Μεγαλύτερη ποικιλία προσφερόμενων προϊόντων / αγαθών	54%
Μεγαλύτερη επάρκεια προϊόντων/αγαθών	39%
Καλύτερη ποιότητα προσφερόμενων προϊόντων / αγαθών	3%
Καλύτερη εξυπηρέτηση από το προσωπικό	0%
Καλύτερη οργάνωση (απλότητα / ταχύτητα)	0%
Καλύτερη τοποθεσία (π.χ. κοντά σε μέσα μαζικής μεταφοράς κλπ.)	1%
Διεύρυνση ωραρίου λειτουργίας	1%
Άλλο: Συχνότερη διανομή προϊόντων	1%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 73: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Παντοπωλείο (%).

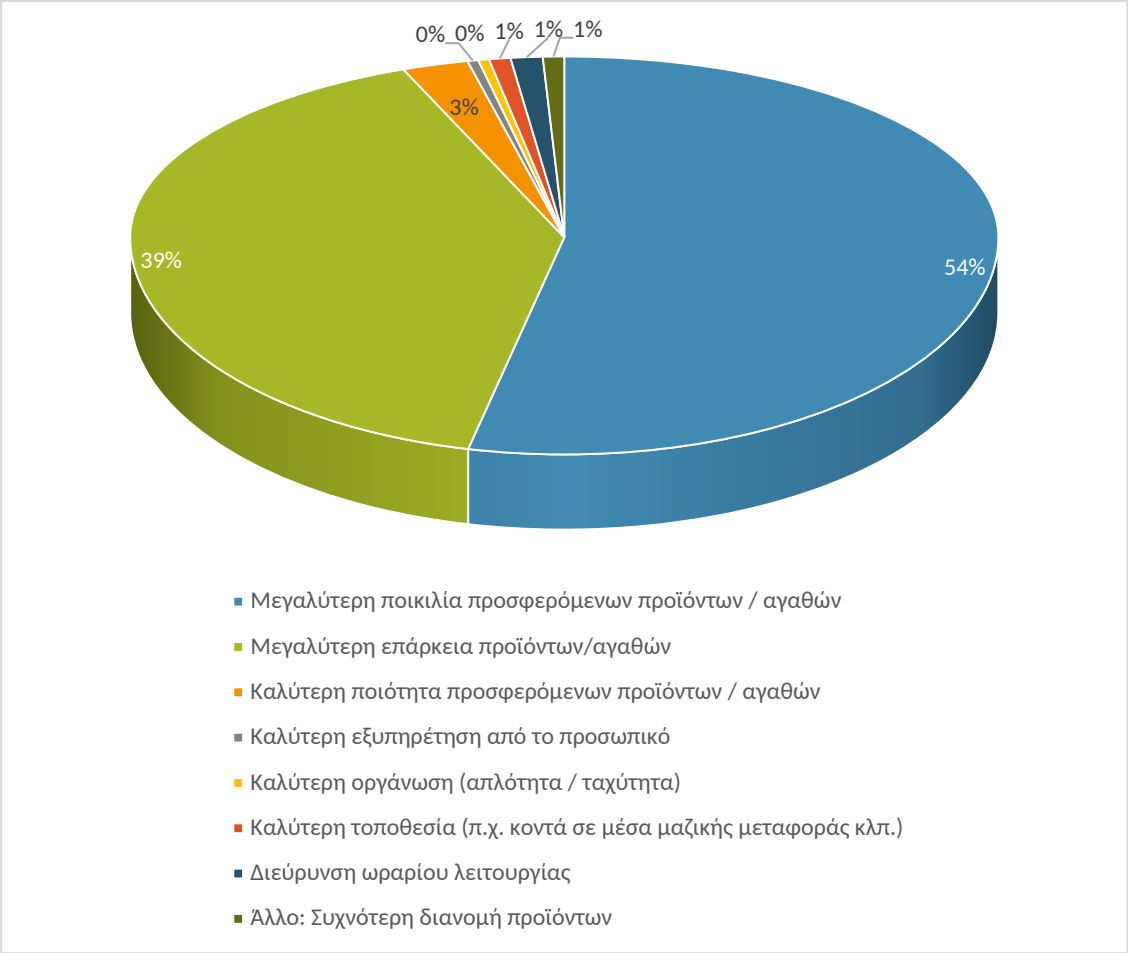

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

5.2.3.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κοινωνικών Φαρμακείων

Η λειτουργία των Κοινωνικών Φαρμακείων αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της περιφερειακής πολιτικής κοινωνικής προστασίας, καθώς συνδέεται άμεσα με την κάλυψη βασικών υγειονομικών αναγκών νοικοκυριών που βρίσκονται σε κατάσταση κοινωνικοοικονομικής ευαλωτότητας. Τα Κοινωνικά Φαρμακεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν ως μηχανισμός άμβλυνσης των συνεπειών της φτώχειας, προσφέροντας δωρεάν φαρμακευτικό υλικό, παραφαρμακευτικά προϊόντα και είδη ατομικής υγιεινής σε πολίτες που αδυνατούν να καλύψουν αυτές τις ανάγκες με ίδιους πόρους. Εντός αυτού του πλαισίου, η παρούσα μελέτη αξιοποιεί τα δεδομένα της πρωτογενούς έρευνας που διενεργήθηκε σε ωφελούμενους των δομών, με στόχο την αποτύπωση του βαθμού ικανοποίησης, την αναγνώριση των αναγκών και την αξιολόγηση της συνολικής συμβολής των Κοινωνικών Φαρμακείων στην κοινωνική συνοχή.

Η έρευνα εντάσσεται στον ευρύτερο ρόλο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης, το οποίο έχει ως αποστολή τη συστηματική παρακολούθηση των κοινωνικών φαινομένων και την τεκμηριωμένη υποστήριξη του σχεδιασμού κοινωνικής πολιτικής. Από τη στιγμή που τα Κοινωνικά Φαρμακεία εξυπηρετούν πληθυσμούς που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν υψηλούς κινδύνους κοινωνικού αποκλεισμού, η αξιολόγηση της λειτουργίας τους δεν αφορά μόνο τη μέτρηση της ικανοποίησης των χρηστών, αλλά και την ευρύτερη εκτίμηση της κοινωνικής τους αποτελεσματικότητας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι οι ωφελούμενοι εμφανίζουν υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των Κοινωνικών Φαρμακείων. Η πρόσβαση στα απαιτούμενα φάρμακα και προϊόντα υγείας περιγράφεται ως καθοριστική για την κάλυψη βασικών αναγκών, με την πλειονότητα των συμμετεχόντων να δηλώνει ότι η δομή συνέβαλε ουσιαστικά στη βελτίωση της καθημερινότητάς τους. Παράλληλα, η εξυπηρέτηση από το προσωπικό, η οργάνωση των υπηρεσιών και η λειτουργικότητα των διαδικασιών χαρακτηρίζονται ως ιδιαίτερα ικανοποιητικές, επιβεβαιώνοντας τον κοινωνικό ρόλο των δομών ως σημείων στήριξης και ανακούφισης για ομάδες που πλήττονται από οικονομική δυσχέρεια.

Ωστόσο, από τις απαντήσεις των ωφελουμένων αναδεικνύονται και ορισμένα πεδία που χρήζουν περαιτέρω ενίσχυσης. Συγκεκριμένα, καταγράφεται η ανάγκη για μεγαλύτερη διαθεσιμότητα συγκεκριμένων φαρμακευτικών και παραφαρμακευτικών ειδών, καθώς και για ενίσχυση της συχνότητας ανανέωσης των αποθεμάτων. Για ένα μικρό αλλά υπολογίσιμο ποσοστό συμμετεχόντων, η κάλυψη των αναγκών τους δεν είναι πάντα επαρκής, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία συστηματικότερης παρακολούθησης των ελλείψεων και καλύτερης διασύνδεσης των δομών με τοπικούς και περιφερειακούς φορείς που μπορούν να συνδράμουν με δωρεές ή υλική υποστήριξη.

Σημαντικό εύρημα αφορά επίσης τον κοινωνικό αντίκτυπο των δομών: πέρα από την πρακτική παροχή φαρμάκων, οι ωφελούμενοι δηλώνουν ότι τα Κοινωνικά Φαρμακεία ενισχύουν το αίσθημα ασφάλειας, μειώνουν το άγχος που συνδέεται με την αδυναμία κάλυψης υγειονομικών αναγκών και συμβάλλουν στη διατήρηση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Η διάσταση αυτή αναδεικνύει ότι οι δομές λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές κοινωνικής συνοχής, με επιδράσεις που υπερβαίνουν τη στενή φαρμακευτική κάλυψη.

Συνολικά, το σύνολο των δεδομένων της έρευνας επιβεβαιώνει ότι τα Κοινωνικά Φαρμακεία διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην τοπική κοινωνική πολιτική. Η υψηλή ικανοποίηση των ωφελουμένων καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους, ενώ τα σημεία βελτίωσης που

προκύπτουν προσφέρουν πολύτιμες κατευθύνσεις για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των υπηρεσιών τους. Η εντατικοποίηση της υποστήριξης των δομών, η διασφάλιση σταθερών αποθεμάτων και η ενδυνάμωση των συνεργειών με άλλους κοινωνικούς φορείς αποτελούν κομβικές προϋποθέσεις ώστε τα Κοινωνικά Φαρμακεία να συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των πολιτών και να ενισχύουν ουσιαστικά την κοινωνική συνοχή στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Παρακάτω παρουσιάζεται η αναλυτική επεξεργασία και αποτύπωση των 54 απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν συνολικά από τους ωφελούμενους των Κοινωνικών Φαρμακείων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α.1 Δήμος κατοικίας

Αρχικά, οι ωφελούμενοι των Κοινωνικών Φαρμακείων που συμμετείχαν στο παρόν ερωτηματολόγιο είναι μόνιμοι κάτοικοι του Δήμου Αγρινίου κατά 72% και του Δήμου Θέρμου κατά 28%.

Διάγραμμα 74: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά Δήμο κατοικίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (%).

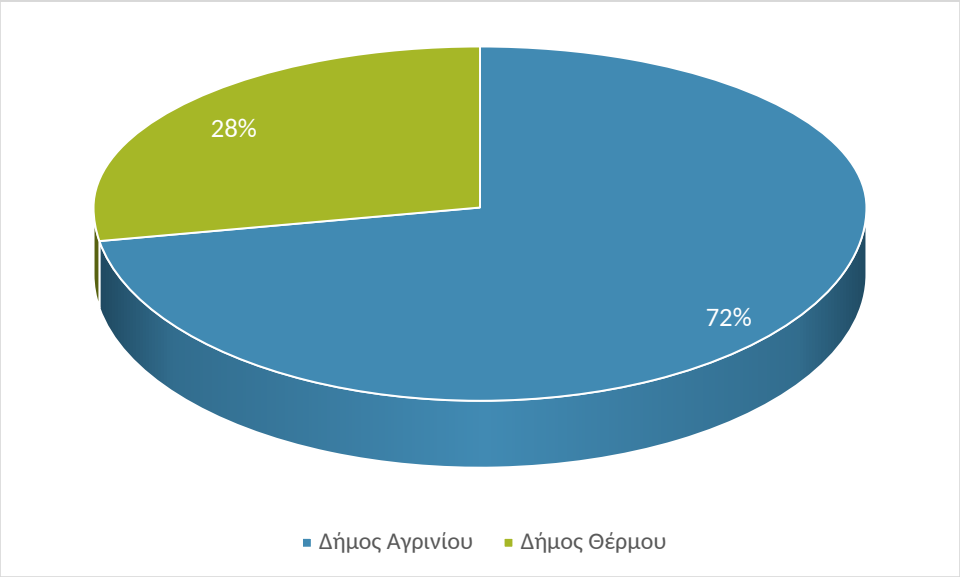

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.2 Φύλο

Ως προς το φύλο, το 57% των συμμετεχόντων είναι άνδρες και το 43% γυναίκες, ενώ δεν καταγράφηκε καμία απάντηση στην κατηγορία “Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω”.

Πίνακας 68: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά φύλο (%).

Φύλο	Ποσοστό (%)
Άνδρας	57%
Γυναίκα	43%
Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 75: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά φύλο (%).

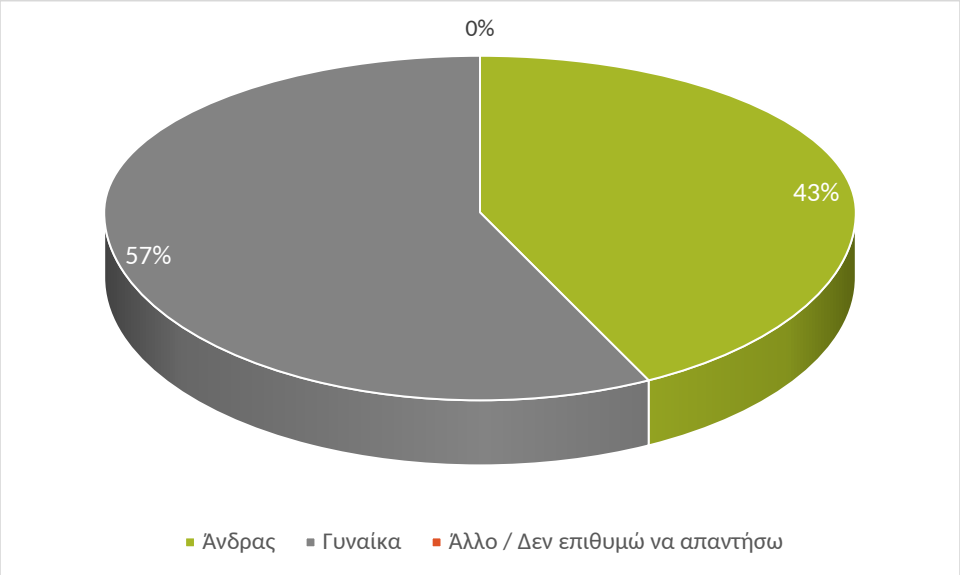

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.3	Ηλικία

Ως προς την ηλικία, η μεγαλύτερη μερίδα των συμμετεχόντων εντοπίζεται στις ηλικίες 55–64 ετών (39%), ενώ ακολουθεί η ομάδα 65+ ετών με 31%. Μαζί, οι δύο αυτές κατηγορίες αποτελούν το 70% του δείγματος, στοιχείο που δείχνει ότι οι υπηρεσίες των Κοινωνικών Φαρμακείων απευθύνονται κυρίως σε άτομα μέσης και τρίτης ηλικίας, τα οποία συχνότερα αντιμετωπίζουν αυξημένες ανάγκες φαρμακευτικής υποστήριξης. Το υπόλοιπο 30% προέρχεται από νεότερες ηλικιακές ομάδες: 40–54 ετών (15%), 25–39 ετών (11%), ενώ μόλις 4% αφορά άτομα 18–24 ετών, επιβεβαιώνοντας ότι οι νεότεροι ηλικιακά χρήστες αποτελούν μικρό τμήμα του συνολικού πληθυσμού που εξυπηρετείται.

Πίνακας 69: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά ηλικία (%).

Ηλικιακή ομάδα	Ποσοστό (%)
18–24 ετών	4%
25–39 ετών	11%
40–54 ετών	15%
55–64 ετών	39%

Ηλικιακή ομάδα	Ποσοστό (%)
65+ ετών	31%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 76: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά ηλικία (%).

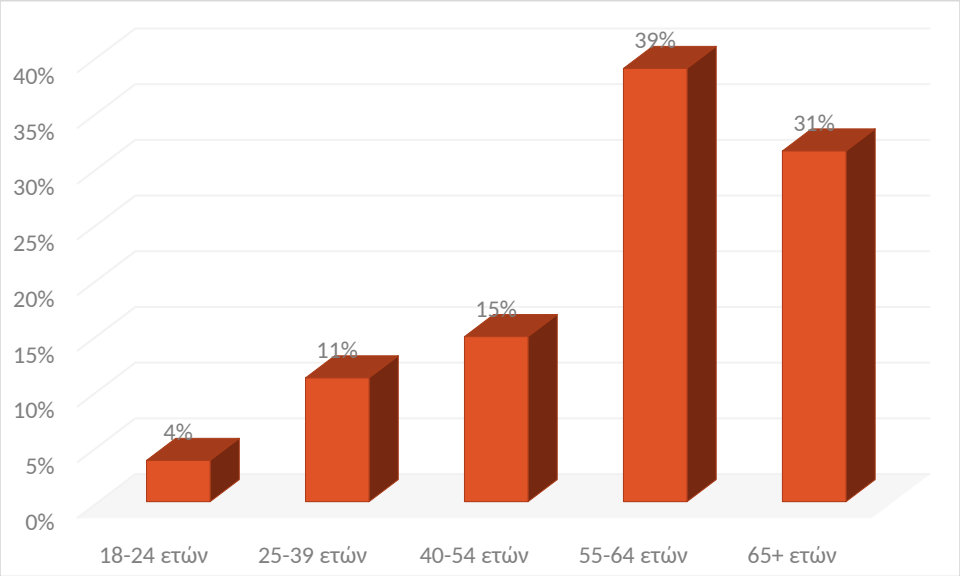

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.4	Εκπαιδευτικό επίπεδο

Εξετάζοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο των ωφελούμενων, προκύπτει ότι οι περισσότεροι διαθέτουν χαμηλή τυπική εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, το 66% είτε έχει ολοκληρώσει το Δημοτικό (34%) είτε έχει παρακολουθήσει μόνο ορισμένες τάξεις Δημοτικού (32%). Το υπόλοιπο 44% κατανέμεται σε αποφοίτους Γυμνασίου (19%) και αποφοίτους Λυκείου (13%), ενώ μόλις ένα πολύ μικρό ποσοστό 2% είναι κάτοχοι τίτλου ΤΕΙ/ΑΕΙ. Κανένας συμμετέχων δεν δήλωσε μεταπτυχιακό ή διδακτορικό επίπεδο σπουδών (0%).

Η εικόνα αυτή καταδεικνύει ότι τα Κοινωνικά Φαρμακεία εξυπηρετούν κυρίως πληθυσμούς με χαμηλό μορφωτικό υπόβαθρο, οι οποίοι συχνά αντιμετωπίζουν αυξημένα οικονομικά και κοινωνικά εμπόδια. Το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο συσχετίζεται διεθνώς με υψηλότερη πιθανότητα φτώχειας, δυσκολία πρόσβασης σε σταθερή εργασία και περιορισμένη δυνατότητα κάλυψης του κόστους φαρμακευτικής περίθαλψης, γεγονός που καθιστά τη συγκεκριμένη κοινωνική υπηρεσία ιδιαίτερα κρίσιμη για τη συγκεκριμένη κατηγορία ωφελούμενων.

Πίνακας 70: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).

Εκπαιδευτικό επίπεδο	Ποσοστό (%)

Μερικές τάξεις Δημοτικού	32%
Απόφοιτος Δημοτικού	34%
Απόφοιτος Γυμνασίου	19%
Απόφοιτος Λυκείου	13%
Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	2%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 77: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).

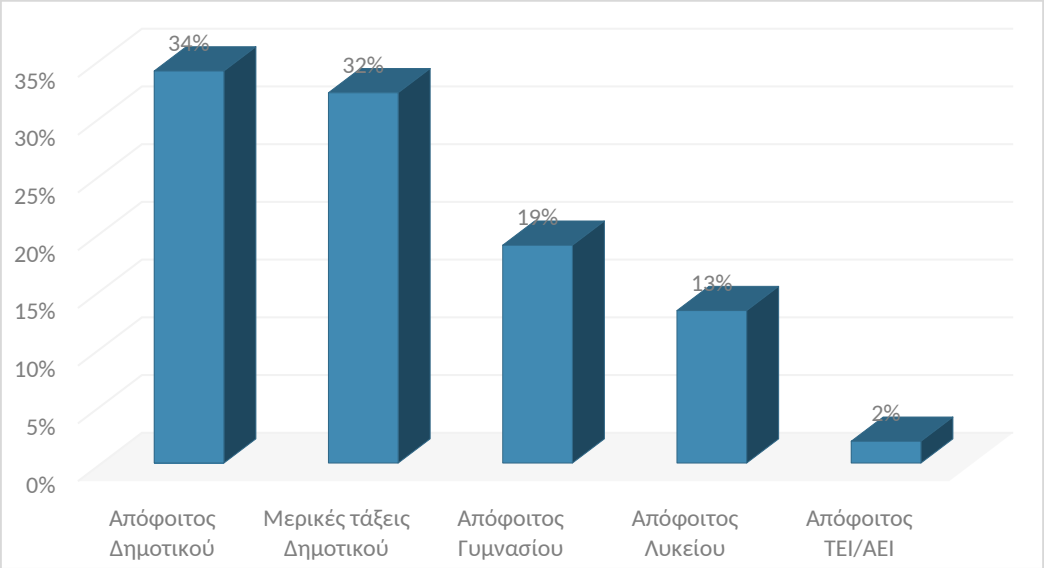

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.5 Εργασιακή κατάσταση

Όσον αφορά στην εργασιακή κατάσταση των συμμετεχόντων, η εικόνα που προκύπτει είναι ενδεικτική της κοινωνικοοικονομικής ευαλωτότητας των ωφελούμενων. Η μεγάλη πλειονότητα δηλώνει άνεργη (69%), ενώ ένα ακόμη σημαντικό ποσοστό, 20%, ανήκει στην κατηγορία των συνταξιούχων. Το υπόλοιπο 11% κατανέμεται σε αυτοαπασχολούμενους (6%), εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας (2%), καθώς και σε όσους δήλωσαν ότι εντάσσονται σε άλλη κατηγορία, όπως ανασφάλιστοι ή άτομα χωρίς σταθερή εργασιακή κατάσταση (4%).

Το συγκεκριμένο εύρημα υπογραμμίζει ότι οι χρήστες των Κοινωνικών Φαρμακείων είναι κατά κύριο λόγο άτομα με περιορισμένη ή μη σταθερή πρόσβαση στην αγορά εργασίας, γεγονός που αυξάνει τη δυσκολία κάλυψης βασικών αναγκών, μεταξύ των οποίων και η φαρμακευτική δαπάνη.

Πίνακας 71: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).

Εργασιακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Εργαζόμενος/η	2%
Αυτοαπασχολούμενος/η	6%
Άνεργος/η	69%
Συνταξιούχος	20%
Άλλο	4%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 78: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά εργασιακή κατάσταση (%).

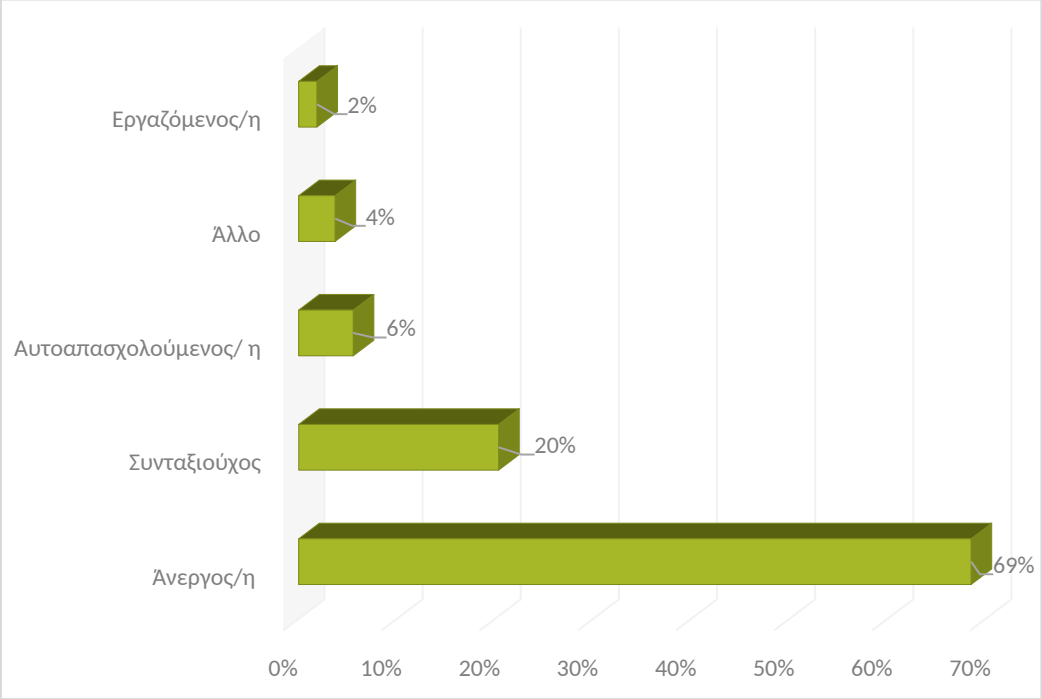

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.6 Οικογενειακή κατάσταση

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, η πλειονότητα των συμμετεχόντων (51%) δηλώνει έγγαμη ή σε σύμφωνο συμβίωσης, στοιχείο που υποδεικνύει ότι μεγάλο μέρος των ωφελούμενων ζει σε οικογενειακό περιβάλλον με αυξημένες καθημερινές υποχρεώσεις. Ακολουθούν οι άγαμοι με 26%, ενώ ένα 13% αφορά διαζευγμένους. Το μικρότερο ποσοστό καταγράφεται στους χήρους, οι οποίοι αντιστοιχούν στο 9% του δείγματος. Η κατανομή αυτή προσφέρει μια καθαρή εικόνα της οικογενειακής δομής των ωφελούμενων και βοηθά στην κατανόηση των διαφορετικών κοινωνικών και οικονομικών αναγκών που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν.

Πίνακας 72: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

Οικογενειακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Άγαμος/η	26%
Έγγαμος/η ή σε σύμφωνο συμβίωσης	51%
Διαζευγμένος/η	13%
Χήρος/α	9%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 79: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

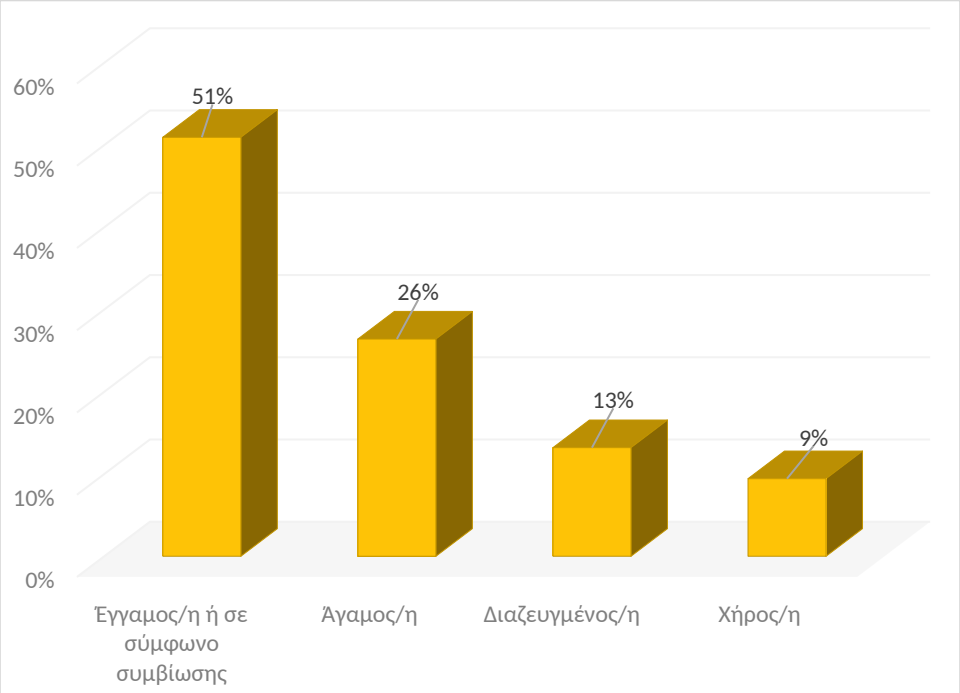

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.7	Τύπος οικογένειας

Αναφορικά με τον τύπο οικογένειας, η πλειονότητα των ωφελούμενων ανήκει σε νοικοκυριά με αυξημένες ανάγκες φροντίδας και υποστήριξης. Συγκεκριμένα, το 41% δηλώνει ότι ζει σε οικογένεια με εξαρτώμενα μέλη, όπως άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους ή παιδιά, ενώ ένα σημαντικό 31% αφορά πολύτεκνες ή τρίτεκνες οικογένειες. Παράλληλα, το 13% των συμμετεχόντων είναι γονείς μονογονεϊκών οικογενειών, γεγονός που συνδέεται συχνά με υψηλότερα επίπεδα κοινωνικοοικονομικής ευαλωτότητας. Τέλος, ένα 7% δήλωσε ότι ανήκει σε άλλη μορφή νοικοκυριού (π.χ. μονοπρόσωπο νοικοκυριό, ηλικιωμένο άτομο που ζει μόνο) ή δεν παρείχε συγκεκριμένη απάντηση (7%).

Η συγκεκριμένη κατανομή αναδεικνύει ότι τα Κοινωνικά Φαρμακεία εξυπηρετούν σε μεγάλο βαθμό οικογένειες που αντιμετωπίζουν σύνθετες καθημερινές ανάγκες και συχνά βρίσκονται σε πιο πιεστικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες.

Πίνακας 73: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά τύπο οικογένειας (%).

Τύπος οικογένειας	Ποσοστό (%)
Γονέας μονογονεϊκής οικογένειας	13%
Πολύτεκνος/Τρίτεκνος	31%
Μέλος νοικοκυριού με εξαρτώμενα άτομα (π.χ. άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, παιδιά)	41%
Άλλο	7%
Καμία απάντηση	7%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 80: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά τύπο οικογένειας (%).

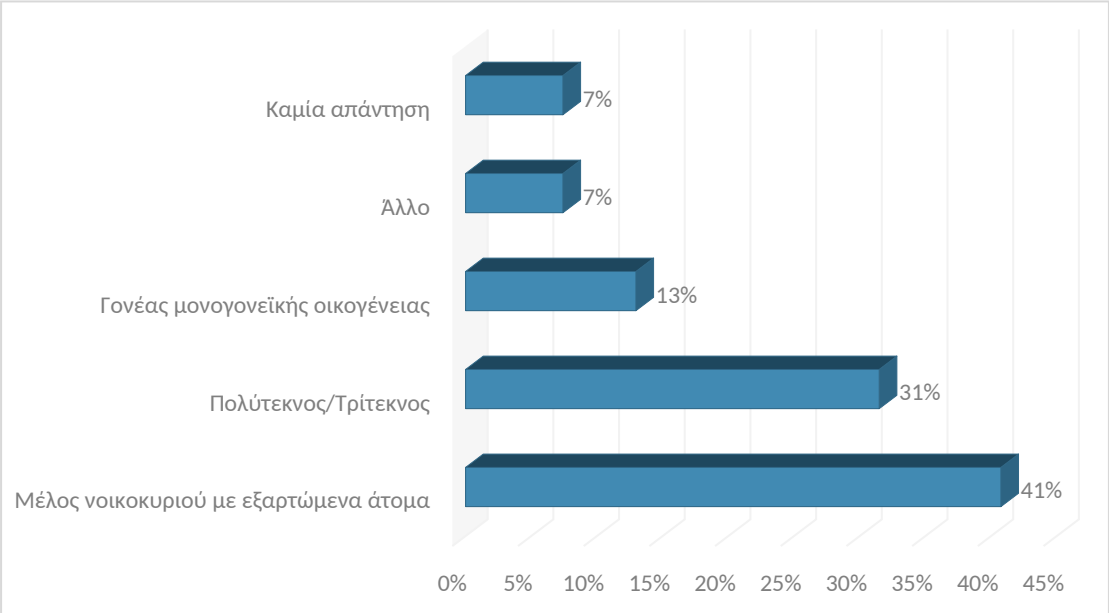

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.7.α	Αριθμός παιδιών

Όσον αφορά στον αριθμό παιδιών, η μεγαλύτερη ομάδα των συμμετεχόντων αποτελείται από άτομα με δύο παιδιά (32%), ενώ σημαντικά ποσοστά εμφανίζουν τόσο όσοι έχουν τρία παιδιά (21%) όσο και όσοι δεν έχουν καθόλου παιδιά (επίσης 21%). Ακολουθούν οι πολύτεκνοι με τέσσερα ή περισσότερα παιδιά σε ποσοστό 15%, ενώ το μικρότερο ποσοστό καταγράφεται στους ωφελούμενους με ένα παιδί (11%).

Η κατανομή αυτή δείχνει ότι μεγάλο μέρος των ωφελούμενων έχει αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις, καθώς σχεδόν τα δύο τρίτα του

δείγματος έχουν από δύο παιδιά και πάνω, γεγονός που επηρεάζει άμεσα τις οικονομικές τους ανάγκες και την εξάρτησή τους από προγράμματα κοινωνικής υποστήριξης.

Πίνακας 74: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά αριθμό παιδιών (%).

Αριθμός παιδιών	Ποσοστό (%)
Κανένα	21%
1 παιδί	11%
2 παιδιά	32%
3 παιδιά	21%
4 ή περισσότερα παιδιά	15%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 81: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά αριθμό παιδιών (%).

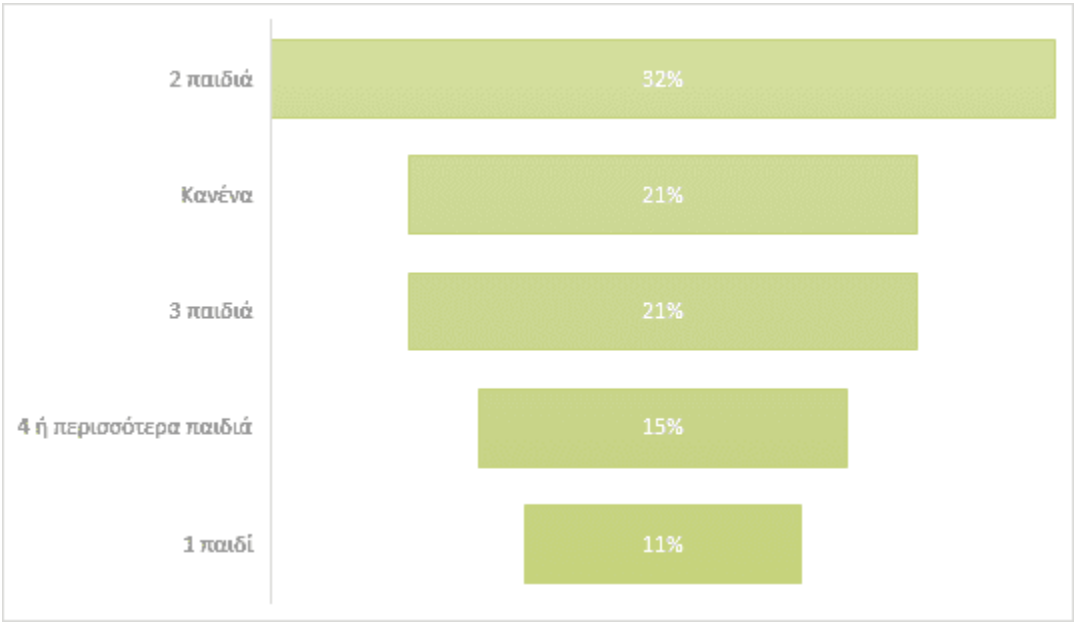

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.8	Παρακαλούμε δηλώστε αν ανήκετε σε κάποια από τις παρακάτω κατηγορίες. (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Αναλυτικότερα, στην ερώτηση σχετικά με την ένταξη των συμμετεχόντων σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, όπου επιτρεπόταν η επιλογή περισσότερων της μίας απάντησης, προκύπτει μια ιδιαίτερα καθαρή εικόνα της κοινωνικής ευαλωτότητας του δείγματος. Η μεγάλη πλειοψηφία (68%)

δήλωσε ότι ανήκει στην ομάδα των ατόμων με αναπηρία ή με χρόνια προβλήματα υγείας, γεγονός που υπογραμμίζει τη στενή σύνδεση της ομάδας αυτής με τις υπηρεσίες των Κοινωνικών Φαρμακείων λόγω αυξημένων και συχνά συνεχών φαρμακευτικών αναγκών.

Σημαντικά χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζονται σε άλλες κατηγορίες ευαλωτότητας: 12% των ωφελούμενων διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης ή δηλώνουν άστεγοι, 9% αναφέρουν ότι χρήζουν ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, ενώ 8% αυτοπροσδιορίζονται ως Ρομά. Ένα ακόμη μικρότερο ποσοστό (3%) αφορά άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση εξάρτησης ή έχουν ολοκληρώσει πρόγραμμα απεξάρτησης. Τέλος, κανένας συμμετέχων δεν δήλωσε ότι ανήκει σε ομάδες όπως μετανάστες/πρόσφυγες ή αποφυλακισμένοι/νέοι παραβάτες (0%).

Η συγκεκριμένη κατανομή αναδεικνύει ότι οι ωφελούμενοι των Κοινωνικών Φαρμακείων χαρακτηρίζονται κυρίως από σοβαρά ζητήματα υγείας, ενώ άλλες μορφές κοινωνικής ευαλωτότητας εμφανίζονται σε σαφώς μικρότερη κλίμακα.

Πίνακας 75: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).

Ένταξη σε κοινωνική ομάδα	Ποσοστό (%)
Άτομο που διαβιεί σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης ή άστεγος	12%
Άτομο με αναπηρία ή με χρόνια προβλήματα υγείας	68%
Άτομο με ανάγκη ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	9%
Μετανάστης / Πρόσφυγας	0%
Ρομά	8%
Αποφυλακισμένος/η ή νέος παραβάτης	0%
Εξαρτημένος/η ή απεξαρτημένος/η από ουσίες	3%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 82: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά κοινωνική κατηγορία (%).

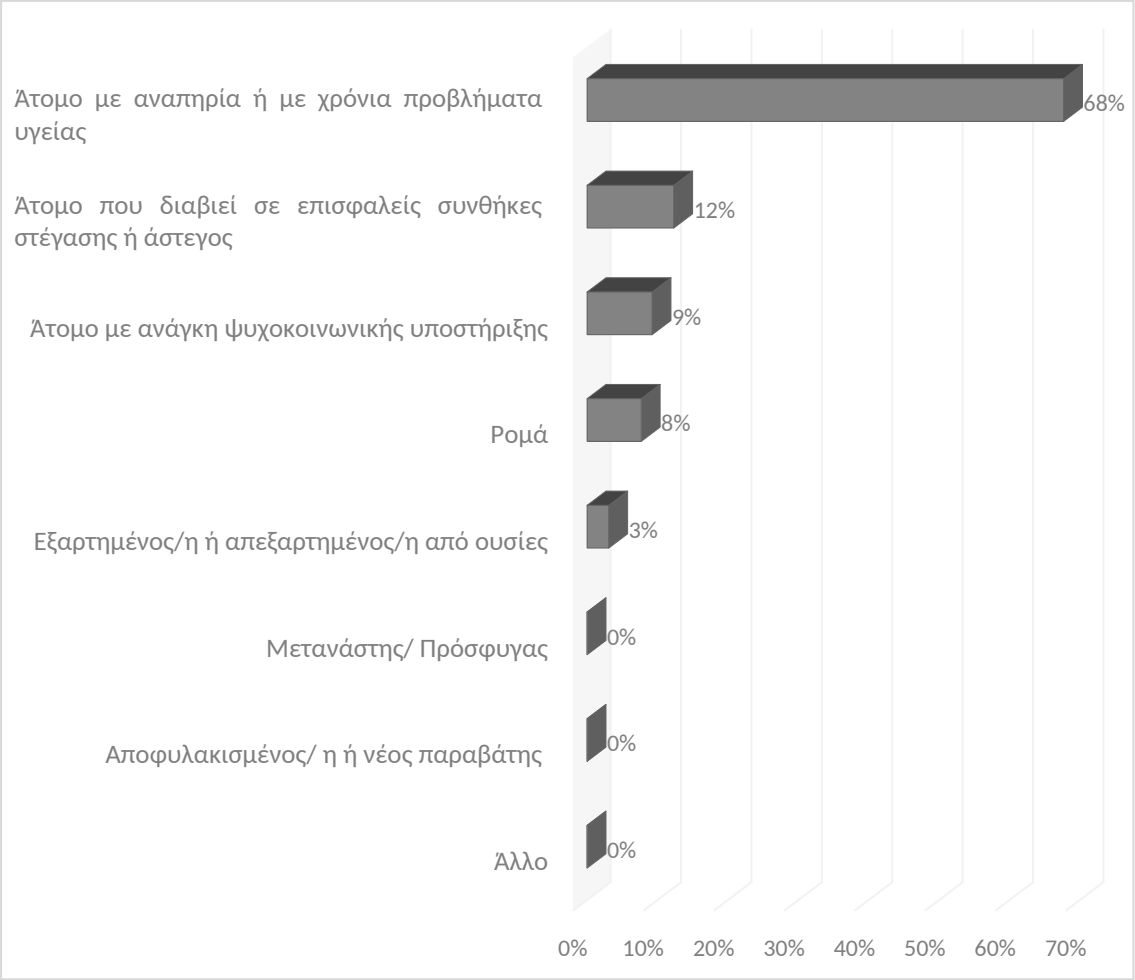

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ

Β.1	Πόσο συχνά εξυπηρετείστε από το Κοινωνικό Φαρμακείο;

Η συχνότητα εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Φαρμακείο προσφέρει μια σαφή εικόνα για το πόσο συστηματικά και σταθερά οι ωφελούμενοι βασίζονται στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Σύμφωνα με τα ευρήματα, το 80% των συμμετεχόντων προσέρχεται στη δομή τουλάχιστον μία έως τρεις φορές τον μήνα. Ειδικότερα, το 43% δηλώνει ότι εξυπηρετείται μία φορά τον μήνα, ενώ ένα επιπλέον 37% επισκέπτεται το Κοινωνικό Φαρμακείο 2–3 φορές τον μήνα. Η υψηλή αυτή συχνότητα αποτυπώνει μια σταθερή και επαναλαμβανόμενη ανάγκη για φαρμακευτική κάλυψη, πιθανότατα συνδεδεμένη με χρόνιες παθήσεις ή συνεχή θεραπευτική αγωγή.

Παράλληλα, ένα 15% των ωφελούμενων επισκέπτεται τη δομή σε εβδομαδιαία βάση, ένδειξη ακόμη μεγαλύτερης εξάρτησης από τις υπηρεσίες του φαρμακείου, ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό 6% προσέρχεται αραιότερα, δηλαδή μία φορά κάθε 2–3 μήνες. Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι κανένας συμμετέχων δεν δήλωσε ότι χρησιμοποιεί το Κοινωνικό Φαρμακείο αποκλειστικά σε έκτακτες περιστάσεις, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η συντριπτική πλειονότητα των ωφελούμενων δεν αντιμετωπίζει τις υπηρεσίες του ως συμπληρωματική λύση, αλλά ως βασικό μηχανισμό κάλυψης των αναγκών τους.

Η συνολική εικόνα αναδεικνύει τη σημασία του Κοινωνικού Φαρμακείου ως σταθερού πυλώνα υποστήριξης, ιδιαίτερα για ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη πρόσβαση στη φαρμακευτική περίθαλψη και με συνεχή ανάγκη για βασικά ή εξειδικευμένα φάρμακα.

Πίνακας 76: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά συχνότητα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

Συχνότητα εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Φαρμακείο	Ποσοστό (%)
Κάθε εβδομάδα	15%
2–3 φορές τον μήνα	37%
Μία φορά τον μήνα	43%
Κάθε 2–3 μήνες	6%
Σπανιότερα / μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις	0%
Είναι η πρώτη φορά που εξυπηρετούμαι	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 83: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά συχνότητα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

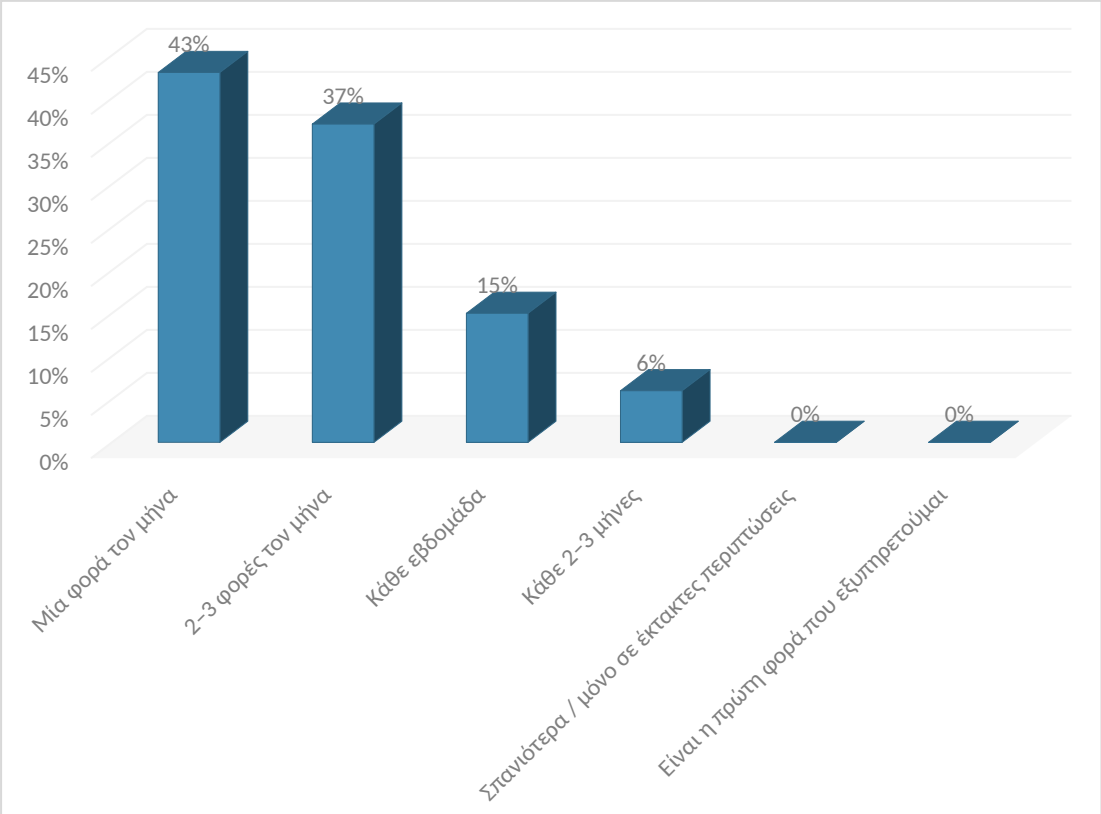

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

B.2	Για πόσο χρονικό διάστημα εξυπηρετείστε από το Κοινωνικό Φαρμακείο;

Η διάρκεια εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Φαρμακείο αποτελεί κρίσιμο δείκτη του βαθμού εξάρτησης των ωφελούμενων από τις υπηρεσίες της δομής και της σταθερότητας των αναγκών τους. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων εξυπηρετείται για μεγάλο χρονικό διάστημα: το 83% δηλώνει ότι χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες της δομής για περισσότερα από δύο έτη, γεγονός που καταδεικνύει τη διαχρονική ανάγκη πρόσβασης σε δωρεάν φαρμακευτική υποστήριξη, ιδιαίτερα για άτομα με χρόνιες παθήσεις, χαμηλά εισοδήματα ή άλλες συνθήκες ευαλωτότητας.

Ένα επιπλέον 11% εξυπηρετείται για διάστημα άνω του ενός έτους, ενισχύοντας την εικόνα ότι το Κοινωνικό Φαρμακείο δεν αποτελεί μια περιστασιακή λύση, αλλά έναν σταθερό πυρήνα υποστήριξης για τα νοικοκυριά που το χρησιμοποιούν. Αντίθετα, μικρά ποσοστά αφορούν όσους έχουν ενταχθεί πιο πρόσφατα: 4% χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες μόνο το τελευταίο έτος και μόλις 2% δηλώνει ότι εξυπηρετείται το τελευταίο εξάμηνο.

Η συγκεκριμένη κατανομή αναδεικνύει ότι οι περισσότεροι ωφελούμενοι διατηρούν μακροχρόνια σχέση με το Κοινωνικό Φαρμακείο, γεγονός που υποδηλώνει τόσο τη σταθερότητα των κοινωνικοοικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν όσο και την αξιοπιστία της δομής ως βασικής πηγής φαρμακευτικής υποστήριξης.

Πίνακας 77: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από το Κοινωνικό Φαρμακείο	Ποσοστό (%)
Το τελευταίο 3μηνο	0%
Το τελευταίο 6μηνο	2%
Το τελευταίο έτος	4%
Πάνω από έτος	11%
Πάνω από 2 έτη	83%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 84: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα Κοινωνικά Φαρμακεία κατά χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης στο Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

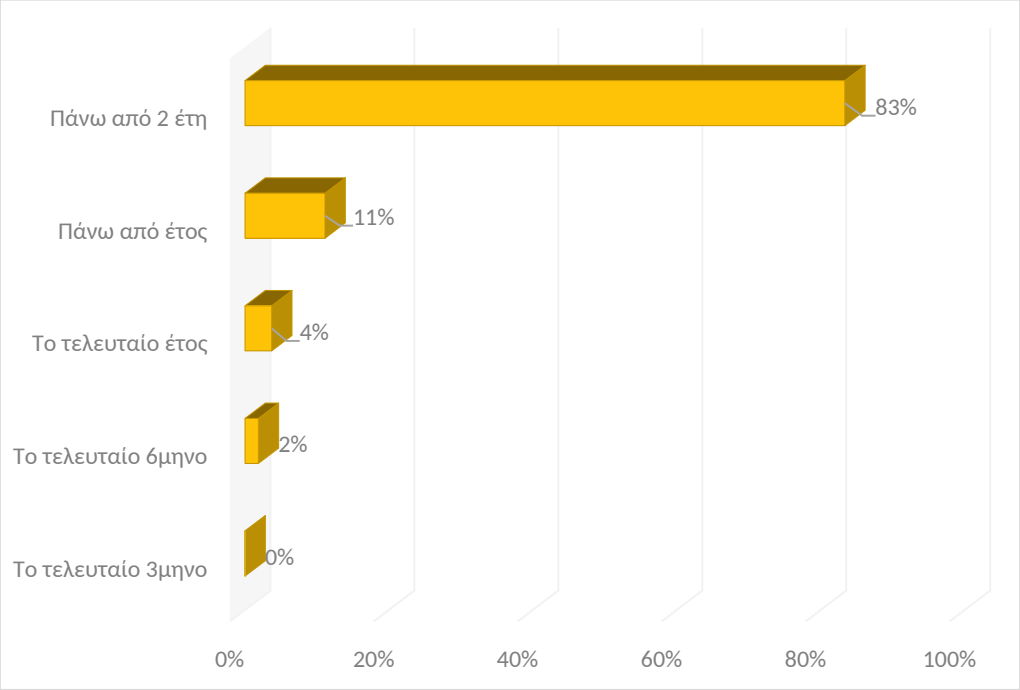

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.3	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για τη δομή; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων

που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Στην ερώτηση σχετικά με την πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Φαρμακείο, όπου επιτρεπόταν η επιλογή περισσότερων από μία απαντήσεων, διαφαίνεται ότι η ενημέρωση των ωφελούμενων προήλθε κυρίως από επίσημους δημοτικούς φορείς. Συγκεκριμένα, το 46% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι ενημερώθηκε μέσω της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου κατοικίας του, γεγονός που αναδεικνύει τον κομβικό ρόλο των δημοτικών υπηρεσιών πρόνοιας στην καθοδήγηση και διασύνδεση των πολιτών με τις διαθέσιμες κοινωνικές δομές.

Παράλληλα, ένα σημαντικό ποσοστό 28% πληροφορήθηκε για τη δομή μέσω του άτυπου δικτύου φίλων και συγγενών, επιβεβαιώνοντας ότι η προφορική διάδοση εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό μηχανισμό ενημέρωσης σε τοπικό επίπεδο. Ένα ακόμη 15% ήρθε σε επαφή με τη δομή μέσω ενημερωτικών αφισών ή φυλλαδίων, επισημαίνοντας τη χρησιμότητα των παραδοσιακών μέσων επικοινωνίας στην προσέγγιση ευρύτερων ομάδων πληθυσμού.

Αντίθετα, η ενημέρωση μέσω ψηφιακών καναλιών παραμένει χαμηλή: μόλις 6% δηλώνει ότι έμαθε για το Κοινωνικό Φαρμακείο μέσω κοινωνικών δικτύων, ενώ μόνο 5% ενημερώθηκε από τα Κέντρα Κοινότητας. Η εικόνα αυτή υποδεικνύει ότι, για τον συγκεκριμένο πληθυσμό-στόχο, τα ψηφιακά μέσα έχουν περιορισμένη διεισδυτικότητα, γεγονός που συνδέεται πιθανώς με το ηλικιακό και μορφωτικό προφίλ των ωφελούμενων.

Συνολικά, τα ευρήματα αναδεικνύουν τη σημασία της άμεσης επικοινωνίας μέσω δημοτικών υπηρεσιών και προσωπικών δικτύων, καθώς και την ανάγκη ενίσχυσης πιο σύγχρονων καναλιών ενημέρωσης, ειδικά για την προσέγγιση νεότερων και πιο ψηφιακά ενεργών ομάδων.

Πίνακας 78: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

Πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Φαρμακείο	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	46%
Κέντρο Κοινότητας	5%
Κοινωνικά δίκτυα	6%
Φίλοι/Συγγενείς	28%
Άλλη υπηρεσία (πχ ΔΥΠΑ)	0%
Αφίσα/Φυλλάδιο	15%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 85: Ποσοστιαία κατανομή κατά πηγή πληροφόρησης για το Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

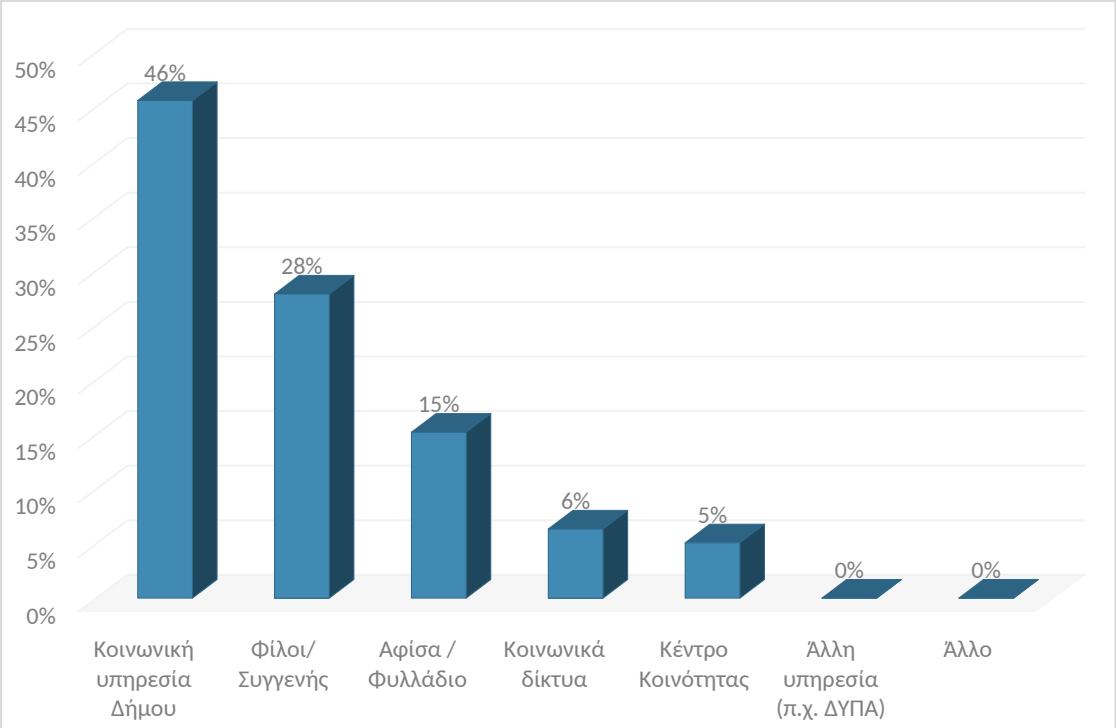

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ

Γ.1	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Φαρμακείου ;

Η συγκεκριμένη ενότητα αποτυπώνει τον βαθμό ικανοποίησης των ωφελούμενων από τις βασικές υπηρεσίες που παρέχει το Κοινωνικό Φαρμακείο. Τα δεδομένα δείχνουν ότι η συνολική εικόνα είναι ιδιαίτερα θετική, με υψηλά επίπεδα ικανοποίησης σε όλες τις κατηγορίες εξυπηρέτησης, αν και με διαφοροποιήσεις ανά υπηρεσία.

Σε ό,τι αφορά στην παροχή φαρμάκων, τα ευρήματα καταδεικνύουν εξαιρετικά υψηλή αποδοχή. Το 72% των συμμετεχόντων δηλώνει πλήρως ικανοποιημένο, ενώ ένα ακόμη 24% αναφέρει ότι είναι πολύ ικανοποιημένο. Με βάση αυτά τα ποσοστά, το 96% εμφανίζεται συνολικά σε υψηλότατο επίπεδο ικανοποίησης, στοιχείο που αντικατοπτρίζει την αποτελεσματική κάλυψη των βασικών φαρμακευτικών αναγκών και την υψηλή ποιότητα της συγκεκριμένης υπηρεσίας.

Η εικόνα διαφοροποιείται ελαφρώς στην παροχή υγειονομικού υλικού. Αν και η πλειονότητα εξακολουθεί να εκφράζει θετική αξιολόγηση, η

κατανομή των απαντήσεων παρουσιάζει μεγαλύτερη διασπορά. Συγκεκριμένα, το 46% δηλώνει πλήρως ικανοποιημένο και το 26% αρκετά ικανοποιημένο, ενώ το 17% αναφέρει ότι είναι πολύ ικανοποιημένο. Ωστόσο, ένα 9% επισημαίνει ότι δεν έλαβε υγειονομικό υλικό, στοιχείο που ενδεχομένως συνδέεται είτε με τη φύση των αναγκών τους είτε με περιορισμένη διαθεσιμότητα συγκεκριμένων ειδών.

Παρόμοια εικόνα παρατηρείται στην παροχή παραφαρμακευτικών προϊόντων, όπου η ικανοποίηση παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Το 44% των ωφελούμενων δηλώνει πλήρως ικανοποιημένο και το 22% αρκετά ικανοποιημένο, ενώ το 19% εμφανίζεται πολύ ικανοποιημένο. Εδώ, το 11% αναφέρει ότι δεν έλαβε παραφαρμακευτικά προϊόντα, γεγονός που πιθανότατα αντανακλά είτε διαφοροποίηση στις ανάγκες είτε περιορισμένη χρήση της υπηρεσίας από συγκεκριμένες ομάδες.

Συνολικά, τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν ότι η παροχή φαρμάκων αποτελεί τη δυνατότερη υπηρεσία του Κοινωνικού Φαρμακείου, με σχεδόν καθολική ικανοποίηση, ενώ οι υπηρεσίες υγειονομικού και παραφαρμακευτικού υλικού παρουσιάζουν επίσης υψηλά επίπεδα θετικής αξιολόγησης, με ορισμένες διαφοροποιήσεις που σχετίζονται με τη χρήση και τη διαθεσιμότητα των αντίστοιχων ειδών.

Πίνακας 79: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Φαρμακείου (%).

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πλήρως	Δεν μου παρασχέθηκαν
Παροχή φαρμάκων	0%	0%	4%	24%	72%	0%
Παροχή λοιπού υγειονομικού υλικού	0%	2%	26%	17%	46%	9%
Παροχή παραφαρμακευτικών προϊόντων	0%	4%	22%	19%	44%	11%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 86: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Κοινωνικού Φαρμακείου (%).

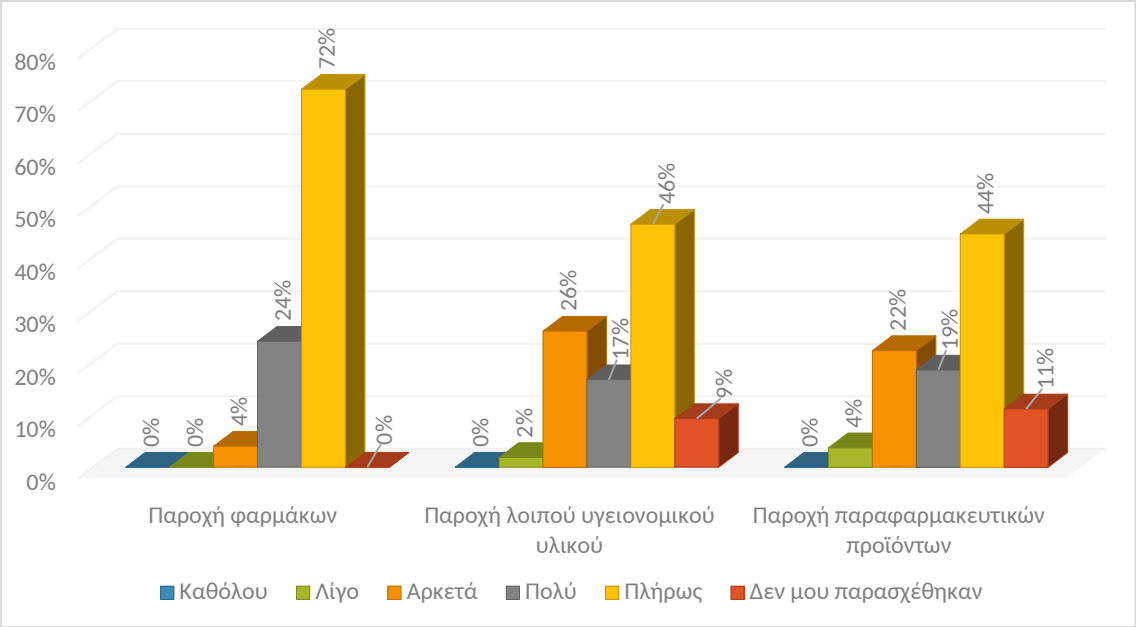

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.2	Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Στην ενότητα αυτή, οι ωφελούμενοι κλήθηκαν να αξιολογήσουν τον βαθμό ικανοποίησής τους από τη λειτουργία του Κοινωνικού Φαρμακείου, με βάση μια σειρά από επιμέρους κριτήρια που αφορούν την πρόσβαση, την ποιότητα και επάρκεια των παρεχόμενων προϊόντων, το προσωπικό, την οργάνωση της δομής και τον συνολικό αντίκτυπο των υπηρεσιών στην καθημερινότητά τους.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν συνοψίζονται ως εξής: Οι απαντήσεις των ωφελουμένων καταδεικνύουν πολύ υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από τη λειτουργία του Κοινωνικού Φαρμακείου σε όλες τις θεματικές κατηγορίες. Η πρόσβαση στη δομή (τοποθεσία, ωράριο λειτουργίας, διαδικασία εξυπηρέτησης) αξιολογείται σχεδόν καθολικά θετικά. Αντίστοιχα υψηλές είναι οι αξιολογήσεις για την ποιότητα και την επάρκεια των παρεχόμενων φαρμάκων και υλικών, καθώς και για τον χρόνο κάλυψης των αιτημάτων. Το προσωπικό συγκεντρώνει εξαιρετικά θετικές εντυπώσεις ως προς την ευγένεια, τον επαγγελματισμό και την καθοδήγηση. Η οργάνωση της δομής, οι συνθήκες καθαριότητας και ο αντίκτυπος των υπηρεσιών στην υγεία και στην καθημερινότητα των ωφελουμένων αποτιμώνται, επίσης, σε πολύ υψηλά επίπεδα. Συνολικά, η εικόνα που προκύπτει είναι μια δομή που λειτουργεί με συνέπεια, ποιότητα και σημαντική θετική επίδραση στους πολίτες που την χρησιμοποιούν.

Πίνακας 80: Βαθμός ικανοποίησης από το Κοινωνικό Φαρμακείο λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια (%).

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Πρόσβαση	Η τοποθεσία και το ωράριο λειτουργίας διευκόλυναν την πρόσβασή μου στη δομή	0%	2%	7%	26%	65%	0%
	Η διαδικασία εξυπηρέτησης/παραλαβής φαρμάκων ήταν σαφής και κατανοητή	0%	0%	2%	20%	78%	0%
Ποιότητα & Επάρκεια	Η ποσότητα φαρμάκων και υγειονομικού υλικού ήταν επαρκής	0%	0%	35%	20%	44%	0%
	Η ποιότητα των προϊόντων ήταν ικανοποιητική	0%	0%	4%	39%	57%	0%
	Ο χρόνος κάλυψης των αιτημάτων ήταν ικανοποιητικός	0%	0%	0%	28%	72%	0%
	Υπήρχε επάρκεια και διαθεσιμότητα στα φάρμακα που χρειάζομαι	0%	0%	30%	26%	44%	0%
Προσωπικό & Υποστήριξη	Το προσωπικό ήταν ευγενικό και με αντιμετώπισε με σεβασμό	0%	0%	4%	30%	65%	2%
	Το προσωπικό διέθετε επαγγελματισμό και επαρκή γνώση	0%	0%	0%	15%	85%	0%
	Υπήρξε καθοδήγηση/παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες υγείας όταν ήταν απαραίτητο	0%	2%	11%	19%	63%	6%
Οργάνωση & Συνέπεια	Η εξυπηρέτηση πραγματοποιούνταν χωρίς μεγάλες καθυστερήσεις	0%	0%	0%	37%	63%	0%
	Οι χώροι της δομής ήταν καθαροί και ασφαλείς	0%	2%	4%	22%	67%	6%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Αντίκτυπος	Μέσω των υπηρεσιών καλύφθηκαν βασικές ανάγκες υγείας μου	0%	0%	4%	11%	85%	0%
	Η στήριξη που έλαβα συνέβαλε στη βελτίωση της καθημερινότητάς μου	0%	0%	0%	15%	85%	0%
Συνολική Ικανοποίηση	Συνολικά, είμαι ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του Κοινωνικού Φαρμακείου	0%	0%	4%	19%	78%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 87: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία του Κοινωνικού Φαρμακείου, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια.

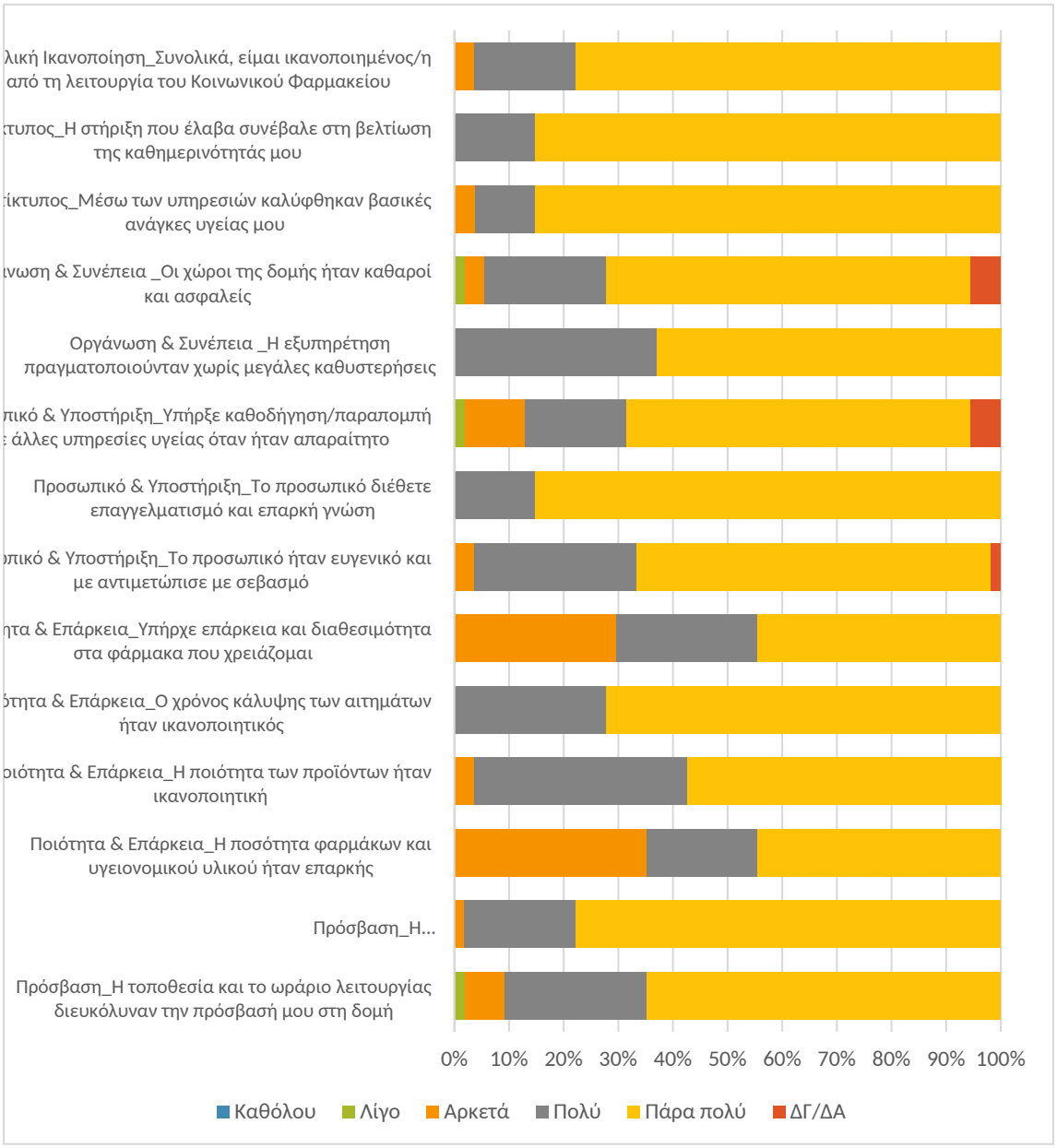

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΟΜΗΣ

Δ.1	Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από τη δομή (μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις) :

Η τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου επικεντρώθηκε στις προτάσεις των ωφελουμένων για τη βελτίωση των υπηρεσιών του Κοινωνικού Φαρμακείου. Η συχνότερη ανάγκη που καταγράφεται αφορά στη

διασφάλιση επάρκειας σε φάρμακα σε καθημερινή βάση (48%), ενώ ένας σημαντικός αριθμός συμμετεχόντων επιθυμεί την παροχή περισσότερων παραφαρμακευτικών προϊόντων και την διασφάλιση επάρκειας αυτών (28%). Μικρότερα ποσοστά αφορούν στην ανάγκη επάρκειας σε υγειονομικό υλικό (11%) και τη βελτίωση της τοποθεσίας της δομής, ώστε να είναι πιο εύκολα προσβάσιμη—για παράδειγμα, μέσω μέσων μαζικής μεταφοράς (2%).

Επιπλέον, οι ωφελούμενοι υπέβαλαν κι άλλες προτάσεις, προτείνοντας καλύτερη οργάνωση των εσωτερικών χώρων, την παρουσία αντικαταστάτη φαρμακοποιού όταν απαιτείται, την ενίσχυση του προσωπικού και την τοποθέτηση κατάλληλης πόρτας για τη διευκόλυνση της πρόσβασης ατόμων με αναπηρία.

Πίνακας 81: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής από το Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής από το Κοινωνικό Φαρμακείο	Ποσοστό (%)
Να υπάρχει πάντα επάρκεια σε φάρμακα	48%
Να υπάρχει επάρκεια σε υγειονομικό υλικό	11%
Να υπάρχει επάρκεια και περισσότερα είδη παραφαρμακευτικών προϊόντων	28%
Καλύτερη εξυπηρέτηση από το προσωπικό	0%
Καλύτερη οργάνωση (απλότητα / ταχύτητα)	0%
Καλύτερη τοποθεσία (π.χ. κοντά σε μέσα μαζικής μεταφοράς κλπ.)	2%
Διεύρυνση ωραρίου λειτουργίας του Φαρμακείου	0%
Άλλο	11%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 88: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής από το Κοινωνικό Φαρμακείο (%).

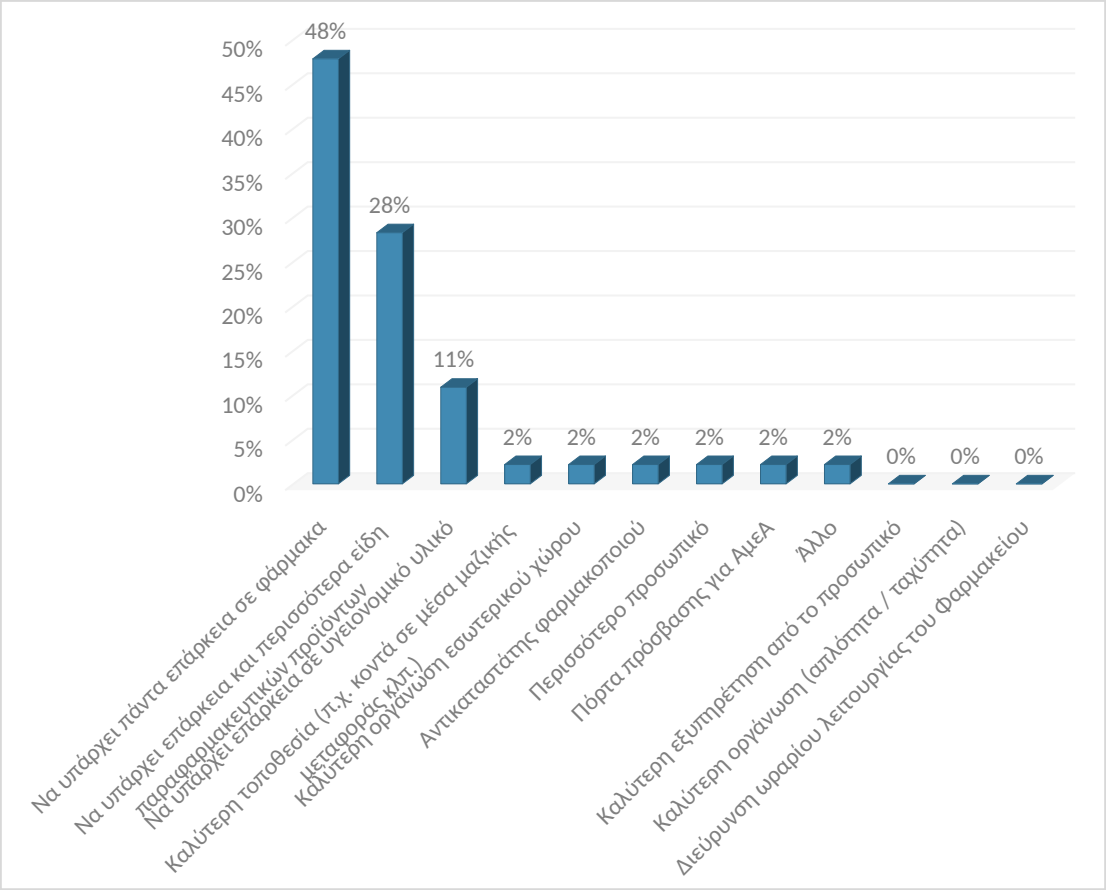

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

5.2.4.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Δομών Παροχής Συσσιτίων

Η παρούσα έκθεση αποτυπώνει τα βασικά ευρήματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στις Δομές Παροχής Συσσιτίου της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, με στόχο την κατανόηση της εμπειρίας των ωφελούμενων, του τρόπου πρόσβασης στις υπηρεσίες και της συνολικής αποτελεσματικότητας της δομής ως μηχανισμού κοινωνικής προστασίας. Το συσσίτιο, ως κρίσιμη δομή επισιτιστικής στήριξης, διαδραματίζει σταθερό ρόλο στη διαχείριση των συνεπειών της φτώχειας και της επισιτιστικής ανασφάλειας, ιδιαίτερα σε μια περίοδο κατά την οποία οι κοινωνικές και οικονομικές πιέσεις καθιστούν ολοένα και περισσότερους πολίτες ευάλωτους.

Η έρευνα αναδεικνύει ότι οι ωφελούμενοι που απευθύνονται στη δομή αντιμετωπίζουν σύνθετες και συχνά μακροχρόνιες δυσκολίες, σχετιζόμενες με την ανεργία, την έλλειψη επαρκών εισοδημάτων, την περιορισμένη πρόσβαση σε σταθερές πηγές διατροφής και την ύπαρξη ευάλωτων συνθηκών διαβίωσης. Για πολλούς εξ αυτών, η δομή δεν αποτελεί μια περιστασιακή ή έκτακτη λύση, αλλά μια καθημερινή και

αναγκαία πηγή υποστήριξης. Η συχνότητα χρήσης των υπηρεσιών και η διάρκεια εξυπηρέτησης δείχνουν ότι το συσσίτιο λειτουργεί ως σταθερή γραμμή άμυνας απέναντι στον κοινωνικό αποκλεισμό και την αδυναμία κάλυψης βασικών αναγκών.

Παράλληλα, τα ευρήματα φωτίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι ωφελούμενοι έρχονται σε επαφή με τη δομή. Η πληροφόρηση για το συσσίτιο φαίνεται να διακινείται τόσο μέσω θεσμικών καναλιών, όπως κοινωνικές υπηρεσίες και σχετικές δομές, όσο και—σε μεγάλο βαθμό—μέσω άτυπων δικτύων και προσωπικών επαφών. Το στοιχείο αυτό υποδηλώνει ότι το συσσίτιο είναι γνωστό στην κοινότητα ως σημείο υποστήριξης, αλλά ταυτόχρονα αναδεικνύει την ανάγκη για ακόμη πιο συστηματική ενημέρωση του πληθυσμού που πιθανόν δεν έχει πρόσβαση σε τέτοιου είδους κοινωνικά δίκτυα.

Ως προς την ποιότητα των υπηρεσιών, η γενική εικόνα που προκύπτει από την ανάλυση των απαντήσεων είναι ιδιαίτερα θετική. Οι ωφελούμενοι αξιολογούν ευνοϊκά τη λειτουργία της δομής τόσο ως προς την πρόσβαση και την εξυπηρέτηση όσο και ως προς την παροχή των γευμάτων, γεγονός που καταδεικνύει την αποτελεσματική οργάνωση και τον επαγγελματισμό του προσωπικού. Ωστόσο, καταγράφονται και ανάγκες βελτίωσης, κυρίως σε επίπεδο ποικιλίας και ποσότητας των γευμάτων, αλλά και σε ειδικές περιπτώσεις όπου απαιτούνται προσαρμογές (όπως διαιτητικές επιλογές). Οι προτάσεις αυτές δεν αμφισβητούν τη λειτουργικότητα της δομής, αλλά αναδεικνύουν την επιθυμία των ωφελούμενων για ακόμη πιο στοχευμένη και ποιοτική υποστήριξη.

Τέλος, ένα σημαντικό συμπέρασμα της μελέτης αφορά τον βαθμό εξάρτησης των συμμετεχόντων από το συσσίτιο. Οι απαντήσεις δείχνουν ότι, για πολλούς πολίτες, δεν υπάρχει άλλη σταθερή πηγή σίτισης πέραν της δομής, γεγονός που υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο της στη διασφάλιση βασικής επιβίωσης. Η παρουσία της δομής δεν καλύπτει απλώς μια λειτουργική ανάγκη αλλά λειτουργεί ως μηχανισμός κοινωνικής συνοχής, μειώνοντας τις ανισότητες και προλαμβάνοντας συνθήκες βαθύτερης περιθωριοποίησης.

Συνολικά, η εικόνα που αναδύεται είναι αυτή μιας δομής που επιτελεί ουσιαστικό κοινωνικό έργο, ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ωφελούμενων με συνέπεια και αξιοπιστία, και ταυτόχρονα παρουσιάζει περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης, ώστε να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο ο ρόλος της ως πυλώνα προστασίας για τους πιο ευάλωτους συμπολίτες. Η παρούσα έρευνα προσφέρει μια τεκμηριωμένη βάση για τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων και δράσεων που θα ενισχύσουν την αποδοτικότητα και την κοινωνική αξία του συσσιτίου.

Παρακάτω παρουσιάζεται η αναλυτική επεξεργασία και αποτύπωση των 46 απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν συνολικά.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α.1 Δήμος κατοικίας

Οι ωφελούμενοι των Δομών Παροχής Συσσιτίων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στο παρόν ερωτηματολόγιο είναι μόνιμοι κάτοικοι του Δήμου Ήλιδας κατά 43%, του Δήμου Πατρέων κατά 35% και του Δήμου Αγρινίου κατά 22%.

Πίνακας 82: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά Δήμο κατοικίας (%).

Δήμος κατοικίας	Ποσοστό (%)
Δήμος Ήλιδας	43%
Δήμος Πατρέων	35%
Δήμος Αγρινίου	22%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 89: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά Δήμο κατοικίας (%).

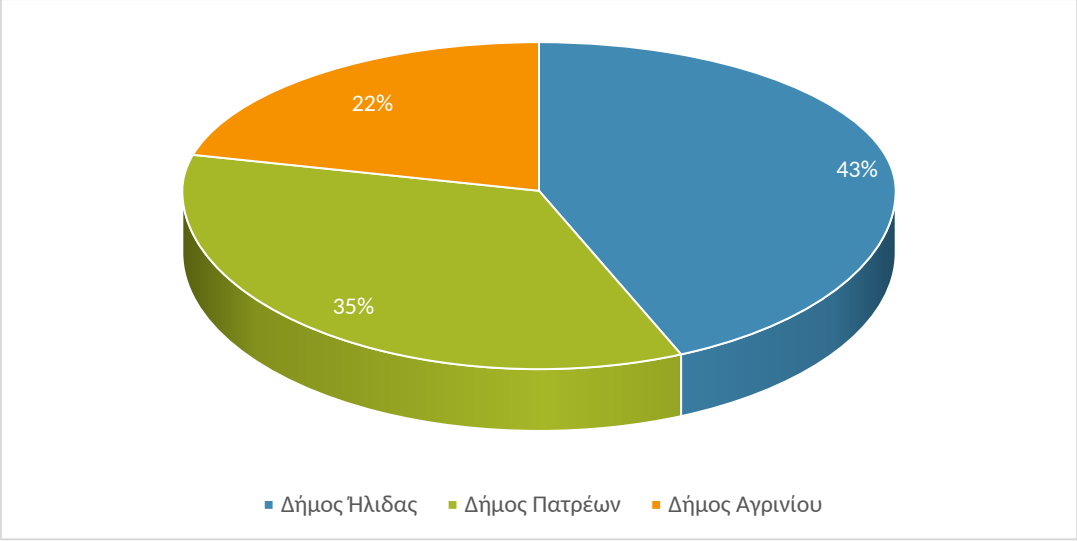

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.2 Φύλο

Ως προς το φύλο, η κατανομή των ωφελούμενων των δομών παροχής συσσιτίων εμφανίζεται σχετικά ισορροπημένη, με μια ελαφρά υπεροχή των ανδρών. Συγκεκριμένα, 52% των συμμετεχόντων είναι άνδρες και 46% γυναίκες, γεγονός που αντανακλά ότι η επισιτιστική επισφάλεια και η ανάγκη προσφυγής σε συσσίτια αφορά και τα δύο φύλα σε συγκρίσιμα

ποσοστά. Μόλις 2% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι ανήκει στην κατηγορία «Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω», ποσοστό που συνήθως συνδέεται είτε με την επιθυμία διατήρησης της ανωνυμίας σε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα είτε με δυσκολία αυτοπροσδιορισμού στις υφιστάμενες κατηγορίες. Συνολικά, η κατανομή φύλου υποδεικνύει ότι οι δομές συσσιτίων εξυπηρετούν ένα ευρύ φάσμα πληθυσμού χωρίς έντονες έμφυλες διαφοροποιήσεις ως προς την ανάγκη στήριξης.

Πίνακας 83: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά φύλο (%).

Φύλο	Ποσοστό (%)
Άνδρας	52%
Γυναίκα	46%
Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 90: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά φύλο (%).

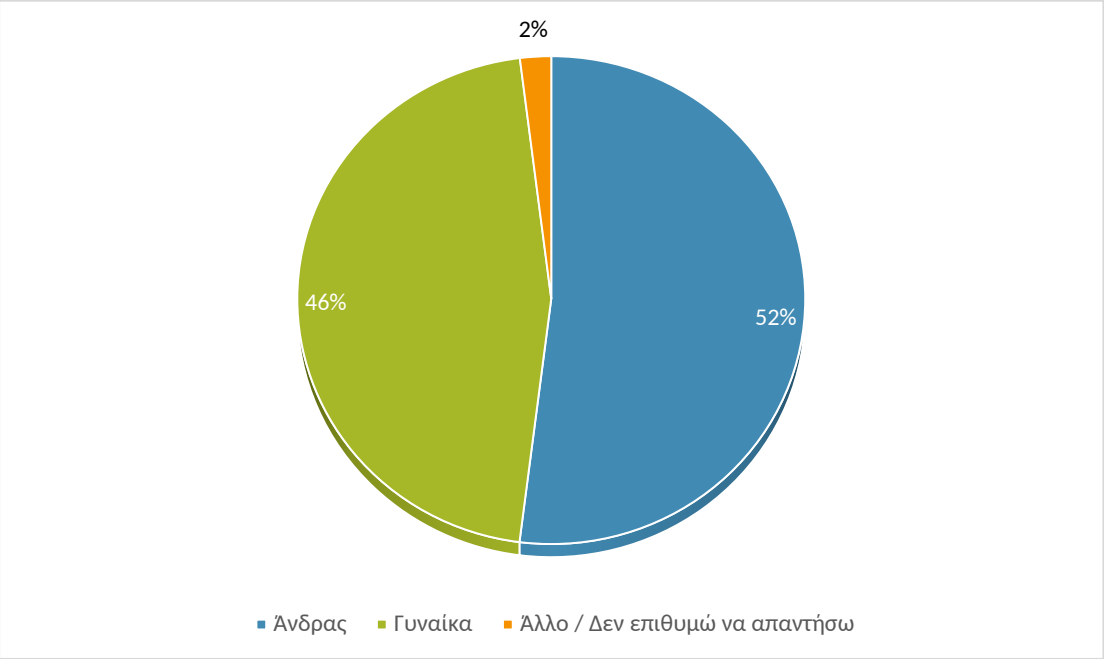

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.3 Ηλικία

Ως προς την ηλικιακή κατανομή των ωφελούμενων, τα δεδομένα καταδεικνύουν ότι οι δομές παροχής συσσιτίων εξυπηρετούν κατά κύριο λόγο άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, τα οποία συνδέονται συχνά με υψηλότερα επίπεδα κοινωνικοοικονομικής ευαλωτότητας. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 65+ ετών (48%), ενώ η δεύτερη πολυπληθέστερη κατηγορία αφορά άτομα 55–64 ετών (30%). Το εύρημα αυτό αντανακλά τη μεγάλη εξάρτηση των ηλικιωμένων από

προνοιακές δομές, καθώς η χαμηλή σύνταξη, η πιθανή απουσία οικογενειακής υποστήριξης και τα αυξημένα προβλήματα υγείας τους καθιστούν πιο εκτεθειμένους σε επισιτιστική ανασφάλεια.

Αντίθετα, οι νεότερες ηλικιακές ομάδες συμμετέχουν σε σαφώς μικρότερα ποσοστά. Οι ωφελούμενοι 40–54 ετών (9%), 25–39 ετών (7%) και 18–24 ετών (7%) συγκροτούν συνολικά περίπου το 1/5 του δείγματος, γεγονός που υποδηλώνει ότι, παρότι τα συσσίτια παραμένουν προσβάσιμα σε άτομα παραγωγικής ηλικίας, οι νεότεροι τείνουν να τα χρησιμοποιούν λιγότερο συχνά—πιθανώς λόγω διαφορετικών στρατηγικών επιβίωσης, οικογενειακής υποστήριξης ή πρόσβασης σε άλλες μορφές κοινωνικής βοήθειας. Συνολικά, η ηλικιακή διάρθρωση αναδεικνύει τον καίριο ρόλο των δομών συσσιτίων στην υποστήριξη ηλικιωμένων και μεσήλικων ατόμων, που συχνά αντιμετωπίζουν σωρευμένα προβλήματα οικονομικής, κοινωνικής και υγειονομικής φύσης.

Πίνακας 84: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά ηλικιακή ομάδα (%).

Ηλικιακή ομάδα	Ποσοστό (%)
18-24 ετών	7%
25-39 ετών	7%
40-54 ετών	9%
55-64 ετών	30%
65+ ετών	48%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 91: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά ηλικιακή ομάδα (%).

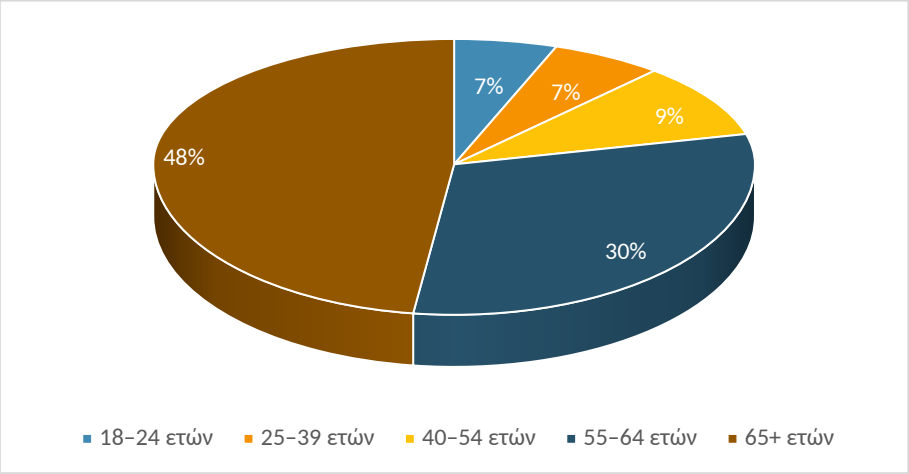

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.4 Εκπαιδευτικό επίπεδο

Εξετάζοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο, η πλειοψηφία των ωφελούμενων έχουν ολοκληρώσει μερικές τάξεις Δημοτικού (41%) και ακολουθούν οι

απόφοιτοι Δημοτικού (32%), Γυμνασίου (16%) και Λυκείου (11%). Τέλος, σημειώνεται ότι κανένας συμμετέχων/ουσα δεν έχει αποφοιτήσει από ΤΕΙ/ΑΕΙ ή δεν είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού ή Διδακτορικού (0%).

Πίνακας 85: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).

Εκπαιδευτικό επίπεδο	Ποσοστό (%)
Μερικές τάξεις Δημοτικού	41%
Απόφοιτος Δημοτικού	32%
Απόφοιτος Γυμνασίου	16%
Απόφοιτος Λυκείου	11%
Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	0%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 92: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (%).

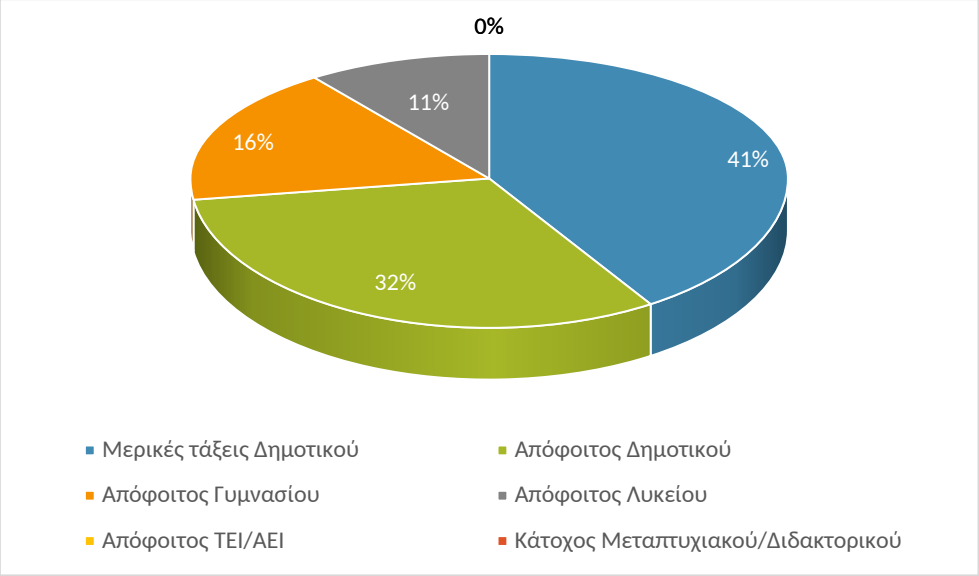

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.5 Εργασιακή κατάσταση

Ως προς την εργασιακή κατάσταση των συμμετεχόντων, τα ευρήματα αναδεικνύουν ένα ιδιαίτερα ευάλωτο κοινωνικοοικονομικό προφίλ, χαρακτηριστικό των ωφελούμενων δομών παροχής συσσιτίων. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων είναι συνταξιούχοι (49%) και άνεργοι (40%), γεγονός που υπογραμμίζει ότι οι βασικές ομάδες που προσφεύγουν σε συσσίτια είναι άτομα με περιορισμένο ή ανύπαρκτο εισόδημα, συχνά εξαρτημένα από χαμηλές συντάξεις ή από την κοινωνική προστασία. Το υπόλοιπο 11% αφορά μικρά ποσοστά εργαζομένων (2%) και αυτοαπασχολούμενων (2%), ενώ ένα σημαντικό 7% εντάσσεται στην κατηγορία «Άλλη κατάσταση», περιλαμβάνοντας άτομα που λαμβάνουν

Επίδομα Στεγαστικής Συνδρομής ή μορφές σύνταξης Πρόνοιας, όπως το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερηλίκων και τη σύνταξη αναπηρίας.

Η παρουσία αυτών των κατηγοριών επιβεβαιώνει ότι οι δομές συσσιτίων εξυπηρετούν, κατά κύριο λόγο, άτομα με σοβαρούς οικονομικούς περιορισμούς, μειωμένη πρόσβαση στην αγορά εργασίας και εξάρτηση από προνοιακά επιδόματα. Τα στοιχεία αυτά συνθέτουν μια εικόνα υψηλής κοινωνικής ευαλωτότητας και αποδεικνύουν τη σημασία των συσσιτίων ως κρίσιμου μηχανισμού επισιτιστικής στήριξης και κοινωνικής προστασίας.

Πίνακας 86: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά εργασιακή κατάσταση (%).

Εργασιακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Εργαζόμενος/η	2%
Αυτοαπασχολούμενος/η	2%
Άνεργος/η	40%
Συνταξιούχος	49%
Άλλο	7%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 93: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά εργασιακή κατάσταση (%).

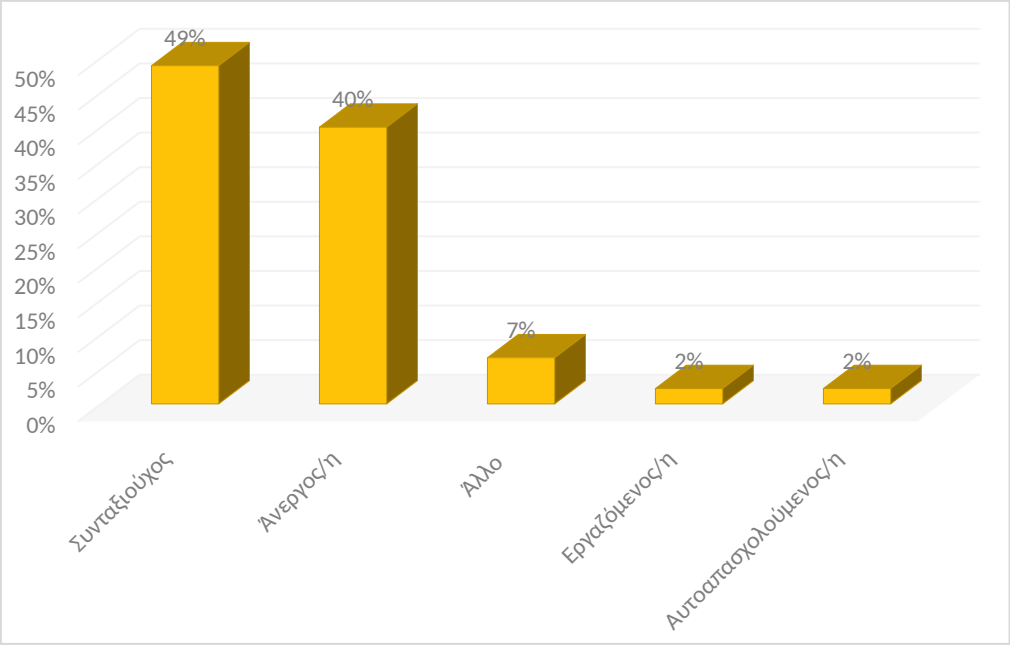

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.6 Οικογενειακή κατάσταση

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση των ωφελούμενων, τα δεδομένα αποτυπώνουν μια ιδιαίτερα χαρακτηριστική εικόνα για τις δομές παροχής συσσιτίων, οι οποίες εξυπηρετούν κυρίως άτομα με περιορισμένα

κοινωνικά και οικογενειακά στηρίγματα. Οι μισοί συμμετέχοντες (50%) δηλώνουν άγαμοι, γεγονός που συμβαδίζει με τη διεθνή και εγχώρια βιβλιογραφία, σύμφωνα με την οποία τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά και τα άτομα χωρίς οικογενειακή υποστήριξη εμφανίζουν αυξημένη πιθανότητα επισιτιστικής ανασφάλειας και προσφυγής σε κοινωνικές δομές. Εξίσου σημαντικό είναι ότι σχεδόν το ένα τέταρτο του δείγματος (24%) αποτελείται από χήρους/ες, μια ομάδα η οποία συχνά αντιμετωπίζει πολλαπλές δυσκολίες – οικονομικές, ψυχοκοινωνικές και υγειονομικές – που επιδεινώνουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και αυξάνουν την ανάγκη για στήριξη μέσω συσσιτίων.

Το υπόλοιπο 26% κατανέμεται σε έγγαμους ή άτομα σε σύμφωνο συμβίωσης (15%) και σε διαζευγμένους/ες (11%). Αν και τα ποσοστά αυτά είναι σαφώς χαμηλότερα, επιβεβαιώνουν ότι οι δομές συσσιτίων δεν απευθύνονται μόνο σε άτομα που ζουν μόνα τους, αλλά και σε νοικοκυριά που βιώνουν οικονομική πίεση, ανεπαρκές εισόδημα ή δυσκολίες κάλυψης βασικών αναγκών. Συνολικά, η κατανομή αυτή αναδεικνύει ότι οι δομές συσσιτίων εξυπηρετούν κατ’ εξοχήν άτομα με περιορισμένους πόρους, μειωμένη κοινωνική υποστήριξη και αυξημένο βαθμό ευαλωτότητας, υπογραμμίζοντας τον καίριο ρόλο τους στην άμβλυνση της επισιτιστικής φτώχειας και της κοινωνικής περιθωριοποίησης.

Πίνακας 87: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

Οικογενειακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Άγαμος/η	50%
Έγγαμος/η ή σε σύμφωνο συμβίωσης	15%
Διαζευγμένος/η	11%
Χήρος/α	24%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 94: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

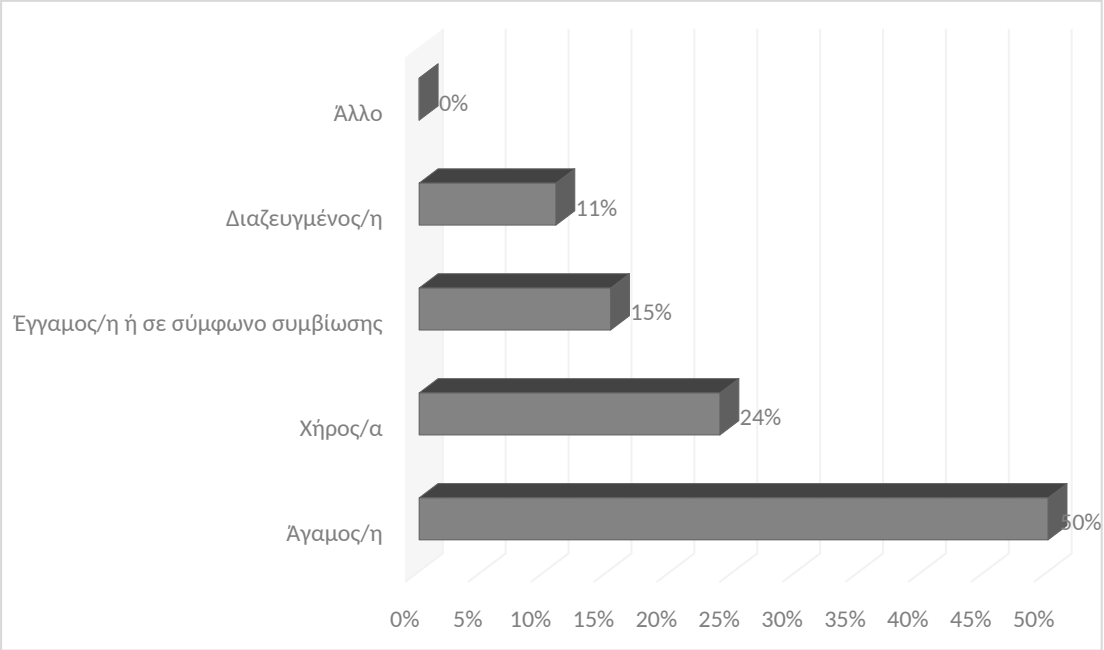

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.7	Τύπος οικογένειας

Η κατανομή του τύπου οικογένειας δείχνει ότι οι ωφελούμενοι των Δομών Παροχής Συσσιτίων αποτελούν μια ιδιαίτερα ετερογενή ομάδα, με σημαντική παρουσία νοικοκυριών που θεωρούνται υψηλού κοινωνικού κινδύνου. Συγκεκριμένα, μονογονεϊκές οικογένειες (11%), πολύτεκνοι/τρίτεκνοι (15%) και νοικοκυριά με εξαρτώμενα μέλη (13%) αναδεικνύουν ομάδες με αυξημένες οικονομικές και φροντιστικές ανάγκες, οι οποίες συχνά αντιμετωπίζουν εντονότερες δυσκολίες στην κάλυψη βασικών αναγκών. Παράλληλα, το 24% των απαντήσεων αφορά μονοπρόσωπα νοικοκυριά—μια κατηγορία που παραδοσιακά εμφανίζει αυξημένο κίνδυνο φτώχειας λόγω περιορισμένων εισοδηματικών πόρων και απουσίας οικογενειακού δικτύου υποστήριξης.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το 37% των συμμετεχόντων δεν δήλωσε κανέναν τύπο οικογένειας, στοιχείο που μπορεί να αποτυπώνει είτε απροθυμία γνωστοποίησης προσωπικών πληροφοριών είτε δυσκολία ταύτισης με τις δοθείσες κατηγορίες. Συνολικά, το εύρημα υπογραμμίζει πως οι Δομές Παροχής Συσσιτίων εξυπηρετούν μεγάλο εύρος ευάλωτων νοικοκυριών, γεγονός που καθιστά κρίσιμη την προσαρμογή των υπηρεσιών του στις διαφορετικές ανάγκες και προφίλ των ωφελούμενων.

Πίνακας 88: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

Τύπος οικογένειας	Ποσοστό (%)
Γονέας μονογονεϊκής οικογένειας	11%
Πολύτεκνος/ Τρίτεκνος	15%
Μέλος νοικοκυριού με εξαρτώμενα άτομα (π.χ. άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, παιδιά)	13%
Άλλο: Μονοπρόσωπο νοικοκυριό	24%
Καμία απάντηση	37%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 95: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά οικογενειακή κατάσταση (%).

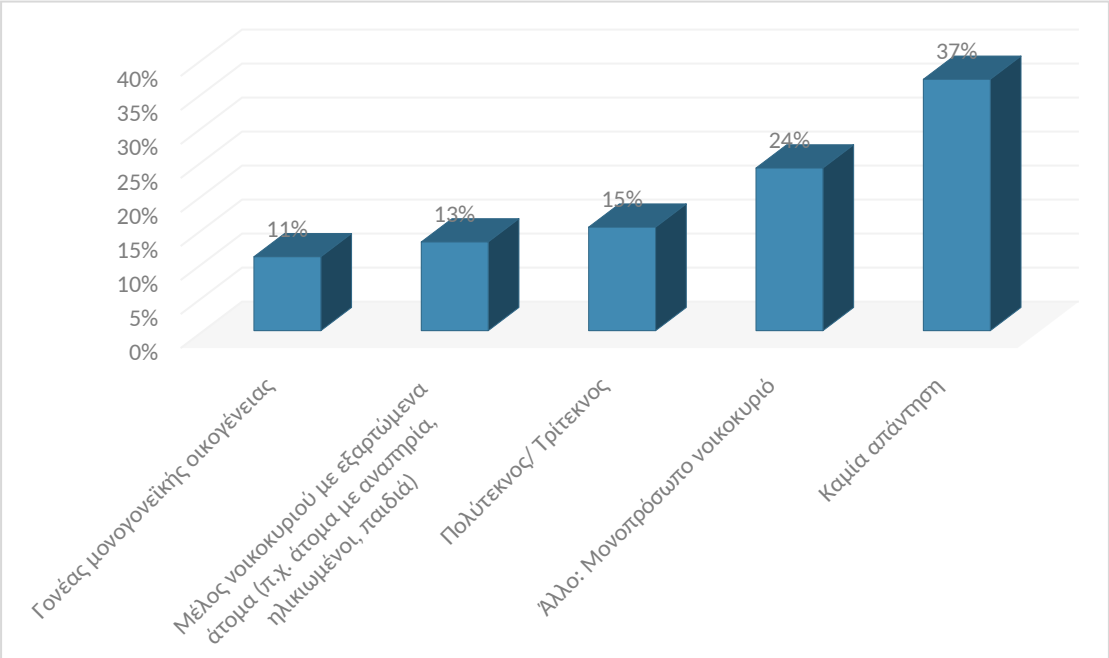

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.7.α	Αριθμός παιδιών

Η κατανομή του αριθμού παιδιών των ωφελούμενων αποτυπώνει μια σημαντική διαφοροποίηση στο οικογενειακό προφίλ των ωφελούμενων, γεγονός που επηρεάζει άμεσα το επίπεδο των αναγκών και τις απαιτήσεις κοινωνικής στήριξης. Το 41% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι δεν έχει παιδιά, στοιχείο που συνδέεται συχνά με μονοπρόσωπα νοικοκυριά ή νοικοκυριά μεγαλύτερων ηλικιών, τα οποία –όπως δείχνουν και τα υπόλοιπα δημογραφικά δεδομένα– αποτελούν βασικούς χρήστες των δομών παροχής συσσιτίων.

Αντίθετα, ένα αξιοσημείωτο ποσοστό των ωφελούμενων έχει παιδιά, με το 13% να έχει 1 παιδί, το 15% 2 παιδιά, το 13% 3 παιδιά, ενώ το 9% δηλώνει ότι έχει 4 ή περισσότερα παιδιά. Η παρουσία οικογενειών με πολλαπλά

εξαρτώμενα μέλη αναδεικνύει την πολυδιάστατη πίεση που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά αυτά – τόσο οικονομική όσο και επισιτιστική. Επιπλέον, ένα 9% των συμμετεχόντων δεν έδωσε απάντηση, πιθανότατα λόγω δισταγμού παροχής οικογενειακών πληροφοριών ή επειδή δεν αναγνωρίζει την ερώτηση ως σχετική με την προσωπική του κατάσταση.

Συνολικά, τα δεδομένα δείχνουν πως, αν και μεγάλο μέρος των ωφελούμενων δεν έχει παιδιά, ένα σημαντικό ποσοστό αφορά οικογένειες με εξαρτώμενα μέλη – γεγονός που καθιστά την παροχή συσσιτίου κρίσιμη για τη διασφάλιση στοιχειώδους διατροφικής επάρκειας σε πολυμελή και ευάλωτα νοικοκυριά.

Πίνακας 89: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά αριθμό παιδιών (%).

Αριθμός παιδιών	Ποσοστό (%)
Κανένα	41%
1 παιδί	13%
2 παιδιά	15%
3 παιδιά	13%
4 ή περισσότερα παιδιά	9%
Καμία απάντηση	9%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 96: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά αριθμό παιδιών (%).

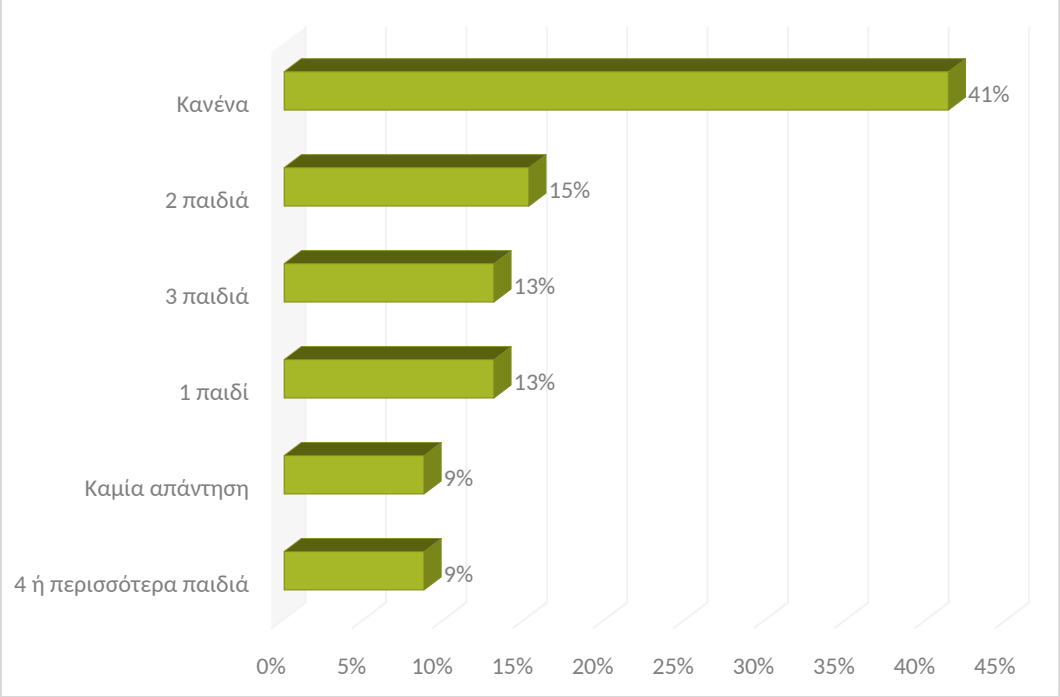

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.8	Παρακαλούμε δηλώστε αν ανήκετε σε κάποια από τις παρακάτω κατηγορίες. (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Αναλυτικότερα, στην ερώτηση σχετικά με την ένταξη των συμμετεχόντων σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν περισσότερες από μία κατηγορίες. Η ένταξη των ωφελούμενων σε κοινωνικές κατηγορίες αναδεικνύει το υψηλό επίπεδο ευαλωτότητας του πληθυσμού που εξυπηρετούν οι δομές συσσιτίων. Η μεγαλύτερη ομάδα αφορά άτομα με αναπηρία ή με χρόνια προβλήματα υγείας (38%), γεγονός που αντικατοπτρίζει τη στενή σύνδεση ανάμεσα στη μακροχρόνια ασθένεια, την αναπηρία και την επισιτιστική ανασφάλεια. Η μειωμένη εργασιακή ικανότητα, το αυξημένο κόστος φροντίδας και η εξάρτηση από χαμηλές προνοιακές παροχές οδηγούν τα άτομα αυτά σε μεγαλύτερη ανάγκη για στήριξη. Παράλληλα, ένα σημαντικό 35% δηλώνει ότι χρειάζεται ψυχοκοινωνική υποστήριξη, στοιχείο που υποδηλώνει ότι οι δομές συσσιτίων εξυπηρετούν όχι μόνο άτομα με υλικές στερήσεις, αλλά και πολίτες που βιώνουν ψυχική επιβάρυνση, κοινωνική απομόνωση ή συναισθηματική δυσκολία, ενισχύοντας την ανάγκη για διεπιστημονικές παρεμβάσεις.

Επιπλέον, ένα 13% των συμμετεχόντων ζει σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης ή ως άστεγοι, επιβεβαιώνοντας πως η έλλειψη σταθερής κατοικίας αποτελεί έναν από τους πιο ισχυρούς παράγοντες που οδηγούν στην προσφυγή σε συσσίτια. Μικρότερα, αλλά κοινωνικά κρίσιμα ποσοστά αφορούν μετανάστες/πρόσφυγες (5%), αποφυλακισμένους ή νέους παραβάτες (3%) και εξαρτημένους ή απεξαρτημένους από ουσίες (3%), ομάδες που παραδοσιακά αντιμετωπίζουν εμπόδια κοινωνικής επανένταξης και σταθερής διαβίωσης. Τέλος, η παρουσία Ρομά (2%), καθώς και το μηδενικό ποσοστό στην κατηγορία «Άλλο», δείχνουν ότι το προφίλ των ωφελούμενων είναι σαφώς συγκεντρωμένο σε συγκεκριμένες μορφές ευαλωτότητας. Συνολικά, η κατανομή αυτή επιβεβαιώνει ότι οι δομές συσσιτίων λειτουργούν ως κρίσιμο δίχτυ προστασίας για άτομα που αντιμετωπίζουν σωρευμένες κοινωνικές, υγειονομικές και οικονομικές δυσκολίες.

Πίνακας 90: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τις δομές παροχής συσσιτίων κατά κοινωνική κατηγορία (%).

Ένταξη σε κοινωνική κατηγορία	Ποσοστό (%)
Άτομο που διαβιεί σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης ή άστεγος	13%
Άτομο με αναπηρία ή με χρόνια προβλήματα υγείας	38%
Άτομο με ανάγκη ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	35%
Μετανάστης / Πρόσφυγας	5%
Ρομά	2%
Αποφυλακισμένος/η ή νέος παραβάτης	3%
Εξαρτημένος/η ή απεξαρτημένος/η από ουσίες	3%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 97: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά κοινωνική κατηγορία (%).

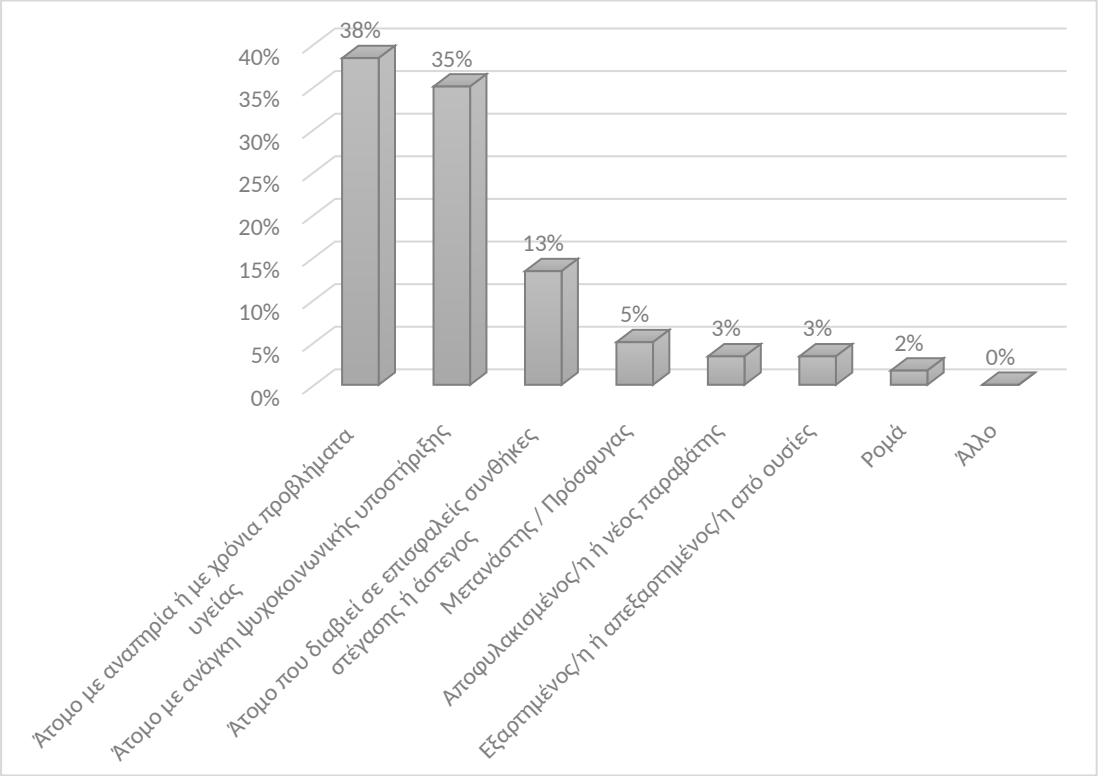

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΗ ΔΟΜΗ ΣΙΤΙΣΗΣ	
Β. 1	Πόσες φορές (ημέρες) την εβδομάδα παίρνετε γεύματα από το Συσσίτιο;

Η ανάλυση της εβδομαδιαίας συχνότητας λήψης γευμάτων από το Συσσίτιο αποτυπώνει τον βαθμό εξάρτησης των ωφελούμενων από τη συγκεκριμένη δομή. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων, σε ποσοστό 52%, λαμβάνει γεύματα πέντε ημέρες την εβδομάδα, γεγονός που υποδηλώνει σταθερή και συστηματική χρήση των υπηρεσιών σίτισης. Επιπλέον, ένα ιδιαίτερα υψηλό 30% δηλώνει ότι προσφεύγει στο Συσσίτιο καθημερινά (7 φορές/εβδομάδα),

εύρημα που φανερώνει σοβαρή επισιτιστική ανασφάλεια και έλλειψη εναλλακτικών πηγών διατροφικής κάλυψης. Τα δεδομένα αυτά τεκμηριώνουν ότι για μεγάλο τμήμα των ωφελούμενων, το Συσσίτιο αποτελεί βασική και αναντικατάστατη πηγή σίτισης.

Αντίθετα, πολύ μικρά ποσοστά δηλώνουν χαμηλότερη συχνότητα χρήσης: 11% λαμβάνει γεύματα μία φορά την εβδομάδα και 2% τέσσερις φορές την εβδομάδα. Το 4% των συμμετεχόντων δεν απάντησε, πιθανότατα λόγω διακυμάνσεων στον τρόπο συμμετοχής ή αδυναμίας τακτικής προσέλευσης. Συνολικά, τα ευρήματα δείχνουν ότι οι δομές συσσιτίων εξυπηρετούν έναν πληθυσμό με υψηλό βαθμό εξάρτησης από τη δωρεάν παροχή γευμάτων, στοιχείο που υπογραμμίζει τον κρίσιμο κοινωνικό ρόλο τους στην αντιμετώπιση της φτώχειας και της επισιτιστικής ανασφάλειας.

Πίνακας 91: Εβδομαδιαία συχνότητα παροχής γευμάτων από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%).

Εβδομαδιαία συχνότητα παροχής γευμάτων από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων	Ποσοστό (%)
1 φορά (ημέρα)/εβδομάδα	11%
4 φορές (ημέρες)/εβδομάδα	2%
5 φορές (ημέρες)/εβδομάδα	52%
7 φορές (ημέρες)/εβδομάδα	30%
Καμία απάντηση	4%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 98: Εβδομαδιαία συχνότητα παροχής γευμάτων από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%).

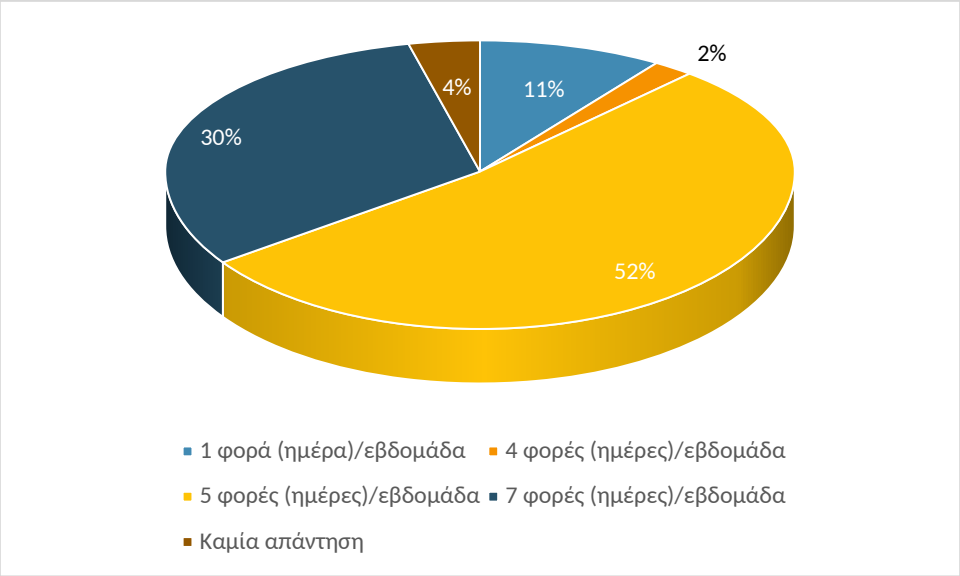

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.2	Για πόσο χρονικό διάστημα εξυπηρετείστε από το Συσσίτιο;

Η διάρκεια εξυπηρέτησης από το Συσσίτιο αποκαλύπτει τον βαθμό διαχρονικής εξάρτησης των ωφελούμενων από τη συγκεκριμένη κοινωνική δομή. Περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες έχουν σταθερή και μακροχρόνια συσχέτιση με το Συσσίτιο: 43% δηλώνουν ότι εξυπηρετούνται πάνω από δύο έτη ενώ 15% του συνόλου λαμβάνει γεύματα για πάνω από έναν χρόνο. Το εύρημα αυτό καταδεικνύει ότι για μεγάλη μερίδα ωφελούμενων η ανάγκη για δωρεάν σίτιση δεν είναι περιστασιακή αλλά μόνιμη και συνεχής, υποδηλώνοντας μακροχρόνια οικονομική δυσχέρεια, αδυναμία κάλυψης βασικών διατροφικών αναγκών και περιορισμένες δυνατότητες ενσωμάτωσης σε βιώσιμες συνθήκες διαβίωσης.

Παράλληλα, ένα μικρότερο αλλά όχι αμελητέο ποσοστό φαίνεται να έχει πιο πρόσφατη ένταξη στη δομή: 22% εξυπηρετούνται για διάστημα έως ενός έτους, 13% για έξι μήνες και μόλις 7% για το τελευταίο τρίμηνο. Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν ότι οι δομές συσσιτίων προσελκύουν συνεχώς νέα άτομα που αντιμετωπίζουν αιφνίδιες ή πρόσφατες κρίσεις (απώλεια εργασίας, υγειονομικά προβλήματα, οικογενειακές ανατροπές), ενώ ταυτόχρονα παραμένουν θεμελιώδης πυλώνας στήριξης για τους ήδη μακροχρόνια ευάλωτους. Συνολικά, η κατανομή αναδεικνύει πως το Συσσίτιο λειτουργεί με διττό ρόλο: ως άμεση βοήθεια σε έκτακτες συνθήκες και ως σταθερός μηχανισμός προστασίας για πληθυσμούς με χρόνια επισιτιστική ανασφάλεια.

Πίνακας 92: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%).

Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων	Ποσοστό (%)
Το τελευταίο 3μηνο	7%
Το τελευταίο 6μηνο	13%
Το τελευταίο έτος	22%
Πάνω από έτος	15%
Πάνω από 2 έτη	43%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 99: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από τις Δομές Παροχής Συσσιτίων (%).

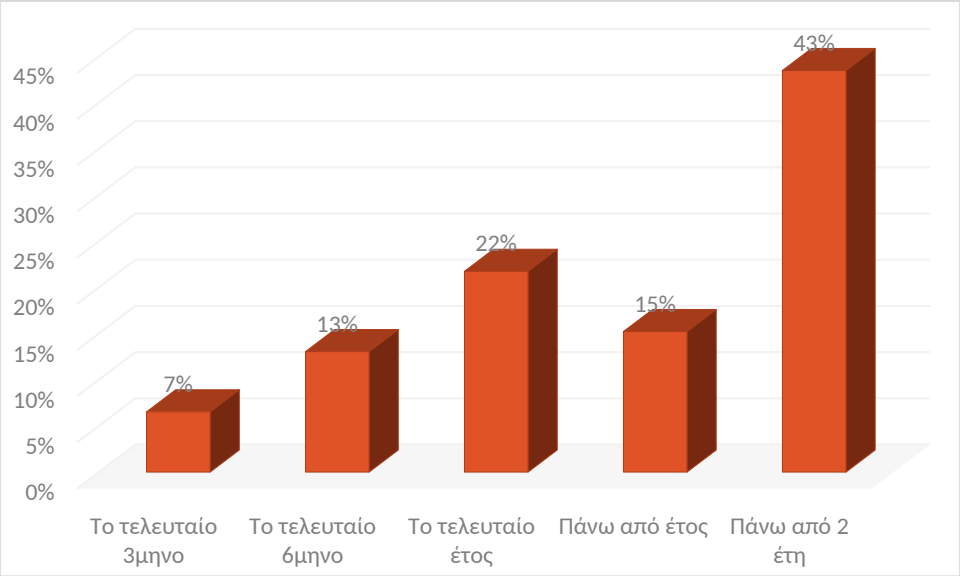

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.3	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για τη δομή; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η διερεύνηση των πηγών ενημέρωσης για το Συσσίτιο αποκαλύπτει ότι η πρόσβαση στις δομές σίτισης στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε άτυπα δίκτυα και προσωπικές επαφές. Η σημαντικότερη πηγή πληροφόρησης είναι οι φίλοι ή συγγενείς (33%), γεγονός που υποδεικνύει ότι η διάδοση της πληροφορίας γίνεται κυρίως μέσω κοινωνικών δικτύων και διαπροσωπικών σχέσεων. Το στοιχείο αυτό υποδηλώνει αφενός ότι η λειτουργία της δομής είναι γνωστή εντός της κοινότητας, αφετέρου όμως αναδεικνύει πιθανό περιορισμό στην πρόσβαση για άτομα που δεν διαθέτουν ισχυρό κοινωνικό περίγυρο.

Εξίσου σημαντικό ποσοστό των ωφελούμενων ενημερώθηκε από Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου κατοικίας τους (22%) και από τα Κέντρα Κοινότητας (22%), γεγονός που αντικατοπτρίζει την ενεργή διασύνδεση των δημοτικών και προνοιακών δομών με τα συσσίτια. Αντίθετα, μικρότερα ποσοστά δηλώνουν ότι έλαβαν ενημέρωση μέσω αφίσας ή φυλλαδίου (12%), από «Άλλες» πηγές, όπως το Κοινωνικό Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» και Δομές Αστέγων (6%) ή μέσω κοινωνικών δικτύων (4%), ενώ καμία συμμετοχή δεν καταγράφηκε στην κατηγορία «Άλλη υπηρεσία» (π.χ. ΔΥΠΑ).

Συνολικά, τα ευρήματα δείχνουν ότι, παρότι η πληροφόρηση μέσω θεσμικών καναλιών είναι παρούσα, η πρόσβαση στο Συσσίτιο εξακολουθεί να βασίζεται κυρίως σε ανεπίσημες μορφές επικοινωνίας, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για πιο συστηματική και στοχευμένη ενημέρωση ευάλωτων ομάδων.

Πίνακας 93: Πηγή πληροφόρησης για τις Δομές Παροχής Συσσιτίου (%).

Πηγή πληροφόρησης για το Συσσίτιο	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	22%
Κέντρο Κοινότητας	22%
Κοινωνικά δίκτυα	4%
Φίλοι/Συγγενείς	33%
Άλλη υπηρεσία (πχ ΔΥΠΑ)	0%
Αφίσα / Φυλλάδιο	12%
Άλλο (πχ Βοήθεια στο σπίτι, Δομή Αστέγων)	6%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 100: Πηγή πληροφόρησης για τις Δομές Παροχής Συσσιτίου (%).

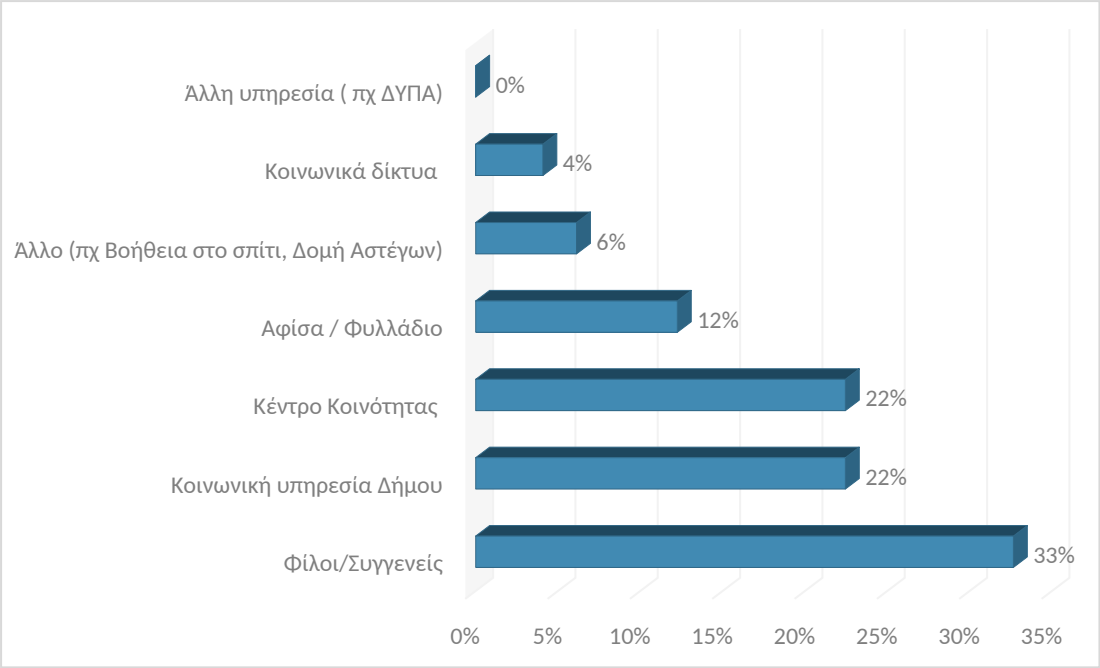

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Γ1.	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του Συσσιτίου;

Η αξιολόγηση των υπηρεσιών του συσσιτίου δείχνει ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ικανοποίησης, ιδίως ως προς τις βασικές και πιο κρίσιμες λειτουργίες του. Η διαδικασία υποδοχής και καταγραφής του αιτήματος συγκεντρώνει εντυπωσιακά θετικά ποσοστά, καθώς το 92% των ωφελούμενων δηλώνει ότι είναι «πολύ» ή «πάρα πολύ» ικανοποιημένο, στοιχείο που υποδηλώνει ομαλή πρόσβαση, σαφή πληροφόρηση και αποτελεσματική εξυπηρέτηση από το προσωπικό. Αντίστοιχα, η παροχή έτοιμων γευμάτων καταγράφει εξίσου υψηλή αποδοχή, με το 86% των συμμετεχόντων να δηλώνει υψηλή ικανοποίηση, γεγονός που επιβεβαιώνει την καθοριστική συμβολή της υπηρεσίας στην κάλυψη καθημερινών διατροφικών αναγκών.

Ωστόσο, σε άλλες υπηρεσίες, όπως η παραπομπή σε άλλη δομή και η παροχή πρόσθετης βοήθειας, παρατηρείται μεγαλύτερη διαφοροποίηση, με σαφώς χαμηλότερα ποσοστά «πολύ» και «πάρα πολύ» ικανοποιημένων (περίπου 28% και 37% αντίστοιχα). Το γεγονός αυτό πιθανότατα αντανακλά είτε μικρότερη χρήση αυτών των υπηρεσιών είτε την ύπαρξη περιθωρίων βελτίωσης στην πληροφόρηση, τη διασύνδεση και την αποτελεσματικότητα των παραπομπών. Παρ’ όλα αυτά, συνολικά, το συσσίτιο φαίνεται να ανταποκρίνεται με αποτελεσματικότητα και συνέπεια στις βασικές ανάγκες των ωφελούμενων, προσφέροντας μια υπηρεσία που εκτιμάται ουσιαστικά από το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού που την χρησιμοποιεί.

Πίνακας 94: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%).

Α/Α	Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν μου παρασχέθηκαν
1	Υποδοχή – καταγραφή του αιτήματος και επιλογή σας	0%	0%	9%	46%	46%	0%
2	Παραπομπή σε άλλη υπηρεσία / δομή	11%	15%	30%	17%	11%	15%
3	Παροχή άλλης βοήθειας (εκτός της παροχής γευμάτων)	11%	20%	17%	15%	22%	15%
4	Παροχή έτοιμων γευμάτων	0%	0%	13%	43%	43%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 101: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%).

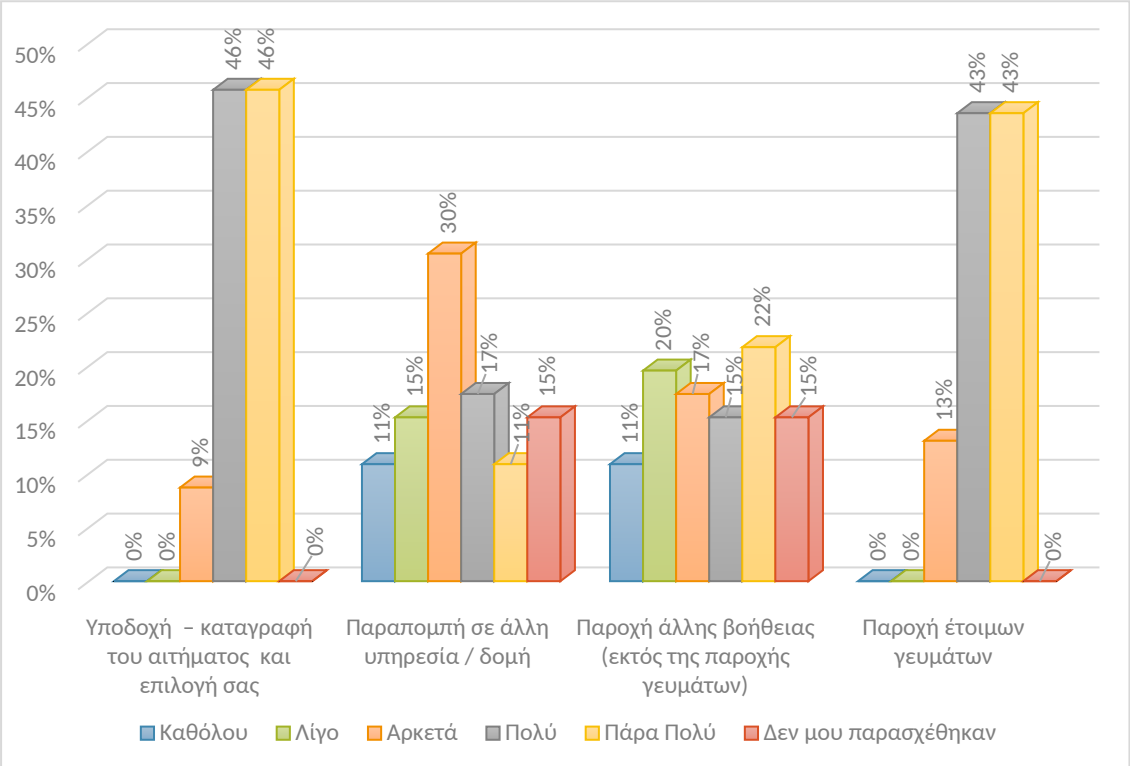

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ2.	Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Η αξιολόγηση της λειτουργίας της δομής παροχής συσσιτίου βασίστηκε σε μια σειρά κριτηρίων που αφορούν την πρόσβαση στη δομή, τη διαδικασία εξυπηρέτησης, την ποιότητα και επάρκεια των γευμάτων, καθώς και τον συνολικό αντίκτυπο των υπηρεσιών στην καθημερινότητα των ωφελούμενων. Τα αποτελέσματα αποτυπώνουν με σαφήνεια το επίπεδο ικανοποίησης των συμμετεχόντων και επιτρέπουν την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητα και τη χρησιμότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας. Η ανάλυση που ακολουθεί παρουσιάζει την ικανοποίηση ανά κριτήριο, αναδεικνύοντας τόσο τα ισχυρά σημεία της δομής όσο και τα σημεία που ενδέχεται να απαιτούν περαιτέρω ενίσχυση.

<u>Πρόσβαση & Διαδικασία</u>

Οι ωφελούμενοι εμφανίζονται ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από την πρόσβαση στο συσσίτιο, με το 63% να δηλώνει «πολύ» ή «πάρα πολύ» ευχαριστημένος/η. Αντίστοιχα υψηλή ικανοποίηση καταγράφεται και για τη

διαδικασία παραλαβής του γεύματος, η οποία θεωρείται σαφής και οργανωμένη από το 79% των συμμετεχόντων. Τα χαμηλά ποσοστά δυσαρέσκειας δείχνουν μια διαδικασία λειτουργικά αποδοτική.

Προσωπικό

Η ευγένεια και ο σεβασμός από το προσωπικό αξιολογούνται εξαιρετικά θετικά, με το 85% να δηλώνει υψηλό επίπεδο ικανοποίησης. Παράλληλα, η διακριτικότητα κατά την εξυπηρέτηση καταγράφει αντίστοιχα υψηλά ποσοστά (74%), γεγονός που δείχνει ότι το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί σημαντικό παράγοντα θετικής εμπειρίας.

Ποιότητα & Επάρκεια Γευμάτων

Η επάρκεια των γευμάτων κρίνεται ικανοποιητική από το 67% των ωφελούμενων, ενώ η ποιότητα του φαγητού αξιολογείται επίσης θετικά (67%). Η ποικιλία του εβδομαδιαίου μενού συγκεντρώνει μια πιο ισορροπημένη εικόνα, με 35% να δηλώνει «πολύ» ή «πάρα πολύ» ικανοποιημένο. Ωστόσο, το 43% να τοποθετείται στη μεσαία κατηγορία («αρκετά») και 1 στους 5 (22%) δήλωσε ότι είναι «Λίγο» ικανοποιημένος, στοιχείο που υποδηλώνει περιθώριο βελτίωσης.

Υποδομές & Εξυπηρέτηση

Οι υποδομές κρίνονται καθαρές και ασφαλείς από το 80% των συμμετεχόντων, ενώ η συνολική εμπειρία εξυπηρέτησης αξιολογείται ιδιαίτερα θετικά (78% σε «πολύ» και «πάρα πολύ»). Η ομαλότητα της διαδικασίας και η αποτελεσματική οργάνωση ενισχύουν τη θετική συνολική εικόνα της δομής.

Αντίκτυπος

Η συμβολή των γευμάτων στην κάλυψη βασικών διατροφικών αναγκών είναι σημαντική, με το 72% να δηλώνει υψηλή ικανοποίηση. Εξίσου σημαντική είναι η επίδραση στη βελτίωση της καθημερινότητας, καθώς το 65% αναγνωρίζει ουσιαστική στήριξη, στοιχείο που αναδεικνύει τη δομή ως κρίσιμο μηχανισμό κοινωνικής προστασίας.

Συνολική Ικανοποίηση

Σε γενικό επίπεδο, το 70% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι είναι συνολικά ικανοποιημένο από τη λειτουργία του συσσιτίου. Τα ποσοστά δυσαρέσκειας είναι μηδενικά, γεγονός που καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα της δομής στη στήριξη των ωφελούμενων και την κάλυψη των βασικών αναγκών τους.

Συνολικά, τα ευρήματα καταδεικνύουν ένα ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από τη λειτουργία της δομής παροχής συσσιτίου, με τους ωφελούμενους να αξιολογούν θετικά τόσο την ποιότητα των υπηρεσιών όσο και τον κοινωνικό τους αντίκτυπο. Η ευγένεια και η διακριτικότητα

του προσωπικού, η οργανωμένη διαδικασία παραλαβής, η καθαριότητα των υποδομών και η συμβολή των γευμάτων στη βελτίωση της καθημερινότητας αποτελούν βασικούς άξονες θετικής εμπειρίας. Παράλληλα, η ποικιλία του μενού εμφανίζεται ως ένα σημείο με σχετικό περιθώριο βελτίωσης. Συνολικά, η δομή φαίνεται να επιτελεί ουσιαστικό κοινωνικό έργο, καλύπτοντας βασικές ανάγκες και ενισχύοντας την αίσθηση ασφάλειας των ωφελούμενων, επιβεβαιώνοντας τον καθοριστικό της ρόλο στη στήριξη ευάλωτων πολιτών.

Πίνακας 95: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%).

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Πρόσβαση & Διαδικασία	Η τοποθεσία και το ωράριο λειτουργίας διευκόλυναν την πρόσβασή μου στη δομή	0%	7%	30%	33%	30%	0%
	Η διαδικασία παραλαβής του γεύματος ήταν σαφής και οργανωμένη	0%	0%	22%	33%	46%	0%
Προσωπικό	Το προσωπικό ήταν ευγενικό και με αντιμετώπισε με σεβασμό	0%	2%	13%	33%	52%	0%
	Υπήρχε διακριτικότητα κατά την εξυπηρέτηση	0%	0%	26%	28%	46%	0%
Ποιότητα & Επάρκεια	Η ποσότητα των γευμάτων ήταν επαρκής	0%	9%	24%	41%	26%	0%
	Η ποιότητα του φαγητού ήταν ικανοποιητική	0%	2%	30%	39%	28%	0%
	Υπήρχε ποικιλία στο εβδομαδιαίο μενού	0%	22%	43%	24%	11%	0%
Υποδομές & Εξυπηρέτηση	Ο χώρος διανομής ήταν καθαρός και ασφαλής	0%	0%	20%	35%	46%	0%
	Η εμπειρία εξυπηρέτησης κατά τη διανομή ήταν ικανοποιητική	0%	2%	20%	33%	46%	0%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Αντίκτυπος	Μέσω των γευμάτων καλύφθηκαν βασικές διατροφικές ανάγκες μου	0%	9%	20%	41%	30%	0%
	Η παροχή γευμάτων βελτίωσε την καθημερινότητά μου	0%	11%	24%	37%	28%	0%
Συνολική Ικανοποίηση	Συνολικά, είμαι ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του Συσσιτίου	0%	2%	28%	24%	46%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 102: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων (%).

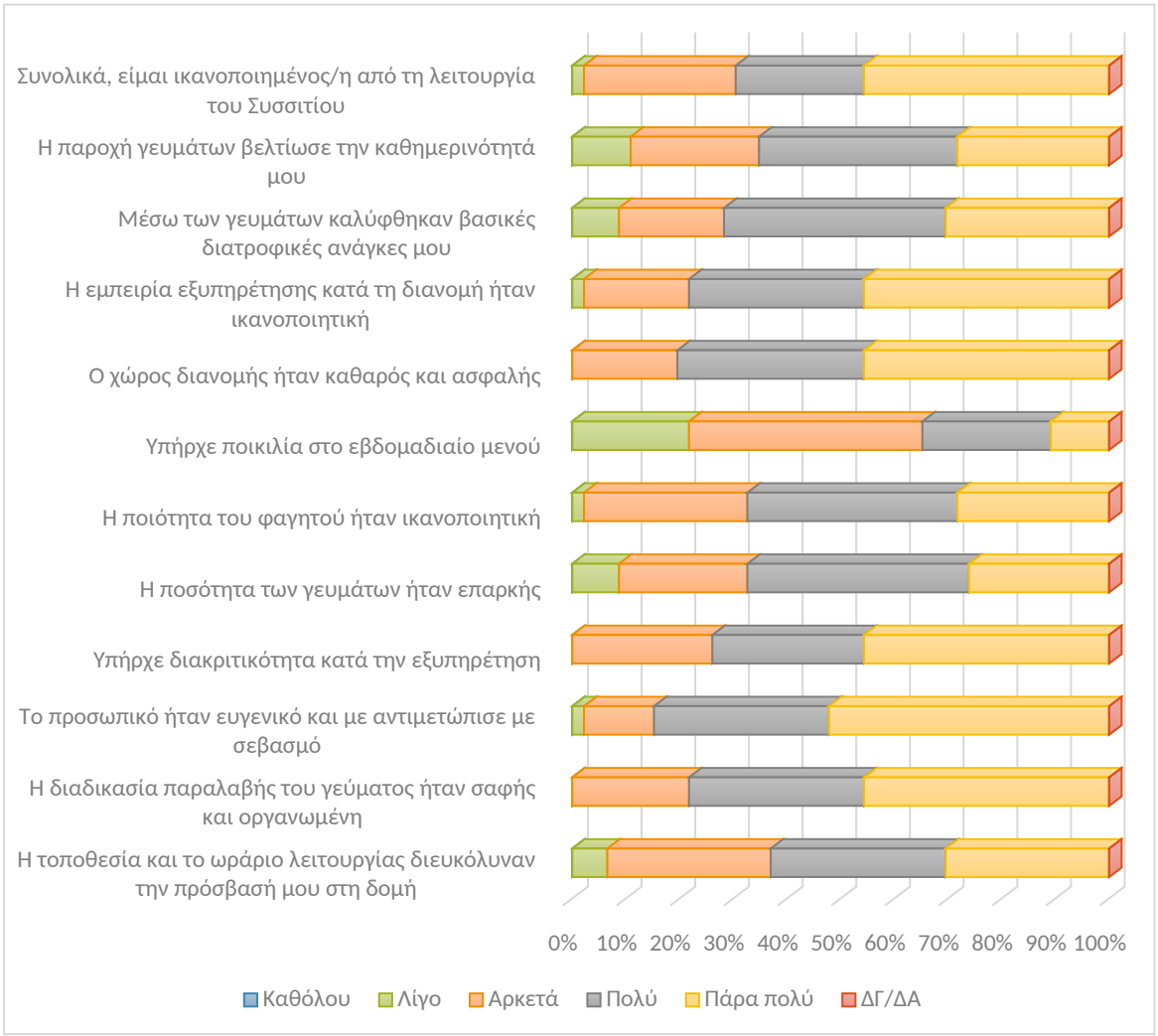

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΑΝΑΓΚΕΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΟΜΗΣ

Δ1.	Λαμβάνετε φαγητό και από άλλον φορέα ή υπηρεσία, πέραν του Συσσιτίου; Αν ναι, παρακαλούμε αναφέρετε τον φορέα ή την υπηρεσία (π.χ. Εκκλησία, εθελοντικές οργανώσεις, δημοτικές δομές κ.ά.).

Η διερεύνηση τυχόν πρόσθετων πηγών σίτισης πέραν του συσσιτίου αποσκοπεί στην κατανόηση του βαθμού εξάρτησης των ωφελούμενων από τη δομή και στον εντοπισμό πιθανών συμπληρωματικών μορφών υποστήριξης.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων (72%) δεν απάντησε στο συγκεκριμένο ερώτημα, γεγονός που μπορεί να υποδηλώνει είτε απουσία άλλης πηγής σίτισης είτε επιφυλακτικότητα στην παροχή σχετικής πληροφορίας. Από όσους τοποθετήθηκαν, το 24% δήλωσε ότι δεν λαμβάνει φαγητό από κανέναν άλλο φορέα ή υπηρεσία, επιβεβαιώνοντας ότι το συσσίτιο αποτελεί για αυτούς την κύρια –και συχνά μοναδική– δομή κάλυψης διατροφικών αναγκών. Μόλις το 4% αναφέρει πως λαμβάνει φαγητό από τοπικά εστιατόρια που προσφέρουν περισσευούμενο φαγητό, στοιχείο που δείχνει ότι οι άτυπες ή συμπληρωματικές μορφές στήριξης παραμένουν ιδιαίτερα περιορισμένες. Συνολικά, η εικόνα αναδεικνύει τον κρίσιμο ρόλο του συσσιτίου στη διασφάλιση βασικής καθημερινής επισιτιστικής υποστήριξης για τους ωφελούμενους.

Διάγραμμα 103: Συμπληρωματικές πηγές σίτισης των ωφελούμενων (%).

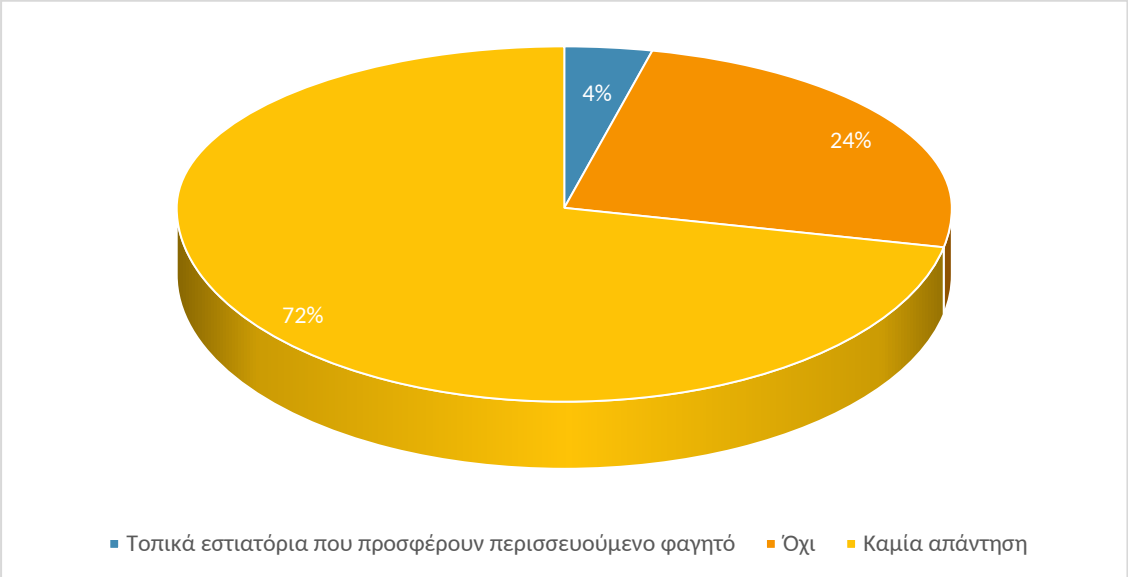

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Δ2.	Υπάρχουν υπηρεσίες ή παροχές που θεωρείτε ότι θα έπρεπε να προσφέρει επιπλέον η Δομή, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες σας; Αν ναι, παρακαλώ αναφέρετέ τις.(πχ διανομή φαγητού στο σπίτι, παροχή ειδών πρώτης ανάγκης, διατροφική ή ψυχοκοινωνική υποστήριξη, ενημερωτικές δράσεις)

Η αναφορά των ωφελούμενων σχετικά με πρόσθετες υπηρεσίες που θα μπορούσε να προσφέρει η δομή παροχής συσσιτίου αναδεικνύει ως βασικό αίτημα τη διανομή φαγητού στο σπίτι. Η ανάγκη αυτή υποδηλώνει ότι ένα μέρος των ωφελούμενων ενδέχεται να αντιμετωπίζει δυσκολίες μετακίνησης ή περιορισμούς που καθιστούν δύσκολη την αυτοπρόσωπη παρουσία στη δομή. Το αίτημα για κατ' οίκον διανομή υπογραμμίζει τη σημασία της ενίσχυσης της προσβασιμότητας και της κάλυψης αναγκών ευάλωτων πολιτών που δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν επαρκώς με τον υφιστάμενο τρόπο λειτουργίας. Συνεπώς, η υιοθέτηση μιας τέτοιας υπηρεσίας θα μπορούσε να ενισχύσει τη λειτουργικότητα του συσσιτίου και να βελτιώσει περαιτέρω τον βαθμό κοινωνικής προστασίας που παρέχει.

Δ3.	Τι από τα παρακάτω θεωρείτε πιο σημαντικό να βελτιωθεί; ***(Σημειώστε με Χ αυτά που είναι τα πιο σημαντικά για εσάς)***

Η διερεύνηση των τομέων που, σύμφωνα με τους ωφελούμενους, χρήζουν βελτίωσης στη λειτουργία του συσσιτίου συμβάλλει ουσιαστικά στην κατανόηση των αναγκών τους και στη διαμόρφωση στοχευμένων παρεμβάσεων. Τα ευρήματα που παρουσιάζονται στον πίνακα αποτυπώνουν τις προτεραιότητες των συμμετεχόντων και αναδεικνύουν τις πτυχές της υπηρεσίας που θα μπορούσαν να ενισχυθούν προκειμένου να βελτιωθεί η συνολική εμπειρία και η αποτελεσματικότητα της δομής.

Η μεγαλύτερη ποικιλία φαγητού αποτελεί το σημαντικότερο αίτημα, το οποίο επιλέχθηκε από το 46% των ωφελούμενων. Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι, παρά τη γενικά καλή αξιολόγηση της ποιότητας των γευμάτων, οι ωφελούμενοι εκφράζουν την ανάγκη για περισσότερο διαφοροποιημένο μενού, πιθανότατα για λόγους θρεπτικής επάρκειας αλλά και βελτίωσης της καθημερινής εμπειρίας σίτισης. Το δεύτερο σημαντικότερο σημείο αφορά τις μεγαλύτερες ποσότητες στις μερίδες, με το 33% να το θεωρεί κρίσιμο. Η προτεραιότητα αυτή αναδεικνύει πιθανή ανάγκη ενίσχυσης της επάρκειας των μερίδων, ιδίως για άτομα ή οικογένειες που βασίζονται αποκλειστικά στο συσσίτιο.

Η βελτίωση της τοποθεσίας συγκεντρώνει 9%, ποσοστό που μπορεί να συνδέεται με δυσκολίες πρόσβασης ή μετακίνησης. Η επιθυμία για διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας (4%) υποδηλώνει ανάγκες ευελιξίας στη διαδικασία παραλαβής. Παράλληλα, η αναφορά στο ειδικό μενού για διαβητικούς (2%) καταδεικνύει ότι, για ένα μικρό αλλά σημαντικό αριθμό ωφελούμενων, η εξειδικευμένη διατροφική υποστήριξη αποτελεί

πραγματική ανάγκη. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν καταγράφονται αιτήματα για βελτίωση εξυπηρέτησης ή οργάνωσης, γεγονός που επιβεβαιώνει την ιδιαίτερα θετική εικόνα των ωφελούμενων για αυτούς τους τομείς.

Συνολικά, τα ευρήματα αποτυπώνουν ότι οι ωφελούμενοι αναγνωρίζουν τη σημασία και τη συμβολή του συσσιτίου, ενώ οι προτάσεις τους εστιάζουν κυρίως σε λειτουργικές βελτιώσεις που αφορούν την ποικιλία, την ποσότητα και την προσβασιμότητα των γευμάτων. Το γεγονός ότι δεν σημειώνονται αιτήματα σχετικά με το προσωπικό ή την οργάνωση υποδηλώνει υψηλό βαθμό ικανοποίησης στους συγκεκριμένους τομείς. Οι ανάγκες που καταγράφονται αποτελούν χρήσιμο οδηγό για στοχευμένες παρεμβάσεις, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δομής στην κάλυψη των διατροφικών αναγκών των ωφελούμενων.

Πίνακας 96: Ανάγκες και προτεινόμενες βελτιώσεις στη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων, όπως αναδείχθηκαν από τους ωφελούμενους (%).

Ανάγκες και προτεινόμενες βελτιώσεις στη λειτουργία του Συσσιτίου	Ποσοστά (%)
Μεγαλύτερη ποικιλία φαγητού	46%
Μεγαλύτερες ποσότητες στις μερίδες	33%
Καλύτερη ποιότητα φαγητού	6%
Καλύτερη εξυπηρέτηση από το προσωπικό	0%
Καλύτερη οργάνωση (απλότητα / ταχύτητα)	0%
Καλύτερη τοποθεσία (π.χ. κοντά σε μέσα μαζικής μεταφοράς κλπ.)	9%
Διεύρυνση ωραρίου λειτουργίας	4%
Άλλο: Ειδικό μενού για διαβητικούς	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 104: Ανάγκες και προτεινόμενες βελτιώσεις στη λειτουργία των Δομών Παροχής Συσσιτίων, όπως αναδείχθηκαν από τους ωφελούμενους (%).

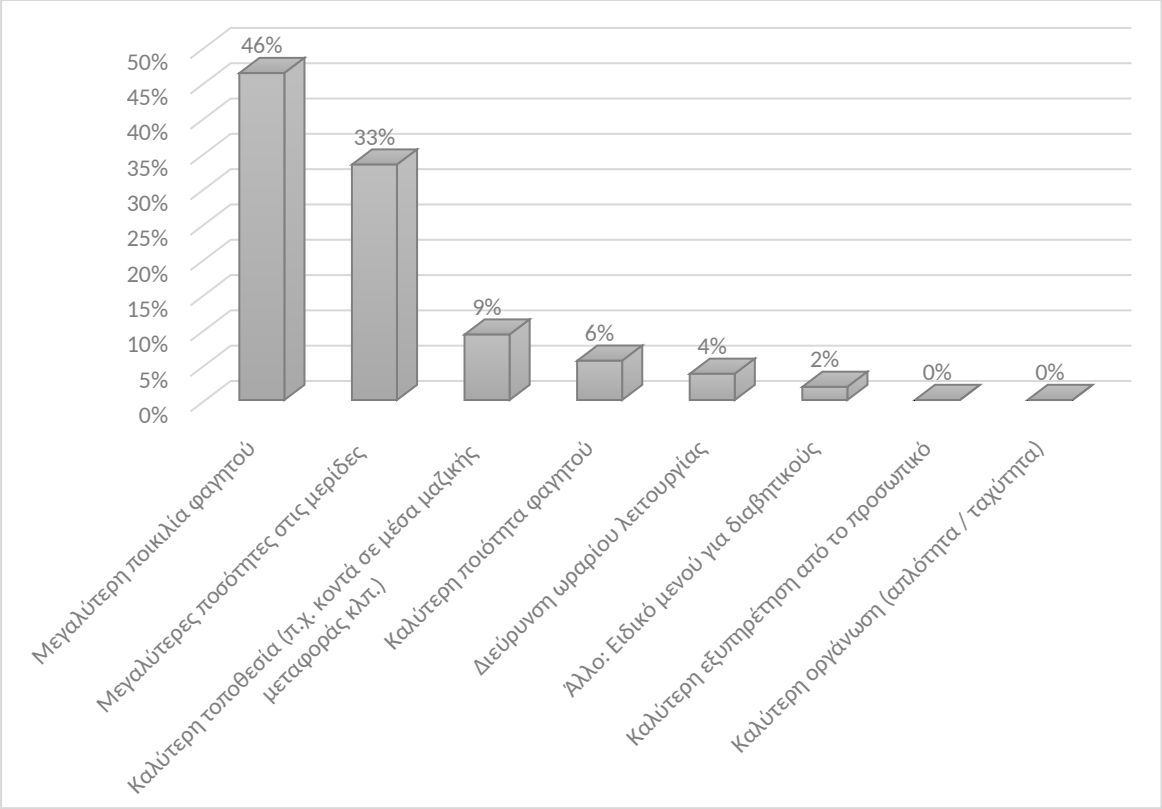

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

5.2.5.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων Κέντρων Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) ή ωφελούμενων που τελούν υπό κηδεμονία/δικαστική συμπαράσταση

Η λειτουργία των Κέντρων Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αποτελεί κρίσιμο πυλώνα του συστήματος κοινωνικής προστασίας για άτομα με αναπηρία και ανάγκες υποστηριζόμενης καθημερινότητας. Ως δομές που συνδυάζουν φροντίδα, εκπαίδευση, δημιουργική απασχόληση, ενδυνάμωση δεξιοτήτων και υποστήριξη οικογενειών, τα ΚΔΗΦ καλούνται να ανταποκριθούν σε σύνθετες ανάγκες πληθυσμών με διαφορετικά επίπεδα λειτουργικότητας και ποικίλες κοινωνικές και οικογενειακές συνθήκες. Σε αυτό το πλαίσιο, η αξιολόγηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και της εμπειρίας των ωφελούμενων – είτε απαντούν οι ίδιοι είτε οι κηδεμόνες και δικαστικοί συμπαραστάτες τους – αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας βελτίωσης και στρατηγικού αναπροσανατολισμού των δομών.

Η παρούσα μελέτη διεξήχθη με βάση δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο απευθύνθηκε τόσο στους ωφελούμενους όσο και στους εκπροσώπους τους. Μέσα από τις απαντήσεις τους καταγράφηκαν καίριες διαστάσεις της καθημερινής λειτουργίας των ΚΔΗΦ: ο βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες, η ποιότητα της επικοινωνίας και της συνεργασίας με το προσωπικό, η επάρκεια των δραστηριοτήτων, η αξιολόγηση των υποδομών, η προσβασιμότητα, η ανταπόκριση σε ατομικές ανάγκες και η αποτελεσματικότητα της δομής στην υποστήριξη του ωφελούμενου. Επιπλέον, εξετάστηκαν οι ανάγκες που δεν καλύπτονται σήμερα, καθώς και οι προτάσεις βελτίωσης που διατυπώνονται από όσους βρίσκονται σε καθημερινή επαφή με τις υπηρεσίες.

Η έρευνα εντάσσεται στις δράσεις του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης, το οποίο αποτελεί θεσμοθετημένο μηχανισμό παρακολούθησης της λειτουργίας κοινωνικών δομών και αποτύπωσης κοινωνικών αναγκών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η συστηματική συλλογή και ανάλυση πρωτογενών δεδομένων που αφορούν τις κοινωνικές υπηρεσίες συμβάλλει στη βελτίωση της διακυβέρνησης, στην τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων και στην ανάπτυξη παρεμβάσεων που ανταποκρίνονται πραγματικά στις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων.

Τα αποτελέσματα της μελέτης προσφέρουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για το πώς βιώνουν οι ωφελούμενοι και οι οικογένειές τους τις υπηρεσίες των ΚΔΗΦ: ποια στοιχεία λειτουργούν αποτελεσματικά, πού υπάρχουν ελλείψεις και ποιες βελτιωτικές παρεμβάσεις κρίνονται αναγκαίες. Με τον τρόπο αυτό, η έρευνα συμβάλλει όχι μόνο στη διοικητική αξιολόγηση των δομών, αλλά και στη διαμόρφωση ενός πλαισίου συνεχούς αναβάθμισης των υπηρεσιών με στόχο την ενίσχυση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους.

Η συνολική αποτίμηση της έρευνας δείχνει ότι τα ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανταποκρίνονται σε σημαντικό βαθμό στις ανάγκες των ωφελούμενων, προσφέροντας ένα σταθερό περιβάλλον φροντίδας και υποστήριξης. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων – τόσο οι ωφελούμενοι όσο και οι κηδεμόνες ή δικαστικοί συμπαραστάτες τους – δηλώνουν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης από την καθημερινή λειτουργία των δομών, από την ποιότητα των υπηρεσιών και από τη σχέση συνεργασίας με το προσωπικό. Το ανθρώπινο δυναμικό των ΚΔΗΦ αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας θετικής εμπειρίας, ενώ η γενική εικόνα δείχνει ότι οι δομές συμβάλλουν ουσιαστικά στη βελτίωση της λειτουργικότητας, της κοινωνικοποίησης και της ψυχοκοινωνικής ευεξίας των ωφελούμενων.

Ωστόσο, τα δεδομένα αποκαλύπτουν και σημαντικά πεδία όπου υπάρχει ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης. Οι συχνότερες μη καλυπτόμενες ανάγκες αφορούν τον περιορισμένο αριθμό εξωστρεφών δράσεων (εκδρομές, συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες), την επιθυμία για περισσότερες

εξειδικευμένες υπηρεσίες αποκατάστασης και ψυχολογικής υποστήριξης, καθώς και την ανάγκη για βελτιώσεις σε ορισμένες υποδομές. Οι προτάσεις που διατυπώθηκαν από τους συμμετέχοντες συγκλίνουν στην ενίσχυση των δραστηριοτήτων εκτός δομής και στην περαιτέρω στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό.

Σε γενικές γραμμές, η μελέτη επιβεβαιώνει ότι τα ΚΔΗΦ αποτελούν δομές υψηλής κοινωνικής αξίας, με ουσιαστική συμβολή στην καθημερινότητα των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους. Την ίδια στιγμή, αναδεικνύει σαφείς κατευθύνσεις βελτίωσης που μπορούν να ενισχύσουν ακόμη περισσότερο την ποιότητα και το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός πιο ολοκληρωμένου και λειτουργικού πλαισίου κοινωνικής φροντίδας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥΣ ΚΔΗΦ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α.1	Δήμος κατοικίας/ΚΔΗΦ

Οι ωφελούμενοι των Κέντρων Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα προέρχονται κυρίως από τον Δήμο Αγρινίου (52%), ενώ σημαντικό ποσοστό κατοικεί στον Δήμο Ναυπακτίας (31%) και ένα μικρότερο, αλλά ουσιαστικό, ποσοστό στον Δήμο Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου (17%).

Πίνακας 97: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά Δήμο κατοικίας (%).

Δήμος κατοικίας	Ποσοστό (%)
Δήμος Αγρινίου	52%
Δήμος Ναυπακτίας	31%
Δήμος Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου	17%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 105: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά Δήμο κατοικίας (%).

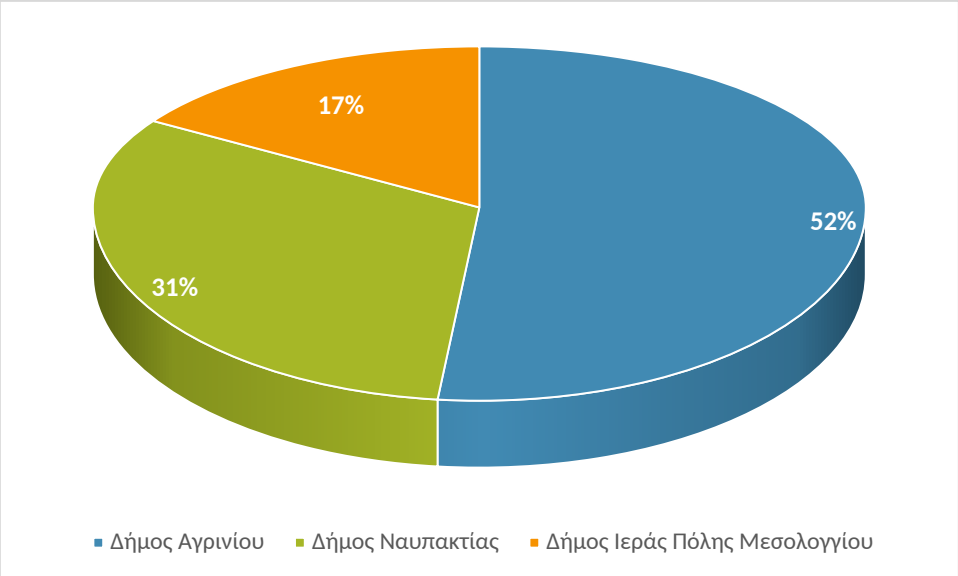

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι το 31% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι εξυπηρετείται από το ΚΔΗΦ του Συλλόγου ΑμεΑ «ΑΛΚΥΟΝΗ» στο Δήμο Ναυπακτίας, το 34% από το Εργαστήρι Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής & Αποκαταστάσεως «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» στο Δήμο Αγρινίου ενώ το υπόλοιπο 34% δεν διευκρίνισε τη δομή από την οποία εξυπηρετείται.

Α.2 Φύλο

Η κατανομή του δείγματος ως προς το φύλο δείχνει ότι οι γυναίκες αποτελούν την πλειονότητα των συμμετεχόντων (59%), ενώ οι άνδρες αντιπροσωπεύουν το 41%. Κανένας συμμετέχων δεν δήλωσε ότι ανήκει στην κατηγορία «Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω».

Η εικόνα αυτή υποδηλώνει μια ήπια υπερεκπροσώπηση των γυναικών, η οποία ενδέχεται να αντικατοπτρίζει είτε τη σύνθεση των ωφελούμενων των δομών είτε την αυξημένη ανταπόκρισή τους σε διαδικασίες συλλογής δεδομένων. Σε κάθε περίπτωση, η ισορροπημένη συμμετοχή των δύο φύλων επιτρέπει μια αξιόπιστη και αντιπροσωπευτική αποτύπωση των συμπεριφορών και εμπειριών των ωφελούμενων.

Πίνακας 98: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά φύλο (%).

Φύλο	Ποσοστό (%)
Άνδρας	41%
Γυναίκα	59%
Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 106: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά φύλο (%).

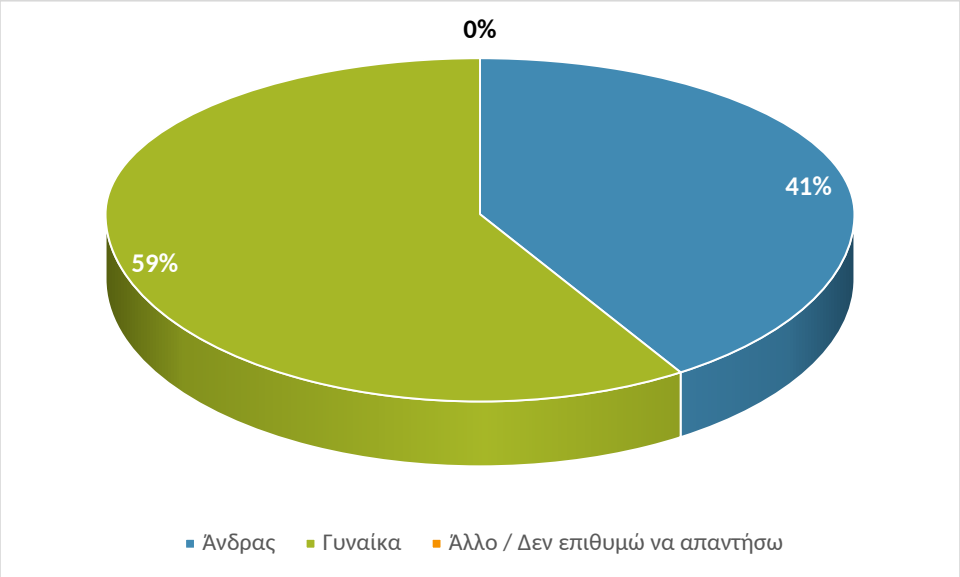

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.3 Ηλικία

Η ηλικιακή σύνθεση των συμμετεχόντων δείχνει μια σαφή υπεροχή μεγαλύτερων ηλικιακών ομάδων. Συγκεκριμένα, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες (52%) είναι άνω των 45 ετών, ενώ ένα ακόμη σημαντικό ποσοστό (40%) ανήκει στην ομάδα 30–45 ετών. Αντίθετα, οι νεότερες ηλικίες εκπροσωπούνται ελάχιστα, με μόλις 9% στην ομάδα 18–29 ετών και καμία συμμετοχή κάτω των 18 ετών. Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι οι υπηρεσίες της δομής προσελκύουν κυρίως ενήλικες μέσης και μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι πιθανότατα βιώνουν αυξημένες ανάγκες υποστήριξης και προστρέχουν συστηματικότερα σε κοινωνικές υπηρεσίες.

Πίνακας 99: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%).

Ηλικιακή ομάδα	Ποσοστό (%)
Κάτω των 18 ετών	0%
18 – 29 ετών	9%
30 - 45 ετών	40%
Άνω των 45 ετών	52%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 107: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων κατά ηλικιακή ομάδα (%).

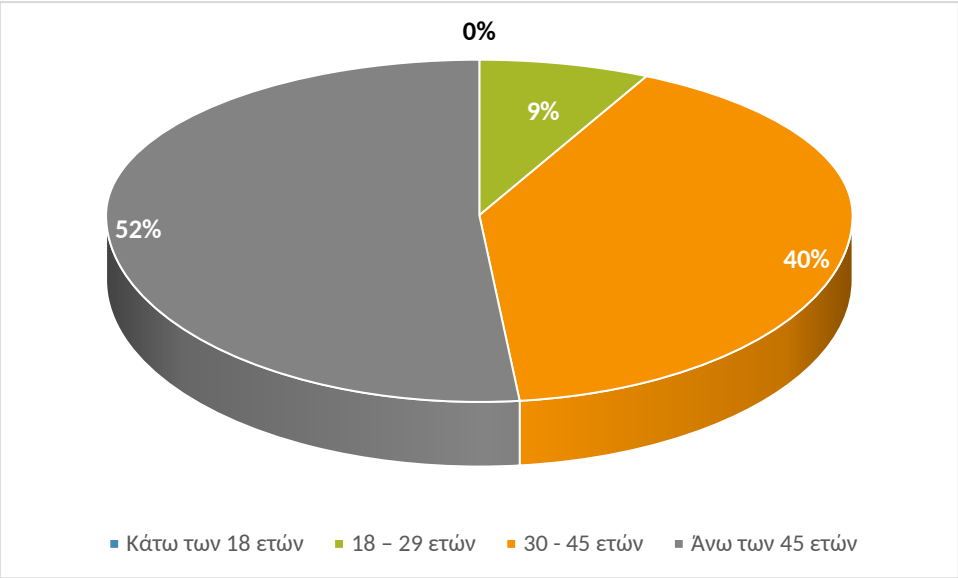

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.4	Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που επισκέπτεστε το ΚΔΗΦ;

Η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων φαίνεται ότι εξυπηρετείται από το ΚΔΗΦ για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, καθώς το 78% εξυπηρετείται για διάστημα άνω των πέντε ετών. Επιπλέον, ένα 21% κάνει χρήση των υπηρεσιών για 3–4 χρόνια, γεγονός που ενισχύει ακόμη περισσότερο την εικόνα σταθερής και συνεχιζόμενης συμμετοχής. Αντίθετα, τα πολύ πρόσφατα περιστατικά είναι ουσιαστικά ανύπαρκτα, καθώς δεν καταγράφονται ωφελούμενοι με χρόνο εξυπηρέτησης κάτω του ενός έτους, ενώ το ποσοστό 1–2 ετών περιορίζεται μόλις στο 2%.

Το εύρημα αυτό καταδεικνύει ότι το ΚΔΗΦ λειτουργεί ως δομή μακροχρόνιας υποστήριξης, προσφέροντας σταθερότητα και συνέχεια στη φροντίδα των ωφελούμενων, οι οποίοι φαίνεται να παραμένουν στη δομή για μεγάλα χρονικά διαστήματα λόγω των διαχρονικών αναγκών τους αλλά και της εμπιστοσύνης τους στις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Πίνακας 100: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ (%).

Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ	Ποσοστά (%)
Λιγότερο από 6 μήνες	0%
6–12 μήνες	0%
1–2 χρόνια	2%
3–4 χρόνια	21%
5 ή περισσότερα χρόνια	78%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 108: Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ (%).

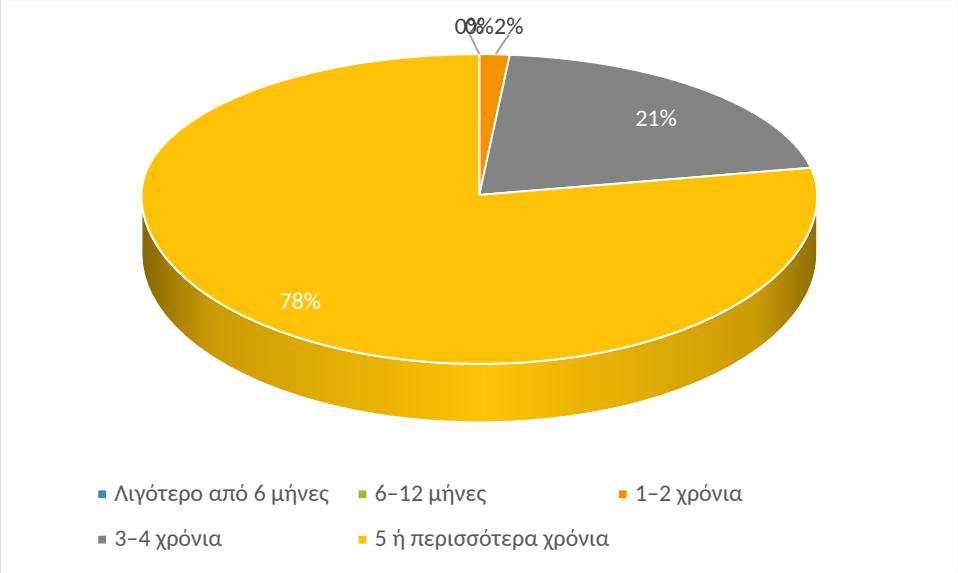

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.5	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για το ΚΔΗΦ; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για το ΚΔΗΦ από ένα ευρύ φάσμα πηγών, γεγονός που αναδεικνύει τον πολυκαναλικό χαρακτήρα της διάχυσης πληροφοριών. Η σημαντικότερη πηγή πληροφόρησης αναδείχθηκαν οι Φίλοι και συγγενείς, καθώς σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες (47%) ενημερώθηκαν μέσω του άτυπου κοινωνικού τους δικτύου. Το εύρημα αυτό υπογραμμίζει τον καθοριστικό ρόλο της προσωπικής επικοινωνίας και των κοινωνικών δεσμών στη διάδοση πληροφοριών, ιδιαίτερα σε υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας. Παράλληλα, η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου κατοικίας τους (16%) και τα Κέντρα Κοινότητας (9%) αποτέλεσαν, επίσης, θεσμικά κανάλια ενημέρωσης, γεγονός που αντανακλά τον διαμεσολαβητικό τους ρόλο στη σύνδεση των πολιτών με τις διαθέσιμες δομές υποστήριξης.

Επιπλέον, το 14% των συμμετεχόντων ενημερώθηκε από «Άλλο Φορέα» (όπως εκκλησιαστικούς φορείς ή ΜΚΟ), στοιχείο που φανερώνει ότι οι δομές του τρίτου τομέα διατηρούν ισχυρή παρουσία στο οικοσύστημα κοινωνικής στήριξης της περιοχής. Μικρότερα ποσοστά καταγράφηκαν για ενημέρωση μέσω του διαδικτύου (2%) ή μέσω έντυπου υλικού - ιστοσελίδας του ΚΔΗΦ (7%).

Ως προς την κατηγορία «Άλλο», καταγράφηκαν τρεις συγκεκριμένες απαντήσεις: δύο συμμετέχοντες ενημερώθηκαν από το Εργαστήριο Ειδικής

Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) Αγρινίου, ενώ ένας συμμετέχων ενημερώθηκε από Ειδικό Σχολείο. Οι συγκεκριμένες αναφορές αναδεικνύουν την άμεση διασύνδεση του ΚΔΗΦ με τις δομές ειδικής αγωγής, οι οποίες λειτουργούν ως σημαντικές πύλες παραπομπής οικογενειών με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης.

Πίνακας 101: Πηγή πληροφόρησης για τα ΚΔΗΦ (%).

Πηγή πληροφόρησης για το ΚΔΗΦ	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	16%
Κέντρο Κοινότητας του Δήμου	9%
Κοινωνική Δομή Δήμου (Παντοπωλείο, Συσσίτιο, Φαρμακείο, Δομή αστέγων κοκ.)	0%
Φίλοι/Συγγενείς	47%
Αφίσα/Φυλλάδιο/Ιστοσελίδα ΚΔΗΦ	7%
Από το Διαδίκτυο	2%
Άλλο φορέα (εκκλησία, Μη Κυβερνητική Οργάνωση κοκ.)	14%
Από το ίδρυμα (μόνο για περιπτώσεις που προέρχονται από κλειστού τύπου δομές)	0%
Άλλο	5%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 109: Πηγή πληροφόρησης για τα ΚΔΗΦ (%).

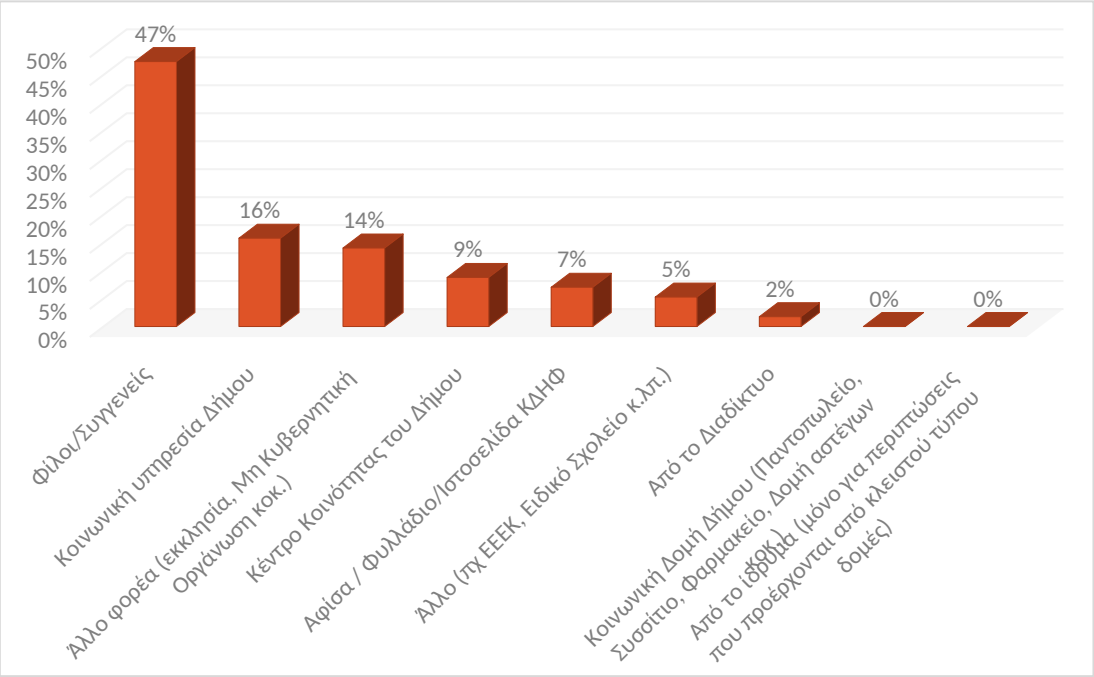

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΔΗΦ

Β.1	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του ΚΔΗΦ;

Η αποτίμηση της ικανοποίησης των ωφελούμενων από τις υπηρεσίες των Κέντρων Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) αποτελεί κρίσιμο εργαλείο αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει συγκεντρωτικά τον βαθμό ικανοποίησης των ωφελούμενων από επιμέρους υπηρεσίες θεραπευτικού, ψυχοκοινωνικού και υποστηρικτικού χαρακτήρα, αναδεικνύοντας το εύρος και την ένταση της αποδοχής των υπηρεσιών αυτών. Τα αποτελέσματα προσφέρουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της εμπειρίας των ωφελούμενων και συμβάλλουν στη διαμόρφωση τεκμηριωμένων συμπερασμάτων και προτάσεων αναβάθμισης των υπηρεσιών.

Τα δεδομένα καταδεικνύουν εξαιρετικά υψηλά επίπεδα ικανοποίησης από σχεδόν το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών του ΚΔΗΦ. Συγκεκριμένα, στις περισσότερες κατηγορίες υπηρεσιών, το ποσοστό όσων δηλώνουν «Πάρα πολύ» ικανοποιημένοι υπερβαίνει το 80–90%, αποτυπώνοντας την ιδιαίτερα θετική εμπειρία των ωφελούμενων. Ενδεικτικά, οι συμμετέχοντες δηλώνουν «Πάρα πολύ» ικανοποιημένοι κατά 98%, όσον αφορά στις δραστηριότητες σε εργαστήρια (εργοθεραπείες) ενώ οι ατομικές και ομαδικές ασκήσεις, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες, η σίτιση και οι υπηρεσίες μεταφοράς κινούνται αντίστοιχα σε ποσοστά 83%–98%, επιβεβαιώνοντας τη σταθερά υψηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ακόμη και στις υπηρεσίες με μεγαλύτερη διαφοροποίηση, όπως η εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση ή η δημιουργική απασχόληση, τα ποσοστά «Πολύ» και «Πάρα πολύ» ξεπερνούν αθροιστικά το 85%, γεγονός που αναδεικνύει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων σε όλους τους επιμέρους τομείς λειτουργίας.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι οι περιπτώσεις που δηλώνουν πως δεν έλαβαν κάποια υπηρεσία είναι ελάχιστες, περιοριζόμενες κυρίως στο 0–10%, στοιχείο που μπορεί να αποδοθεί είτε στη διαφοροποίηση των αναγκών ανά ωφελούμενο είτε στις ιδιαίτερες θεραπευτικές απαιτήσεις κάθε περίπτωσης. Παρά ταύτα, η σχεδόν καθολική συμμετοχή και η πλήρης σχεδόν αποδοχή των υπηρεσιών υποδηλώνουν ότι οι δομές ανταποκρίνονται με συνέπεια και επάρκεια στις ανάγκες των ωφελούμενων, εξασφαλίζοντας ένα περιβάλλον φροντίδας υψηλών προδιαγραφών.

Συνολικά, ο πίνακας αποτυπώνει μια εικόνα εξαιρετικά υψηλού επιπέδου ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των ΚΔΗΦ, επιβεβαιώνοντας ότι οι δομές επιτελούν με συνέπεια τον κοινωνικό και θεραπευτικό τους ρόλο. Η υπεροχή των απαντήσεων «Πολύ» και «Πάρα πολύ» μεταφράζεται σε εμπιστοσύνη προς το προσωπικό, αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και ποιοτική κάλυψη των καθημερινών και θεραπευτικών αναγκών των ωφελούμενων. Παρότι τα δεδομένα δεν αναδεικνύουν σημαντικούς τομείς

προβληματισμού, η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση παραμένει απαραίτητη, ώστε οι υπηρεσίες να συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των ωφελούμενων και να διατηρούν τον υψηλό βαθμό αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας που καταγράφεται.

Πίνακας 102: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των ΚΔΗΦ (%).

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία
Δραστηριότητες σε εργαστήρια (εργοθεραπείες)	0%	0%	0%	2%	98%	0%
Άλλες δραστηριότητες ειδικής αγωγής (λογοθεραπείες, φυσικοθεραπείες κλπ.)	0%	0%	0%	7%	83%	10%
Παροχή ατομικής ή και ομαδικής άσκησης	0%	0%	0%	2%	98%	0%
Εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση και στην εκμάθηση δραστηριοτήτων καθημερινής ζωής	0%	0%	0%	16%	79%	5%
Δημιουργική απασχόληση και Δραστηριότητες κοινωνικοποίησης	0%	0%	0%	29%	69%	2%
Συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχει το ΚΔΗΦ	0%	0%	0%	14%	86%	0%
Συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης	0%	0%	0%	31%	69%	0%
Υπηρεσίες σίτισης	0%	0%	0%	17%	83%	0%
Υπηρεσίες μεταφοράς	0%	0%	0%	5%	95%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 110: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των ΚΔΗΦ (%).

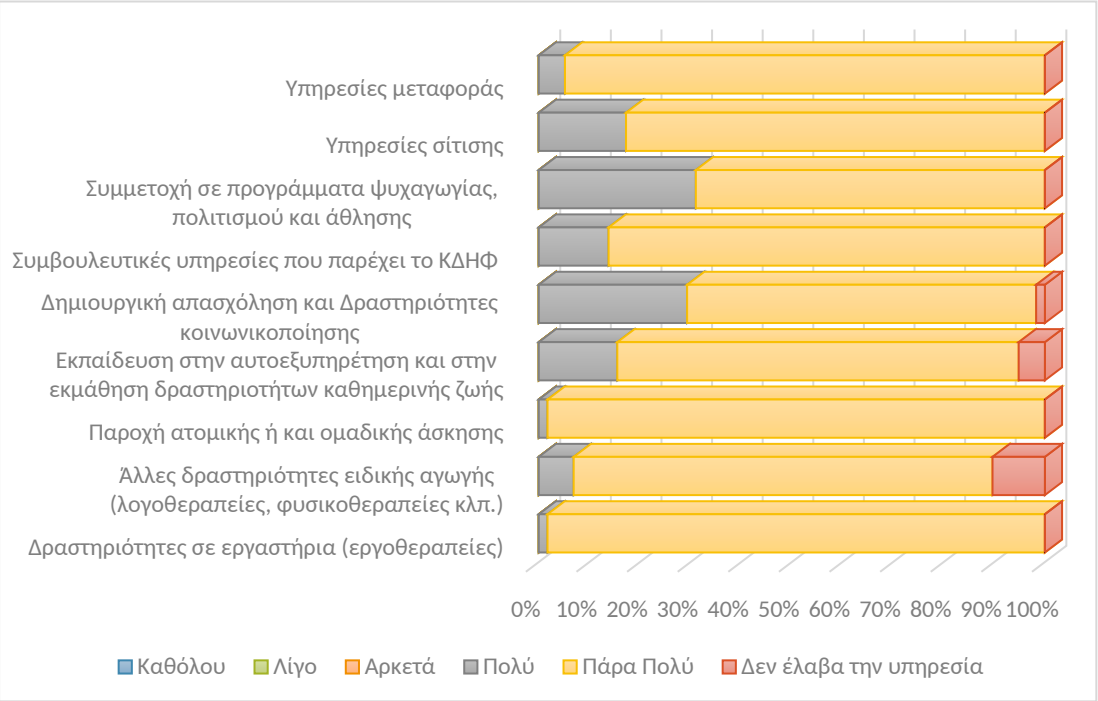

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.2	Συνεργασθήκατε με το προσωπικό του ΚΔΗΦ για τη διαμόρφωση του δικού σας ατομικού προγράμματος ειδικής αγωγής/φροντίδας;

Η συντριπτική πλειοψηφία των ωφελούμενων (97%) δηλώνει ότι συνεργάστηκε με το προσωπικό του ΚΔΗΦ για τη διαμόρφωση του ατομικού προγράμματος ειδικής αγωγής/φροντίδας. Το εύρημα αυτό καταδεικνύει μια ιδιαίτερα υψηλού επιπέδου συμμετοχική διαδικασία, κατά την οποία η δομή εμπλέκει ενεργά τους ωφελούμενους – ή τους κηδεμόνες τους – στον σχεδιασμό των εξατομικευμένων παρεμβάσεων. Η απουσία αρνητικών απαντήσεων ενισχύει την εικόνα μιας δομής που λειτουργεί με συνέπεια σε πλαίσιο συνδιαμόρφωσης και ατομοκεντρικής προσέγγισης.

Το μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων που δεν έδωσε απάντηση (3%) δεν επηρεάζει ουσιαστικά τη συνολική εικόνα, αλλά μπορεί να αποδοθεί είτε σε αδυναμία ενημέρωσης είτε σε περιορισμένη εμπλοκή στην καθημερινή λειτουργία της δομής. Παρά ταύτα, τα συνολικά ευρήματα αναδεικνύουν μια πολύ καλή πρακτική συνεργασίας μεταξύ προσωπικού και ωφελούμενων, η οποία αποτελεί θεμέλιο για την αποτελεσματική παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών φροντίδας.

Πίνακας 103: Συνεργασία με το προσωπικό του ΚΔΗΦ για τη διαμόρφωση ατομικού προγράμματος ειδικής αγωγής/φροντίδας (%).

Συνεργασία με το προσωπικό του ΚΔΗΦ για τη διαμόρφωση ατομικού προγράμματος ειδικής αγωγής/φροντίδας	Ποσοστά (%)
Ναι	97%
Όχι	0%
Καμία απάντηση	3%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 111: Συνεργασία με το προσωπικό του ΚΔΗΦ για τη διαμόρφωση ατομικού προγράμματος ειδικής αγωγής/φροντίδας (%).

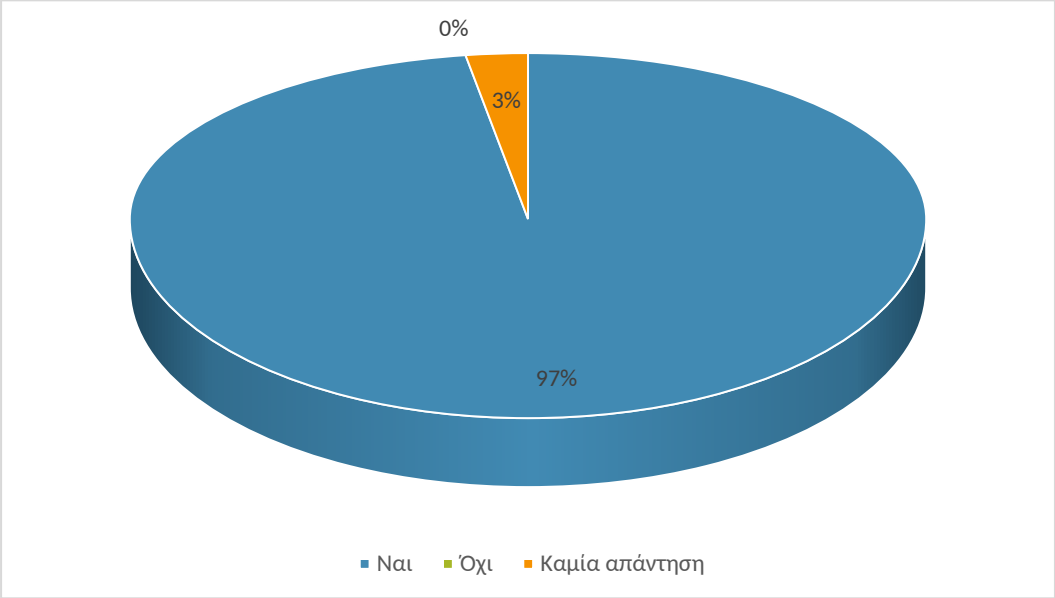

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.3	Σε ποιον βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τις απαντήσεις των ωφελούμενων αναδεικνύουν ένα εξαιρετικά υψηλό επίπεδο ικανοποίησης των ωφελούμενων σε όλα τα επιμέρους κριτήρια λειτουργίας της δομής. Σε κάθε κατηγορία, το ποσοστό όσων δηλώνουν «Πολύ» και «Πάρα πολύ» κυμαίνεται κοντά στο 90% ή και το υπερβαίνει, ενώ οι απαντήσεις «Καθόλου» και «Λίγο» απουσιάζουν πλήρως. Η εικόνα αυτή αποδίδει τη σταθερή και συνεκτική ποιότητα των υπηρεσιών, καθώς και τον επαγγελματισμό και τη συνέπεια με την οποία λειτουργεί η δομή.

Ως προς την ποιότητα των υπηρεσιών, οι ωφελούμενοι δηλώνουν σε πολύ μεγάλο βαθμό ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, ότι το πρόγραμμά τους είναι επαρκώς εξατομικευμένο και ότι ο χρόνος υποστήριξης που λαμβάνουν είναι ικανοποιητικός. Η μεγάλη πλειονότητα θεωρεί επίσης ότι βλέπει ουσιαστικά αποτελέσματα στην

επίτευξη των στόχων της, γεγονός που καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα του μοντέλου παρέμβασης που εφαρμόζεται.

Η εικόνα για το προσωπικό είναι ακόμη πιο εντυπωσιακή, καθώς καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά ικανοποίησης. Οι ωφελούμενοι εκτιμούν ιδιαίτερα την επαγγελματική κατάρτιση, τον σεβασμό, τη συμπεριφορά και τη συνεχή διαθεσιμότητα του προσωπικού. Η συντριπτική πλειονότητα θεωρεί ότι αντιμετωπίζεται με σεβασμό και αίσθημα ασφάλειας, στοιχείο που φαίνεται να αποτελεί θεμέλιο στη σχέση εμπιστοσύνης που αναπτύσσεται μεταξύ ωφελούμενων και στελεχών.

Το πρόγραμμα δραστηριοτήτων αξιολογείται εξίσου θετικά. Οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι υπάρχει επαρκής ποικιλία, ότι η συχνότητα των δραστηριοτήτων τους ικανοποιεί και ότι αυτές είναι κατάλληλες για τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά τους. Θετική εικόνα αποτυπώνεται και για τις δράσεις εκτός δομής, οι οποίες συμβάλλουν στην ενεργό συμμετοχή και τη διεύρυνση των κοινωνικών εμπειριών των ωφελούμενων.

Παράλληλα, οι υποδομές της δομής θεωρούνται επαρκείς, ασφαλείς και καλοσυντηρημένες. Η καθαριότητα των χώρων συγκεντρώνει εξαιρετικά υψηλά ποσοστά ικανοποίησης, ενώ ο εξοπλισμός χαρακτηρίζεται λειτουργικός και κατάλληλος για τις ανάγκες των ωφελούμενων. Η συνολική αίσθηση ασφάλειας και υγιεινής ενισχύει την αίσθηση ενός προστατευμένου και φροντισμένου περιβάλλοντος.

Η επικοινωνία και η πρόσβαση στη δομή αποτελούν επίσης ισχυρά σημεία. Οι ωφελούμενοι δηλώνουν ότι λαμβάνουν καθαρή και κατανοητή ενημέρωση για τις υπηρεσίες, ότι συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν και ότι ενημερώνονται τακτικά για την πρόοδό τους. Η πρόσβαση στη δομή, είτε αφορά την τοποθεσία είτε το ωράριο λειτουργίας, κρίνεται ιδιαίτερα ικανοποιητική.

Η συνολική εικόνα της λειτουργίας της δομής είναι εξαιρετικά θετική, με σχεδόν όλους τους συμμετέχοντες να δηλώνουν υψηλό βαθμό ικανοποίησης. Ο συντονισμός των υπηρεσιών και η συνολική οργάνωση αξιολογούνται ως ιδιαίτερα αποτελεσματικά, δημιουργώντας ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης, συνέπειας και ποιοτικής φροντίδας. Συνολικά, τα αποτελέσματα αποτυπώνουν μια δομή που λειτουργεί με συνέπεια, επαγγελματισμό και ισχυρό κοινωνικό αντίκτυπο, ανταποκρινόμενη πλήρως στις ανάγκες των ωφελούμενων και ενισχύοντας ουσιαστικά την καθημερινότητά τους.

Πίνακας 104: Βαθμός ικανοποίησης της λειτουργίας της δομής ΚΔΗΦ (%).

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Ποιότητα Υπηρεσιών	Οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες μου	0%	0%	0%	17%	83%	0%
	Το ατομικό μου πρόγραμμα είναι επαρκώς εξατομικευμένο	0%	0%	0%	19%	81%	0%
	Ο χρόνος υποστήριξης που λαμβάνω είναι επαρκής	0%	0%	0%	21%	79%	0%
	Βλέπω ουσιαστική πρόοδο/αποτελέσματα στους στόχους μου	0%	0%	2%	10%	88%	0%
Προσωπικό	Το προσωπικό είναι επαρκές αριθμητικά για τις ανάγκες	0%	0%	0%	40%	60%	0%
	Διαθέτει την κατάλληλη εξειδίκευση και κατάρτιση	0%	0%	0%	9%	91%	0%
	Με αντιμετωπίζει με σεβασμό και επαγγελματισμό	0%	0%	0%	2%	98%	0%
	Ανταποκρίνεται έγκαιρα και είναι διαθέσιμο όταν χρειάζεται	0%	0%	0%	7%	93%	0%
Πρόγραμμα Δραστηριοτήτων	Υπάρχει ποικιλία δραστηριοτήτων	0%	0%	0%	7%	93%	0%
	Η συχνότητα των δραστηριοτήτων είναι ικανοποιητική	0%	0%	2%	29%	69%	0%
	Οι δραστηριότητες είναι κατάλληλες για τις ικανότητες/ενδιαφέροντά μου	0%	0%	0%	31%	69%	0%
	Υπάρχουν δράσεις εκτός δομής / στην κοινότητα	0%	0%	0%	28%	72%	0%
Υποδομές & Ασφάλεια	Η καθαριότητα και η συντήρηση των χώρων είναι ικανοποιητική	0%	0%	0%	5%	95%	0%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
	Ο εξοπλισμός είναι επαρκής και σε καλή κατάσταση	0%	0%	14%	5%	81%	0%
	Τηρούνται μέτρα ασφάλειας και υγιεινής	0%	0%	0%	16%	84%	0%
Επικοινωνία & Πρόσβαση	Λαμβάνω καθαρή και κατανοητή ενημέρωση για τις υπηρεσίες	0%	0%	0%	12%	88%	0%
	Συμμετέχω στη λήψη αποφάσεων για το πρόγραμμά μου	0%	0%	2%	14%	84%	0%
	Ενημερώνομαι τακτικά για την πρόοδό μου	0%	0%	0%	12%	88%	0%
	Η πρόσβαση στη δομή (μεταφορά/ωράριο) είναι εύκολη	0%	0%	0%	7%	93%	0%
Συνολική Εικόνα	Γενική ικανοποίηση από τη λειτουργία της δομής	0%	0%	0%	5%	95%	0%
	Ικανοποίηση από το συνολικό συντονισμό υπηρεσιών	0%	0%	0%	7%	93%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.4	Ήταν δύσκολο για εσάς να ανταποκριθείτε στις διαδικασίες υποβολής της αίτησης για την επιλογή σας από το ΚΔΗΦ;

Η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων, σε ποσοστό 98,3%, δήλωσε ότι δεν αντιμετώπισε καμία δυσκολία στη διαδικασία υποβολής της αίτησης για την επιλογή του/της ωφελούμενου/ης από το ΚΔΗΦ. Το εύρημα αυτό καταδεικνύει ότι οι διαδικασίες γίνονται αντιληπτές ως σαφείς, κατανοητές και λειτουργικές, χωρίς να δημιουργούν επιπρόσθετο διοικητικό βάρος για τις οικογένειες. Παράλληλα, μόλις ένα άτομο (1,7%) δεν παρείχε απάντηση, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι σχεδόν το σύνολο του δείγματος είχε σαφή άποψη για τη συγκεκριμένη πτυχή της διαδικασίας. Συνολικά, τα στοιχεία αποτυπώνουν μια ιδιαίτερα θετική εμπειρία των χρηστών ως προς την πρόσβαση και τις διοικητικές απαιτήσεις του προγράμματος.

Διάγραμμα 112: Βαθμός δυσκολίας στη διαδικασία υποβολής αίτησης για επιλογή από το ΚΔΗΦ (%).

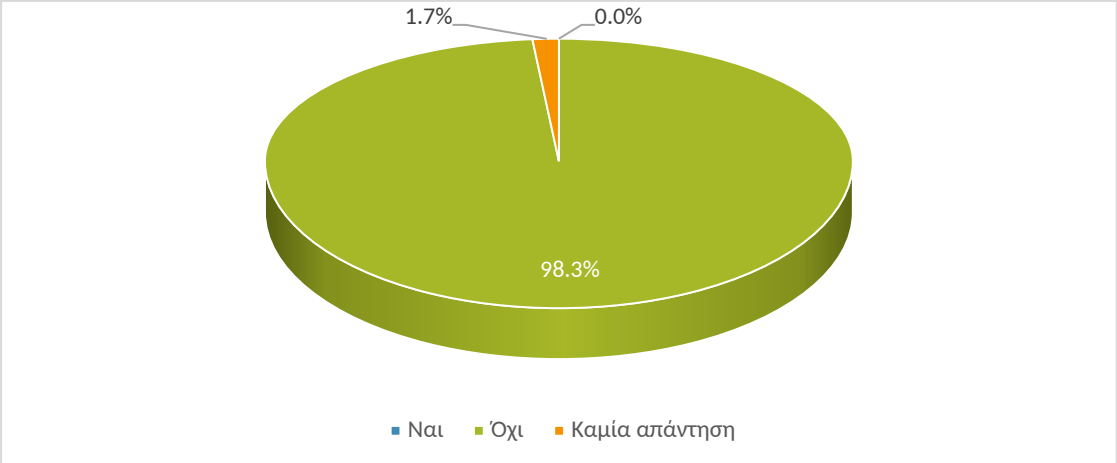

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.5	Εάν ΝΑΙ, γράψτε ποια ήταν τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίσατε:

Κανένας από τους συμμετέχοντες δεν κατέγραψε κάποιο πρόβλημα στη συγκεκριμένη ερώτηση, γεγονός που υποδηλώνει ότι όσοι απάντησαν θετικά στο προηγούμενο σκέλος δεν θεώρησαν απαραίτητο να αναφέρουν περαιτέρω δυσκολίες ή ότι δεν αντιμετώπισαν κάτι συγκεκριμένο που να χρήζει αναφοράς.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΑΝΑΓΚΕΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΔΗΦ

Γ.1	Υπάρχουν ανάγκες σας που δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΔΗΦ; Αν ναι, ποιες είναι αυτές; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η διερεύνηση των αναγκών που δεν καλύπτονται στην παρούσα φάση από το ΚΔΗΦ αναδεικνύει ορισμένες καίριες αδυναμίες στη λειτουργία της δομής, αλλά ταυτόχρονα καταγράφει και ένα πολύ συγκεκριμένο νέο πρότυπο προσδοκιών εκ μέρους των ωφελούμενων. Το πλέον αξιοσημείωτο εύρημα αφορά στη συντριπτικά υψηλή αναφορά στην ανάγκη για ψηφιακές υπηρεσίες (51%). Η συγκεκριμένη απάντηση, που συγκεντρώνει πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες, αποτυπώνει τις νέες τάσεις χρήσης

τεχνολογικών μέσων στην υποστήριξη ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους: διαδικτυακές δραστηριότητες, ενημερωτικό υλικό εξ αποστάσεως, τηλε-υποστήριξη και ψηφιακές εφαρμογές. Το εύρημα υποδηλώνει ότι η ψηφιοποίηση, αν και δεν αποτελεί παραδοσιακό στοιχείο των ΚΔΗΦ, αποτελεί πλέον ένα από τα βασικότερα αιτήματα των ωφελούμενων, υποδεικνύοντας ανάγκη εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης των σχετικών υπηρεσιών.

Σημαντικές ανάγκες εντοπίζονται επίσης στους τομείς της αποκατάστασης και της αυτοεξυπηρέτησης. Συγκεκριμένα, το 14% αναφέρει ως μη καλυπτόμενη ανάγκη τις εξειδικευμένες υπηρεσίες θεραπευτικής αποκατάστασης (λογοθεραπεία, φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία), ενώ ένα επιπλέον 14% δηλώνει ότι δεν καλύπτονται επαρκώς οι ανάγκες για υποστήριξη στη βελτίωση δεξιοτήτων καθημερινής ζωής και αυτοεξυπηρέτησης. Τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν ότι ένα σημαντικό τμήμα των ωφελούμενων χρειάζεται πιο εντατικές, δομημένες και εξειδικευμένες θεραπευτικές παρεμβάσεις πέραν των βασικών δραστηριοτήτων ημερήσιας φροντίδας που παρέχει η δομή.

Αντίστοιχα, ένα ποσοστό 6% αναφέρει ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερες δραστηριότητες εκτός δομής, όπως εκδρομές, δράσεις κοινωνικοποίησης και συμμετοχή σε εκδηλώσεις και κοινωνικές δράσεις, ενώ άλλο 6% αναφέρεται σε ζητήματα μεταφοράς (πιο συχνά δρομολόγια, μεγαλύτερη κάλυψη). Και στις δύο περιπτώσεις, οι ανάγκες αυτές συνδέονται με την ενίσχυση της κοινωνικής συμμετοχής και της πρόσβασης, δύο παράγοντες που αποτελούν κρίσιμη βάση για την κοινωνική ένταξη και την καθημερινή λειτουργικότητα των ωφελούμενων. Παρά το σχετικά χαμηλό ποσοστό, τα ευρήματα αυτά είναι συνεπή με τυπικά προβλήματα λειτουργίας των ΚΔΗΦ σε περιφερειακές περιοχές, όπου η κινητικότητα αποτελεί αντικειμενική πρόκληση.

Σε χαμηλότερα ποσοστά (3%) εμφανίζονται οι ανάγκες για ψυχολογική υποστήριξη, για ενίσχυση της στήριξης των οικογενειών (συμβουλευτική γονέων, ομάδες υποστήριξης) καθώς και για καλύτερη συνεργασία με άλλες κοινωνικές δομές και υπηρεσίες. Αν και τα ποσοστά είναι περιορισμένα, τα ευρήματα αυτά επισημαίνουν την ανάγκη διεύρυνσης του ρόλου του ΚΔΗΦ όχι μόνο προς τους ίδιους τους ωφελούμενους, αλλά και προς το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Τέλος, αξιοσημείωτο είναι ότι μηδενικά ποσοστά καταγράφονται για τις υπηρεσίες σίτισης, καθώς και για τις πολιτιστικές/αθλητικές δραστηριότητες εντός ή εκτός δομής και την κατηγορία «Άλλο». Αυτό υποδεικνύει είτε ότι οι συγκεκριμένοι τομείς θεωρούνται επαρκώς καλυμμένοι, είτε ότι δεν αποτελούν προτεραιότητα για τους χρήστες, σε αντίθεση με άλλους, περισσότερο λειτουργικούς ή τεχνολογικά προσανατολισμένους τομείς.

Συνολικά, τα αποτελέσματα σκιαγραφούν ένα προφίλ αναγκών με δύο βασικούς άξονες: α) την αυξανόμενη σημασία των ψηφιακών υπηρεσιών ως εργαλείο υποστήριξης και εκπαίδευσης και β) την ανάγκη ενίσχυσης του θεραπευτικού και λειτουργικού σκέλους των υπηρεσιών, ώστε να ανταποκρίνονται πληρέστερα στις καθημερινές ανάγκες των ωφελούμενων. Οι χαμηλότερες αλλά σταθερές αναφορές σε θέματα ψυχοκοινωνικής στήριξης, οικογενειακής υποστήριξης και μεταφοράς συμπληρώνουν την εικόνα, αναδεικνύοντας ότι η ουσιαστική βελτίωση της λειτουργίας του ΚΔΗΦ απαιτεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση, με συνδυασμό εξειδικευμένων υπηρεσιών, ψηφιακών εργαλείων και παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης.

Πίνακας 105: Μη καλυπτόμενες ανάγκες από ΚΔΗΦ (%).

Μη καλυπτόμενες ανάγκες από το ΚΔΗΦ	Ποσοστά (%)
Περισσότερες δραστηριότητες εκτός δομής (εκδρομές, εκδηλώσεις, κοινωνικές δράσεις)	6%
Εξειδικευμένες υπηρεσίες αποκατάστασης (λογοθεραπεία, φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία κ.λπ.)	14%
Υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης / συμβουλευτικής	3%
Περισσότερη στήριξη για την οικογένεια (ομάδες γονέων, συμβουλευτική, ανακούφιση φροντιστών)	3%
Υπηρεσίες μεταφοράς (πιο συχνά δρομολόγια, καλύτερη κάλυψη)	6%
Υπηρεσίες σίτισης (ποιοτικότερη ή συχνότερη)	0%
Υποστήριξη στην αυτοεξυπηρέτηση και στις δεξιότητες καθημερινής ζωής	14%
Περισσότερες πολιτιστικές/αθλητικές δραστηριότητες εντός και εκτός δομής	0%
Ενίσχυση συνεργασίας με άλλες κοινωνικές δομές και φορείς	3%
Ψηφιακές υπηρεσίες (online δραστηριότητες, τηλε-υποστήριξη, ενημερωτικό υλικό)	51%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 113: Μη καλυπτόμενες ανάγκες από ΚΔΗΦ (%).

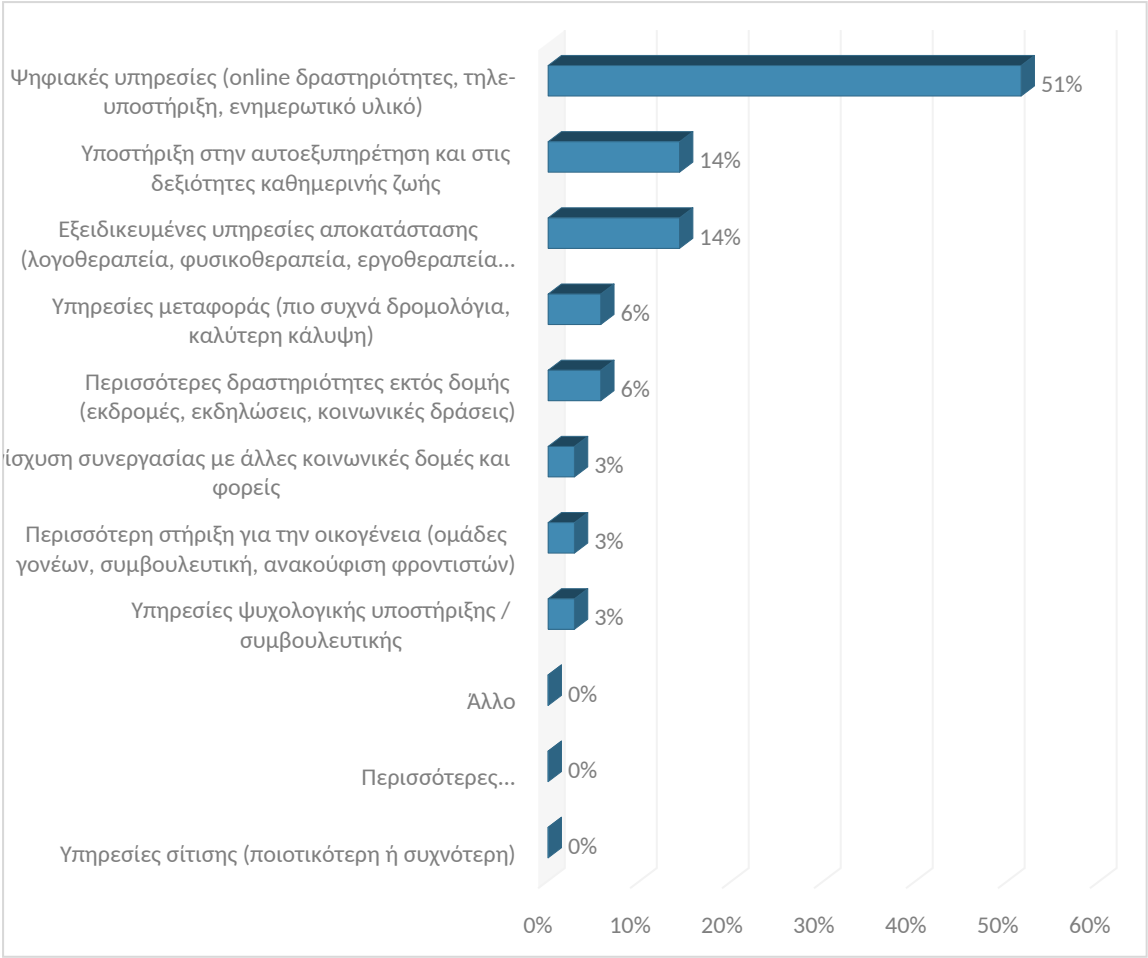

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.2	Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από το ΚΔΗΦ (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις):

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Αναλυτικότερα, η ανάλυση των προτάσεων βελτίωσης της εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν περισσότερες από μία απαντήσεις, καταδεικνύει μια πολύ σαφή και στοχευμένη εικόνα ως προς τις ανάγκες και τις προσδοκίες τους. Το πιο εντυπωσιακό εύρημα είναι ότι το 81% των ερωτώμενων προτείνει τη βελτίωση των υποδομών – δηλαδή του κτιρίου, των αιθουσών, της καθαριότητας και του εξοπλισμού. Το ιδιαίτερα υψηλό αυτό ποσοστό αποτυπώνει μια ευρεία αντίληψη ότι η υλικοτεχνική βάση της δομής δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες των ωφελούμενων και απαιτεί αναβάθμιση, ώστε να υποστηρίζει αποτελεσματικότερα τις παρεχόμενες υπηρεσίες και τις καθημερινές δραστηριότητες.

Σε δεύτερο επίπεδο, το 19% επισημαίνει την ανάγκη για περισσότερες δραστηριότητες εκτός των εγκαταστάσεων του ΚΔΗΦ, γεγονός που αναδεικνύει την αξία της κοινωνικοποίησης, της συμμετοχής στην κοινότητα και της εξωστρέφειας για τους ωφελούμενους. Η ανάγκη αυτή συνδέεται τόσο με την ενίσχυση του ψυχαγωγικού σκέλους όσο και με την ανάπτυξη δεξιοτήτων και εμπειριών πέρα από τον κλειστό χώρο της δομής.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι κανένας συμμετέχων δεν ανέφερε ανάγκη για καλύτερη ενημέρωση, βελτίωση της εξυπηρέτησης από το προσωπικό, καλύτερη συνεργασία για την προσαρμογή του προγράμματος ειδικής αγωγής, διεύρυνση ωραρίου ή παροχή επιπλέον υπηρεσιών. Το μηδενικό ποσοστό σε αυτές τις κατηγορίες δείχνει υψηλό βαθμό ικανοποίησης από τις συγκεκριμένες διαστάσεις λειτουργίας του ΚΔΗΦ και ενισχύει την εικόνα ότι τα λειτουργικά, οργανωτικά και ανθρώπινα στοιχεία της δομής αξιολογούνται θετικά.

Συνολικά, τα δεδομένα φανερώνουν πως οι βασικές προτάσεις των ωφελούμενων επικεντρώνονται σε δύο πυλώνες: την ουσιαστική αναβάθμιση των υποδομών και την ενίσχυση εξωτερικών δραστηριοτήτων. Η δυνατότητα επιλογής πολλαπλών απαντήσεων διασφαλίζει ότι οι προτεινόμενες βελτιώσεις δεν είναι ανταγωνιστικές, αλλά αλληλοσυμπληρούμενες, και προτείνουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική αναβάθμισης της εμπειρίας εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ.

Πίνακας 106: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από το ΚΔΗΦ (%).

Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από το ΚΔΗΦ	Ποσοστά (%)
Καλύτερη ενημέρωση / πληροφόρηση για τις υπηρεσίες που μπορεί και πρέπει το ΚΔΗΦ να μου προσφέρει	0%
Καλύτερη εξυπηρέτηση από το προσωπικό	0%
Καλύτερη συνεργασία για την εξυπηρέτηση των προσωπικών μου αναγκών και τη διαμόρφωση του δικού μου προγράμματος ειδικής αγωγής / φροντίδας	0%
Περισσότερες δραστηριότητες έξω από τις εγκαταστάσεις του ΚΔΗΦ	19%
Καλύτερες υποδομές (κτίριο, αίθουσες, καθαριότητα, εξοπλισμός κλπ.)	81%
Διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας	0%
Παροχή επιπλέον υπηρεσιών (αναφέρατε το είδος της υπηρεσίας)	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 114: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από το ΚΔΗΦ (%).

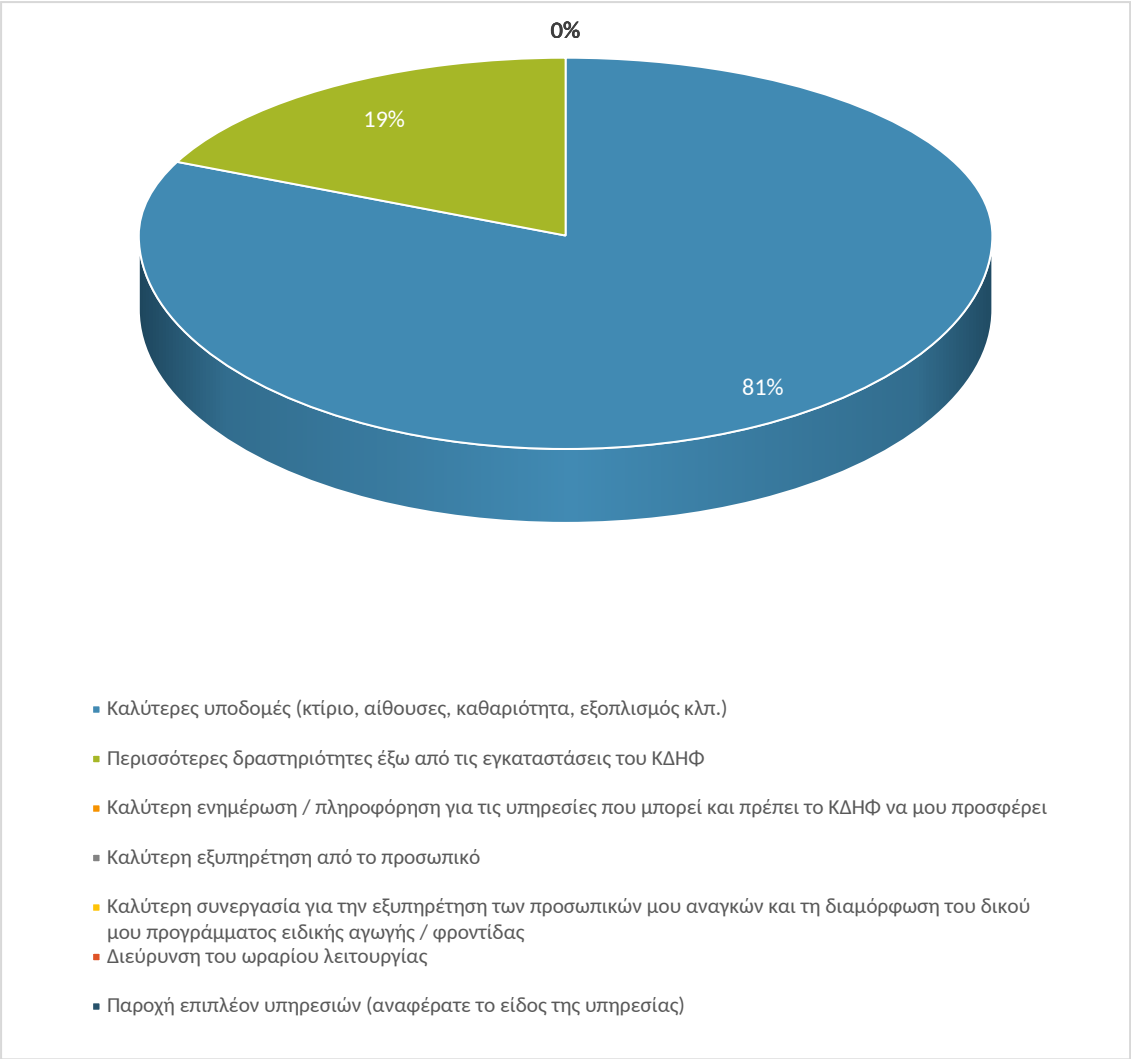

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΚΗΔΕΜΟΝΕΣ/ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΕΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΔΗΦ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α.1 Δήμος κατοικίας/ΚΔΗΦ που εξυπηρετείται ο ωφελούμενος

Οι κηδεμόνες και οι δικαστικοί συμπαραστάτες των ωφελούμενων των Κέντρων Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα κατοικούν κυρίως στο Δήμο Ναυπακτίας (60%) ενώ σημαντικό ποσοστό κατοικεί στο Δήμο Αγρινίου (33%) κι ένα μικρότερο ποσοστό στο Δήμο Αιγιαλείας (7%).

Πίνακας 107: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) κατά Δήμο κατοικίας (%).

Δήμος κατοικίας	Ποσοστό (%)
Δήμος Ναυπακτίας	60%
Δήμος Αγρινίου	33%
Δήμος Αιγιαλείας	7%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 115: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά Δήμο κατοικίας (%).

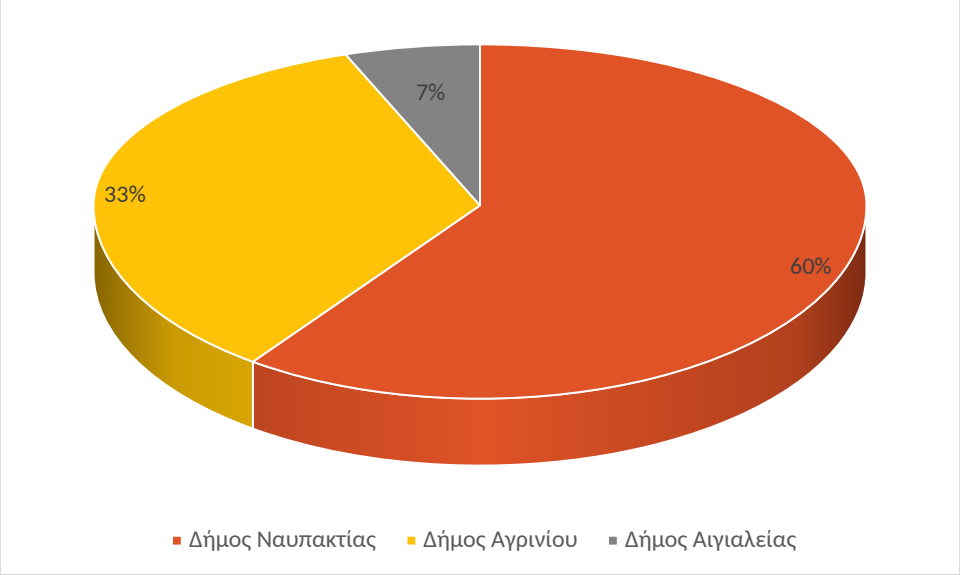

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Σημειώνεται, επίσης, ότι το 60% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι οι ωφελούμενοι εξυπηρετούνται συγκεκριμένα από το ΚΔΗΦ του Συλλόγου

ΑμεΑ «ΑΛΚΥΟΝΗ» στο Δήμο Ναυπακτίας, το 7% από το Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης & Μέριμνας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Ε.Κ.Α.ΜΕ) στο Δήμο Αιγιαλείας ενώ το υπόλοιπο 33% δε διευκρίνισε σε ποιο ΚΔΗΦ εξυπηρετούνται οι ωφελούμενοι στο Δήμο Αγρινίου.

Α.2	Φύλο Κηδεμόνα/Δικαστικού Συμπαραστάτη

Η κατανομή του φύλου των κηδεμόνων ή δικαστικών συμπαραστατών που συμμετείχαν στην έρευνα δείχνει μια σαφή υπεροχή των γυναικών, οι οποίες αποτελούν το 73% του συνόλου. Αντίθετα, οι άνδρες αντιπροσωπεύουν το 27% των συμμετεχόντων, ενώ δεν καταγράφεται κανένα ποσοστό στην κατηγορία «Άλλο/Δεν επιθυμώ να απαντήσω». Η εικόνα αυτή συνάδει με τις ευρύτερες τάσεις που παρατηρούνται σε δομές φροντίδας και υποστήριξης ατόμων με αναπηρία, όπου οι γυναίκες –ως μητέρες, αδελφές ή γενικότερα πρωτοβάθμιοι φροντιστές– αναλαμβάνουν συχνότερα τον ρόλο της εκπροσώπησης και της καθημερινής μέριμνας των ωφελούμενων.

Πίνακας 108: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά φύλο (%).

Φύλο	Ποσοστό (%)
Άνδρας	27%
Γυναίκα	73%
Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 116: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά φύλο (%).

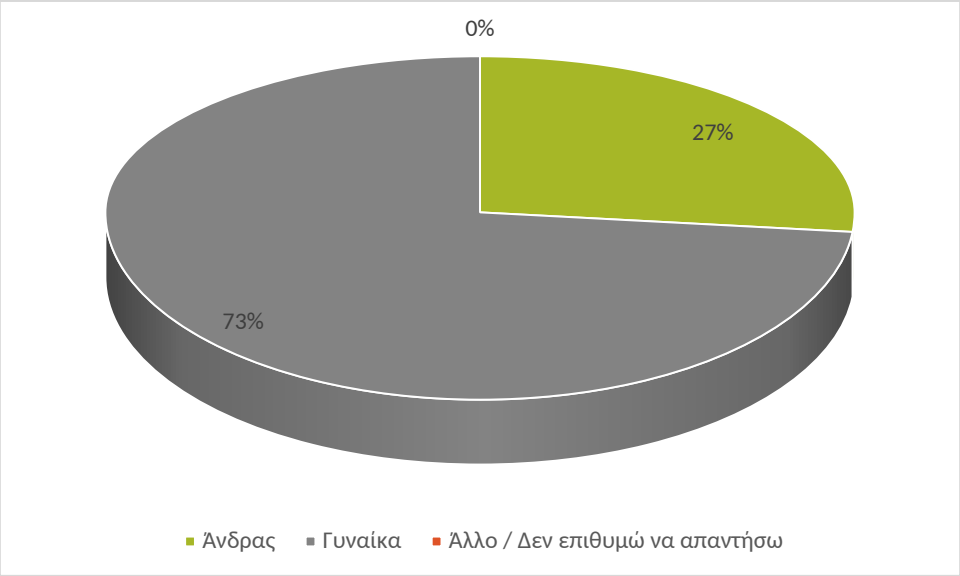

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.3 Ηλικία Κηδεμόνα/ Δικαστικού Συμπαραστάτη

Η ηλικιακή σύνθεση των συμμετεχόντων παρουσιάζει έντονη συγκέντρωση στις μεγαλύτερες ηλικίες, καθώς το 63% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 60 ετών και άνω, ενώ ένα ακόμη 37% βρίσκεται στην ηλικιακή ομάδα 50–59 ετών. Δεν καταγράφονται συμμετοχές κάτω των 50 ετών. Το εύρημα αυτό είναι ιδιαίτερα ενδεικτικό του προφίλ των κηδεμόνων και συμπαραστατών που αναλαμβάνουν την εκπροσώπηση των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ, καθώς πρόκειται κυρίως για γονείς ή συγγενικά πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι συχνά φέρουν μακροχρόνια ευθύνη φροντίδας.

Πίνακας 109: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%).

Ηλικιακή ομάδα	Ποσοστά (%)
18-29 ετών	0%
30-39 ετών	0%
40-49 ετών	0%
50-59 ετών	37%
60 και άνω	63%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 117: Ποσοστιαία κατανομή των συμμετεχόντων (Κηδεμόνων/Δικαστικών συμπαραστατών) στην έρευνα για τα ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%).

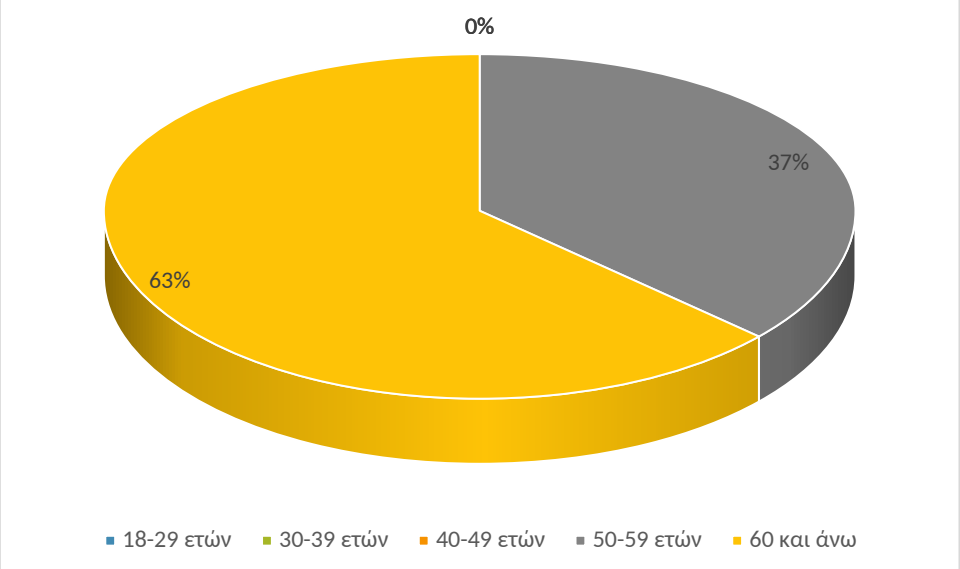

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.4	Ποια είναι η σχέση σας με τον ωφελούμενο του ΚΔΗΦ;

Η πλειονότητα των εκπροσώπων των ωφελούμενων στα ΚΔΗΦ είναι οι ίδιοι οι γονείς, οι οποίοι καλύπτουν το 53% του συνόλου. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνει ότι η πρωτοβάθμια οικογένεια παραμένει ο βασικός πυλώνας φροντίδας και υποστήριξης για τα άτομα με αναπηρία. Σημαντική είναι, επίσης, η συμμετοχή αδελφών (33%), οι οποίοι συχνά αναλαμβάνουν υποστηρικτικό ή δευτερεύοντα ρόλο στη διαδικασία εκπροσώπησης, ειδικά σε περιπτώσεις όπου οι γονείς είναι μεγαλύτερης ηλικίας.

Οι κατηγορίες «Άλλος συγγενής» και «Δικαστικός συμπαραστάτης» καταγράφουν από 7% η καθεμία, υποδηλώνοντας ότι σε ένα μικρό αλλά υπαρκτό ποσοστό η εκπροσώπηση αναλαμβάνεται από ευρύτερα μέλη της οικογένειας ή από θεσμικά πρόσωπα, συνήθως σε περιπτώσεις αυξημένων αναγκών ή απουσίας γονεϊκής μέριμνας. Δεν καταγράφονται περιπτώσεις επιτρόπων, ασκούντων επιμέλεια ή άλλων μορφών εκπροσώπησης.

Συνολικά, η εικόνα υπογραμμίζει την κεντρική θέση της οικογένειας στη φροντίδα των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ, με κυρίαρχο ρόλο των γονέων και σημαντική συμμετοχή αδελφών, ενώ οι θεσμικοί εκπρόσωποι εμφανίζονται σε περιορισμένη έκταση.

Πίνακας 110: Σχέση του κηδεμόνα/Δικαστικού συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η (%).

Σχέση με τον/την ωφελούμενο/η	Ποσοστό (%)
Γονέας	53%
Αδελφός/ή	33%
Άλλος/η συγγενής	7%
Δικαστικός συμπαραστάτης	7%
Επίτροπος	0%
Ασκών/σα την επιμέλεια	0%
Άλλη	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 118: Σχέση του κηδεμόνα/Δικαστικού συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η (%).

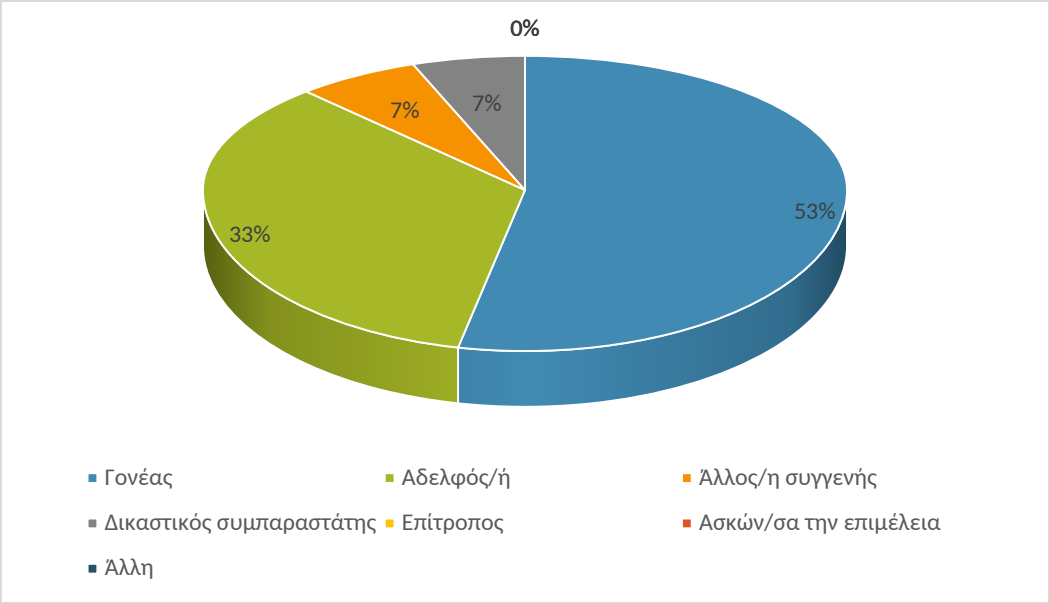

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥ ΚΔΗΦ

Β.1 Φύλο ωφελούμενου

Η πλειονότητα των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ, σύμφωνα με τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, είναι άνδρες, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 63% του συνόλου, ενώ οι γυναίκες αποτελούν το 37%. Δεν καταγράφονται απαντήσεις στην κατηγορία «Άλλο/Δεν επιθυμώ να απαντήσω».

Πίνακας 111: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά φύλο (%).

Φύλο	Ποσοστό (%)
Άνδρας	63%
Γυναίκα	37%
Άλλο / Δεν επιθυμώ να απαντήσω	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 119: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά φύλο (%).

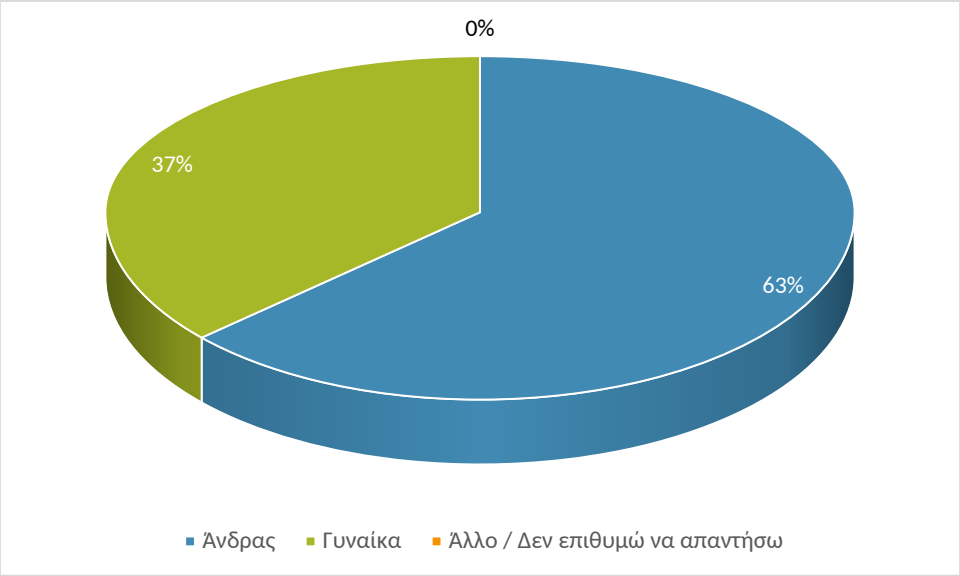

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

B.2 Ηλικία ωφελούμενου

Η ηλικιακή κατανομή των ωφελούμενων δείχνει ότι η συντριπτική πλειονότητα είναι ενήλικες, με σημαντική συγκέντρωση στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες. Το 47% των ωφελούμενων είναι άνω των 45 ετών, ενώ ένα ακόμη 37% βρίσκεται στην κατηγορία 30–45 ετών. Έτσι, συνολικά το 83% των ωφελούμενων είναι άνω των 30 ετών, γεγονός που αποτυπώνει ότι τα ΚΔΗΦ εξυπηρετούν κυρίως άτομα με χρόνιες ή διαχρονικές ανάγκες φροντίδας.

Η ηλικιακή ομάδα 18–29 ετών καλύπτει το 17% του δείγματος, ενώ δεν καταγράφονται ωφελούμενοι κάτω των 18 ετών. Η συνολική εικόνα επιβεβαιώνει ότι οι υπηρεσίες των ΚΔΗΦ απαντούν σε ανάγκες ενός ενήλικου, συχνά γηράσκοντος πληθυσμού, ο οποίος απαιτεί σταθερή υποστήριξη σε καθημερινή βάση και δομημένα προγράμματα φροντίδας και αποκατάστασης.

Πίνακας 112: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%).

Ηλικιακή ομάδα	Ποσοστά (%)
Κάτω των 18 ετών	0%
18 – 29 ετών	17%
30 - 45 ετών	37%
Άνω των 45 ετών	47%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 120: Ποσοστιαία κατανομή των ωφελούμενων των ΚΔΗΦ κατά ηλικιακή ομάδα (%).

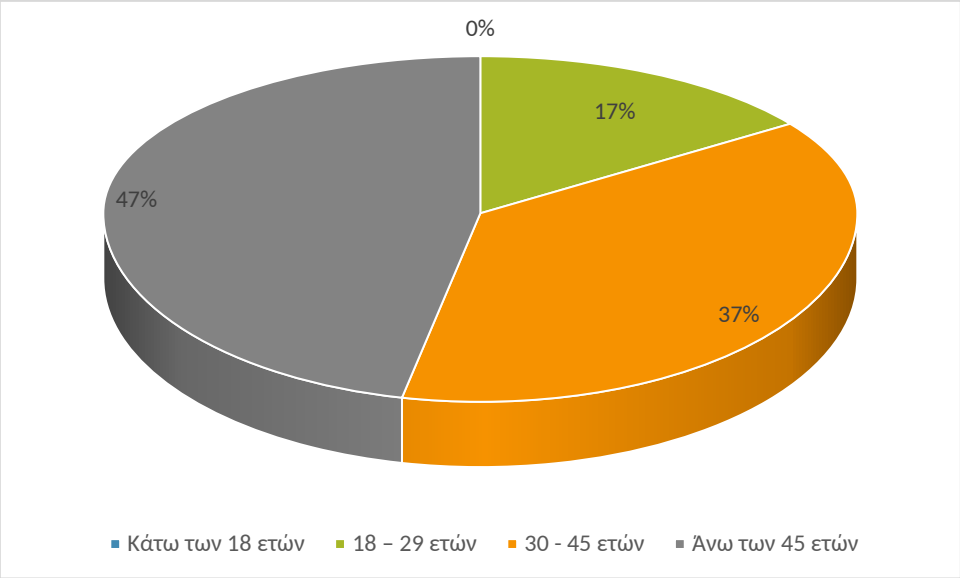

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.3	Πόσο χρονικό διάστημα επισκέπτεται το ΚΔΗΦ ο/η ωφελούμενος/η ;

Η μεγάλη πλειονότητα των ωφελούμενων (80%) επισκέπτεται το ΚΔΗΦ για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα πέντε έτη, γεγονός που καταδεικνύει τον σταθερό, μακροχρόνιο χαρακτήρα των υπηρεσιών που παρέχουν οι δομές αυτές. Η παρατεταμένη παραμονή των ωφελούμενων υποδηλώνει υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης των οικογενειών, αλλά ταυτόχρονα αποτυπώνει και την πάγια ανάγκη συνεχούς υποστήριξης που έχουν τα άτομα με αναπηρία.

Ένα επιπλέον 17% εξυπηρετείται από το ΚΔΗΦ για 3–4 έτη, ενώ μόλις το 3% λαμβάνει τις υπηρεσίες του ΚΔΗΦ για 1–2 χρόνια.

Συνολικά, η εικόνα είναι αυτή μιας σταθερής ομάδας ωφελούμενων με πολυετή παρουσία, στοιχείο που τονίζει τη σημαντική συμβολή των ΚΔΗΦ στη διαχρονική φροντίδα και υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία.

Πίνακας 113: Χρονικό διάστημα επίσκεψης του/της ωφελούμενου/ης στο ΚΔΗΦ (%).

Χρονικό διάστημα επίσκεψης του/της ωφελούμενου/ης στο ΚΔΗΦ	Ποσοστό (%)
Λιγότερο από 6 μήνες	0%
6–12 μήνες	0%
1–2 χρόνια	3%
3–4 χρόνια	17%
5 ή περισσότερα χρόνια	80%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 121: Χρονικό διάστημα επίσκεψης του/της ωφελούμενου/ης στο ΚΔΗΦ (%).

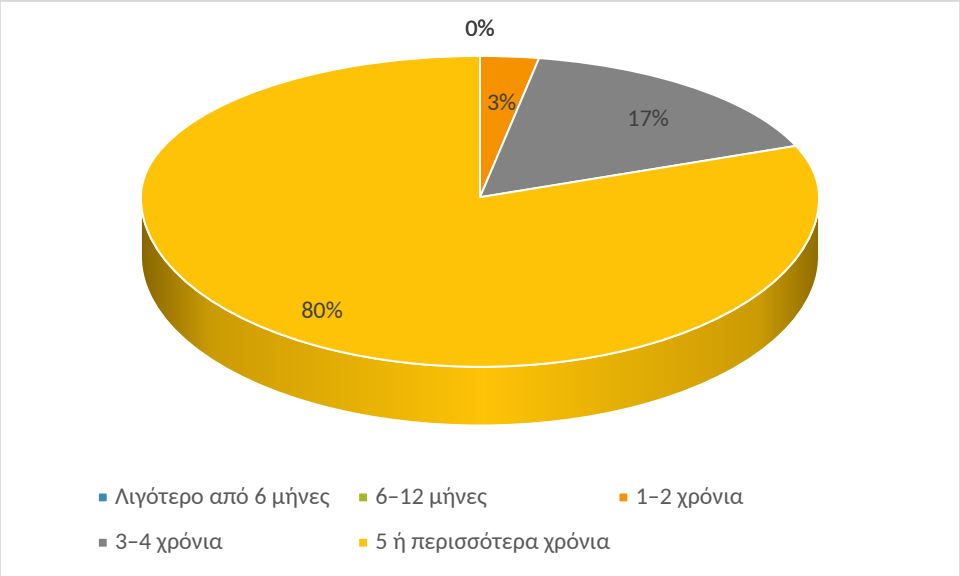

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.4	Από που πληροφορηθήκατε για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του ωφελούμενου από το ΚΔΗΦ; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης από το ΚΔΗΦ προέρχεται σε μεγάλο ποσοστό από άτυπα κοινωνικά δίκτυα, καθώς το 39% των συμμετεχόντων ενημερώθηκε μέσω φίλων ή συγγενών. Η εύρεση πληροφορίας μέσα από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο της προσωπικής δικτύωσης, ιδίως όταν πρόκειται για εξειδικευμένες υπηρεσίες φροντίδας.

Παράλληλα, τα ΚΔΗΦ φαίνεται να έχουν σημαντικό βαθμό άμεσης προσβασιμότητας, καθώς το 16% των συμμετεχόντων ενημερώθηκε από το ίδιο το Κέντρο και ένα επιπλέον 16% μέσω έντυπου υλικού, όπως αφίσες ή φυλλάδια. Αυτό υποδεικνύει ότι οι δομές αξιοποιούν βασικές μορφές επικοινωνίας, αν και υπάρχει περιθώριο ενίσχυσης της επίσημης ενημέρωσης.

Οι δημοτικές υπηρεσίες συγκεντρώνουν σχετικά χαμηλά ποσοστά: η κοινωνική υπηρεσία του Δήμου (10%), το Κέντρο Κοινότητας (3%) και άλλες κοινωνικές δομές του Δήμου (3%) έχουν περιορισμένη συμβολή ως δίαυλοι πληροφόρησης. Η εικόνα αυτή πιθανόν συνδέεται είτε με χαμηλή

προβολή των ΚΔΗΦ από τις δημοτικές υπηρεσίες είτε με το ότι οι οικογένειες απευθύνονται απευθείας στις δομές που ήδη γνωρίζουν.

Στην κατηγορία «Άλλος φορέας», η οποία συνολικά καταγράφει 10%, δύο συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ενημερώθηκαν από το ΕΕΕΕΚ Αγρινίου, γεγονός που υπογραμμίζει τον ρόλο της ειδικής εκπαίδευσης ως δίαυλου διασύνδεσης με κοινωνικές υπηρεσίες.

Συνολικά, τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η ενημέρωση για τα ΚΔΗΦ βασίζεται κυρίως στην προσωπική δικτύωση και λιγότερο σε θεσμικά κανάλια, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για πιο συστηματική και οργανωμένη επικοινωνιακή στρατηγική από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Πίνακας 114: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του ωφελούμενου από το ΚΔΗΦ (%).

Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του ωφελούμενου από το ΚΔΗΦ	Ποσοστά (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	10%
Κέντρο Κοινότητας του Δήμου	3%
Κοινωνική Δομή Δήμου (Παντοπωλείο, Συσσίτιο, Φαρμακείο, Δομή αστέγων κοκ.)	3%
Φίλοι/Συγγενείς	39%
Αφίσα / Φυλλάδιο	16%
Από το ίδιο το ΚΔΗΦ	16%
Άλλο φορέα (εκκλησία, Μη Κυβερνητική Οργάνωση κοκ.)	10%
Άλλο	3%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 122: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του ωφελούμενου από το ΚΔΗΦ (%).

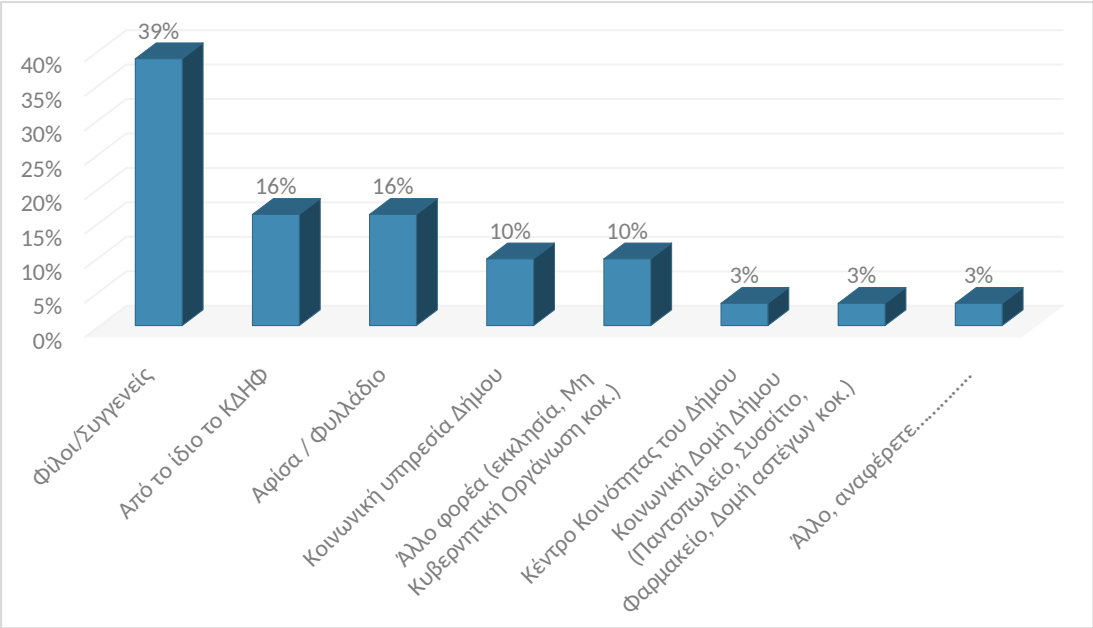

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΔΗΦ

Γ.1	**Πόσο ικανοποιημένη/ος** είστε από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΔΗΦ στον/η ωφελούμενο/η;

Η αποτίμηση του βαθμού ικανοποίησης από τις υπηρεσίες των ΚΔΗΦ αναδεικνύει μια εξαιρετικά θετική εικόνα, καθώς όλοι οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι είναι «Πάρα πολύ» ικανοποιημένοι από κάθε επιμέρους παροχή. Η ομοιομορφία αυτή καταγράφεται σε όλες τις υπηρεσίες, από τις δραστηριότητες ειδικής αγωγής και την εργοθεραπεία έως τη μεταφορά, τη σίτιση, τη δημιουργική απασχόληση και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Η καθολική αυτή ικανοποίηση υποδηλώνει ότι οι δομές ανταποκρίνονται με συνέπεια και πληρότητα στις ανάγκες των ωφελούμενων, προσφέροντας ένα σταθερό και υποστηρικτικό πλαίσιο. Παράλληλα, η απουσία οποιασδήποτε αρνητικής αξιολόγησης ενδέχεται να συνδέεται με την ισχυρή σχέση εμπιστοσύνης που έχουν αναπτύξει οι οικογένειες με τα ΚΔΗΦ και το προσωπικό που εργάζεται σ’ αυτά, καθώς και με τον μακροχρόνιο χαρακτήρα παραμονής των περισσότερων ωφελούμενων. Συνολικά, τα ευρήματα αποτυπώνουν έναν ιδιαίτερα υψηλό βαθμό αποδοχής και εμπιστοσύνης προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες, στοιχείο που καταδεικνύει τη σημαντική συμβολή των ΚΔΗΦ στην καθημερινή φροντίδα και υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία.

Πίνακας 115: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΔΗΦ στον/η ωφελούμενο/η (%).

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έχει λάβει την υπηρεσία
Δραστηριότητες σε εργαστήρια (εργοθεραπείες)	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Άλλες δραστηριότητες ειδικής αγωγής (λογοθεραπείες, φυσικοθεραπείες κλπ.)	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Παροχή ατομικής ή και ομαδικής άσκησης	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση και στην εκμάθηση δραστηριοτήτων	0%	0%	0%	0%	100%	0%

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έχει λάβει την υπηρεσία
καθημερινής ζωής						
Δημιουργική απασχόληση και Δραστηριότητες κοινωνικοποίησης	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Υπηρεσίες σίτισης	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Υπηρεσίες μεταφοράς	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Συμβουλευτικές υπηρεσίες	0%	0%	0%	0%	100%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 123: Βαθμός ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΔΗΦ στον/η ωφελούμενο/η (%).

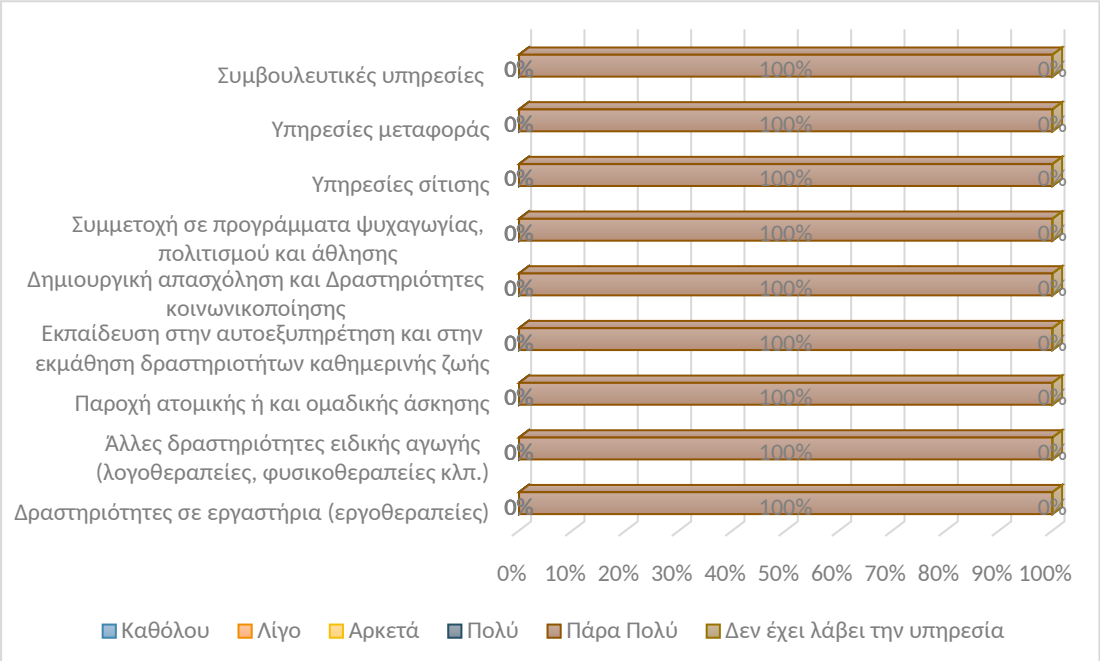

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.2	Σε ποιον βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής προς τον/την ωφελούμενο/η που εκπροσωπείτε, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Τα δεδομένα που προκύπτουν από την αξιολόγηση της λειτουργίας των ΚΔΗΦ προς τους ωφελούμενους αναδεικνύουν ένα εξαιρετικά υψηλό επίπεδο ικανοποίησης σε όλους τους βασικούς τομείς λειτουργίας των δομών. Σε ό,τι αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες (97%) δηλώνουν «Πάρα πολύ» ικανοποιημένοι, με μόνο ένα μικρό ποσοστό (3%) να τοποθετείται στην κατηγορία «Πολύ». Αντίστοιχα υψηλή είναι η ικανοποίηση από τον βαθμό εξατομίκευσης των προγραμμάτων, την επάρκεια του χρόνου υποστήριξης και την επίτευξη προόδου στους ατομικούς στόχους.

Η εικόνα για το προσωπικό είναι επίσης ιδιαίτερα θετική, με την επαγγελματική συμπεριφορά, την κατάλληλη κατάρτιση και την έγκαιρη ανταπόκριση να αξιολογούνται σχεδόν καθολικά ως άριστες. Μοναδικό σημείο όπου εμφανίζεται μεγαλύτερη διασπορά στις απαντήσεις αφορά την επάρκεια του αριθμού προσωπικού, όπου ένα 33% δηλώνει «Αρκετά» ικανοποιημένο, γεγονός που μπορεί να υποδηλώνει ανάγκη ενίσχυσης στελέχωσης σε ορισμένες περιπτώσεις.

Σε σχέση με το πρόγραμμα δραστηριοτήτων, οι συμμετέχοντες εκφράζουν πολύ υψηλή ικανοποίηση, τόσο ως προς τη συχνότητα και την καταλληλότητα των δραστηριοτήτων όσο και ως προς τη δυνατότητα συμμετοχής σε δράσεις εκτός δομής. Η ποικιλία των δραστηριοτήτων, αν και αξιολογείται θετικά, συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό στην κλίμακα «Πολύ», ένδειξη ότι αποτελεί πεδίο με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης.

Οι υποδομές και η ασφάλεια της δομής συγκεντρώνουν, σχεδόν καθολικά, τις υψηλότερες βαθμολογίες. Η καθαριότητα και η συντήρηση των χώρων αξιολογούνται στο 100% με την ανώτατη βαθμίδα, ενώ προκύπτει ελαφρώς πιο διαφοροποιημένη εικόνα για την επάρκεια και την κατάσταση του εξοπλισμού, όπου ένα ποσοστό 37% τοποθετείται στην κατηγορία «Αρκετά».

Τέλος, η επικοινωνία με το προσωπικό και η πρόσβαση στη δομή αποτελούν επίσης ισχυρά σημεία, με την πλειονότητα των συμμετεχόντων να δηλώνει ότι λαμβάνει σαφή ενημέρωση, έχει ενεργό συμμετοχή στις αποφάσεις για το πρόγραμμα και ενημερώνεται τακτικά για την πρόοδο του ωφελούμενου. Η συνολική εικόνα ικανοποίησης από τη λειτουργία του ΚΔΗΦ καταγράφει συντριπτικά θετικά ποσοστά, με το 97% να δηλώνει «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο.

Συνολικά, τα ευρήματα αναδεικνύουν μια ιδιαίτερα ευνοϊκή αποτίμηση των ΚΔΗΦ, με υψηλή ποιότητα υπηρεσιών, άριστη συνεργασία με το προσωπικό και αποτελεσματική υποστήριξη των ωφελούμενων, επιβεβαιώνοντας τον καθοριστικό ρόλο των δομών αυτών στη φροντίδα και κοινωνική ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία.

Πίνακας 116: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία της δομής ΚΔΗΦ προς τον/την ωφελούμενο/η που εκπροσωπείται (%).

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Ποιότητα Υπηρεσιών	Οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης	0%	0%	0%	3%	97%	0%
	Το ατομικό πρόγραμμα είναι επαρκώς εξατομικευμένο	0%	0%	0%	3%	97%	0%
	Ο χρόνος υποστήριξης που λαμβάνει είναι επαρκής	0%	0%	0%	3%	97%	0%
	Υπάρχει ουσιαστική πρόοδος/αποτελέσματα στους στόχους	0%	0%	0%	3%	97%	0%
Προσωπικό	Το προσωπικό είναι επαρκές αριθμητικά για τις ανάγκες	0%	0%	33%	7%	60%	0%
	Διαθέτει την κατάλληλη εξειδίκευση και κατάρτιση	0%	0%	0%	7%	93%	0%
	Αντιμετωπίζει τον/την ωφελούμενο/η με σεβασμό και επαγγελματισμό	0%	0%	0%	0%	100%	0%
	Ανταποκρίνεται έγκαιρα και είναι διαθέσιμο όταν χρειάζεται	0%	0%	0%	3%	93%	3%
Πρόγραμμα Δραστηριοτήτων	Υπάρχει ποικιλία δραστηριοτήτων	0%	0%	0%	43%	57%	0%
	Η συχνότητα των δραστηριοτήτων είναι ικανοποιητική	0%	0%	0%	7%	93%	0%
	Οι δραστηριότητες είναι κατάλληλες για τις ικανότητες/ενδιαφέροντα του/της ωφελούμενου/ης	0%	0%	0%	7%	93%	0%
	Υπάρχουν δράσεις εκτός δομής / στην κοινότητα	0%	0%	0%	3%	97%	0%
Υποδομές & Ασφάλεια	Η καθαριότητα και η συντήρηση των χώρων είναι ικανοποιητική	0%	0%	0%	0%	100%	0%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
	Ο εξοπλισμός είναι επαρκής και σε καλή κατάσταση	0%	0%	37%	7%	53%	3%
	Τηρούνται μέτρα ασφάλειας και υγιεινής	0%	0%	3%	0%	97%	0%
Επικοινωνία & Πρόσβαση	Ο κηδεμόνας/δικαστικός συμπαραστάτης λαμβάνει σαφή ενημέρωση για τις υπηρεσίες	0%	0%	0%	10%	90%	0%
	Υπάρχει συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για το πρόγραμμα	0%	0%	37%	10%	53%	0%
	Υπάρχει τακτική ενημέρωση για την πρόοδο του/της ωφελούμενου/ης	0%	0%	0%	10%	90%	0%
	Η πρόσβαση στη δομή (μεταφορά/ωράριο) είναι εύκολη	0%	0%	0%	3%	97%	0%
Συνολική Εικόνα	Γενική ικανοποίηση από τη λειτουργία της δομής	0%	0%	0%	3%	97%	0%
	Ικανοποίηση από τον συνολικό συντονισμό υπηρεσιών	0%	0%	0%	3%	97%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 124: Βαθμός ικανοποίησης από τη λειτουργία της δομής ΚΔΗΦ προς τον/την ωφελούμενο/η που εκπροσωπείται (%).

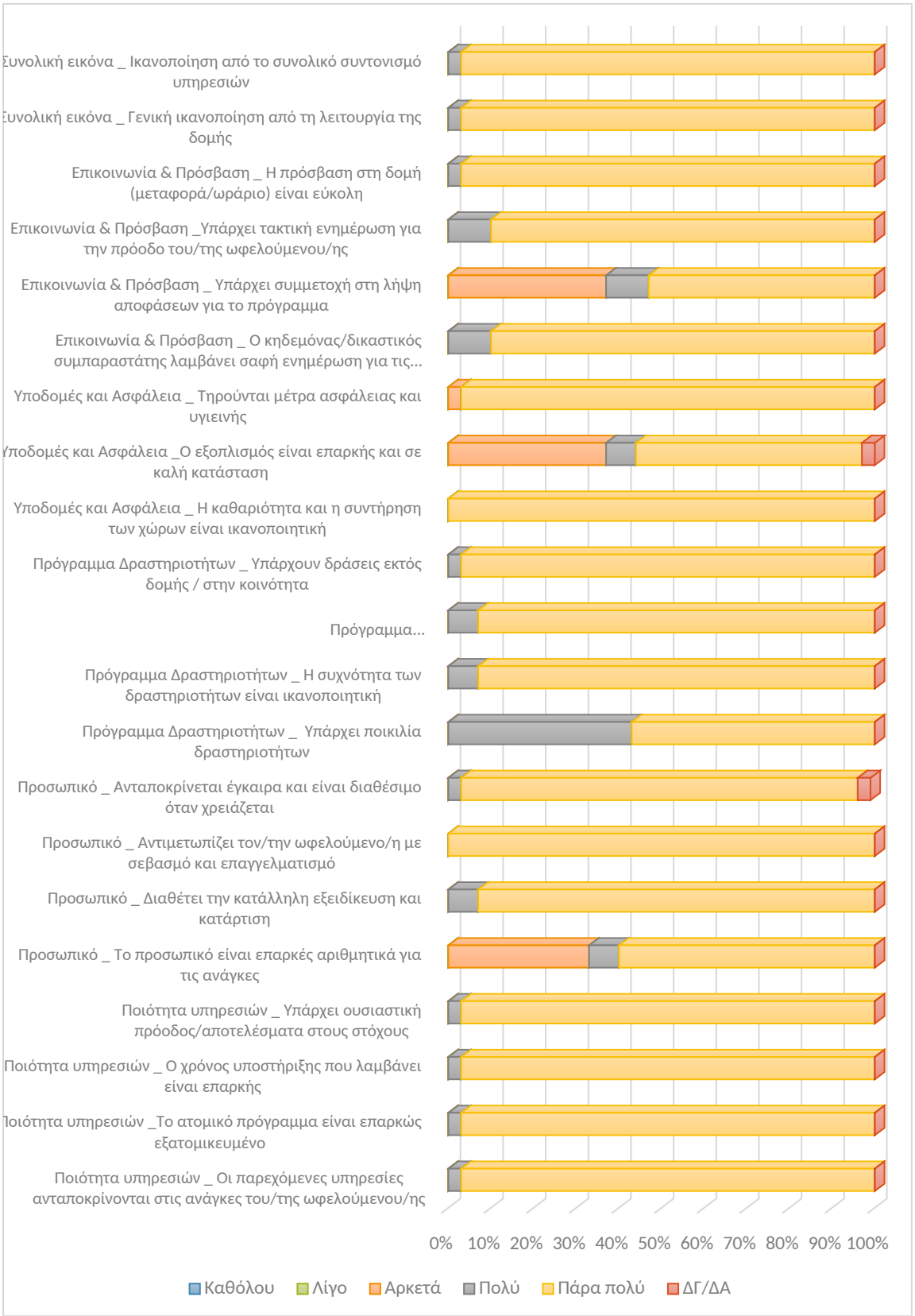

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.3	Ήταν δύσκολο για εσάς να ανταποκριθείτε στις διαδικασίες υποβολής της αίτησης για την επιλογή του/της ωφελούμενου/ης από το ΚΔΗΦ;

Η διερεύνηση της εμπειρίας των κηδεμόνων σχετικά με τη διαδικασία υποβολής της αίτησης για την ένταξη στο ΚΔΗΦ δείχνει μια ιδιαίτερα θετική εικόνα. Όλοι οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δεν αντιμετώπισαν καμία δυσκολία σε αυτό το στάδιο, με το ποσοστό του «Όχι» να φτάνει το 100%. Το αποτέλεσμα αυτό υποδηλώνει ότι οι διαδικασίες εισαγωγής είναι σαφείς, απλές και επαρκώς υποστηριζόμενες από το προσωπικό, επιτρέποντας στους ενδιαφερόμενους να ολοκληρώνουν ομαλά και χωρίς εμπόδια την απαιτούμενη διαδικασία.

Διάγραμμα 125: Δυσκολία ανταπόκρισης στις διαδικασίες υποβολής της αίτησης για την επιλογή του/της ωφελούμενου/ης από το ΚΔΗΦ (%).

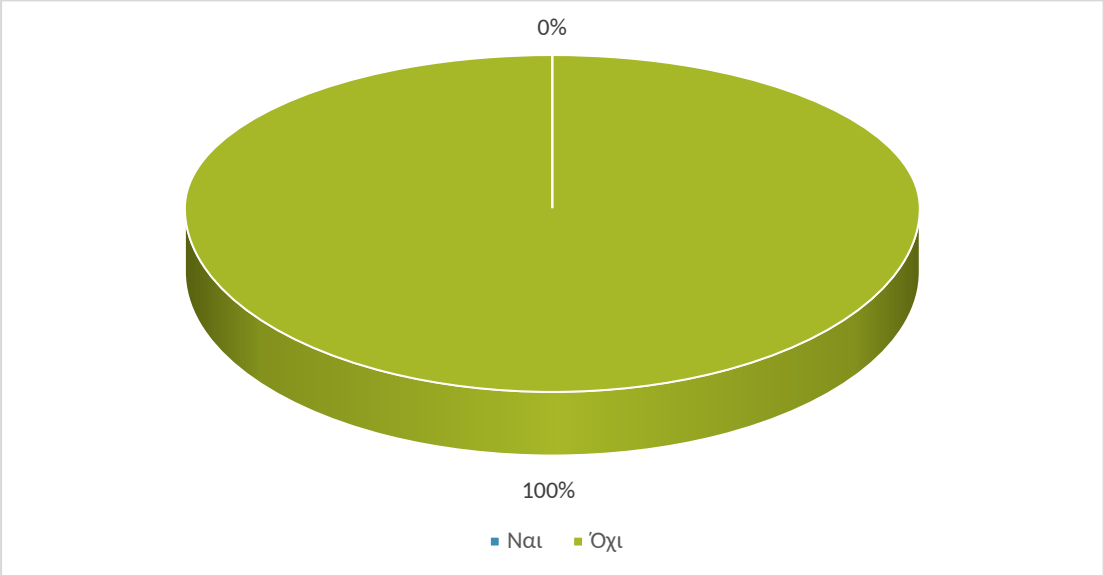

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.4	Εάν ΝΑΙ, γράψτε ποια ήταν τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίσατε:

Κανένας από τους συμμετέχοντες δεν δήλωσε ότι αντιμετώπισε δυσκολίες κατά τη διαδικασία υποβολής της αίτησης· συνεπώς, δεν καταγράφηκαν προβλήματα ή σχετικές παρατηρήσεις στην ανοιχτή αυτή ερώτηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΑΝΑΓΚΕΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΔΗΦ

Δ.1	Υπάρχουν ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείτε και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΔΗΦ; Αν ναι, ποιες είναι αυτές; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Συνεπώς, η διερεύνηση των αναγκών που ενδεχομένως δεν καλύπτονται από το ΚΔΗΦ βασίζεται σε περιορισμένο αριθμό απαντήσεων, καθώς μόνο λίγοι συμμετέχοντες επέλεξαν να απαντήσουν στη συγκεκριμένη ερώτηση. Παρ' όλα αυτά, από όσους τοποθετήθηκαν, προκύπτει ένα ιδιαίτερα σαφές μοτίβο: το 95% ανέφερε ότι η κύρια μη καλυπτόμενη ανάγκη αφορά τις ψηφιακές υπηρεσίες, όπως online δραστηριότητες, τηλε-υποστήριξη ή παροχή ψηφιακού ενημερωτικού υλικού. Επιπλέον, ένα μικρό ποσοστό (5%) ανέφερε την ανάγκη για περισσότερες πολιτιστικές ή αθλητικές δραστηριότητες.

Συνολικά, οι απαντήσεις υποδηλώνουν ότι, μεταξύ όσων συμμετείχαν, οι παραδοσιακές υπηρεσίες του ΚΔΗΦ θεωρούνται πλήρως καλυμμένες, με τα ζητήματα να επικεντρώνονται κυρίως σε νέους, σύγχρονους τομείς υποστήριξης που δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί σε επαρκή βαθμό.

Πίνακας 117: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπούνται και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΔΗΦ (%).

Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπούνται και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΔΗΦ	Ποσοστό (%)
Περισσότερες δραστηριότητες εκτός δομής (εκδρομές, εκδηλώσεις, κοινωνικές δράσεις)	0%
Εξειδικευμένες υπηρεσίες αποκατάστασης (λογοθεραπεία, φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία κ.λπ.)	0%
Υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης / συμβουλευτικής	0%
Περισσότερη στήριξη για την οικογένεια/κηδεμόνα (ομάδες γονέων, συμβουλευτική, ανακούφιση φροντιστών)	0%
Υπηρεσίες μεταφοράς (πιο συχνά δρομολόγια, καλύτερη κάλυψη)	0%
Υπηρεσίες σίτισης (ποιοτικότερη ή συχνότερη)	0%
Υποστήριξη στην αυτοεξυπηρέτηση και στις δεξιότητες καθημερινής ζωής	0%
Περισσότερες πολιτιστικές/αθλητικές δραστηριότητες εντός και εκτός δομής	5%
Ενίσχυση συνεργασίας με άλλες κοινωνικές δομές και φορείς	0%
Ψηφιακές υπηρεσίες (online δραστηριότητες, τηλε-υποστήριξη, ενημερωτικό υλικό)	95%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 126: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπούνται και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΔΗΦ (%).

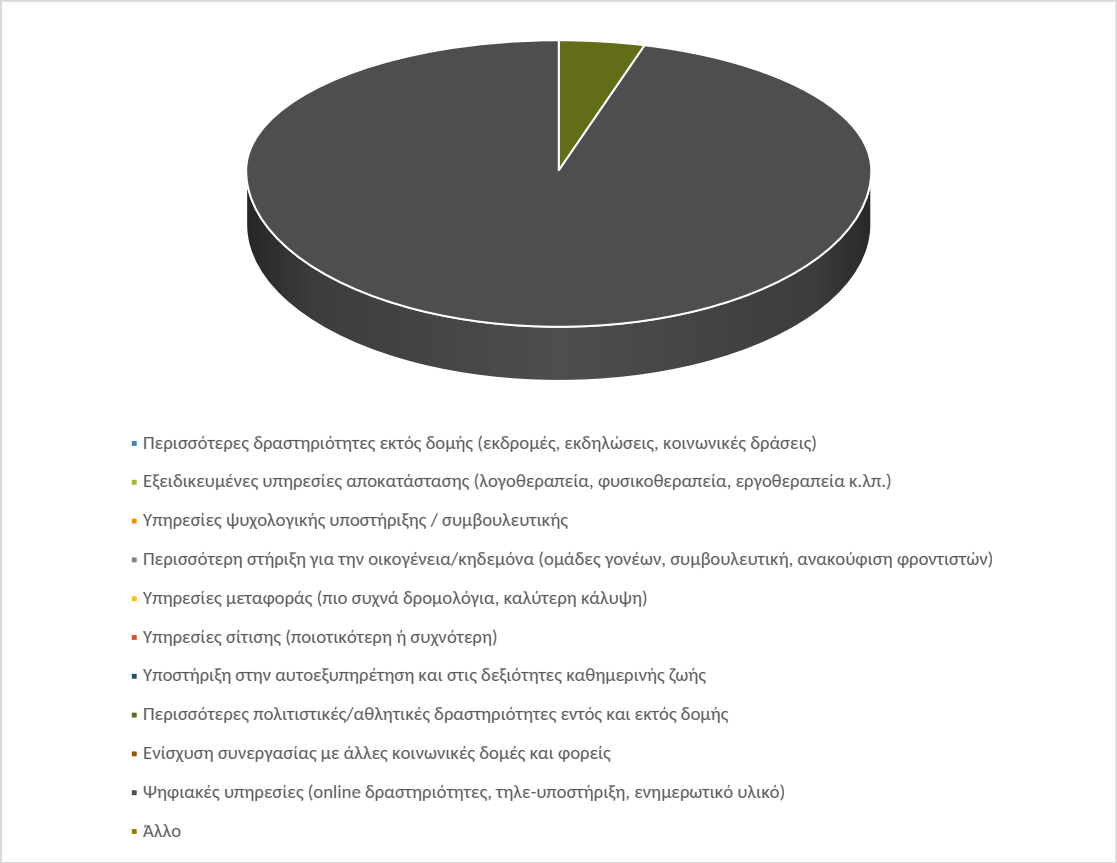

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Δ.2	Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείτε από το ΚΔΗΦ (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Αναλυτικότερα, η συγκεκριμένη ερώτηση επιχείρησε να καταγράψει προτάσεις των κηδεμόνων και δικαστικών συμπαραστατών για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης που λαμβάνουν οι ωφελούμενοι από το ΚΔΗΦ. Αν και μόνο λίγοι συμμετέχοντες επέλεξαν να απαντήσουν, οι τοποθετήσεις τους αναδεικνύουν με σαφήνεια τα πεδία που θεωρούν ότι χρειάζονται ενίσχυση. Η συντριπτική πλειονότητα όσων απάντησαν (95%) έθεσε ως βασική προτεραιότητα τη βελτίωση των υποδομών της δομής, επισημαίνοντας την ανάγκη για αναβάθμιση χώρων, εξοπλισμού και γενικότερων εγκαταστάσεων.

Παράλληλα, ένα μικρό ποσοστό (5%) ανέφερε την ανάγκη για πιο ουσιαστική συμβουλευτική υποστήριξη προς τον ίδιο τον κηδεμόνα, γεγονός που υποδηλώνει ότι η ενίσχυση των υπηρεσιών καθοδήγησης και ψυχοκοινωνικής στήριξης παραμένει ζητούμενο για ορισμένες οικογένειες. Καμία άλλη κατηγορία βελτίωσης δεν καταγράφει ποσοστά, στοιχείο που δείχνει ότι, πέρα από τα ζητήματα υποδομών, οι συμμετέχοντες αξιολογούν συνολικά θετικά την υφιστάμενη λειτουργία του ΚΔΗΦ.

Πίνακας 118: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείται από το ΚΔΗΦ (%).

Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείται από το ΚΔΗΦ	Ποσοστά (%)
Καλύτερη ενημέρωση / πληροφόρηση για τις υπηρεσίες που μπορεί και πρέπει το ΚΔΗΦ να του/της προσφέρει	0%
Καλύτερη εξυπηρέτηση από το προσωπικό	0%
Πιο ουσιαστική συμβουλευτική υποστήριξη για εμένα προσωπικά και για την υποστήριξη του/της ωφελούμενου/ης που έχω την επιμέλεια	5%
Καλύτερη συνεργασία για την εξυπηρέτηση των προσωπικών του/της αναγκών και τη διαμόρφωση του προσωπικού του/της προγράμματος ειδικής αγωγής / φροντίδας	0%
Περισσότερες δραστηριότητες έξω από τις εγκαταστάσεις του ΚΔΗΦ	0%
Καλύτερες υποδομές (κτίριο, αίθουσες, καθαριότητα, εξοπλισμός κλπ.)	95%
Διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας	0%
Παροχή επιπλέον υπηρεσιών	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 127: Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείται από το ΚΔΗΦ (%).

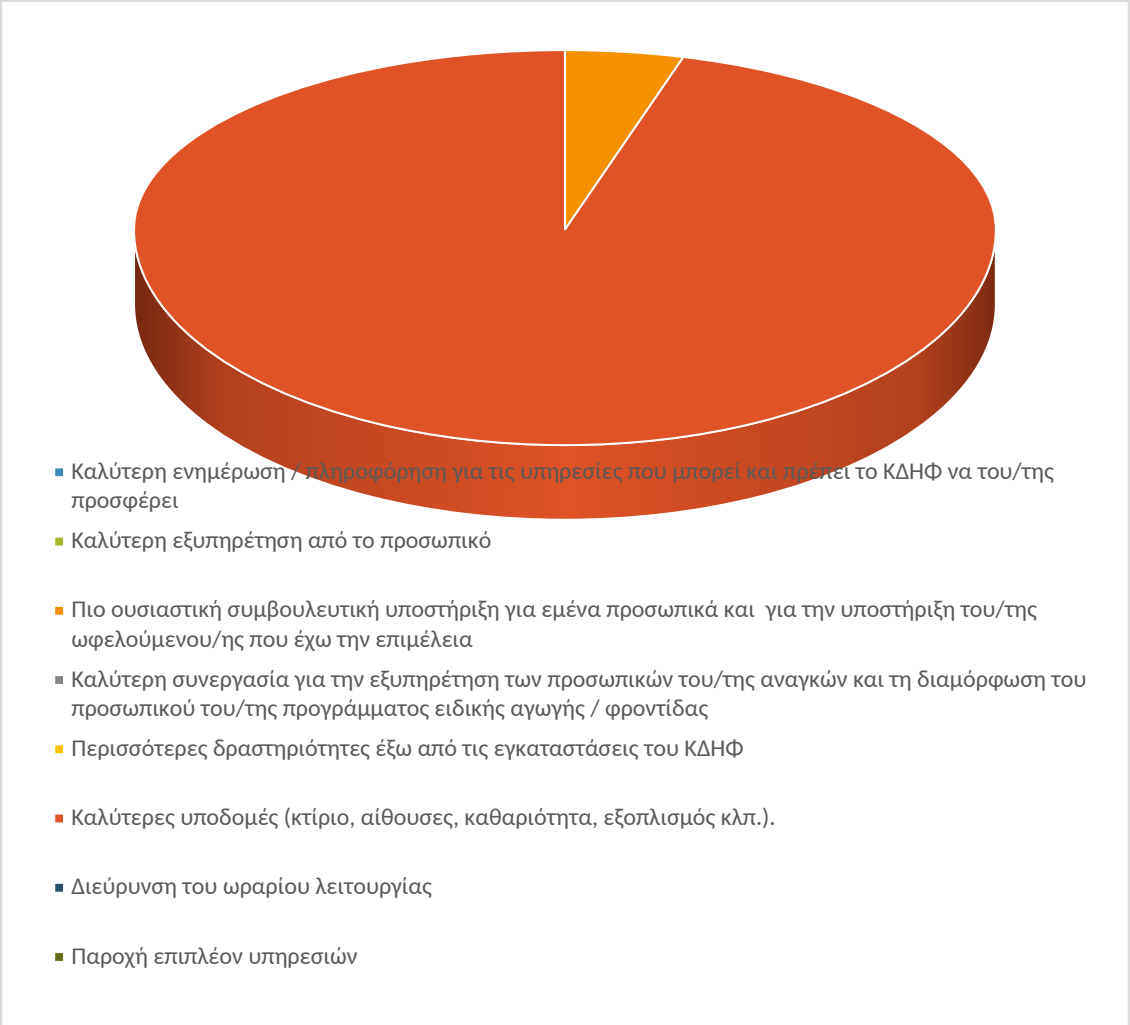

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

5.2.6.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων ωφελούμενων/ωφελούμενων που τελούν υπό δικαστική συμπαράσταση από τη λειτουργία των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)

Η λειτουργία των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί κρίσιμο κρίκο στο πλέγμα των κοινωνικών υπηρεσιών που αποσκοπούν στην υποστήριξη της τρίτης ηλικίας, την προώθηση της ενεργούς γήρανσης και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Τα ΚΗΦΗ συνδυάζουν υπηρεσίες πρόνοιας, φροντίδας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε ένα περιβάλλον που επιτρέπει στους ηλικιωμένους να διατηρούν την αυτονομία τους, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες και να παραμένουν ενταγμένοι στο οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον. Η παρούσα μελέτη αποτυπώνει τα αποτελέσματα της έρευνας ικανοποίησης των ωφελούμενων και των συνοδών/συμπαραστατών τους, με στόχο την αξιολόγηση της ποιότητας

των παρεχόμενων υπηρεσιών και την ανάδειξη αναγκών που απαιτούν περαιτέρω πολιτικές ενίσχυσης.

Η αποτύπωση της εμπειρίας των ωφελουμένων αποτελεί βασικό στοιχείο της τεκμηριωμένης άσκησης κοινωνικής πολιτικής. Η έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο που οι ηλικιωμένοι βιώνουν την καθημερινότητά τους στο ΚΗΦΗ, τον βαθμό κάλυψης των αναγκών τους, την ποιότητα της αλληλεπίδρασης με το προσωπικό και την πρόσβαση σε υπηρεσίες που υποστηρίζουν τη λειτουργική και ψυχοκοινωνική τους ευεξία. Παράλληλα, αποτυπώνει την οπτική των προσώπων που τους εκπροσωπούν, τα οποία συχνά διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων και στη συνολική αξιολόγηση της δομής.

Τα συνολικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των δεδομένων επιβεβαιώνουν ότι τα ΚΗΦΗ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό στις προσδοκίες και τις ανάγκες των ηλικιωμένων. Οι ωφελούμενοι δηλώνουν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από τον τρόπο λειτουργίας των δομών, την ποιότητα της φροντίδας και τη συμπεριφορά του προσωπικού, το οποίο αξιολογείται ως επαγγελματικό, υποστηρικτικό και ουσιαστικά παρόν στην καθημερινή τους εξυπηρέτηση. Η θετική εικόνα που καταγράφεται δεν περιορίζεται μόνο στις βασικές υπηρεσίες φροντίδας, αλλά επεκτείνεται στην αίσθηση ασφάλειας, στη σταθερή ρουτίνα και στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ενισχύει τη συναισθηματική ευεξία των ηλικιωμένων.

Παρά τη γενικά υψηλή ικανοποίηση, αναδεικνύονται και ορισμένες διαστάσεις που μπορούν να αποτελέσουν πεδίο μελλοντικής βελτίωσης. Οι συνοδοί των ωφελουμένων επισημαίνουν ότι η συνεχής ενίσχυση των υποδομών, η διεύρυνση των δραστηριοτήτων εκτός δομής και η αντιμετώπιση λειτουργικών περιορισμών θα μπορούσαν να αναβαθμίσουν περαιτέρω την ποιότητα των υπηρεσιών. Οι παρατηρήσεις αυτές καταδεικνύουν ότι, παρότι οι βασικοί στόχοι των ΚΗΦΗ επιτυγχάνονται, η προσαρμογή στις εξελισσόμενες ανάγκες της τρίτης ηλικίας αποτελεί διαρκή διαδικασία.

Συνολικά, τα αποτελέσματα της έρευνας υπογραμμίζουν ότι τα ΚΗΦΗ αποτελούν ζωτική και απολύτως απαραίτητη δομή κοινωνικής προστασίας, συμβάλλοντας αποφασιστικά στη στήριξη των ηλικιωμένων και στη διατήρηση της ποιότητας ζωής τους. Η λειτουργία τους ενισχύει τόσο τη φυσική όσο και την ψυχοκοινωνική ευημερία των ωφελουμένων, ενώ παράλληλα στηρίζει τις οικογένειές τους, αναλαμβάνοντας σημαντικό μέρος της καθημερινής φροντίδας. Τα ευρήματα προσφέρουν ένα σταθερό υπόβαθρο για την περαιτέρω ενίσχυση και εξέλιξη του θεσμού, στο πλαίσιο

μιας κοινωνικής πολιτικής που προσανατολίζεται στην πρόληψη, την υποστήριξη και την ισότιμη πρόσβαση όλων σε ποιοτικές υπηρεσίες.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥΣ ΚΗΦΗ

Στο πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου απάντησαν 46 ωφελούμενοι των δομών ΚΗΦΗ.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥ ΚΗΦΗ

Α1.	**Δήμος κατοικίας/ΚΗΦΗ**

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ωφελούμενων κατοικούν στον Δήμο Ήλιδας (52%) και το 48% στο Δήμο Αγρινίου.

Διάγραμμα 128: Δήμος Κατοικίας ωφελούμενων ΚΗΦΗ

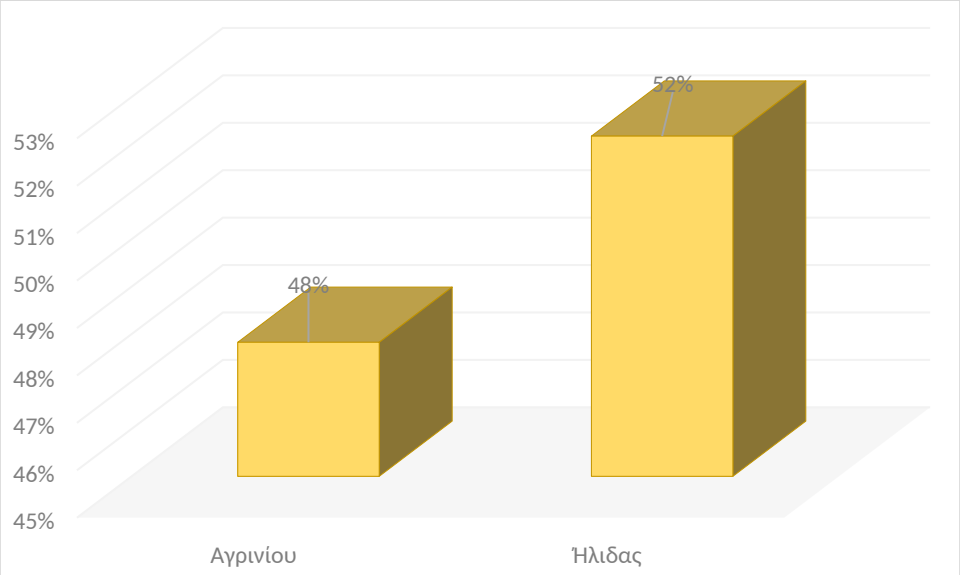

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α2.	**Φύλο**

Η μεγαλύτερη μερίδα των ωφελούμενων που απάντησε για τα ΚΗΦΗ είναι άνδρες με 61% κι έπειτα γυναίκες με 39%.

Πίνακας 119: Φύλο ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

Φύλο	Ποσοστό (%)
Άνδρας	61%
Γυναίκα	39%
Άλλο/ Δεν επιθυμώ να απαντήσω	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 129: Φύλο ωφελούμενων ΚΗΦΗ

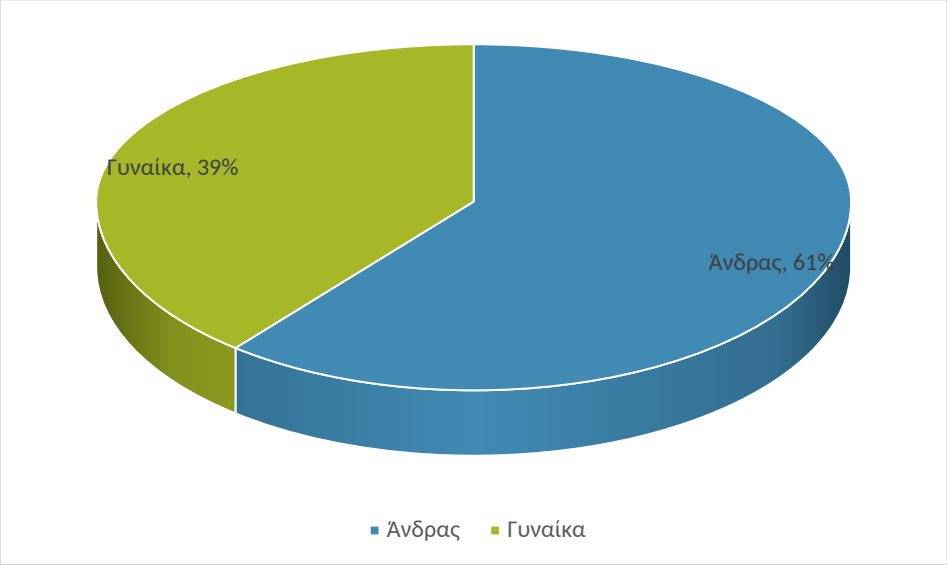

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α3.	**Ηλικία**

Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα, το μεγαλύτερο μέρος ωφελούμενων (41%) είναι 71-75 ετών. Σημαντική είναι και η παρουσία των ατόμων που είναι 76-80 ετών (26%).

Πίνακας 120: Ποσοστιαία ηλικιακή διάρθρωση του δείγματος των ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

Ηλικία	Ποσοστό (%)
65-70 ετών	9%
71-75 ετών	41%
76-80 ετών	26%
81 ετών και άνω	24%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 130: Ποσοστιαία ηλικιακή διάρθρωση του δείγματος των ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

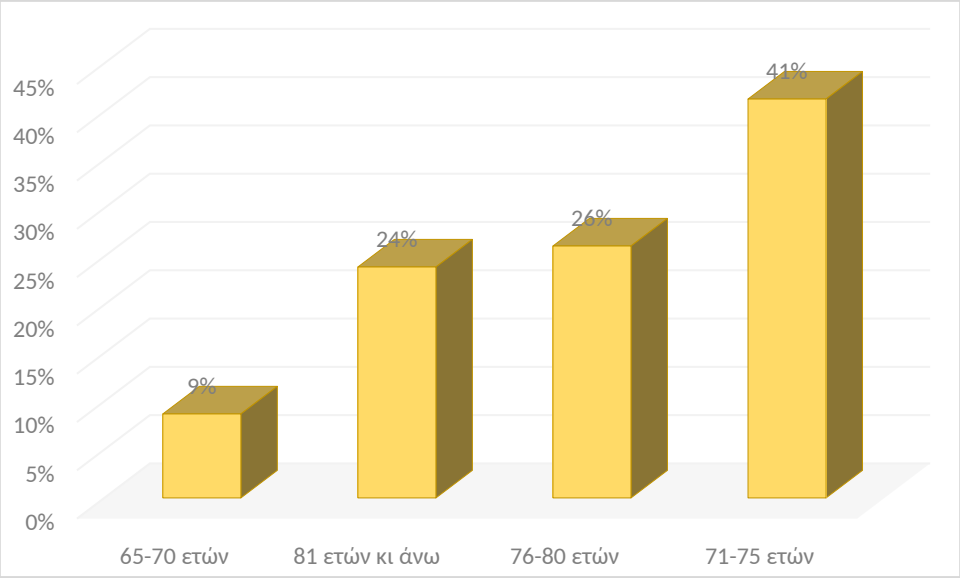

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α4. Οικογενειακή κατάσταση

Η κατανομή της οικογενειακής κατάστασης των ωφελούμενων ΚΗΦΗ δείχνει ότι η πλειονότητα είναι διαζευγμένοι/ες (46%) ή χήροι/ες (24%), γεγονός που υποδηλώνει ότι πολλοί ωφελούμενοι αντιμετωπίζουν κοινωνική απομόνωση ή απώλεια οικογενειακής υποστήριξης. Μικρότερα ποσοστά είναι έγγαμοι/ες ή σε σύμφωνο συμβίωσης (15%) και άγαμοι/ες (13%), ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό ανήκει στην κατηγορία «Άλλο» (2%). Η κατανομή αυτή υπογραμμίζει τη σημασία των κοινωνικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων του ΚΗΦΗ για τη διατήρηση κοινωνικών επαφών, καθώς μεγάλο μέρος των ωφελούμενων πιθανώς δεν διαθέτει συνεχή οικογενειακή φροντίδα στο σπίτι. Παράλληλα, η υψηλή αναλογία διαζευγμένων και χήρων ενδέχεται να επηρεάζει τις ανάγκες για ψυχολογική υποστήριξη, συντροφικότητα και εξατομικευμένη φροντίδα μέσα στη δομή.

Πίνακας 121: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

Οικογενειακή κατάσταση	Ποσοστό (%)
Άγαμος/η	13%
Έγγαμος/η ή σε σύμφωνο συμβίωσης	15%
Διαζευγμένος/η	46%
Χήρος/α	24%
Άλλο	2%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 131: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

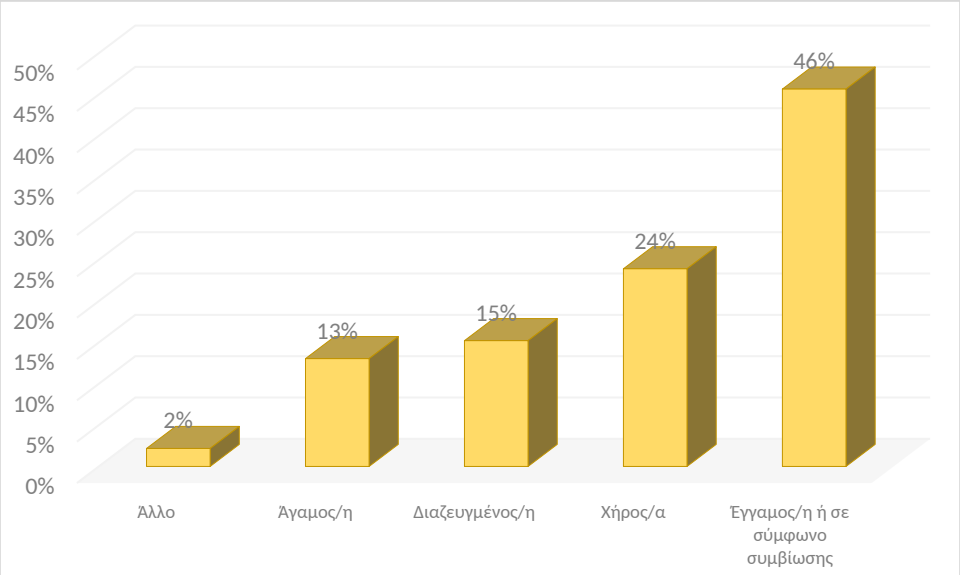

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α5.	Παρακαλούμε δηλώστε αν ανήκετε σε κάποια από τις παρακάτω κατηγορίες. (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η κατανομή των κατηγοριών των ωφελούμενων ΚΗΦΗ δείχνει ότι η μεγαλύτερη ομάδα (34%) αποτελείται από άτομα με χαμηλό εισόδημα ή συνταξιούχους με χαμηλή σύνταξη, υπογραμμίζοντας την οικονομική ευαλωτότητα των ωφελούμενων. Επιπλέον, ένα σημαντικό ποσοστό αντιμετωπίζει θέματα υγείας, με 16% να έχει χρόνια νοσήματα και 8% αναπηρία. Το 16% είναι χωρίς οικογενειακή υποστήριξη, γεγονός που ενισχύει την ανάγκη για κοινωνική φροντίδα και ψυχολογική υποστήριξη μέσα στη δομή, ενώ 10% είναι ανασφάλιστοι, στοιχείο που αναδεικνύει πρόσθετες δυσκολίες πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας. Συνολικά, η εικόνα δείχνει ότι οι ωφελούμενοι παρουσιάζουν συνδυασμό οικονομικής, κοινωνικής και υγειονομικής ευαλωτότητας, γεγονός που καθιστά κρίσιμη την ολοκληρωμένη υποστήριξή τους από το ΚΗΦΗ.

Πίνακας 122: Κατηγορίες ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

Κατηγορίες	Ποσοστό (%)
Άτομο με αναπηρία	8%
Άτομο με χρόνιο νόσημα	16%

Κατηγορίες	Ποσοστό (%)
Άτομο χαμηλού εισοδήματος / συνταξιούχος με χαμηλή σύνταξη	34%
Άτομο χωρίς οικογενειακή υποστήριξη (μοναχικό)	16%
Ανασφάλιστος/η	10%
Άτομο που χρειάζεται καθημερινή φροντίδα / υποστήριξη	**17%**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 132: Κατηγορίες ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

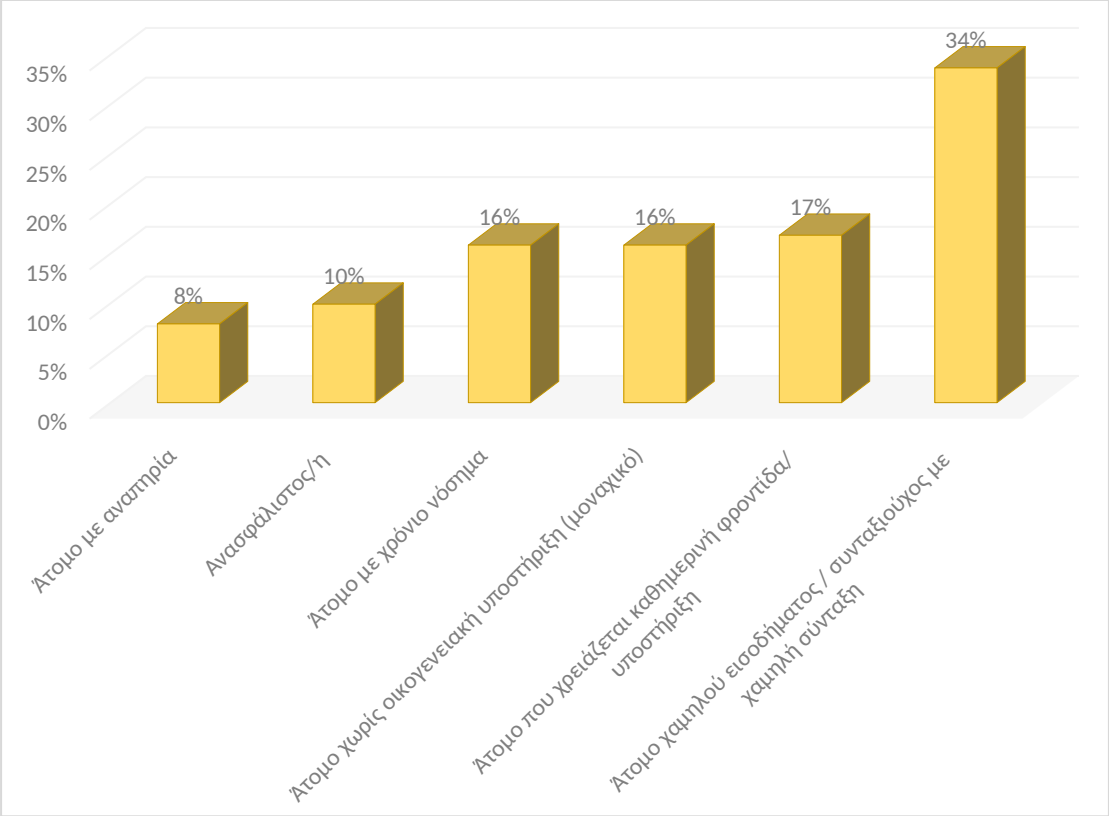

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΚΗΦΗ

Β1.	Πόσο συχνά λαμβάνετε υπηρεσίες από το ΚΗΦΗ;

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ωφελούμενων (98%), δήλωσε ότι λαμβάνει τις υπηρεσίες ΚΗΦΗ πολύ συχνά, δηλαδή σχεδόν καθημερινά, φανερώνοντας την υψηλή ανάγκη για την υποστήριξη και τη φροντίδα που παρέχει το ΚΗΦΗ.

Πίνακας 123: Συχνότητα Λήψης Υπηρεσιών ΚΗΦΗ.

Συχνότητας λήψης υπηρεσιών	Ποσοστό (%)
Πολύ συχνά (σχεδόν καθημερινά)	98%
Συχνά (περίπου μία φορά την εβδομάδα)	2%
Μέτρια (περίπου μία φορά τον μήνα)	0%
Σπάνια (λιγότερο από μία φορά τον μήνα)	**0%**
Μία μόνο φορά	**0%**
ΔΓ/ΔΑ	**0%**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β2.	Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που επισκέπτεστε το ΚΗΦΗ;

Η κατανομή του χρονικού διαστήματος εξυπηρέτησης των ωφελούμενων ΚΗΦΗ δείχνει ότι η πλειονότητα (67%) εξυπηρετείται για 1–2 χρόνια, γεγονός που υποδηλώνει σχετικά σταθερή, αλλά όχι πολύ μακροχρόνια σχέση με τη δομή. Μικρότερα ποσοστά καλύπτουν σύντομες περιόδους κάτω των 6 μηνών (13%) ή μεγαλύτερα διαστήματα 3–4 χρόνια (13%) και 5 ή περισσότερα χρόνια (7%). Η απουσία ωφελούμενων στην κατηγορία 6–12 μηνών μπορεί να υποδηλώνει ότι η ένταξη στη δομή δεν γίνεται τμηματικά ή ότι οι σύντομες συμμετοχές είναι σπάνιες. Η εικόνα αυτή δείχνει ότι οι περισσότεροι ωφελούμενοι έχουν επαρκή εμπειρία και οικειότητα με τις υπηρεσίες του ΚΗΦΗ, γεγονός που επιτρέπει πιο αξιόπιστη αξιολόγηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Πίνακας 124: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ΚΗΦΗ

Χρονικό διάστημα εξυπηρέτησης	Ποσοστό (%)
Λιγότερο από 6 μήνες	13%
6–12 μήνες	0%
1–2 χρόνια	67%
3–4 χρόνια	13%
5 ή περισσότερα χρόνια	7%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 133: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ΚΗΦΗ.

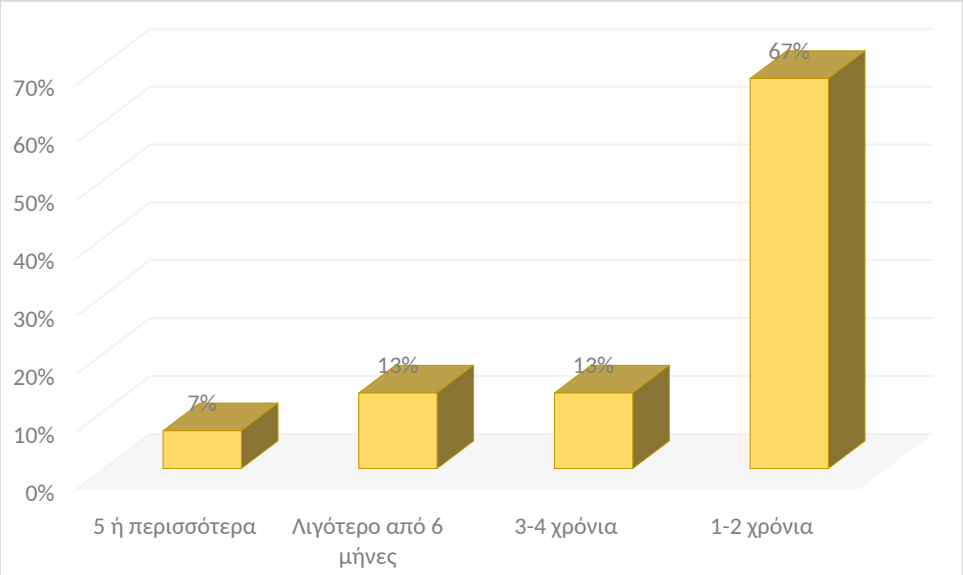

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β3.	Ποια ήταν η πηγή πληροφόρησης για το ΚΗΦΗ; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Η κατανομή των πηγών πληροφόρησης των ωφελούμενων ΚΗΦΗ δείχνει ότι η πλειονότητα ενημερώνεται άμεσα από το ίδιο το ΚΗΦΗ (31%), γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της άμεσης επικοινωνίας με τη δομή. Επιπλέον, σημαντικό ποσοστό βασίζεται σε κοινωνική υπηρεσία Δήμου (25%), φίλους ή συγγενείς (17%) και άλλους φορείς ή δομές όπως ΚΑΠΗ (17%), ενώ μικρότερα ποσοστά ενημερώνονται μέσω αφισών ή φυλλαδίων (8%) και κοινωνικών δομών του Δήμου (1%). Η κατανομή αυτή δείχνει ότι η πληροφόρηση για τις υπηρεσίες ΚΗΦΗ προέρχεται τόσο από επίσημους θεσμικούς φορείς όσο και από προσωπικά δίκτυα, με το ίδιο το ΚΗΦΗ να παίζει καθοριστικό ρόλο στην ενημέρωση των ωφελούμενων.

Πίνακας 125: Πηγή πληροφόρησης για το ΚΗΦΗ.

Πηγή Πληροφόρησης	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	25%
Κέντρο Κοινότητας του Δήμου	0%
Κοινωνική Δομή Δήμου (Παντοπωλείο, Συσσίτιο, Φαρμακείο, Δομή αστέγων κοκ.)	1%
Φίλοι/Συγγενείς	17%
Αφίσα / Φυλλάδιο	8%

Πηγή Πληροφόρησης	Ποσοστό (%)
Από το ίδιο το ΚΗΦΗ	31%
Άλλο φορέα (εκκλησία, Μη Κυβερνητική Οργάνωση κοκ.)	1%
Άλλο (π.χ. ΚΑΠΗ)	17%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 134: Πηγή πληροφόρησης για το ΚΗΦΗ.

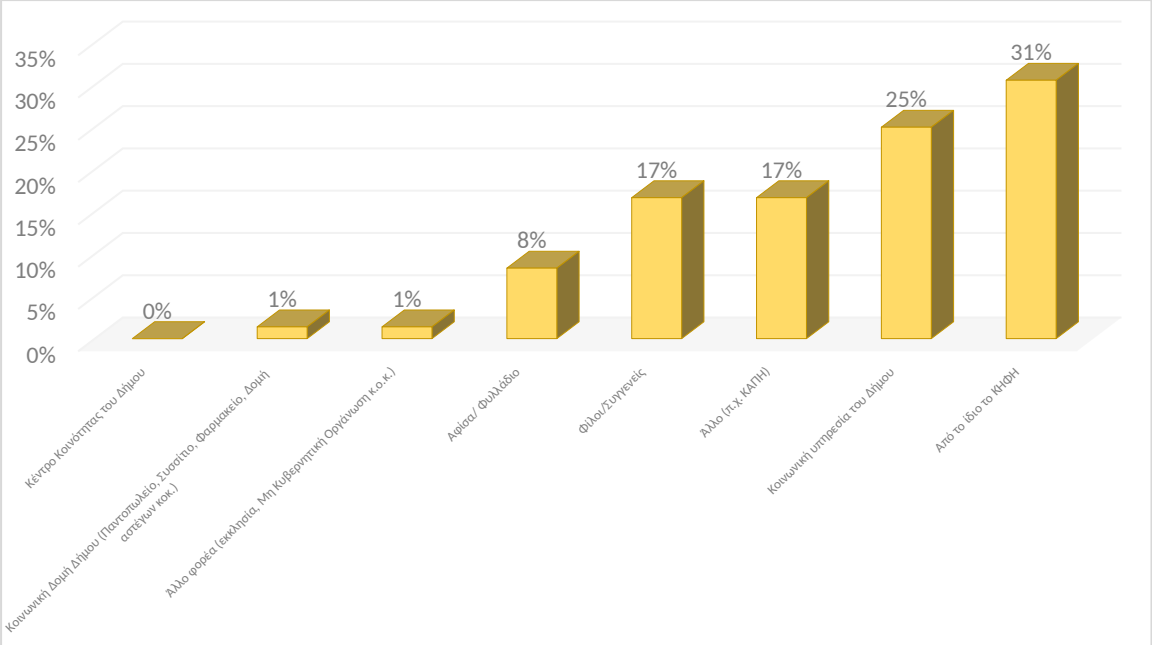

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β4.	Πόσο ικανοποιημένη/ος είστε από τις υπηρεσίες του ΚΗΦΗ;

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα, η συνολική εικόνα δείχνει ότι οι ωφελούμενοι του ΚΗΦΗ εμφανίζουν πολύ υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών. Στις περισσότερες επιμέρους υπηρεσίες, όπως η δημιουργική απασχόληση, η ψυχαγωγία, η υποστήριξη στην αυτοεξυπηρέτηση και οι θεραπευτικές παρεμβάσεις (νοσηλευτική φροντίδα, ιατρική επίβλεψη, εργοθεραπεία), τα ποσοστά των απαντήσεων «Πολύ» και «Πάρα πολύ» κυριαρχούν, συχνά μεταξύ του 70%–90% των συμμετεχόντων.

Ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα ικανοποίησης («πάρα πολύ») καταγράφονται στην παροχή πρωϊνού (87%), και στην ιατρική εξέταση (87%), γεγονός που αποτυπώνει τη σπουδαιότητα αυτών των υπηρεσιών για την καθημερινότητα των ηλικιωμένων. Επιπλέον, οι ωφελούμενοι δηλώνουν πάρα πολύ ικανοποιημένοι με ποσοστά 35-50% για υπηρεσίες όπως η ψυχαγωγία, η βοήθεια για προσωπικές υποχρεώσεις με δημόσιες ή

δημοτικές υπηρεσίες για πληρωμές λογαριασμών, η δημιουργική απασχόληση και η υποστήριξη για να μπορούν να εξυπηρετηθούν μόνοι.

Σημαντικό εύρημα αποτελεί ότι τα ποσοστά δυσαρέσκειας («Καθόλου» ή «Λίγο») παραμένουν εξαιρετικά χαμηλά σε όλες τις υπηρεσίες (συνήθως 0%–4%), γεγονός που επιβεβαιώνει ότι το ΚΗΦΗ ανταποκρίνεται με συνέπεια και ποιότητα στις ανάγκες των ηλικιωμένων. Παράλληλα, ορισμένες υπηρεσίες -όπως η συνοδεία στο νοσοκομείο, η εξόφληση λογαριασμών ή η νοσηλευτική φροντίδα - εμφανίζουν υψηλό ποσοστό απαντήσεων «Δεν έλαβα την υπηρεσία», ένδειξη ότι είτε δεν κρίνονται απαραίτητες από όλους είτε προσφέρονται στοχευμένα ανάλογα με τις ανάγκες κάθε ωφελούμενου.

Συνολικά, τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι το ΚΗΦΗ αποτελεί για τους ωφελούμενους μια υψηλής αξιοπιστίας και αποτελεσματικότητας δομή, που τους παρέχει ουσιαστική υποστήριξη στην καθημερινή τους ζωή, ενισχύοντας την αίσθηση ασφάλειας, φροντίδας και κοινωνικής συμμετοχής.

Πίνακας 126: Ικανοποίηση των ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του ΚΗΦΗ.

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία
Δημιουργική απασχόληση (χειροτεχνία, ζωγραφική, μαγειρική, παιχνίδια μνήμης κοκ.)	0%	7%	20%	30%	37%	7%
Ψυχαγωγία (εκδρομές, περίπατοι, συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες, κοινωνικές ή άλλες εκδηλώσεις κοκ.)	4%	4%	2%	33%	50%	7%
Υποστήριξη για να μπορείτε να εξυπηρετηθείτε μόνοι σας (εργαστήρια, ατομική υγιεινή κλπ.)	4%	2%	4%	41%	35%	13%
Πρωινό	0%	0%	0%	13%	87%	0%
Γεύμα	0%	0%	0%	13%	35%	52%
Εργοθεραπείες / φυσικοθεραπείες	0%	0%	0%	0%	0%	100%

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έλαβα την υπηρεσία
Νοσηλευτική φροντίδα (βοήθεια για να παίρνετε τα φάρμακα, να κάνετε ενέσεις, να μετρηθεί η πίεσή σας, το σάκχαρο κλπ.)	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Ιατρική επίσκεψη / εξέταση, συνταγογράφηση φαρμάκων	0%	0%	4%	7%	87%	2%
Βοήθεια για προσωπικές σας υποχρεώσεις με δημόσιες/δημοτικές υπηρεσίες, για πληρωμές λογαριασμών κ.α.)	4%	0%	2%	2%	43%	48%
Παρακολούθηση και υποστήριξη σας από ψυχολόγο	0%	9%	2%	4%	0%	85%
Βοήθεια για να πάω σε νοσοκομείο	4%	0%	2%	0%	0%	93%
Μεταφορά από και προς το σπίτι σας	0%	0%	17%	7%	22%	54%
Άλλη υπηρεσία	0%	0%	0%	0%	0%	100%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 135: Ικανοποίηση των ωφελούμενων από τις υπηρεσίες του ΚΗΦΗ.

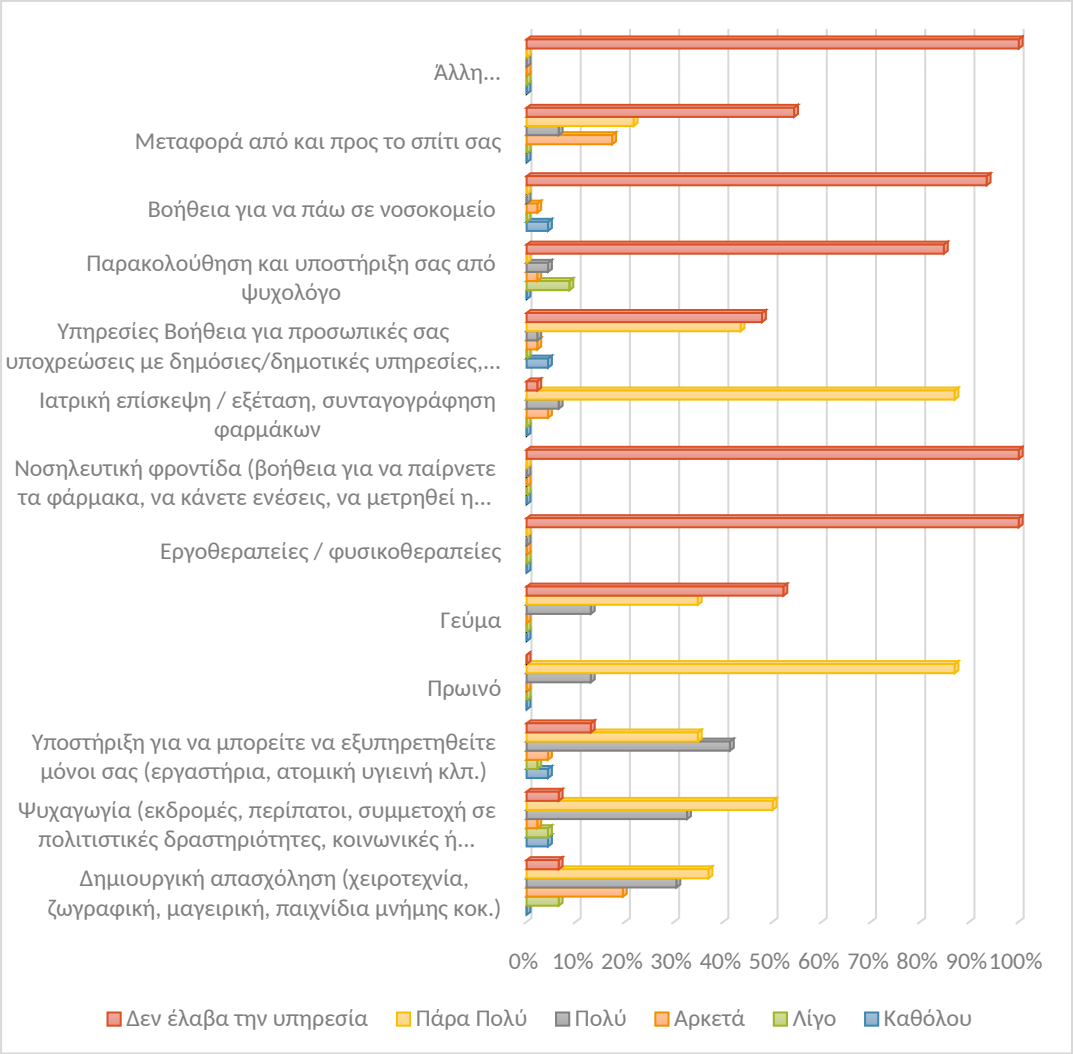

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β5.	Σε ποιον βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Τα ευρήματα της ανάλυσης καταδεικνύουν ότι οι ωφελούμενοι των ΚΗΦΗ παρουσιάζουν πολύ υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από τη λειτουργία της δομής σε όλα τα επιμέρους κριτήρια αξιολόγησης.

Στην κατηγορία της δημιουργικής και ψυχαγωγικής απασχόλησης, τα υψηλότερα ποσοστά συγκεντρώνονται στις απαντήσεις «Πολύ» (54% στην καταλληλότητα των δραστηριοτήτων) και «Πάρα πολύ» (72% στην ευχαρίστηση), γεγονός που υποδηλώνει ότι οι δραστηριότητες, η ποικιλία και η καταλληλότητά τους ανταποκρίνονται πλήρως στις ανάγκες των ηλικιωμένων.

Αντίστοιχα υψηλή είναι η ικανοποίηση και από τις υπηρεσίες καθημερινής ζωής και αυτοεξυπηρέτησης, όπου οι δείκτες «Πολύ» και «Πάρα πολύ» κυμαίνονται ανά τα κριτήρια μεταξύ 33-39% και 15-28% αντίστοιχα. Βέβαια, στη συγκεκριμένη κατηγορία το ποσοστό όσων ωφελούμενων δεν γνώριζαν ή δεν απάντησαν περί των κριτηρίων βρέθηκε μεταξύ 28-30% . Οι δείκτες αυτοί ωστόσο δείχνουν ότι το προσωπικό και η δομή προσφέρουν ουσιαστική και επαρκή υποστήριξη σε ζητήματα φροντίδας, υγιεινής και αυτονομίας.

Στον τομέα της σίτισης, τα κριτήρια που αφορούν την ποιότητα, την ποικιλία και την καθαριότητα του χώρου δείχνουν επίσης υψηλή αποδοχή, με τα ποσοστά ικανοποίησης να κυμαίνονται στο 26-24% για τις απαντήσεις «πολύ» και «πάρα πολύ», γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία του γεύματος ως σταθερού παράγοντα ευημερίας για τους ωφελούμενους. Όμως, το ποσοστό σε αυτή την κατηγορία των ωφελούμενων που δεν γνώριζαν ή δεν απάντησαν προέκυψε υψηλό (48%).

Επιπλέον, θετικά αξιολογούνται οι υπηρεσίες υγείας και ιατρικής υποστήριξης, όπου η αποτελεσματικότητα της φροντίδας, η συνέπεια στα φάρμακα, η διαθεσιμότητα των υπηρεσιών και συμπεριφορά των επαγγελματιών υγείας, αξιολογήθηκαν πάρα πολύ ικανοποιητικά με ποσοστά από 46% έως 72%. Η συγκεκριμένη κατηγορία φανερώνει χαμηλότερη παρουσία απαντήσεων «Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ» με ποσοστά 7-9%.

Όσον αφορά στη μετακίνηση και πρόσβαση, η απάντηση «Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ» δόθηκε από το 50 έως 52% των ωφελούμενων. Για την υπηρεσία της μεταφοράς που παρέχει το ΚΗΦΗ έτσι ώστε οι ωφελούμενοι να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της δομής το 48% απάντησε ότι είναι αρκετά ικανοποιημένο, ενώ για την ασφάλεια της μετακίνησης το 26% δήλωσε πολύ ικανοποιημένο και το 17% πάρα πολύ ικανοποιημένο. Τέλος, η βοήθεια/μεταφορά που παρέχει το ΚΗΦΗ για την πρόσβαση σε γιατρό, ικανοποίησε πολύ το 33% των ωφελούμενων. Η ικανοποίηση των ωφελούμενων ως προς τη μετακίνηση και πρόσβαση, είναι λοιπόν σχετικά υψηλή.

Τέλος, η γενική εικόνα της δομής, όπως αποτυπώνεται στη συμπεριφορά του προσωπικού, στο αίσθημα ασφάλειας, στην αξιοπρέπεια και στον σεβασμό, συγκεντρώνει τα υψηλότερα ποσοστά θετικών απαντήσεων, με έως και 78% να δηλώνει «Πάρα πολύ» ικανοποιημένο.

Συνολικά, η λειτουργία του ΚΗΦΗ αξιολογείται ως εξαιρετικά ικανοποιητική, με σχεδόν καθολική θετική αποδοχή και ελάχιστες αρνητικές αξιολογήσεις. Τα δεδομένα αναδεικνύουν ότι η δομή όχι μόνο καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες των ηλικιωμένων αλλά συμβάλλει

ουσιαστικά στη βελτίωση της καθημερινότητάς τους, στην ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας και στην προαγωγή της ποιότητας ζωής τους.

Πίνακας 127: Ικανοποίηση ωφελούμενων ΚΗΦΗ από τη λειτουργία της δομής με βάση τα κριτήρια.

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Δημιουργική & Ψυχαγωγική Απασχόληση	**Ποικιλία δραστηριοτήτων**	0%	0%	7%	35%	59%	0%
	Καταλληλότητα δραστηριοτήτων	0%	0%	13%	54%	33%	0%
	Χρησιμότητα για μνήμη & κοινωνικότητα	0%	0%	9%	26%	65%	0%
	Ευχαρίστηση/ψυχαγωγία	0%	0%	2%	26%	72%	0%
Υπηρεσίες Καθημερινής Ζωής & Αυτοεξυπηρέτησης	**Συμβολή στην αυτονομία**	0%	0%	13%	39%	20%	28%
	Επάρκεια χρόνου & υποστήριξης	0%	0%	4%	39%	28%	28%
	Βοήθεια σε συναλλαγές/ υποχρεώσεις	2%	9%	11%	33%	15%	30%
Σίτιση	**Ποιότητα φαγητού**	0%	0%	2%	24%	26%	48%
	Ποικιλία γευμάτων	0%	0%	2%	24%	26%	48%
	Καθαριότητα & τρόπος σερβιρίσματος	0%	0%	2%	22%	28%	48%
	Προσαρμογή σε ειδικές ανάγκες	7%	0%	4%	22%	13%	54%
Υγεία & Ιατρική Υποστήριξη	**Διαθεσιμότητα υπηρεσιών**	0%	0%	2%	26%	63%	9%
	Αποτελεσματικότητα φροντίδας	0%	0%	0%	48%	46%	7%
	Συνέπεια & ακρίβεια (φάρμακα, πρόγραμμα)	2%	2%	2%	35%	50%	9%
	Συμπεριφορά επαγγελματιών υγείας	0%	0%	2%	26%	72%	0%
Μετακίνηση &	**Η μεταφορά που παρέχει**	0%	0%	48%	0%	0%	52%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Πρόσβαση	**το ΚΗΦΗ με βοηθάει να συμμετέχω στις δραστηριότητες της δομής**						
	Ασφάλεια μετακίνησης	0%	0%	7%	26%	17%	50 %
	Η βοήθεια/μεταφορά που παρέχει το ΚΗΦΗ με διευκολύνει να έχω πρόσβαση σε γιατρό ή νοσοκομείο	0%	2%	4%	33%	9%	52 %
Γενική Ικανοποίηση	**Συμπεριφορά & επαγγελματισμός προσωπικού**	0%	2%	0%	22%	76%	0%
	Αίσθημα ασφάλειας & σεβασμού	0%	0%	0%	22%	78%	0%
	Επάρκεια υποδομών & χώρων	0%	0%	0%	22%	78%	0%
	Κάλυψη προσωπικών αναγκών	0%	0%	0%	22%	76%	2%
	Συνολική ποιότητα υπηρεσιών	0%	0%	0%	22%	78%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 136: Ικανοποίηση ωφελούμενων ΚΗΦΗ από τη λειτουργία της δομής με βάση τα κριτήρια.

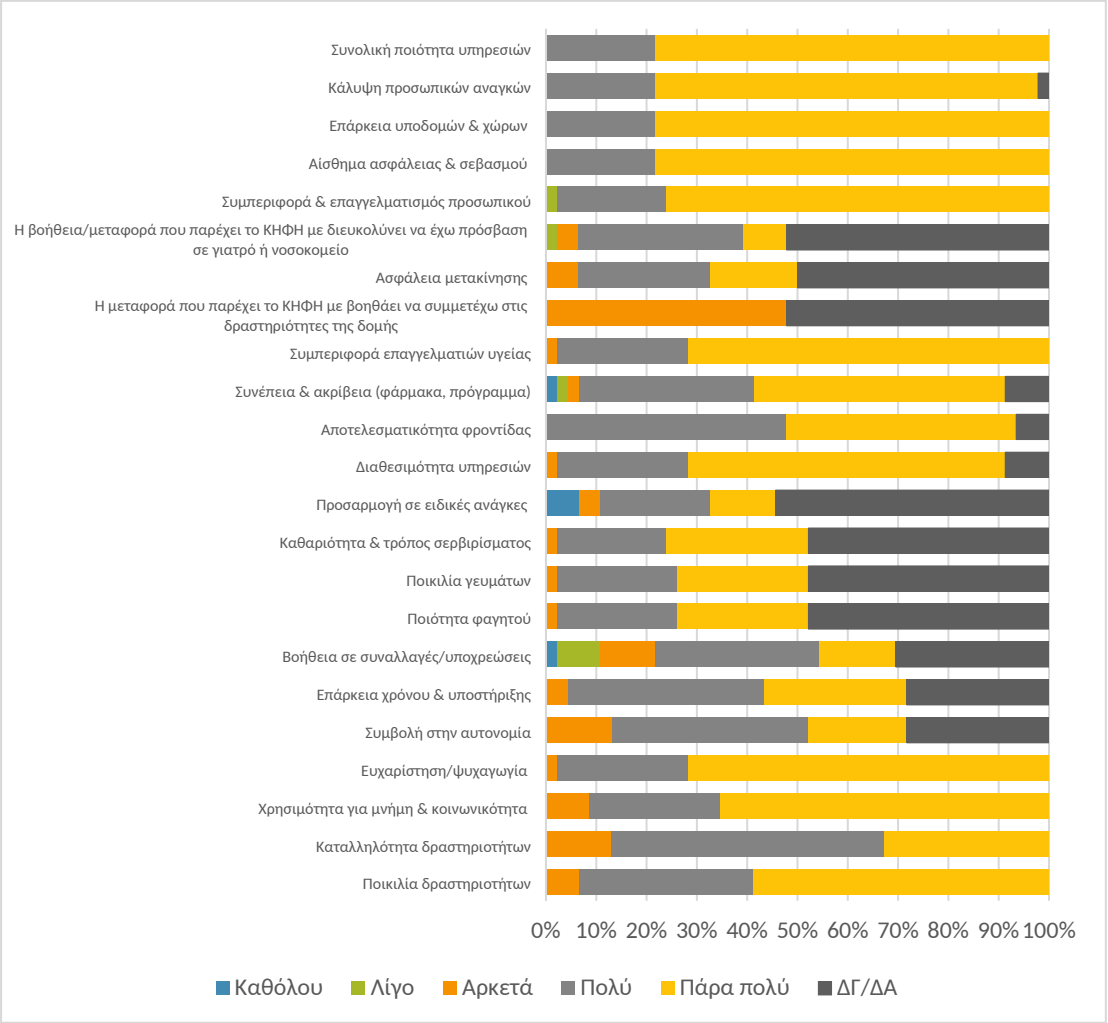

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΑΝΑΓΚΕΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΗΦΗ

Γ1.	Υπάρχουν ανάγκες σας που δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΗΦΗ; Αν ναι, ποιες είναι αυτές; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά ανά επιλογή υπολογίστηκαν επί του συνολικού αριθμού των καταγεγραμμένων απαντήσεων για κάθε κατηγορία, και όχι επί του συνολικού αριθμού συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν περισσότερες από μία επιλογές, γι' αυτό τα ποσοστά δεν αθροίζονται απαραίτητα στο 100%.

Τα ευρήματα δείχνουν ότι, παρότι οι περισσότεροι ωφελούμενοι καλύπτουν βασικές ανάγκες μέσω του ΚΗΦΗ, υπάρχουν σημαντικά πεδία στα οποία εντοπίζεται έλλειμμα. Η σαφώς υψηλότερη ανάγκη αφορά τη σίτιση, με το 40% να ζητά καλύτερη ποιότητα, ποικιλία ή προσαρμογή σε ειδικές δίαιτες, ενώ η ψυχολογική υποστήριξη (34%) και η πιο συχνή ιατρική φροντίδα (16%) αποτελούν επίσης κρίσιμες ανησυχίες, υποδηλώνοντας ότι η υγειονομική φροντίδα δεν καλύπτει πλήρως τις προσδοκίες. Αν και τα χαμηλά ποσοστά σε δημιουργικές δραστηριότητες (3%), μεταφορά (1%) και υποδομές (6%) δείχνουν μικρότερες σχετικές ανάγκες, εξακολουθούν να υπογραμμίζουν περιθώρια βελτίωσης. Συνολικά, η εικόνα που προκύπτει δείχνει ότι οι ωφελούμενοι δίνουν προτεραιότητα στην ενίσχυση υπηρεσιών που σχετίζονται άμεσα με την υγεία, την ψυχική ευεξία και τη βασική φροντίδα.

Πίνακας 128: Ανάγκες ωφελούμενων ΚΗΦΗ που δεν καλύπτονται.

Ανάγκες	Ποσοστό (%)
Περισσότερες δημιουργικές/ψυχαγωγικές δραστηριότητες	3%
Καλύτερη σίτιση (ποιότητα, ποικιλία, ειδικές δίαιτες)	40%
Περισσότερη ιατρική φροντίδα/συχνότερες επισκέψεις γιατρών	16%
Περισσότερη νοσηλευτική υποστήριξη (φάρμακα, μετρήσεις)	0%
Περισσότερη ψυχολογική υποστήριξη	34%
Καλύτερη μεταφορά/πρόσβαση	1%
Βελτίωση υποδομών και χώρων	6%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 137: Ανάγκες ωφελούμενων ΚΗΦΗ που δεν καλύπτονται.

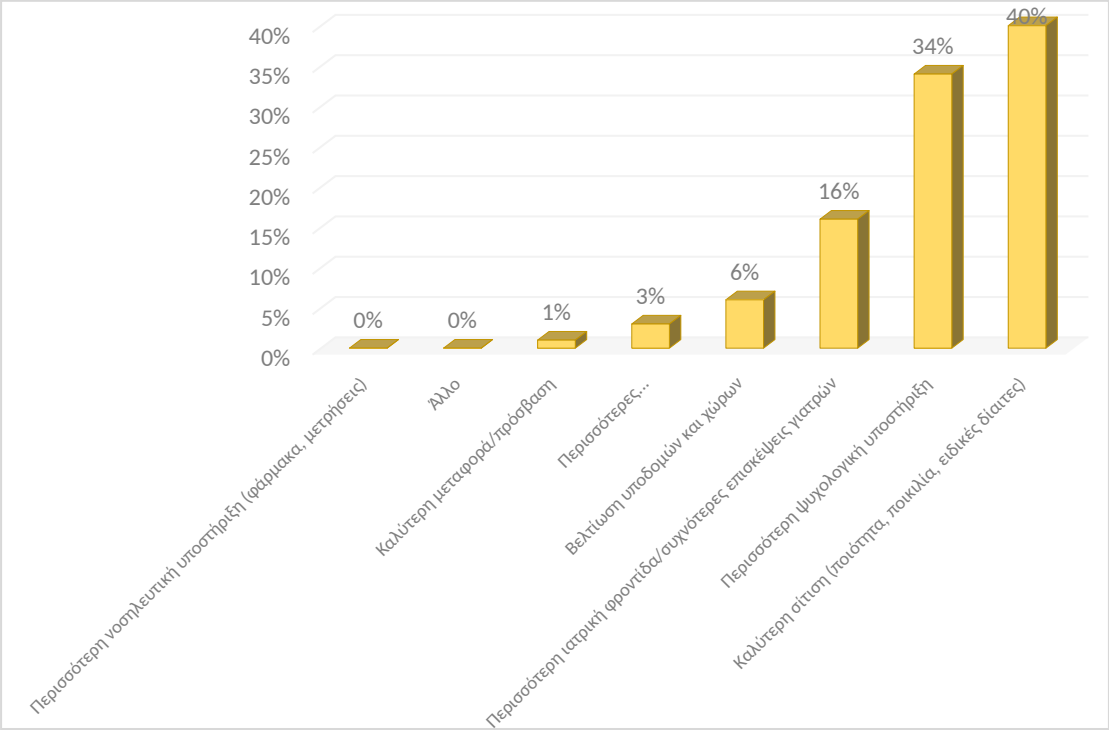

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ2.	Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησής σας από το ΚΗΦΗ (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις):

Στην παρούσα ερώτηση πολλαπλών επιλογών, τα ποσοστά κάθε κατηγορίας υπολογίστηκαν με βάση τον συνολικό αριθμό των απαντήσεων που δόθηκαν (σύνολο επιλεγμένων επιλογών) και όχι με βάση τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι ωφελούμενοι εστιάζουν πρωτίστως στην ενίσχυση υπηρεσιών υγείας και αποκατάστασης, με το 55% να ζητά περισσότερες παρεμβάσεις φυσικοθεραπείας ή εργοθεραπείας και το 23% συχνότερη ιατρική παρακολούθηση, γεγονός που υποδηλώνει ότι η λειτουργικότητα και η υγειονομική φροντίδα αποτελούν βασικούς τομείς προς βελτίωση. Παράλληλα, η ποιότητα του φαγητού παραμένει σημαντικό ζήτημα (12%), σε συνέπεια με άλλα ευρήματα που συχνά αναδεικνύουν τη σίτιση ως κομβικό πυλώνα της καθημερινής φροντίδας. Αν και τα χαμηλότερα ποσοστά σε δραστηριότητες εκτός δομής (5%), δημιουργικά εργαστήρια (3%) και αναβάθμιση υποδομών (3%) δείχνουν ότι οι ανάγκες αυτές έχουν μικρότερη ένταση, εξακολουθούν να αποτελούν ενδείξεις για πιθανές στοχευμένες αναβαθμίσεις. Συνολικά, οι προτάσεις των ωφελούμενων αποτυπώνουν προτεραιότητα στη βελτίωση των θεραπευτικών και ιατρικών υπηρεσιών, αναδεικνύοντας την ανάγκη για πιο ολοκληρωμένη και συστηματική φροντίδα.

Πίνακας 129: Προτάσεις βελτίωσης ΚΗΦΗ.

Προτάσεις	Ποσοστό (%)
Περισσότερο προσωπικό για καλύτερη εξυπηρέτηση	0%
Περισσότερες εκδρομές/δραστηριότητες εκτός δομής	5%
Εμπλουτισμός δημιουργικών εργαστηρίων	3%
Βελτίωση ποιότητας φαγητού	12%
Περισσότερες υπηρεσίες φυσικοθεραπείας/εργοθεραπείας	55%
Συχνότερη παρακολούθηση από γιατρό	23%
Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού	3%
Καλύτερη ενημέρωση/επικοινωνία με τους ωφελούμενους	0%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 138: Προτάσεις βελτίωσης ΚΗΦΗ.

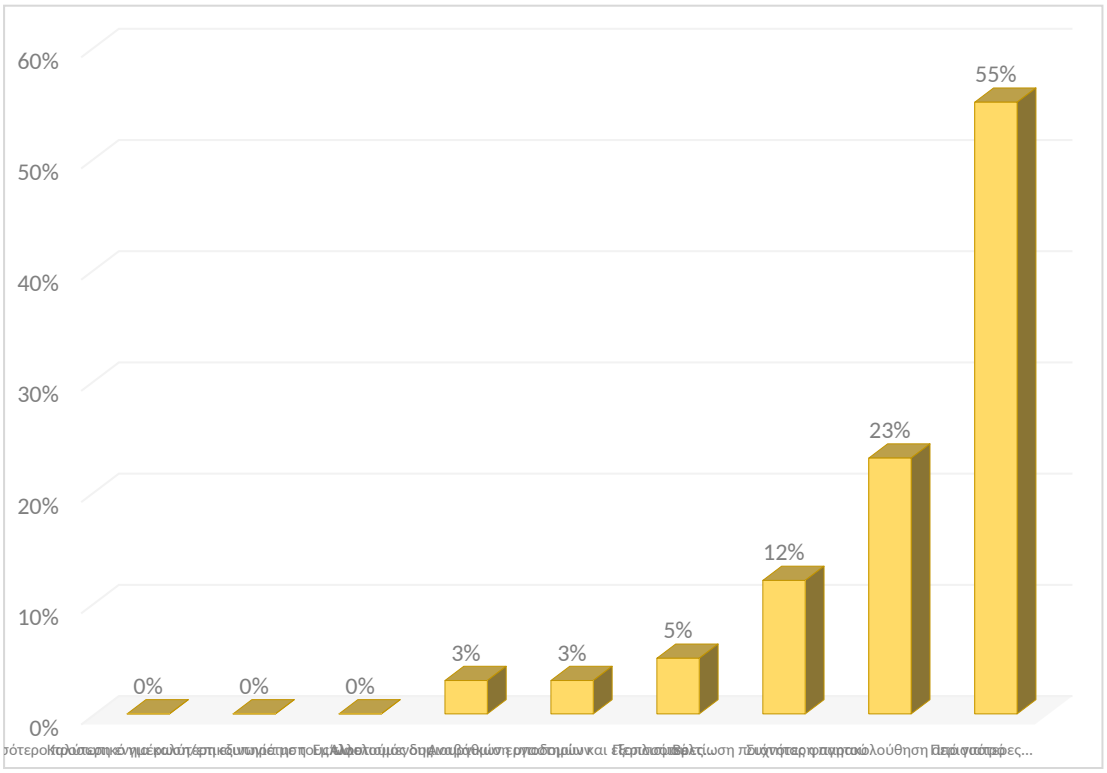

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΕΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΗΦΗ

Οι δικαστικοί συμπαραστάτες που απάντησαν ήταν 13.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

A.1	Δήμος κατοικίας/ΚΗΦΗ που εξυπηρετείται ο ωφελούμενος

Το σύνολο των απαντήσεων ήταν δεκατρείς 13 και προήλθαν από τον Δήμο Ήλιδας.

A.2	Φύλο Δικαστικού Συμπαραστάτη

Όσον αφορά το φύλο του δικαστικού συμπαραστάτη, το 38% ήταν γυναίκες και το 62% άνδρες.

Διάγραμμα 139: Φύλο δικαστικού συμπαραστάτη ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

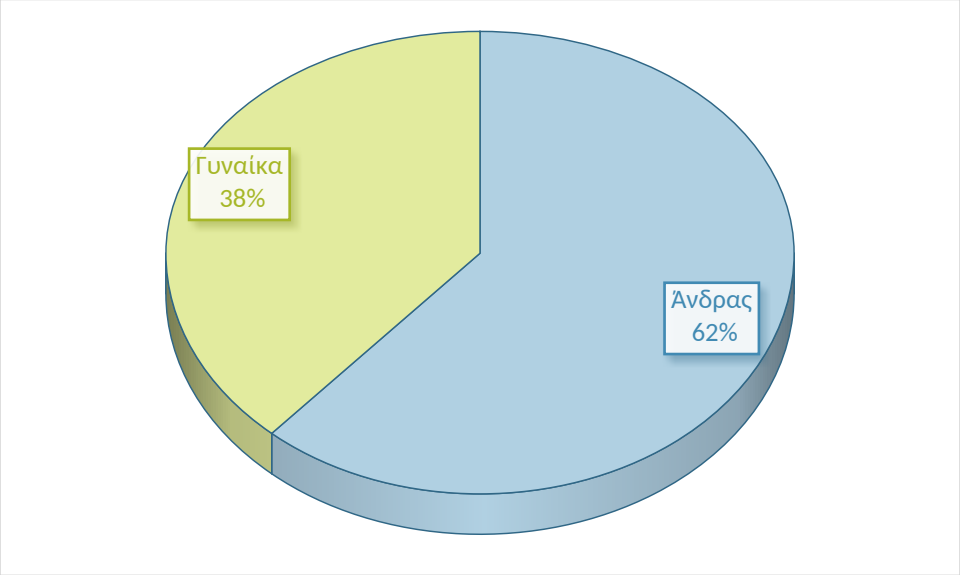

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

A.3	Ηλικία Δικαστικού Συμπαραστάτη

Η ηλικιακή κατανομή των δικαστικών συμπαραστατών παρουσιάζει έντονη συγκέντρωση στη μέση ενήλικη ομάδα, με το 54% να βρίσκεται μεταξύ 40–49 ετών, γεγονός που μπορεί να αντανακλά τη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα και λειτουργική ικανότητα των μελών της οικογένειας σε αυτή τη φάση της ζωής για την ανάληψη του ρόλου. Παράλληλα, η παρουσία σημαντικού ποσοστού άνω των 60 ετών (23%) υποδηλώνει ότι συχνά οι ευθύνες αυτές αναλαμβάνονται από μεγαλύτερα μέλη της οικογένειας, πιθανότατα γονείς ή αδέρφια σε προχωρημένη ηλικία, κάτι που μπορεί να δημιουργεί πρόσθετες επιβαρύνσεις. Οι μικρότερες ηλικιακές ομάδες (30–39 ετών με 8% και η απουσία συμμετοχής 18–29 ετών) δείχνουν ότι οι νεότεροι ενήλικες σπανίως εμπλέκονται στον ρόλο του συμπαραστάτη, ίσως λόγω εργασιακών ή οικογενειακών υποχρεώσεων. Συνολικά, η εικόνα αποτυπώνει ότι ο ρόλος τείνει να αναλαμβάνεται από άτομα μεσαίας και μεγαλύτερης

ηλικίας, των οποίων οι εμπειρίες και ευθύνες πιθανόν επηρεάζουν τον τρόπο που αντιλαμβάνονται και αξιολογούν τις ανάγκες των ωφελούμενων.

Πίνακας 130: Ηλικία δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενων ΚΗΦΗ

Ηλικία	Ποσοστό (%)
18-29 ετών	0%
30-39 ετών	8%
40-49 ετών	54%
50-59 ετών	15%
60 και άνω	23%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 140: Ηλικία δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενων ΚΗΦΗ.

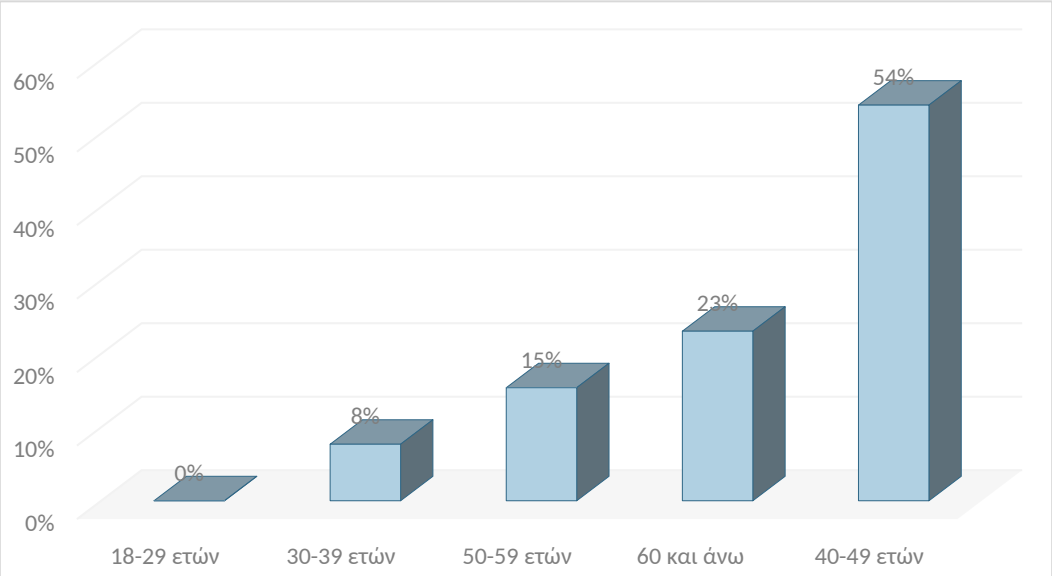

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.4	Ποια είναι η σχέση σας με τον ωφελούμενο του ΚΗΦΗ;

Η ανάλυση της σχέσης των δικαστικών συμπαραστατών με τους ωφελούμενους δείχνει ότι η πλειονότητα (62%) είναι άμεσα συγγενικά πρόσωπα πρώτου βαθμού, όπως σύζυγοι, τέκνα ή εγγόνια. Το υπόλοιπο 38% αποτελείται από άλλα συγγενικά πρόσωπα, όπως αδέλφια ή ανιψιούς/ανιψιές, ενώ δεν υπάρχει συμμετοχή εκπροσώπων φορέων ή άλλων προσώπων. Αυτό υποδηλώνει ότι η δικαστική συμπαράσταση στα ΚΗΦΗ βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε οικογενειακούς δεσμούς, γεγονός που μπορεί να επηρεάζει τόσο την αξιολόγηση των αναγκών των ωφελούμενων όσο και τις προτεραιότητες που τίθενται για τη βελτίωση της φροντίδας, καθώς οι συμπαραστάτες έχουν προσωπική και συναισθηματική επαφή με τα άτομα που εκπροσωπούν.

Πίνακας 131: Σχέση δικαστικού/ης συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η του ΚΗΦΗ.

Σχέση με ωφελούμενο	Ποσοστό (%)
Σύζυγος, τέκνο ή εγγονός/ή	62%
Άλλο συγγενικό πρόσωπο (αδελφός/ή, ανηψιός/ιά κοκ.)	38%
Εκπρόσωπος Φορέα ή κοινωνικής υπηρεσίας	0%
Άλλη σχέση	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 141: Σχέση δικαστικού/ης συμπαραστάτη με τον/την ωφελούμενο/η του ΚΗΦΗ.

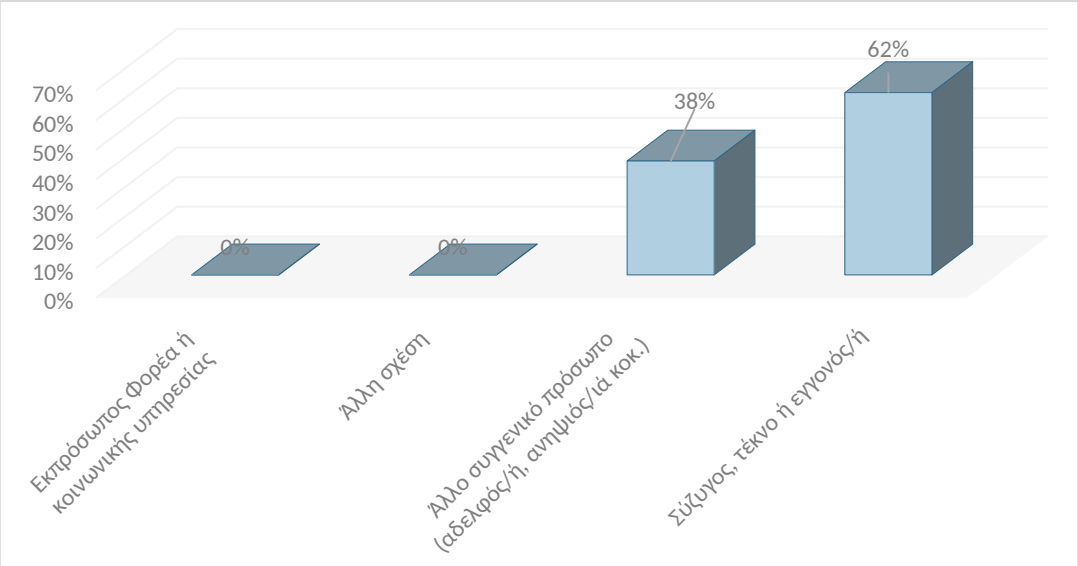

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.5	Ποιο είναι το καθεστώς της απασχόλησής σας; (Δικαστικού Συμπαραστάτη)

Η κατανομή του καθεστώτος απασχόλησης των δικαστικών συμπαραστατών δείχνει ότι σχεδόν οι μισοί (46%) είναι εργαζόμενοι, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό είναι συνταξιούχοι (23%). Επιπλέον, 15% είναι αυτοαπασχολούμενοι και άλλο 15% άνεργοι, χωρίς καμία αναφορά σε «Άλλο». Αυτή η εικόνα υποδηλώνει ότι οι δικαστικοί συμπαραστάτες προέρχονται από διαφορετικά εργασιακά υπόβαθρα και φάσεις ζωής, γεγονός που πιθανόν επηρεάζει τον χρόνο, τη διαθεσιμότητα και την προσέγγιση που μπορούν να αφιερώσουν στον ωφελούμενο. Ιδιαίτερα για τους εργαζόμενους και τους αυτοαπασχολούμενους, η επαγγελματική απασχόληση μπορεί να περιορίζει τη δυνατότητα συχνών επισκέψεων ή εμπλοκής σε δραστηριότητες, ενώ οι συνταξιούχοι μπορεί να διαθέτουν

περισσότερο χρόνο αλλά ίσως λιγότερη φυσική ενέργεια για ορισμένες δραστηριότητες φροντίδας..

Πίνακας 132: Καθεστώς απασχόλησης δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ.

Καθεστώς απασχόλησης	Ποσοστό (%)
Εργαζόμενος/η	46%
Αυτοαπασχολούμενος/η	15%
Άνεργος/η	15%
Συνταξιούχος	23%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 142: Καθεστώς απασχόλησης δικαστικού/ης συμπαραστάτη ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ.

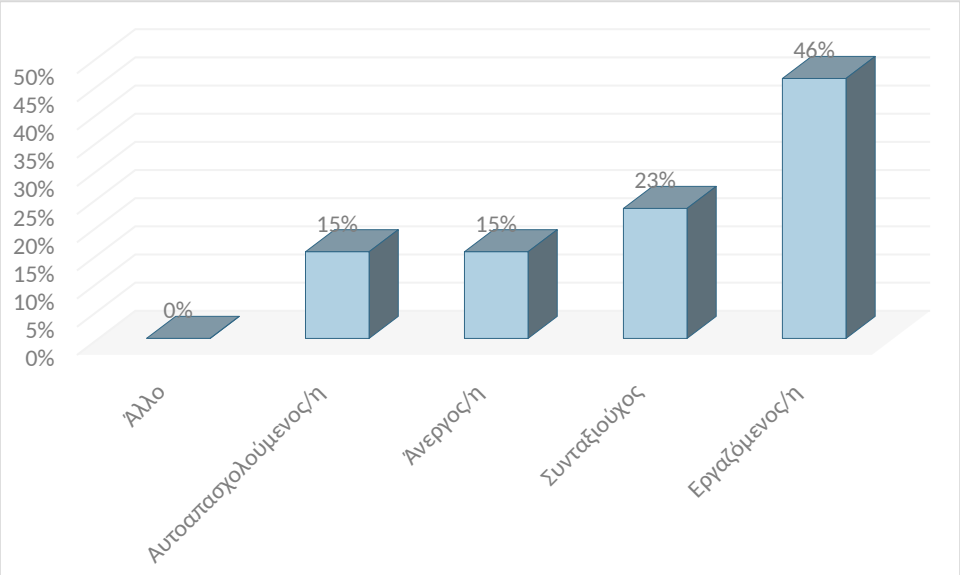

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Α.6	Παρακαλούμε δηλώστε αν ανήκετε σε κάποια από τις παρακάτω κατηγορίες. (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό των δικαστικών συμπαραστατών ανήκει σε ευάλωτες κοινωνικοοικονομικά ομάδες. Το 38% είναι δικαιούχοι του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, ενώ το 25% λαμβάνει άλλα προνοιακά επιδόματα και αντίστοιχο ποσοστό ανήκει σε πολύτεκνες οικογένειες. Επιπλέον, 13% είναι μακροχρόνια άνεργοι, ενώ δεν καταγράφηκε συμμετοχή σε προγράμματα παροχής βασικών αγαθών ή ανασφάλιση. Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι αρκετοί συμπαραστάτες αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα προσωπικές ή οικογενειακές κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις, κάτι που ενδέχεται να επηρεάζει τον

χρόνο και τους πόρους που μπορούν να διαθέσουν για τη φροντίδα των ωφελούμενων.

Πίνακας 133: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η δικαστικός/η συμπαραστάτης ωφελούμενου ΚΗΦΗ.

Κατηγορίες	Ποσοστό (%)
Δικαιούχος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος	38%
Δικαιούχος Προγραμμάτων Παροχής Βασικών Αγαθών (Κοινωνικό Παντοπωλείο / Συσσίτιο / Φαρμακείο)	0%
Δικαιούχος άλλων προνοιακών επιδομάτων/προγραμμάτων	25%
Μακροχρόνια άνεργος/η	13%
Πολύτεκνη οικογένεια (με τρία και παραπάνω εξαρτώμενα μέλη)	25%
Ανασφάλιστος/η	0%
Άλλη κατηγορία	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 143: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η δικαστικός/η συμπαραστάτης ωφελούμενου ΚΗΦΗ.

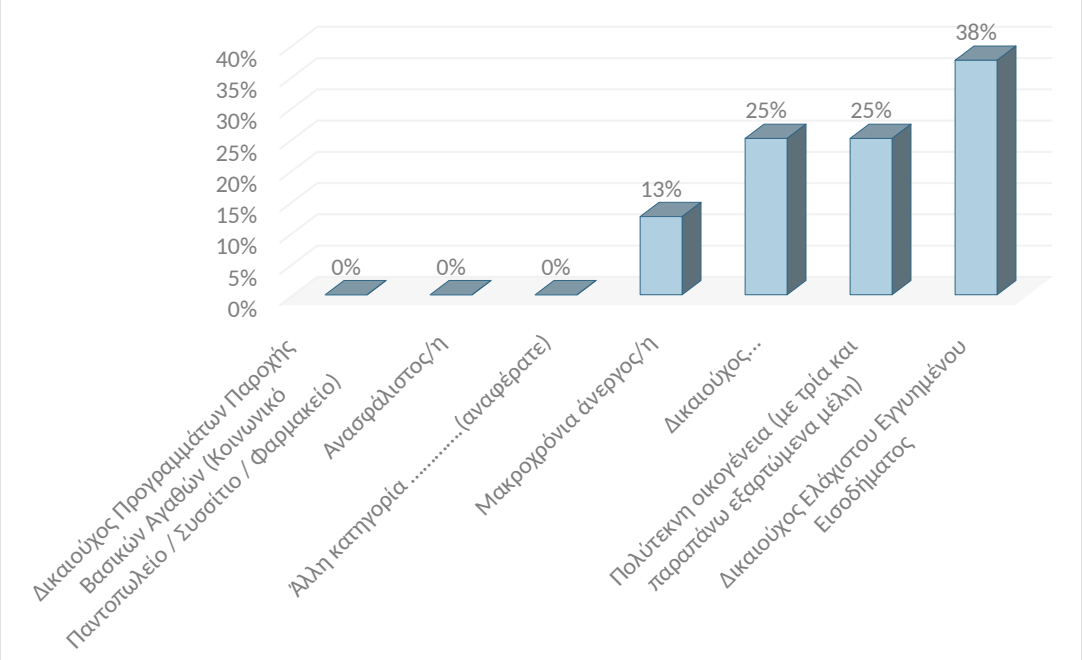

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥ ΚΗΦΗ

Β.1	Φύλο ωφελούμενου

Το 62% των ωφελούμενων για τους οποίους απάντησαν οι συμπαραστάτες είναι άνδρες ενώ το 38% γυναίκες.

Διάγραμμα 144: Φύλο ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

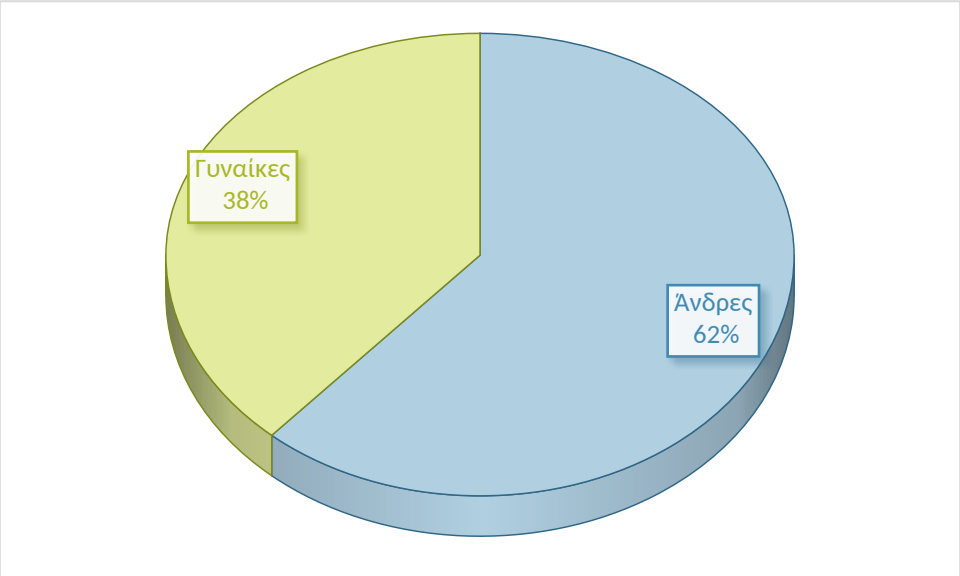

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.2	Ηλικία ωφελούμενου

Η ηλικιακή κατανομή των ωφελούμενων ΚΗΦΗ, για τους οποίους απαντούν οι δικαστικοί συμπαραστάτες, δείχνει ότι η πλειονότητα (69%) είναι ηλικίας 71–80 ετών, με το 38% μεταξύ 71–75 και το 31% μεταξύ 76–80 ετών. Επιπλέον, το 23% είναι 81 ετών και άνω, ενώ μόλις το 8% είναι 65–70 ετών. Η κατανομή αυτή υπογραμμίζει ότι οι ωφελούμενοι είναι κυρίως ηλικιωμένοι, γεγονός που αιτιολογεί την έντονη ανάγκη για ιατρική φροντίδα και υπηρεσίες αποκατάστασης, όπως αναδεικνύεται και στις απαντήσεις των συμπαραστατών, ενώ οι προτεραιότητες φροντίδας πιθανόν διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία και τη φθίνουσα σωματική ή νοητική ικανότητα των ατόμων.

Πίνακας 134: Ηλικία ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

Ηλικία ωφελούμενου	Ποσοστό (%)
65-70 ετών	8%
71-75 ετών	38%
76-80 ετών	31%
81 ετών και άνω	23%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 145: Ηλικία ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

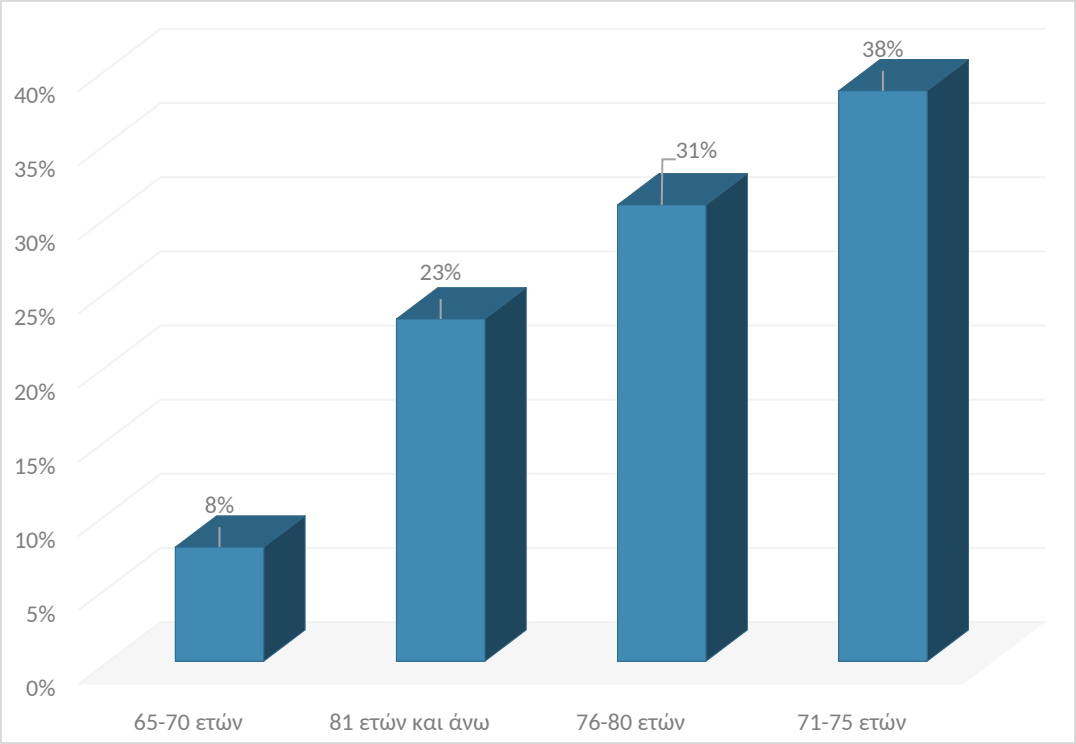

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.3	Ανήκει ο/η ηλικιωμένος/η σε μια ή περισσότερες από τις παρακάτω κατηγορίες;

Η κατανομή των ωφελούμενων ΚΗΦΗ που εκπροσωπούν οι δικαστικοί συμπαραστάτες δείχνει ότι η μισή τους περίπου ομάδα (50%) έχει ατομικό ή οικογενειακό εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας, γεγονός που υπογραμμίζει την οικονομική ευαλωτότητα των ωφελούμενων. Επιπλέον, σημαντικό ποσοστό είναι χήροι/ες (28%), ενώ 11% είναι διαζευγμένοι/ες και άλλο 11% ανύπαντροι/ες. Δεν υπάρχει καμία αναφορά σε ανασφάλιστους. Τα δεδομένα αυτά δείχνουν ότι οι ωφελούμενοι συχνά συνδυάζουν οικονομική δυσχέρεια με κοινωνική απομόνωση, παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάζουν τόσο τις ανάγκες τους για υπηρεσίες φροντίδας όσο και τη συχνότητα και τον τύπο της υποστήριξης που παρέχεται από το ΚΗΦΗ.

Πίνακας 135: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η ωφελούμενος/η ΚΗΦΗ, για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

Κατηγορία ωφελούμενου	Ποσοστό (%)
Ατομικό ή οικογενειακό εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας	50%
Χήρος/α	28%

Κατηγορία ωφελούμενου	Ποσοστό (%)
Διαζευγμένος/η	11%
Ανύπαντρος/η	11%
Ανασφάλιστος/η	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 146: Κατηγορίες στις οποίες ανήκει ο/η ωφελούμενος/η ΚΗΦΗ, για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

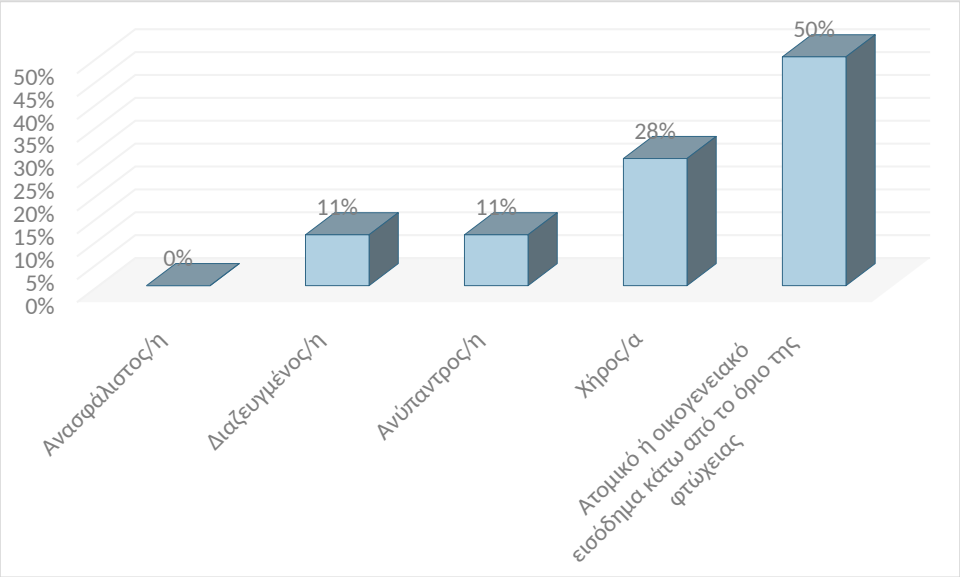

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.4	**Πόσο συχνά λαμβάνει ο ηλικιωμένος υπηρεσίες από το ΚΗΦΗ;**

Το σύνολο των συμμετεχόντων απάντησε ότι οι ηλικιωμένοι λαμβάνουν πολύ συχνά υπηρεσίες από το ΚΗΦΗ, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη στήριξής τους.

Πίνακας 136: Συχνότητα λήψης υπηρεσιών από τον/την ωφελούμενο/η ΚΗΦΗ, για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

Συχνότητα λήψης υπηρεσιών	Ποσοστό (%)
Πολύ συχνά (σχεδόν καθημερινά)	100%
Συχνά (περίπου μία φορά την εβδομάδα)	0%
Μέτρια (περίπου μία φορά τον μήνα)	0%
Σπάνια (λιγότερο από μία φορά τον μήνα)	0%
Μία μόνο φορά	0%
ΔΓ/ΔΑ	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.5	Πόσο χρονικό διάστημα επισκέπτεται το ΚΗΦΗ ο/η ηλικιωμένος/η;

Η κατανομή του χρονικού διαστήματος επίσκεψης των ωφελούμενων ΚΗΦΗ από τους δικαστικούς συμπαραστάτες δείχνει ότι η μεγαλύτερη ομάδα (31%) αφορά ωφελούμενους που επισκέπτονται για 3–4 χρόνια. Ακολουθούν οι ωφελούμενοι με 1–2 χρόνια επίσκεψης (23%), ενώ τόσο οι επισκέψεις λιγότερο από 6 μήνες όσο και αυτές 6–12 μήνες καλύπτουν από 15% η καθεμία. Ένα αντίστοιχο 15% αφορά ωφελούμενους με 5 ή περισσότερα χρόνια επίσκεψης. Η κατανομή αυτή δείχνει ότι οι δικαστικοί συμπαραστάτες συνδέονται με τους ωφελούμενους για σχετικά μεγάλα χρονικά διαστήματα, γεγονός που ενισχύει την εμπειρία τους στην παρακολούθηση των αναγκών και στη διαμόρφωση προτάσεων για τη βελτίωση της φροντίδας, ενώ παράλληλα υποδηλώνει ότι υπάρχει συνέχεια και σταθερότητα στη σχέση συμπαράστασης.

Πίνακας 137: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ωφελούμενου ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

Χρονικό διάστημα επίσκεψης	Ποσοστό (%)
Λιγότερο από 6 μήνες	15%
6–12 μήνες	15%
1–2 χρόνια	23%
3–4 χρόνια	31%
5 ή περισσότερα χρόνια	15%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 147: Χρονικό διάστημα επίσκεψης ωφελούμενου/ης ΚΗΦΗ για τον/την οποίο/α απαντά ο δικαστικός συμπαραστάτης.

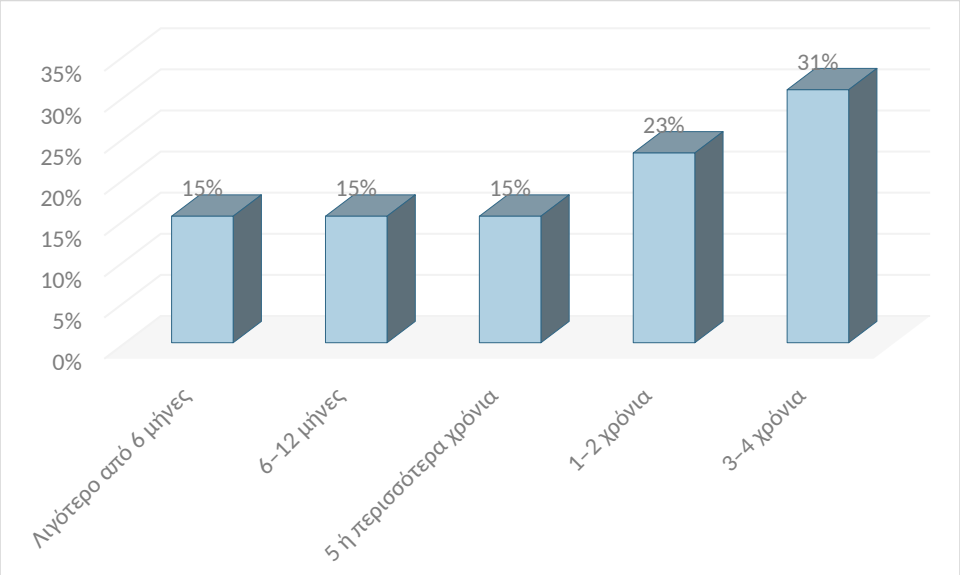

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β.6	Από που πληροφορηθήκατε για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του ηλικιωμένου από το ΚΗΦΗ; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Η ανάλυση των πηγών πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης των ηλικιωμένων από το ΚΗΦΗ δείχνει ότι η πλειονότητα των δικαστικών συμπαραστατών ενημερώνεται κυρίως μέσω της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου (40%). Επιπλέον, σημαντικό ποσοστό βασίζεται σε φίλους ή συγγενείς (20%), σε αφίσες ή φυλλάδια (20%) και σε άλλους φορείς, όπως εκκλησίες ή μη κυβερνητικές οργανώσεις (20%). Δεν καταγράφηκαν απαντήσεις για Κέντρα Κοινότητας, άλλες κοινωνικές δομές του Δήμου ή άμεση ενημέρωση από το ΚΗΦΗ. Τα δεδομένα αυτά υποδηλώνουν ότι η πληροφόρηση για τις υπηρεσίες ΚΗΦΗ διαχέεται κυρίως μέσω θεσμικών φορέων και προσωπικών δικτύων, ενώ η άμεση επικοινωνία με το ίδιο το ΚΗΦΗ φαίνεται περιορισμένη, γεγονός που ενδέχεται να επηρεάζει την ευαισθητοποίηση και την προσβασιμότητα των ωφελούμενων.

Πίνακας 138: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης ηλικιωμένου/ης από το ΚΗΦΗ.

Πηγή πληροφόρησης	Ποσοστό (%)
Κοινωνική υπηρεσία Δήμου	40%
Κέντρο Κοινότητας του Δήμου	0%
Κοινωνική Δομή Δήμου (Παντοπωλείο, Συσσίτιο, Φαρμακείο, Δομή αστέγων κοκ.)	0%
Φίλοι/Συγγενείς	20%
Άλλη υπηρεσία (πχ ΔΥΠΑ)	0%
Αφίσα / Φυλλάδιο	20%
Από το ίδιο το ΚΗΦΗ	0%
Άλλο φορέα (εκκλησία, Μη Κυβερνητική Οργάνωση κοκ.)	20%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 148: Πηγή πληροφόρησης για τη δυνατότητα εξυπηρέτησης ηλικιωμένου/ης από το ΚΗΦΗ.

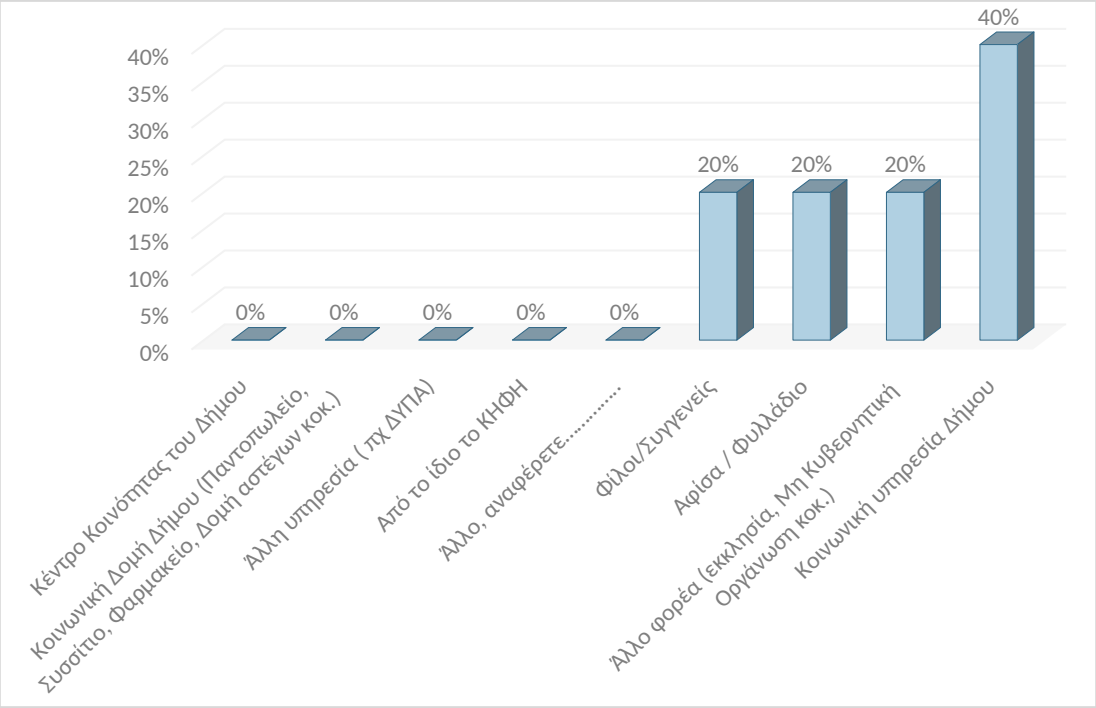

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΗΦΗ

Γ.1	**Πόσο ικανοποιημένη/ος** είστε από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΗΦΗ στον/στην ηλικιωμένο/η;

Τα αποτελέσματα του πίνακα δείχνουν ότι οι συμπαραστάτες των ωφελούμενων εκφράζουν πολύ υψηλά επίπεδα ικανοποίησης από τις υπηρεσίες που λαμβάνουν οι ηλικιωμένοι στα ΚΗΦΗ. Σχεδόν σε όλες τις επιμέρους παροχές, οι απαντήσεις «Πολύ» και «Πάρα πολύ» συγκεντρώνουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά, γεγονός που αποτυπώνει την εμπιστοσύνη των οικογενειών και φροντιστών στη φροντίδα που προσφέρει η δομή.

Η δημιουργική απασχόληση και οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες αξιολογούνται εξαιρετικά θετικά, με ποσοστά ικανοποίησης 69% επιβεβαιώνοντας την ποιότητα και την καταλληλότητα των δραστηριοτήτων για την ενίσχυση της κοινωνικοποίησης και της συναισθηματικής ευεξίας των ηλικιωμένων.

Αντίστοιχα υψηλή είναι η ικανοποίηση από την υποστήριξη στην αυτοεξυπηρέτηση (54% πάρα πολύ), καθώς και από τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τη σίτιση, όπου τα ποσοστά των θετικών απαντήσεων («Πάρα πολύ») φτάνουν έως 68%, υπογραμμίζοντας την αποτελεσματικότητα του προσωπικού και τη συνέπεια της δομής σε θέματα καθημερινής φροντίδας. Εξαιρετικά σημαντική είναι και η θετική αξιολόγηση των παροχών υγείας και ιατρικής υποστήριξης, όπως η νοσηλευτική φροντίδα, η μέτρηση ζωτικών παραμέτρων και η ιατρική εξέταση, με τα επίπεδα ικανοποίησης να κυμαίνονται από 69% έως 77%. Παράλληλα, ένα μέρος των συμπαραστατών δηλώνει ότι δεν έλαβε συγκεκριμένες υπηρεσίες (όπως εργοθεραπεία, ψυχολογική υποστήριξη ή συνοδεία στο νοσοκομείο), γεγονός που αντανακλά μάλλον τη διαφοροποίηση των ατομικών αναγκών παρά ενδεχόμενη έλλειψη παροχής.

Σημαντικά θετικά αξιολογείται επίσης η νοσηλευτική φροντίδα που λαμβάνουν οι ωφελούμενοι, με ποσοστό 77% για την επιλογή «πάρα πολύ». Υπηρεσίες όπως η ιατρική επίσκεψη, η βοήθεια για προσωπικές υποχρεώσεις, η παρακολούθηση από ψυχολόγο και η μεταφορά από και προς το σπίτι, δηλώθηκε σε σημαντικό βαθμό ότι δεν έχει ληφθεί από τον ωφελούμενο. Συνολικά, οι συμπαραστάτες εκφράζουν μια θετική εικόνα για το ΚΗΦΗ, αναγνωρίζοντας ότι η δομή συμβάλλει ουσιαστικά στη βελτίωση της καθημερινότητας, της υγείας και της κοινωνικής συμμετοχής των ηλικιωμένων που εξυπηρετεί.

Πίνακας 139: Ικανοποίηση δικαστικού συμπαραστάτη από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΗΦΗ στον/την ηλικιωμένο/η.

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έχει λάβει την υπηρεσία
Δημιουργική απασχόληση (χειροτεχνία, ζωγραφική, μαγειρική, παιχνίδια μνήμης)	0%	0%	0%	23%	69%	8%
Ψυχαγωγία (εκδρομές, περίπατοι, πολιτιστικές και κοινωνικές δραστηριότητες)	0%	0%	8%	23%	69%	0%
Υποστήριξη για να μπορεί να εξυπηρετείται μόνος/η (εργαστήρια, ατομική υγιεινή)	0%	8%	0%	38%	54%	0%
Πρωινό	0%	0%	0%	38%	62%	0%

Υπηρεσία	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν έχει λάβει την υπηρεσία
Γεύμα	0%	0%	0%	31%	69%	0%
Εργοθεραπείες / φυσικοθεραπείες	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Νοσηλευτική φροντίδα (λήψη φαρμάκων, ενέσεις, μέτρηση πίεσης/σακχάρου)	0%	0%	0%	23%	77%	0%
Ιατρική επίσκεψη / εξέταση – συνταγογράφηση φαρμάκων	8%	15%	8%	0%	8%	62%
Βοήθεια για προσωπικές υποχρεώσεις (δημόσιες υπηρεσίες, πληρωμές λογαριασμών)	15%	23%	8%	8%	8%	38%
Παρακολούθηση και υποστήριξη του/της ωφελούμενου/ης από ψυχολόγο	15%	0%	0%	0%	15%	69%
Βοήθεια/μεταφορά για πρόσβαση του/της ωφελούμενου/ης σε νοσοκομείο	0%	15%	8%	38%	23%	15%
Μεταφορά του/της ωφελούμενου/ης από και προς το σπίτι	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Άλλη υπηρεσία (παρακαλώ αναφέρατε)	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 149: Ικανοποίηση δικαστικού συμπαραστάτη από τις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΗΦΗ στον/την ηλικιωμένο/η.

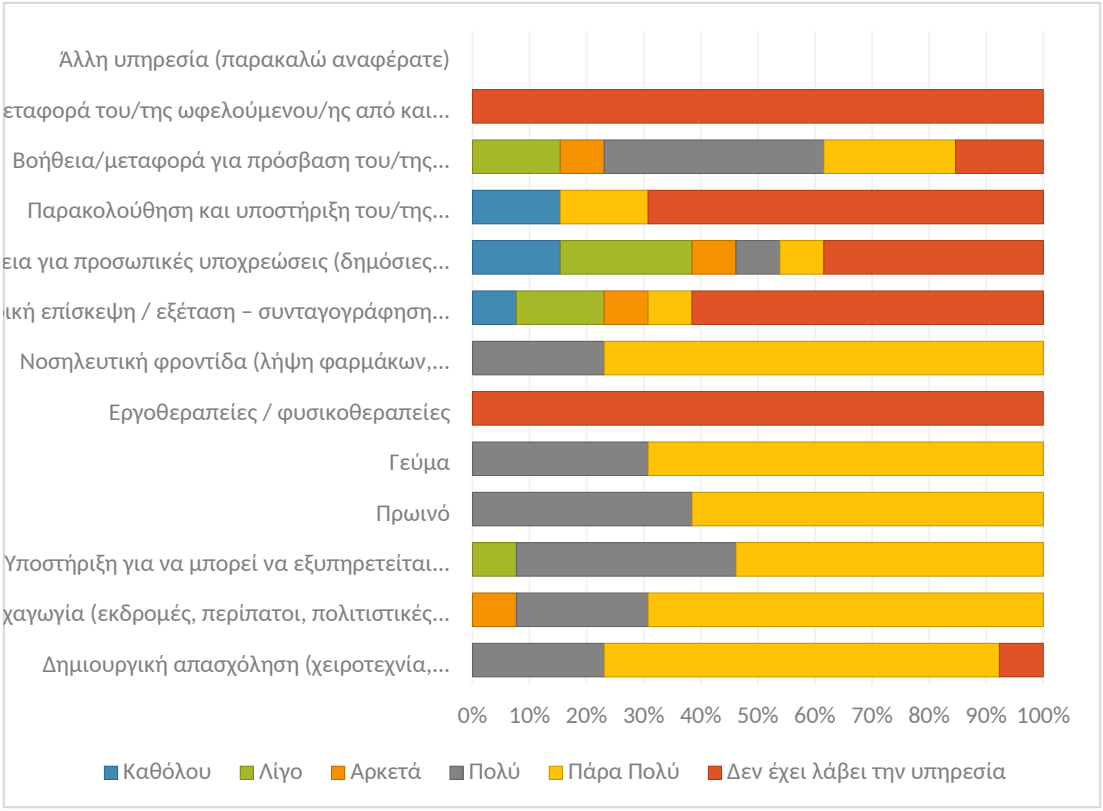

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ.2	Σε ποιον βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία της δομής προς τον/την ωφελούμενο/η που εκπροσωπείτε, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια;

Σύμφωνα με τα ευρήματα, η γενικότερη εικόνα αντικατοπτρίζει υψηλή ικανοποίηση των συμπαραστατών από τη λειτουργία του ΚΗΦΗ, με τις απαντήσεις να συγκεντρώνονται στις επιλογές «πολύ» και «πάρα πολύ». Αναλυτικότερα, η δημιουργική & ψυχαγωγική απασχόληση αξιολογείται πολύ ικανοποιητικά με ποσοστά 38% έως 54%, γεγονός που δηλώνει ότι οι δραστηριότητες κρίνονται όχι μόνο κατάλληλες και ποιοτικές, αλλά και ουσιαστικές για τη συναισθηματική και κοινωνική ενδυνάμωση των ηλικιωμένων.

Η λειτουργία των ΚΗΦΗ, όσον αφορά την κατηγορία των υπηρεσιών καθημερινής ζωής & αυτοεξυπηρέτησης, αξιολογείται ως πολύ ικανοποιητική με ποσοστά 38 έως 54%, επιβεβαιώνοντας ότι η δομή παρέχει επαρκή υποστήριξη, συνέπεια και συμβολή στην αυτονομία του ωφελούμενου.

Όσον αφορά τη σίτιση, όπου τα κριτήρια που αφορούν την ποιότητα του φαγητού, την ποικιλία, την καθαριότητα και την προσαρμογή σε ειδικές ανάγκες συγκεντρώνουν υψηλές αξιολογήσεις, με τα ποσοστά «Πάρα πολύ» να κυμαίνονται από 46% έως και 69%, γεγονός που καταδεικνύει την αποτελεσματική κάλυψη μιας βασικής καθημερινής ανάγκης. Με παρόμοια τάση ικανοποίησης παρουσιάζεται και η λειτουργία των ΚΗΦΗ, όσον αφορά την υγεία και την ιατρική υποστήριξη, όπου οι συμπαραστάτες αξιολογούν πάρα πολύ θετικά (54-62%), τη συνέπεια στη χορήγηση φαρμάκων, την αποτελεσματικότητα της φροντίδας και τη συμπεριφορά του υγειονομικού προσωπικού.

Επιπλέον, ως προς τη λειτουργία των ΚΗΦΗ για τη μετακίνηση και την πρόσβαση, οι αξιολογήσεις δηλώνουν ότι οι συμπαραστάτες ήταν αρκετά έως πάρα πολύ ικανοποιημένοι. Αναλυτικότερα, δήλωσαν πάρα πολύ ικανοποιημένοι (38%) για τη μεταφορά που παρέχεται στους ωφελούμενους για τη συμμετοχή σε δραστηριότητες, πολύ ικανοποιημένοι από την ασφάλεια της μετακίνησης (54%) όπως και από τη βοήθεια που παρέχεται από το ΚΗΦΗ ώστε να έχει ο ωφελούμενος πρόσβαση σε γιατρό ή νοσοκομείο (62%). Τα δεδομένα καταδεικνύουν την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία των υποστηρικτικών υπηρεσιών της δομής.

Τέλος, όσον αφορά τη γενική ικανοποίηση, οι συμπαραστάτες δήλωσαν πάρα πολύ ικανοποιημένοι από την συνολική ποιότητα των υπηρεσιών (69%), για το αίσθημα ασφάλειας και σεβασμού (62%) και την επάρκεια των υποδομών και των χώρων (54%). Συνολικά, τα δεδομένα αποκαλύπτουν μια εξαιρετικά θετική εικόνα για τη λειτουργία του ΚΗΦΗ, όπως αυτή αποτυπώνεται από τους συμπαραστάτες. Η δομή φαίνεται να ανταποκρίνεται πλήρως στις ανάγκες των ωφελουμένων, παρέχοντας ποιοτικές, ασφαλείς και ολοκληρωμένες υπηρεσίες που ενισχύουν την καθημερινότητα, την ευημερία και την αξιοπρέπεια των ηλικιωμένων που εξυπηρετούνται.

Πίνακας 140: Ικανοποίηση από τη λειτουργία της δομής προς τον/την ωφελούμενο/η τον/την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης.

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Δημιουργική & Ψυχαγωγική Απασχόληση	Ποικιλία δραστηριοτήτων	0%	0%	15%	38%	46%	0%
	Καταλληλότητα δραστηριοτήτων	0%	0%	8%	54%	38%	0%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
	Χρησιμότητα για μνήμη & κοινωνικότητα	8%	0%	0%	50%	42%	0%
	Ευχαρίστηση/ψυχαγωγία	0%	0%	8%	54%	38%	0%
Υπηρεσίες Καθημερινής Ζωής & Αυτοεξυπηρέτησης	Συμβολή στην αυτονομία του ωφελούμενου	0%	0%	15%	46%	38%	0%
	Επάρκεια χρόνου & υποστήριξης	0%	0%	8%	54%	38%	0%
	Βοήθεια σε συναλλαγές/υποχρεώσεις	0%	15%	0%	38%	31%	15%
Σίτιση	Ποιότητα φαγητού	0%	0%	0%	31%	62%	8%
	Ποικιλία γευμάτων	0%	0%	0%	31%	69%	0%
	Καθαριότητα	0%	0%	0%	31%	69%	0%
	Προσαρμογή σε ειδικές ανάγκες του ωφελούμενου	0%	0%	0%	31%	46%	23%
Υγεία & Ιατρική Υποστήριξη	Διαθεσιμότητα υπηρεσιών	0%	0%	0%	38%	62%	0%
	Αποτελεσματικότητα φροντίδας	0%	0%	0%	38%	62%	0%
	Συνέπεια & ακρίβεια (φάρμακα, πρόγραμμα)	0%	0%	0%	38%	62%	0%
	Συμπεριφορά επαγγελματιών υγείας	0%	0%	8%	38%	54%	0%
Μετακίνηση & Πρόσβαση	Η μεταφορά που παρέχει το ΚΗΦΗ για συμμετοχή του ωφελούμενου στις δραστηριότητες	0%	0%	15%	31%	38%	15%
	Ασφάλεια μετακίνησης	0%	0%	8%	54%	23%	15%

Κατηγορία	Κριτήριο Αξιολόγησης	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΓ/ΔΑ
	Η βοήθεια/μεταφορά που παρέχει το ΚΗΦΗ για πρόσβαση του ωφελούμενου σε γιατρό ή νοσοκομείο	0%	0%	8%	62%	31%	0%
Γενική Ικανοποίηση	Συμπεριφορά & επαγγελματισμός προσωπικού	0%	0%	0%	38%	62%	0%
	Αίσθημα ασφάλειας & σεβασμού προς τον ωφελούμενο	0%	0%	0%	31%	62%	8%
	Επάρκεια υποδομών & χώρων	0%	0%	0%	46%	54%	0%
	Κάλυψη προσωπικών αναγκών του ωφελούμενου	0%	0%	0%	15%	38%	46%
	Συνολική ποιότητα υπηρεσιών	0%	0%	0%	31%	69%	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 150: Ικανοποίηση από τη λειτουργία της δομής προς τον/την ωφελούμενο/η τον/την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης

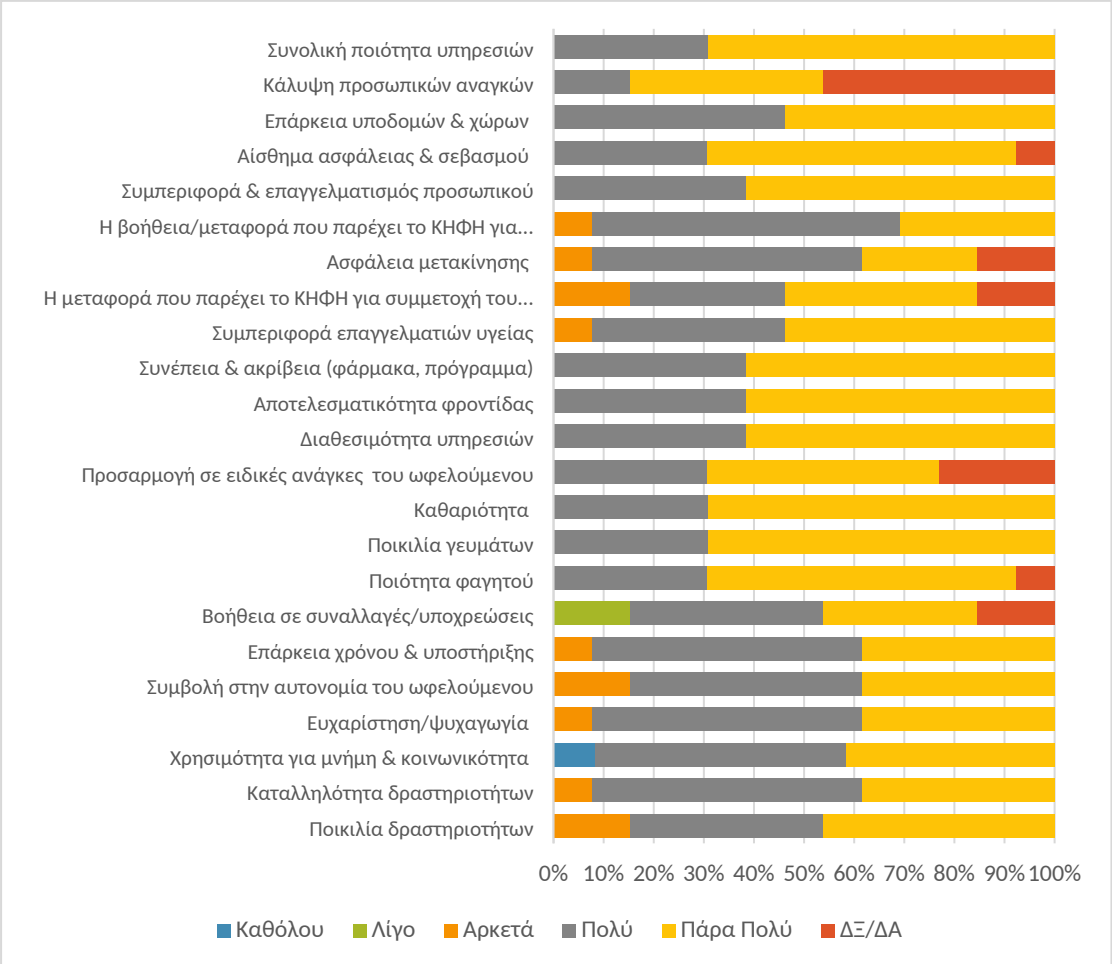

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΑΝΑΓΚΕΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΗΦΗ

Δ.1	Υπάρχουν ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείτε και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΗΦΗ; Αν ναι, ποιες είναι αυτές; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, στην οπτική των δικαστικών συμπαραστατών, οι ανάγκες των ωφελούμενων επικεντρώνονται σχεδόν αποκλειστικά στον τομέα της υγείας. Η συντριπτική πλειονότητα των απαντήσεων (70%) θεωρεί ανεπαρκή τη συχνότητα ή την ποιότητα της ιατρικής παρακολούθησης, κάτι που αναδεικνύει έντονη ανησυχία για τη συνεχή φροντίδα και παρακολούθηση της υγείας των ατόμων που εκπροσωπούν. Παράλληλα, το 30% των απαντήσεων επισημαίνει την

ανάγκη για καλύτερη σίτιση, είτε ως προς την ποιότητα είτε ως προς την προσαρμογή σε ειδικές διατροφικές απαιτήσεις. Η απουσία αναφορών σε νοσηλευτική υποστήριξη, ψυχολογική φροντίδα, δραστηριότητες ή μεταφορά υποδηλώνει ότι, για τους συμπαραστάτες, οι προτεραιότητες δεν σχετίζονται με την καθημερινή απασχόληση ή την πρόσβαση, αλλά με την επάρκεια των βασικών υπηρεσιών υγείας και φροντίδας που θεωρούν κρίσιμες για την ευημερία των ωφελούμενων.

Πίνακας 141: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΗΦΗ.

Ανάγκες που δεν καλύπτονται	Ποσοστό (%)
Περισσότερες δημιουργικές/ψυχαγωγικές δραστηριότητες	0%
Καλύτερη σίτιση (ποιότητα, ποικιλία, ειδικές δίαιτες)	30%
Περισσότερη ιατρική φροντίδα/συχνότερες επισκέψεις γιατρών	70%
Περισσότερη νοσηλευτική υποστήριξη (φάρμακα, μετρήσεις)	0%
Περισσότερη ψυχολογική υποστήριξη	0%
Καλύτερη μεταφορά/πρόσβαση	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 151: Ανάγκες του/της ωφελούμενου/ης τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης και δεν καλύπτονται σήμερα από το ΚΗΦΗ.

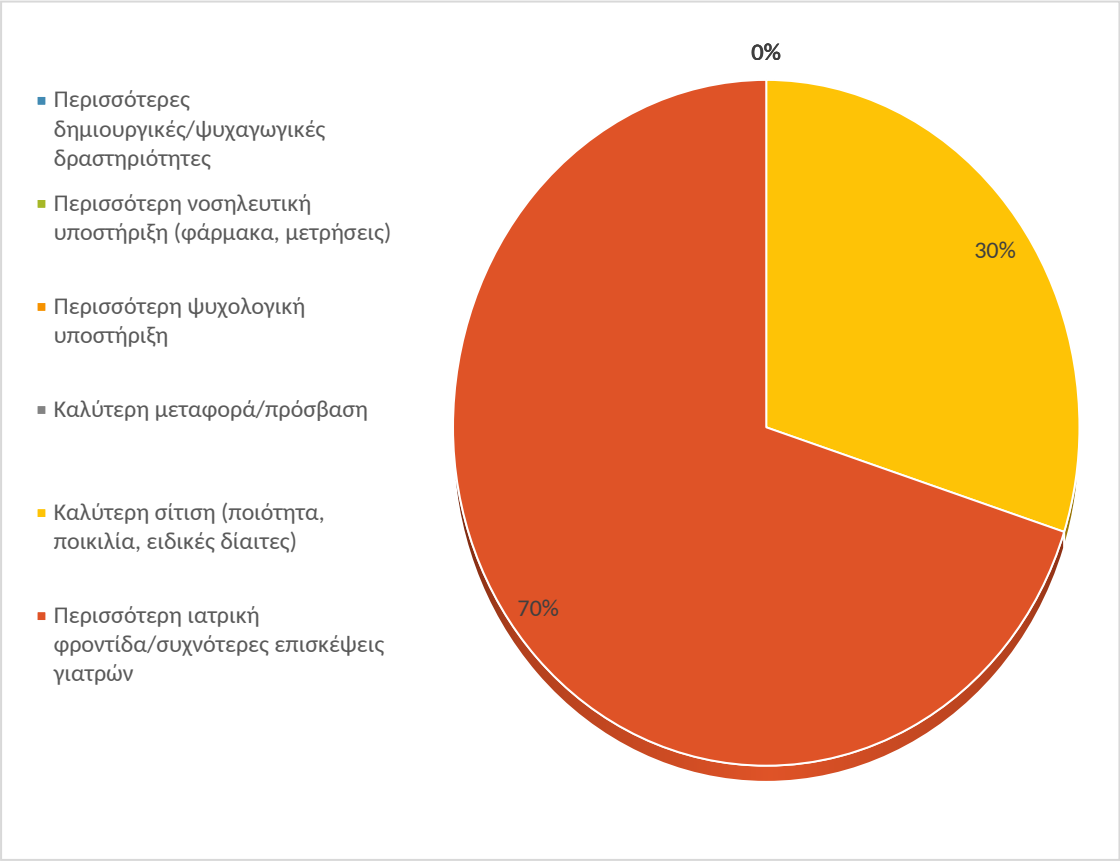

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Δ.2	Προτάσεις για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του/της ωφελούμενου/ης που εκπροσωπείτε από το ΚΗΦΗ (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Οι προτάσεις των δικαστικών συμπαραστατών εστιάζουν σαφώς στην ενίσχυση της υγειονομικής και φροντίδας για αποκατάσταση, με κύρια προτεραιότητα τη συχνότερη ιατρική παρακολούθηση, την οποία ζητά το 50% όσων απάντησαν. Το 27% θεωρεί απαραίτητη την ενίσχυση των υπηρεσιών φυσικοθεραπείας ή εργοθεραπείας, κάτι που υποδηλώνει ανάγκες σχετικές με τη λειτουργική κατάσταση και την καθημερινή ανεξαρτησία των ωφελούμενων. Παράλληλα, η ποιότητα του φαγητού αναδεικνύεται ως ζήτημα για το 23%, στοιχείο που συμβαδίζει με τις ανάγκες που καταγράφηκαν και σε άλλες ομάδες. Η συνολική απουσία αναφορών σε προσωπικό, δημιουργικά εργαστήρια, υποδομές ή επικοινωνία δείχνει ότι, για τους συμπαραστάτες, τα ζητήματα εξυπηρέτησης δεν αφορούν τη διοικητική ή λειτουργική πλευρά της δομής· αντιθέτως, συγκεντρώνονται σε ενισχυμένες υπηρεσίες υγείας, θεραπείας και βασικής φροντίδας, τις οποίες θεωρούν κομβικές για την αποτελεσματική υποστήριξη των ωφελούμενων.

Πίνακας 142: Προτάσεις βελτίωσης του/της ωφελούμενου/ης, τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης.

Προτάσεις βελτίωσης	Ποσοστό (%)
Περισσότερο προσωπικό για καλύτερη εξυπηρέτηση	0%
Εμπλουτισμός δημιουργικών εργαστηρίων	0%
Βελτίωση ποιότητας φαγητού	23%
Περισσότερες υπηρεσίες φυσικοθεραπείας/εργοθεραπείας	27%
Συχνότερη παρακολούθηση από γιατρό	50%
Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού	0%
Καλύτερη ενημέρωση/επικοινωνία με τους ωφελούμενους	0%
Άλλο	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 152: Προτάσεις βελτίωσης του/της ωφελούμενου/ης, τον /την οποίο/α εκπροσωπεί ο δικαστικός συμπαραστάτης.

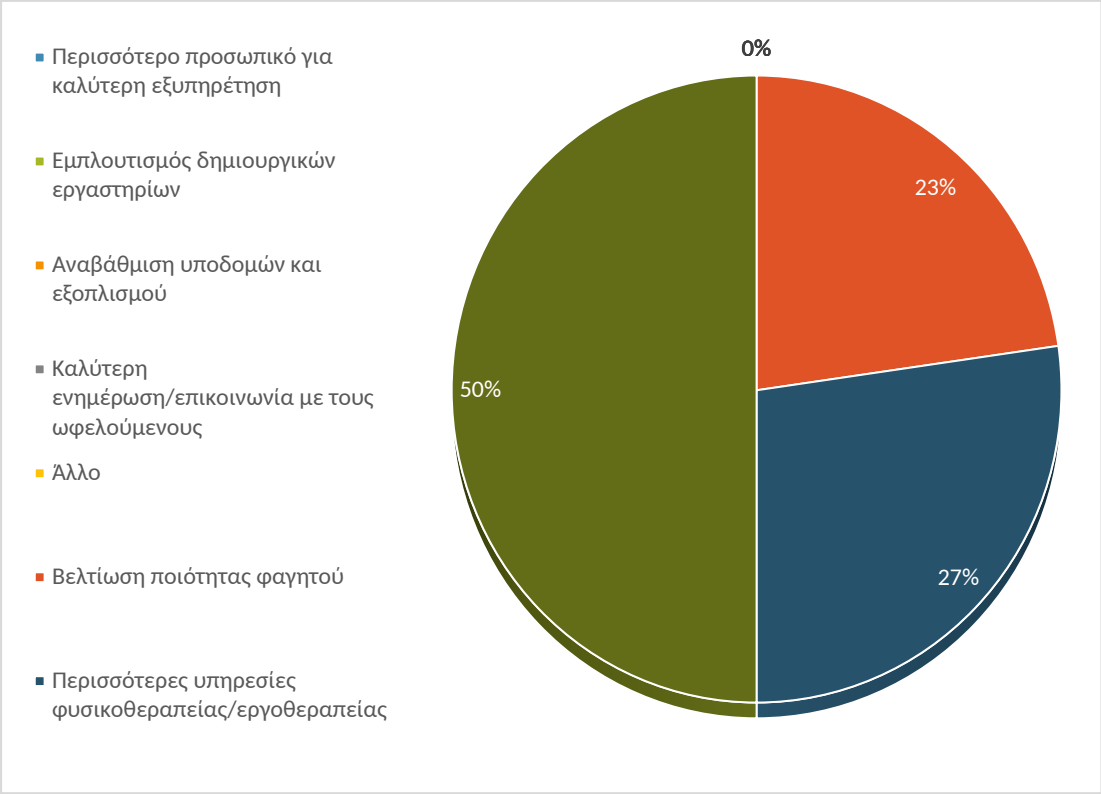

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

5.3.Αποτελέσματα ερωτηματολογίων συντονιστών

5.3.1. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε συντονιστές Κοινωνικών Παντοπωλείων & Δομών Σίτισης

Η εν λόγω ενότητα παρουσιάζει τα αποτελέσματα της στατιστικής επεξεργασίας έρευνας πεδίου που πραγματοποιήθηκε στους Συντονιστές των Κοινωνικών Παντοπωλείων και Δομών Σίτισης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Στόχος της έρευνας ήταν η αποτύπωση των χαρακτηριστικών λειτουργίας των δομών, η αξιολόγηση της στελέχωσης, η καταγραφή των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και η διερεύνηση ζητημάτων συνεργασίας, δικτύωσης και δημοσιότητας. Η συλλογή των δεδομένων επέτρεψε την εξαγωγή σημαντικών πληροφοριών σχετικά με το εύρος των παρεμβάσεων, τη διοικητική και επιχειρησιακή τους ικανότητα, τις ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό και υποδομές, καθώς και τους παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή και την εξυπηρέτηση των ωφελούμενων. Επιπλέον, εξετάστηκαν οι πηγές χρηματοδότησης και προμήθειας αγαθών, το επίπεδο συνεργασιών με τοπικούς φορείς και κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και η συχνότητα και φύση των δράσεων δημοσιότητας. Τα ευρήματα παρέχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των προκλήσεων, των αναγκών και των δυνατοτήτων των κοινωνικών δομών,

συμβάλλοντας τόσο στη βελτίωση της λειτουργίας τους όσο και στη χάραξη αποτελεσματικότερων πολιτικών κοινωνικής ένταξης.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Κατωτέρω, υφίσταται Πίνακας και Διάγραμμα που παρουσιάζουν το είδος των Δομών της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Το σύνολο των Δομών να ανέρχεται στις πέντε, με την πλειονότητα του δείγματος ανήκει στην κατηγορία «Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο». Η παρουσία δύο αποκλειστικά Κοινωνικών Παντοπωλείων χωρίς παροχή σίτισης δείχνει διαφοροποίηση ως προς τον επιχειρησιακό ρόλο και τις δυνατότητες κάθε Δήμου. Η σύνθεση του δείγματος αποτυπώνει ρεαλιστικά το υφιστάμενο δίκτυο κοινωνικών παροχών, με έμφαση σε δομές διπλής λειτουργίας.

Πίνακας 143: Αποτύπωση του είδους των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

Είδος Δομής			
Κοινωνικό Παντοπωλείο	**2**	**Δομή παροχής σίτισης**	**0**
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο	**3**	**ΣΥΝΟΛΟ ΔΟΜΩΝ**	**5**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 153: Ποσοστιαία κατανομή του είδους των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

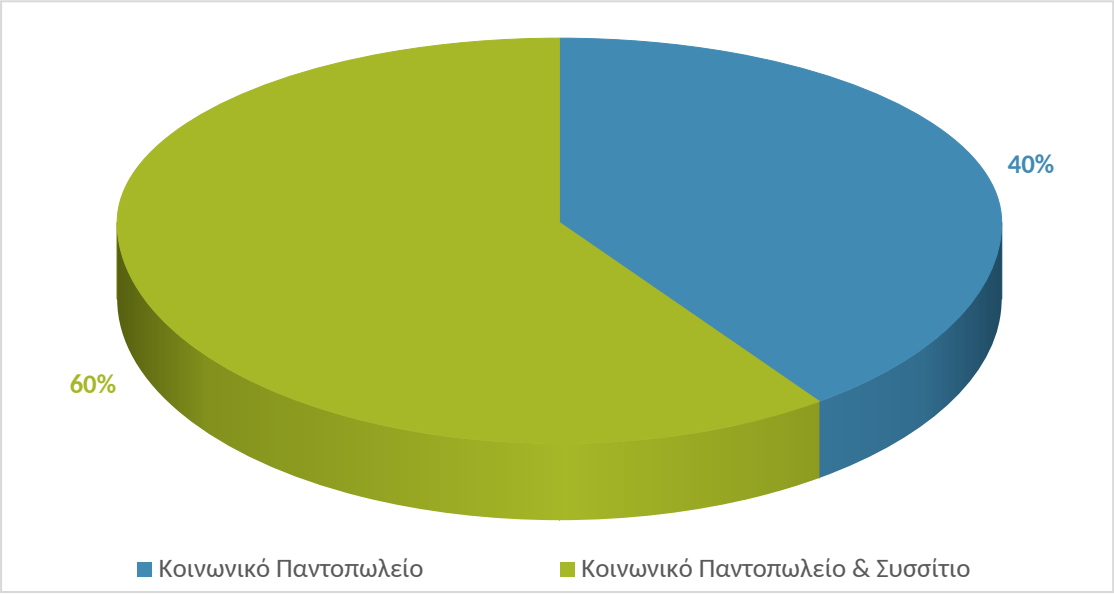

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Η ανάλυση του Πίνακα και του Διαγράμματος που βρίσκονται κατωτέρω καταδεικνύει ότι οι περισσότερες Δομές ανήκουν οργανωτικά στους αντίστοιχους Δήμους. Μόνη εξαίρεση αποτελεί το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Δήμου Θέρμου, το οποίο υλοποιείται από Μη Κερδοσκοπικό Οργανισμό - ΜΚΟ (Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό & Ερευνητικό Κέντρο Αθηνών). Η εικόνα

αυτή αναδεικνύει ένα μείγμα διοικητικών μοντέλων λειτουργίας, όπου κυριαρχεί η αυτοδιοικητική διαχείριση.

Πίνακας 144: Αποτύπωση του Δικαιούχου των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

Είδος Δομής	Έδρα Δομής	Δικαιούχος Δομής
Κοινωνικό Παντοπωλείο	Δήμος Θέρμου	Ευρωπαϊκό, Πολιτιστικό & Ερευνητικό Κέντρο Αθηνών (ΜΚΟ)
	Δήμος Ι.Π. Μεσολογγίου	Δήμος Ι.Π. Μεσολογγίου
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Δομή Παροχής Σίτισης	Δήμος Αγρινίου	Δήμος Αγρινίου
	Δήμος Ήλιδας	Δήμος Ήλιδας
	Δήμος Πατρέων	Δήμος Πατρέων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 154: Ποσοστιαία κατανομή της κατηγορίας του Δικαιούχου των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

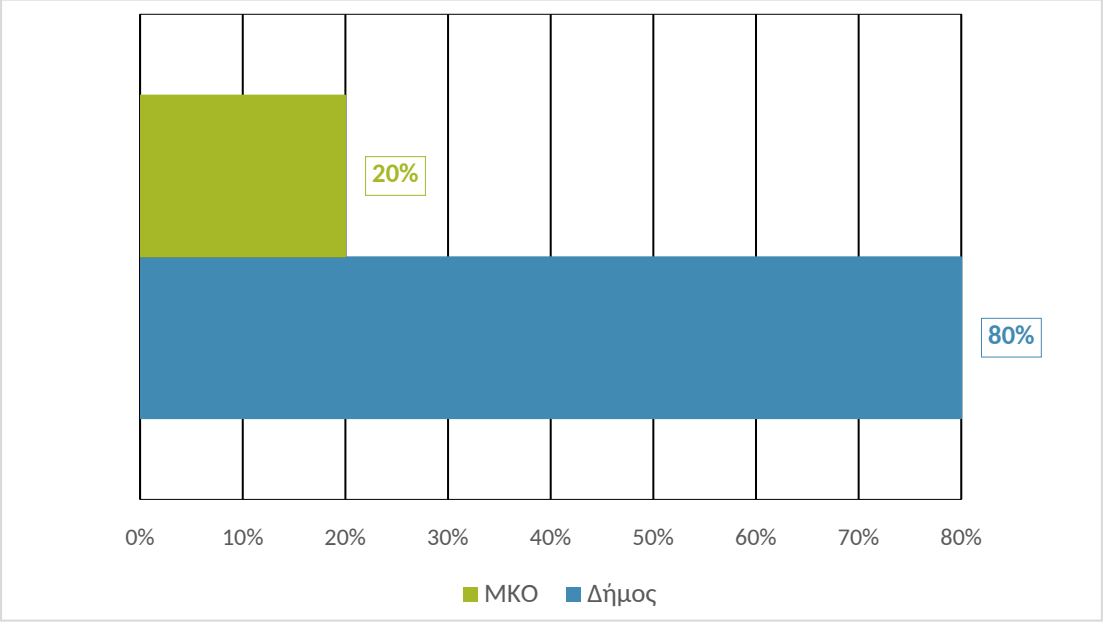

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο ακόλουθος Πίνακας παρουσιάζει τη χωρική ενότητα που καλύπτει η δράση της εκάστοτε Δομής της ΠΔΕ που έλαβε μέρος στην έρευνα. Οι δομές εξυπηρετούν αποκλειστικά τον Δήμο στον οποίο εδρεύουν, γεγονός που αντανακλά τον τοπικό χαρακτήρα της παροχής βασικών αγαθών.

Πίνακας 145: Αποτύπωση της χωρικής ενότητας που καλύπτεται από τη Δομή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχε στην έρευνα.

Είδος Δομής	Έδρα Δομής	Δήμος που καλύπτεται από τη Δομή
Κοινωνικό Παντοπωλείο	Δήμος Θέρμου	Δήμος Θέρμου
	Δήμος Ι.Π. Μεσολογγίου	Δήμος Ι.Π. Μεσολογγίου
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Δομή Παροχής Σίτισης	Δήμος Αγρινίου	Δήμος Αγρινίου
	Δήμος Ήλιδας	Δήμος Ήλιδας
	Δήμος Πατρέων	Δήμος Πατρέων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Β1. Αναφέρατε το συνολικό αριθμό στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου)

Η στελέχωση των δομών παρουσιάζεται στον κατωτέρω Πίνακα και εμφανίζει σημαντικές διακυμάνσεις. Η Δομή με τους λιγότερους εργαζόμενους (2) είναι το Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου και αυτή με τους περισσότερους (9) είναι το Συσσίτιο του Δήμου Αγρινίου. Οι δομές που λειτουργούν ως Κοινωνικό Παντοπωλείο και Συσσίτιο διαθέτουν περισσότερα στελέχη, έναντι των Δομών που έχουν αποκλειστικά μία λειτουργία.

Πίνακας 146: Αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΔΟΜΗ		ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΕΛΕΩΝ (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου)
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου	Κοινωνικό Παντοπωλείο	4
	Δομή παροχής σίτισης	9
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας		6

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου		2
Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου		5
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων	Κοινωνικό Παντοπωλείο	6
	Δομή παροχής σίτισης	7

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζουν τη στελέχωση της εκάστοτε Δομής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα., ανά ειδικότητα. Η κατανομή των ειδικοτήτων εμφανίζει έντονη ανομοιογένεια, με ορισμένες δομές να διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό (π.χ. κοινωνικούς λειτουργούς, μάγειρες), ενώ άλλες στηρίζονται περισσότερο σε διοικητικό ή βοηθητικό προσωπικό. Αξιοσημείωτη είναι η περιορισμένη παρουσία εθελοντών στις περισσότερες δομές, με εξαίρεση το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου.

Πίνακας 147: Ποσοστιαία αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) ανά ειδικότητα, των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΔΟΜΗ		Κοινωνικός Λειτουργός	Μάγειρας	Βοηθός μάγειρα	Προσωπικό			Εθελοντής ανεξάρτητου ειδικότητας	Άλλη ειδικότητα
					Διοικητικό	Βοηθητικό	καθαριότητας		
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου	*Κοινωνικό Παντοπωλείο*	25%	0%	0%	25%	25%	25%	0%	0%
	Δομή παροχής σίτισης	11%	22%	11%	11%	11%	11%	0%	22%
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας		17%	17%	17%	17%	17%	0%	0%	17%
Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου		0%	0%	0%	50%	50%	0%	0%	0%
Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου		0%	0%	0%	20%	20%	0%	60%	0%
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων	*Κοινωνικό Παντοπωλείο*	33%	0%	0%	33%	33%	0%	0%	0%
	Δομή παροχής σίτισης	14%	43%	29%	0%	0%	14%	0%	22%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 155: Διαγραμματική απεικόνιση της ποσοστιαίας αποτύπωσης του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) ανά ειδικότητα, των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

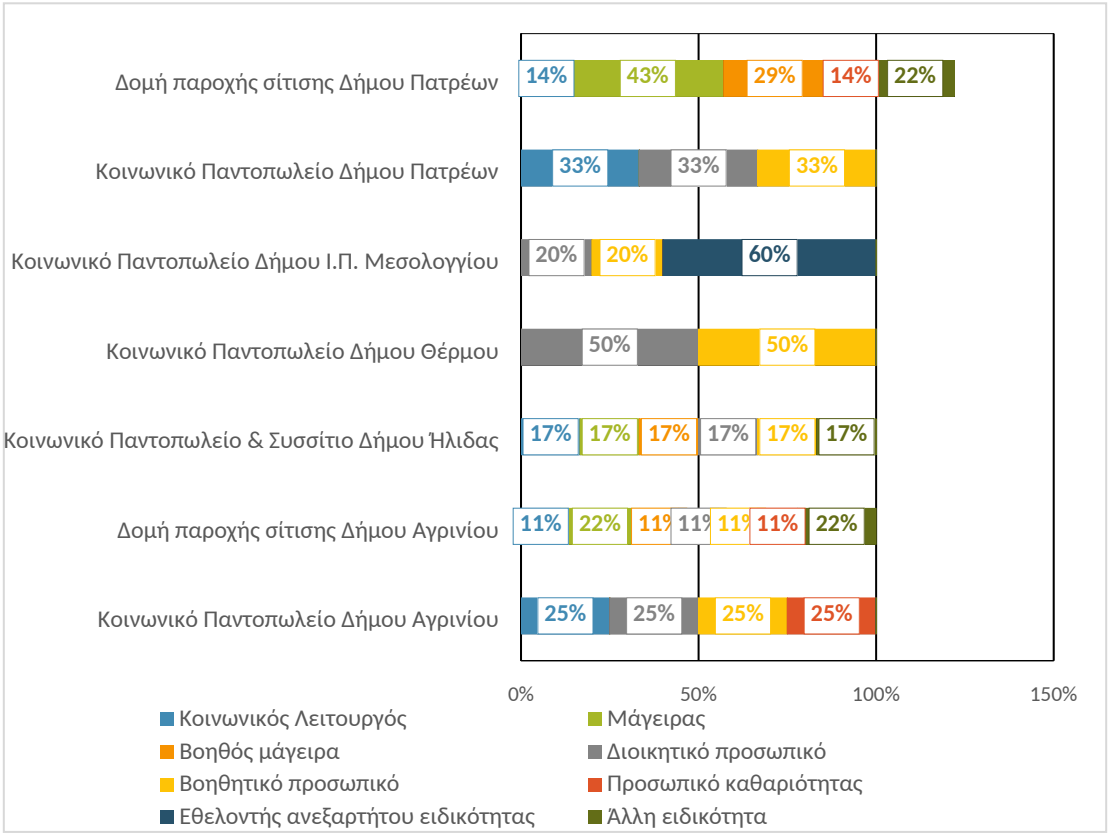

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β2. Πόσο επαρκής θεωρείτε ότι είναι η στελέχωση της δομής; (4=ΠΟΛΥ ΕΠΑΡΚΗΣ , 1= ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ)

Οι δύο ακόλουθοι Πίνακες παρουσιάζουν το βαθμό επάρκειας στελέχωσης των Δομών της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι Δομές αξιολογούν τη στελέχωση ως σχετικά επαρκή, (μέσος όρος 3,6/4), τόσο ως προς τον αριθμό προσωπικού όσο και τη σύνθεση ειδικοτήτων.

Πίνακας 148: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα, ανά Δομή.

ΔΟΜΗ		ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ Ως προς τον αριθμό στελεχών;	ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ Ως προς τη σύνθεση των ειδικοτήτων;
Κοινωνικό Παντοπω	*Κοινωνικό Παντοπωλείο*	4	4

ΔΟΜΗ		ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ Ως προς τον αριθμό στελεχών;	Ως προς τη σύνθεση των ειδικοτήτων;
λείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου	*Δομή παροχής σίτισης*	4	4
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας		4	
Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου		3	
Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου		3	
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων	*Κοινωνικό Παντοπωλείο*	3	3
	Δομή παροχής σίτισης	4	4

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Πίνακας 149: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

	ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	
	Ως προς τον αριθμό στελεχών	**Ως προς τη σύνθεση των ειδικοτήτων**
ΣΥΝΟΛΟ ΔΟΜΩΝ	3,6	3,6

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β3. Εφόσον στο προηγούμενο ερώτημα χαρακτηρίσατε τη στελέχωση της Δομής ως «σχετικά ανεπαρκή» ή «ανεπαρκή», παρακαλούμε να προσδιορίσετε τις ελλείψεις σε προσωπικό (ειδικότητα και αριθμό) και περιγράψτε τις ανάγκες ή δυσκολίες που δεν καλύπτονται με το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό.

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δομή παροχής σίτισης: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Υφίσταται ανάγκη για Προσωπικό Καθαριότητας.

Δομή παροχής σίτισης: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

B4.	**Εάν υπάρχουν εθελοντές που υποστηρίζουν τις ακόλουθες δραστηριότητες της δομής, συμπληρώστε τον αριθμό τους**

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δομή παροχής σίτισης: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου: Υπάρχουν δύο εθελοντές που ασχολούνται με τη διανομή αγαθών / Παρασκευή και διανομή γευμάτων, καθώς και δύο που εκτελούν βοηθητικές εργασίες.

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου: Υπάρχουν τρεις εθελοντές που εκτελούν βοηθητικές εργασίες.

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δομή παροχής σίτισης: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

B5.	**Παρακαλούμε, κατατάξτε τα παρακάτω ζητήματα από το πιο σημαντικό προς το λιγότερο σημαντικό, ανάλογα με το πόσο επηρεάζουν την άσκηση των**

	καθηκόντων σας ως Συντονιστής/ρια της Δομής.(1 = Πιο σημαντικό, 7 = Λιγότερο σημαντικό)

Ο κατωτέρω Πίνακας απεικονίζει τον βαθμό σημαντικότητας ζητημάτων που επηρεάζουν την άσκηση των καθηκόντων των Συντονιστών. Ως σημαντικότερο πρόβλημα αναδείχθηκε η «Έλλειψη χρόνου για ποιοτικές υπηρεσίες συντονισμού και συνεργασίας» και ως λιγότερο σημαντικό οι «Δυσκολίες συνεργασίας με το Κέντρο Κοινότητας».

Πίνακας 150: Αποτύπωση του βαθμού σημαντικότητας συγκεκριμένων ζητημάτων που αφορούν τους Συντονιστές των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (1-7)
Διοικητικός και διαχειριστικός φόρτος	4
Έλλειψη χρόνου για ποιοτικές υπηρεσίες συντονισμού και συνεργασίας	3
Δυσκολίες συνεργασίας ή επικάλυψη αρμοδιοτήτων με στελέχη της Δομής	6
Εργασιακά ζητήματα (άδειες, αναπλήρωση, ωράριο)	5
Δυσκολίες συνεργασίας με τον Δικαιούχο Φορέα	6
Δυσκολίες συντονισμού/συνεργασίας με Δήμο ή Κοινωνική Υπηρεσία	6
Δυσκολίες συνεργασίας με το Κέντρο Κοινότητας	7

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β6.	**Παρακαλούμε, κατατάξτε τα παρακάτω ζητήματα από το πιο σημαντικό προς το λιγότερο σημαντικό, ανάλογα με το πόσο επηρεάζουν, κατά την άποψή σας, την άσκηση των καθηκόντων των στελεχών της Δομής *(Σημειώστε 1 για το πιο σημαντικό πρόβλημα και έως 5 για το λιγότερο σημαντικό.)***

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει το βαθμό τον βαθμό σημαντικότητας ζητημάτων που επηρεάζουν την άσκηση των καθηκόντων των Στελεχών. Ως σημαντικότερα προβλήματα αναδείχθηκαν η «Έλλειψη χρόνου για την προσέλκυση χορηγών, εθελοντών και τη διασύνδεση με την κοινότητα» και ο «Μεγάλος διοικητικός και διαχειριστικός φόρτος εργασίας». Κανένα πρόβλημα να μην αξιολογείται με την υψηλότερη βαθμολογία σημαντικότητας (δηλ. την τιμή 1).

Πίνακας 151: Αποτύπωση του βαθμού σημαντικότητας συγκεκριμένων ζητημάτων που αφορούν την άσκηση των καθηκόντων των Στελεχών των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (1-5)
Έλλειψη χρόνου για την προσέλκυση χορηγών, εθελοντών και τη διασύνδεση με την κοινότητα	3
Δυσκολίες συνεργασίας με τον Δικαιούχο Φορέα	5
Μεγάλο διοικητικό και διαχειριστικό φόρτο εργασίας	3
Δυσκολίες συντονισμού ή συνεργασίας με τον συμπράττοντα Δήμο ή την Κοινωνική Υπηρεσία	4
Ασάφεια ρόλων και αρμοδιοτήτων	4

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β7.	**Για την παρακολούθηση των ωφελούμενων ποια από τα παρακάτω στοιχεία τηρούνται;**

Ο ακόλουθος Πίνακας παρουσιάζει την τήρηση στοιχείων ωφελούμενων. Οι περισσότερες δομές διατηρούν πλήρη δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία, με ορισμένες να συλλέγουν και επιπρόσθετα δεδομένα (εργασία, εισοδηματικά κριτήρια). Αυτό υποδηλώνει επαρκή βαθμό οργάνωσης και τεκμηρίωσης, κρίσιμο για τον ορθολογικό σχεδιασμό δράσεων κοινωνικής προστασίας.

Πίνακας 152: Παρουσίαση των στοιχείων που τηρούνται για την παρακολούθηση των ωφελούμενων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	ΔΟΜΗ
Δημογραφικά στοιχεία αιτούντων συνδρομή (π.χ. φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ.)	**<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:</u>** ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** ΝΑΙ ***Δομή παροχής σίτισης:*** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:</u>** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	ΔΟΜΗ
	<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:</u> ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** ΝΑΙ ***Δομή παροχής σίτισης:*** ΝΑΙ
Δημογραφικά στοιχεία ωφελουμένων (π.χ. φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ.)	**<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:</u>** ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** ΝΑΙ ***Δομή παροχής σίτισης:*** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:</u>** ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** ΝΑΙ ***Δομή παροχής σίτισης:*** ΝΑΙ
Κοινωνικά χαρακτηριστικά ωφελουμένων (π.χ. ένταξη σε ευάλωτη ή ειδική κοινωνική ομάδα)	**<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:</u>** ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** ΝΑΙ ***Δομή παροχής σίτισης:*** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:</u>** ΝΑΙ **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:</u>** ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** ΝΑΙ ***Δομή παροχής σίτισης:*** ΝΑΙ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	ΔΟΜΗ
Άλλα (παρακαλώ αναφέρατε):	**<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:</u>** ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. ***Δομή παροχής σίτισης:*** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας:</u>** Εισοδηματικά κριτήρια. **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου:</u>** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:</u>** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:</u>** ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** Εργασία, ανεργία, σύνταξη, λήψη επιδομάτων, στοιχεία διαμονής, σύνθεση νοικοκυριού και συμβουλευτική. ***Δομή παροχής σίτισης:*** Εργασία, ανεργία, σύνταξη, λήψη επιδομάτων, στοιχεία διαμονής, σύνθεση νοικοκυριού και συμβουλευτική.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ – ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Γ1.	**Για την ένταξη των ωφελούμενων στη Δομή ποια από τα παρακάτω κριτήρια επιλογής τους χρησιμοποιήθηκαν; *(Συμπληρώστε με Χ τη στήλη σε όλα τα κριτήρια που εφαρμόσθηκαν)***

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζουν τα κριτήρια επιλογής ένταξης των ωφελούμενων στις Δομές της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι Δομές χρησιμοποιούν ένα ευρύ και πολυδιάστατο σύνολο κριτηρίων, με κυρίαρχα τα εισοδηματικά, οικογενειακά και εργασιακά χαρακτηριστικά. Η χρήση τόσο κοινωνικών όσο και περιουσιακών κριτηρίων επιβεβαιώνει τη στόχευση στις πιο ευάλωτες ομάδες. Επίσης,

αξιοσημείωτο είναι ότι σχεδόν όλες οι δομές λαμβάνουν υπόψη αναπηρία, στεγαστικά προβλήματα και ιδιότητα αιτούντος διεθνούς προστασίας.

Πίνακας 153: Αποτύπωση των κριτηρίων επιλογής που χρησιμοποιούνται, ανά Δομή, για την ένταξη των ωφελούμενων στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΔΟΜΗ						
	Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου		Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας	Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου	Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου	Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων	
	Κοινωνικό Παντοπωλείο	Δομή παροχής σίτισης				Κοινωνικό Παντοπωλείο	Δομή παροχής σίτισης
Εντοπιότητα	X	X	X	X	X	X	X
Επίπεδο εισοδήματος	X	X	X	X	X	X	X
Περιουσιακή κατάσταση			X		X	X	X
Καθεστώς απασχόλησης / ασφάλισης (άνεργοι, ανασφάλιστοι)	X	X	X	X	X	X	X
Στεγαστικά κριτήρια (χωρίς στέγη, μισθωμένη κατοικία, δάνειο α' κατοικίας κοκ.)			X		X	X	X
Οικογενειακή κατάσταση (μονογονεϊκές / πολύτεκνες οικογένειες, με ανήλικα τέκνα / υπερήλικες,	X	X	X	X	X	X	X

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΔΟΜΗ						
	Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου		Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο	Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου	Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Δ.Π.	Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων	
μοναχικοί ηλικιωμένοι κοκ.)							
Αναπηρία ωφελούμενων & μελών της οικογένειας (κινητική, αισθητηριακή, ψυχική, νοητική κοκ.)	X	X	X	X	X	X	X
Εξαρτήσεις από ουσίες			X		X	X	X
Καθεστώς διαμονής (Δικαιούχοι/αιτούντες διεθνούς προστασίας)	X	X			X	X	X
Άλλο					Ένταξη κατόπιν υπηρεσιακού σημειώματος από Κοινωνικό Υπηρεσία		

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 156: Ποσοστιαία αποτύπωση των κριτηρίων επιλογής που χρησιμοποιούνται για την ένταξη των ωφελούμενων στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

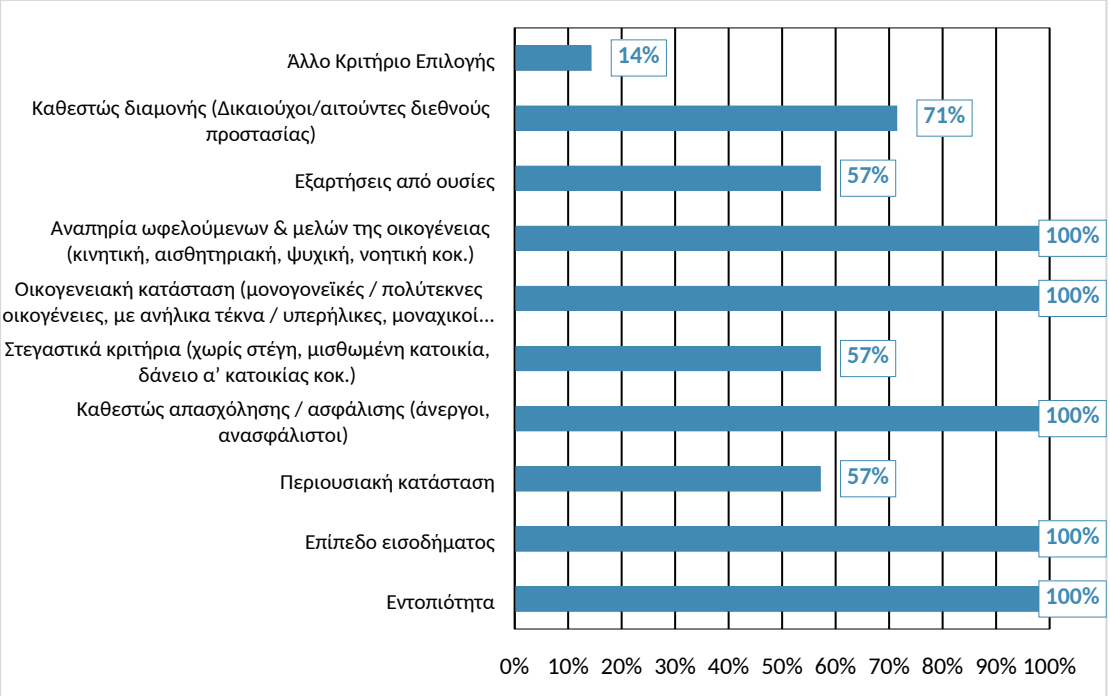

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ2. Αναφέρατε τη διαθεσιμότητα, επάρκεια και καταλληλότητα των/του εγκαταστάσεων/εξοπλισμού της Δομής:

(2=ΕΠΑΡΚΕΙΣ/ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΙ, 1=ΜΗ ΕΠΑΡΚΕΙΣ/ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΙ, 0=ΜΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΙ)

Ο Πίνακας που ακολουθεί απεικονίζει την επάρκεια, διαθεσιμότητα και καταλληλότητα εγκαταστάσεων και εξοπλισμού στις Δομές της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι υποδομές (χώροι αποθήκευσης, διανομής, εξοπλισμός γραφείου) κρίνονται γενικά επαρκείς και κατάλληλες. Ωστόσο, αναδεικνύεται μια σχετική έλλειψη σε μεταφορικά μέσα, η οποία αποτελεί σημαντικό λειτουργικό περιορισμό για τη μεταφορά προϊόντων και την κάλυψη αυξημένων αναγκών.

Πίνακας 154: Αποτύπωση του βαθμού διαθεσιμότητας, επάρκειας και καταλληλότητας των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ & ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΔΟΜΩΝ	ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑΣ, ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ
Χώρος αποθήκευσης προϊόντων/αγαθών	2
Χώρος διανομής των αγαθών και παροχής γευμάτων	2

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ & ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΔΟΜΩΝ	ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑΣ, ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ
Εξοπλισμός γραφείου και επικοινωνιών	2
Μεταφορικά μέσα	1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΓΖ.	**Για ποιες από τις παρακάτω ανάγκες υπάρχει οικονομική στήριξη ή παραχώρηση από τον ΟΤΑ; *(Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)***

Ακολούθως, παρουσιάζεται Πίνακας και Διάγραμμα σχετικά με την παροχή οικονομικής στήριξης ή την παραχώρηση από τον ΟΤΑ στις Δομές της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Το 71% των Δομών δέχεται στήριξη για τους χώρους διανομής των αγαθών ή γευμάτων. Το χαμηλότερο ποσοστό (43%) καταγράφεται στις κατηγορίες «Εξοπλισμός γραφείου και επικοινωνιών» και «Πληρωμή παγίων».

Πίνακας 155: Ποσοστιαία αποτύπωση των αναγκών για τις οποίες παρέχεται οικονομική στήριξη ή παραχώρηση από τον ΟΤΑ στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΑΝΑΓΚΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Χώροι αποθήκευσης προϊόντων/αγαθών ή γευμάτων	57%
Χώροι διανομής των αγαθών ή γευμάτων	71%
Εξοπλισμός γραφείου και επικοινωνιών	43%
Πληρωμή παγίων	43%
Διάθεση προσωπικού για μεταφορά προϊόντων	57%
Διάθεση οχήματος και οδηγού	57%
Χώροι αποθήκευσης προϊόντων/αγαθών ή γευμάτων	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Άλλη κατηγορία:

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:

> ***Κοινωνικό Παντοπωλείο:*** Η διάθεση προσωπικού για μεταφορά προϊόντων, καθώς και η διάθεση οχήματος και οδηγού χαρακτηρίζονται ως έκτακτες ανάγκες.

Δομή παροχής σίτισης: Η διάθεση προσωπικού για μεταφορά προϊόντων χαρακτηρίζεται ως έκτακτη ανάγκη. Επίσης, η διάθεση οχήματος ψυγείου διανομής φαγητού/ οδηγού θα πρέπει να υλοποιείται μόνο σε έκτακτη ανάγκη.

Διάγραμμα 157: Διαγραμματική απεικόνιση της ποσοστιαίας αποτύπωσης των αναγκών για τις οποίες παρέχεται οικονομική στήριξη ή παραχώρηση από τον ΟΤΑ στις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

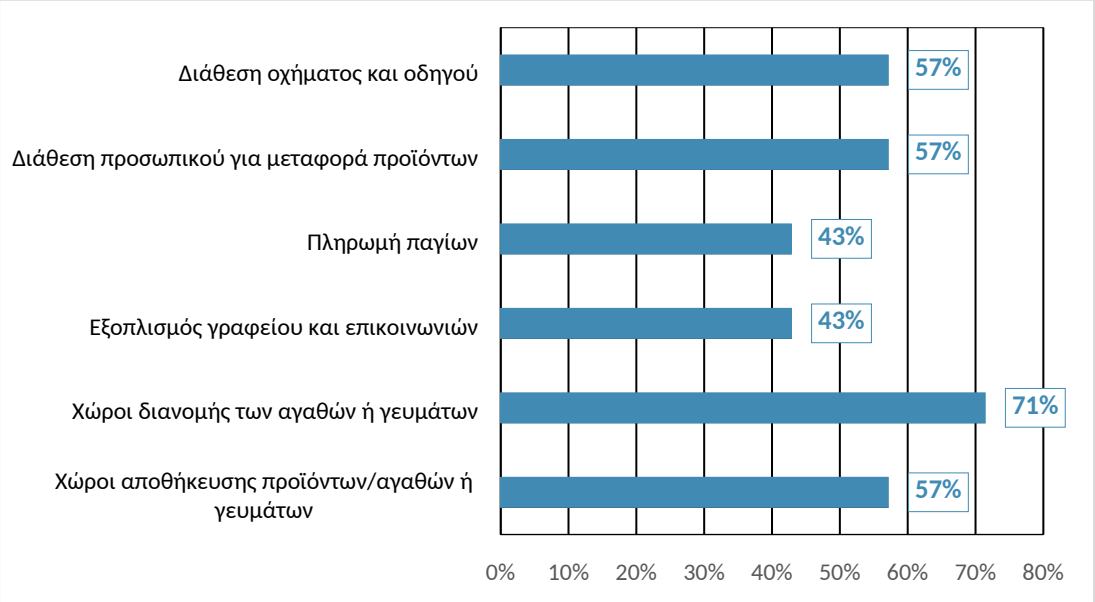

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ4. Πόσο συχνά παρέχονται στον κάθε ωφελούμενο τα παρακάτω αγαθά / προϊόντα;

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τη συχνότητα παροχής αγαθών/ προϊόντων στον κάθε ωφελούμενο, για τις Δομές της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Τα τρόφιμα και είδη παντοπωλείου δίνονται κυρίως σε μηνιαία βάση, ενώ κατηγορίες όπως κατεψυγμένα προϊόντα, βιβλία και είδη υγιεινής έχουν σημαντικά χαμηλότερη συχνότητα παροχής. Η περιορισμένη ενίσχυση σε είδη υγιεινής και υπόδησης/ ένδυσης εγείρει ζητήματα επάρκειας υλικής υποστήριξης των ωφελούμενων.

Πίνακας 156: Παρουσίαση της συχνότητας παροχής αγαθών και προϊόντων στον κάθε ωφελούμενο των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΑΓΑΘΑ/ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ				
	Κάθε βδομάδα	2-3 φορές το μήνα	1 φορά το μήνα	Λιγότερο από μία φορά το μήνα	Ποτέ
Τρόφιμα	14%	0%	71%	14%	0%

ΑΓΑΘΑ/ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ				
	Κάθε βδομάδα	2-3 φορές το μήνα	1 φορά το μήνα	Λιγότερο από μία φορά το μήνα	Ποτέ
Είδη Παντοπωλείου	14%	0%	71%	14%	0%
Είδη ατομικής υγιεινής	0%	0%	25%	50%	25%
Κατεψυγμένα προϊόντα	0%	0%	0%	75%	25%
Είδη ένδυσης και υπόδησης	0%	0%	50%	25%	25%
Βιβλία	0%	0%	25%	75%	0%
Παιχνίδια	0%	0%	25%	50%	25%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Άλλο είδος:

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου: Οικιακός εξοπλισμός (λ.χ. έπιπλα και συσκευές) διαμοιράζονται λιγότερο από μία φορά το μήνα στους ωφελούμενους.

Γ5.	**Παρέχονται από τη Δομή σίτισης γεύματα στους ωφελούμενους για το Σαββατοκύριακο;**	**ΝΑΙ**	33%	**ΟΧΙ**	67%

Το Διάγραμμα που βρίσκεται κατωτέρω παρουσιάζει τις Δομές σίτισης της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα και παρέχουν γεύματα στους ωφελούμενους για το Σαββατοκύριακο. Μόλις το 33% των δομών παρέχει γεύματα το Σαββατοκύριακο, γεγονός που δημιουργεί κενό στην κάλυψη βασικών αναγκών τις ημέρες αυτές.

Διάγραμμα 158: Ποσοστιαία απεικόνιση των Δομών σίτισης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα και παρέχουν γεύματα στους ωφελούμενους για το Σαββατοκύριακο.

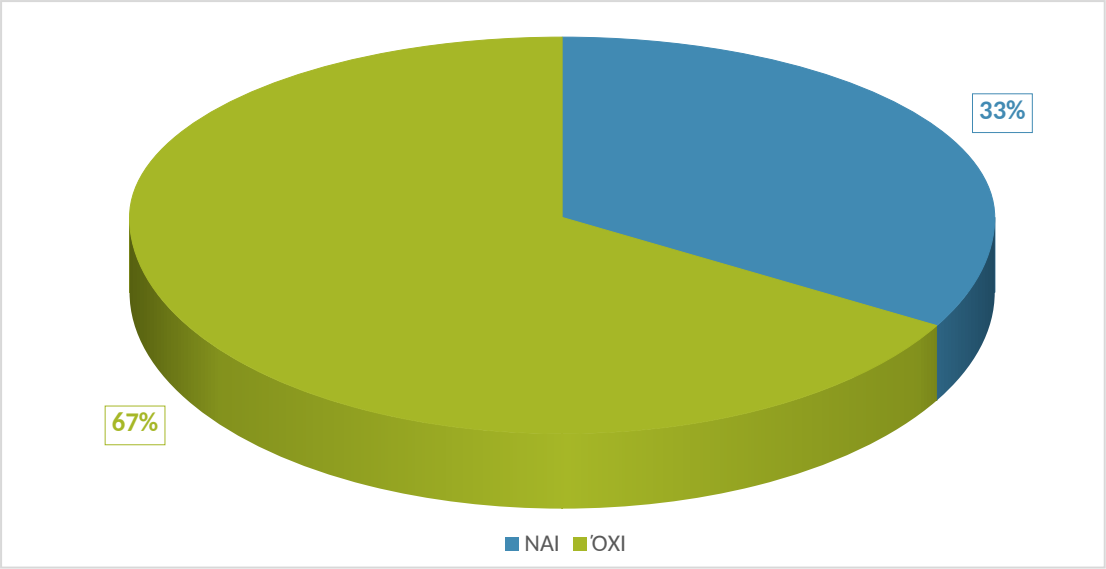

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Γ6.	**Ποια είναι η πηγή προμήθειας των αγαθών που διανέμονται στους ωφελούμενους από το Κοινωνικό Παντοπωλείο;** **(Στον πίνακα που ακολουθεί, σημειώστε με «Χ» μία φορά την κύρια πηγή και μία ή περισσότερες φορές τις λοιπές πηγές — δευτερεύουσες ή περιστασιακές. Αν δεν υπάρχει η συγκεκριμένη πηγή, σημειώστε «Χ» στη στήλη "Μη διαθέσιμη").**

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις πηγές προμήθειας αγαθών που διανέμονται στους ωφελούμενους από τις Δομές της κατηγορίας «Κοινωνικό Παντοπωλείο» της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. Το 60% των Δομή αναφέρει πως η κύρια πηγή προμηθειών του είναι οι ΟΤΑ. Οι χορηγίες, οι δωρεές και οι αγορές που πραγματοποιούνται από το Δήμο γίνονται σε δευτερεύουσα ή/ και περιστασιακή βάση.

Πίνακας 157: Ποσοστιαία αποτύπωση των πηγών προμήθειας των αγαθών που διανέμονται στους ωφελούμενους από τις Δομές της κατηγορίας «Κοινωνικό Παντοπωλείο» της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΠΗΓΗ	ΠΗΓΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΑΓΑΘΩΝ			
	Χορηγίες επιχειρήσεων και συλλογικών φορέων τους	Παροχή από ΟΤΑ	Συνεισφορές/Δωρεές πολιτών & οργανώσεων πολιτών	Αγορές που πραγματοποιούνται από τη Δομή
Κύρια	20%	60%	0%	20%

ΠΗΓΗ	ΠΗΓΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΑΓΑΘΩΝ			
	Χορηγίες επιχειρήσεων και συλλογικών φορέων τους	Παροχή από ΟΤΑ	Συνεισφορές/Δωρεές πολιτών & οργανώσεων πολιτών	Αγορές που πραγματοποιούνται από τη Δομή
Δευτερεύουσα	20%	0%	40%	0%
Περιστασιακή	40%	20%	60%	20%
Μη διαθέσιμη	20%	20%	0%	60%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ7.	**Ποια είναι η πηγή προμήθειας των υλικών για την παρασκευή των γευμάτων ή των έτοιμων γευμάτων που διανέμονται στους ωφελούμενους από τη Δομή Σίτισης (κύρια, δευτερεύουσα, περιστασιακή ή μη διαθέσιμη);** **(Στον πίνακα που ακολουθεί, σημειώστε με «Χ» μία φορά την κύρια πηγή και μία ή περισσότερες φορές τις λοιπές πηγές — δευτερεύουσες ή περιστασιακές. Αν δεν υπάρχει η συγκεκριμένη πηγή, σημειώστε «Χ» στη στήλη "Μη διαθέσιμη").**

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις πηγές προμήθειας των υλικών για την παρασκευή των γευμάτων ή των έτοιμων γευμάτων που διανέμονται στους ωφελούμενους από τις Δομές της κατηγορίας «Δομή Σίτισης» της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Το 67% των Δομών αναφέρει πως η κύρια πηγή προμηθειών του είναι οι αγορές που πραγματοποιούνται από τη Δομή. Οι χορηγίες και οι δωρεές είναι δευτερεύουσα ή/ και περιστασιακή πηγή.

Πίνακας 158: Ποσοστιαία αποτύπωση των πηγών προμήθειας των υλικών για την παρασκευή των γευμάτων ή των έτοιμων γευμάτων που

διανέμονται στους ωφελούμενους από τις Δομές της κατηγορίας «Δομή Σίτισης» της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΠΗΓΗ	ΠΗΓΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΥΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ 'Η ΕΤΟΙΜΩΝ ΓΕΥΜΑΤΩΝ			
	Χορηγίες ζαχαροπλαστείων, αρτοποιείων, εστιατορίων κλπ.	Χορηγίες λοιπών επιχειρήσεων	Συνεισφορές/Δωρεές πολιτών & οργανώσεων πολιτών	Αγορές που πραγματοποιούνται από τη Δομή
Κύρια	0%	0%	0%	67%
Δευτερεύουσα	33%	0%	0%	0%
Περιστασιακή	67%	67%	100%	0%
Μη διαθέσιμη	0%	33%	0%	33%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Άλλη Πηγή:

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων: Η Κύρια Πηγή είναι η Παροχή από ΟΤΑ.

Γ8.	**Η Δομή εξυπηρετεί και τους ωφελούμενους του Προγράμματος ΤΕΒΑ;**	**ΝΑΙ**	57%	**ΟΧΙ**	43%

Το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει την ποσοστιαία απεικόνιση των Δομών της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα και εξυπηρετούν και τους ωφελούμενους του Προγράμματος «ΤΕΒΑ». Το 57% των δομών εξυπηρετεί δικαιούχους ΤΕΒΑ, γεγονός που αναδεικνύει την οργανική διασύνδεση των δομών με τις εθνικές πολιτικές καταπολέμησης της υλικής αποστέρησης.

Διάγραμμα 159: Ποσοστιαία απεικόνιση των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα και εξυπηρετούν και τους ωφελούμενους του Προγράμματος «ΤΕΒΑ».

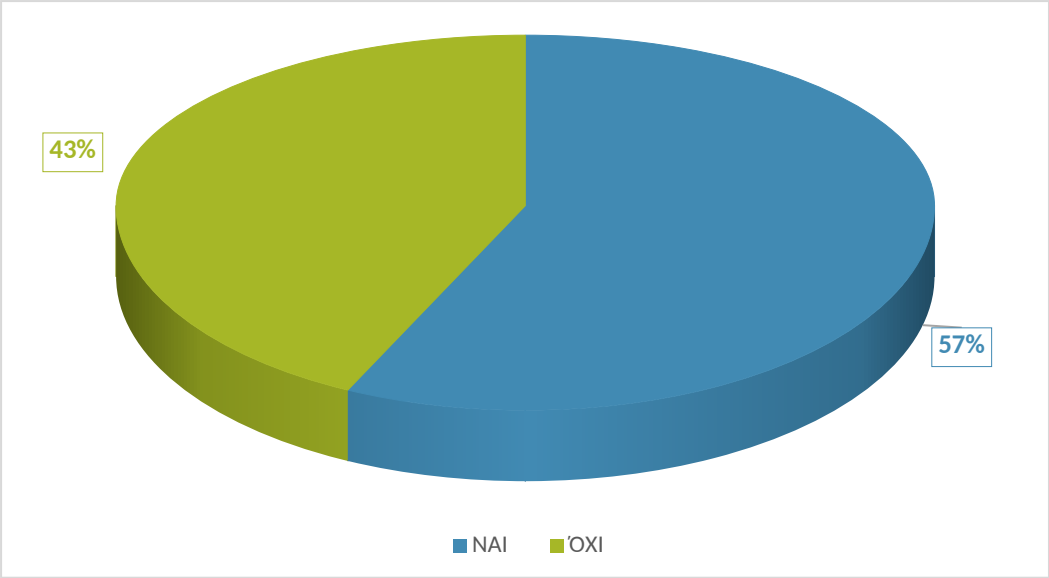

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι ερωτήσεις Γ9 και Γ10 σχετίζονται με την απόκλιση, της αρχικής εκτίμησης, στον αριθμό των ωφελούμενων (Γ9) και στις σχετικές αιτίες (Γ10). Όλες οι δομές αναφέρουν ότι εξυπηρέτησαν περισσότερους από την αρχική εκτίμηση, κυρίως λόγω κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων, αύξησης κόστους ζωής, ανεργίας και βελτιωμένης δικτύωσης.

Γ9.	**Πώς διαμορφώνεται, σε σχέση με την αρχική εκτίμηση, ο αριθμός των ωφελούμενων που έχουν εξυπηρετηθεί μέχρι σήμερα από τις δράσεις της Δομής;**	**Περισσότεροι**	100%	**Λιγότεροι**	0%	**Περίπου το ίδιος αριθμός**	0%

Γ10.	**Εάν από την προηγούμενη ερώτηση προκύπτει ότι υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις (δηλαδή πολύ περισσότεροι ή πολύ λιγότεροι από την αρχική εκτίμηση) σε ποιους παράγοντες αυτές οφείλονται;** **(Αναφέρατε τους 3 σημαντικότερους παράγοντες)**

<u>Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:</u>

Κοινωνικό Παντοπωλείο:

1.Κοινωνικοί Παράγοντες

2.Οικονομικοί Παράγοντες

3.Δημογραφικοί Παράγοντες

Δομή παροχής σίτισης:

1.Κοινωνικοί Παράγοντες

2.Οικονομικοί Παράγοντες

3.Δημογραφικοί Παράγοντες

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου:

1.Δικτύωση ενημέρωση ωφελούμενων

2.Ένταξη δικαιούχων ΤΕΒΑ

3.Μειωμένα εισοδήματα

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:

1.Αύξηση του κόστους ζωής

2.Ανεργία

3.Αύξηση ωφελούμενων λόγο δημοσιότητας και δικτύωσης

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δομή παροχής σίτισης:

1. Αύξηση των μοναχικών ατόμων με σοβαρά προβλήματα υγείας και απουσία υποστηρικτικού περιβάλλοντος

2.Κοινωνικοί και οικονομικοί λόγοι

3.Άτομα σε συνθήκες αστεγείας

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ –ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ-ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Δ1	**Με ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες/φορείς ή δομές της περιοχής σας υλοποιήθηκαν δράσεις συνεργασίας;** **(Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από ένα φορέα/δομή)**

Ο κατωτέρω Πίνακας απεικονίζει Υπηρεσίες, Φορείς ή/και Δομές με τις οποίες συνεργάζονται οι Δομές της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Όπως παρατηρείται, οι συνεργασίες είναι ευρείες και πολυεπίπεδες. Όλες οι δομές συνεργάζονται με Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων και Κέντρα Κοινότητας, ενώ υπάρχουν συνέργειες με σχολεία, δομές ΑμεΑ, δομές αστέγων και επιχειρήσεις.

Πίνακας 159: Αποτύπωση (σε απόλυτη και ποσοστιαία τιμή) Υπηρεσιών/ Φορέων ή Δομών με τις οποίες συνεργάστηκαν οι Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα και υλοποίησαν από κοινού δράσεις.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΦΟΡΕΙΣ Ή ΔΟΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου	7	100%
Κέντρο Κοινότητας	7	100%
Άλλη Δομή Παροχής Βασικών Αγαθών	1	14%
Κοινωνικές Δομές / Υπηρεσίες ΑμεΑ και ηλικιωμένων	6	86%
Άλλες Κοινωνικές Υπηρεσίες/Δομές (Δομές αστέγων, Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης κλπ.)	5	71%
ΔΥΠΑ	3	43%
Επιχειρήσεις και συλλογικοί φορείς επιχειρηματικότητας	4	57%
Σύλλογοι/οργανώσεις πολιτών	4	57%
Σχολεία	5	71%
Άλλο	0	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Δ2.	**Αναφέρατε δράσεις που υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται κατόπιν συνεργασίας με άλλο φορέα/υπηρεσία στο πλαίσιο της δικτύωσης της Δομής, καθώς και τον σχετικό φορέα / υπηρεσία.**

ΔΡΑΣΕΙΣ

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:

Κοινωνικό Παντοπωλείο:

1. Διανομή Έντυπου Υλικού για Θέματα Υγείας
2. Ημερίδα για την Παχυσαρκία
3. Διανομή Ενημερωτικού Υλικού (Παγκόσμια Ημέρα Εξάλειψης της Φτώχειας)
4. Pink The City
5. Δράση για την Παγκόσμια Ημέρα Αγάπης
6. Ενημέρωση με αφορμή για την Παγκόσμια Ημέρα κατά του AIDS

Δομή παροχής σίτισης:

1. Διανομή Έντυπου Υλικού για Θέματα Υγείας
2. Συγκέντρωση Σχολικών Ειδών
3. Ενημέρωση – Ευαισθητοποίηση με αφορμή την «Παγκόσμια Ημέρα Διατροφής»
4. Ενημέρωση - Παγκόσμια Ημέρα Ηπατίτιδας
5. Δικτύωση
6. Δικτύωση

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας:

1. Συλλογή τροφίμων σε τοπικά super market της περιοχής τις περιόδους εορτών
2. Προληπτική Ιατρική παιδιών & εφήβων
3. Μέτρηση Οστικής Πυκνότητας
4. Εμβολιασμός Παιδιών Ρομά
5. Δημιουργία λαμπάδων για τα ωφελούμενα παιδιά του Κοινωνικού Παντοπωλείου & Συσσιτίου
6. Γιορτή της Μητέρας

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου:

1. Δράση για τον καρκίνο του μαστού
2. Δράση για τον σακχαρώδη διαβήτη

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:

1. Ενημέρωση για το διαδίκτυο (οφέλη -κίνδυνοι)
2. Δωρεάν κλινική και μαστολογική εξέταση ωφελούμενων της δομής

3. Δράση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης την παγκόσμια ημέρα κατά της βίας των γυναικών

4. Δράση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

5. Παραλαβή και διανομή παιδικών παπουτσιών “TOMS”

6. Διάφορες δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δομή παροχής σίτισης: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

ΦΟΡΕΙΣ

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:

Κοινωνικό Παντοπωλείο:

1. Δομές Αστέγων

2. Κοινωνικό Ιατρείο – ΚΕΠ Υγείας – Ελληνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγειών Πόλεων

3. Κοινωνικές Δομές Δήμου Αγρινίου

4. Άλμα Ζωής

5. Κοινωνικές Δομές Δήμου Αγρινίου – Sephora – Εταιρία Γιώτης κ.α.

6. Πολυδύναμο Κέντρο ΟΚΑΝΑ

Δομή παροχής σίτισης:

1. Δομές Αστέγων

2. Desmos – Alpha Bank

3. 15ο Νηπιαγωγείο Αγρινίου

4. Κοινωνικές Δομές

5. 2ο Ειδικό Σχολείο Αγρινίου

6. Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο -Λύκειο

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας:

1. Δήμος Ήλιδας

2. Χαμόγελο του παιδιού, Κέντρο Κοινότητας, ΚΕΠ Υγείας

3. Κέντρο Κοινότητας, ΚΕΠ Υγείας

4. Κέντρο Κοινότητας

5. 1ο Δημοτικό Αμαλιάδας

6. Κέντρο Κοινότητας, ΚΕΠ Υγείας

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου:

1. Κέντρο Κοινότητας, Κοινωνικό Φαρμακείο, Βοήθεια στο σπίτι

2. Κέντρο Κοινότητας, Κοινωνικό Φαρμακείο, Βοήθεια στο σπίτι

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:

1. Σχολεία

2. Ε.Μ.Ε.Ι.Σ. – Τ.Ο.Μ.Υ.

3. Ξενώνας Φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών Αγρινίου

4. Δομή αστέγων Αγρινίου

5. Μαζί για το παιδί

6. «ΣΕΛΙΒΕΙΟ» Γηροκομείο ,Νοσοκομείο, Ξενώνας Ψυχικής Υγείας «ΓΕΦΥΡΑ»

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δομή παροχής σίτισης: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δ3.	**Τι ποσοστό (%) των ωφελούμενων, κατά μέσο όρο σε ετήσια βάση, παραπέμφθηκε;**

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις παραπομπές ωφελούμενων σε ετήσια βάση, κατά μέσο όρο, από και προς τις Δομές της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι παραπομπές παρουσιάζουν μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ Δομών και Δήμων. Όπως παρατηρείται, ορισμένες Δομές έχουν υψηλά ποσοστά διασύνδεσης.

Πίνακας 160: Ποσοστιαία αποτύπωση των ωφελούμενων σε ετήσια βάση, κατά μέσο όρο, που παραπέμφθηκε από και προς τις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΔΟΜΗ		ΠΟΣΟΣΤΟ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΠΕΜΦΘΗΚΑΝ			
		ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΜΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ	ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΜΗ ΣΕ ΑΛΛΗ ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ	ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΜΗ ΣΕ ΑΛΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΟΜΗ/ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου	*Κοινωνικό Παντοπωλείο*	10%	5%	0%	0%
	Δομή παροχής σίτισης	10%	5%	0%	0%
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας		0%	60%	60%	5%
Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου		0%	0%	15%	0%
Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου		0%	10%	20%	0%
Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων	*Κοινωνικό Παντοπωλείο*	35%	35%	3%	27%
	Δομή παροχής σίτισης	30%	25%	2%	43%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Δ4.	**Έχουν διοργανωθεί δράσεις δημοσιότητας από τη Δομή (εκδηλώσεις, ημερίδες κ.α.);**	**ΝΑΙ**	57%	**ΟΧΙ**	43%

Το κατωτέρω Διάγραμμα παρουσιάζει τις δράσεις δημοσιότητας που έχουν διοργανωθεί από τις Δομές της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Η πλειοψηφία (57%) των Δομών διοργανώνουν σχετικές δράσεις.

Διάγραμμα 160: Ποσοστιαία απεικόνιση των δράσεων δημοσιότητας που έχουν διοργανωθεί από τις Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

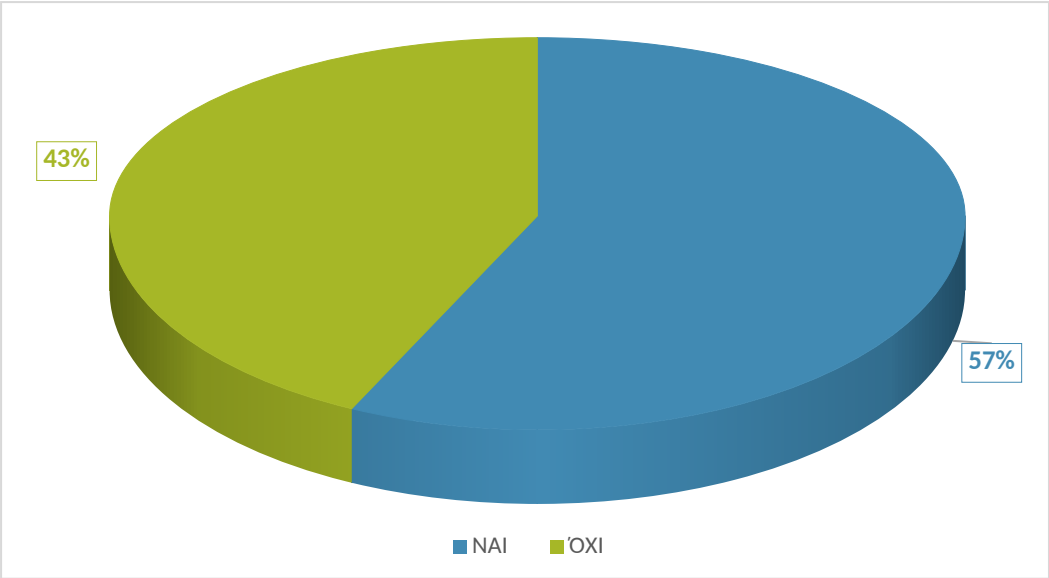

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Δ5.	**Εάν απαντήσατε ΝΑΙ στο προηγούμενο ερώτημα, αναφέρατε τις τρεις κυριότερες δράσεις**

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Αγρινίου:

Κοινωνικό Παντοπωλείο:

1. Ημερίδα για την Παχυσαρκία
2. Δράση για την Παγκόσμια Ημέρα Αγάπης
3. Δράση για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας

Δομή παροχής σίτισης:

1. Συγκέντρωση Σχολικών Ειδών για τα παιδιά της δομής
2. Δημιουργία Σχολικών Λαμπάδων για τους ωφελούμενους της δομής
3. Ενημέρωση – Ευαισθητοποίηση με αφορμή την «Παγκόσμια Ημέρα Διατροφής»

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Ήλιδας:

1. Διαδικτυακή Ενημέρωση Εκπαιδευτικών για το Έργο & τις Υπηρεσίες της Δομής

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Θέρμου: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου:

1. Ενημερωτική Ημερίδα κατά του Καρκίνου

2. Ενημερωτική Ημερίδα κατά του Καρκίνου

3. Χριστουγεννιάτικη εκδήλωση για τα παιδιά των εγγεγραμμένων οικογενειών του Κοινωνικού Παντοπωλείου

Κοινωνικό Παντοπωλείο & Συσσίτιο Δήμου Πατρέων:

Κοινωνικό Παντοπωλείο: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Δομή παροχής σίτισης: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

5.3.2. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε συντονιστές των Κοινωνικών Φαρμακείων

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη συστηματική αποτύπωση της λειτουργίας, της στελέχωσης, των αναγκών και των προκλήσεων των Κοινωνικών Φαρμακείων που λειτουργούν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου που απευθύνθηκε στους συντονιστές των δομών και αφορά δύο Κοινωνικά Φαρμακεία: του Δήμου Αγρινίου και του Δήμου Θέρμου. Οι δύο δομές αποτελούν κρίσιμες παροχές κοινωνικής στήριξης για ευάλωτους πολίτες, προσφέροντας πρόσβαση σε φαρμακευτικό και υγειονομικό υλικό, καθώς και σε υπηρεσίες που σχετίζονται με τη δημόσια υγεία και την κοινωνική προστασία.

Τα ευρήματα της έρευνας σκιαγραφούν μια κατάσταση λειτουργικά επαρκή, αλλά με σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο δομών. Το Κοινωνικό Φαρμακείο του Δήμου Αγρινίου καταγράφεται ως επιβαρυμένο από υψηλό όγκο εργασίας, ο οποίος υπερβαίνει τις αρχικές προβλέψεις για τον αριθμό των ωφελουμένων. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά την αυξημένη κοινωνική ανάγκη στην περιοχή, αλλά παράλληλα αναδεικνύει ουσιώδεις ελλείψεις στη στελέχωση, ιδιαίτερα σε διοικητικό προσωπικό και κοινωνικούς λειτουργούς. Η έλλειψη καθορισμένων αρμοδιοτήτων, η βαρύτητα των διοικητικών διαδικασιών και η περιορισμένη δυνατότητα για ποιοτικές δράσεις συντονισμού αποτελούν επιπλέον προκλήσεις.

Αντίθετα, στο Κοινωνικό Φαρμακείο του Δήμου Θέρμου η στελέχωση αξιολογείται ως σχετικά επαρκής, ωστόσο εντοπίζονται ελλείψεις σε υποδομές, όπως χώροι αποθήκευσης και γραφειακός εξοπλισμός. Παράλληλα, η δικτύωση και η εξωστρέφεια της δομής είναι λιγότερο ανεπτυγμένες σε σύγκριση με το Αγρίνιο, γεγονός που αποτυπώνεται τόσο στις περιορισμένες δράσεις συνεργασίας όσο και στην απουσία δημοσίων δράσεων ενημέρωσης. Και στις δύο δομές αναδεικνύεται η ανάγκη ύπαρξης μεταφορικού μέσου, κάτι που διευκολύνει τις καθημερινές λειτουργίες και τη διαχείριση προμηθειών.

Η συνεργασία με το Κέντρο Κοινότητας προκύπτει ως καθοριστικός παράγοντας για την αποτελεσματική λειτουργία των δομών, ενώ ζητήματα όπως η ασάφεια αρμοδιοτήτων, οι περιορισμένοι πόροι και η εξάρτηση από δωρεές παραμένουν σημαντικές προκλήσεις. Παρά τα εμπόδια, διαπιστώνεται δέσμευση και προσπάθεια των στελεχών για την κάλυψη ουσιαστικών κοινωνικών αναγκών, καθώς και αναγνώριση της σημασίας της δικτύωσης και της ενίσχυσης των συνεργασιών.

Συνολικά, η έρευνα αναδεικνύει την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις που θα ενισχύσουν τη στελέχωση, θα βελτιώσουν τις υλικοτεχνικές υποδομές, θα ενδυναμώσουν τις συνεργασίες και θα διασφαλίσουν σταθερότερες πηγές προμηθειών. Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να ενισχύσουν ουσιαστικά τον ρόλο των Κοινωνικών Φαρμακείων ως κρίσιμων μηχανισμών κοινωνικής προστασίας και να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν στις τοπικές κοινωνίες.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Στην έρευνα συμμετείχαν δύο Κοινωνικά Φαρμακεία: το Κοινωνικό Φαρμακείο του Δήμου Αγρινίου και το Κοινωνικό Φαρμακείο του Δήμου Θέρμου. Ως Δικαιούχοι των πράξεων εμφανίζονται ο Δήμος Αγρινίου και το Ευρωπαϊκό, Πολιτιστικό και Ερευνητικό Κέντρο Αθηνών (ΕΠΕΚΕΑ) αντίστοιχα. Και οι δύο δομές εξυπηρετούν τους δημότες των αντίστοιχων δήμων.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Β1.	**Αναφέρατε τον αριθμό στελεχών του Κοινωνικού Φαρμακείου:**

Το Κοινωνικό Φαρμακείο Αγρινίου διαθέτει έναν φαρμακοποιό (υπό πρόσληψη), έναν βοηθό φαρμακείου και δύο επιπλέον στελέχη (διοικητικό υπάλληλο και βοηθό φαρμακείου), ενώ υπάρχει έλλειψη κοινωνικού λειτουργού. Το Κοινωνικό Φαρμακείο Θέρμου στελεχώνεται με έναν φαρμακοποιό, έναν βοηθό φαρμακείου και τέσσερα άτομα άλλων ειδικοτήτων.

Β2.	**Πόσο επαρκής θεωρείτε ότι είναι η στελέχωση της δομής;**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου η στελέχωση κρίνεται σχετικά ανεπαρκής τόσο ως προς τον αριθμό όσο και ως προς τις ειδικότητες, ενώ στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου αξιολογείται ως σχετικά επαρκής.

Β3.	**Εφόσον στο προηγούμενο ερώτημα χαρακτηρίσατε τη στελέχωση της Δομής ως «σχετικά ανεπαρκή» ή «ανεπαρκή», παρακαλούμε να προσδιορίσετε τις ελλείψεις σε προσωπικό (ειδικότητα και αριθμό) και περιγράψτε τις ανάγκες ή δυσκολίες που δεν καλύπτονται με το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό.**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου εντοπίζεται ανάγκη ενίσχυσης κυρίως στη διοικητική υποστήριξη και στην κοινωνική εργασία, καθώς ο υπάρχων όγκος εργασίας δεν καλύπτεται επαρκώς. Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου δεν καταγράφονται συγκεκριμένες ελλείψεις.

Β4.	**Εάν υπάρχουν εθελοντές που υποστηρίζουν δραστηριότητες της δομής, συμπληρώστε τον αριθμό τους**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου απασχολείται ένας εθελοντής στη διαδικασία διανομής, ενώ στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου δεν υπάρχει συμμετοχή εθελοντών.

Β5.	**Παρακαλούμε, κατατάξτε τα παρακάτω ζητήματα από το πιο σημαντικό προς το λιγότερο σημαντικό, ανάλογα με το πόσο επηρεάζουν την άσκηση των καθηκόντων σας ως Συντονιστής/ρια της Δομής. (1 = Πιο σημαντικό, 7= Λιγότερο σημαντικό)**

Το κρισιμότερο ζήτημα που επηρεάζει την άσκηση καθηκόντων των Συντονιστών είναι η συνεργασία με το Κέντρο Κοινότητας (βαθμολογία: 1), με το μεγάλο διοικητικό φορτίο (βαθμολογία: 2) και την έλλειψη χρόνου για ποιοτικές δράσεις συντονισμού (βαθμολογία: 3) να ακολουθούν. Ζητήματα όπως τα εργασιακά θέματα και η επικάλυψη αρμοδιοτήτων αξιολογούνται ως λιγότερο σημαντικά.

Β6.	**Ποια θεωρείτε ότι είναι τα σημαντικότερα προβλήματα (εφόσον υπάρχουν) στην άσκηση των καθηκόντων των**

	στελεχών της Δομής; (όπου 1 το πιο σημαντικό και 5 το λιγότερο σημαντικό)

Η ασάφεια αρμοδιοτήτων αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα στελέχη των Δομών (βαθμολογία: 1),. Μεσαίας σημασίας δυσκολίες (βαθμολογία: 3), αποτελούν ο περιορισμένος χρόνος για αναζήτηση χορηγιών και δικτύωση, το διοικητικό φορτίο και ζητήματα συνεργασίας με τον Δικαιούχο Φορέα. Η συνεργασία με τον Δήμο ή την Κοινωνική Υπηρεσία καταγράφεται ως λιγότερο προβληματική (βαθμολογία: 5).

Β7.	**Για την παρακολούθηση των ωφελούμενων ποια από τα παρακάτω στοιχεία τηρούνται;**

Οι Δομές τηρούν δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία τόσο των αιτούντων όσο και των ωφελουμένων, καλύπτοντας πλήρως τις απαιτήσεις παρακολούθησης.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ – ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Γ1.	Για την ένταξη των ωφελούμενων στη Δομή ποια από τα παρακάτω κριτήρια επιλογής τους χρησιμοποιήθηκαν;

Οι δύο Δομές εφαρμόζουν συνδυαστικά κριτήρια: εντοπιότητα, εισόδημα, περιουσία, ανεργία/ανασφάλιστο καθεστώς, στεγαστικά δεδομένα, οικογενειακή κατάσταση, αναπηρία και καθεστώς διαμονής. Οι διαδικασίες επιλογής καλύπτουν πλήρως κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα.

Γ2.	**Αναφέρατε τη διαθεσιμότητα, επάρκεια και καταλληλότητα των/του εγκαταστάσεων/εξοπλισμού της Δομής:**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου οι χώροι αποθήκευσης, διανομής και ο γραφειακός εξοπλισμός κρίνονται επαρκείς, αλλά απουσιάζει μεταφορικό μέσο. Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου οι χώροι αποθήκευσης και ο γραφειακός εξοπλισμός θεωρούνται ανεπαρκείς, ενώ επίσης δεν διατίθεται μεταφορικό μέσο.

Γ3.	**Για ποιες από τις παρακάτω ανάγκες υπάρχει οικονομική στήριξη ή παραχώρηση από τον ΟΤΑ; *(Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)***

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου παρέχεται οικονομική στήριξη ή παραχώρηση από τον ΟΤΑ για ανάγκες σχετικά με χώρους, γραφειακό εξοπλισμό, πληρώνει πάγια και διαθέτει προσωπικό για μεταφορές. Αντίστοιχα, στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου παρέχονται για βασικούς χώρους και γραφειακό εξοπλισμό, αλλά σε πιο περιορισμένο βαθμό.

Γ4.	**Πόσο συχνά παρέχονται στον κάθε ωφελούμενο από το Κοινωνικό Φαρμακείο τα παρακάτω είδη;**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου α φάρμακα, το υγειονομικό και το παραφαρμακευτικό υλικό διατίθενται όποτε χρειάζεται.

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου τα φάρμακα παρέχονται περίπου μία φορά τον μήνα, το υγειονομικό υλικό λιγότερο συχνά και τα παραφαρμακευτικά προϊόντα δεν διανέμονται.

Γ5.	**Ποια είναι η πηγή προμήθειας των φαρμάκων και λοιπού υλικού που διανέμονται στους ωφελούμενους από τη Δομή σας (κύρια, δευτερεύουσα, περιστασιακή ή μη διαθέσιμη);**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου κύρια πηγή αποτελούν οι φαρμακευτικοί σύλλογοι, ενώ σημαντική είναι η συμβολή επιχειρήσεων και πολιτών. Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου κυριαρχεί η προσφορά πολιτών, με περιορισμένες δευτερεύουσες πηγές.

Γ6.	**Πώς διαμορφώνεται, σε σχέση με την αρχική εκτίμηση, ο αριθμός των ωφελούμενων που έχουν εξυπηρετηθεί μέχρι σήμερα από τις δράσεις της Δομής;**
Γ7.	**Εάν από την προηγούμενη ερώτηση προκύπτει ότι υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις (δηλαδή πολύ περισσότεροι ή πολύ λιγότεροι από την αρχική εκτίμηση) σε ποιους παράγοντες αυτές οφείλονται;**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου ο αριθμός ωφελούμενων υπερβαίνει τις αρχικές προβλέψεις, ενώ στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου

Θέρμου παραμένει σταθερός και αναμενόμενος. Αναφορικά με το πρώτο, η αυξημένη ζήτηση οφείλεται σε υψηλή κοινωνική ανάγκη, στις ευάλωτες ομάδες της περιοχής και στις παραπομπές από κοινωνικές υπηρεσίες. Όσον αφορά το δεύτερο δεν καταγράφει σημαντικές αποκλίσεις.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ –ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ-ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Δ1.	**Με ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες/φορείς ή δομές της περιοχής σας υλοποιήθηκαν δράσεις συνεργασίας; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από ένα φορέα/δομή).**

Τα Κοινωνικά Φαρμακεία συνεργάζονται με το Κέντρο Κοινότητας και την Κοινωνική Υπηρεσία. Το Αγρίνιο αναπτύσσει εκτενέστερες συνεργασίες με σχολεία, συλλογικούς φορείς και άλλες κοινωνικές δομές, ενώ το Θέρμο εμφανίζει περιορισμένη δικτύωση.

Δ2.	**Αναφέρατε δράσεις που υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται κατόπιν συνεργασίας με άλλο φορέα/υπηρεσία στο πλαίσιο της δικτύωσης της Δομής, καθώς και τον σχετικό φορέα / υπηρεσία.**

Στο Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου υλοποιεί δράσεις όπως ενημέρωση για COVID-19, καμπάνιες για τον καρκίνο του μαστού και βιωματικές εκδηλώσεις για θέματα υγείας. Το Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου δεν δήλωσε συγκεκριμένες δράσεις.

Δ3.	**Τι ποσοστό (%) των ωφελούμενων, κατά μέσο όρο σε ετήσια βάση, παραπέμφθηκε;**

Το Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου πραγματοποιεί μικρού ποσοστού παραπομπές προς και από το Κέντρο Κοινότητας και άλλες κοινωνικές δομές, ενώ το Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Θέρμου δεν παρείχε ποσοτικά στοιχεία.

Δ4.	**Έχουν διοργανωθεί δράσεις δημοσιότητας από τη Δομή (εκδηλώσεις, ημερίδες κ.α.);**

Δ5	**Εάν απαντήσατε ΝΑΙ στο προηγούμενο ερώτημα, αναφέρατε τις τρεις κυριότερες δράσεις**

Το Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Αγρινίου έχει οργανώσει δράσεις δημοσιότητας, που περιλαμβάνουν ενημερωτικές εκδηλώσεις, καμπάνιες ευαισθητοποίησης και συμμετοχή σε δράσεις δημόσιας υγείας.

5.3.3. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε υπεύθυνους των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)

Η παρούσα ενότητα συνοψίζει τα αποτελέσματα της έρευνας που υλοποιήθηκε σε δύο Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, μέσω δομημένου ερωτηματολογίου προς τους υπεύθυνους λειτουργίας των δομών. Η έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης σε όρους στελέχωσης, λειτουργικότητας, χαρακτηριστικών ωφελουμένων, παρεχόμενων υπηρεσιών, συνεργασιών και εξωστρεφών δράσεων. Η καταγραφή αυτή αποτελεί κρίσιμο εργαλείο αξιολόγησης για τον τρόπο με τον οποίο οι συγκεκριμένες δομές συμβάλλουν στη διατήρηση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων και ενισχύουν το τοπικό σύστημα κοινωνικής φροντίδας.

Η ανάλυση των δεδομένων αναδεικνύει ότι τα δύο ΚΗΦΗ εντάσσονται οργανικά στο κοινωνικό δίκτυο των αντίστοιχων δήμων, διαθέτοντας σαφή διοικητική ταυτότητα και λειτουργική σταθερότητα. Η στελέχωση των δομών κρίθηκε από τους ίδιους τους υπευθύνους ως πολύ επαρκής, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, γεγονός που διευκολύνει την απρόσκοπτη παροχή υπηρεσιών καθημερινής φροντίδας. Παράλληλα, οι δομές εφαρμόζουν οργανωμένες διαδικασίες παρακολούθησης των ωφελουμένων, συλλέγοντας δημογραφικά, κοινωνικά και λειτουργικά στοιχεία, τα οποία επιτρέπουν την προσαρμογή των υπηρεσιών στις εξατομικευμένες ανάγκες των ηλικιωμένων.

Ως προς το προφίλ των ωφελουμένων, παρατηρείται σημαντική παρουσία ατόμων με μερική ή μη αυτοεξυπηρέτηση, στοιχείο που αυξάνει τις απαιτήσεις καθημερινής φροντίδας και καθιστά τα ΚΗΦΗ απαραίτητο υποστηρικτικό μηχανισμό για τις οικογένειες και την τοπική κοινωνία. Ταυτόχρονα, τα ΚΗΦΗ εξυπηρετούν τόσο ασφαλισμένους όσο και ανασφάλιστους ηλικιωμένους, ενισχύοντας τον ρόλο τους ως κοινωνικά συμπεριληπτικών δομών. Το εύρος και η συχνότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υποδηλώνουν μια λειτουργία καθημερινής, ολιστικής υποστήριξης. Οι δομές παρέχουν συστηματικά δημιουργική απασχόληση, σίτιση, μεταφορά, ψυχοκοινωνική και νοσηλευτική φροντίδα, φυσικοθεραπευτικές και εργοθεραπευτικές παρεμβάσεις, καθώς και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Η καθημερινή τους δράση συνδυάζει πρόληψη, υποστήριξη και ενίσχυση της λειτουργικής ικανότητας των

ηλικιωμένων, διαμορφώνοντας ένα περιβάλλον ασφαλές, ενεργητικό και κοινωνικά συμμετοχικό.

Παρά την επαρκή στελέχωση, τα βασικά προβλήματα που εντοπίζονται σχετίζονται κυρίως με υποδομές και υλικοτεχνικές ελλείψεις, όπως ανεπαρκείς χώροι για ομαδικές δραστηριότητες ή ανάγκες συντήρησης και εξοπλισμού. Αυτοί οι περιορισμοί επηρεάζουν την ποιότητα και το εύρος των δραστηριοτήτων, ιδίως όταν ο αριθμός των ωφελουμένων είναι αυξημένος. Τέλος, τα ΚΗΦΗ επιδεικνύουν σημαντική εξωστρέφεια, υλοποιώντας συνεργασίες με κοινωνικές υπηρεσίες δήμων, ΚΑΠΗ, πολιτιστικούς συλλόγους, δομές υγείας και φορείς πρόληψης. Οι συνεργασίες αυτές ενισχύουν το κοινωνικό αποτύπωμα των δομών, διευρύνουν το πλαίσιο υποστήριξης των ωφελουμένων και αναδεικνύουν τον ρόλο των ΚΗΦΗ ως ενεργών φορέων ενδυνάμωσης των τοπικών κοινοτήτων. Αντίστοιχα, δράσεις δημοσιότητας –όπως εκδηλώσεις, εορτασμοί και συμμετοχή των ηλικιωμένων σε πολιτιστικά δρώμενα– ενισχύουν τη σύνδεση των δομών με το κοινωνικό περιβάλλον και προβάλλουν τον διαχρονικό ρόλο τους. Συνολικά, η εικόνα που προκύπτει από την έρευνα είναι εκείνη ενός ώριμου και λειτουργικά αποτελεσματικού θεσμού, ο οποίος παρέχει πολύπλευρη φροντίδα σε ηλικιωμένους και ενισχύει τη συνοχή του κοινωνικού ιστού. Παρά τις υλικοτεχνικές προκλήσεις, τα ΚΗΦΗ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εμφανίζονται ως κρίσιμοι πυλώνες κοινωνικής προστασίας, προσφέροντας ένα σταθερό, υποστηρικτικό και ανθρώπινο πλαίσιο φροντίδας σε μια ιδιαίτερα ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Στα δύο ΚΗΦΗ που συμμετείχαν στην έρευνα αποτυπώνεται μια καθαρή εικόνα ταυτότητας και λειτουργίας. Πρόκειται για δύο δημοτικά ΚΗΦΗ (ένα του Δήμου Ήλιδας, με ονομασία «ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ» και ένα του Δήμου Αγρινίου, με ονομασία «ΚΗΦΗ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ»), τα οποία στεγάζονται και λειτουργούν εντός οργανωμένων υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας των Δήμων τους, γεγονός που δίνει στις Δομές μια σαφή τοπική ενσωμάτωση και διοικητική σταθερότητα. Οι υπεύθυνοι Δομών που συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια προέρχονται από διαφορετικές ειδικότητες: στην πρώτη περίπτωση Κοινωνικός Λειτουργός και στη δεύτερη Νοσηλεύτρια. Η διαφοροποίηση αυτή μαρτυρά ότι τα ΚΗΦΗ δεν έχουν ένα «μονοδιάστατο» επαγγελματικό προφίλ στη διοίκησή τους, αλλά μπορούν να στελεχώνονται από διαφορετικές κατηγορίες επαγγελματιών που διαθέτουν εμπειρία στο πεδίο της φροντίδας, της υγείας και της κοινωνικής εργασίας. Αυτό επηρεάζει και τη φυσιογνωμία της δομής, καθώς οι κοινωνικοί λειτουργοί δίνουν

έμφαση στη δικτύωση και την κοινωνική παρακολούθηση, ενώ οι νοσηλευτές/τριες δίνουν περισσότερο βάρος στον υγειονομικό και λειτουργικό τομέα της καθημερινής φροντίδας. Τα στοιχεία επικοινωνίας και η αναφορά στους Δήμους κάλυψης αναδεικνύουν ότι και οι δύο δομές εξυπηρετούν τον πληθυσμό της συγκεκριμένης δημοτικής ενότητας, κάτι που συνάδει με τον τοπικό και «γειτονικό» χαρακτήρα των ΚΗΦΗ.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Β1.	**Αναφέρατε το συνολικό αριθμό στελεχών του ΚΗΦΗ (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου)**

Η στελέχωση των δύο ΚΗΦΗ αποτυπώνει δύο διαφορετικά μοντέλα λειτουργίας, τα οποία όμως στηρίζονται στον πυρήνα που προβλέπεται για τις δομές αυτές. Στο ΚΗΦΗ του Δήμου Ήλιδας, υφίσταται ένα σχετικά μικρό αριθμό προσωπικού, αλλά με σαφή κατανομή: νοσηλευτής, επιμελητής πρόνοιας, βοηθητικό προσωπικό και οδηγός. Η κατανομή αυτή αντιστοιχεί σε ένα ΚΗΦΗ που λειτουργεί με έντονο χαρακτήρα καθημερινής φροντίδας και καθημερινής παρουσίας, με έναν συνδυασμό υγειονομικής παρακολούθησης (μέσω νοσηλευτή), κοινωνικής υποστήριξης/φροντίδας (επιμελητής πρόνοιας ή κοινωνικός φροντιστής) και λειτουργικής υποστήριξης (οδηγός και βοηθητικό προσωπικό). Συγκεκριμένα στο ΚΗΦΗ του Δήμου Αγρινίου, η κατανομή συνδυάζει νοσηλευτή, βοηθητικό προσωπικό και οδηγό, αλλά με επιπλέον ειδικότητες μέσω συνεργασιών ή ενισχυτικών ρόλων. Υπάρχει η αίσθηση μιας Δομής που έχει μεγαλύτερο όγκο λειτουργίας και μεγαλύτερες ανάγκες κινητικότητας, όπως υποδηλώνεται από την ύπαρξη δύο οδηγών και προσωπικού που εμπλέκεται σε δραστηριότητες κοινωνικοποίησης και δημιουργικής απασχόλησης. Συνολικά, και τα δύο ΚΗΦΗ φαίνεται να έχουν δομήσει μια πυρηνική ομάδα φροντίδας, συνδυασμό υγειονομικού προσωπικού, βοηθητικού προσωπικού και προσωπικού υποστήριξης που επιτρέπει την καθημερινή λειτουργία της Δομής.

Β2.	**Πόσο επαρκής θεωρείτε ότι είναι η στελέχωση της δομής;**

Οι δύο Δομές ΚΗΦΗ η επάρκεια στελέχωσης αξιολογείται ιδιαίτερα θετικά. Ως προς τον αριθμό στελεχών, τα δύο ΚΗΦΗ δηλώνουν ότι η στελέχωση είναι «πολύ επαρκής» (4). Ως προς τη σύνθεση ειδικοτήτων: και πάλι, και οι δύο δομές δηλώνουν ότι η σύνθεση είναι «πολύ επαρκής» (4). Η ομοφωνία αυτή σε ένα τόσο μικρό δείγμα υποδεικνύει ότι η καθημερινή λειτουργία

των ΚΗΦΗ υποστηρίζεται από μια στελέχωση που οι ίδιοι οι υπεύθυνοι θεωρούν ικανή να καλύψει τις ανάγκες των ωφελουμένων. Η αξιολόγηση ως «πολύ επαρκής» και στις δύο διαστάσεις υποδηλώνει ότι, σύμφωνα με τις δομές, ούτε ο αριθμός προσωπικού ούτε το μίγμα ειδικοτήτων δημιουργούν κενά που να δυσκολεύουν τη λειτουργία.

Β3.	**Εφόσον στο προηγούμενο ερώτημα χαρακτηρίσατε τη στελέχωση της Δομής ως «σχετικά ανεπαρκή» ή «ανεπαρκή», παρακαλούμε να προσδιορίσετε τις ελλείψεις σε προσωπικό (ειδικότητα και αριθμό) και περιγράψτε τις ανάγκες ή δυσκολίες που δεν καλύπτονται με το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό.**

ΚΗΦΗ Δήμου Αγρινίου: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

ΚΗΦΗ Δήμου Ήλιδας: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Β4.	**Για την παρακολούθηση των ωφελούμενων ποια από τα παρακάτω στοιχεία τηρούνται;**

Τα δύο ΚΗΦΗ δηλώνουν ότι τηρούν δημογραφικά στοιχεία τόσο για τους αιτούντες σύμφωνα όσο και για τους ωφελούμενους, ενώ παράλληλα καταγράφονται και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Το ότι οι Δομές καταγράφουν δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία υποδηλώνει μια συστηματική παρακολούθηση του προφίλ των ηλικιωμένων, γεγονός που ενισχύει την ποιότητα της φροντίδας και την ικανότητα προσαρμογής των υπηρεσιών. Σημαντικό είναι ότι στα ΚΗΦΗ το στοιχείο της παρακολούθησης της αυτοεξυπηρέτησης έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς οι ανάγκες των ηλικιωμένων μεταβάλλονται συχνά και απαιτούν από το προσωπικό συνεχή προσαρμογή.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ – ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Γ1.	**Αναφέρατε τη δυναμικότητα (μέγιστη) της δομής**

Η δυναμικότητα που δηλώνεται για τις δύο Δομές παρουσιάζει μια ενδιαφέρουσα διαφοροποίηση, που αντανακλά τη διαφορετική κλίμακα των υπηρεσιών. Το ΚΗΦΗ Ήλιδας αναφέρεται σε μικρότερη δυναμικότητα, ενώ

το ΚΗΦΗ Αγρινίου σε μεγαλύτερη, υποδηλώνοντας μια πιο εκτεταμένη κάλυψη και ενδεχομένως μεγαλύτερη ζήτηση στην αστική περιοχή του Αγρινίου. Η διαφορετικότητα στη δυναμικότητα δύο Δομών του ίδιου τύπου εντός της ίδιας Περιφέρειας αναδεικνύει ότι ο θεσμός των ΚΗΦΗ δεν έχει ενιαία χωρική και λειτουργική ταυτότητα – μπορεί να λειτουργεί ως μικρή οικογενειακή μονάδα καθημερινής υποστήριξης ή ως πιο διευρυμένη υπηρεσία με μεγαλύτερο αριθμό ωφελουμένων και προσωπικού.

Γ2.	**Ποιος ο συνολικός αριθμός των ωφελούμενων που φιλοξενήθηκαν στο ΚΗΦΗ τα τρία τελευταία έτη;**

Οι δύο Δομές καταγράφουν αριθμούς φιλοξενούμενων για τα τρία τελευταία έτη 2022, 2023 και 2024. Η γενική τάση που διαφαίνεται είναι ότι οι δύο Δομές διατηρούν σταθερό αριθμό ωφελουμένων, με μικρές αυξομειώσεις. Αυτό μαρτυρά τη σταθερότητα των ΚΗΦΗ ως υπηρεσιών καθημερινής φροντίδας και τη συνεχή ανάγκη των ηλικιωμένων για υποστήριξη, χωρίς έντονες διακυμάνσεις. Η σταθερότητα αυτή ενισχύει την εικόνα των ΚΗΦΗ ως «δομών αναφοράς» για τους ηλικιωμένους των τοπικών κοινοτήτων.

Γ3.	**Ποιος είναι ο αριθμός τους ανά κατηγορία αυτοεξυπηρέτησης;** [43]

Η κατάταξη των ωφελουμένων σε πλήρως, μερικώς και μη αυτοεξυπηρετούμενους δίνει μια ακριβή εικόνα των απαιτήσεων που αντιμετωπίζουν τα ΚΗΦΗ. Στο ΚΗΦΗ Ήλιδας, ο αριθμός των μερικώς αυτοεξυπηρετούμενων και μη αυτοεξυπηρετούμενων είναι αξιοσημείωτος. Αυτό δείχνει υψηλό βαθμό ανάγκης για καθημερινή υποστήριξη και συνεχή παρουσία προσωπικού. Στο ΚΗΦΗ Αγρινίου, όπου το μέγεθος της δομής είναι μεγαλύτερο, η κατανομή δείχνει ένα πιο μεικτό προφίλ – τόσο ωφελούμενοι που διατηρούν βασικές λειτουργικές ικανότητες όσο και άλλοι που απαιτούν σημαντική υποστήριξη. Η διαφοροποίηση αυτή υποδηλώνει ότι οι Δομές μπορεί να αντιμετωπίζουν διαφορετικά ποσοστά «βαρύτητας» ωφελουμένων, κάτι που επηρεάζει την καθημερινή λειτουργία, την κατανομή προσωπικού και την οργάνωση των υπηρεσιών.

Γ4.	**Ποιος είναι ο αριθμός τους ως προς το ασφαλιστικό τους καθεστώς;**

[43] *σύμφωνα με τις σχετικές ιατρικές γνωματεύσεις που υποβλήθηκαν από τους ωφελούμενους*

Η καταγραφή ασφαλισμένων και ανασφάλιστων ωφελουμένων αναδεικνύει ότι και στις δύο Δομές υπάρχει ένα μείγμα. Η παρουσία ανασφάλιστων ηλικιωμένων είναι σημαντική πολιτική πληροφορία, καθώς τα ΚΗΦΗ καλύπτουν άτομα που βρίσκονται εκτός συστήματος υγείας, προσφέροντας μια κρίσιμη «γέφυρα» φροντίδας για μια κοινωνικά ευάλωτη κατηγορία.

Γ5.	**Σε σχέση με ότι είχε σχεδιασθεί αρχικά, κατά την έγκριση χρηματοδότησης του ΚΗΦΗ, πόσοι είναι οι φιλοξενούμενοι;**
Γ6.	**Εάν από την προηγούμενη ερώτηση προκύπτει ότι υπάρχουν αποκλίσεις σε ποιους παράγοντες αυτές οφείλονται;**

Στα δύο ΚΗΦΗ, οι πραγματικοί ωφελούμενοι αντιστοιχούν στο ίδιο μέγεθος με τον αρχικό σχεδιασμό. Δεν εμφανίζονται περιπτώσεις «περισσότερων» ή «λιγότερων», γεγονός που δείχνει ότι οι Δομές είναι σταθερές, ότι προσέλκυσαν τον πληθυσμό που υπολόγιζαν και ότι η ζήτηση στις περιοχές αυτές είναι πλήρως απορροφημένη από την υφιστάμενη δυναμικότητα. Ως αποτέλεσμα, δεν δηλώνονται συγκεκριμένες αιτίες απόκλισης – κάτι απολύτως λογικό, αφού δεν υπάρχει απόκλιση να εξηγηθεί.

Γ7.	**Πόσο συχνά προσφέρονται οι παρακάτω υπηρεσίες στους ωφελούμενους του ΚΗΦΗ;**

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στα δύο ΚΗΦΗ εμφανίζουν έναν εξαιρετικά πυκνό και ολοκληρωμένο χαρακτήρα, όπου οι περισσότερες βασικές λειτουργίες παρέχονται καθημερινά. Στα δύο ΚΗΦΗ:

- Οι δράσεις δημιουργικής απασχόλησης παρέχονται καθημερινά.
- Οι δράσεις ψυχαγωγίας όπως περίπατοι, εκδρομές και συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις παρουσιάζουν συνδυασμό εβδομαδιαίας, μηνιαίας και κατά περίπτωση συχνότητας.
- Οι δράσεις εκπαίδευσης λειτουργικών δεξιοτήτων παρέχονται επίσης καθημερινά ή εβδομαδιαία.
- Το πρωινό και το γεύμα παρέχονται σε καθημερινή βάση.
- Εργοθεραπείες/φυσικοθεραπείες εμφανίζονται τακτικά, με συχνότητα που κυμαίνεται από εβδομαδιαία έως κατά περίπτωση, ανάλογα με τις ανάγκες των ηλικιωμένων.
- Η νοσηλευτική φροντίδα, η ιατρική επίσκεψη/εξέταση και η παρακολούθηση ψυχολόγου δηλώνονται ως δραστηριότητες που παρέχονται με συχνότητα ανάλογη των αναγκών, συνήθως σε εβδομαδιαία ή κατά περίπτωση βάση.

- Η μεταφορά από και προς το σπίτι παρέχεται καθημερινά, επιβεβαιώνοντας ότι τα ΚΗΦΗ δεν περιμένουν τους ηλικιωμένους, αλλά τους εξυπηρετούν ενεργά.
- Η εκπαίδευση συγγενών σε θέματα φροντίδας εμφανίζεται ως παρεχόμενη υπηρεσία, γεγονός που δείχνει ότι οι δομές δεν περιορίζονται στον φιλοξενούμενο, αλλά επηρεάζουν ολόκληρο το οικογενειακό περιβάλλον.

Το συνολικό πρόγραμμα δραστηριοτήτων των ΚΗΦΗ έχει την μορφή μιας ολοήμερης, πολυεπίπεδης δομής πρόληψης και ενίσχυσης λειτουργικής ικανότητας.

Γ8.	**Αναφέρατε τα τρία σημαντικότερα προβλήματα (πέραν της επάρκειας στελέχωσης του ΚΗΦΗ) που επηρεάζουν την ποιότητα και ποσότητα των παρεχομένων υπηρεσιών**

Τα προβλήματα που αναφέρονται και στις δύο Δομές δε σχετίζονται με το προσωπικό, αλλά με κατασκευαστικές, λειτουργικές ή υλικοτεχνικές παραμέτρους. Στη Δομή του Δήμου Ήλιδας αναφέρεται ένα σημαντικό πρόβλημα που σχετίζεται με τον χώρο και την υποδομή, όπως ανεπαρκείς αίθουσες για ομαδικές δραστηριότητες. Επίσης, αναφέρονται προβλήματα που συνδέονται με την υλικοτεχνική υποστήριξη και με διαδικασίες συντήρησης. Αυτά τα προβλήματα, αν και διαφορετικής φύσης, έχουν κοινή επίπτωση: περιορίζουν την ικανότητα των ΚΗΦΗ να προσφέρουν πλήρως το φάσμα των υπηρεσιών που θα ήθελαν, ιδιαίτερα όταν η δομή έχει υψηλότερο αριθμό ωφελουμένων.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ-ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Δ1.	**Με ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες/φορείς ή δομές της περιοχής σας υλοποιήθηκαν δράσεις συνεργασίας σύμφωνα με το σχέδιο δικτύωσης της δομής;**

Τα δύο ΚΗΦΗ παρουσιάζουν ένα αξιοσημείωτα εκτεταμένο δίκτυο συνεργασιών με κοινωνικές υπηρεσίες δήμων, ΚΑΠΗ, Κέντρα Κοινότητας, πολιτιστικούς συλλόγους, δομές της πρόνοιας, δομές υγείας και άλλους φορείς. Οι συνεργασίες φαίνεται να είναι πολυδιάστατες: σε κάποιες περιπτώσεις αφορούν κοινές δράσεις ευαισθητοποίησης, ενώ σε άλλες κοινές παρεμβάσεις για υποστήριξη των ωφελουμένων ή εκδηλώσεις.

Δ2.	**Αναφέρατε δράσεις που υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται κατόπιν συνεργασίας με άλλο φορέα/υπηρεσία στο πλαίσιο της δικτύωσης της Δομής, καθώς και τον σχετικό φορέα / υπηρεσία.**

Στα ερωτηματολόγια συναντώνται συγκεκριμένες δράσεις που υλοποιήθηκαν σε συνεργασία με φορείς:

- Εκδηλώσεις με συμμετοχή του ΚΗΦΗ και πολιτιστικών Φορέων.
- Συνεργασίες με το Κέντρο Πρόληψης «Οδυσσέας» για δράσεις υγείας ή υποστήριξης.
- Συνέργειες με συλλόγους ασθενών για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση.
- Εκδηλώσεις που συγχρονίζονται με δραστηριότητες του δήμου, όπως αγιασμούς, γιορτές ή φιλανθρωπικές δράσεις.

Αυτές οι δράσεις, πέρα από λειτουργικές, έχουν και συμβολική διάσταση. Τα ΚΗΦΗ δεν αποτελούν απλώς ένα σημείο φροντίδας, αλλά στελέχη ενός ζωντανού κοινωνικού ιστού, αναγνωρισμένοι «παίκτες» στην κοινότητα.

Δ3.	**Τι ποσοστό (%) των ωφελούμενων, κατά μέσο όρο σε ετήσια βάση, παραπέμφθηκε;**

Όπου δηλώθηκαν ποσοστά παραπομπών, προκύπτει ότι ένα μέρος ωφελουμένων παραπέμπεται από και προς το Κέντρο Κοινότητας, ανάλογα με τις υπηρεσίες που χρειάζονται. Το στοιχείο αυτό δείχνει ότι τα ΚΗΦΗ δεν λειτουργούν απομονωμένα, αλλά ως μεσολαβητές που συνδέουν τον ηλικιωμένο με το ευρύτερο σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Δ4.	**Έχουν διοργανωθεί δράσεις δημοσιότητας από το ΚΗΦΗ(εκδηλώσεις, ημερίδες κ.α.);**
Δ5.	**Εάν απαντήσατε ΝΑΙ στο προηγούμενο ερώτημα, αναφέρατε τις τρεις κυριότερες δράσεις**

Η Δομή ΚΗΦΗ του Δήμου Αγρινίου δήλωσε πως έχει διοργανώσει δράσεις δημοσιότητας. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται ημέρα ηλικιωμένων, αγιασμός και κοπή βασιλόπιτας, καθώς και χοροεσπερίδες και θεατρικά με συμμετοχή των ωφελουμένων. Πρόκειται για δράσεις που συνδυάζουν κοινωνική ορατότητα, ψυχαγωγία και ενεργή συμμετοχή των ηλικιωμένων.

5.3.4. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε υπεύθυνους έργου των Δομών Αστέγων (ΑΚΗΑ & Υπνωτήρια)

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην αναλυτική αποτύπωση της λειτουργίας, της στελέχωσης, των δραστηριοτήτων και των συνεργασιών των Δομών Αστέγων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με στόχο την κατανόηση των πραγματικών αναγκών και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά τέσσερις δομές: ένα Ανοικτό Κέντρο Ημέρας (ΑΚΗ) και ένα Υπνωτήριο στον Δήμο Αγρινίου, καθώς και αντίστοιχες δομές στον Δήμο Πατρέων. Οι δομές αυτές αποτελούν κρίσιμους πυλώνες κοινωνικής προστασίας, καλύπτοντας βασικές ανάγκες των αστέγων (διανυκτέρευση, καθαριότητα, ένδυση, σίτιση, συμβουλευτική και υγειονομική υποστήριξη), ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν ως σημεία διασύνδεσης των ωφελουμένων με ευρύτερα δίκτυα πρόνοιας, υγείας και εργασιακής επανένταξης. Η τυποποίηση του τύπου των δομών και η σαφής καταγραφή των λειτουργικών τους χαρακτηριστικών προσφέρουν σημαντική βάση για συγκριτική ανάλυση και αξιολόγηση.

Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν ένα περιβάλλον υψηλών κοινωνικών αναγκών και αυξημένων επιχειρησιακών απαιτήσεων, το οποίο δεν αντανακλάται πάντοτε πλήρως στο επίπεδο στελέχωσης και στις διαθέσιμες υποδομές. Παρότι οι δομές της Πάτρας διαθέτουν περισσότερα στελέχη και μεγαλύτερη δυναμικότητα, εξακολουθούν να αξιολογούν τη στελέχωσή τους ως οριακή, ενώ στο ΑΚΗ του Αγρινίου η κατάσταση καταγράφεται ακόμη πιο πιεστική. Κοινή συνισταμένη αποτελεί η ανάγκη για ενίσχυση προσωπικού (ιδίως σε θέσεις φύλαξης, streetwork και κοινωνικής υποστήριξης) με ιδιαίτερη έμφαση στην κάλυψη νυχτερινών βαρδιών και στην εξειδικευμένη επιτόπια παρέμβαση.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται από τις δομές είναι πολυδιάστατες και σε πολλές περιπτώσεις καθημερινές. Η κάλυψη βασικών αναγκών (λουτρό, είδη υγιεινής, μικρογεύματα, διανυκτέρευση) προσφέρεται με συνέπεια, ενώ στις δομές της Πάτρας παρατηρείται πιο ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών σίτισης σε σχέση με το Αγρίνιο, όπου οι ωφελούμενοι εξαρτώνται περισσότερο από εξωτερικές δομές. Σημαντική είναι και η συμβολή των δομών στην κάλυψη αναγκών ένδυσης/υπόδησης, η οποία βασίζεται σε μικτό μοντέλο αγορών, δωρεών και συνεργασιών.

Η οργανωμένη σύνδεση των δομών με το ευρύτερο σύστημα κοινωνικής φροντίδας αποτελεί βασικό στοιχείο της λειτουργίας τους. Το υψηλό ποσοστό παραπομπών προς υπηρεσίες υγείας, σίτισης, κατάρτισης και επανένταξης επιβεβαιώνει ότι οι δομές λειτουργούν ως «κόμβοι» κοινωνικής υποστήριξης. Σημαντικός είναι και ο όγκος ατομικών και ομαδικών συνεδριών, ιδίως στην Πάτρα, γεγονός που υποδηλώνει μια πιο ολιστική, εξατομικευμένη προσέγγιση στην υποστήριξη των ωφελουμένων. Όλες οι δομές έχουν υλοποιήσει δράσεις δημοσιότητας και

ευαισθητοποίησης, αναδεικνύοντας τον ρόλο τους στην τοπική κοινωνία και προωθώντας τη δημόσια αναγνώριση των ζητημάτων που αφορούν την αστεγία. Οι δράσεις αυτές δεν περιορίζονται στην απλή ενημέρωση, αλλά αγγίζουν και πτυχές κοινωνικής ενδυνάμωσης, συμμετοχής και πολιτισμικής έκφρασης.

Συνολικά, τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν ότι οι Δομές Αστέγων αποτελούν ουσιαστικό και αναντικατάστατο κομμάτι του κοινωνικού ιστού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η καθημερινή λειτουργία τους, ο βαθμός δικτύωσης που επιτυγχάνουν και η συμβολή τους στην επανένταξη αστέγων σε συνθήκες στέγης και εργασίας συνθέτουν μια εικόνα έντονης κοινωνικής χρησιμότητας. Παράλληλα, αναδεικνύονται σημαντικά περιθώρια βελτίωσης, ιδίως στη στελέχωση, στην ενίσχυση των υποδομών και στη σταθεροποίηση των πόρων που απαιτούνται για τη βιώσιμη λειτουργία τους. Η συστηματική υποστήριξη και ενδυνάμωση των δομών αυτών είναι κρίσιμη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της αστεγίας και για τη διασφάλιση ενός συνεκτικού και λειτουργικού συστήματος κοινωνικής προστασίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Η Ενότητα Α λειτουργεί ως πεδίο καταγραφής της βασικής ταυτότητας κάθε δομής που συμμετείχε στην έρευνα. Στην έρευνα ανταποκρίθηκαν τέσσερις δομές συνολικά, που αντιπροσωπεύουν τους δύο βασικούς τύπους υπηρεσιών για αστέγους: Ανοικτά Κέντρα Ημέρας (ΑΚΗ) και Υπνωτήρια. Συγκεκριμένα, έχουν συμπληρωθεί ερωτηματολόγια για ένα ΑΚΗ και ένα Υπνωτήριο στον Δήμο Αγρινίου, καθώς και ένα ΑΚΗ και ένα Υπνωτήριο στον Δήμο Πατρέων. Η συμμετοχή δομών από δύο μεγάλους δήμους της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας παρέχει μια ισορροπημένη εικόνα, καθώς αποτυπώνει τόσο τις ανάγκες και τις πρακτικές μικρότερων αστικών κέντρων (Αγρίνιο), όσο και μεγαλύτερων μητροπολιτικών περιοχών (Πάτρα).

Όλες οι δομές αναγράφουν τον φορέα-δικαιούχο ως τον εκάστοτε Δήμο, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι το σύνολο των υπηρεσιών στέγασης και υποστήριξης αστέγων εντάσσεται επιχειρησιακά στις κοινωνικές πολιτικές της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η καταγραφή του τύπου δομής (ΑΚΗ ή Υπνωτήριο) έχει γίνει με σαφήνεια και συνέπεια, επιτρέποντας την ταξινόμηση και συγκριτική ανάλυση των υπηρεσιών και των λειτουργιών μεταξύ των δύο διαφορετικών μοντέλων παρέμβασης. Τα ΑΚΗ λειτουργούν ως υπηρεσίες ημερήσιας υποστήριξης, προσανατολισμένες στην κάλυψη βασικών αναγκών, την παραμονή και τη συμβουλευτική, ενώ τα Υπνωτήρια επικεντρώνονται στη διασφάλιση ασφαλούς διανυκτέρευσης. Η διάκριση αυτή είναι κρίσιμη, καθώς

διαφοροποιεί σημαντικά τόσο τις απαιτήσεις στελέχωσης όσο και τα λειτουργικά χαρακτηριστικά που αναλύονται στις επόμενες ενότητες.

Συνολικά, η Ενότητα Α επιτελεί τον σκοπό της επιτυχώς, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και τυποποίηση της ταυτότητας των δομών που συμμετείχαν στην έρευνα. Παρέχει τη βάση για συγκριτική αξιολόγηση και ενισχύει την αναγνωσιμότητα των δεδομένων που ακολουθούν, επιτρέποντας μια συνεκτική και μεθοδική προσέγγιση στην ανάλυση των υπηρεσιών που παρέχουν οι δομές αστέγων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ – ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΔΟΜΗΣ

Β1. Αναφέρατε το συνολικό αριθμό στελεχών πλήρους ή μερικής απασχόλησης (ανά ειδικότητα)

Σε όλες τις Δομές υπάρχει σταθερός πυρήνας κοινωνικών λειτουργών (1 στο Αγρίνιο, 2–3 στην Πάτρα) και διοικητικός/οικονομικός υπεύθυνος (1 άτομο σε κάθε δομή). Σε όλα τα ερωτηματολόγια καταγράφονται υπάλληλοι φύλαξης (1–3 ανά δομή) και υπάλληλοι καθαριότητας (1 άτομο σε κάθε δομή). Νοσηλευτές υπάρχουν σε 3 από τις 4 δομές (1 άτομο όπου υπάρχει), ενώ το ΑΚΗ του Δήμου Πατρέων δηλώνει επιπλέον ψυχίατρο ως «άλλη ειδικότητα». Τα ΑΚΗ και τα Υπνωτήρια του Δήμου Πατρέων εμφανίζουν γενικά μεγαλύτερο συνολικό αριθμό στελεχών (9–11 άτομα) σε σύγκριση με τις αντίστοιχες δομές του Δήμου Αγρινίου (5–9 άτομα).

Β2. Πόσο επαρκής θεωρείτε ότι είναι η στελέχωση της δομής;

Καμία Δομή δεν αξιολογεί τη στελέχωσή της ως ξεκάθαρα «πολύ επαρκή». Στο ΑΚΗ του Δήμου Αγρινίου η επάρκεια, τόσο ως προς τον αριθμό όσο και ως προς τη σύνθεση ειδικοτήτων, καταγράφεται στην πιο αρνητική διαθέσιμη κατηγορία, υποδηλώνοντας έντονη αίσθηση υποστελέχωσης. Οι υπόλοιπες τρεις δομές (Υπνωτήριο Αγρινίου, ΑΚΗ Πατρών, Υπνωτήριο Πατρών) αξιολογούν τη στελέχωση ως οριακά επαρκή / σχετικά ανεπαρκή, γεγονός που δείχνει ότι, παρότι διαθέτουν αριθμητικά περισσότερα άτομα, θεωρούν ότι οι ανάγκες των ωφελούμενων υπερβαίνουν τις υφιστάμενες δυνατότητες.

Β3.	**Εφόσον στο προηγούμενο ερώτημα χαρακτηρίσατε τη στελέχωση της Δομής ως «σχετικά ανεπαρκή» ή «ανεπαρκή», παρακαλούμε να προσδιορίσετε τις ελλείψεις σε προσωπικό (ειδικότητα και αριθμό) και περιγράψτε τις ανάγκες ή δυσκολίες που δεν καλύπτονται με το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό.**

Οι απαντήσεις εστιάζουν κυρίως στην έλλειψη προσωπικού ασφαλείας/νυχτοφύλακα και στην ανάγκη για πιο εντατική επιτόπια παρέμβαση (streetwork). Σε ένα ερωτηματολόγιο διευκρινίζεται ότι ο χαρακτηρισμός «σχετικά επαρκής» αφορά μόνο την ειδικότητα του φύλακα – νυχτοφύλακα, αφήνοντας να εννοηθεί έλλειψη σε άλλες κρίσιμες ειδικότητες. Σε δύο δομές (Πάτρα) επισημαίνεται «αυξημένη ανάγκη για επιτόπια παρέμβαση στο δρόμο», με συνέπεια να μην καλύπτονται πάντα επαρκώς όλες οι βάρδιες και να υπάρχει κίνδυνος κενών στην κάλυψη των αναγκών των αστέγων.

Β4.	**Συμπληρώστε τα τυχόν πεδία δραστηριοτήτων που καλύπτονται ή ενισχύονται από δραστηριότητες εθελοντών (και αριθμός εθελοντών).**

Στις δομές του Δήμου Αγρινίου καταγράφεται ενεργός συμμετοχή εθελοντών σε μια σειρά δραστηριοτήτων:

- συλλογή τροφίμων,
- συλλογή ρούχων και κλινοσκεπασμάτων,
- συλλογή επίπλων και ηλεκτρικών συσκευών για την υποστήριξη νοικοκυριών,
- παροχή υπηρεσιών από ιδιώτες επαγγελματίες (π.χ. ιατροί, επιχειρηματίες).

Παράλληλα εμφανίζονται και αριθμητικές εκτιμήσεις (περίπου 10 εθελοντές ανά κατηγορία δράσης, με σύνολο ~30). Στις δομές του Δήμου Πατρέων δεν καταγράφονται αντίστοιχες συγκεκριμένες δραστηριότητες εθελοντών, γεγονός που μπορεί να υποδηλώνει λιγότερο οργανωμένη ή πιο αποσπασματική εθελοντική συνεισφορά.

Β5.	**Αναφέρατε τη δυναμικότητα (μέγιστη) της δομής**

Η **δυναμικότητα** των δομών διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ Αγρινίου και Πατρών:

- Στον Δήμο Αγρινίου (ΑΚΗ και Υπνωτήριο) η μέγιστη δυναμικότητα είναι 30 ωφελούμενοι ανά δομή.
- Στον Δήμο Πατρέων (ΑΚΗ και Υπνωτήριο) η μέγιστη δυναμικότητα είναι 90 ωφελούμενοι ανά δομή.

Αυτό αποτυπώνει έναν σημαντικά μεγαλύτερο όγκο δυνητικών ωφελούμενων στην Πάτρα, ο οποίος αντιστοιχεί και στον αυξημένο αριθμό στελεχών, χωρίς όμως αυτό να αναιρεί το αίσθημα σχετικής υποστελέχωσης.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ - ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Γ1.	**Ποιες είναι οι σημαντικότερες πηγές/μέθοδοι εντοπισμού των αστέγων που ήδη φιλοξενούνται στη Δομή; *(Ιεραρχείστε ως εξής: 1 – η σημαντικότερη, 2 – δεύτερη πιο σημαντική, 3 τρίτη πιο σημαντική κοκ.)***

Στις τέσσερις δομές, η πιο κρίσιμη πηγή εντοπισμού αστέγων είναι τα αποτελέσματα από παρεμβάσεις στο δρόμο (streetwork), που κατατάσσονται σταθερά στην 1η θέση. Ακολουθεί η πρωτοβουλία του ίδιου του ωφελούμενου και οι παραπομπές από άλλες υπηρεσίες (Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμου, άλλα προγράμματα). Τα υφιστάμενα μητρώα φορέων ταξινομούνται πολύ χαμηλότερα (π.χ. 5η θέση), γεγονός που υποδηλώνει ότι ο εντοπισμός βασίζεται περισσότερο σε άμεση επαφή και ενεργητική αναζήτηση παρά σε «χαρτοφυλάκια» ή έτοιμες λίστες.

Γ2.	**Πόσες φορές την εβδομάδα ο κάθε ωφελούμενος λαμβάνει τις παρακάτω βασικές υπηρεσίες της δομής;**

Στα ΑΚΗ (ημέρας) του Αγρινίου και της Πάτρας, η παραμονή και η παροχή μικρογεύματος/ροφήματος παρέχονται σχεδόν καθημερινά (5–7 φορές την εβδομάδα στο Αγρίνιο, 7 φορές στην Πάτρα). Στα Υπνωτήρια, η διανυκτέρευση παρέχεται σταθερά 7 φορές την εβδομάδα. Οι υπηρεσίες λουτρού, ειδών υγιεινής και πλυντηρίου παρέχονται συνήθως με συχνότητα 4–7 φορές την εβδομάδα, με μια δομή (ΑΚΗ Πατρών) να αναφέρει εύρος «2 έως 4 φορές», που δείχνει κάποια ευελιξία/διακύμανση ανάλογα με τη ζήτηση. Συνολικά, η εικόνα είναι λειτουργία σε καθημερινή βάση, με σημαντική έμφαση στην κάλυψη βασικών αναγκών καθαριότητας και σίτισης.

Γ3.	**Παρέχεται γεύμα στους ωφελούμενους του Υπνωτηρίου;**

Στο Υπνωτήριο του Δήμου Αγρινίου δεν παρέχεται γεύμα εντός της δομής. Οι ωφελούμενοι σιτίζονται μέσω:

- δημοτικής δομής σίτισης,
- δομής σίτισης της εκκλησίας,
- και άλλου τύπου δομής (αναφερόμενης από τον φορέα).

Αντίθετα, στα Υπνωτήρια του Δήμου Πατρέων αναφέρεται ότι παρέχεται γεύμα εντός της δομής, γεγονός που μειώνει την εξάρτηση από εξωτερικές δομές σίτισης και κάνει πιο ολοκληρωμένη την παρεχόμενη υποστήριξη.

Γ4.	**Εάν ΟΧΙ, οι ωφελούμενοι του Υπνωτηρίου από που λαμβάνουν γεύματα;**

Για το Υπνωτήριο Αγρινίου, τα γεύματα καλύπτονται μέσα από συνδυασμό δημοτικών δομών, εκκλησιαστικών φορέων και άλλων δομών. Αυτό υποδηλώνει έναν υψηλό βαθμό δικτύωσης με την τοπική κοινότητα, αλλά και πιθανή ευαλωτότητα, εφόσον η κάλυψη των βασικών αναγκών εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα τρίτων.

Γ5.	**Παρέχονται υπηρεσίες παροχής ένδυσης και υπόδησης από τη Δομή;**
Γ6.	**Εάν ΝΑΙ πώς καλύπτονται αυτές οι ανάγκες; *(Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)***

Και στις τέσσερις δομές αναφέρεται ότι παρέχονται υπηρεσίες ένδυσης και υπόδησης. Η κάλυψη αυτών των αναγκών βασίζεται συνδυαστικά σε:

- αγορές από πόρους της δομής,
- συνεισφορές πολιτών και οργανώσεων που κινητοποιεί ο Δικαιούχος,
- συνεισφορές πολιτών/φορέων που κινητοποιεί ο Δήμος,
- άλλες πηγές (περιγράφονται σε ορισμένες περιπτώσεις).

Η εικόνα παραπέμπει σε ένα μικτό μοντέλο χρηματοδότησης και δωρεών, με σημαντικό ρόλο της κοινωνικής αλληλεγγύης

Γ7.	**Πώς καλύπτετε τις ανάγκες των ωφελούμενων σε υπηρεσίες βασικής υγειονομικής φροντίδας και φαρμακευτικής αγωγής; *(Δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)***

Οι δομές αξιοποιούν κατά κύριο λόγο:

- τη λειτουργία χώρου πρώτων βοηθειών/νοσηλευτικής φροντίδας,
- παραπομπές σε δημόσιες δομές υγείας,
- σε ορισμένες περιπτώσεις υποστηρικτική συμβολή ιδιωτών ιατρών.

Δεν φαίνεται να υπάρχει πλήρως οργανωμένο Ιατρείο–Φαρμακείο με μόνιμη παρουσία ιατρού εντός των δομών, αλλά περισσότερο ένα υβριδικό σχήμα πρώτων βοηθειών και εξωτερικών παραπομπών.

Γ8.	**Από τον συνολικό αριθμό ωφελούμενων της Δομής μέχρι την 31/12/2024 πόσους έχετε παραπέμψει στις παρακάτω υπηρεσίες (αριθμός ωφελούμενων κατ' εκτίμηση) κατά φύλο;**

Οι δομές πραγματοποιούν εκτεταμένες παραπομπές σε υπηρεσίες σίτισης, στέγασης, υγείας και ψυχοκοινωνικής στήριξης. Ειδικότερα:

- Οι παραπομπές σε υπηρεσίες σίτισης φθάνουν σε εκατοντάδες περιπτώσεις (π.χ. >200 άνδρες και >120 γυναίκες ανά έτος στις δομές της Πάτρας).
- Υπάρχουν σημαντικοί αριθμοί παραπομπών σε υπηρεσίες υγείας και ψυχολογικής υποστήριξης, με ισχυρή παρουσία γυναικών μεταξύ των ωφελούμενων.
- Σε ορισμένες δομές καταγράφονται παραπομπές σε «Άλλη υπηρεσία», που συνήθως αφορά ειδικές δράσεις ή εξειδικευμένες δομές ένταξης.

Η εικόνα δείχνει ότι οι δομές λειτουργούν ως κεντρικό σημείο διασύνδεσης των αστέγων με το ευρύτερο σύστημα πρόνοιας και υγείας.

Γ9.	**Αναφέρατε το συνολικό αριθμό των ατομικών συνεδριών που έχουν πραγματοποιηθεί για τη διερεύνηση των αναγκών των ωφελούμενων και τον από κοινού σχεδιασμό για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.**

Οι καταγραφές υποδηλώνουν πολύ μεγάλο αριθμό ατομικών συνεδριών, ιδίως στις δομές του Δήμου Πατρέων, όπου γίνεται λόγος για εκατοντάδες έως και πάνω από χίλιες συνεδρίες ετησίως. Αυτό δείχνει ότι οι δομές δεν περιορίζονται σε παροχή υλικών αγαθών (στέγη, φαγητό), αλλά επενδύουν

σε συστηματική εξατομικευμένη υποστήριξη, διερεύνηση αναγκών και σχεδιασμό πλάνου παρέμβασης.

Γ10.	**Αναφέρατε το συνολικό αριθμό των ομαδικών συνεδριών που έχουν πραγματοποιηθεί για τη διερεύνηση των αναγκών των ωφελούμενων και τον από κοινού σχεδιασμό για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.**

Ο αριθμός των ομαδικών συνεδριών είναι μικρότερος σε σχέση με τις ατομικές, αλλά παραμένει σημαντικός (δεκάδες συνεδρίες ετησίως). Οι ομαδικές συναντήσεις χρησιμοποιούνται κυρίως για:

- ενδυνάμωση,
- πληροφόρηση,
- ανάπτυξη δεξιοτήτων,
- αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων.

Η συνύπαρξη ατομικής και ομαδικής δουλειάς δείχνει μια ολιστική προσέγγιση στην υποστήριξη των ωφελούμενων.

Γ11.	**Αναφέρατε τον συνολικό αριθμό ωφελούμενων (ή σημειώστε με Χ στη στήλη “Δεν γνωρίζω” εφόσον δεν τηρούνται τέτοια στοιχεία από την/τον Δομή/Δικαιούχο) που με τη συνδρομή της Δομής:**

Από τα στοιχεία προκύπτουν τα εξής:

- Προγράμματα στεγαστικής επανένταξης: τυπικά, ο αριθμός ωφελούμενων που εντάχθηκαν σε ειδικά προγράμματα είναι μηδενικός ή πολύ χαμηλός, κάτι που συνδέεται και με τη γενικότερη περιορισμένη διαθεσιμότητα τέτοιων προγραμμάτων.
- Επανένταξη σε κανονική στέγαση: καταγράφονται σημαντικοί αριθμοί ωφελούμενων που επέστρεψαν σε καθεστώς κανονικής στέγασης (π.χ. περίπου 15 άτομα ανά δομή στο Αγρίνιο, περίπου 97 άτομα ανά δομή στην Πάτρα).
- Προγράμματα απασχόλησης/κατάρτισης: εντοπίζονται αρκετές συμμετοχές (π.χ. 11 άτομα στις δομές Αγρινίου, 5 στις δομές Πάτρας).
- Απόκτηση εργασίας από ανέργους: καταγράφεται ουσιαστικός αριθμός αστέγων που απέκτησαν εργασία (≈9 άτομα στο Αγρίνιο, ≈37 στην Πάτρα).

Συνολικά, οι δομές συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επανένταξη σε στέγαση και εργασία, ακόμη κι αν δεν αξιοποιούνται μαζικά τυπικά προγράμματα στεγαστικής επανένταξης.

Γ12.	**Σε σχέση με την αρχική εκτίμηση το μέγεθος του πληθυσμού που ωφελείται από τις δράσεις της Δομής.**
Γ13.	**Εάν από την προηγούμενη ερώτηση προκύπτει ότι υπάρχουν αποκλίσεις σε ποιους παράγοντες αυτές οφείλονται; *(Αναφέρατε τους 3 σημαντικότερους παράγοντες)***

Οι δομές εξυπηρετούν μεγαλύτερο του αναμενόμενου αριθμό αστέγων, ιδίως στις αστικές περιοχές (Πάτρα). Οι αποκλίσεις από την αρχική εκτίμηση φαίνεται να συνδέονται με:

- την ένταση της κρίσης στέγης και φτώχειας,
- την προσέλκυση ωφελούμενων από γειτονικούς δήμους,
- και την αυξανόμενη αναγνωρισιμότητα των δομών ως σημείων αναφοράς.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ –ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ-ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Δ1.	**Με ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες/φορείς ή δομές της περιοχής σας υλοποιήθηκαν δράσεις συνεργασίας; (Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από ένα φορέα/δομή)**

Οι τέσσερις δομές δηλώνουν πολύ εκτεταμένο δίκτυο συνεργασιών. Σε όλα τα ερωτηματολόγια αναφέρονται συνεργασίες με:

- Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου και της Περιφέρειας,
- Κέντρα Κοινότητας,
- Υπηρεσίες/Δομές σίτισης,
- Υπηρεσίες νομικής συνδρομής,
- Υπηρεσίες/Δομές εργασιακής επανένταξης,
- Υπηρεσίες ψυχικής υγείας και άλλες υπηρεσίες υγείας,
- Δομές πρόνοιας και κοινωνικής επανένταξης.

Όλες οι δομές απαντούν ουσιαστικά «ναι» σε κάθε κατηγορία, κάτι που καταδεικνύει έναν υψηλό βαθμό δικτύωσης με το τοπικό σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Δ2.	**Αναφέρατε δράσεις που υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται κατόπιν συνεργασίας με άλλο φορέα/υπηρεσία στο πλαίσιο της δικτύωσης της Δομής, καθώς και τον σχετικό φορέα / υπηρεσία.**

Αναφέρονται δράσεις όπως:

- συνδιοργάνωση ενημερωτικών/ευαισθητοποιητικών εκδηλώσεων,
- παραπομπές και συν-παρακολούθηση περιστατικών με άλλες δομές,
- κοινές πρωτοβουλίες streetwork.

Η εικόνα παραπέμπει όχι μόνο σε τυπικές «παραπομπές», αλλά σε ουσιαστική λειτουργία δικτύου υπηρεσιών, όπου οι δομές αστέγων συνδέονται ενεργά με άλλους φορείς.

Δ3.	**Τι ποσοστό (%) των ωφελούμενων, κατά μέσο όρο σε ετήσια βάση, παραπέμφθηκε;**

Οι δομές αναφέρουν πολύ υψηλά ποσοστά παραπομπών:

- από τη Δομή προς τα Κέντρα Κοινότητας και αντίστροφα,
- από τη Δομή προς προγράμματα στέγασης,
- προς τη ΔΥΠΑ και άλλες δομές απασχόλησης/κατάρτισης.

Οι τιμές (περίπου 1,00–0,95 σε πολλές περιπτώσεις) δείχνουν ότι σχεδόν το σύνολο των ωφελούμενων, σε ετήσια βάση, έχει κάποια μορφή παραπομπής για περαιτέρω υποστήριξη. Πρόκειται ουσιαστικά για μία διαδικασία συνεχής παραπομπής ανάμεσα στις δομές αστέγων και τις υπόλοιπες υπηρεσίες.

Δ4.	**Έχουν διοργανωθεί δράσεις δημοσιότητας από τη Δομή (εκδηλώσεις, ημερίδες κ.α.);**
Δ5.	**Εάν απαντήσατε ΝΑΙ στο προηγούμενο ερώτημα, αναφέρατε τις τρεις κυριότερες δράσεις**

Όλες οι δομές έχουν διοργανώσει δράσεις δημοσιότητας. Ορισμένες χαρακτηριστικές δράσεις είναι οι εξής:

- Ημερίδα «Κατανοώντας την Αστεγία», με στόχο την ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας.
- Προβολή ντοκιμαντέρ “Roofless Dreams”, που λειτουργεί ως εργαλείο ευαισθητοποίησης γύρω από την εμπειρία της αστεγίας.
- Έκθεση ζωγραφικής με θέμα την Αστεγία, όπου αναδεικνύονται βιώματα και ιστορίες ωφελούμενων μέσω τέχνης.

- Καλοκαιρινά μπάνια για τους ωφελούμενους με μικτή χρηματοδότηση, μία δράση που έχει και έντονο συμβολικό φορτίο αξιοπρέπειας και κοινωνικής ένταξης.

Οι δράσεις δημοσιότητας δεν είναι μόνο «επικοινωνιακές», αλλά συνδέονται με συμμετοχικές και πολιτιστικές παρεμβάσεις, ενισχύοντας την ορατότητα των αστέγων και προάγοντας την κοινωνική συνοχή.

5.3.5. Αποτελέσματα ερωτηματολογίων σε υπεύθυνους έργου των Κέντρων Διημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ)

Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει τη συνολική αποτύπωση και ερμηνεία των ευρημάτων που προέκυψαν από την επεξεργασία των έξι ερωτηματολογίων των Κέντρων Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Τα δεδομένα αναδεικνύουν έναν θεσμό που έχει εξελιχθεί σε πολυδιάστατο και ουσιαστικό πυλώνα κοινωνικής φροντίδας, ο οποίος συνδυάζει εξειδικευμένη επιστημονική γνώση, καθημερινή πρακτική υποστήριξη και ενεργή παρουσία στην κοινότητα. Τα ΚΔΗΦ εμφανίζουν μια ώριμη μορφή λειτουργίας, με δομημένες διαδικασίες, διεπιστημονική στελέχωση και πλούσιο πεδίο δραστηριοτήτων· παρά τις προκλήσεις που προκύπτουν από ελλείψεις σε θεραπευτικές ειδικότητες ή υλικοτεχνικές υποδομές, λειτουργούν με σταθερότητα, συνοχή και υψηλό βαθμό κοινωνικής δικτύωσης.

Η συνολική ερμηνεία των ευρημάτων καταδεικνύει ότι τα ΚΔΗΦ αποτελούν πλέον σύνθετες δομές καθημερινής φροντίδας και κοινωνικής ένταξης. Η στελέχωση αξιολογείται ως επαρκής, με ισχυρό διεπιστημονικό χαρακτήρα, που περιλαμβάνει ιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, εργοθεραπευτές, βοηθούς νοσοκόμου, οδηγούς και προσωπικό υποστήριξης. Παρά την υψηλή αυτοαξιολόγηση, η έρευνα υπογραμμίζει κρίσιμες ελλείψεις σε λογοθεραπευτές και φυσικοθεραπευτές, οι οποίες επηρεάζουν την κάλυψη ειδικών θεραπευτικών αναγκών. Η αντίφαση μεταξύ επάρκειας προσωπικού και ελλείψεων ειδικοτήτων αναδεικνύει μια σημαντική διάκριση: η ποσοτική στελέχωση δεν ταυτίζεται πάντα με την ποιοτική πληρότητα των υπηρεσιών.

Τα ΚΔΗΦ λειτουργούν ως χώροι καθημερινής παρουσίας, με ένα σταθερό και πλήρους φάσματος πρόγραμμα που περιλαμβάνει μεταφορά, διατροφή, βασικές δραστηριότητες φροντίδας, εργοθεραπευτικές παρεμβάσεις και εκπαίδευση αυτοεξυπηρέτησης. Η καθημερινή αυτή συνέπεια δημιουργεί ένα περιβάλλον ασφάλειας και προβλεψιμότητας, ουσιώδες για τους ωφελούμενους. Επιπρόσθετες δραστηριότητες, όπως πολιτιστικές εξορμήσεις, αθλητικές δράσεις και συμμετοχή σε εκδηλώσεις, προσδίδουν ένα πολυεπίπεδο μοντέλο φροντίδας που αντιμετωπίζει τον ωφελούμενο όχι

μόνο ως αποδέκτη υποστήριξης, αλλά ως ενεργό πολίτη με δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Σημαντική διαφοροποίηση εμφανίζεται στις δυναμικότητες των δομών, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ μικρών ΚΔΗΦ γειτονιάς και μεγάλων δομών με εκατοντάδες ωφελουμένους. Οι μικρές δομές προσφέρουν πιο εξατομικευμένη φροντίδα αλλά συχνά περιορίζονται από χωρικούς και στελεχειακούς περιορισμούς, ενώ οι μεγαλύτερες έχουν πλουσιότερη παροχή υπηρεσιών αλλά αυξημένη λειτουργική πολυπλοκότητα. Ενδεικτικό της σημαντικής κοινωνικής ζήτησης είναι ο υψηλός αριθμός ωφελουμένων εκτός χρηματοδότησης ΕΣΠΑ, γεγονός που δείχνει ότι τα ΚΔΗΦ υπηρετούν πληθυσμούς πολύ μεγαλύτερους από αυτούς που καλύπτονται μέσω της επίσημης χρηματοδότησης.

Παρά την επιφανειακή επάρκεια στη στελέχωση, οι δομές αναγνωρίζουν βαθύτερες λειτουργικές ελλείψεις, όπως ανάγκη για περισσότερες θεραπευτικές ειδικότητες, κατάλληλους χώρους άθλησης και δημιουργικής απασχόλησης, καθώς και ανανέωση του στόλου μεταφοράς. Αυτές οι ελλείψεις αντικατοπτρίζουν τις διαρθρωτικές προκλήσεις ενός συστήματος κοινωνικής φροντίδας το οποίο βασίζεται κατά μεγάλο μέρος στη συνδυασμένη προσπάθεια στελεχών, εθελοντών και τοπικής κοινότητας.

Επιπλέον, η έρευνα αναδεικνύει τον ρόλο των ΚΔΗΦ ως δικτύων κοινωνικής ένταξης. Οι δομές συνεργάζονται με κοινωνικές υπηρεσίες δήμων, Κέντρα Κοινότητας, εκπαιδευτικά ιδρύματα, πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους, θεραπευτήρια και Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης, ενώ διοργανώνουν ή συμμετέχουν σε δράσεις δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης. Οι συνεργασίες αυτές δεν είναι τυπικού χαρακτήρα, αλλά παράγουν ουσιαστικό κοινωνικό αντίκτυπο και προάγουν τη σχέση των ωφελουμένων με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Τέλος, η ανάλυση των αποκλίσεων από τον αρχικό σχεδιασμό ανέδειξε τον ρόλο της οικογένειας ως κρίσιμου εξωγενή παράγοντα, σε ζητήματα όπως η αποδοχή της αναπηρίας και η ετοιμότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα. Σχετικά με το μοντέλο μοναδιαίου κόστους, η στάση των υπευθύνων είναι μερικώς θετική, αλλά η υψηλή αναλογία απαντήσεων «Δεν ξέρω/Δεν απαντώ» υποδηλώνει ανάγκη για πληρέστερη ενημέρωση και για αναθεώρηση του ύψους της χρηματοδότησης ώστε να αντανακλά πιο πιστά τις πραγματικές ανάγκες των δομών.

Σε συνολική θεώρηση, τα ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συνιστούν ώριμες, ζωντανές και κοινωνικά προσανατολισμένες δομές, οι οποίες λειτουργούν ως κρίσιμα σημεία αναφοράς για άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους, στηρίζοντας όχι μόνο βασικές καθημερινές

ανάγκες αλλά και τη συμμετοχή, την ενδυνάμωση και την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Η Ενότητα Α αποτυπώνει την ταυτότητα της εκάστοτε Δομής που συμμετέχει στην έρευνα. Στα έξι ερωτηματολόγια η εικόνα που σχηματίζεται είναι μιας ομάδας ΚΔΗΦ που έχει σαφή ταυτότητα και διασύνδεση με τον τοπικό τους χώρο. Όλες οι Δομές ΚΔΗΦ δηλώνουν ονομασία, νομική υπόσταση και Δήμο κάλυψης.

Πίνακας 161: Αποτύπωση των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα, καθώς και της Νομικής Υπόστασής τους.

Ονομασία Δομής	Νομική υπόσταση
Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»	Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων ΑμεΑ
Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου	Φιλανθρωπικό Σωματείο
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων	Φιλανθρωπικό Σωματείο
Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. <<ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ>>	ΣΥΛΛΟΓΟΣ Α.μεΑ. – ΓΟΝΕΩΝ Κ΄ΦΙΛΩΝ (Ν.Π.Ι.Δ.)
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	Μορφή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα
Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»	Ειδικώς Αναγνωρισμένο ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την νομική υπόσταση των Δομών ΚΔΗΦ της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι Φορείς που λειτουργούν τα ΚΔΗΦ στο δείγμα προέρχονται κυρίως από το «παραδοσιακό» φάσμα της κοινωνίας πολιτών και του φιλανθρωπικού χώρου. Το 33% δηλώνει ότι είναι Φιλανθρωπικό Σωματείο, το 17% πως είναι Σύλλογος Γονέων/ Κηδεμόνων ΑμεΑ, ενώ το 50% υπάγεται στην κατηγορία «Άλλη μορφή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα». Η εικόνα αυτή δείχνει πως η υλοποίηση των ΚΔΗΦ στη συγκεκριμένη Περιφέρεια στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε σωματεία, συλλόγους και ειδικά αναγνωρισμένα ΝΠΙΔ, με έντονη συμμετοχή του γονεϊκού/ συλλογικού κινήματος. Αυτό επηρεάζει και τον τρόπο διακυβέρνησης, καθώς πρόκειται για Φορείς με ισχυρή συναισθηματική/ κοινωνική δέσμευση στη συγκεκριμένη ομάδα πληθυσμού, αλλά όχι απαραίτητα με το ίδιο επίπεδο επαγγελματικής διοικητικής δομής που συναντάται σε μεγάλες ΑΜΚΕ ή σε δημοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις.

Πίνακας 162: Ποσοστιαία αποτύπωση της Νομικής υπόστασης των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα

Νομική υπόσταση του Φορέα Λειτουργίας (ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα)	
Φιλανθρωπικό Σωματείο	33%
Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων ΑμεΑ	17%
Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία	0%
Κοινωφελές Ίδρυμα	0%
Κοινωφελής επιχείρηση του Ν. 3463/2006	0%
Άλλη μορφή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	50%
Άλλο Κέντρο που έχει νομίμως αδειοδοτηθεί για την παροχή υπηρεσιών συναφών προς τα ΚΔΗΦ	0%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο κατωτέρω Πίνακας παρουσιάζει την χωρική ενότητα που καλύπτεται από τη Δομή ΚΔΗΦ της ΠΔΕ, που συμμετείχε στην έρευνα. Οι Δήμοι που εμφανίζονται επαναλαμβανόμενα (π.χ. Αγρίνιο, Ναύπακτος, Αιγιάλεια, Πάτρα, Μεσολόγγι) δείχνουν ότι το δείγμα καλύπτει διαφορετικά σημεία της Περιφέρειας, με κάποιες συγκεντρώσεις σε αστικά κέντρα και ενδιάμεσες περιοχές. Η αναφορά στο Δήμο δεν είναι απλώς τυπικό στοιχείο, αντιθέτως επιτρέπει την ανάγνωση των δεδομένων με υπόβαθρο τοπικού κοινωνικού ιστού (π.χ. δυνατότητες συνεργασιών, προσβασιμότητα, ύπαρξη άλλων κοινωνικών δομών).

Πίνακας 163: Αποτύπωση της χωρικής ενότητας που καλύπτεται από τη Δομή ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχε στην έρευνα.

Ονομασία Δομής	Δήμος που καλύπτεται από τη Δομή
Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»	Δήμος Ναυπακτίας & Δήμος Δωρίδος
Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου	Δήμος Αιγιαλείας
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων	Δήμος Αγρινίου
Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. <<ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ>>	Δήμος Αγρινίου
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	Δήμος Πατρέων
Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»	Δήμος Ι.Π. Μεσολογγίου και Δήμος Αγρινίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Β1.	**Αναφέρατε το συνολικό αριθμό στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου)**

Η αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης /με σύμβαση έργου) των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα. Η Δομή με τους λιγότερους εργαζόμενους (9) είναι η «Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων» και αυτή με τους περισσότερους (18) είναι το «Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο "Η ΜΕΡΙΜΝΑ"».

Πίνακας 164: Αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΕΛΕΩΝ (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου)
Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»	10
Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου	13
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων	9
Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. <<ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ>>	10
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	18
Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»	15

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Η στελέχωση των δομών παρουσιάζεται στον κατωτέρω Πίνακα και φανερώνει πως οι δομές έχουν συγκροτήσει ένα βασικό διεπιστημονικό σχήμα, στο οποίο προστίθενται υποστηρικτικές και βοηθητικές ειδικότητες. Συγκεκριμένα:

- Σχεδόν σε όλες τις Δομές ΚΔΗΦ υπάρχει ένας γιατρός, με εξαίρεση το «Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου», που δε διαθέτει κάνεναν. Ο Μ.Ο. είναι 1,2 ιατροί ανά Δομή (1–2 γιατροί).
- Η ειδικότητα του Κοινωνικού Λειτουργού είναι ιδιαίτερα σταθερή. Όλα τα ΚΔΗΦ δηλώνουν κοινωνικό λειτουργό, με Μ.Ο. περίπου 1,7 άτομα ανά δομή (από 1 έως 3).
- Ο Ψυχολόγος εμφανίζεται με σημαντικό βάρος, καθώς στις πέντε από τις έξι Δομές καταγράφονται ψυχολόγοι, με Μ.Ο. 1,6 ανά δομή.
- Η ειδικότητα του Εργοθεραπευτή/ τριας δηλώνεται ρητά σε ορισμένες δομές (1 εργοθεραπευτής ανά δομή εκεί όπου εμφανίζεται).
- Η ειδικότητα των οδηγών και των μεταφορών ασθενών δηλώνεται στις Δομές, με τους οδηγούς να είναι κατά Μ.Ο. 2 ανά Δομή, με εύρος από 1 έως 5 και τους μεταφορείς ασθενών περίπου 1,5. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι η μεταφορά δεν είναι περιφερειακή λειτουργία, αλλά κεντρική: για μεγάλο μέρος των ωφελουμένων, η πρόσβαση στη δομή προϋποθέτει οργανωμένη υπηρεσία μετακίνησης με ανθρώπινο και υλικό δυναμικό.

- Το βοηθητικό προσωπικό παρουσιάζει (μέσος όρος 2 άτομα ανά Δομή) και οι βοηθοί νοσοκόμου (περίπου 1,5 ανά δομή) επιβεβαιώνουν ότι η καθημερινή φροντίδα και η υποστήριξη κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων έχουν ουσιαστική στελέχωση. Παράλληλα, προβλέπεται γραμματειακή υποστήριξη (γύρω στο 1,3 άτομα ανά δομή), που υποστηρίζει το διοικητικό/διαχειριστικό κομμάτι.
- Στο πεδίο της «άλλης ειδικότητας» εμφανίζονται συνδυασμοί όπως ειδικοί παιδαγωγοί, φυσικοθεραπευτές, γυμναστές, λογοθεραπευτές, κοινωνιολόγοι. Αυτό δείχνει ότι πολλές δομές δεν περιορίζονται στο ελάχιστο απαιτούμενο σχήμα, αλλά επιχειρούν να το εμπλουτίσουν με πρόσθετες ειδικότητες, όταν αυτό είναι εφικτό, για να καλύψουν πολυπαραγοντικές ανάγκες.

Συνολικά, από την ερώτηση Β1 προκύπτει η εικόνα ενός συστήματος που έχει επενδύσει σε μια πολυκλαδική ομάδα γύρω από τον ωφελούμενο, με ιδιαίτερη έμφαση στα λειτουργικά/υποστηρικτικά κομμάτια (μεταφορά, βοηθητικό προσωπικό) και στα ψυχοκοινωνικά (κοινωνική εργασία, ψυχολογία).

Πίνακας 165: Αποτύπωση του συνολικού αριθμού στελεχών (πλήρους ή μερικής απασχόλησης / με σύμβαση έργου) των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	Ιατρός	Κοινωνικός/ή Λειτουργός	Εργοθεραπευτή ς/τρια	Ψυχολόγος	Οδηγός	Γραμματειακή υποστήριξη	Βοηθός Νοσοκόμου	Βοηθητικό προσωπικό	Μεταφορέας ασθενών	Άλλη ειδικότητα
Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»	10%	10%	10%	10 %	10%	20%	10%	10%	10%	1 Κεραμίστας, 1 Καθαρίστρια, 1 Γυμνάστρια, 1 Φυσικοθεραπευτή, 1 Νοσηλεύτρια, 1 Λογοθεραπεύτρια, 1 Μουσικολόγος, 1 Φιλόλογος
Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου	0%	15%	8%	8%	15%	8%	15%	8%	23%	1 Ειδ. Παιδαγωγός, 1 Φυσικοθεραπευτής, 1 Γυμνάστρια
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσε	22%	11%	11%	0%	11%	11%	11%	22%	0%	Φυσικοθεραπευτής, Λογοθεραπευτής, Μουσικός

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	Ιατρός	Κοινωνικός/ή Λειτουργός	Εργοθεραπευτή ς/τρια	Ψυχολόγος	Οδηγός	Γραμματειακή υποστήριξη	Βοηθός Νοσοκόμου	Βοηθητικό προσωπικό	Μεταφορέας ασθενών	Άλλη ειδικότητα
ως Αναπήρων Προσώπων										
Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»	10%	10%	10%	20 %	10%	10%	10%	10%	10%	1 Ειδ. Παιδαγωγός, 1 Λογιστής, 1 Λογιστής Εξωτερικός Συνεργάτης
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	6%	17%	0%	11 %	28%	6%	11%	22%	0%	Βοηθός εργοθεραπευτή 2, Φυσικοθεραπευτής/τρι α 1, Λογοθεραπευτής/τρια 1, Ειδικοί παιδαγωγοί 3, Εκπαιδευτές 8, Γυμναστής 1 Μουσικός 1
Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»	7%	13%	0%	13 %	13%	13%	13%	20%	7%	Κοινωνιολόγος 1, Φυσικοθεραπευτής 2, Λογοθεραπεύτρια 1, Γυμναστές 2, Λογιστές 2 Εκπαιδεύτριες ραπτικής 2 Εκπαιδεύτριες κεραμικής 2

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β2.	**Πόσο επαρκής θεωρείτε ότι είναι η στελέχωση της δομής; (4=ΠΟΛΥ ΕΠΑΡΚΗΣ , 1= ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ)**

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει το βαθμό επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα, ανά Δομή ΚΔΗΦ. Ως προς τον αριθμό στελεχών,

τέσσερα από τα έξι ΚΔΗΦ βαθμολογούν τη στελέχωση με 4, δηλαδή τη θεωρούν «πολύ επαρκή», ενώ δύο τη βαθμολογούν με 3, ως «σχετικά επαρκή». Δεν εμφανίζονται καθόλου τιμές 1 ή 2, άρα καμία δομή δεν δηλώνει ότι η στελέχωση είναι ανεπαρκής ή σχετικά ανεπαρκής. Ακριβώς η ίδια κατανομή εμφανίζεται και στην αξιολόγηση ως προς τη σύνθεση των ειδικοτήτων, καθώς τέσσερις δομές δηλώνουν ότι η σύνθεση των ειδικοτήτων είναι «πολύ επαρκής» (4) και δύο ότι είναι «σχετικά επαρκής» (3).

Πίνακας 166: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα, ανά Δομή ΚΔΗΦ.

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	
	Ως προς τον αριθμό στελεχών;	Ως προς τη σύνθεση των ειδικοτήτων;
Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»	4	4
Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου	3	3
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων	4	4
Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»	4	4
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	3	3
Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»	4	4

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Οι δύο ακόλουθοι Πίνακες παρουσιάζουν το βαθμό επάρκειας στελέχωσης των Δομών της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι Δομές αξιολογούν τη στελέχωση ως σχετικά επαρκή, (μέσος όρος 3,7/4), τόσο ως προς τον αριθμό προσωπικού όσο και τη σύνθεση ειδικοτήτων.

Πίνακας 167: Αποτύπωση του βαθμού επάρκειας στελεχών και ειδικοτήτων των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

	ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	
	Ως προς τον αριθμό στελεχών	Ως προς τη σύνθεση των ειδικοτήτων
ΣΥΝΟΛΟ ΔΟΜΩΝ	3,7	3,7

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Β3.	**Εφόσον στο προηγούμενο ερώτημα χαρακτηρίσατε τη στελέχωση της Δομής ως «σχετικά ανεπαρκή» ή «ανεπαρκή», παρακαλούμε να προσδιορίσετε τις ελλείψεις σε προσωπικό (ειδικότητα και αριθμό) και περιγράψτε τις ανάγκες ή δυσκολίες που δεν καλύπτονται με το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό.**

Κέντρο Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Β4.	**Για την παρακολούθηση των ωφελούμενων ποια από τα παρακάτω στοιχεία τηρούνται;**

Ο κατωτέρω Πίνακας παρουσιάζει τα στοιχεία που τηρούνται για την παρακολούθηση των ωφελούμενων των Δομών ΚΔΗΦ της ΠΔΕ, που συμμετείχαν στην έρευνα. Η πλειονότητα των Δομών δηλώνει ότι τηρεί συστηματικά δημογραφικά στοιχεία τόσο για τους αιτούντες συνδρομή, όσο και για τους ωφελούμενους (ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ.). Επίσης, σε ένα σημαντικό μέρος των περιπτώσεων καταγράφονται και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά (π.χ. αν ο ωφελούμενος ανήκει σε ευάλωτη ή ειδική κοινωνική ομάδα). Η πρακτική αυτή δείχνει ότι τα ΚΔΗΦ του δείγματος λειτουργούν με μια λογική συστηματικής τεκμηρίωσης του πληθυσμού τους. Η ύπαρξη κοινωνικών χαρακτηριστικών επιτρέπει την καλύτερη στοχοθέτηση παρεμβάσεων (π.χ. όταν ο ωφελούμενος ανήκει ταυτόχρονα σε πολλαπλές ευαλωτότητες) και βοηθά στην εξαγωγή δεικτών κοινωνικής ένταξης.

Πίνακας 168: Παρουσίαση των στοιχείων που τηρούνται για την παρακολούθηση των ωφελούμενων των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	ΔΟΜΗ
Δημογραφικά στοιχεία αιτούντων συνδρομή (π.χ. φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ.)	**Κέντρο Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου:** ΝΑΙ **Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»:** ΝΑΙ **Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»:** ΝΑΙ **Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»:** ΝΑΙ
Δημογραφικά στοιχεία ωφελουμένων (π.χ. φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ.)	**Κέντρο Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»:** ΝΑΙ **Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου:** ΝΑΙ **Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων:** ΝΑΙ **Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»:** ΝΑΙ **Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»:** ΝΑΙ
Κοινωνικά χαρακτηριστικά ωφελουμένων (π.χ. ένταξη σε ευάλωτη ή ειδική κοινωνική ομάδα)	**Κέντρο Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»:** ΝΑΙ **Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»:** ΝΑΙ **Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»:** ΝΑΙ **Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»:** ΝΑΙ
Άλλα (παρακαλώ αναφέρατε):	**Κέντρο Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	ΔΟΜΗ
	Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου. **Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»:** Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ – ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Γ1.	**Αναφέρατε τη δυναμικότητα (μέγιστη) της δομής**

Ο κατωτέρω Πίνακας παρουσιάζει τα στοιχεία μέγιστης δυναμικότητας των Δομών ΚΔΗΦ της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Η δηλωμένη δυναμικότητα των Δομών παρουσιάζει διαφοροποιήσεις, με τον μέγιστο αριθμό ωφελούμενων 216 άτομα στο «Εργαστήρι "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ"» και ελάχιστο 15 άτομα στο «Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. "ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ"». Ο μ.ο. είναι περίπου 80 ωφελούμενοι ανά Δομή. Ωστόσο, τα ΚΔΗΦ του δείγματος υπάγονται σε δύο εντελώς διαφορετικά «μοντέλα», μικρά ΚΔΗΦ γειτονιάς/ πόλης, που εξυπηρετούν περιορισμένο αριθμό ατόμων και ΚΔΗΦ πολύ μεγαλύτερης κλίμακας.

Πίνακας 169: Παρουσίαση των στοιχείων μέγιστης δυναμικότητας των Δομών ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΔΟΜΗΣ ΚΔΗΦ
Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»	35
Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου	Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΔΟΜΗΣ ΚΔΗΦ
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων	29
Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»	15
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	103
Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»	216

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Γ2.	**Από τους/τις φιλοξενούμενους/ες στο ΚΔΗΦ πόσοι/ες εξυπηρετούνται με τη χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ και πόσοι/ες εκτός του ΕΣΠΑ;**

Ο κατωτέρω Πίνακας παρουσιάζει σε απόλυτη και ποσοστιαία τιμή τους ωφελούμενους που εξυπηρετούνται μέσω και εκτός του ΕΣΠΑ στις Δομές ΚΔΗΦ της ΠΔΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Οι δηλώσεις για τον αριθμό ωφελούμενων εντός και εκτός ΕΣΠΑ δείχνουν ότι τα ΚΔΗΦ εξυπηρετούν πολλαπλάσιους ωφελούμενους πέραν του αυστηρά χρηματοδοτούμενου σκέλους. Ο αριθμός ωφελουμένων με χρηματοδότηση ΕΣΠΑ κυμαίνεται από 0 έως 30, με μέσο όρο περίπου 13 άτομα ανά δομή, με τις Δομές «Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου» και «Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων» να μη διαθέτουν καθόλου ωφελούμενους ΕΣΠΑ. Αντίθετα, οι ωφελούμενοι εκτός ΕΣΠΑ ξεκινούν από 5 και φτάνουν μέχρι 138, με μ.ο. περίπου στα 42 άτομα ανά Δομή. Η ύπαρξη ωφελούμενων με και χωρίς τη χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ υπογραμμίζει πως τα ΚΔΗΦ λειτουργούν ως πυλώνες ευρύτερης κοινωνικής φροντίδας, με τη χρηματοδότηση ΕΣΠΑ να καλύπτει ένα μέρος μόνο της πραγματικής ζήτησης.

Πίνακας 170: Αποτύπωση (σε απόλυτη και ποσοστιαία τιμή) των φιλοξενούμενων που εξυπηρετούνται με και χωρίς την χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ στις Δομές ΚΔΗΦ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που συμμετείχαν στην έρευνα.

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ (ΑΠΟΤΥΤΗ ΤΙΜΗ)		ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ (ΠΟΣΟΣΤΟ)	
	ΕΣΠΑ	ΕΚΤΟΣ ΕΣΠΑ	ΕΣΠΑ	ΕΚΤΟΣ ΕΣΠΑ
Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»	20	15	57%	43%
Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου	0	30	0%	100%

ΔΟΜΗ ΚΔΗΦ	ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ (ΑΠΟΤΥΤΗ ΤΙΜΗ)		ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ (ΠΟΣΟΣΤΟ)	
	ΕΣΠΑ	ΕΚΤΟΣ ΕΣΠΑ	ΕΣΠΑ	ΕΚΤΟΣ ΕΣΠΑ
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων	0	8	0%	100%
Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»	10	5	67%	33%
Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	20	59	25%	75%
Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»	30	138	18%	82%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Στο ερώτημα αν ο πραγματικός αριθμός φιλοξενούμενων είναι μεγαλύτερος, μικρότερος ή ίδιος με αυτόν που είχε σχεδιαστεί κατά την έγκριση, οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Η πλειοψηφία (60%) αναφέρει πως είναι ο ίδιος αριθμός, ενώ το 40% δηλώνεται ότι οι φιλοξενούμενοι είναι λιγότεροι από τον αρχικό σχεδιασμό. Δεν εμφανίζεται καμία περίπτωση όπου οι πραγματικοί ωφελούμενοι να είναι περισσότεροι από όσους είχαν προβλεφθεί.

Γ3.	**Σε σχέση με ότι είχε σχεδιασθεί αρχικά, κατά την έγκριση χρηματοδότησης του ΚΔΗΦ, οι φιλοξενούμενοι είναι:**	**Περισσότεροι**	0 %	**Λιγότεροι**	40 %	**Ο ίδιος αριθμός**	60 %

Γ4.	**Εάν από την προηγούμενη ερώτηση προκύπτει ότι υπάρχουν αποκλίσεις σε ποιους παράγοντες αυτές οφείλονται;**

Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας «ΑΛΚΥΟΝΗ»: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Ειδικό Κέντρο Αποκατάστασης και Μέριμνας ΑμεΑ Αιγίου: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας & Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων: Στην μη αποδοχή του προβλήματος του παιδιού από την οικογένεια και την εγγραφή του σε τυπικό πλαίσιο εκπαίδευσης.

Κ.Δ.Η.Φ. Α.μεΑ. «ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ»: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»: Απροσδιόριστοι παράγοντες

Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»: Δε εντοπίζεται σχετική αναφορά εντός του ερωτηματολογίου.

Γ5.	**Πόσο συχνά προσφέρονται οι παρακάτω υπηρεσίες προς τους ωφελούμενους;**

Η καθημερινή λειτουργία των ΚΔΗΦ, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις, χαρακτηρίζεται από σταθερότητα και πυκνότητα παροχής των βασικών υπηρεσιών. Η μεταφορά των ωφελουμένων από και προς το Κέντρο γίνεται καθημερινά. Το ίδιο ισχύει και για τη διαμονή και διατροφή (πρόχειρο γεύμα) και για τις δραστηριότητες σε εργαστήρια (εργοθεραπείες), που παρέχονται κι αυτές σε καθημερινή βάση. Στις άλλες δραστηριότητες ειδικής αγωγής (λογοθεραπείες, φυσικοθεραπείες κ.λπ.) η εικόνα είναι ελαφρώς πιο μικτή. Στις περισσότερες δομές είναι καθημερινές, αλλά σε μία καταγράφονται σε εβδομαδιαία βάση. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με την ατομική /ομαδική άσκηση, όπου στο 50% των ΚΔΗΦ παρέχεται καθημερινά, ενώ στο υπόλοιπο 50% μία φορά την εβδομάδα.

Η εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση και στις δραστηριότητες καθημερινής ζωής συνήθως έχει καθημερινό χαρακτήρα, με κάποιες δομές να την τοποθετούν σε εβδομαδιαία επαναληπτικότητα, ανάλογα με την οργάνωση του προγράμματος. Η δημιουργική απασχόληση και οι δραστηριότητες κοινωνικοποίησης εμφανίζονται, στις περισσότερες περιπτώσεις, ως καθημερινή πρακτική. Αντίθετα, η συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης είναι κυρίως εβδομαδιαία ή με πιο σύνθετη περιοδικότητα (π.χ. ορισμένα προγράμματα σε μηνιαία/ετήσια βάση). Η συνολική εικόνα είναι ότι τα ΚΔΗΦ λειτουργούν ως ζωντανά κέντρα καθημερινής παρουσίας και δραστηριότητας για τους ωφελούμενους, όχι ως περιστασιακές υπηρεσίες. Ο συνδυασμός καθημερινών βασικών υπηρεσιών με εβδομαδιαίες και περιοδικές δραστηριότητες πολιτισμού/ ψυχαγωγίας υποδεικνύει μια προσπάθεια να δομηθεί ένα ολιστικό πρόγραμμα γύρω από τον άνθρωπο.

Γ6.	**Εντοπίζονται επιμέρους προβλήματα ή ελλείψεις στην παροχή των παρακάτω υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους; (Παρακαλούμε σημειώστε με «Χ» τη στήλη που αντιστοιχεί σε κάθε περίπτωση.)**

Οι Δομές ΚΔΗΦ κλήθηκαν να δηλώσουν αν εντοπίζουν προβλήματα σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, προέκυψε ένα πολύ χαρακτηριστικό μοτίβο. Στη μεταφορά, μόνο το 17% Των Δομών δηλώνει ότι αντιμετωπίζει πρόβλημα. Το ζήτημα της συγκεκριμένης Δομής συνδέεται με την παλαιότητα των οχημάτων και την ανάγκη ανανέωσης του στόλου. Έτσι, αν και η υπηρεσία παρέχεται καθημερινά, η υλικοτεχνική της βάση δεν είναι παντού εξίσου ασφαλής ή σύγχρονη. Στο πεδίο της διαμονής/ διατροφής και των εργαστηριακών δραστηριοτήτων (εργοθεραπείες) δεν αναφέρονται προβλήματα, γεγονός που δείχνει ότι αυτά τα δύο στοιχεία έχουν οργανωθεί και σταθεροποιηθεί.

Το πιο έντονο σήμα προβλημάτων εμφανίζεται στις «Άλλες δραστηριότητες ειδικής αγωγής», με το 67% των Δομών να δηλώνουν ότι αντιμετωπίζουν προβλήματα ή ελλείψεις, με στις περιγραφές που δίνονται προκύπτουν ξεκάθαρα θέματα έλλειψης λογοθεραπευτή και έλλειψης φυσικοθεραπευτή. Διατυπώσεις όπως «χρειαζόμαστε λογοθεραπευτή» ή αναφορές στην έλλειψη φυσικοθεραπείας δείχνουν ότι η πρόσβαση σε αυτές τις κεντρικές θεραπευτικές ειδικότητες δεν είναι εξασφαλισμένη με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις δομές.

Τέλος, το 17% των Δομών δήλωσε πως εντοπίζει πρόβλημα στη δημιουργική απασχόληση και δραστηριότητες κοινωνικοποίησης. Το πρόβλημα δεν αφορά την ύπαρξη προσωπικού, αλλά τον χώρο, καθώς γίνεται λόγος για «μικρό χώρο με έλλειψη αιθουσών». Στη συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «δεν υπάρχει χώρος άθλησης εντός της δομής ή στον αύλειο χώρο».

Γ7.	**Σε όσες υπηρεσίες απαντήσατε «ΝΑΙ» στο προηγούμενο ερώτημα, περιγράψτε συνοπτικά το είδος του προβλήματος ή της έλλειψης που εντοπίζεται.**

Από τις απαντήσεις της προηγούμενης ερωτήσεις προκύπτει μία πολυδιάστατη εικόνα προβλημάτων. Από τη μία, δομικές ελλείψεις σε ειδικές θεραπευτικές ειδικότητες, από την άλλη, χωρικοί και υλικοτεχνικοί περιορισμοί που επηρεάζουν τη δυνατότητα να υλοποιούνται συγκεκριμένες κατηγορίες δραστηριοτήτων. Αυτό διαφοροποιεί τις Δομές μεταξύ τους, καθώς κάποιες έχουν καταφέρει να συμπληρώσουν κρίσιμες

ειδικότητες, ενώ άλλες λειτουργούν με δεδομένα κενά, τα οποία όμως τα ίδια τα στελέχη δεν τα αξιολογούν απαραίτητα ως «γενική» ανεπάρκεια στελέχωσης.

Γ8.	**Αναφέρατε τρεις (3) ενδεικτικές δραστηριότητες ή υπηρεσίες κοινωνικοποίησης που αναπτύσσονται ή παρέχονται εντός ή εκτός της Δομής, καθώς και τη συχνότητα με την οποία πραγματοποιούνται (π.χ. εβδομαδιαία, μηνιαία, ετήσια, περιστασιακά).**

Κάθε μία από τις έξι δομές περιγράφει τρεις ενδεικτικές δραστηριότητες κοινωνικοποίησης, συνοδευόμενες από τη συχνότητα υλοποίησής τους. Οι δραστηριότητες αυτές παρουσιάζουν τον ενδιαφέροντα τρόπο με τον οποίο τα ΚΔΗΦ συνδέονται με την κοινότητα. Στις περιγραφές υφίστανται τα εξής:

- τα αθλητικές δράσεις (π.χ. προπονήσεις καλαθοσφαίρισης, συμμετοχή σε μαζικούς αγώνες),
- επισκέψεις και υποδοχή σχολείων και συλλόγων στις δομές,
- συμμετοχή σε θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις, πολιτιστικά δρώμενα,
- εκδρομές ψυχαγωγικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα,
- δράσεις εντός της κοινότητας (π.χ. χορωδίες, εμφανίσεις σε εκδηλώσεις, συνεργασίες με κοινωνικά παντοπωλεία).

Ως προς τη συχνότητα, οι περισσότερες δράσεις του «πρώτου επιπέδου» (η βασική δραστηριότητα κοινωνικοποίησης που δηλώνεται πρώτη) υλοποιούνται σε εβδομαδιαία βάση, κάτι που σημαίνει ότι η έξοδος από το κέντρο ή η υποδοχή εξωτερικών ομάδων δεν είναι σπάνιο γεγονός, αλλά συστατικό στοιχείο της λειτουργίας. Οι δεύτερες και τρίτες δραστηριότητες εμφανίζονται συχνά σε μηνιαία ή ετήσια βάση, ή με δείκτες όπως «4–5 φορές τον χρόνο» ή «10–15 φορές», που δείχνουν μια σταθερή, επαναλαμβανόμενη, αλλά όχι καθημερινή παρουσία σε εκδηλώσεις και δράσεις.

Γ9.	**Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την εφαρμογή του απλοποιημένου κόστους;**
Γ10.	**Αντιμετωπίσατε προβλήματα από την υιοθέτηση και εφαρμογή του μοναδιαίου κόστους;**
Γ11.	**Εάν ΝΑΙ, αναφέρατε συνοπτικά τα σημαντικότερα προβλήματα**

Γ12.	**Αναφέρατε τις προτάσεις σας σχετικά με την εφαρμογή του μοναδιαίου κόστους σε μελλοντικές παρεμβάσεις.**

Στο ερώτημα για το πόσο ικανοποιημένοι είναι από την εφαρμογή του απλοποιημένου/μοναδιαίου κόστους, το 34% των ΚΔΗΦ δηλώνουν ότι είναι «πολύ» ικανοποιημένα, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό επιλέγει την απάντηση «Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ (ΔΞ/ΔΑ). Αυτό σημαίνει ότι ένα μέρος του δείγματος έχει διαμορφώσει ξεκάθαρα θετική άποψη για το εργαλείο, ενώ άλλο μέρος είτε δεν έχει επαρκή εικόνα είτε δεν νιώθει άνετα να το αξιολογήσει.

Στο επόμενο ερώτημα, που αφορά την ύπαρξη προβλημάτων από την υιοθέτηση του μοναδιαίου κόστους, 51% δομές ουσιαστικά δηλώνουν «Όχι». Στα ανοικτά σχόλια που σχετίζονται με τις προτάσεις/ παρατηρήσεις, αναδεικνύονται τρεις βασικές απαντήσεις:

1. Η επισήμανση ότι, λόγω της ιδιαιτερότητας των ωφελουμένων, το μοντέλο του μοναδιαίου κόστους είναι «βοηθητικό», αλλά έχει όρια και δεν αποτυπώνει πάντα τη σύνθετη πραγματικότητα.
2. Η άποψη ότι, αν το μοναδιαίο κόστος ήταν υψηλότερο, θα μπορούσαν να καλυφθούν περισσότερες ανάγκες.
3. Η πρόταση για ευρύτερη εφαρμογή του μοντέλου, που δείχνει ότι όσοι/ες το έχουν κατανοήσει θεωρούν ότι έχει και θετικά στοιχεία (σταθερότητα, διαφάνεια, προβλεψιμότητα).

Το συνολικό μήνυμα είναι ότι τα ΚΔΗΦ δεν απορρίπτουν το μοναδιαίο κόστος· αντιθέτως, σε αρκετές περιπτώσεις δηλώνουν ικανοποίηση, αλλά ταυτόχρονα υποδεικνύουν την ανάγκη για προσαρμογές στο ύψος του και για καλύτερη ενημέρωση/κατανόηση των ίδιων των στελεχών.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ-ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Η Ενότητα Δ αναδεικνύει τα ΚΔΗΦ ως κόμβους ενός δικτύου κοινωνικών, εκπαιδευτικών και υγειονομικών φορέων.

Δ1.	**Με ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες/φορείς ή δομές της περιοχής σας υλοποιήθηκαν δράσεις συνεργασίας σύμφωνα με το σχέδιο δικτύωσης της δομής;**

Όλες οι Δομές δηλώνουν συνεργασία με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου και της Περιφέρειας, γεγονός φυσικό για δομές που λειτουργούν ενταγμένες σε ένα σύστημα κοινωνικής πολιτικής. Το 78% των Δομών

δηλώνει πως παρουσιάζει συνεργασία με τα Κέντρα Κοινότητας, με τα ΚΑΠΗ/ΚΗΦΗ/ΚΔΑΠ-ΑμεΑ/ΚΔΗΦ και με συλλόγους ατόμων με αναπηρία. Το 49% των Δομών αναφέρει συνεργασία με Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης και με εκκλησιαστικά ιδρύματα, ενώ το 32% εμφανίζεται πως συνεργάζεται με Ιδρύματα/Θεραπευτήρια κλειστής περίθαλψης και με Κέντρα Υγείας. Σε 78% των Δομών δηλώνει συνεργασία με άλλες Δομές κοινωνικής πρόνοιας (ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ) και με πολιτιστικούς/ αθλητικούς συλλόγους, ενώ το 49% συνεργάζεται με εκπαιδευτικά ιδρύματα με εστίαση στην ειδική αγωγή. Πολύ πιο περιορισμένη είναι η συνεργασία με Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς (ΚοιΣΠΕ), όπου εμφανίζεται μόνο σε μία δομή και δεν δηλώνεται καθόλου συνεργασία με Κέντρα Νεότητας.

Δ2.	**Αναφέρατε δράσεις που υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται κατόπιν συνεργασίας με άλλο φορέα/υπηρεσία στο πλαίσιο της δικτύωσης της Δομής, καθώς και τον σχετικό φορέα / υπηρεσία.**

Οι Δομές δεν περιορίζονται σε «τυπικές» συνεργασίες. Περιγράφουν συγκεκριμένες κοινές δράσεις με τους Φορείς, όπως προπονήσεις καλαθοσφαίρισης σε συνεργασία με αθλητικούς συλλόγους, συμμετοχή σε ημιμαραθωνίους, διοργάνωση εκθέσεων ζωγραφικής και φεστιβάλ χορωδιών, Χριστουγεννιάτικες γιορτές και bazaar, συμμετοχή σε καμπάνιες όπως το «Pink the City» ή δράσεις της «Φλόγας Αγάπης». Παράλληλα, συναντώνται εκπαιδευτικές δράσεις με βιβλιοθήκες, σχολεία και δομές της τοπικής αυτοδιοίκησης, επισκέψεις σε μουσεία, περιβαλλοντικές δράσεις, ενημερωτικές ημερίδες κ.ά.

Από το σύνολο των δηλωμένων ενεργειών προκύπτει πως κάθε ΚΔΗΦ εμφανίζεται να συμμετέχει κατά μ.ο. σε πάνω από πέντε διαφορετικές δράσεις συνεργασίας, με περισσότερους από τέσσερις συνεργαζόμενους Φορείς. Αυτό συνθέτει την εικόνα ενός δικτύου όπου τα ΚΔΗΦ δεν είναι «κλειστές μονάδες», αλλά ενεργοί συμπαίκτες σε μια σειρά από γεγονότα και δράσεις που συμβαίνουν στην περιοχή. Η δικτύωση δεν είναι απλώς διοικητική, αλλά ουσιαστική, με απτές εμπειρίες για τους ωφελούμενους και με συμβολισμό προς την κοινωνία.

Δ3.	**Τι ποσοστό (%) των ωφελούμενων, κατά μέσο όρο σε ετήσια βάση, παραπέμφθηκε;**

Περίπου 5% των ωφελουμένων παραπέμπονται «από Ίδρυμα/Θεραπευτήριο στη δομή», γύρω στο 20% παραπέμπονται «από το ΚΔΗΦ στο Κέντρο Κοινότητας» και περίπου 30% «από το Κέντρο Κοινότητας στο ΚΔΗΦ».

Δ4.	**Έχουν διοργανωθεί δράσεις δημοσιότητας από το ΚΔΗΦ(εκδηλώσεις, ημερίδες κ.α.);**
Δ5	**Εάν απαντήσατε ΝΑΙ στο προηγούμενο ερώτημα, αναφέρατε τις τρεις κυριότερες δράσεις**

Πέντε από τα έξι ΚΔΗΦ δηλώνουν ότι έχουν υλοποιήσει δράσεις δημοσιότητας, όπως εκδηλώσεις, ημερίδες και άλλες μορφές δημόσιας παρουσίας. Οι τρεις κυριότερες δράσεις που αναφέρονται από κάθε Δομή συνθέτουν ένα μωσαϊκό παρεμβάσεων: καλοκαιρινές εκδηλώσεις με μουσικοκινητικά δρώμενα, ημερίδες, συμμετοχή ή διοργάνωση ημιμαραθωνίων, Χριστουγεννιάτικα bazaar, εκδηλώσεις για την 3η Δεκεμβρίου – Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία, θεατρικές παραστάσεις, αποκριάτικοι χοροί, επισκέψεις σε σχολεία και δεύτερες εκπαιδευτικές δομές κ.ά.

Οι δράσεις αυτές έχουν διπλό ρόλο. Από τη μία, λειτουργούν ως εργαλείο ένταξης των ωφελουμένων. Από την άλλη, αποτελούν μηχανισμό ευαισθητοποίησης της κοινότητας για τα θέματα της αναπηρίας, της αποδοχής και της συμπερίληψης. Τα ΚΔΗΦ δεν «διαχειρίζονται» απλώς έναν πληθυσμό· κάνουν ταυτόχρονα δημόσια πολιτική στο πεδίο, μέσω της παρουσίας τους στον δημόσιο χώρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μελέτη «Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ+ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» επιβεβαιώνει ότι το περιφερειακό σύστημα κοινωνικής προστασίας έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια με συνέπεια, στρατηγική στόχευση και αξιοσημείωτη αποτελεσματικότητα. Οι δομές που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ αποτελούν πλέον αναπόσπαστο και ενεργό τμήμα του κοινωνικού ιστού, παρέχοντας ουσιαστική στήριξη σε ευάλωτους συμπολίτες και ενισχύοντας με σταθερό τρόπο την κοινωνική συνοχή σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων αναδεικνύει ένα οικοσύστημα υπηρεσιών που έχει εδραιωθεί και λειτουργεί με συνέπεια προς τους στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος και της περιφερειακής στρατηγικής κοινωνικής ένταξης.

Τα ευρήματα της πρωτογενούς έρευνας καταδεικνύουν ότι οι περισσότερες δομές απολαμβάνουν υψηλού επιπέδου αποδοχή από τους ωφελούμενους. Η σχέση εμπιστοσύνης που χτίζεται με το προσωπικό, η αξιοπιστία των παρεχόμενων υπηρεσιών και η αίσθηση ασφάλειας που προσφέρουν οι δομές διαμορφώνουν ένα περιβάλλον που όχι μόνο καλύπτει άμεσες ανάγκες, αλλά προάγει την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και την κοινωνική συμμετοχή. Ειδικά σε δομές όπως τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας και οι υπηρεσίες για άτομα με αναπηρία, ο κοινωνικός αντίκτυπος εκτείνεται πολύ πέρα από τις τυπικές λειτουργίες φροντίδας, προωθώντας ενεργά την ορατότητα, την αποδοχή και την ενίσχυση της συμπερίληψης στις τοπικές κοινότητες. Αντίστοιχα, οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, οι Δομές Αστέγων και τα Κέντρα Κοινότητας επιβεβαιώνουν καθημερινά τον ρόλο τους ως σημεία σταθερότητας για άτομα που βρίσκονται σε έντονα ευάλωτες συνθήκες.

Η ανάλυση των δεδομένων αναδεικνύει παράλληλα συγκεκριμένες προκλήσεις, οι οποίες δεν αμφισβητούν τη συνολική αποτελεσματικότητα του συστήματος, αλλά αποτυπώνουν το αναμενόμενο πλαίσιο συνεχούς βελτίωσης στο οποίο λειτουργούν οι σύγχρονες δομές κοινωνικής φροντίδας. Η ανάγκη ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού, η αναβάθμιση ή καλύτερη προσαρμογή ορισμένων υποδομών, η διεύρυνση εξειδικευμένων υπηρεσιών και η βελτίωση της πληροφόρησης προς τους πολίτες αποτελούν σημεία στα οποία η Περιφέρεια έχει ήδη στραφεί τα τελευταία χρόνια και τα οποία μπορούν να ενισχυθούν περαιτέρω στην επόμενη προγραμματική φάση. Οι διαπιστώσεις αυτές συνδέονται άμεσα με τις γενικότερες ευρωπαϊκές και εθνικές κατευθύνσεις για πιο ολιστικές, προσβάσιμες και συμμετοχικές κοινωνικές υπηρεσίες.

Μία από τις σημαντικότερες διαπιστώσεις της μελέτης είναι ότι οι δομές που λειτουργούν υπό το ΕΚΤ+ δεν αποτελούν απλώς μηχανισμούς

διαχείρισης κοινωνικών αναγκών, αλλά λειτουργούν ως ενεργά εργαλεία δημόσιας πολιτικής. Με την παρουσία τους στο πεδίο, με τη συνεργασία τους με δήμους, φορείς και κοινότητες, και με την καθημερινή επαφή τους με τους ωφελούμενους, διαμορφώνουν συνθήκες κοινωνικής συνοχής και αμοιβαίας υποστήριξης που δεν μπορούν να επιτευχθούν μόνο με θεσμικά κείμενα. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει κατορθώσει να αναπτύξει ένα δίκτυο που όχι μόνο ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις, αλλά διαμορφώνει προϋποθέσεις μακροπρόθεσμης κοινωνικής ανθεκτικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, η συμβολή του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης αποδεικνύεται καθοριστική. Η συστηματική παρακολούθηση των δεδομένων, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η παραγωγή τεκμηριωμένης γνώσης δημιουργούν έναν μηχανισμό που ενισχύει τη λογοδοσία, βελτιώνει τη στοχοθέτηση των παρεμβάσεων και συμβάλλει σε μια πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματική κοινωνική πολιτική. Η παρούσα μελέτη αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της αξίας αυτού του μηχανισμού και της συμβολής του στη λήψη αποφάσεων που βασίζονται σε πραγματικά δεδομένα.

Συνολικά, τα συμπεράσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει διαμορφώσει ένα στιβαρό, λειτουργικό και δυναμικά εξελισσόμενο σύστημα κοινωνικών δομών. Η λειτουργία των υπηρεσιών αυτών ανταποκρίνεται στις βασικές ανάγκες των πολιτών, ενισχύει ουσιαστικά την κοινωνική συνοχή και θέτει τις βάσεις για περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση. Η επόμενη περίοδος μπορεί να αξιοποιήσει τα ευρήματα της μελέτης ώστε να προωθηθούν πιο στοχευμένες δράσεις, να ενισχυθεί η βιωσιμότητα των δομών και να συνεχιστεί η διαρκής αναβάθμιση των υπηρεσιών προς όφελος της κοινωνίας της Περιφέρειας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κεφάλαιο 1

Ελληνόγλωσση

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Δυτικής Ελλάδας. (2022). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027. Πάτρα: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ. (2025). Έρευνες στις νέες και συνεχιζόμενες Δομές ΕΚΤ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Πάτρα: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Ξενόγλωσση

Council of Europe. (2005). Concerted development of social cohesion indicators: Methodological guide. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

Chan, J., To, H. P., & Chan, E. (2006). Reconsidering social cohesion: Developing a definition and analytical framework for empirical research. Social Indicators Research, 75(2), 273–302. https://doi.org/10.1007/s11205-005-2118-1

Alcock, P. (2014). Social Policy in Britain (4th ed.). London: Palgrave Macmillan.

European Commission. (2017). European Pillar of Social Rights. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission. (2021). Cohesion Policy 2021–2027: Strengthening Social Europe. Brussels: European Commission.

Διαδικτυακές Πηγές - Ιστοσελίδες

Eurostat. (2022). Social protection statistics. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/eurostat

Κεφάλαιο 2

Ελληνόγλωσση

Ν. 2646/1998. Οργανισμός Κοινωνικής Φροντίδας και Άλλες Διατάξεις. (ΦΕΚ Α' 236/1998).

ΥΑ Π1β/Γ.Π.οικ.14951/2001. Ίδρυση και Λειτουργία ΚΗΦΗ. (ΦΕΚ Β' 1397/2001).

Ν. 3106/2003. Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας. (ΦΕΚ Α' 30/2003).

ΥΑ Π3β/Φ.ΓΕΝ./ΓΠ/οικ.3394/2006. Κανονισμός Λειτουργίας ΚΔΗΦ. (ΦΕΚ Β' 646/2007).

ΥΑ Π3β/Φ.ΓΕΝ./ΓΠ/οικ.10488/2008. Προδιαγραφές Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης. (ΦΕΚ Β' 646/2008).

Ν. 4019/2011. Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα. (ΦΕΚ Α' 216/2011).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2013). Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία στην Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΥΑ Δ23/οικ.19061/1457/2014. Κανονισμός Λειτουργίας Δομών Αστέγων. (ΦΕΚ Β' 2744/2014).

ΥΑ Δ23/οικ.27311/1110/2016. Πλαίσιο για Κέντρα Κοινότητας και Δομές Βασικών Αγαθών. (ΦΕΚ Β' 854/2016).

Ν. 4368/2016. Μέτρα για την Επιτάχυνση του Κυβερνητικού Έργου και άλλες διατάξεις (Άρθρο 7: Κέντρα Κοινότητας). (ΦΕΚ Α' 21/2016).

Κυριαζή, Α., & Κοκκώσης, Χ. (2017). «Δομές αστεγων στην Ελλάδα: αποτίμηση και προοπτικές». Επιστήμη & Κοινωνία, 37, 121-139.

Ν. 4486/2017. Μεταρρύθμιση Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. (ΦΕΚ Α' 115/2017).

Μανιτάκης, Α. (2018). *Συνταγματικό Δίκαιο: Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Ν. 4583/2018. Ρυθμίσεις για το πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι". (ΦΕΚ Α' 212/2018).

Σακελλαρόπουλος, Θ., & Θεοδωροπούλου, Μ. (2018). Κοινωνική Ένταξη των Ρομά: Πολιτικές και Προκλήσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Διεθνές Βήμα.

Υπουργείο Υγείας. (2018). Απολογισμός μεταρρύθμισης Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Αθήνα: Υπουργείο Υγείας.

Ν. 4636/2019. Εθνικός Μηχανισμός για την Κοινωνική Ένταξη. (ΦΕΚ Α' 169/2019).

Οικονόμου, Μ., & Σταθόπουλος, Ρ. (2019). «Η μετάβαση από την ασυλική φροντίδα στην κοινοτική ψυχική υγεία στην Ελλάδα». Ψυχιατρική, 30(1), 17-32.

Τζουβάρας, Μ. (2019). Εισαγωγή στην Κοινωνική Πολιτική. Αθήνα: Τόπος.

Πολυχρονίου, Κ., & Χαραλάμπους, Μ. (2019). «Προδιαγραφές λειτουργίας και ποιότητα υπηρεσιών στις Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης». Κοινωνική Πρόνοια, 16(2), 45-58.

Σπυρόπουλος, Γ., & Κουζής, Γ. (2019). Κοινωνική Πολιτική: Θεσμοί και Δράσεις στην Ελλάδα. Αθήνα: Κριτική.

Κυδωνιάτης, Μ. (2020). «Housing First: Μια καινοτόμος προσέγγιση για την αστεγία στην Ελλάδα». Κοινωνική Πολιτική, 10(1), 88-102.

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. (2021). Αξιολόγηση Κοινωνικών Δομών ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020 (Τελική Έκθεση). Τρίπολη: ΕΥΔΕ Πελοποννήσου.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. (2020). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη. Αθήνα: ΥΠΕΚΥΠ.

Περιφέρεια Αττικής. (2021). Τελική Έκθεση Αξιολόγησης Λειτουργίας Κοινωνικών Δομών ΠΕΠ Αττικής. Αθήνα: ΕΥΔΕ Αττικής.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (2021). Δελτίο Τύπου: «2ο Φεστιβάλ Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας – Συμμετοχή Παρατηρητηρίου ΠΔΕ».

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ. (2022). Περιφερειακό Σχέδιο Κοινωνικής Ένταξης Δυτικής Ελλάδας 2022-2025. Πάτρα: ΠΠΚΕ ΠΔΕ.

Υπουργείο Ανάπτυξης. (2022). *ΕΣΠΑ 2021–2027: Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή*. Αθήνα: Ελληνική Δημοκρατία.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (2023). Πληροφοριακό Σύστημα Παρατηρητηρίου (ΠΣ ΠεΠα) – Τεχνική Περιγραφή. Πάτρα: ΠΠΚΕ ΠΔΕ.

Δήμος Πατρέων. (2023). Ανακοίνωση: «Νέος Ξενώνας Φιλοξενίας Αστέγων Δήμου Πατρέων».

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ. (2025). Ετήσια Έκθεση Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Συνοχής 2024. Πάτρα: Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας ΠΔΕ.

Ξενόγλωσση

Esping-Andersen, G. (1990). The Three Worlds of Welfare Capitalism. Princeton: Princeton University Press.

Council of Europe. (2005). Concerted Development of Social Cohesion Indicators – Methodological Guide. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

Chan, R. K., To, H. P., & Chan, J. (2006). “Reconsidering Social Cohesion: Developing a Definition and Analytical Framework for Empirical Research”. Social Indicators Research, 75(2), 273-302.

Murray, R., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. (2010). The Open Book of Social Innovation. London: Nesta.

Morel, N., Palier, B., & Palme, J. (2012). Towards a Social Investment Welfare State? Ideas, Policies and Challenges. Bristol: Policy Press.

Alcock, P. (2014). Social Policy in Britain (4th ed.). London: Palgrave Macmillan.

Peers, S., & Prechal, S. (2014). *The EU Charter of Fundamental Rights: A commentary*. Oxford: Hart Publishing.

Crespy, A., & Menz, G. (2015). Commission entrepreneurship and the debasing of Social Europe before and after the Eurocrisis. *Journal of Common Market Studies, 53*(4), 753–768.

European Commission. (2017). *Establishing a European Pillar of Social Rights* (COM(2017) 250 final). Brussels: European Commission.

European Commission. (2017). European Pillar of Social Rights. Brussels: European Union.

Economou, C., Kaitelidou, D., Karanikolos, M., & Maresso, A. (2018). "Greece: Health System Review". Health Systems in Transition, 20(5), 1–162.

Ferrera, M. (2018). "The European Social Union: A Missing but Necessary 'Political Good'". European Law Journal, 24(4-5), 326-341.

Zeitlin, J., & Vanhercke, B. (2018). "Socializing the European Semester: EU Social and Economic Policy Co-ordination in Crisis and Beyond". Journal of European Public Policy, 25(2), 149-174.

Sciarra, S. (2018). Solidarity and conflict: European social law in crisis. *Cambridge Yearbook of European Legal Studies, 20*(1), 104–128.

European Commission. (2019). ESF Monitoring and Evaluation Guidelines 2014-2020. Luxembourg: Publications Office of the EU.

Craig, P., & de Búrca, G. (2020). *EU law: Text, cases, and materials* (7th ed.). Oxford: Oxford University Press.

FEANTSA. (2020). Homelessness in Greece – Country Profile. Brussels: European Observatory on Homelessness.

Ferrera, M. (2020). "Welfare State Transformations in the EU: The Social Investment Perspective". Comparative European Politics, 18(2), 360-380.

OECD. (2020). Social Services for Vulnerable Populations: Evaluation and Policy Recommendations. Paris: OECD Publishing.

Tsakloglou, P., & Panopoulou, G. (2020). "Poverty and Material Deprivation during the Greek Crisis". Social Indicators Research, 150(3), 665-684.

European Commission. (2021). ESF+ Regulation (EU) 2021/1057 – Recitals & Common Provisions. Brussels: European Union.

European Commission. (2021). *The European Pillar of Social Rights Action Plan* (COM(2021) 102 final). Brussels: European Commission.

European Commission. (2021). *The European Social Fund Plus (ESF+): Investing in people*. Brussels: European Commission.

European Union Agency for Fundamental Rights. (2021). *Charter of Fundamental Rights of the European Union: Commentary*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

OECD. (2021). Beyond Shocks: Building Resilient Societies. Paris: OECD Publishing.

Vanhercke, B., Ghailani, D., Sabato, S., & Spasova, S. (2021). *Social policy in the European Union: State of play 2020*. Brussels: European Trade Union Institute (ETUI).

Sabato, S., & Corti, F. (2021). From the Youth Guarantee to the European Social Fund Plus: Continuities and changes. *Journal of Social Policy, 50*(3), 517–535.

European Commission. (2022). “Social Innovation and Transnational Cooperation in ESF+”. European Social Fund Plus – Policy Brief. Brussels: DG EMPL.

European Commission. (2022). *The Social Scoreboard*. Brussels: European Commission.

European Commission. (2022). *Social innovation supported by the ESF+*. Brussels: European Commission.

Frazer, H., & Marlier, E. (2022). *Child poverty and social exclusion in the EU: Policy responses*. Brussels: European Social Policy Network.

Ferrera, M. (2022). The European Social Union: A missing but necessary ‘political identity’? *Transfer: European Review of Labour and Research, 28*(1), 9–24.

Zeitlin, J. (2022). EU social governance and the European Social Fund Plus: Opportunities and challenges. *Transfer: European Review of Labour and Research, 28*(2), 187–204.

Council of the European Union. (2022). *Council Recommendation on adequate minimum income ensuring active inclusion* (2022/C 41/01). Brussels: Council of the EU.

European Commission. (2021). *The European Pillar of Social Rights Action Plan*. Brussels: European Commission.

European Commission. (2022). *Commission Staff Working Document: Adequate Minimum Income* (SWD(2022) 313 final). Brussels: European Commission.

European Council. (2021). *The Porto Declaration*. Brussels: Council of the EU.

Eurostat. (2022). *People at risk of poverty or social exclusion*. Luxembourg: Eurostat.

Frazer, H., & Marlier, E. (2022). *Minimum income schemes in the EU: Progress and challenges*. Brussels: European Social Policy Network.

Matsaganis, M. (2020). Minimum income schemes in the EU: Evolution and challenges. *Journal of European Social Policy, 30*(3), 330–344.

Vandenbroucke, F., Cantillon, B., Van Lancker, A., & Van Mechelen, N. (2021). The EU's social safety nets: Design, adequacy and future challenges. *Social Policy & Administration, 55*(6), 1085–1102.

Zeitlin, J. (2022). EU social governance and the European Pillar of Social Rights: Opportunities and challenges. *Transfer: European Review of Labour and Research, 28*(2), 187–204.

Degener, T. (2021). Disability rights in the European Union: The impact of the UN Convention. *European Yearbook of Disability Law, 12*(1), 15–34.

European Commission. (2021a). *Union of Equality: Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021–2030* (COM(2021) 101 final). Brussels: European Commission.

European Commission. (2021b). *EU Strategy on the Rights of the Child and the European Child Guarantee*. Brussels: European Commission.

Frazer, H., & Marlier, E. (2022). *Child poverty and social exclusion in the EU: Policy responses*. Brussels: European Social Policy Network.

Medeiros, J., & Marques, R. (2022). Implementing disability rights in Europe: National policies and EU strategy. *Social Policy & Administration, 56*(4), 543–559.

Priestley, M., Lawson, A., & Waddington, L. (2021). Disability, human rights and social justice in the EU. *Journal of Human Rights Practice, 13*(2), 231–250.

Waddington, L., & Broderick, A. (2022). Disability law and policy in the European Union. *International Journal of Discrimination and the Law, 22*(1), 5–26.

Council of the European Union. (2021). *Council Recommendation (EU) 2021/1004 establishing a European Child Guarantee*. Brussels: Council of the EU.

European Commission. (2021). *EU Strategy on the Rights of the Child and the European Child Guarantee*. Brussels: European Commission.

European Council. (2021). *The Porto Declaration*. Brussels: Council of the EU.

Frazer, H., & Marlier, E. (2022). *Child poverty and social exclusion in the EU: Policy responses*. Brussels: European Social Policy Network.

Διαδικτυακές Πηγές - Ιστοσελίδες

Socialpolicy.gr (2011). «Ο ορισμός της κοινωνικής πολιτικής σύμφωνα με τον Pete Alcock». Ανακτήθηκε από: https://socialpolicy.gr/

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2013). *Κοινωνική προστασία και κοινωνική ένταξη*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/social

European Social Fund Plus (2021). "The ESF+ in Greece – EU Investment Overview". Ανακτήθηκε από: https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/el

FEANTSA (2021). ESF+ Toolkit: Social Inclusion Investments. Ανακτήθηκε από: https://www.feantsa.org/en

Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων (2022). Δελτίο Τύπου: «Κοινωνική Καινοτομία – Τελικό Συνέδριο Σύμπραξης SEED». Ανακτήθηκε από: https://ypergasias.gov.gr/

Pelop (2023). «Αρνητικά πρωτεία για τη Δυτική Ελλάδα: Σε κίνδυνο φτώχειας 34% του πληθυσμού». Ανακτήθηκε από: https://pelop.gr/

European Commission. (2023). European Social Fund Plus (ESF+). Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/esf-plus

Eurostat (2023). People at risk of poverty or social exclusion by NUTS2 regions. Ανακτήθηκε από: https://ec.europa.eu/eurostat

Κεφάλαιο 3

Ελληνόγλωσση

ΕΛΣΤΑΤ. (2021). *Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού – Κατοικιών 2021*. Ελληνική Στατιστική Αρχή

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ. (2025). *Ετήσια Έκθεση για τις Κοινωνικές Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας*. Πάτρα: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Σακελλαρόπουλος, Θ., & Θεοδωροπούλου, Σ. (2018). *Κοινωνική πολιτική και κοινωνική συνοχή: Θεσμοί και παρεμβάσεις στην Ελλάδα της κρίσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. (2021). *Οδηγός Εφαρμογής και Λειτουργίας Κέντρων Κοινότητας*. Αθήνα: ΥΠΕΚΥΠ.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα στις κοινωνικές υπηρεσίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για τη λειτουργία των κοινωνικών υπηρεσιών των ΟΤΑ Α΄ βαθμού. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για την ικανοποίηση ωφελουμένων δομών από τους 3 Πυλώνες Κοινωνικής Προστασίας. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα σε στελέχη του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» για την κατανόηση των αναγκών και των σημείων του προγράμματος που επιδέχονται βελτίωσης. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα σε στελέχη των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων και της Περιφέρειας για τα προβλήματα των Ρομά. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα σε ωφελούμενους για τη λειτουργία του προγράμματος ΤΕΒΑ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για το πρόγραμμα «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής». Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για την ένταξη στην αγορά εργασίας των ωφελουμένων του Θεματικού Στόχου 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ρηγόπουλος, Κ. (2023). Έρευνα για την ισότητα και τις διακρίσεις σε στελέχη υπηρεσιών και φορέων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ. (2025). *Ετήσια Έκθεση για τις Κοινωνικές Δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας*. Πάτρα: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Σακελλαρόπουλος, Θ., & Θεοδωροπούλου, Σ. (2018). *Κοινωνική πολιτική και κοινωνική συνοχή: Θεσμοί και παρεμβάσεις στην Ελλάδα της κρίσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. (2021). *Οδηγός Εφαρμογής και Λειτουργίας Κοινωνικών Δομών*. Αθήνα: ΥΠΕΚΥΠ.

Ξενόγλωσση

Alcock, P. (2014). *Social Policy in Britain* (4th ed.). Palgrave Macmillan. Chan, J., To, H. P., & Chan, E. (2006). Reconsidering social cohesion: Developing a definition and analytical framework for empirical research. *Social Indicators Research, 75*(2), 273–302. Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2017). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (3rd ed.). Sage Publications. Eurostat. (2023). *Statistics on Income, Social Inclusion and Living Conditions*. Publications Office of the European Union.

Council of Europe. (2005). *Concerted development of social cohesion indicators*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

European Commission. (2021). *European Pillar of Social Rights Action Plan*. Brussels: Publications Office of the European Union.

Διαδικτυακές Πηγές - Ιστοσελίδες

ΕΣΠΑ. (2023). *Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)*. Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/pages/staticESFplus.aspx

Κεφάλαιο 4

Ελληνόγλωσση

Παπαδημητρίου, Δ. (2018). *Μεθοδολογία Κοινωνικής Έρευνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ. (2022). *Περιφερειακό Σχέδιο για την Κοινωνική Ένταξη Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2022–2025*. Πάτρα: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. (2022). *Θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας κοινωνικών δομών και αξιολόγηση προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης*. Αθήνα: ΥΠΕΚΥ.

Ξενόγλωσση

Acock, A. C. (2014). *A gentle introduction to Stata* (4th ed.). College Station, TX: Stata Press.

Agresti, A. (2018). *Statistical methods for the social sciences* (5th ed.). New York: Pearson.

Babbie, E. (2020). *The practice of social research* (15th ed.). Boston: Cengage Learning.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77–101.

Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford: Oxford University Press.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: Wiley.

Collins, P. H., & Bilge, S. (2016). *Intersectionality*. Cambridge: Polity Press.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Denzin, N. K. (2012). Triangulation 2.0. *Journal of Mixed Methods Research, 6*(2), 80–88.

Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). London: Sage.

Fink, A. (2017). *How to conduct surveys: A step-by-step guide* (6th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Fowler, F. J. (2014). *Survey research methods* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 105–117). Thousand Oaks, CA: Sage.

Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher, 33*(7), 14–26.

Krosnick, J. A., & Presser, S. (2010). Question and questionnaire design. In P. V. Marsden & J. D. Wright (Eds.), *Handbook of survey research* (pp. 263–313). Bingley: Emerald.

Mertens, D. M. (2007). Transformative paradigm: Mixed methods and social justice. *Journal of Mixed Methods Research, 1*(3), 212–225.

Rossi, P. H., Lipsey, M. W., & Freeman, H. E. (2004). *Evaluation: A systematic approach* (7th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Silverman, D. (2020). *Interpreting qualitative data* (6th ed.). London: Sage.

Διαδικτυακές Πηγές - Ιστοσελίδες

ESOMAR. (2016). *ICC/ESOMAR International Code on Market and Social Research*. Ανακτήθηκε από: https://esomar.org

European Commission. (2017). *European Pillar of Social Rights*. Ανακτήθηκε από: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1006_en.htm

European Commission. (2021). *European Pillar of Social Rights Action Plan*. Ανακτήθηκε από: https://op.europa.eu/s/oQFb

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Ερωτηματολόγια για τους Ωφελούμενους των Κοινωνικών Δομών

1. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Ερωτηματολόγιο ικανοποίησης ωφελούμενων από τη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας και των Παραρτημάτων Ρομά & ΚΕΜ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
2. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε ωφελούμενους Δομών Παροχής Συσσιτίων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
3. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε ωφελούμενους Κοινωνικών Παντοπωλείων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
4. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε ωφελούμενους Κοινωνικών Φαρμακείων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου ικανοποίησης ωφελούμενων ΚΔΗΦ ή ωφελούμενων που τελούν υπό κηδεμονία/δικαστική συμπαράσταση
6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου ικανοποίησης ωφελούμενων/ ωφελούμενων που τελούν υπό δικαστική συμπαράσταση από τη λειτουργία των ΚΗΦΗ

Ερωτηματολόγια για τους Συντονιστές των Κοινωνικών Δομών

7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε συντονιστές Κοινωνικών Παντοπωλείων & Δομών Σίτισης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε συντονιστές των Κοινωνικών Φαρμακείων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε υπεύθυνους των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε υπεύθυνους έργου των Δομών Αστέγων (ΑΚΗΑ & Υπνωτήρια) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
11. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11: Ερωτηματολόγιο έρευνας πεδίου σε υπεύθυνους έργου των Κέντρων Διημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας